FUNDACIÓ NOGUERA

Col·lecció Diplomataris

Director tècnic: Josep Maria Sans i Travé

FUNDACIÓ NOGUERA

Diplomataris, 42

Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles x-xv)

Edició i estudi a cura de
Jordi Bolòs

BARCELONA, 2006

© Jordi Bolòs i Masclans
Edita: Pagès Editors, SL
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
ed.pages.editors@cambrescat.es
www.pageseditors.com
Primera edició: desembre de 2006
ISBN: 84-9779-465-6
Dipòsit legal: L-1.496-2006
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, SL
Enquadernació: Fontanet

SUMARI

Pàgina

Mots preliminars 7
Introducció 9
Documents 75
Índex onomàstic. 625

FUNDACIÓ NOGUERA

MOTS PRELIMINARS

La primera transcripció d'aquests documents del monestir de Santa Maria de Serrateix fou feta fa bastant de temps. L'any 1978, després de llegir la tesi de llicenciatura sobre els primers anys del monestir de Sant Llorenç prop Bagà (situat també a la comarca del Berguedà),[1] vaig emprendre la realització de la tesi de doctorat. Seguint els consells del doctor Manuel Riu, vaig decidir fer un estudi de la història de la resta de monestirs d'aquesta comarca. Aviat vaig veure que, a l'hora de fer la tesi, a causa de la importància de la seva documentació, calia centrar la meva atenció en l'abadia de Santa Maria de Serrateix. L'any 1983, llegia, a la Universitat de Barcelona, la tesi de doctorat sobre aquest monestir berguedà, que duia el títol "Els monestirs del comtat de Berga des de llurs orígens fins a l'any 1400. El monestir de Santa Maria de Serrateix". Al cap de poc, començava a fer classes d'història medieval a la Universitat a Lleida (que aleshores encara només era una delegació de la Universitat de Barcelona) i iniciava la direcció de la secció d'arquitectura civil i militar i arqueologia de la magna obra *Catalunya Romànica*. Ambdues feines van fer que l'edició de la tesi i la publicació de l'annex documental restessin aturades durant molts anys. Allò que, d'acord amb el que pensava l'any 1983, havia d'ésser un petit repòs per tal de deixar madurar les idees, s'ha convertit finalment en un parèntesi massa prolongat, que hauria pogut fer inútil la feina feta ara fa més de vint anys. Sortosament, la proposta que em féu Josep M. Sans

1. Després va sortir editada al volum: J. Bolòs – M. Pagès, *El monestir de Sant Llorenç prop Bagà*, Artestudi, Barcelona, 1986.

Travé, en nom de la Fundació Noguera, per tal d'emprendre la publicació del diplomatari de Santa Maria de Serrateix m'ha fet recuperar uns papers, ja esgrogueïts, i emprendre, primerament, la tasca de copiar-ne el contingut a l'ordinador i, més tard, la de revisar gairebé tots els documents de bell nou, per tal de poder-los publicar. A més, he cregut indispensable d'allargar el marc cronològic estudiat, que abans s'acabava l'any 1400, fent-lo arribar fins al final del segle XV (amb la inclusió també de dos documents fets en una data posterior a aquest segle). En conjunt, són els 421 documents inclosos en aquest diplomatari.

Resto molt agraït a tots els que m'han ajudat en aquesta tasca. En primer lloc, al doctor Manuel Riu, que em va dirigir la tesi i em va encaminar a estudiar aquests documents de l'antic bisbat d'Urgell. També, a mossèn Antoni Bach, que pacientment em va deixar consultar i transcriure els documents, quan era director de l'Arxiu Capitular de Solsona, en una època en què tot era molt més difícil que no pas ara. També he d'agrair a mossèn Enric Bartrina, actual director de l'Arxiu Diocesà de Solsona, les facilitats de tota mena que ha posat a l'hora de fer la revisió dels documents dels segles X-XIV i d'emprendre la transcripció dels instruments del segle XV.

Desitjo que aquests documents permetin de conèixer més bé un monestir benedictí, uns pagesos que depenien d'una comunitat monàstica i un paisatge transformat sobretot per aquests pagesos, entre els segles X i XV. Els treballs duts a terme aquests darrers anys m'han fet valorar especialment la relació estreta que hi havia entre un paisatge i un territori posseït per uns senyors i treballat per unes famílies pageses. Alguns dels documents inclosos en aquest diplomatari ens aporten molta informació per poder entendre aquesta realitat.

Alpicat (Segrià), 23 d'abril de 2006

INTRODUCCIÓ

FUNDACIÓ NOGUERA

El monestir de Santa Maria de Serrateix

El monestir de Santa Maria de Serrateix és situat a l'actual municipi de Serrateix i Viver, a la comarca del Berguedà. S'alça en un altiplà que s'estén a l'oest del curs del Llobregat i a l'est de la riera de Navel. Encara ara podem veure, des de moltes contrades del Baix Berguedà, la seva silueta que sobresurt en l'horitzó. L'altiplà de Serrateix, situat al Baix Berguedà, té com a límit sud-oest la plana de Cardona, solcada pel riu Cardener. A l'època comtal, l'abadia benedictina de Serrateix es trobava dins del comtat de Berga (que gairebé sempre depengué dels comtes de Cerdanya) i molt a prop de la frontera amb les terres que depenien del comtat d'Urgell i del comtat d'Osona i Manresa.[1]

L'any 941, s'esmenta per primera vegada l'existència d'un cenobi de Santa Maria de Serrateix. Al capdavant de la comunitat monàstica ja hi devia haver un abat: Froilà. S'ha assenyalat la possibilitat que almenys alguns membres d'aquesta comunitat provinguessin del Sobrarb. El fet que el monestir estigués dedicat a la Mare de Déu i a Urbici, home sant que va viure, sovint com a ermità, entre les terres de la Gascunya i del Sobrarb, ha fet pensar en aquest origen.

L'any 977, el futur de la comunitat de Serrateix va canviar radicalment: l'església de Santa Maria esdevingué la seu d'un monestir de fundació comtal. Alhora, els comtes de Cerdanya (i

---

1. Pel que fa al comtat d'Urgell: J. Bolòs-V. Hurtado, *Atles del comtat de Manresa (798-993)*, Barcelona, 2004; J. Bolòs-V. Hurtado, *Atles del comtat d'Urgell (788-993)*, Barcelona, 2006.

de Besalú) cediren importants drets dominicals, jurisdiccionals i eclesiàstics sobre el domini nuclear d'aquest cenobi: la parròquia de Serrateix (vegeu mapa 2). Després d'aquesta data, hi hagué nombroses donacions, moltes fetes per membres de la família comtal, per vescomtes o per algun veguer. Durant el primer segle d'història de l'abadia és quan es produïren les cessions de terres i de drets més importants. Aquestes donacions foren de béns que eren situats sobretot al Berguedà i a la Cerdanya. El pes dels límits definits pel marc polític del comtat ens permet d'entendre'n la distribució, durant aquesta etapa primerenca; les cessions de possessions situades als propers comtats d'Osona i Manresa o d'Urgell, o bé són poc importants o bé són quasi inexistents, especialment al llarg dels primers decennis. Com hem dit, moltes de les grans donacions, que arribaren a ésser la base del patrimoni de l'abadia de Santa Maria de Serrateix, foren fetes pels comtes de Cerdanya i de Berga, fins que deixaren d'existir com a dinastia comtal independent (l'any 1117).

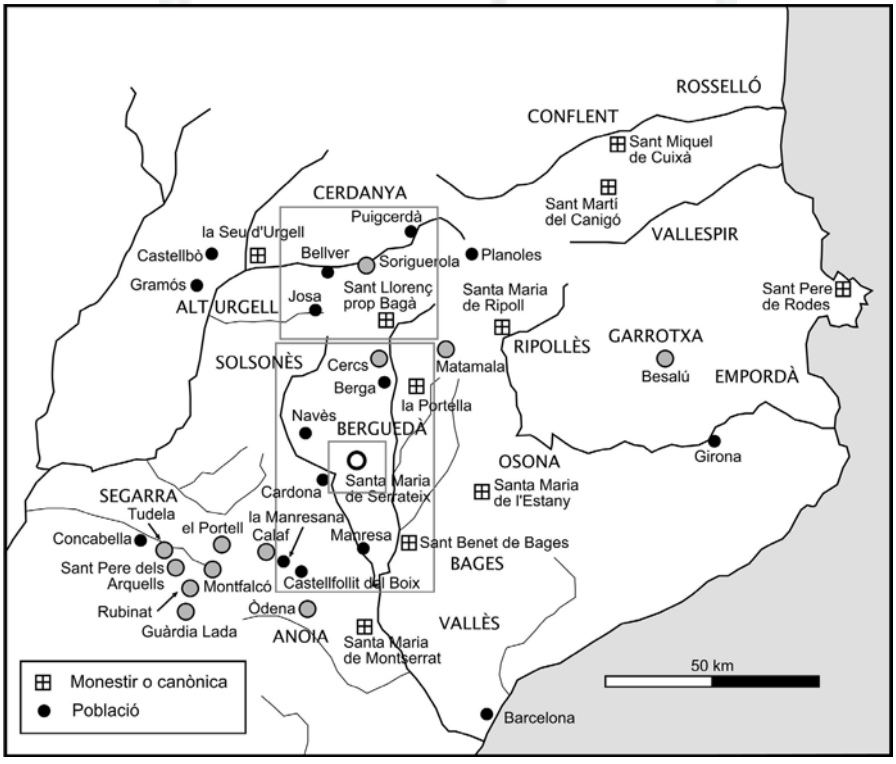
La documentació ens diu alguna cosa sobre les obres que permeteren la construcció d'un conjunt d'edificis a Serrateix, que acabaren formant un espai monàstic ben delimitat, ben organitzat i fins i tot fortificat. Certament, al segle X, ja hi havia una església al pla de Serrateix, que molt probablement ja existia fins i tot abans de l'arribada dels monjos.[2] La primera notícia d'obres, tanmateix, fa referència a l'església parroquial de Sant Pere. El 1038 (doc. 89), es fa esment de les obres que s'hi feien. Tot i que segurament l'església parroquial original era la de Santa Maria, aviat es degué veure la necessitat de diferenciar la monàstica de la parroquial, que es va haver de crear de bell nou.[3] En un document del 1050 (doc. 95), es tornà a fer esment de les obres que es duien a terme a Sant Pere. En aquesta mateixa època, l'any 1060, es féu una donació per a la il·luminació del temple de Santa Maria, certament molt més antic (doc. 101). Aquesta construcció preromànica de Santa Maria aviat degué semblar massa petita. Les obres d'una nova església monàstica van començar al final del segle XI. L'any 1080 (doc. 115), hom parla d'obres (*ad ipsa opera Sancte Marie*) i es feren donacions per a la il·luminació de Sant Pere. El 1095

2. L'advocació de l'església ens fa pensar en un temple molt primitiu. És lògic de pensar que la dedicació a sant Urbici es va afegir a una de precedent, Santa Maria.

3. Trobem un procés semblant amb relació a d'altres monestirs, com Sant Llorenç prop Bagà, Santa Maria de Ripoll, Sant Pere de Rodes, etc.

(doc. 124), sabem que les construccions eren prou importants com perquè hi hagués un batlle de les obres (*baiulus operis*), anomenat Bernat Mir. La consagració solemne de l'església, feta per Oleguer, arquebisbe de Tarragona, es va produir el 28 de setembre de l'any 1123. En aquest document (núm. 130), trobem una descripció força detallada dels alous i dominis del cenobi de Serrateix, sobretot els encara distribuïts pels comtats de Berga i de Cerdanya.

MAPA 1
Els dominis de Santa Maria de Serrateix a Catalunya

S'hi assenyalen les zones que han estat ampliades als altres tres mapes: Mapa: J. Bolòs.

Com s'esdevingué en tots els monestirs, després d'una etapa de creixement, s'entrà en una fase de conservació del patrimoni i d'organització de l'administració. L'existència del final de l'etapa

de creixement i de l'inici d'una fase de manteniment i de consolidació és ben evident quan ens fixem en la poca importància de les donacions que es produïren a partir del segle XII i sobretot al llarg del segle XIII. El patrimoni monàstic ja s'havia format. Calia intentar de mantenir-lo (si molt convé amb plets) i organitzar-ne el funcionament (mitjançant la redacció de llevadors de comptes, la concessió de l'administració de les terres a batlles, la consolidació dels diferents oficis monàstics, etc.). En aquest sentit, és molt interessant el llevador, de l'any 1241 (doc. 184), dels censos que cobraven els monjos a la Cerdanya i a l'Alt Berguedà; de fet, l'any 1232 ja havia estat nomenat el batlle del monestir per a aquestes contrades cerdanes (doc. 178), una mica allunyades del monestir, però on hi havia una part important del patrimoni de l'abadia (per exemple, els poblets de Soriguera i de Soriguerola).

Aquesta fase de manteniment del patrimoni també es pot relacionar amb una època d'enfrontaments i de plets, sobretot amb els senyors jurisdiccionals de la contrada on s'alçava el monestir. Aquesta mena de conflictes foren força usuals als segles XII i XIII. És interessant un document de 1113, on un senyor, Ramon Arnau, reconeix els actes violents fets fins aleshores contra els interessos del monestir (*forcia quem abemus facta usque ad hanc diem*), causats per la pèrdua d'una part important del patrimoni familiar, cedit pels pares de Ramon Arnau i situat a la marca de Berga, al terme del castell de Pinós (doc. 128). Durant aquests anys, les evacuacions sovintejaren. En d'altres casos, trobem que l'enfrontament s'esdevenia a causa de problemes relacionats amb el cobrament de delmes, amb el funcionament de molins drapers, a la mateixa existència del càrrec de batlle del monestir o a l'apropiació de drets jurisdiccionals (o banals), com l'alberga. Fins i tot, sabem que hi hagué discussions entre els membres de la comunitat. També és interessant, atès que reflecteix un canvi de les relacions amb els sobirans, el fet que l'any 1267, els monjos haguessin de justificar davant d'un funcionari del rei Jaume I que els dominis que el monestir tenia a la Cerdanya, especialment els que suposaven el gaudi de drets jurisdiccionals, havien estat cedits pels comtes o per persones que tenien el dret de fer-ne donació (doc. 209). Podem recordar, així mateix, el llarg plet que enfrontà el monestir amb la família Berga, tal com trobem reflectit en un document del 1290 (doc. 219). De fet, segons un instrument de l'any 1296 (doc. 229), segurament aquest enfrontament va provocar la mort del sagristà del monestir de Serrateix, després d'estar

un temps al llit greument ferit (*curandis vulneribus dicte sacriste quamdiu vixit*).

Al llarg del segle XIII també s'esdevingueren dos actes de violència molt greus. Encara ara fa impressió llegir els clams dels pagesos de Soriguera i de Soriguerola (a la Cerdanya), redactats cap a l'any 1203 (doc. 157). Els homes d'aquests llocs feren un memorial de greuges davant la violència dels senyors de Castellbò, semblant al que hom troba en altres contrades de la Catalunya Vella.[4] A mitjan segle XIII, hi hagué un altre moment greu per al monestir. Un assassinat, esdevingut dins la mateixa església de Santa Maria de Serrateix, va provocar fins i tot la redacció d'un poema sobre aquests fets, escrit en llatí (doc. 197).

Amb el segle XIV, l'abat de Santa Maria de Serrateix i la comunitat de monjos, que molt sovint eren alhora senyors dominicals i jurisdiccionals, s'hagueren d'enfrontar amb problemes econòmics importants. Certament, era una problemàtica molt semblant a la que es trobaren la majoria de les senyories de l'Europa occidental. L'any 1280, l'abat Bertran ja hagué de vendre durant quatre anys totes les rendes que el monestir rebia a la Cerdanya, a canvi de 1.375 sous anuals (doc. 216). El motiu era pagar els deutes contrets amb cristians i jueus, que, com el mateix abat afirma, representaven una càrrega molt feixuga per a la comunitat. El 1303, els monjos vengueren al batlle d'Avià bona part de les rendes que hi havia de rebre l'abadia al llarg de divuit anys (doc. 235). Curiosament, hagueren de fer de fidejussors en aquest acord els pagesos més rics dels dominis del monestir: Joan sa Roca, Ramon de Castellet, Berenguer sa Vila, Bernat sa Rovira, Bernat de Fàbrega, Bernat del Quer, Pere de Comelles, Ramon de Xeixelans, Bartomeu, Berenguer i Joan de Manyanacs, Bernat de Vilardaví, Arnau de Camp, Pere de Sobrestada, Guillem de Guilaberts, Joan de Pallerols, Pere de Vilamarí, Ramon de Covinçà, Jaume de Vídues, de les parròquies de Serrateix, d'Avià i de Casserres. Al llarg de tot el segle XIV, trobem altres exemples de vendes temporals de rendes, per tal d'aconseguir d'una manera immediata una quantitat en metàl·lic. El 1320, el rei de Mallorca donà al monestir el redelme de Soriguera i de Soriguerola, per poder dur a terme obres de restauració (doc. 257). En un plet que hi hagué el 1328 (doc. 266), entre els homes de Soriguera i de

4. Thomas N. BISSON, *Veus turmentades. Poder, crisi i humanitat a la Catalunya rural, 1140-1200*, Curial, Barcelona, 2003.

Soriguerola i l'abat, s'afirma que l'estat de conservació de molts dels edificis de l'abadia era ruïnós, fins al punt que no s'hi podia viure d'una manera còmoda ni tan sols segura.

Al segle XV va passar un fet que hauria pogut canviar la situació del monestir, que ja patia els efectes de la crisi demogràfica, econòmica, social i política que sacsejà Catalunya al llarg dels darrers segles medievals. El 1441, Antoni Cases, un ciutadà de Barcelona, féu testament. Tenia un lligam amb el monestir de Santa Maria de Serrateix (on hi havia enterrats el seu oncle i els seus fills) i va desitjar que canviés la situació de pobresa que s'hi vivia. Quan el 1447 morí aquest ciutadà barceloní, es feren públiques les minucioses clàusules del seu testament, redactat en català (doc. 414). Entre altres coses, havia establert que deixava una notable quantitat de diners per tal que, a l'abadia de Serrateix, en lloc de viure-hi cinc monjos, tornés a haver-hi una comunitat de vuit religiosos. Amb tot, altres fets malastrucs, com la guerra civil que hi hagué entre els anys 1462 i 1472, provocaren que no hi hagués la recuperació que feia preveure aquesta important deixa testamentària. En realitat, com manifesta un memorial fet posteriorment, no s'esdevingué una certa recuperació fins a l'any 1493, quan finalment es compliren les clàusules del testament del barceloní Cases. Tanmateix, pocs anys més tard d'aquesta data, ja al segle XVI, començà l'època dels abats comendataris, que portà a una situació, certament, ben allunyada de la que Antoni Cases desitjava, amb una il·lusió potser innocent, mig segle abans.

ELS ABATS I LA COMUNITAT

Els abats

L'any 977, després de la donació gairebé fundacional del comte Oliba de Cerdanya (doc. 22), va ésser elegit, com a abat, el monjo Froilà (doc. 23). El document d'elecció parla de l'abat i patró, que inicialment havia estat monjo i que era el fundador de l'església monàstica. De fet, Froilà segurament ja havia actuat com a abat del monestir des de feia uns anys, possiblement des del moment que la comunitat s'instal·là en aquest indret del Baix Berguedà i creà l'abadia de Santa Maria i Sant Urbici de Serrateix. L'any 993 (doc. 35), fou elegit l'abat Émil (o Ímila o Imbla).[5] Durant

5. Creiem que Émil (que es podia pronunciar també Ímil) fou la mateixa persona que Ímila o Imbla (amb l'accent a la "i"). Ha de provenir d'un antropònim

uns anys, aquest monjo actuà com a abat que ajudava Froilà, segurament un home venerable, però molt vell, que l'any 993 ja va confessar la seva incapacitat. Al segle XI, trobem esmentat l'abat Renard (que dirigí la comunitat des del 1005 fins al 1026). L'any 1031, ja hi havia un nou abat: Mir (o Miró).

Segons l'abaciologi del monestir, els abats que dirigiren el cenobi, al llarg dels decennis següents foren Mir (1026-1064), Pere (*c.* 1064-1089), Bernat Onofre (1089-*c.* 1097), Guillem (1097-*c.* 1156), Mir (*c.* 1067-*c.* 1192), Pere (*c.* 1195-1247). L'abaciologi fou fet en un moment en què es conservava més documentació que la que podem tenir a l'abast actualment, cosa que fa que tinguin força més fidelitat que la que ara podem intentar d'oferir amb els documents que han arribat fins a nosaltres.

Als darrers segles estudiats, trobem esmentats els abats Benet (1249-1267), Arnau (1267), Bernat de Cura (1269-1271), Bertran (1275-1303), Berenguer de Lluçà (*c.* 1305-1329) i Bernat de Ponts (1329-1340). S'ha conservat l'acta d'elecció d'aquest abat, del 13 d'abril del 1329 (doc. 267). Després de Bernat de Ponts, es feren càrrec de l'abadia Mateu Julià (1340-1348), Simó de Ponts (1348-1373), Berenguer de Torigues (1373-1412), Galceran (1415-1429) i Gabriel de Mas (1429-1466). També s'ha conservat el document de renúncia de l'abat Galceran, del 8 de setembre de 1429 (doc. 410). Quan féu redactar aquest text, Galceran tenia una salut molt dolenta i era ben cec. Fou elegit, com a nou abat, Gabriel de Mas, que dirigí l'abadia fins a la segona meitat d'aquest segle XV. Els darrers abats d'aquest segle XV foren Bernat Pujol (1467-1469) i Lluís de Claramunt (1469-1505). A partir de l'any 1505, data en què es clou el diplomatari, començà l'època dels abats comendataris, que ja no eren monjos de la comunitat de Santa Maria de Serrateix (Enric de Cardona [1505-1510], fou bisbe electe de Barcelona, Gabriel Camp [1510-1530] fou capellà de Solsona, Miquel Puig [1535-1541] fou canonge de Barcelona i bisbe d'Elna, Urgell i Lleida, etc.). Aquest allunyament dels abats del cenobi que haurien hagut de dirigir, certament, hagué de tenir una greu repercussió en el funcionament de la comunitat monàstica.

---

germànic masculí, Émila o Ímila. El nom Nimbla (o N'Imbla) és fruit d'una còpia mal feta (possiblement una falsificació) del segle XII. Vegeu: Jordi BOLÒS-Josep MORAN, *Repertori d'Antropònims Catalans* (RAC) I, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1994, pàg. 257.

La comunitat de monjos

L'any 977, en el moment de la donació del comte Oliba, a part de l'abat Froilà, hi havia sis monjos. Segurament, en aquest primer període, la comunitat era formada per més de sis monjos, però per menys de deu. A part de l'abat, de mica en mica, s'organitzà la comunitat i s'esdevingué una especialització en les tasques que havien de dur a terme els seus diferents membres, d'una manera semblant a com ho hauríem pogut trobar en els altres cenobis benedictins. El 988, al costat de l'abat, hi havia un prior i un prebost, anomenats Bladí ("Bladinus monachus et prior") i Sunifred ("Seniofredus prepositus"), respectivament (doc. 28). L'any 1048, ja hi havia l'ofici de sagristia, encara que no es feia esment del nom del sagristà ("sagristia Sancte Marie et eius sacricustus", doc. 93).[6] Tanmateix, hom té la impressió que l'organització definitiva de l'ofici de sagristia no s'esdevingué fins que fou edificada la nova església de Santa Maria de Serrateix (consagrada el 1123). L'any 1128, trobem esmentat un "Berengario sacristano", sagristà de l'abadia, que rebia el mas de Codina Tiurana (a la parròquia de Sant Pau de Casserres), per part de la comunitat, per tal de poder pagar les despeses inherents al seu ofici (doc. 131). En aquest segle XII, també trobem citat un monjo, Arnau d'Albesa, que feia de prior, de prebost i de cellerer ("priorem et prepositum et cellararium", doc. 151, de l'any 1192). Dos anys més tard, el 1194, es feia esment de l'ofici de cambreria ("officio camarerie", doc. 152). Encara, amb relació amb l'ofici de sagristia, sabem que el 1197 (doc. 153), l'abat Pere donà al sagristà Arnau una honor a "Puig Teriu", comprada poc abans, i una vinya situada a Geumar. El sagristà havia de fer treballar i produir aquestes terres i, amb els beneficis, havia de fer que cremés una llàntia davant l'altar de Sant Salvador, que hi havia a l'església del monestir.

Al segle XIII, ja hi havia una comunitat ben organitzada, amb l'abat, un prior, un sagristà i un cellerer ("monachi cellarii maioris") (any 1245, doc. 189). L'any 1339, hi hagué un pacte entre Simó Ponç, despenser o cellerer[7] ("dispenserius"), i Martí Julià, cambrer

6. En uns documents més antics (números 77 i 82) ja es fa esment d'un sagristà anomenat Sunifred, encara que no es diu que fos de Santa Maria de Serrateix.

7. Actualment, la forma més normal d'anomenar aquest ofici és fent ús de la paraula cellerer. Tanmateix, el fet que tots els documents dels darrers segles medievals usin el nom llatí *dispenserius* o, quan escriuen en català, el mot *dispenser*, ens ha portat a usar molt sovint, en el nostre text, els cultismes despenser i despenseria.

de la mateixa abadia de Serrateix, amb relació als drets que tenien a Matamala, al Ripollès (doc. 278). També, el prebost, ofici que sembla que es recuperà en aquest any 1339, a petició del despenser, passà a tenir un seguit ben determinat de responsabilitats, amb relació a la cuina, la taula monàstica, la calefacció o els aliments. El cellerer o despenser també donà al prebost, entre altres coses, un molí, unes vinyes, oli, un hort amb una bassa per a regar-lo i una casa anomenada el Celleret. Lliurà aquesta casa, a canvi de la cessió per part del prebost d'una altra, situada prop de l'hospici de la despenseria (doc. 281). Un càrrec també esmentat en aquest document és el de precentor ("Iacobi za Prous, precentoris"), ofici que ja trobem mencionat en un document més antic ("Petri de Sancto Clemente, precentore"; any 1328, doc. 265). Així mateix, al llarg d'aquests anys, també trobem algun esment del monjo obrer, ben segur que amb relació a les obres que es devien fer a la fàbrica del monestir ("fratris Iachobi za Quintana, operarii dicti monasterii"; anys 1359, 1361, 1371). Així mateix, en algun document també s'esmenta l'existència d'un cabiscol, anomenat Pere de Santcliment. En aquesta època, la comunitat era formada per uns vuit membres. El 1329 (doc. 267), almenys vuit monjos signaren el document d'elecció de l'abat Bernat de Ponts. Algun cop, també es menciona el rector de l'església parroquial de Sant Pere de Serrateix, Constantí de Puig, i un prevere, capellà de la capella de Sant Salvador del monestir. El 1339, són esmentats l'abat i set monjos, gairebé tots amb un ofici determinat: despenser, cambrer, prior, sagristà, prebost i precentor (doc. 278).

Aquest va ésser, malgrat tots els problemes que ja tenien, un dels moments més bons de la comunitat de Serrateix. A la fi del segle XV, la situació havia canviat força. Com sabem, el 1441, Antoni Cases, ciutadà de Barcelona, féu una important donació testamentària, en diners, a l'abadia de Serrateix, per tal que, en lloc dels cinc monjos que hi havia aleshores, hi pogués tornar a haver una comunitat de vuit membres ("en temps passat stiguessen vuyt monges per loar e benehir e glorifficar nostro senyor Déu e vuy les faccultats del dit monastir sien en tal diminució pervengudes que no se'n puxen sostenir sinó solament sinch monges", doc. 414).

S'han conservat uns quants documents en què s'esmenta la donació de fills que els pares volen que esdevinguin membres de la comunitat monàstica, juntament amb la cessió d'una propietat

important. Així, el 1018, Bernat fou lliurat pels seus pares com a monjo, juntament amb una propietat situada al terme del castell de Viver (doc. 66). El 1024, una mare cedia el seu fill Enric al monestir, alhora que li feia donació d'un alou força important situat a la comarca del Bages (doc. 70). I, encara, s'han conservat algunes altres professions de monjos, sempre acompanyades de donacions al monestir. El 1075, Pere Ramon donà un alou a la Cerdanya; al peu de l'instrument es copià la carta de professió (doc. 112). L'any 1181, Ramon d'Olivella, senyor local, donà al monestir el seu fill Berenguer i un alou al proper terme de Castelladral (doc. 146).

ELS DOMINIS

Els dominis del monestir de Santa Maria de Serrateix s'estenien sobretot per les terres dels antics comtats de Berga i de Cerdanya, tot i que també tingué alguns dominis en altres comtats propers, com poden ésser el d'Urgell o el d'Osona i Manresa (làm. 1). Els dominis en contrades més allunyades (com s'esdevingué en els monestirs benedictins de Sant Pere de Rodes o de Sant Serni de Tavèrnoles) eren gairebé inexistents.

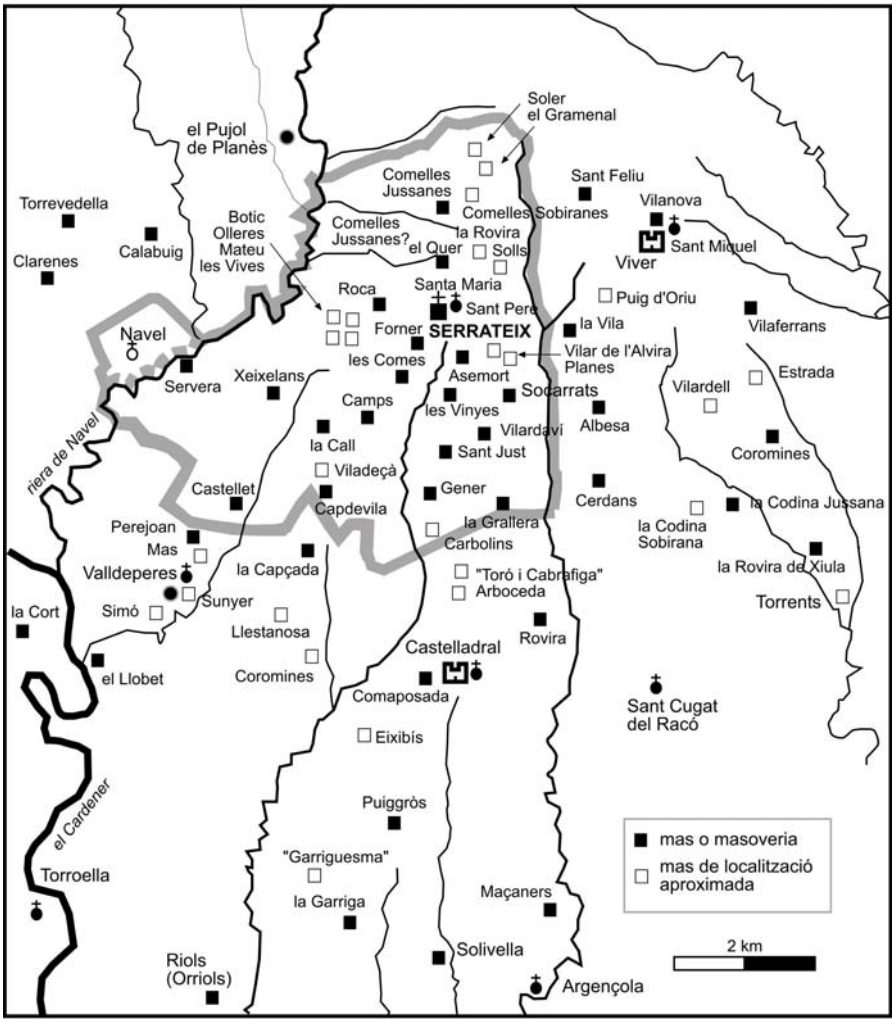
Les parròquies de Serrateix i de Viver

L'any 977, es va formar la base del domini territorial del monestir (doc. 22). El comte Oliba de Cerdanya, acompanyat del comte bisbe Miró, donà a la comunitat de Serrateix les terres i els drets que tenia a la parròquia de Serrateix (mapa 2). Cediren drets eclesiàstics, dominicals (les tasques o onzè de les collites) i jurisdiccionals (plets, boscos, molins i el cens). De fet, abans d'aquesta data, la comunitat de Serrateix ja havia rebut algunes terres dins d'aquests límits.

Pel que fa a Viver (mapa 2), vers el 970 ja van tenir lloc les primeres donacions (doc. 19). Aviat hi hagué algunes cessions importants, com la que feren els comtes, l'any 986, amb relació a la Serra de Sant Feliu de Viver (doc. 25). Potser, però, la donació més notable és la de 988, quan el matrimoni comtal, Oliba i la seva muller Ermengarda, donà a l'abadia de Santa Maria de Serrateix tot allò que tenien al terme de Viver (doc. 27). Un document també interessant és de l'any 1009, quan un matrimoni cedí un alou situat al terme del castell de Viver; aquest alou afrontava

amb la font de la Vil·la Francesca,[8] amb una via i amb l'església de Sant Miquel (doc. 52).

MAPA 2
La parròquia de Serrateix i les seves rodalies

Hem assenyalat amb una línia de color gris els límits de la parròquia de Santa Maria de Serrateix. Mapa: Jordi Bolòs.

8. Creiem que l'existència d'aquesta Vil·la Francesca ens ha de portar a pensar en la seva creació, que es degué esdevenir en una data propera a l'any 800, quan es

Diversos llevadors de comptes ens permeten de reconstruir amb força precisió les característiques d'aquest domini nuclear del monestir de Santa Maria de Serrateix. D'una manera especial, hem de cridar l'atenció sobre un llevador fet cap a l'any 1400 (doc. 395 del diplomatari), on s'esmenten d'una manera molt detallada tots els masos, masoveries i terres que l'abadia tenia als termes de Serrateix i de Viver, i també allò que hi cobraven. Aquest inventari de béns seents i de rendes es pot comparar amb un altre llevador fet al segle XVI, amb relació a aquestes mateixes contrades i amb les terres de la resta del Berguedà i la Cerdanya (doc. 420).

Altres dominis al Berguedà

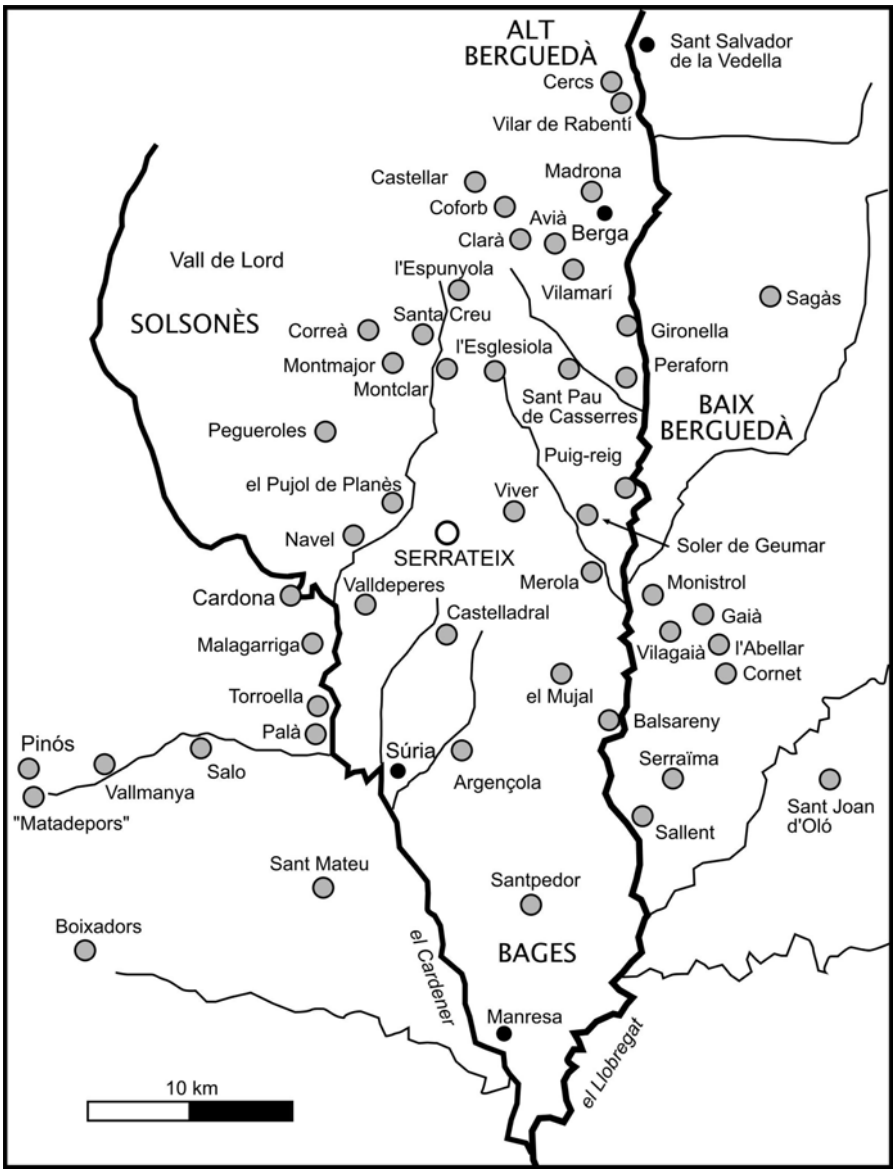
Si ens fixem en les parròquies i en les esglésies que depenien del monestir en la primera etapa (fins a l'any 1050), veiem que gairebé totes eren situades al Berguedà: Sant Martí d'Avià i Sant Sadurní de Clarà (any 1003, doc. 45), Sant Joan i Sant Mamet de Madrona (any 1003, doc. 46). Evidentment, a més, cal afegir-hi Sant Feliu de Viver i Sant Pere de Serrateix. En tots els casos foren donacions fetes per la casa comtal.

El monestir, des de molt aviat, tingué terres en les contrades situades a les rodalies dels termes de Serrateix i de Viver (mapes 2 i 3). Tingué terres i drets al terme de Castelladral, terme situat al sud de Serrateix i que encara pertanyia al comtat de Berga. Un altre indret on tingué importants drets fou al Pujol de Planès, situat a l'oest del monestir, a l'altra banda de la riera de Navel. Sense moure'ns del Baix Berguedà, també hem de recordar els béns que posseïa l'abadia de Serrateix a Montmajor, a Montclar, a Casserres, a Avià i a Puig-reig. L'any 1009, el veguer Guifré i la seva muller Inguilberga van lliurar a la comunitat de Serrateix l'alou de Tiurana, on actualment hi ha el mas de Ca n'Eloi, al terme parroquial de Sant Pau de Casserres (doc. 51). Aquesta propietat després va passar a dependre de l'ofici de sagristia (1128, doc. 131) i és esmentada en nombrosos document fets al llarg del segle XIV.

---

produí una primera ocupació d'aquest territori berguedà i quan es degueren establir algunes comunitats de pagesos i de guerrers en llocs estratègics de la marca. De fet, el castell de Viver és una de les primeres fortificacions que són documentades al Baix Berguedà i hom hi ha trobat restes que fan pensar en un passat molt remot. D'altra banda, trobem altres exemples de creació de petites colònies de guerrers en altres contrades del Baix Berguedà i, possiblement, de la resta de la Catalunya Vella.

MAPA 3
Baix Berguedà i Bages

Distribució dels dominis (masos, terres o drets) que tenia l'abadia de Santa Maria de Serrateix a les comarques del Berguedà i del Bages: Mapa: J. Bolòs.

Al límit entre el Baix Berguedà i l'Alt Berguedà hi havia el lloc de Madrona, on el comte Guifré i el vescomte Bardina feren, l'any 1003, una donació important (doc. 46). A l'Alt Berguedà, l'abadia de Serrateix també aconseguí alguns béns al terme de Vallcebre (doc. 93). El 1048, el comte Bernat Guifré de Cerdanya hi donà el mas Rialb (o Riaub) (làm. 4).

Després de l'any 1050, hi hagué algunes donacions importants encara al Berguedà (mapa 3): a Cercs (1077, doc. 113), a Coforb (1120, doc. 129), a Navel (1080, doc. 115), a Castelladral (1136, doc. 133), etc. Tot i que, al segle XII, les donacions ja són molt més escasses que les dels dos segles precedents, l'any 1181, Ramon d'Olivella, un senyor de Viver que sovint és esmentat a la documentació, cedí al monestir el seu fill, Berenguer, juntament amb una propietat: la *banada* o masia de *Toró i Cabrafiga*, indret situat al terme de Castelladral (doc. 146). Després, el 1199, el mateix Ramon d'Olivella es retirà al monestir i, d'acord amb el seu fill Bernat, s'endugué dos masos, que lliurà a la comunitat (mas Corts Sobirà i mas Corts Jussà) (doc. 155). L'any 1075, s'esdevingué una de les poques compres que féu la comunitat: adquirí a Guillem Ermemir, pel preu molt considerable de sis unces d'or, un alou situat als termes de Santa Creu de Montclar, Montmajor i Correà (doc. 111).

Per tenir una idea general dels béns que tenia el monestir, l'any 1123, en el moment de la consagració i dotalia de l'església de Santa Maria feta per l'arquebisbe Oleguer, podem llegir el document 130. També ens pot aportar molta informació el llevador de comptes de l'any 1241 (doc. 184), on, després de descriure's les rendes que cobrava el monestir a la Cerdanya, s'esmenten les que cobrava a l'Alt Berguedà i al terme d'Avià. De fet, com es desprèn de la capbrevació feta l'any 1395 (doc. 392), foren força importants els drets que el monestir arribà a tenir a la parròquia de Sant Martí d'Avià.

Dominis a la Cerdanya

Els dominis que l'abadia de Serrateix tingué a la Cerdanya foren notables (mapa 4). La primera causa d'aquesta expansió del domini territorial de Serrateix vers la conca cerdana —i potser la més important— és que els comtes de Berga gairebé sempre foren, alhora, comtes de Cerdanya. Una segona causa és que, molt probablement, mentre els monjos trobaven al Berguedà els

cereals, havien d'anar o bé a l'Alt Berguedà o bé a la Cerdanya a cercar les pastures on podia péixer el bestiar monàstic (que ben segur que existia, encara que els documents gairebé no en parlin). Certament, alguns dels dominis cerdans (per exemple els de Setut i Viliella, doc. 109) només tenen sentit si els veiem com a indrets de pastura, amb relació a l'existència d'una certa transhumància.[9]

L'única església que depenia del monestir, abans del 1050, a la Cerdanya era la de Sant Miquel de Soriguerola. Certament, el domini més important que el monestir va tenir a la plana cerdana fou precisament el de Soriguera i de Soriguerola, cedit per la comtessa Elisabet, d'acord amb el seu marit, el comte Guifré, l'any 1038 (doc. 88). A part d'aquesta donació comtal, n'hi hagué alguna altra a Pedra, el 1027 (doc. 79), o a Corts, en el terme de la parròquia de Santa Maria de Talló, el 1046 (doc. 90).

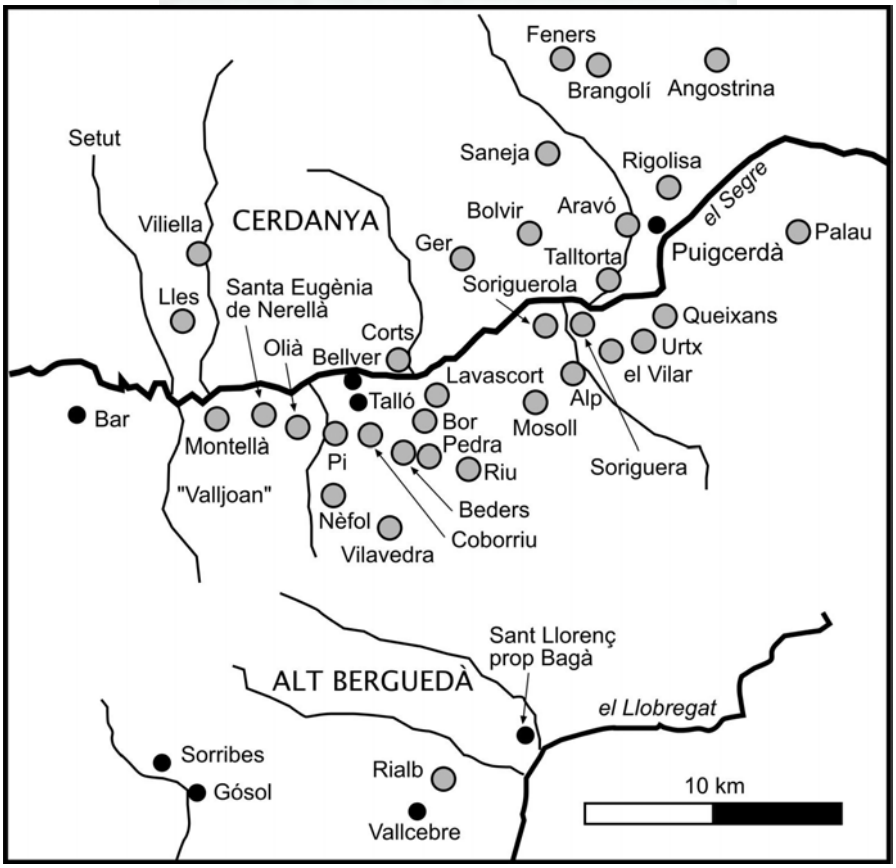
Després de l'any 1050, a la Cerdanya, encara es feien donacions importants. Els comtes i els vescomtes feren algunes cessions en diversos indrets del comtat. El vescomte Bernat, el 1070-1071, va fer una important donació de béns situats a Santa Eugènia de Nerellà, Olià, Albós, Lles, Setut i Viliella (doc. 109). Com hem dit, en aquestes contrades hi havia importants pastures. Tanmateix, les donacions comtals s'estroncaren definitivament el 1117, data en què els comtats de Cerdanya i Berga passaren a dependre dels comtes de Barcelona.

Hi ha alguns documents molt interessants per poder descobrir la importància dels béns i dels drets que tenia l'abadia de Serrateix al nord de les Penyes Altes del Moixeró. L'any 1241 (doc. 184), es redactà un llevador on s'esmentà, en primer lloc, tot allò que tenia l'abadia a la Cerdanya. També té un gran interès, per tal de reconstruir la formació del patrimoni cerdà del monestir de Serrateix, el document 209 d'aquest diplomatari, redactat l'any 1267, on s'exposa que el representant de la comunitat monàstica aportà tots els documents que va caldre per tal de poder justificar, davant el representant del rei, la possessió dels dominis que el cenobi tenia a la conca cerdana. En aquest document s'esmenten alguns instruments que han arribat fins a nosaltres (i consten en aquest diplomatari) i d'altres que s'han perdut. Finalment, un darrer

9. J. BOLÒS, "Dominis monàstics i organització del territori a l'edat mitjana", a J. BOLÒS-J. BUSQUETA (eds.), *Territori i Societat a l'edat mitjana*, III, 1999-2000, pàgs. 127-165.

document que ens permet de reconstruir el patrimoni monacal a la Cerdanya és un llevador fet al segle XVI (doc. 420), on, al final, també consten els drets i propietats que Santa Maria de Serrateix tenia en aquesta comarca pirinenca.

MAPA 4
Cerdanya i Alt Berguedà

Distribució dels dominis (masos, terres o drets) que tenia l'abadia de Serrateix a les comarques de Cerdanya i de l'Alt Berguedà. Hem indicat amb un punt de color negre alguns dels llocs també esmentats a la documentació. Mapa: J. Bolòs.

Dominis situats en altres comarques

El monestir de Serrateix no tingué gaires terres i drets als comtats d'Osona i Manresa, on hauríem trobat dominis d'altres monestirs benedictins, com Sant Benet de Bages o Santa Cecília de Montserrat.[10] Tot i això, podem recordar l'alou situat a Serraïma, a Cornet i en altres indrets del comtat de Manresa, cedit, l'any 1024, per una mare que alhora lliurà a l'abadia de Serrateix el seu fill (doc. 70).

Si ens n'anem cap al sud o cap al sud-oest de Serrateix trobem també terres que eren del monestir de Santa Maria. N'hi ha vers Cardona, especialment a Malagarriga (989, doc. 29), al Palà de Torroella (992-993, doc. 36; 996, doc. 39; 1077, doc. 113) o a Torroella (990, doc. 32).

Tot i que els dominis de Santa Maria de Serrateix se situen sobretot a la Catalunya Vella, també va tenir alguns béns en terres de la Catalunya Nova. Sense moure'ns del comtat de Berga, trobem terres i drets del monestir de Serrateix situats al llarg de l'anomenada marca de Berga: a Vallmanya (doc. 56 i 71, dels anys 1011-1012 i 1024), a Pinós (comarca del Solsonès) (doc. 107, 1065) i a Cellers (actualment a la comarca de la Segarra) (doc. 38, 995) (mapa 1). Potser encara foren més importants els drets que tingué a Sant Pere dels Arquells, al terme de Rubinat (any 1084, doc. 118). Per un document del 1264 (doc. 207), sabem que l'abadia de Serrateix tenia drets als termes de Sant Pere dels Arquells, de Rubinat i de la Guàrdia Lada. Pel que fa a aquest territori de la Segarra, és interessant un document del 1156, segons el qual l'abat Guillem de Serrateix i la comunitat d'aquesta abadia donaren a Bernat, prior de la canònica de Santa Maria de l'Estany, i a la resta d'aquesta comunitat canonical, l'església de Sant Pere dels Arquells (doc. 143). Tot i que cal pensar que hi hagué alguna mena de pacte o d'imposició, segons el document, els monjos de Serrateix s'avingueren a cedir aquests drets a canvi que els canonges diguessin cinc-centes misses per l'ànima de l'abat Guillem, que degué morir molt poc temps després.

10. J. BOLÒS-V. HURTADO, *Atles del comtat de Manresa (798-993)*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 2004.

ELS PAGESOS DEL MONESTIR

Ara no pretenc pas parlar a fons del tema dels pagesos que al llarg de més de cinc-cents anys van dependre del monestir de Santa Maria de Serrateix. Tanmateix, per entendre un percentatge elevat dels documents d'aquest diplomatari, cal conèixer una mica les relacions que existiren entre l'abat, la comunitat de l'abadia i els homes que treballaven les terres del monestir. En una primera etapa, els pagesos feren algunes donacions. D'aquesta manera, alguns pagesos passaren a pagar molt sovint una part de la collita (per exemple la tasca o onzè) per poder continuar treballant les terres que abans havien tingut d'una manera alodial. També cal tenir present que molts pagesos passaren a dependre del monestir, si més no des d'un punt de vista jurisdiccional, arran de les diverses donacions fetes a la comunitat per part dels comtes, dels vescomtes o dels veguers. Els capbreus i llevadors dels darrers segles medievals reflecteixen perfectament aquesta realitat (cobrament del cens, les albergues, les joves, els tragins, etc.).

S'han conservat nombrosos establiments de terres o d'explotacions, en què l'abat (o el sagristà, el cambrer, el cellerer, etc.), d'acord amb la resta de la comunitat, cedia l'ús d'unes terres a canvi del pagament d'un cens i de vegades també de contreure altres obligacions. És interessant, en aquest sentit, un contracte signat el 1145 (doc. 138), en què el matrimoni format per Joan i una dona anomenada Bota, s'instal·là en un indret abans no conreat, a condició de donar la tasca dels cereals i el quart de les vinyes al monestir. Els pagesos, d'acord amb el contracte, hi havien de fer bones cases (*et faciatis ibi bonas mansiones*). També s'establí, a part del fet que no podrien triar cap altre senyor, que havien de deixar com a hereu del mas un de llurs fills, el qual s'hi havia d'estar amb tots els seus béns.[11]

Al segle XIII, la situació dels pagesos empitjorà. Diferents documents ens mostren la desconfiança dels monjos envers els homes que treballaven llurs terres. L'any 1245, segons paraules del sagristà, s'adverteix a uns pagesos: "no goseu veremar la trilla sense que hi siguem presents nosaltres o el nostre representant"

11. De fet, la data d'aquest primer heretament coincideix amb les dates dels primers heretaments que Lluís To documenta amb relació a les comarques del nord-est de Catalunya. L. To, *Família i hereu a la Catalunya nord-oriental (segles x-XII)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1997, pàgs. 289-318.

(doc. 189). En aquest moment, resta reflectida en la documentació de Serrateix una realitat que ja s'estava consolidant arreu de la Catalunya Vella, des d'una mica abans. La situació social de la pagesia havia empitjorat molt. El 1236, l'abat de Ripoll va vendre a l'abat de Santa Maria de Serrateix un home, amb els fills i amb tot allò que tenia, a canvi de vint sous barcelonins (doc. 183).

En aquest mateix segle, trobem diversos reconeixement d'ésser dona o home propis del monestir. El 1290 (doc. 220), Berenguera de Covinçà, muller de Ramon de Covinçà de Guitarts, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, va reconèixer que era una dona pròpia de l'abat Bertran del monestir de Santa Maria de Serrateix.[12] El 1293 (doc. 223), Romeu de Manyenacs, de la parròquia de Serrateix, es declarà home propi, soliu i quiti del cambrer de l'abadia de Serrateix i va prometre que romandria en el mas Bosc de Serrateix. Alhora, també, ja a la fi d'aquest segle XIII, potser hi hagué una primera confessió de tenir unes terres per Santa Maria de Serrateix (doc. 217, any 1287). També trobem alguna reducció dels censos (167 i 225, anys 1218 i 1295). Tanmateix, els pagesos havien de pagar per obtenir aquestes reduccions. En general, en aquesta època de manca de terres, realitat que cada vegada fou més greu, fins que arribà la Pesta Negra, l'any 1348, veiem que alguns pagesos hagueren d'ocupar terres marginals i que per treballar-les encara van haver de lliurar una entrada al monestir. Els grans canvis es produïren, però, al segle següent.

Al segle XIV, trobem una gran difusió dels reconeixements d'ésser homes o dones de l'abat o d'algun dels oficis del monestir de Serrateix. Tot i que, com hem vist suara, n'hi hagué un el 1290 i un altre el 1293, cal esperar al segle XIV perquè siguin usuals (ja en parlarem més endavant). D'una forma paral·lela, adquireixen cada cop més importància els reconeixements fets a l'abat o a algun dels monjos de tenir una terra pel monestir. Tot i que, com hem vist, potser hi ha un precedent del 1287, tanmateix, trobem un gran nombre d'aquesta mena de documents en els anys immediatament precedents al 1350 (en bona part, abans del 1348). Així, per exemple, l'any 1309, un pagès de Soriguerola, a la Cerdanya, confessà tenir per l'abat Berenguer, de Santa Maria de Serrateix,

12. Certament, en altres comarques de la Catalunya Vella, trobem reconeixements d'ésser homes o dones d'un senyor molt abans, a l'inici d'aquest segle XIII. Vegeu: Paul H. FREEDMAN, *Els orígens de la servitud pagesa a la Catalunya medieval*, Eumo, Vic, 1993, pàg. 119.

el mas d'en Gispert. En aquest cas, a més, també va reconèixer que era home propi, soliu i afocat (doc. 241).

Entre els anys 1312 i 1347 conservem alguns alliberaments d'ésser homes o, sobretot, d'ésser dones del monestir. De fet, hem d'ésser, però, ben conscients que, com amb relació a altres aspectes, segurament només tenim una petita mostra del conjunt d'alliberaments o redempcions que hi hagué. Tal com diuen els documents, allò que pagava una noia, filla d'un pagès que era home del monestir, per obtenir la llibertat, oscil·lava entre els cinc i els vint-i-cinc sous.

Alhora, alguns documents, de la primera meitat del segle XIV, reflecteixen força misèria, causada, en bona part, per un excés de població. El 1326, Maria, del mas Forner de Serrateix, va vendre la quarta part de les collites per cent dotze sous (dels quals de moment només en va rebre seixanta-nou). La situació d'aquesta família és molt possible que fos desesperada (doc. 264). El 1338, l'hereu del mas Santjulià de Pegueroles devia vint-i-quatre sous barcelonins. Per pagar aquesta quantitat, va caldre subhastar l'ús d'unes terres, al llarg de cinc anys (doc. 274). Així mateix, trobem documentada l'existència de diversos casos de sotsestabliment, fruit de la superpoblació que portava a aprofitar totes les terres, fins i tot algunes de marginals.[13] Així, el 1331, Pere de Vilardaví i la seva muller Dolça, del terme del castell de Serrateix, estableixen Bernat sa Grallera i la seva muller Elisenda, del mateix terme, en el comellar de terra anomenat de les Malloles, que pertanyia al mas Vilardaví (doc. 269). L'any 1340, Arnau de Quer i Romia van sotsestablir, a Joan de Quer i a Maria, una peça de terra de llur mas; s'acordà, a més, que havien de lliurar una entrada força considerable, de vuitanta sous barcelonins (doc. 284). El monestir també, de vegades, aprofità aquesta situació de manca de terres. El 1344, veiem que el sagristà de Serrateix concedí en emfiteusi, a diversos pagesos, terres que havien format part de les pertinences del mas Tiurana, de Sant Pau de Casserres (una feixa, doc. 301; una altra feixa, doc. 302; un tros de vinya i de terra, doc. 303). Per l'establiment de la primera feixa, Bernat de Tiurana es va comprometre a lliurar

13. J. BOLÒS, *El mas, el pagès i el senyor. Paisatge i societat en una parròquia de la Garrotxa a l'edat mitjana*, Curial, Barcelona, 1995, pàgs. 142-148 i 171-174.

un cens anual de quinze sous barcelonesos de tern, el delme, les primícies i, a més, una entrada de vuitanta sous barcelonesos.[14]

Després de la pesta de l'any 1348, començà una nova etapa. Les terres més dolentes s'abandonaren. El pagès, en algun cas, va poder triar les terres que volia conrear i va renunciar a treballar aquelles terres que no li convenia de continuar conreant. Això, almenys a l'inici, degué provocar algunes tensions. Certament, com tothom sap, davant d'aquesta nova situació, es va produir un cert enduriment de la realitat legal.[15] Fos com fos, sovint, els senyors finalment hagueren d'accedir a reduir o canviar alguns censos, per tal d'evitar que les terres restessin ermes, sense treballar. L'abat i la resta de la comunitat de Serrateix moltes vegades hagué de cedir a la pressió dels fets. Com confessen els mateixos documents, valia més alguna cosa que no res. Al segle XIII i durant la primera meitat del segle XIV, ja hi havia hagut algunes reduccions (doc. 167, 1218; doc. 225, 1295; doc. 232, 1301; doc. 282, 1340). Fou, però, a la segona meitat d'aquesta catorzena centúria quan esdevingueren més nombroses. Les trobem, sobretot, amb relació a peces de terra marginals, terres on havia canviat la producció, masos amb poques terres o que, per gaudir-ne del domini útil, calia pagar d'una manera excessiva. L'any 1357, l'abat Simó Ponç reduí a la meitat allò que havia de pagar Ramon de Santamaria per una terra que tenia al terme de la parròquia d'Avià. En aquest cas, sembla que el document deia que la causa fou la Pesta Negra i el despoblament conseqüent (doc. 337). Un altre exemple: el 1378, Ramon de Quer, per obtenir el dret a treballar una costa del seu mas, situat al terme de Serrateix, molt a prop de l'abadia, bescanviava l'obligació de donar la tasca o onzè de tot el que hi obtenia, per quatre dies de cavada, segurament al domenge[16] que hi havia al costat del monestir (doc. 369). Aquesta petició de treball personal és excepcional, però en canvi és molt usual que hom deixi de lliurar la tasca de les terres més marginals (docs. 385, 386, 393, 402 i 406). Per al pagès era preferible que el mo-

14. Malgrat tot, podem comparar aquestes quantitats amb les entrades —o acaptes— cobrades al Rosselló, on, entre 1261 i 1270, l'entrada mitjana era de 32 sous, i, entre 1281 i 1290, de 175 sous barcelonins. Laure VERDON, *La terre et les hommes en Roussillon aux XIIe et XIIIe siècles*, Publications de l'Université de Provence, Ais de Provença, 2001, pàg. 68.

15. Paul H. FREEDMAN, *Els orígens de la servitud pagesa a la Catalunya medieval*, Eumo, Vic, 1993, pàgs. 177-201.

16. J. BOLÒS, *Diccionari de la Catalunya medieval (segles VI-XV)*, Edicions 62, Barcelona, 2000, pàg. 103.

nestir no es quedés una part de la producció, ans només un cens fix. D'aquesta manera, els possibles beneficis de l'esforç personal i familiar podien ésser molt més rendibles.

TIPOLOGIA DE LA DOCUMENTACIÓ

Amb aquest apartat no pretenc pas fer un estudi a fons de la tipologia dels documents. Bàsicament desitjo que serveixi com a ajuda a tothom que desitgi aproximar-se a la documentació publicada a continuació. En part, la classificació del contingut del document resta reflectida en les paraules clau que hi ha a l'inici del regest. Tanmateix, alguns cops ha calgut agrupar el nombre excessiu de possibles varietats de documents.

El primer que hem intentat diferenciar en fer aquesta classificació és els documents que es refereixen al monestir de Serrateix, dels que, per qualsevol motiu, passaren a formar part del seu fons documental, però que no fan esment de l'abadia de Santa Maria. Entre el conjunt de documents relacionats directament amb el monestir, podem trobar donacions, compres, bescanvis, testaments, establiments, reduccions de censos, reconeixements d'ésser home o dona del monestir, capbreus i llevadors, etc. També hem intentat, a l'hora de classificar-los i, sobretot, en el moment de fer l'encapçalament del regest, que restés clar quins són aquells documents fets per comtes, vescomtes, veguers o reis.

Hem volgut establir uns grans grups, amb relació a cada tipus o conjunt de tipus de document. De fet, mentre que alguna vegada aquest grup és format per un tipus únic (per exemple les donacions, les vendes o els testaments), en d'altres casos, com dèiem més amunt, hem preferit, per tal d'evitar una gran fragmentació, agrupar un conjunt de documents poc o molt diversos en un únic conjunt temàtic. Això és evident en diversos dels apartats, com els dedicats als altres documents relacionats o no amb el monestir, però també en els que fan referència, per exemple, a la comunitat, als deutes o a la violència. Després de fer diverses rectificacions, al final, hem classificat, per motius pràctics, tot el conjunt de 421 documents inclosos en aquest diplomatari en 33 grups. Certament, alguns dels documents podrien estar en més d'un d'aquests apartats.

1. *Donacions al monestir.* Les donacions eren la base més important del fons documental que conservava el monestir en el seu arxiu. Alguns plets i, d'una manera especial, el judici es-

devingut el 1267 (doc. 209), entre el representant de l'abat i el representant del rei, ens mostren la importància de tenir ben conservat el fons documental. S'han conservat setanta-cinc donacions (més algunes vendes que eren alhora una donació). La majoria d'aquestes cessions, com hem assenyalat més amunt, s'esdevingueren en l'etapa de creixement de l'abadia, als segles X i XI. Lògicament, als darrers segles inclosos en aquest diplomatari gairebé deixà d'haver-hi donacions. Cal tenir també present que l'abadia va poder obtenir terres mitjançant altres tipus de fonts: compres, bescanvis, donacions testamentàries, que resten incloses en altres apartats, descrits més endavant.

Documents: 9, 10 (vescomte), 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 25 (comte), 26, 27 (comte), 28 (vescomte), 29, 30, 32, 36, 38 (comte), 39, 40, 41 (abat), 45 (comte), 46 (comte), 50, 51 (veguer), 56, 58 (comte), 60 (i dona), 61, 62, 63 (comte), 65, 66 (i fill), 70 (i fill), 71, 72 (vescomte), 73, 79 (comte), 81, 84, 87, 88 (comtessa, 1038), 90 (comte, 1046), 92 (amb pacte), 93 (comte), 97, 98, 99 (a la sagristia), 100 (tasca), 103, 104, 107, 109 (vescomte), 110, 112 (i nou monjo), 113 (donació testamentària), 114 (donació testamentària, comtessa), 118, 120, 129 (tasca), 134, 140 (donació testamentària, olivera), 141 (olivera), 146 (i fill), 148 (1185), 149 (post mortem), 155 (i monjo), 165 (olivera), 166 (mas on ja rebia la tasca), 172 (cases a la sagrera d'Avià), 173 (olivera), 176 (olivera), 190 (ja donat abans), 419; donació i venda a un monjo: 181; donació i venda al monestir: 20, 69, 144 (oliveres), 200 (olivera); 24 (982-983, aprovació comtal d'una donació al monestir); 162 (1211, confirmació de donació), 188 (1245, confirmació de donació).

En aquesta llista, he inclòs també informació sobre qui era el donador, d'una manera especial sobre si era el comte, un vescomte o un veguer comtal. També he assenyalat alguns altres aspectes, com per exemple si, en lloc d'ésser la cessió d'una propietat, era només la donació d'unes oliveres (l'oli que se n'obtenia devia servir per il·luminar la nova església monàstica). S'hi indica, a més, si els donadors només estaven cedint la tasca sobre el bé seent lliurat. S'hi menciona, així mateix, si, en algun cas, es tractava d'una donació testamentària. O bé si, alhora que s'esdevenia la cessió a l'abadia de Santa Maria de Serrateix, també hi havia l'entrada d'un monjo a aquest cenobi, que moltes vegades era el fill dels donadors.

També he inclòs en aquest apartat el document 24 (982-983), en què el comte Oliba va aprovar la donació d'un alou situat al terme de Pujol de Planès, que At i la seva muller Riquil·la, pares del traïdor Bonfill, havien fet al monestir de Santa Maria de Serrateix, així com dos documents més, dels anys 1211 i 1245, en què es va produir la confirmació d'una donació precedent, sobre

les oliveres situades al mas Garriga del terme de Castelladral (docs. 162 i 188).

2. *Compres*. S'han conservat nou vendes de béns seents al monestir, a l'abat o a algun dels oficis. De fet, és interessant d'assenyalar que, en diversos casos, es tractava de vendes que alhora eren donacions. També cal remarcar que, moltes vegades, es compraren propietats que tenien un interès molt especial per a la comunitat, com podien ésser uns molins, unes oliveres o unes vinyes. He cregut interessant de fer esment d'aquesta realitat en la llista següent. A banda, es dóna notícia, en aquest apartat, de les adquisicions d'un home, amb la seva família, que abans depenia del monestir de Santa Maria de Ripoll, pel preu de vint sous de moneda de Barcelona. Així mateix, hi consten algunes adquisicions de drets sobre el cobrament de censos o sobre algunes explotacions. L'any 1394 (doc. 389), Pere d'Eixibís va vendre el dret que tenia de cobrar un cens al mas de Coromines de Castelladral, a canvi de rebre del sagristà la quantitat de cinc lliures i mitja (que equival a 210 sous).

Documents: 53 (molí), 59, 64, 67 (molí), 74, 78, 83, 105, 111, 206 (una quantitat d'oli); un home: 183; un cens: 208, 389 (1394, sagristà), 396 (1400, abat); drets sobre un mas: 222; 352 (1364, aprovació de venda feta al monestir).

Quant al document 352, de l'any 1364, la muller i la filla del venedor, Pere de Vilalta, ratificaren la venda que, per necessitats econòmiques, havia fet Pere de Vilalta a Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix. Allò venut eren uns censos que rebien al mas de Coromines, i el preu d'aquesta compra era de dotze lliures. De fet, era un mas que ja depenia de l'ofici de la sagristia.

3. *Bescanvis*. Hi ha cinc documents de bescanvi (o permuta) entre l'abat i algun particular. De fet, com ja s'ha indicat, en alguns casos, aquests bescanvis en realitat amagaven un contracte de *precaria remuneratoria*: el pagès donava unes terres, per l'ús de les quals, a partir d'aquell moment, havia de pagar un cens, i rebia a canvi unes altres terres, pel gaudi de les quals també havia de lliurar un cens. Hi ha un cas força evident d'aquesta mena de contracte de *precaria* al document 49, del 1007, en què l'abat Renard donà en bescanvi a Sunifred i a Bonadona dues mujades i una quarterada de vinya, situades al comtat de Berga, als termes de Puig-reig, prop de la riera de Merola.

Documents: 33 (veguer), 34, 48, 49 (*precaria remuneratoria*), 52; 371 (bescanvi entre pagesos del domini útil d'unes terres del monestir).

Una realitat molt diferent és la del document 371, del 1379, que és un bescanvi fet entre dos pagesos, possessors dels masos Gener i Camp (o Santamaria) de Serrateix, amb relació al domini útil d'unes terres que eren del monestir. Cal relacionar aquest document de bescanvi amb d'altres documents de vendes o de donacions del domini útil, que comentarem més endavant (als apartats 24 i 25).

4. *Testaments i deixes testamentàries*. S'han inclòs al diplomatari dinou testaments o adveracions o publicacions sagramentals.[17] En tots, hi ha alguna deixa al monestir de Serrateix. Alguns d'aquests documents passaren a formar part del fons documental de Santa Maria de Serrateix; d'altres es conservaren en altres arxius eclesiàstics, com poden ésser el de la Seu d'Urgell (docs. 54 i 77), el de la canònica de Santa Maria de l'Estany (doc. 142), el del monestir de Sant Cugat del Vallès (doc. 80), el de l'abadia de Sant Miquel de Cuixà (doc. 86), el de l'abadia cistercenca de Santes Creus (doc. 147) o el del fons documental de Cardona (doc. 116). En algun cas, s'ha conservat el testament i també l'adveració sacramental d'aquest testament (docs. 77 i 82); per exemple, les darreres voluntats de l'ardiaca Ponç, que va deixar tots els béns que tenia al Berguedà al monestir de Santa Maria de Serrateix.

En darrer lloc, vull fer esment del testament d'Antoni Cases, de l'any 1441, escrit en català, que s'ha conservat gràcies a la publicació que en féu el notari després de la seva mort, esdevinguda l'any 1447. A causa de la seva importància, l'he transcrit d'una manera exhaustiva. Hauria pogut representar una darrera empenta per al monestir de Serrateix, ja a la tardor de l'edat mitjana, en un moment en què s'atansava la fi de l'època més bona per a gairebé tots els monestirs benedictins nascuts vers l'any 1000. Podria ésser, però, que ja fos massa tard per a la comunitat monàstica quan les importants deixes testamentàries d'Antoni Cases es dugueren a la pràctica (1493, doc. 419). Molt pocs anys més endavant, com ja s'ha esmentat més amunt, començà l'etapa dels abats comendataris.

17. Antoni UDINA I ABELLÓ, *La successió testada a la Catalunya altmedieval*, Fundació Noguera, Barcelona, 1984.

Documents: 54, 55, 75 (adveració sacramental, vescomtessa), 77, 80 (adveració sacramental), 82 (adveració sacramental), 86, 89, 95, 101, 115, 116 (vescomte), 117, 122, 123 (adveració sacramental), 142, 147, 177, 414 (1441 [1447]).

5. *Cessions fetes per la comunitat*. Normalment, els monestirs rebien terres i drets, de vegades bescanviaven algunes propietats (per fer més eficient l'administració dels dominis) i, en el cas d'una situació econòmica desastrosa, venien algunes propietats. Poques vegades feien donació d'algun de llurs dominis. Tanmateix, com ja hem dit, per algun motiu, l'any 1156, l'abat Guillem de Santa Maria de Serrateix i la comunitat donà a Bernat, prior de Santa Maria de l'Estany i a la resta de la comunitat d'aquesta canònica, l'església de Sant Pere dels Arquells, a canvi que fessin dir misses per la salvació de l'ànima de l'abat de Serrateix, que va morir poc temps després de fer aquesta donació.

Document: 143 (1156).

6. *Llevador de comptes i capbreus*. Per conèixer el patrimoni d'un monestir és molt important saber quan es produïren les diferents donacions que van permetre de constituir el seu patrimoni i, encara més, quines eren les característiques i la ubicació dels béns rebuts. També és, però, molt important conèixer quin pes real tingueren les donacions i què representaren per a l'economia del monestir. Evidentment, els llevadors mostren què representaven realment les diferents donacions i també permeten veure els canvis esdevinguts al llarg dels segles, a part d'altres aspectes, com poden ésser la forma i la distribució del poblament o la realitat social i econòmica dels pagesos que vivien en les terres que restaven directament a les mans de l'abadia o sota la seva jurisdicció. La importància i l'interès d'aquestes fonts és el motiu de la transcripció exhaustiva de tres llevadors i un capbreu. D'una manera especial, es pot cridar l'atenció sobre un llevador de comptes molt interessant, fet vers l'any 1400, que inclou una relació de tots els censos dels masos i terres situats al terme de la parròquia de Serrateix i al terme de Viver (doc. 395). Aquest document, força extens, ja fou escrit en català. També cal mencionar un llevador fet l'any 1241 (doc. 184), on s'esmenten els censos que rebia el monestir a la Cerdanya, a l'Alt Berguedà i al terme d'Avià. He transcrit, encara, un llevador més tardà, fet vers el segle XVI, on es relacionen les rendes de gran part dels dominis del monestir; té força interès comparar-lo amb els altres dos llevadors que s'acaben d'esmentar (doc. 419). En darrer lloc, en el diplomatari, he transcrit un cap-

breu,[18] fet l'any 1395, a petició de l'abat i per ordre del monarca, que inclou les confessions de tots els que tenien masos o terres al terme de la parròquia d'Avià (doc. 392).

Documents: 184 (1241, llevador, Cerdanya, Alt Berguedà, Avià), 395 (llevador, Serrateix i Viver), 420 (segle XVI, llevador); 392 (1395, capbreu, Avià).

7. *Sobre la comunitat i els edificis*. Hi ha un conjunt important de documents del fons documental de Santa Maria de Serrateix que fan referència a la creació de la comunitat i al seu funcionament. Ja n'he parlat una mica més amunt. En primer lloc, es pot esmentar el document constitutiu i de dotació del 977 (doc. 22). També cal fer esment de la dotalia del 1123 (doc. 130). Cal incloure, en aquest conjunt de documents, la donació del monestir de Serrateix al monestir de Sant Martí del Canigó (doc. 119, 1091), que, certament, no tingué gaire repercussió en el futur del monestir berguedà. A més, també hi he inclòs un conjunt de documents, que es pot diferenciar fàcilment de la resta, format per les actes de les eleccions de diferents abats (Froilà, Émil, Renard, Bernat de Ponts i Gabriel de Mas). A més, hi he afegit alguns altres documents que es refereixen a problemes interns de la comunitat o dels seus diferents oficis.

Documents: 130 (1123, consagració); 22 (977, constitució del monestir); 119 (dependència de Sant Martí del Canigó): 23 (elecció de l'abat Froilà), 35 (abat Émil), 47 (abat Renard), 267 (abat Bernat de Ponts), 410 (abat Gabriel de Mas); 374 (1383, il·luminació), 390 (1394, il·luminació); 131 (1128, donació d'abat a sagristà), 137 (1145, donació d'abat a sagristà), 153 (1197, donació d'abat a sagristà); 278 (1339, donació del despenser al cambrer); 281 (1339, donació del despenser al prebost); 257 (1320, concessió de redelme per fer obres); 151 (concòrdia entre abat i comunitat), 361 (1371, concòrdia).

La concessió del dret de redelme (en les terres del comtat de Cerdanya), al monestir de Santa Maria de Serrateix, de l'any 1320, feta per part del rei de Mallorca Sanç ens mostra, d'una banda, la situació precària en què vivia el monestir i, de l'altra, és un reflex de la realització d'obres de construcció o de restauració. Alguns altres documents també parlen d'obres (per exemple, quan trobem que un document és signat per un monjo obrer). I, també, alguns instruments recorden l'existència de deutes contrets per la comunitat monàstica, com ja veurem més endavant. D'altra banda, a la comunitat de Serrateix, com en qualsevol altra comunitat de

18. Amb relació a l'origen dels capbreus: Pere BENITO, *Senyoria de la terra i tinença pagesa al comtat de Barcelona (segles XI-XIII)*, CSIC, Barcelona, 2003, pàgs. 589-607.

persones, hi hagué algunes tensions, de vegades difícils de resoldre. Algunes d'aquestes tensions més greus resten reflectides, per exemple, als documents 151 i 361. L'ambient que trasllueix aquest darrer text, de l'any 1371, podem suposar que arribà a fer-se gairebé insuportable (insults, enveges, odis, ignorar-se els uns als altres, etc.). Algun altre document, com el 348, del 1361, que comentarem en l'apartat de deutes, també ens parla de les relacions que existien entre els diferents oficis que hi havia a l'abadia.

8. *Sobre els batlles del monestir*. El control, per part del monestir, dels dominis i dels pagesos que els treballaven i, d'una manera especial, el cobrament dels censos, sobretot els de les terres més allunyades, era una feina difícil de dur a terme per part d'una comunitat de monjos força reduïda, com la de Serrateix. Així, s'encarregà aquesta feina a uns batlles o representants laics dels monjos que es feren càrrec del control dels pagesos i del cobrament de les rendes, per delegació de l'abat i de la comunitat.[19] En diversos documents del diplomatari es fa esment de batlles, de procuradors o de veguers de Santa Maria de Serrateix. En concret, hi ha quatre documents relacionats expressament amb aquests representants de l'abat sobre les terres i les persones que depenien de l'abadia.

Documents: 145 (renúncia de batllia), 178 (Cerdanya, concessió de batllia), 265 (Serrateix, concessió de batllia), 356 (renúncia d'un veguer).

9. *Donacions a cens i contractes d'establiment*. Al conjunt de documents del monestir de Serrateix, trobem unes quantes donacions a pagesos o a famílies pageses, per part de l'abat, per part del sagristà o per part del cambrer, de terres o explotacions amb una carta precària o en establiment emfitèutic. Els contractes de sotsestabliments, fets per part d'un pagès que tenia el domini útil d'unes terres, seran esmentats en un altre apartat.

Documents: 37, 94, 108, 124, 132, 138, 150, 163, 174, 187 (cambrer), 189 (sagristà), 196, 202, 207, 214, 233 (1302, emfiteusi, cambrer), 240, 251 (batlle, 1314), 301 (1344, emfiteusi, sagristà), 302 (emfiteusi, sagristà), 303 (emfiteusi, sagristà), 315 (sagristà), 319 (sagristà), 338 (emfiteusi, sagristà), 339 (emfiteusi, sagristà), 350 (sagristà), 364 (emfiteusi, sagristà), 399 (cambrer), 403 (i reducció de cens), 409 (emfiteusi, sagristà), 417 (cambrer); 152 (senyor laic), 158 (senyor laic), 175 (senyor

19. Pel que fa a les funcions dels batlles, vegeu: P. BENITO, *Senyoria de la terra i tinença...*, pàgs. 270-282. Assenyala que "les primeres cartes de comanda de batllia [...] daten dels anys 1067 i 1069, però el període de màxima producció d'aquestes actes se situa entre 1099 i 1198, etapa durant la qual el batlle assumeix una funció clau en la gestió de la senyoria de la terra." (pàgs. 270-271).

laic), 210 (senyor laic), 218 (emfiteusi, senyor laic), 237 (senyor laic); 298 (venda de l'obligació de pagar un cens, 1342); 314 (cessió en emfiteusi compensatòria, 1345); 161 (1210, confirmació d'establiment), 231 (1299, confirmació d'establiment).

A l'hora d'estudiar els establiments que trobem a la col·lecció de documents de Santa Maria de Serrateix, cal diferenciar els fets per l'abat (en aquest cas, no ha estat hem indicat en la llista precedent), dels fets pels diferents monjos que estaven al capdavant dels oficis que hi havia al monestir, que tenien una administració gairebé totalment independent, com el sagristà o el cambrer (en aquest cas, sí que ho recull la llista). També hem diferenciat aquells establiments fets per senyors laics (Coaner, Argençola, Bretons, Casserres), però que, per algun motiu, van passar a engruixir el fons documental del monestir.

Un altre aspecte que també cal esmentar en apropar-nos als establiments de terres o explotacions és l'aparició, a partir d'una certa data, dels contractes emfitèutics. D'ençà de la fi del segle XII, a Catalunya, podem trobar esments de l'emfiteusi, com a resultat de la renovació jurídica que hi hagué, que va permetre d'identificar el dret del tenidor al domini útil de l'emfiteusi romana. Tanmateix, el terme emfiteusi no es va generalitzar, i no va ésser utilitzat en els contractes, fins a la darreria del segle XIII. De fet, l'existència d'aquesta institució va suposar la consolidació del dret que tenia el pagès de vendre la seva terra. L'existència de l'emfiteusi també va anar lligada a la d'un dret de fadiga de trenta dies per part del senyor i a l'obligació de pagar el lluïsme o percentatge del valor de la venda.[20] El primer contracte d'emfiteusi que és esmentat com a tal en la nostra documentació és de l'any 1302 i va ésser acordat entre el cambrer i una dona, anomenada Guillema de Guarines, del terme de Serrateix. Tanmateix, la lectura atenta d'aquest document ens fa adonar d'una contradicció que trobem en molts d'altres de Santa Maria de Serrateix. D'una banda, s'hi afirma que és un contracte emfitèutic, amb dret de vendre i fins i tot a donar ("ad dandum, vendendum et ad omnes tuas tuorumque voluntates inde libere faciendas"), però, de l'altra, s'estableix que la dona esdevenia pròpia, quítia i soliua del cambrer del monestir ("proprii homines quitii et solidi et faciatis homagium"), és a dir,

20. Paul FREEDMAN, *Els orígens de la servitud pagesa a la Catalunya medieval*, Eumo editorial, Vic, 1993, pàgs. 163-165; L. To, "La seigneurie dans une ville médiévale: le développement de l'emphyteose à Gérone au XIIe siècle", a Ph. SÉNAC (ed.), *Histoire et archéologie des terres catalanes au Moyen âge*, pàgs. 229-251; P. BENITO, *Senyoria de la terra i tinença...*, pàg. 619-621.

curiosament, la situació era molt semblant a la que tenien els homes i dones de remença.

10. *Reconeixements de tenir terres del monestir.* Molts dels documents en què hi havia el reconeixement, per part d'un pagès, de tenir unes terres del monestir foren fets als darrers segles de l'edat mitjana.[21] L'any 1309 (doc. 241), Ramon Gispert de Soriguerola va reconèixer que tenia per l'abat el mas anomenat d'en Gispert, situat al poble de Soriguerola, amb totes les seves pertinences. A més, reconegué també que era home del dit abat. En aquests decennis de la fi de l'edat mitjana, es redactaren, relatius a aquest monestir o a molts altres senyors, un gran nombre de documents molt semblants a aquest. D'alguna manera, els capbreus (com el d'Avià de l'any 1395) tenien molts elements en comú amb aquests reconeixements, atès que realment eren un conjunt sistemàtic de confessions de tenir uns béns seents, per l'abat o per algun dels oficis del cenobi.

Documents: 217 (1287, dubtós), 241 (1309, home del monestir), 276 (cambrer), 277 (cambrer), 287, 288, 290, 291, 296, 307 (1344, mas), 321 (1346), 323 (1347), 328 (mas, cambrer), 330 (1351, mas), 341 (sagristà), 342 (sagristà), 345 (borda), 353 (sagristà), 355 (sagristà), 359, 362 (sagristà), 363 (sagristà), 365 (sagristà), 366 (sagristà), 379 (sagristà), 380 (sagristà), 381 (sagristà), 382 (sagristà), 383 (sagristà), 391, 400 (mas, home de l'abat), 401 (mas, home de l'abat), 407 (mas, cambrer); 268 (1329, cambrer), 306 (1344).

De vegades els reconeixements foren fets a l'abat (en aquest cas no ho hem indicat en la llista precedent). Moltes altres vegades hi hagué reconeixements de tenir terres, bordes o masos del sagristà o del cambrer (si és així, en la llista, ho hem fet constar darrere el número del document).

També podem incloure en aquest apartat dos documents en molt mal estat de conservació (docs. 268 i 306), on hi ha un reconeixement de pagar un cens al monestir, bé que és molt possible que abans hi hagués la confessió de tenir unes terres (de la mateixa manera que en un després es reconeix que eren homes propis del cambrer).

11. *Presa de possessió*. Una de les actuacions usuals de qualsevol senyor era prendre possessió dels béns seents adquirits o bé cedir la possessió d'aquests béns als que havien de gaudir de llur domini útil, a canvi de pagar un cens. En tenim alguns exemples

21. P. BENITO, *Senyoria de la terra i tinença...*, pàg. 599 i següents.

al diplomatari de Santa Maria de Serrateix. L'any 1322 (doc. 260), el monjo Guillem Ferrer va ésser delegat per l'abat Berenguer perquè prengués possessió del mas de la Capçada, situat al terme de Castelladral, que fou comprat per l'abat a Berenguer Soler de Cardona i a la seva muller Berenguera. Una situació semblant s'esdevingué l'any 1145 (doc. 139), a la Cerdanya, a les ribes del riu Segre, quan el jutge Dot prengué possessió dels molins drapers que hi havia ran del riu i en els termes de les viles de Soriguera i de Soriguerola, que eren del monestir (per cessió dels comtes de Cerdanya).

Trobem, però, casos en què qui prengué possessió fou un pagès. El 1345 (doc. 316), Guillem Ferrer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, donà a Romia, muller del difunt Ramon de Peracamps, i al seu fill Ramon, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, possessió corporal de les cases de Tiurana i d'algunes terres adjacents, lliurades en establiment (segons consta en un altre document fet el mateix dia). Com a símbol d'aquesta presa de possessió, Romia i el seu fill Ramon entraren dins la casa i van tancar les portes. Un altre exemple: segons el document 388, de l'any 1393, l'abat Berenguer cedí a Francesc, fill de Ramon del Quer, del terme de Serrateix, la possessió del mas de Soler, fent-li lliurament de les claus del mas.

En darrer lloc, podem fer esment del document 262, de l'any 1322. Jaume de Toralla cedí el mas Santandreu de Vilamarí —que abans havia estat venut— al procurador de l'abat del monestir de Santa Maria de Serrateix. A causa d'aquesta cessió, Pere de Santandreu o de Vilamarí, pagès possessor del dit mas, lliurà simbòlicament al procurador dues gallines i, així mateix, féu homenatge de boca i mans, i hagué de reconèixer que era home propi i natural de l'abat.

Documents: 139 (1145, molins drapers), 232 (1322, mas), 260 (1322); 316 (1345), 373 (1380, entre tercers), 388 (1393), 227 (1295, delme); 262 (1322, presa de possessió i homenatge).

12. *Aprovació per part de l'abat de vendes del domini útil*. En aquest apartat hem inclòs un conjunt d'aprovacions fetes per part de l'abat de compres esdevingudes entre homes que tenien terres del monestir. El 1243 (doc. 186), l'abat de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb la resta de la comunitat, aprovà la compra que Ramon de Covinçà féu a Arnau de Bretons del mas de Pallerols de Vilamarí, a canvi que Ramon es comprometés a pagar els censos. A més, l'abat hagué de reconèixer que havia rebut una quantitat

per la compra. El 1344 (doc. 308), l'abat de Serrateix aprovà que Guillem Ponç del Vilar, d'Urtx, hagués comprat a Huguet Torrent una terra situada al terme de Soriguera. Guillem Ponç l'hagué de reconèixer, alhora, com a senyor directe, cosa que l'obligava a pagar anualment el cens. L'abat confessà haver rebut el lluïsme. L'any 1303 (doc. 236), l'abat confirmà a Bartomeu Oliba de Saga la compra que havia fet d'un prat a Ramon de Gispert de Soriguerola i d'un ermal a Ramon de l'Om de Soriguerola i a Julià Gener. En aquest cas, sabem que l'abat va rebre trenta-cinc sous barcelonins de tern, com a lluïsme i per fer aquesta aprovació.

Documents: 186 (1243, l'abat aprova la venda del domini útil); 236 (1303, de compra del domini útil per part de l'abat), 308 (1344, l'abat aprova la venda del domini útil), 331 (1353, l'abat aprova la venda del domini útil), 354 (1366, l'abat aprova la venda del domini útil).

13. *Reconeixements d'ésser home o dona del monestir.* Com en els reconeixements de tenir terres del monestir, la majoria dels documents en què un home o una dona reconeixien ésser de l'abadia de Serrateix o d'algun dels seus oficis foren fets al final dels segles medievals.[22] De vegades, es feia aquest reconeixement precisament pel fet que l'home o la dona que juraven ésser de l'abat o d'algun dels oficis no vivien al mas del monestir, ans en alguna població o en algun altre domini senyorial. El 1305 (doc. 238), Arnau de Cerdans, de la parròquia de Viver, que sembla que vivia a la vila de Cardona, va confessar que era home propi, quiti i soliu del cambrer del monestir de Serrateix. Com que no vivia al mas Cerdans, en reconeixement de la senyoria, es comprometé a lliurar una unça de pebre cada any. A més, va fer homenatge de boca i mans i va renunciar a qualsevol privilegi que es pogués desprendre del fet de viure a Cardona (o en qualsevol vila, ciutat, castell, poble o lloc). Fixem-nos, ara, en un altre exemple: trenta-cinc anys més tard, el 1340 (doc. 283), Pere de Cerdans, que vivia al terme del castell de Viver, va reconèixer ésser home soliu i propi del cambrer del monestir i tenir per ell el mas de Cerdans. En aquest document de reconeixement, també s'esmentà el cens que havia de lliurar. I, com en l'exemple precedent, féu homenatge al seu senyor de boca i mans, d'acord amb el Costum de Catalunya i amb els Usatges de Barcelona. Pel que fa a les obligacions, en

22. Paul Freedman fa un acurat estudi de les autodonacions i dels reconeixements d'ésser home o dona d'un senyor, que tenen l'origen al segle XII. Vegeu: P. H. FREEDMAN, *Els orígens de la servitud pagesa...*, pàgs. 114-121.

aquest document, alhora es fa esment dels terços i lluïsmes (que recorden més aviat els contractes emfitèutics), com es mencionen les remences i les fermes d'espoli (que corresponen certament a mals usos servils); també s'afegeixen els censos, agrers i emprius, "calonyes", punicions i altres drets. En un document de l'any 1342 (doc. 292), s'assenyalà que Arnau de Grallera tenia l'obligació de fer tot allò que havia de fer un home propi, quiti, soliu, natural, adscrit a la gleva i amasat. Així ho jurà Arnau sobre els quatre Evangelis, i va fer homenatge de boca i de mans. De fet, una bona part d'aquests documents d'homenatge i de reconeixement d'ésser home de l'abat o de qualsevol ofici tenen unes característiques molt semblants. Com afirma R. Lluch, en un estudi publicat recentment, els homenatges i els reconeixements de domini han d'ésser vistos sobretot com una garantia que tenien els senyors que els masos i terres sempre estarien habitats i treballats i, per tant, que no minvarien els ingressos que rebien.[23]

Documents: 217 (1287, home i dona; dubtós), 220 (1290, dona), 223 (1293, home, cambrer), 232 (1322, home), 238 (1305, home, cambrer), 241 (1309, home, tenir mas), 243 (1310, dona, cambrer), 249 (1312, home), 253 (1316, home), 259 (1321, home), 268 (1329, home i dona, cambrer), 271 (1334, home, procurador), 283 (1340, home, cambrer), 285 (1341, dones, cambrer), 286 (1341, home), 289 (1342, homes), 292 (1342, home, cambrer), 293 (1342, home, cambrer), 305 (1344, home, cambrer), 322 (1346, home, despenser), 327 (1349, dona), 332 (1354, home, prebost), 344 (1361, home i dona, sagristà), 370 (1378, home, despenser), 394 (1399, home, cambrer), 404 (1418, dona, cambrer).

En aquesta llista, hem assenyalat, en primer lloc, la data del document. També fem esment de si aquell que confessa dependre del monestir era un home o bé una dona. Finalment, mencionem el nom de l'ofici del qual depenia (si depenia del monestir o de l'abat, no ho hem mencionat). Aquest conjunt de documents és força representatiu d'una realitat. Ens podem plantejar si n'hi hagueren molts més i si s'han perdut o bé si els monjos normalment feien servir altres sistemes per tal d'obtenir l'homenatge dels pagesos del monestir (com poden ésser els capbreus) i només es recorria a fer un document específic de reconeixement d'ésser home o dona

23. Rosa LLUCH I BRAMON, *Els remences. La senyoria de l'Almoina de Girona als segles XIV i XV*, Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines, Girona, 2005, pàg. 53.

quan s'esdevenia una circumstància especial (per exemple que se n'hagués anat a viure en un altre lloc).[24]

14. *Alliberaments o redempcions*. Dels darrers segles medievals, trobem diversos exemples d'alliberaments de persones, molt sovint de dones, a canvi del pagament d'una remença o redempció. L'any 1312, el sagristà Bernat de Ponts va redimir de la senyoria, la jurisdicció i la servitud una filla de Pere de Coromines, muller de Joan de Castellet, de la parròquia de Santa Maria de Serrateix, i tota la seva descendència, a canvi de deu sous barcelonins de tern (doc. 248). No sempre, però, eren dones. Aquest mateix any 1312 (doc. 247), l'abat Berenguer alliberà de tota senyoria, jurisdicció i servitud Jaume d'Asemort, de la parròquia de Serrateix, i els seus descendents, a canvi de rebre vuitanta sous barcelonins de tern. El preu de la remença, certament, si era un home, solia ésser molt més elevat. Tanmateix, com podem veure a continuació, una dona arribà a pagar 25 sous per tal d'obtenir la llibertat.

Documents: 247 (1312, home, 80 sous), 248 (1312, dona, 10 sous), 258 (1321, dona, 25 sous), 261 (1322, dona, 20 sous), 294 (home, sagristà), 324 (1347, dona).

El tema de les redempcions ha tingut un paper central en les recerques fetes sobre l'evolució de la pagesia als darrers segles medievals.[25] Amb tot, en la nostra documentació veiem que tenen tanta importància o més altres tipus de documents, com poden ésser els reconeixements d'ésser homes i dones del monestir o les confessions de tenir unes terres per l'abadia.[26] Curiosament, en el nostre diplomatari ja no trobem cap nou cas de redempció després de l'any 1348, data de la Pesta Negra. Això coincideix amb el que assenyala P. Freedman, quan crida l'atenció sobre la relativa escassetat de redempcions després del 1348; aquesta realitat, de fet, també s'ha pogut demostrar en un recent estudi fet sobre la documentació de l'Almoina de Girona.[27]

---

24. Vegeu R. LLUCH, *Els remences...*, pàgs. 69-72. Tinguem present que, als segles XIV i XV, l'Almoina de Girona va rebre, com a mínim, 1.258 homenatges servils o reconeixements de domini dels seus homes i dones propis (683 d'homes i 575 de dones). D'aquest conjunt d'homenatges, un 4,5% del total foren fets per persones que reconegueren que no vivien al mas o a la parròquia (pàg. 88).

25. Vegeu P. FREEDMAN, *Els orígens de la servitud pagesa...*, pàgs. 125-127.

26. Amb relació a les redempcions, vegeu un estat de la qüestió molt recent a: R. LLUCH, *Els remences...*, pàgs. 201-284.

27. P. H. FREEDMAN, *Els orígens de la servitud pagesa...*, pàg. 189. Vegeu R. LLUCH, *Els remences...*, quadres de les pàgs. 228 i 231.

15. *Altres documents relacionats amb la jurisdicció del monestir*. El monestir de Santa Maria de Serrateix era alhora una comunitat religiosa, un senyor dominical i un senyor jurisdiccional. Aquesta darrera realitat feia que l'abat o bé els monjos que estaven encarregats dels diferents oficis actuessin com a senyors i exigissin dels pagesos que juressin que tenien les terres que treballaven pel monestir o bé que eren ells mateixos homes o dones de l'esmentada abadia. A més, al diplomatari trobem altres documents relacionats amb l'existència de la senyoria del ban, exercida per part dels monjos de Serrateix. Trobem, per exemple, que, el 1345 (doc. 317), l'abat Mateu renuncià als drets que podia tenir sobre l'herència d'un home que havia mort sense fills (mal ús de l'eixorquia).[28] També trobem que, en alguns casos, es cobrà la ferma d'espoli (o firma d'esponsalici). El 1384 (doc. 376), l'abat va rebre 55 sous barcelonins de tern d'una dona anomenada Maria que s'havia casat amb l'hereu del mas de les Vinyes, de Serrateix, i havia aportat un dot de 800 sous i volia tenir en el futur la possibilitat de poder-los recuperar. Un cas semblant s'esdevingué el 1402 (doc. 398), quan Francesca es casà amb Bonanat de la Rovira de la Bassa, i hagué de donar 70 sous al cambrer del monestir.[29] També s'ha conservat algun document de venda del domini útil i de pagament de la remença al sagristà (doc. 294). En aquest cas, amb tot, sabem que el sagristà, alhora, pagà 2.500 sous barcelonins de tern, per tal d'adquirir els drets que aquest pagès tenia sobre el seu mas, el mas Tiurana. L'any 1342, època de gran escassetat de terres, el sagristà potser havia decidit d'abandonar un sistema d'explotació més tradicional, per tal de repartir aquesta explotació de la parròquia de Sant Pau de Casserres entre diversos pagesos, amb cadascun dels quals després va pactar un contracte emfitèutic.

28. Pel que fa a l'eixorquia, vegeu l'estudi acurat dels nombrosos exemples trobats de l'aplicació d'aquest mal ús amb relació a l'Almoina de Girona (on hi ha seixanta-vuit casos documentats, més catorze alhora d'eixorquia i intestia). R. LLUCH, *Els remences...*, pàgs. 344-349.

29. Amb relació a la ferma d'espoli, vegeu: R. LLUCH, *Els remences...*, pàgs. 132-138. La ferma d'espoli forçada consistia en l'obligació que tenia el pagès d'assegurar sobre el mas i/o les terres del senyor directe el dot que rebia la seva esposa en casar-se. Amb motiu d'aquesta garantia o assegurança, el propietari directe dels béns assegurats havia de rebre un pagament com a lluïsme, que segons els Costums de Girona, equivalia a dos sous per cada lliura del valor de la quantitat assegurada, és a dir, el 10% del valor assegurat (pàgs. 132-133). Vegeu, també, P. BENITO, *Senyoria de la terra i tinença...*, pàgs. 685-698.

En d'altres casos, la situació servil que tenien els pagesos del monestir féu que s'impedís que un home que pertanyia a l'estament noble pogués posseir un mas del monestir que li havia pervingut per herència. Aquesta mena de situacions problemàtiques es plantejaren sobretot després de la Pesta Negra. Així s'esdevenia el 1356 (doc. 336), quan Ramon Fabre d'Urtx, noble, va heretar el domini útil d'un mas del seu pare —que curiosament era un pagès de Soriguerola i que era home del monestir de Serrateix. Ramon es va comprometre davant l'abat Simó que, en els cinc anys vinents, havia de cedir el mas en herència a algú que pogués retre homenatge a l'abat. Mentrestant, s'acordà que pagaria els censos i que faria les prestacions que devia, però que no menaria personalment les terres. L'any 1355 (doc. 334), va tenir lloc un cas molt semblant amb Pere de Puigcerdà, que havia comprat un mas de Soriguerola. Davant la voluntat d'aquest home de no retre homenatge a l'abat, aquest acceptà que durant quatre anys no esdevingués el seu home, però que després havia de vendre aquesta explotació a algú que pogués passar a ésser home de l'abat i que pogués residir a Soriguerola, en qualitat d'home propi, soliu i afocat. El 1354 (doc. 333), un home de Viver renuncià als drets que tenia sobre el mas del Bosc, que havia rebut d'una donació feta per Gueraula, davant el fet que el cambrer, Francesc d'Albesa, l'obligava a renunciar als drets o bé a nomenar hereu i mantenir el mas afocat. En tots tres casos, les dates són molt properes a l'any 1348.

Al diplomatari encara trobem alguns altres exemples relacionats amb la jurisdicció que tenia l'abadia sobre persones i sobre béns. El 1349, l'abat va reclamar a un home de Soriguerola que li retés homenatge i li jurés fidelitat (doc. 326). En aquest cas, aquest home i la seva dona afirmaren que ells només eren homes del rei. El 1336 (doc. 272), una dona, que devia ésser dona del cambrer de Serrateix, es va comprometre (sota pena de la notable quantitat de 50 sous) a recuperar la donació que havia fet a l'abat del monestir de la Portella (també situat al Berguedà) i a triar un hereu per al mas de Peraforn, el qual havia de reconèixer el cambrer com a senyor.

Documents: 317 (1345, renúncia de l'abat a l'eixorquia), 376 (1384, ferma d'espoli), 398 (1402, ferma d'espoli); 294 (1342, venda de drets sobre mas i pagament de la remença), 295 (venda de drets sobre mas); 336 (1356, obligació de nomenar hereu no noble); 272 (1336, promesa de redimir donació feta a la Portella i tria de fill); 326 (1349, reclamació d'homenatge per part de l'abat); 334

(1355, pacte entre l'abat i un tenidor); 182 (1235, promesa de venda al monestir); 333 (1354, renúncia als drets sobre un mas), 416 (1486, renúncia del domini útil d'una terra).

16. *Reduccions de censos*. Com ja hem assenyalat més amunt, aquesta mena de documents esdevingué molt freqüent després de la Pesta Negra, que s'estengué per Catalunya l'any 1348. Hi ha, però, alguns precedents d'abans d'aquesta data. L'any 1218 (doc. 167), el sagristà confirmà a Bernat d'Arboceda i a la seva muller, del terme de Castelladral, les terres que tenien per ell. Tanmateix, s'establí que així com de les collites de cereals n'havien de continuar donant la tasca, per les de vi, en lloc de lliurar el quart, n'havien de donar també la tasca (o onzè). En aquest moment, per aconseguir aquesta petita millora, els pagesos van haver de lliurar set sous. El 1295 (doc. 225), l'abat Bertran va reduir el cens que havien de lliurar Pere Rossell de Gual i al seu fill Peric Rossell, per gaudir de l'usdefruit d'un tros de terra que tenien pel monestir. Tal com s'esdevenia molt sovint, es passà de pagar un cens proporcional a pagar un cens fix i, fins i tot, en metàl·lic: en lloc de lliurar el quart de les collites de vi i la tasca dels cereals, hagueren de donar, d'ençà d'aquest moment, tretze diners cada any. L'any 1340 (doc. 282), el capellà de Sant Salvador de Serrateix féu una nova reducció. Tanmateix, és d'ençà de 1348, any de la Pesta Negra, que trobem més documents d'aquesta mena. En aquest moment, en plena crisi demogràfica, a més, el monestir se solia veure obligat a fer la reducció a canvi de no res, contràriament a allò que trobem en els primers documents que hem comentat fins ara.

Documents: 167 (1218), 225 (1295), 232 (1301), 282 (1340), 337 (1357), 369 (1378), 385 (1393), 386, 387 (establiment i reducció de cens), 393, 402, 406, 418 (1491).

17. *Evacuacions*. El diplomatari en conté sis. Les evacuacions eren renúncies a la possessió d'unes terres o d'uns drets. Normalment es produïa una evacuació quan hi havia hagut abans l'apropiació indeguda d'aquestes terres o dels drets. La primera evacuació, en aquest diplomatari, és el document 127. Fa referència al priorat de Sant Pere dels Arquells. Els cinc documents restants es refereixen a terres o drets que havien d'ésser del monestir de Santa Maria de Serrateix i que se'ls havien apropiat persones que, molt sovint, pertanyien a la noblesa. Molts cops, l'evacuació s'esdevenia quan no s'havien complert les clàusules d'una donació i, finalment, per algun motiu, els que tenien indegudament la propietat decidien de retornar al monestir allò que era seu. Recordem, per exemple, el

document 128 (de l'any 1113), segons el qual Ramon Arnau i la seva muller Gerberga i llur fill Guerau evacuaren i retornaren al monestir de Serrateix l'alou lliurat al cenobi pel pare de Ramon Arnau (i pare d'un dels monjos de la comunitat), que era situat al comtat de Berga, al terme del castell de Pinós. Trobem un altre bon exemple en l'evacuació que féu Grisa (doc. 156), senyora de Calonge, que confessà que rebia, d'una manera injusta, la meitat dels delmes de la carn, dels formatges i de la llana del mas de Guillem Guadamir. També féu una evacuació Poncet d'Olivella, senyor del Pujol de Planès (doc. 164), que hagué de reconèixer que rebia injustament l'alberga del mas de Calabuig. De vegades, però, aquestes evacuacions d'uns drets robats o tinguts injustament, se solucionaven amb el pagament per part de la comunitat d'una quantitat al senyor que els posseïa d'una manera indeguda. Així, Berenguer de Llobera (doc. 168), a canvi d'acceptar que el seu pare havia fet una donació al cenobi de Serrateix, va rebre d'aquesta institució vint-i-sis sous de Barcelona. També trobem alguns exemples d'evacuació amb relació als dominis que el cenobi tenia a la Cerdanya. L'any 1221, Bernat d'Aragall (doc. 170) va tornar a l'abat de Santa Maria de Serrateix les questes, toltes, forces i emprius que prenia, també d'una manera indeguda, en les explotacions i terres que l'abadia tenia a "Valljoan", prop de Montellà.

Documents: 127 (Sant Pere dels Arquells), 128 (1113), 156 (1203), 164 (1214), 168 (pagada), 170 (1221).

18. *Violència*. El recurs a la violència fou usual a l'edat mitjana. En trobem mostres, d'una manera reiterada, al llarg del més de mig mil·lenni de la història del monestir de Santa Maria de Serrateix que hem documentat en el diplomatari. Trobem un primer testimoni de violència brutal en els clams que feren els pagesos de Soriguera i Soriguerola, a la Cerdanya, després de patir les agressions d'Arnau de Castellbò i dels seus seguidors (doc. 157, fet vers l'any 1203). Aquesta violència es pot emparentar amb moltes altres agressions que hi hagué al llarg del segle XII, per tot Catalunya.[30] En el diplomatari, trobem una altra mostra de la violència que es va viure en els dominis de l'abadia de Serrateix, descrita en una poesia, feta segurament per un monjo d'aquest cenobi. Al poema es descriuen amargament uns fets violents que van produir-se a l'abadia, durant les guerres esdevingudes a mi-

30. Thomas N. BISSON, *Veus turmentades. Poder, crisi i humanitat a la Catalunya rural, 1140-1200*, Curial, Barcelona, 2003.

tjan segle XIII entre les diferents famílies de la noblesa catalana. En els dominis del monestir es visqueren, però, altres moments dramàtics. Sabem que, l'any 1290, la comtessa pallaresa, Làscara, renuncià a demandar el sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, els monjos Guillem i Romeu de Manyenacs i Pere de Manyenacs, de la parròquia de Serrateix, per raó dels insults que feren a Ramon de Cruallops, a Tiurana (de la parròquia de Sant Pau de Casserres). Aquesta renúncia costà, però, a la comunitat, haver de pagar la quantitat de 160 sous barcelonins de tern. Això no obstant, aviat, un sagristà de Serrateix en patí amb molta més gravetat les conseqüències. L'any 1296, l'abat del monestir s'avenia a rebre de Pere Guillem de Bosc un terç d'uns censos (obtinguts indegudament pel culpable) i 160 sous, per tal d'oblidar l'assassinat del sagristà del monestir, que havia mort al cap d'uns dies a causa de les ferides que havia patit (doc. 229). Uns segles més tard, el mes de març de 1446 fou un altre moment dramàtic en la història de Serrateix. Un donzell, Joan de Peguera, entrà en un mas i malferí l'hereu d'aquesta casa de pagès a més de robar tots els béns que hi havia (doc. 413). Al costat d'aquests exemples greus, hi hagué altres casos de violència menys importants, però amb repercussions: Gueraula de Buscart, per tal de fer-se perdonar per haver oposat resistència al batlle del monestir, va haver de lliurar la notable quantitat de 50 sous al despenser (doc. 346). El monestir també actuava com a senyor jurisdiccional, que tenia prerrogatives en matèria judicial.

Documents: 157 (c 1203, clams dels pagesos); 197 (1251, poesia); 219 (1290, renúncia de fer demanda), 229 (1296, crim contra el sagristà); 413 (1446, crim en un mas); 169 (guiatge, vescomte de Cardona), 185 (guiatge, vescomte de Cardona), 204 (guiatge, senyor de la Portella); 346 (1361, acord amb el despenser); 384 (1392, violència a les rodalies de Serrateix).

Un altre tipus de document que també s'ha inclòs en aquest apartat són els guiatges de protecció concedits pels vescomtes de Cardona o per part dels senyors de la Portella. Llur existència ens mostra la inseguretat dels camins, per als monjos, per als pagesos o per als que portaven mercaderies. D'altra banda, cal pensar que, segurament, només coneixem una part —petita o gran— de la realitat quotidiana que hauríem trobat a l'abadia i en els seus masos i pobles. Sabem que hi hagué odis i enemistats dins la comunitat monàstica (ja n'hem parlat més amunt). Podem suposar que hi hagué tensions entre els monjos i els pagesos. Possiblement hi hagué més enfrontaments amb els senyors veïns (en l'apartat

següent, n'haurem de parlar en mencionar els judicis conservats al diplomatari). I, sobretot, hem de creure que el monestir patí els efectes de les guerres que afectaren tot el territori. Fou així el 1251 i també va ésser d'aquesta manera durant la guerra civil del segle XV, tal com permet d'entreveure algun document tardà.

19. *Judicis, denúncies i acords*. Tot i que no són gaire nombrosos, al diplomatari hi ha diversos documents que són actes de judicis esdevinguts amb relació al monestir. En podem esmentar algun exemple. L'any 1020 (doc. 68), hi hagué un plet entre el monestir i Emma, vídua d'Arnau, que era un germà de l'abat Émil, amb relació a un alou situat al Pujol de Planès. La sentència establí que l'alou retornés al monestir i que fossin compensats els perjudicats. Un judici molt notable —que ja hem esmentat més amunt— se celebrà l'any 1267 (doc. 209). Fou presidit per Bernat Farell, encarregat pel rei Jaume I en les qüestions dels feus, al Conflent, la Cerdanya, Ripoll, Valls de Prats i Camprodon. S'havia de jutjar sobre si les terres i propietats que el monestir de Serrateix tenia a la Cerdanya havien estat obtingudes per donacions dels comtes de Cerdanya o bé per fidels, que no fossin ni castlans, ni batlles o bé feudataris del rei. Va caldre demostrar que les terres havien estat obtingudes d'una manera legal, presentant tots els documents de donació. En aquest moment es va palesar la importància de disposar d'un arxiu exhaustiu i ben ordenat. Avancem uns anys. Un acord judicial important s'esdevingué el 1294 (doc. 224), quan es va resoldre la problemàtica relacionada amb el delme del mas de "Codina Tiurana" (realitat que també trobem confirmada en el document 226, de l'any 1295). El 1345 (doc. 318), hi hagué un plet entre l'abat Mateu i Pere de Santandreu d'Avià, amb relació al mas Santandreu. La sentència, com se solia esdevenir sempre, fou favorable a l'abat. També tenim, entremig dels documents del diplomatari, alguns plets que no estan directament relacionats amb el cenobi. Així, per exemple, l'interessant document 201 (de l'any 1258), escrit tot ell en català. En aquest conjunt de documents que tenen a veure amb la justícia, també hem inclòs la denúncia feta per Bernat de Soler, procurador de l'abat de Santa Maria de Serrateix, vinculada a la realització d'obres noves al molí de Tudela.

Documents: 68 (1020, judici), 126 (1099, judici), 209 (1267, judici sobre els béns de la Cerdanya), 224 (1294, judici), 244 (1311, judici), 246 (1311, judici), 266 (1328, judici), 318 (1345, judici); 228 (denúncia d'obres en un molí); 320 (1346, queixa del despenser per venda d'esplets); 135 (1139, concòrdia amb el sagristà);

312 (acord entre un senyor i el monestir); 201 (plet entre tercers); 226 (1295, confirmació del retorn del delme), 239 (reclamació de delme per part d'un senyor).

20. *Deutes i endeutament*. Els primers decennis del segle XIV foren uns anys difícils. Almenys això es desprèn de l'existència de diversos documents que fan esment de deutes contrets en aquells anys que hom té la impressió que portaren la misèria a moltes famílies. El 1338 (doc. 273), Pere Foguet de Palau va reconèixer que devia a Berenguer Cogot, batlle del monestir de Santa Maria de Serrateix a la Cerdanya, i al monestir esmentat, dos muigs i dos quartans de sègol. Que el deute fos en cereals és prou significatiu i ens evoca el dilema que es devia plantejar a moltes parelles: o menjar o pagar el cens al senyor. El 1345 (doc. 310), Pere de Ricarts i Ramon de Ricarts, de la parròquia de Sant Pere de l'Esglesiola (al Baix Berguedà), confessaren que devien al sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix set lliures barcelonines de tern —preu de la compra que feren d'una banada de terra—, que es van comprometre a pagar en quatre anys. Un exemple ja més tardà —del 1402 (doc. 397)— és la confessió de deute feta per Francesc de Cerdans, del terme de Viver, que sabem que devia al cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix cinquanta lliures barcelonines. Aquesta quantitat era el resultat de sumar, en primer lloc, el valor d'un cens que devia pel mas de Cerdans; en segon, el preu de dues mules, una de pèl negre i l'altra de pèl roig, que havia comprat perquè no tenia animals amb els quals treballar les terres, les vinyes i els erms del mas; i, en tercer lloc, una quantitat de blat. En aquest cas, la situació era desesperada i Francesc de Cerdans es va veure obligat a deixar com a penyora les mules, els animals menuts que tenia, les bótes o tines on guardava el vi i, fins i tot, els cobrellits del seu llit. Aquestes eren, de ben segur, les coses que tenia de més valor.[31] Podem dir, per tal d'aclarir la situació, que el mas Cerdans, situat a l'extrem meridional de la serra de Sant Feliu de Viver, no era pas una explotació petita i marginal. Un darrer exemple. L'any 1350 (doc. 329), el veguer de Berga reclamava un deute al monestir de Santa Maria de Serrateix, i que abans havia estat contret amb Jaume

31. Amb relació a l'endeutament pagès, vegeu: M. AVENTÍN, *La societat rural a Catalunya en temps feudals. Vallès Oriental, segles XIII-XVI*, Columna, Barcelona, 1996, pàgs. 261-266. Pel que fa als masos: J. BOLÒS (ed.), *Un mas pirinenc medieval. Vilosiu B (Cercs, Berguedà)*, Universitat de Lleida, Lleida, 1996; R. CONGOST-L. TO (eds.), *Homes, masos, història. La Catalunya del nord-est (segles XI-XX)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1999.

sa Prous, que aleshores, el 1350, era abat del monestir de Sant Llorenç prop Bagà, però que havia estat cambrer del monestir de Serrateix.

L'abadia o els seus diferents oficis també van arribar a estar força endeutats. El 1361, Francesc d'Albesa, cambrer del monestir, va acordar amb el sagristà, Berenguer de Torigues, que aquest li deixaria diners, amb la condició que el cambrer o els seus successors paguessin a la sagristia, cada any, la quantitat de vuit sous, en una data que s'acordà (doc. 348). Alguns altres documents, especialment dels darrers segles medievals, de vegades d'una manera marginal, també fan esment del gran endeutament que patí el monestir en algun moment (vegeu, per exemple, el doc. 216, de l'any 1280, on es parla de les elevades quantitats que devia la comunitat a creditors cristians i jueus).

Al diplomatari també hem recollit alguns documents del fons de Serrateix, que, aparentment, no tenen cap relació amb l'abadia. En tots es parla de deutes i de processos d'endeutament. De vegades, el deute provenia de la violència, com en el cas de Bartomeu de Planès, de la parròquia de Sant Esteve de Pujol de Planès, que va reconèixer, el 1392, a Joan des Pujol, donzell i senyor del castell de Pujol de Planès, que li havia de pagar la quantitat de trenta florins d'or d'Aragó, per tal d'ésser perdonat de totes les demandes que se li podien fer a causa de la baralla haguda amb Ramon, també de la parròquia i terme de Pujol de Planès (doc. 384). Com tothom sap, els deutes provocats per l'acció de la justícia senyorial podien ésser molt notables. Un altre exemple de deute. El 1253, Guillem Ramon de Josa va prometre que retornaria a Guillem Gibert, abans de la festa de la Mare de Déu d'Agost, vuitanta-dos sous melgoresos i donà com a fidejussor Guillem d'Olivella (doc. 198).

De vegades, veiem un lligam indirecte entre els protagonistes del document i la comunitat monàstica. El 1338 (doc. 274), Pere ses Cases de Cardona, procurador de Pere de Torroella de Cardona, aconseguí d'eixugar el deute de vint-i-quatre sous barcelonins de tern que devia l'hereu del mas Santjulià de Pegueroles, rebent els esplets de cinc anys d'una honor que es quedà temporalment el mateix Pere ses Cases. Amb el document 275, sabem que aquesta honor era de la senyoria de l'abat de Santa Maria de Serrateix.

Sobretot pel que fa als anys anteriors a la Pesta Negra, el nombre de documents que reflecteixen un endeutament i uns pro-

blemes econòmics greus és molt ampli. Acabem d'esmentar els de l'hereu del mas Santjulià de Pegueroles. Podem, però, posar molts altres exemples. El 1319, Arnau Llobet i tota la seva família, de la parròquia de Valldeperes, a canvi de quatre-cents cinquanta sous barcelonins de tern, es comprometen a lliurar, cada any, a Berenguer d'Aguilar, prevere, habitant de Cardona, la quarta part de les collites de cereals, de vi, d'oli i d'altres esplets de la meitat de llur mas, i dos sous barcelonins de tern per la meitat d'un hort i per un farraginal (doc. 255). El 1317, Romeu de Peraforn i la seva muller Guillelma, de la parròquia de Gironella, es comprometen amb Bernat de Prat, mercer de Berga, per cent seixanta sous barcelonins de tern, a lliurar, perpètuament, un cens d'una cinquena part de les collites de cereals, una cinquena part de les de vi, setze diners barcelonins de tern, una quartera de forment a mesura de Berga i dos quarters i mig de vi. El mas era del cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, el qual rebia la tasca (doc. 254). Potser també és fruit d'un deute, encara que no ho podem assegurar, la confessió feta l'any 1348 (doc. 325), per Guillem de Santmartí, de Montdarn, d'haver rebut vint-i-dos sous barcelonins (que havia de tenir, però, en comanda). També és d'abans de la Pesta Negra el document 298 (any 1342), en què Pere Morell, del terme de Pinós, a canvi de 150 sous, es va comprometre a pagar uns cens de sis sous barcelonins, que gravarien tres peces de terra. De fet, Pere Morell estava fent una cosa molt semblant a la venda d'un censal.

Documents: 273 (1338, reconeixement de deute), 274 (1338, recuperació de deute en encant), 275 (1338, cessió temporal d'honor per pagar deute), 310 (1345, confessió de deute), 329 (reclamació de deute, 1350), 384 (1392, reconeixement de deute), 397 (1402, confessió de deute); 298 (1342, venda de l'obligació de pagar un cens), 225 (1319, venda de la quarta part de les collites), 234 (1326, venda de la quarta part de les collites), 254 (1317, venda de les collites futures), 255 (1319, venda de les collites futures), 256 (1319, venda de collites per endeutament); 198 (1253, promesa de pagament); 348 (1361, endeutament del cambrer); 325 (1348, cobrament).

21. *Empenyoraments*. En molts casos, els empenyoraments eren un primer pas amb vista a la realització de la cessió d'unes terres al monestir. De fet, és molt probable que, atès que s'ha conservat el document d'empenyorament, hi hagués després una cessió forçosa. Esmentem el document 133, de l'any 1136, segons el qual Gaudall empenyorà a l'abat Guillem de Santa Maria de Serrateix el mas "Coromines", que tenia com a alou, a canvi de cinquanta

sous de moneda de Barcelona. En d'altres casos, el document, tot i no fer referència directament al monestir, anà a parar al seu fons documental. Així, l'instrument pel qual Guillem de Quer i Elisenda, l'any 1198, empenyoraren a Arnau de Garrigosa aquest mateix mas "Coromines", per vint sous de moneda barcelonina (doc. 154). En un altre cas, només s'empenyoraren unes oliveres: l'any 1224, Pere Garriga i Clara cediren en penyora a Ramon de Piguerós quatre oliveres, per quatre masmudines jucefines d'or (doc. 171).

Documents: 133 (1136, empenyorament a l'abat); 154 (1198, entre tercers), 171 (1224, entre tercers).

22. *Arrendament dels censos del monestir.* Uns anys dolents portaren a una fase de crisi i d'endeutament de la comunitat monàstica. Aquests deutes van motivar que, en molts casos, calgués arrendar les entrades que rebia l'abadia en una parròquia o en una comarca, a canvi de rebre una quantitat important. En d'altres, potser també es van arrendar els censos, a causa que la comunitat preferia cedir la gestió del cobrament de les rendes a canvi d'assegurar-se una quantitat estable i segura, probablement després d'uns anys incerts. Com a exemple de la primera possibilitat, trobem la venda que hi hagué, a Guillem Riera i a Pere de Santcliment, de les rendes del monestir a Avià, durant divuit anys, a canvi de la quantitat de 11.700 sous barcelonins de tern. Això s'esdevenia l'any 1303 (docs. 234 i 235) i el mateix document ho justificà dient que la comunitat estava aclaparada per deutes urgents. Trobem exemples del segon tipus de document en la venda que hi hagué a Bernat de Mornac, l'any 1280, de la gestió del cobrament de les rendes de Cerdanya, a canvi de rebre 1.375 sous barcelonins fixos anuals (doc. 216). Un arrendament semblant, però menys important, es produí el 1373, quan el cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix cedí a Arnau de Cerdans, de Viver, durant quatre anys, els censos i la meitat dels ingressos dels masos de Cerdans, Arboceda i Vilardell, que tenia el mateix Arnau, a canvi del lliurament, durant aquests anys, de setanta-cinc sous anuals i fixos.

Documents: 216 (1280, Cerdanya), 234 (1303, Avià), 235 (1303, Avià), 367 (1373, Cerdans [Viver]).

23. *Censals.* En l'etapa estudiada de la història del monestir de Santa Maria de Serrateix, trobem pocs esments de censals. L'any 1315, en una època de problemes i de deutes, sabem que l'abat de Serrateix pagà cinc-cents sous per la venda d'un censal de quaranta sous barcelonins de tern (doc. 252). A la fi del segle XV el monestir

es trobà en una situació econòmica dolenta. A causa dels deutes contrets, la comunitat d'aquesta abadia es va veure obligada a vendre censals; fou l'any 1458 (doc. 415). Va caldre que el monestir vengués a Pere de Camp, de la parròquia de Serrateix, deu sous barcelonins de tern censals, que havien de lliurar a l'home del monestir, per sempre més, cada dia 20 de febrer arran d'una compra feta anteriorment. És paradoxal que fos un dels pagesos del monestir el que els hagué d'ajudar a sortir d'aquest mal pas. Certament, també trobem esmentada l'existència de censals en altres documents, com, per exemple, en la donació testamentària esdevinguda el 1493 (doc. 419).

Document: 252 (1315); 415 (1458, venda de censal).

24. *Sotsestabliments*. Podem diferenciar, dins el conjunt de documents del diplomatari, quatre contractes de sotsestabliment acordats entre pagesos. Aquest tipus de contracte és precisament molt característic dels anys anteriors a la Pesta Negra, quan hi havia força misèria i una notable "fam" de terres, tot i que sembla que ja n'hi ha precedents que es poden datar al segle XII.[32] Un dels tres contractes fa referència a unes terres, el senyor de les quals era un senyor laic, Arnaldó de Coromines, que vivia a la vila de Berga. De fet, la donació emfitèutica d'una terra feta per Arnau de Quer i Romia a Joan de Quer i Maria segurament també pot ésser considerada com a sotsestabliment (doc. 314, del 1345). L'establiment emfitèutic de l'any 1343, cinc anys abans que arribés la Pesta Negra (doc. 299), de fet suposava l'ajuda per part d'un home anomenat Antic a Pere de Vilardaví en el pagament del cens que aquest havia de lliurar al monestir.

Documents: 269 (sotsestabliment, senyor laic), 284 (sotsestabliment, 1340), 297 (sotsestabliment, 1342), 299 (1343, sotsestabliment emfitèutic); 314 (1345, cessió emfitèutica entre pagesos).

L'existència de sotsestabliments és un reflex d'una realitat social complexa i polaritzada. Reflecteix l'existència d'uns pagesos rics i d'uns pagesos molt pobres. És un mirall d'una etapa en què s'esdevingué el creixement de la població per damunt de les possibilitats de les terres que calia fer produir. A les portes de la Pesta Negra, els diferents sotsestabliments ens mostren l'avantsala

32. Pere Benito assenyala que "a partir de mitjan segle XII, alguns tinents d'institucions eclesiàtiques i del comte-rei actuen com a atorgants d'honors, masos i parcel·les que detenen en feu o per precària." P. BENITO, Senyoria de la terra i tinença..., pàgs. 615 i 624-629.

d'una crisi que portà a la gran crisi demogràfica de la segona meitat del segle XIV i del segle XV.[33]

25. *Donació del domini útil*. S'ha conservat un conjunt de documents en què es produïa la cessió, en vida, entre dos pagesos, del domini útil sobre unes terres o sobre una explotació rural. Molt sovint, aquesta donació s'esdevenia en vida dels pares o bé del pare o de la mare. Usualment, el motiu de la cessió de l'usdefruit de les tinences era que el fill o la filla es poguessin casar. Moltes vegades també s'establiren unes clàusules on s'especificava què passaria si sorgien desavinences o enfrontaments entre les dues generacions. En podem esmentar algun exemple. El 1254, Guillelma de Bosc lliurà al seu fill Ramon el seu mas de Bosc, de la senyoria de la cambreria i de la sagristia del monestir de Santa Maria de Serrateix (doc. 199). Hi ha una menció precisa de les condicions que posà Guillelma per fer la cessió. Un segon exemple. L'any 1422, Guillem de la Capçada i la seva muller Margarida, de la parròquia de Castelladral, amb la intenció que el seu fill es pogués casar amb una noia de la mateixa parròquia, i per tal que tingués alguna cosa per donar a l'esmentada Romia, com a dot i esponsalici, i poguessin tenir fills, li lliuraren com a herència el mas de la Capçada, que formava part de l'ofici del cellerer. S'acordà, en aquest cas, que els fills havien d'honrar els pares, que tots plegats havien de menjar i de vestir-se i que, si hi havia un enfrontament, la parella paterna es quedaria la meitat de l'herència, que hom concretava que corresponia a les terres properes al mas Llestonosa (que, això sí, en morir els pares, hauria de retornar als hereus del mas de la Capçada). Per acabar, també podem fer esment d'una curiosa donació esdevinguda l'any 1440 (doc. 412), quan, per algun motiu, en principi per gratitud, el prevere Pere Ver i Joana, muller de Ramon de l'Abellar, donaren a Joan de Vilagaià la meitat del bosc que havien comprat a Jaume de Matamala (al terme del castell de Gaià).

Documents: 199 (1254, donació de mare a fill), 203 (donació de pare a fill), 250 (1313, donació a filla), 300 (1344, donació de mare a fill), 375 (1383) (donació de mare a filla), 408 (1422, donació al fill); 412 (1440, donació de bosc).

26. *Venda del domini útil*. S'han conservat alguns documents de venda entre pagesos del domini útil d'alguna peça de terra (banada de terra, sort de terra o vinya). Aquestes vendes ens mostren la coexistència de formes de domini senyorial molt dures (que obli-

33. Vegeu: J. BOLÒS, *El mas, el pagès i el senyor*..., pàgs. 142-148 i 171-174.

guen al pagament de la remença) i formes de domini properes als contractes emfitèutics, que permetien aquesta mena d'alienacions. Podem veure alguns exemples d'aquest tipus de documentació. El 1234, Bernat de Timor va vendre a Ramon de Terròs i a la seva muller la vinya que tenia a Sant Pere dels Arquells, la Segarra, pel monestir de Santa Maria de Serrateix. Va rebre la quantitat de sis sous barcelonins de doblenc (doc. 180). També trobem exemples relacionats amb indrets molt propers al monestir. L'any 1296, Mancús de Puig i la seva muller Berenguera, de la parròquia de Serrateix, vengueren a Berenguer sa Vila l'honor anomenada Camp de Pujol, situada en aquesta parròquia de Serrateix, prop del mas Camp, pel preu de seixanta sous de moneda barcelonina de tern. Aquesta terra restava sota la senyoria de l'ofici de sagristia (doc. 230). Amb relació al mas Tiurana de Casserres, Pere Ferrer i la seva muller Sibil·la, que en aquell moment vivien a Puig-reig, vengueren a Guillem Teira, de la parròquia de Casserres, una peça de vinya erma que tenien a l'esmentada parròquia i que restava sota la senyoria del sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix (doc. 357). Com podem veure a la llista adjunta, encara podríem trobar molts altres casos semblants. Mai constatem la venda d'una explotació sencera. De fet, l'exemple més clar d'alienació parcial de tota una explotació, esdevinguda entre pagesos, són els sotsestabliments que hem comentat més amunt (el pacte de cessió, però, en aquest cas, suposava el pagament d'un cens anual).

Documents: 180 (1234), 230 (1296), 245 (1311), 335 (1355), 340 (1360), 357 (1368), 372 (1380), 377 (1387), 378 (1391), 411; 192 (1248, venda temporal de les rendes d'un mas), 194 (1249, confirmació de venda de drets).

Les compres o vendes del domini útil d'unes terres suposava l'existència d'un mercat de terres. El 1311 (doc. 245), Romeu i la seva mare, del mas Gener de Serrateix, van vendre a Arnau de Camp unes terres, a canvi de la quantitat de setanta sous barcelonins. Un altre exemple: el 1380 (doc. 372), Ramon de Vinyes, del terme de Serrateix, va vendre a Ramon del Quer una terra situada al solà del mas Quer, a canvi de vuitanta sous. Tot i que seria interessant de saber, en cada cas, la motivació precisa de l'alienació, segurament, molts cops, aquest canvi de tenidor ajudà a adequar el patrimoni familiar a les necessitats reals de les famílies.[34]

34. Pel que fa al mercat de terres, encara és una aportació molt notable el llibre: P. D. A. HARVEY (ed.), *The Peasant Land Market in Medieval England*, Clarendon Press, Oxford, 1984.

27. *Vendes no relacionades amb el monestir*. El fons documental de Santa Maria de Serrateix inclou diverses vendes de terres, en què no s'esmenta pas l'existència de l'abadia. Aquesta mena de document és especialment abundós durant els primers anys. Molts d'aquests documents són, però, vendes de terres situades precisament als termes de Viver, de Casserres, de Castelladral, de Pujol de Planès, de Salo, de Cardona, d'Avià, de Puig-reig o fins i tot de Rubinat, a la Segarra. Potser, en molts casos, aquestes terres acabaren essent cedides al monestir. Al costat de les compres i vendes fetes per pagesos, també trobem alguns exemples de compres o de vendes en què hi intervingué el comte o el vescomte (tal com ho indiquem a la llista annexa).

Documents: 1 (910-911), 2 (924), 3 (927), 4 (927-928), 5 (928), 6 (931), 8 (935), 42 (segle x), 43 (segle x), 57 (1013), 85 (1032), 102 (1060), 106 (1065), 121 (1092), 125 (1097), 193 (1249), 212 (1271), 242 (1310), 405 (1418); 76 (1025, comtes), 96 (1050, comte); 7 (933, vescomte), 11 (946, vescomte); 215 (1275, reconeixement de venda).

28. *Donacions no relacionades directament amb el monestir*. Al costat dels nombrosos documents de venda no relacionats directament amb el monestir que trobem al diplomatari de Serrateix, també hi trobem alguns documents de donació, tampoc relacionats directament amb l'abadia. L'any 1003 (doc. 44), Aio —era un nom de dona— va lliurar al seu marit una peça de terra i una altra de vinya, situades al terme de Viver, segurament sota la casa que tenien prop del Tordell. També podem esmentar el document 31, segons el qual la comtessa Ermengarda i el seu fill Oliba donaren a Oriol un alou situat al comtat de Berga, al terme de Cardona, a Navel. Un altre exemple: Hug de Nevà lliurà a la seva filla Berenguera i al seu marit, Berenguer de Viver, l'alou que tenia a la parròquia de Sant Cristòfol de Nevà i al mas de Coma Rossa, situat a la parròquia de Sant Vicenç de Planoles, a canvi de dos-cents seixanta sous de Barcelona (doc. 159). Esmentem, en darrer lloc, la donació i venda que, l'any 1233 (doc. 179), Ramona d'Establia, el seu fill, Pere i la seva filla, Maria, feren a Ros, de l'honor que tenien a Serrateix (reberen seixanta sous de Barcelona). Tanmateix, tot i que no surti enlloc el nom de l'abadia, és difícil de no pensar en el monestir de Santa Maria en una donació i venda com aquesta, feta amb relació a uns béns situats al mateix terme de Serrateix (pel qual el cenobi havia rebut importants drets jurisdiccionals).

Donacions: 31 (990, donació del comte a tercer), 44 (1003), 159 (1207, donació i venda), 179 (1233, donació i venda), 412 (1440, bosc).

29. *Vida quotidiana dels pagesos*. Trobem diversos documents que afecten la vida quotidiana i les relacions familiars dels pagesos que vivien als dominis del monestir. El 1270, Ramon de Camp, de Serrateix, va reconèixer en un document haver rebut d'Arnau de Camp, com a llegítima, cinc sous barcelonins (doc. 211). El 1263, una noia, anomenada Berenguera, a qui se li havien mort els pares, seguint el consell dels seus parents i amics, va acceptar com a marit Guillem, fill de Guillem Solà (doc. 205). L'any 1345, poc abans de l'arribada de la Pesta Negra, Elisenda, vídua, que vivia al terme de Serrateix, va fer constar davant l'abat Mateu que, segons el dot i l'esponsalici i segons el darrer testament del seu marit, havia de poder disposar de tots els béns mobles i seents del mas familiar de Comelles; tanmateix, només en tenia la meitat, atès que el seu fill Bernat s'havia apropiat d'una manera injusta de l'altra meitat. (doc. 311). Les relacions d'una comunitat podien ésser difícils, de la mateixa manera que entre els membres d'una família també arribaven a ésser molts tenses.

Documents: 211 (1270, cobrament de llegítima), 205 (1263, compromís de matrimoni), 311 (1345, reclamació dot).

30. *Altres institucions eclesiàstiques*. Hi ha algun document relacionat amb altres institucions eclesiàstiques que, per algun motiu, han estat inclosos en el nostre diplomatari. Així, per exemple, una donació feta pel vescomte Branduí, l'any 956, al monestir de Sant Salvador de la Vedella.

Documents: 17 (vescomte, Sant Salvador de la Vedella).

31. *Beneficis eclesiàstics, capelles i canongies*. Hi ha diversos documents relacionats bàsicament amb la creació d'un benefici o bé amb la renúncia a un benefici eclesiàstic. El 1332 (doc. 270), Ramon Ponç deixà en el seu testament 5.000 sous per tal que es fundés un benefici, servit per un prevere, en l'altar de l'església de Santa Maria de Concabella, el patronat del qual havia d'ésser tingut per l'abat de Serrateix. El 1345 (doc. 313), Ramon de Bosc, rector de l'església de Sant Martí d'Avià, d'acord amb l'abat de Serrateix, va concedir d'una manera vitalícia, a Guillem de Bosc, clergue tonsurat, fill de Guillem de Bosc, artesà de Berga, en benefici personal, la capella de Sant Jaume, construïda en aquesta església de Sant Martí. Per contra, el 1368 (doc. 358), per algun motiu, Romeu Soler, prevere de la vila de Cardona, beneficiat de

la capella de Sant Salvador de l'església monàstica de Santa Maria de Serrateix, va renunciar a aquest benefici. Un darrer exemple, també de renúncia. El 1208 (doc. 160), Ferrer de Mur, beneficiat de Sant Jaume de Calaf va renunciar a la canongia que tenia en l'església de Sant Jaume, perquè no tenia prou devoció per vestir l'hàbit de sant Agustí.

Documents: 270 (1332, creació d'un benefici); 313 (1345, concessió de benefici eclesiàstic); 358 (1368, renúncia de benefici eclesiàstic); 160 (1208, renúncia de la canongia).

32. *Altres documents relacionats amb el monestir.* Hi ha alguns documents inclosos al diplomatari que són difícils de classificar. El més notable és una notícia (doc. 191), en la qual es descriu l'existència d'un estrany fenomen metereològic esdevingut damunt del monestir. Un altre document excepcional és l'encíclica mortuòria de l'abat i bisbe Oliba (doc. 91). També incloem en aquest apartat un memorial de documents, tardà (doc. 421, el darrer de la col·lecció), interessant perquè ens permet de saber els fons documentals que hi havia a l'arxiu monàstic de Serrateix, al segle XVIII.

Documents: 91 (encíclica mortuòria); 191 (notícia); 368 (obituari); 421 (memorial de documents); 221 (document de la sagristia il·legible).

33. *Altres documents no relacionats amb el monestir*. Com s'esdevé sempre en qualsevol fons documental, entre els documents que es conservaven a l'arxiu del monestir de Santa Maria de Serrateix, també hi havia inclosos alguns documents fets per persones privades. Trobem algunes vendes, donacions, establiments, etc., fets per persones alienes a la comunitat monàstica. De vegades és evident el lligam d'allò esmentat al document amb l'abadia de Serrateix; per exemple, quan la terra passà al monestir o bé si el senyor eminent de la possessió era aquesta institució eclesiàstica. D'altres vegades, el lligam és menys evident. Malgrat tot, tots aquests documents han estat inclosos al diplomatari. Alguns dels documents que podríem citar ara, com a instruments no relacionats amb l'abadia, ja han estat esmentats en apartats precedents. Ara, només incloem una interessant convinença acordada, l'any 1142, entre Bernat Ramon d'Olivella i el seu fill, Ramon, d'una banda, i Pelet de Castellnou i el seu fill, Bernat, de l'altra, amb relació a un mas situat al terme de Castelladral.

Documents: 136 (1142, convinença).

ORGANITZACIÓ DEL TERRITORI

A continuació no faré pas un estudi ampli sobre l'organització del territori al Berguedà o a la Cerdanya, a partir dels documents de Santa Maria de Serrateix. Només vull centrar l'atenció, breument, en alguns aspectes que poden servir per a entendre més bé la documentació publicada.

1. *Termes de castells*. Trobem esments de castells i de castells termenats, tant en els documents dels primers segles, com també en documents dels darrers segles medievals, sobretot pel que fa al Baix Berguedà i també a les terres del Bages o de la Segarra. Molt aviat ja s'esmenta l'existència d'un castell de Viver (doc. 2, any 924). També, molt aviat, hi ha documentada l'existència dels castells de Casserres (doc. 6, 931), Castelladral (doc. 10, 941), Cardona (doc. 17, 956), Pinós (doc. 38, 995), Madrona (doc. 46, 1003), Boixadors (doc. 103, 1063), Gaià (doc. 104, 1064), Rubinat (doc. 106, 1065), Querol (doc. 108, 1070), Montmajor (doc. 108, 1070), Calaf (doc. 117, 1083), Tudela (doc. 148, 1185) o Puig-reig (doc. 242, 1310). A la Cerdanya només surt esmentat el castell de Sant Martí (doc. 157). Segurament, cal diferenciar uns castells amb una tradició altmedieval, que ja devien existir en època carolíngia (i potser abans), d'algunes fortificacions creades després de l'any 1000. Castells com Viver o Casserres, ben segur que pertanyen al primer grup. A més, també cal tenir present l'aparició, ja en un moment tardà, de termes castrals. Quant als indrets on vivia un senyor que tenia alguna mena de fortificació, es crearen nous castells termenats, amb uns límits que segurament coincidien amb els dels termes parroquials. Trobem un cas evident d'això darrer precisament a Serrateix, on, l'any 1328 (doc. 265), s'esmenta per primer cop l'existència d'un castell amb el seu terme, tot i que a l'alta edat mitjana i durant l'edat mitjana central no sembla pas que hi hagués hagut cap mena de castell en l'indret on es bastí el monestir de Serrateix.

2. *Termes parroquials*. A l'edat mitjana, molts documents referenciaven els llocs on vivia la gent mitjançant un terme parroquial. La creació del monestir de Serrateix va restar molt lligada a l'existència d'una església parroquial situada en aquest lloc (*ipsa nostra parrochia de Serra de Texo*). Fins i tot, en aquest document fundacional del monestir s'establí que aquesta església de Santa Maria fos la més important del Berguedà i s'hi pogués batejar i enterrar (*siat maior ecclesia de toto Bergitano ad baptizandum et*

sepeliendum). En els primers documents del diplomatari també trobem mencions d'altres parròquies. Així, per exemple, es fa esment d'una parròquia de Sant Joan i de Santa Maria, situada al Bages (doc. 70), de la parròquia de Santa Maria de Talló (doc. 90) o de la parròquia de Sant Pere d'Alp (doc. 92). Si ens n'anem cap a la terra de marca, trobem esmentada la parròquia de Rubinat (doc. 118). L'any 1099, ja és també esmentada la parròquia de Sant Miquel de Viver (doc. 126).

Al final de l'edat mitjana, trobem esments de moltes altres parròquies. Mencionar la parròquia on vivia una persona era la millor manera de situar-la. Que una parròquia no fos esmentada fins a un moment tardà, tanmateix, no vol dir que no existís anteriorment. En aquesta època més tardana, trobem esments de les parròquies de Sant Martí d'Avià (doc. 175), Sant Miquel de Castelladral (doc. 192), Santa Maria de Gaià (doc. 218), Santa Maria de Merola (doc. 218), Sant Pau de Casserres (doc. 219), Sant Martí de Correà (doc. 231), Sant Sadurní de Montmajor (doc. 231), Sant Martí de Montclar (doc. 231), Sant Vicenç de Navel (doc. 250), Sant Martí de Coforb (doc. 251), Santa Eulàlia de Gironella (doc. 254), Valldeperes (doc. 255), Pegueroles (doc. 275), Sant Salvador de Torroella (doc. 277), Sant Pere de l'Esglesiola (doc. 310), Sant Martí de Montdarn (doc. 325), Sant Martí de Puig-reig (doc. 339), Sant Esteve de Pujol de Planès (doc. 384), etc. Pel que fa a la Cerdanya, també trobem l'esment de les parròquies de Talló, Alb, Queixàs, Sant Genís de Montellà (doc. 306), Santa Eugènia de Nerellà (doc. 321), etc.

3. *Nuclis de poblament*. Al Baix Berguedà, a la baixa edat mitjana, el pes del poblament dispers o semidispers és molt important. La documentació reflecteix perfectament aquesta realitat. A part de la vila de Berga, que trobem documentada sovint, especialment als darrers segles medievals, hi havia pocs nuclis de poblament en tot aquest sector meridional del Berguedà. Els documents gairebé només fan esment d'un barri de Puig-reig (*Barrio de Podio Regum*, doc. 357), d'un barri de Casserres (*Barrio de Casserris*, doc. 362). També sabem que hi havia una sagrera al voltant de l'església de Sant Martí d'Avià (*in sagraria de Havia*, doc. 400). Encara que no ens ho diguin els documents d'aquest diplomatari, sabem que hi devia haver un petit nucli concentrat al cim del turó de Montclar.[35] Tanmateix, d'ençà del segle XI, quasi tot el poblament de

35. J. BOLÒS, "Quan la realitat present ens permet d'entendre el passat", *Miscel·lània sobre Montclar de Berguedà*, Montclar, 2004 (edició no venal), pàgs. 17-27.

les parròquies de Serrateix, Viver, Montdarn o Montmajor vivia dispers en masos.

A part del Berguedà, la Cerdanya era la comarca on el monestir de Santa Maria de Serrateix tenia més béns seents i més drets senyorials. En aquesta comarca, la realitat del poblament era molt diferent. Certament, molt sovint els documents fan esment de masos. Tanmateix, la majoria estaven poc o molt agrupats al llarg d'uns carrers, formant unes illes de cases o prop de l'església. Trobem un bon exemple d'aquesta mena de poblament més concentrat a Soriguerola. En el document de donació (doc. 88) ja es parla de *villas Surigarias, simul cum ecclesia Sancti Michaelis*. Era un poblet agrupat quan arribà Arnau de Castellbò amb 40 bèsties *et fregit nobis omnes nostras portas et ostia et dispersit nos et omnia nostra et ospitatus fuit ibi* (doc. 157). Tanmateix, en el mateix document es parla del mas d'Anglada. En d'altres documents es fa esment de diversos masos. En un llevador del segle XVI (doc. 420), s'esmenta, per exemple, *Thomàs Pau Mots, mercader de Puigcerdà, [...] per tres masos <que> té en lo lloch de Soriguera, anomenats la hu d'en Novell, l'altre d'en Joan Novell y l'altre d'en Anglada*. Certament, tot i que hi podia haver algun mas dispers, en la majoria dels casos, el poblament pagès vivia en cases situades en un nucli de població, molt sovint obert.[36]

4. *Masos*. Al Baix Berguedà, en les terres que hi ha al voltant del monestir, el mas va esdevenir la forma principal de poblament. Només cal que consultem els llevadors dels darrers segles medievals per tal d'adonar-nos de la importància d'aquesta forma d'hàbitat ben dispers (doc. 184, en relació amb Avià; doc. 395, en relació amb Serrateix i Viver; doc. 420). I, en aquest moment, ja no parlem del mas com a possible unitat fiscal (tal com s'esdevingué a l'alta edat mitjana), sinó del mas com a unitat de cobrament de les rendes dominicals i jurisdiccionals i, sobretot, com a forma de distribució de la població sobre el territori i d'explotació de l'espai. Els masos solien estar poc o molt allunyats els uns dels altres i solien tenir, en l'entorn immediat, un espai per a les corts,

36. Vegeu l'aportació de: M. BERTHE, "Le village et la maison en Cerdagne du milieu du IXe siècle au début du XIIe", a M. BERTHE-B. CURSENTE (eds.), *Villages Pyrénéens. Morphogenèse d'un habitat de montagne*, CNRS-Université de Toulouse-Le Mirail, Tolosa, 2001, pàgs. 179-194.

la pallissa o cabana o les eres.[37] Més enllà, tenien uns horts i, sovint, encara més lluny, un o dos camps grans, que eren la base de les terres de conreu. A més, els pagesos del mas podien tenir dret sobre peces de terra (algunes banades o feixes), peces de vinya, algun bosc, algunes pastures, etc. Com hem dit més amunt, hom té la impressió que, precisament era amb relació a algunes d'aquestes terres més marginals, on hi havia un cert "mercat de terres" entre els diversos pagesos.[38] En moments de menys necessitats de terra, una família podia vendre el domini útil d'unes terres (una banada, com diuen els documents) marginals (vegeu, per exemple, doc. 230, 1296; doc. 245, 1311; 357, 1368, en relació amb Serrateix i amb Casserres).

Un altre aspecte que ens ha de preocupar si ens volem apropar a la realitat dels masos és l'origen d'aquesta forma de poblament dispers. Tal com es desprèn de la documentació, podem pensar en l'existència, a l'alta edat mitjana, d'uns petits nuclis de poblament o vilars, que es repartien pel territori i que, després de l'any 1000, al segle XI o XII, es desintegraren en masos esparsos. D'alguna manera, el topònim Vilardaví traeix aquesta realitat primerenca. Aquest lloc ja surt documentat l'any 1053 (doc. 100). Als darrers segles medievals era un mas. Encara és documentat en un moment més primerenc el vilar de Xeixelans (*villar Cixilani*), que trobem al document 48 (any 1007) i que després esdevingué el mas Cebers. De fet, en aquesta contrada del Baix Berguedà, en l'etapa de canvi (de pas del vilar al mas), de vegades trobem documentada l'existència d'unes cases (*ipsas casas de Onofret*), tal com s'esmenta en un instrument de l'any 1053, que cal relacionar amb una possessió situada prop de Vilardaví.

5. *Parcel·les de terra.* A l'hora d'esmentar els camps que depenien de les explotacions, trobem que es parla de peces de terra,

37. Quant al poblament dispers: J. BOLÒS, *Els orígens medievals del paisatge català*, IEC-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2004. Amb relació al mas, vist des de diverses perspectives: L. TO-J. MONER-B. NOGUER (eds.), *El mas medieval a Catalunya*, "Quaderns del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles", Banyoles, 1998; M. T. FERRER-J. MUTGÉ-M. RIU (eds.), *El mas català durant l'edat mitjana i moderna (segles IX-XVIII)*, CSIC, Barcelona, 2001.

38. Pel que fa a aquest tema, darrerament han sortit editades les actes d'un congrés: L. FELLER-C. WICKHAM (eds.), *Le marché de la terre au Moyen âge*, École Française de Rome, 2005. De fet, al costat de les vendes, també hi havia altres formes d'equilibrar les economies familiars, com era els sotsestabliment d'explotacions (masoveries) o de peces de terra (tal com vam poder documentar en fer l'estudi dels capbreus del Sallent, al llibre *El mas, el pagès i el senyor*, Barcelona, 1995).

de banades, de barqueres,[39] de costes, de closos, etc. El 1007 (doc. 50) s'esmenta l'existència de *casas II, cum curte et orto et pecia I de vinea, cum illorum arboribus et pecia I de terra*. Certament, potser la forma més usual d'esmentar els camps és parlar de peces de terra o de peces de vinya.

En alguns documents, des del segle XII, es fa esment de les banades. El primer cop que trobem usada aquesta paraula és en un manuscrit del 1181 (doc. 146), en què és diu: *alodio meo francho, totam illam bannadam sive masiam terre vocatam Toro et Cabrafiga, sitam in termino Castri Edralis*. En aquest cas, s'identifica banada amb masia o explotació possiblement habitada. Normalment, als darrers segles medievals, les banades eren parcel·les de terra, que sovint eren comprades, venudes o arrendades. Fixem-nos en un únic exemple. El 1340 (doc. 284), Arnau de Quer i la seva muller Romia, del terme de Serrateix, van cedir en emfiteusi a Joan de Quer i la seva dona, Maria, llur banada de terra que pertanyia al mas de Quer i que era anomenada Boix Llobater (*banadam terre manssi nostri de Querio vocatam Boix Lobater*). S'esmentaren les afrontacions d'aquesta gran peça de terra: les terres del mas Fàbrega, les terres del mas de Bernat de Manyanacs, les terres dels masos de Casanova i de Bellpuig, tal com parteixen les aigües. Podríem trobar alguns altres exemples molt semblants a aquest. On veiem més clar les característiques de les peces de terra, que podien ésser anomenades de diverses maneres, és al llevador fet vers el 1400 (doc. 395). Diu, per exemple: "Lo mas de la Rocha dóna delme, promeya e tascha de tots fruyts levans en les terres, exceptat d'una banada de tera apelada lo Soleraç, la qual fo del mas d'en Forner, de la qual dóna delme, promeya, no alre".

LES FALSIFICACIONS

A l'edat mitjana era molt usual falsificar o alterar els documents. Algunes d'aquestes falsificacions han estat motiu d'importants polèmiques en la historiografia actual, com per exemple la de l'acta de consagració de la catedral d'Urgell. Hi ha alguns documents del nostre diplomatari que és evident que han estat alterats i alguns que és possible que hagin estat falsificats. El mateix document de

39. Per exemple trobem, en el capbreu del 1400 (doc. 395): "D'una barquera que és sots lo mas del Camp, de la qual no dóna sinó delme, promeya." Vegeu, per al terme 'barquera': P. BENITO, *Senyoria de la terra i tinença...*, pàgs. 242-256.

constitució del monestir, de l'any 977, inclou, en algunes de les versions que han arribat fins a nosaltres, alguns afegits, tal com esmentem en nota a la transcripció (doc. 22).

Un document que sí que és molt sospitós d'ésser una falsificació més tardana és la donació de sal feta pel vescomte Ermemir, l'any 988 (doc. 28). De fet, les transcripcions fetes pel pare Pasqual o pel pare Villanueva prengueren com a base una còpia del segle XII. A part d'altres aspectes, allò que potser fa dubtar més de l'originalitat del document és que consideri que el monestir de Serrateix fou edificat pel comte Guifré, quan havia estat, en principi, construït només onze anys abans pel comte Oliba i el seu germà, el comte bisbe Miró. Només si es redactà al segle XII es comprèn aquest error.

Camprubí, en un estudi sobre els orígens del comtat de Berga,[40] assenyala que és possible que la donació de la comtessa Ermengarda i del seu fill Oliba, del 995 (doc. 38), també sigui una falsificació. Un dels aspectes més sorprenents d'aquest document és l'esment d'un "Oriolo milite", un cavaller anomenat Oriol, en un moment que l'existència de cavallers, tal com trobarem sobretot durant la segona meitat del segle XII, és encara poc usual. És cert, tanmateix, que, en alguns altres documents d'època carolíngia trobem esmentat el terme *miles*, bé que hi sigui encara rar. Per tot això, hem de deixar un marge de dubte sobre l'originalitat d'aquest document comtal.

NORMES DE TRANSCRIPCIÓ

D'entrada, cal aclarir diverses coses. El diplomatari conté els documents conservats i que hem pogut consultar, relacionats amb el monestir de Santa Maria de Serrateix. Hem de pensar, per tant, que no és un recull exhaustiu de tots els documents que es feren. Som plenament conscients —atès que fins i tot això es desprèn del mateix contingut d'algun dels documents— que hi hagué més instruments, actualment perduts. De fet, en força casos, no hem pogut consultar pas l'original i ens hem hagut de conformar a fer ús d'alguna còpia o d'algun regest fet posteriorment, per exemple pel pare Pasqual (ara conservats en uns volums guardats a la Biblioteca de Catalunya). També cal tenir present que no hem

40. Josep CAMPRUBÍ, *Conquesta i estructuració territorial del Berguedà (segles IX-XI). La formació del comtat*, Universitat de Lleida, Lleida, 2006, pàg. 198.

tractat de la mateixa manera els documents més vells, fets fins al segle XIII, que alguns dels documents posteriors a l'any 1200. En molts dels documents dels darrers segles medievals, per tal d'evitar que s'allargués excessivament el text, hem eliminat algunes frases que no aportaven res al contingut del document; ho hem indicat, això sí, mitjançant els signes <...>, antilambdes (diferents dels claudàtors [...] que comprenen paraules o lletres actualment il·legibles). Hem preferit fer-ho d'aquesta manera, abans de fer un simple regest del contingut i d'oferir només la transcripció de la data i de les signatures dels testimonis i de l'escrivà. Només hem recorregut a fer un regest, ampli i amb fragments de paraules o frases originals, amb relació a aquests darrers anys de l'edat mitjana i, sobretot, quan era un document gairebé il·legible.

Els límits cronològics d'aquest diplomatari són l'any 910-911, data del primer instrument del fons de Serrateix, fins al segle XV.[41] Hem inclòs, però, un capbreu del segle XVI, atès que hem considerat que servia per a completar la visió de l'evolució dels dominis del monestir i per a establir una comparació amb alguns altres capbreus fets en un moment precedent. Així mateix, també hem transcrit, en darrer lloc, un inventari dels documents del monestir, que pot ésser interessant per a tenir una visió global de la documentació que encara es conservava, al segle XVIII, a l'arxiu del monestir de Santa Maria de Serrateix.

Els documents han estat numerats i ordenats d'acord amb la datació que hem establert. La data, d'acord amb el còmput actual, és expressada en anys, mesos i dies. Si és possible, a continuació s'esmenta el lloc on va ésser redactar el document. Tot seguit, en el regest, podem diferenciar unes paraules inicials, on s'indica el tipus de document, d'acord bàsicament amb la tipologia que hem esmentat més amunt. A continuació, en el regest es resumeix allò que hem considerat més important del document. Com hem dit, alguna vegada, pel que fa als documents més tardans, quan no ha estat possible fer-ne la transcripció completa, hem ampliat el regest amb la transcripció d'alguns fragments del document original.

En l'*stemma* s'indiquen tant els originals (amb una A), com les diferents còpies fetes posteriorment (B, C, D, etc.), com les transcripcions que s'han publicat (a, b, c, etc.), ordenades d'acord

41. En aquesta edició del diplomatari de Santa Maria de Serrateix hem inclòs tots els documents del segle XV, que no contenia la tesi de doctorat. No hem pas inclòs els documents del segle XVI, d'altra banda molt poc nombrosos.

amb la data de publicació. Cal dir que, moltes vegades, aquestes còpies o les publicacions només són resums o regests de l'original, fet que s'indica. Posat cas que haguem pogut fer servir l'original o una còpia medieval, hem indicat les mides del pergamí (alçada per llargada, en centímetres) i també les característiques, d'una manera especial l'estat de conservació actual. Així mateix, s'assenyala, per exemple, si està copiat en un mateix pergamí amb d'altres documents, si hi ha dibuixades unes lletres partides a dalt o bé a baix, etc. Alguna vegada, quan es conserva més d'una còpia coetània i original del document, ho hem indicat amb un apòstrof al damunt: A i A'). Finalment, hi fem esment dels textos que hi ha al dors, molt sovint força interessants per a saber el lloc que tenia el document en l'arxiu original o bé per conèixer-ne d'una manera aproximada el contingut o l'indret a què es refereix.

A l'hora de fer la transcripció, hem fet servir l'original (A) o bé la transcripció més antiga (B, C, etc.). De vegades, ha calgut reconstruir algunes paraules amb una còpia posterior, fet que ha estat indicat en notes. He desenvolupat les abreviatures i he regularitzat l'ús de *u* i *v*. També he normalitzat la utilització de les majúscules i de la puntuació, seguint uns criteris actuals. Així mateix, en els documents escrits en català, he normalitzat l'ús dels apòstrofs ('), dels punts volats (·) o dels accents. Això darrer, però, ho he indicat en una nota (per tal de no confondre-ho amb aquells rars casos en què ja hi ha una titlla a l'original damunt la síl·laba tònica de la paraula). He respectat les consonants dobles (fins i tot inicials) i, evidentment, la manca de consonants dobles, en aquells casos en què, d'acord amb la normativa del llatí clàssic, n'hi hauria hagut d'haver.

SIGNES EMPRATS:

[ ] Lletres o paraules il·legibles reconstruïdes d'una manera hipotètica.

[...] Lletres, paraules o línies que no han pogut ésser transcrites, a causa del mal estat de conservació del document (forats, taques, tinta esblaïmada, etc.).

< > Lletres o paraules que hem introduït per tal de fer més entenedor el text.

<...> Paraules o frases que en els documents dels segles XIV i XV no hem transcrit, perquè no aporten res de substancial a la comprensió del document.

\ / Escrit sobre la ratlla.

/ \ Escrit sota la ratlla.

= = Fragment de text suprimit en el text, quan es va transcriure.

* Darrere d'un antropònim. Signatura autògrafa (en els casos que es pot assegurar).

FONTS UTILITZADES

ACC Arxiu Capitular de Cardona.

ADS Arxiu Diocesà de Solsona. Fons del monestir de Serrateix. Conté pergamins i lligalls de paper.

AMM Arxiu Monàstic de Montserrat. Pergamins de Santa Maria de Serrateix.

ACU Arxiu Capitular d'Urgell.

ACV Arxiu Capitular de Vic.

APSMV Arxiu Parroquial de Sant Miquel i Sant Vicenç de Cardona.

BC. Biblioteca de Catalunya.

PASQUAL Jaume PASQUAL, *Sacra Cathaloniae Antiquitatis Monumenta*, obra manuscrita del segle XVIII, on es recull documentació diversa; conservada, en diversos volums, a la secció de reserva de la Biblioteca de Catalunya.

Arxiu privat del mas Santamaria de Serrateix.

FONTS IMPRESES (ORDENADES CRONOLÒGICAMENT)

Petrus de MARCA, *Marca Hispanica sive Limes Hispanicus*, París, 1688.

Jaume VILLANUEVA, *Viage literario a las iglesias de España*, València, 1803-1852.

Josep RIUS SERRA, *Cartulario de "Sant Cugat" del Vallés*, vol. II, CSIC, Barcelona, 1946.

Frederic UDINA, *El "Llibre Blanch" de Santas Creus (Cartulario del siglo XII)*, CSIC, Barcelona, 1947.

Joan SERRA VILARÓ, *Història de Cardona. Llibre I: Els senyors de Cardona*, Tarragona, 1966.

Ignasi FELIU DE TRAVY, *El monestir de Santa Maria de Serrateix. Una aproximació a la seva història*, Granollers, 1977.

Cebrià BARAUT, "Les actes de consagracions d'esglésies del bisbat d'Urgell (segles IX-XII)", *Urgellia*, I, 1978, pàgs. 11-182.

— "Els documents, dels anys 981-1010, de l'Arxiu Capitular de la Seu d'Urgell", *Urgellia*, III, 1980, pàgs. 7-166.

Antoni M. UDINA, *La successió testada a la Catalunya altomedieval*, Fundació Noguera, Barcelona, 1984.

Jesús ALTURO, *L'arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200 (Aproximació històrico-lingüística)*, Fundació Noguera, Barcelona, 1985.

Eduard JUNYENT, *Diplomatari i escrits literaris de l'abat i bisbe Oliba*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1992.

Andreu GALERA, *Diplomatari de la vila de Cardona (anys 966-1276)*, Fundació Noguera, Barcelona, 1998.

Ramon ORDEIG I MATA, *Les dotalies de les esglésies de Catalunya (segles IX-XII)*, vol. III, Estudis Històrics, Vic, 2001.

TREBALLS DE RECERCA RELACIONATS AMB EL MONESTIR (ORDENATS CRONOLÒGICAMENT)

Ignasi FELIU DE TRAVY, *El monestir de Santa Maria de Serrateix. Una aproximació a la seva història*, Editorial Montblanc-Martín, Granollers, 1977.

J. BOLÒS-I. PADILLA, "Un molí d'origen medieval: el Molinet de Navel", *Quaderns d'Estudis Medievals,* 1, Barcelona, 1980, pàgs. 49-55.

J. BOLÒS-M. FÀBREGAS, "Sepultures excavades a la roca a les rodalies de Serrateix", *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, 3, Barcelona, 1982, pàgs. 155-171.

Jordi BOLÒS, *Els monestirs del comtat de Berga des de llurs orígens fins a l'any 1400. El monestir de Santa Maria de Serrateix*, Universitat de Barcelona, Barcelona, 1983 (resum de la tesi de doctorat).

— "Santa Maria de Serrateix" (Història), *Catalunya Romànica*, volum XII: *El Berguedà*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1985, pàgs. 510-520.

— "La necròpolis medieval d'Albesa (Viver i Serrateix, Berguedà)", *Cardener. Revista d'Investigació editada per l'Institut d'Estudis Locals de Cardona*, 4, 1987, pàgs. 11-23.

Jordi BOLÒS, "Paisatge històric i societat. Un exemple: Serrateix a l'edat mitjana", *XXXIX Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos. Cardona, 1994*, vol. 1, Cardona, 1997, pàgs. 295-311.

— "Dominis monàstics i organització del territori a l'edat mitjana", a J. BOLÒS-J. BUSQUETA (eds.), *Territori i societat a l'edat mitjana*, III, 1999-2000, pàgs. 127-165

Diccionari d'Història eclesiàstica de Catalunya, 3 volums, Generalitat de Catalunya – Ed. Claret, Barcelona, 1998-2001 (especialment, vol. III, pàg. 435).

Josep M. BADIA I MASGRAU, *El monestir de Santa Maria de Serrateix. Més de mil anys arrelat al territori*, Patronat d'Amics de Serrateix – Farell Editors, Sant Vicenç de Castellet, 2004.

Manuel RIU, "Fundació del monestir de Santa Maria de Serrateix", *Urgellia*, 15, 2002-2005, pàgs. 175-190.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

R. D'ABADAL, "Com neix i com creix un gran monestir pirinenc abans de l'any mil: Eixalada-Cuixà", *Analecta Montserratensia*, VIII, 1954-1955, pàgs. 125-337.

M. ASTON, *Monasteries in the Landscape*, Tempus, Stroud, 2000.

M. AVENTÍN I PUIG, *La societat rural a Catalunya en temps feudals. Vallès Oriental, segles XIII-XVI*, Columna, Barcelona, 1996.

P. BENITO I MONCLÚS, *Senyoria de la terra i tinença pagesa al comtat de Barcelona (segles XI-XIII)*, CSIC, Barcelona, 2003.

T. N. BISSON, *Veus turmentades. Poder, crisi i humanitat a la Catalunya rural*, 1140-1200, Curial, Barcelona, 2003.

J. BOLÒS-M. PAGÈS, *El monestir de Sant Llorenç prop Bagà*, Artestudi, Barcelona, 1986.

J. BOLÒS-J. MORAN, *Repertori d'Antropònims Catalans* (RAC) I, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1994.

J. BOLÒS, *El mas, el pagès i el senyor*, Curial, Barcelona, 1995.

J. BOLÒS (ed.), *Un mas pirinenc medieval. Vilosiu B (Cercs, Berguedà)*, Universitat de Lleida, Lleida, 1996.

J. BOLÒS-J. BUSQUETA (eds.), *Territori i societat a l'edat mitjana*, III, Universitat de Lleida, Lleida, 1999-2000.

J. BOLÒS-V. HURTADO, *Atles del comtat de Manresa (798-993)*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 2004.

J. BOND, *Monastic Landscapes*, Tempus, Stroud, 2004.

J. BOLÒS, *Els orígens medievals del paisatge català*, Institut d'Estudis Catalans – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2004.

J. BOLÒS-V. HURTADO, *Atles del comtat d'Urgell (788-993)*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 2006 (en premsa).

M. CASAS I NADAL, *Història de Cardona, Llibre III: La canònica de Sant Vicenç de Cardona a l'edat mitjana. Alguns aspectes de la seva història des dels seus orígens fins al 1311*, Cardona, 1992.

R. CONGOST-L. TO (eds.), *Homes, masos, història. La Catalunya del nord-est (segles XI-XX)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1999.

J. COROMINES, *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, 11 volums, Curial, Barcelona, 1980-1991.

J. COROMINES, *Onomasticon Cataloniae*, 8 volums, Curial, Barcelona, 1994-1997.

M. T. FERRER-J. MUTGÉ-M. RIU (eds.), *El mas català durant l'edat mitjana i la moderna (segles IX-XVIII)*, CSIC, Barcelona, 2001.

P. FREEDMAN, *Assaig d'història de la pagesia catalana (segles XI-XV)*, Edicions 62, 1988.

P. FREEDMAN, *Els orígens de la servitud pagesa a la Catalunya medieval*, Eumo editorial, Vic, 1993.

E. JUNYENT, "Le rouleau funéraire d'Oliba, abbé de Notre-Dame de Ripoll et de Saint-Michel de Cuixà, évêque de Vich", *Annales du Midi*, 63, 1951, pàgs. 249-262.

R. LLUCH BRAMON, *Els remences. La senyoria de l'Almoina de Girona als segles XIV i XV*, Biblioteca d'Història Rural, Girona, 2005.

I. PUIG I FERRETÉ, *El monestir de Santa Maria de Gerri (segles XI-XV)*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1991.

J. M. SALRACH, "El bisbe-comte Miró Bonfill i la seva obra de fundació i dotació de monestirs", *II Col·loqui d'història del monaquisme català (Sant Joan de les Abadesses, 1970)*, Abadia de Poblet, 1974, vol. II, pàgs. 57-81.

— *El procés de formació nocional de Catalunya (segles VIII-IX)*, 2 volums, Edicions 62, Barcelona, 1978.

— "El comte-bisbe Miró Bonfill i l'acta de consagració de Ripoll de l'any 977", *Miscel·lània Aramon i Serra*, vol. IV, 1979-1984, pàgs. 303-318.

I. TERRADES, *El món històric de les masies. Conjectures generals i casos particulars*, Curial, Barcelona, 1984.

L. TO FIGUERAS, *El monestir de Santa Maria de Cervià i la pagesia: una anàlisi local del canvi feudal. Diplomatari segles X-XII*, Fundació Vives i Casajuana, Barcelona, 1991.

— "La seigneurie dans une ville médiévale: le développement de l'emphytéose à Gérone au XIIe siècle", a PH. SÉNAC (ed.), *Histoire et archéologie des terres catalanes au Moyen âge*, pàgs. 229-251.

— *Família i hereu a la Catalunya nord-oriental (segles X-XII)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1997.

M. TORRAS, *Els pergamins del mas Salipota de Súria*, Ajuntament de Súria, Súria, 2003.

A. UDINA I ABELLÓ, *La successió testada a la Catalunya altomedieval*, Fundació Noguera, Barcelona, 1984.

L. VERDON, *La terre et les hommes en Roussillon aux XIIe et XIIIe siècles. Structures seigneuriales, rente et société d'après les sources templières*, Publications de l'Université de Provence, Ais de Provença, 2001.

J. VIGUÉ-A. PLADEVALL (dirs.), *Catalunya Romànica*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1984-1998.

M. ZIMMERMANN, *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècle)*, 2 volums, Casa de Velázquez, Madrid, 2003.

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

DOCUMENTS

FUNDACIÓ
NOGUERA

1

910-911?

Venda privada. *Venda d'una vinya situada a Viver.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44r).

Venda de una viña en Viver. Any 13 del rey Karolo. Nº 269.

2

924, agost, 30

Venda privada. *Bonessèn ven a Ènnec una peça de terra amb vi-nyes, situada al comtat de Cerdanya, al pagus de Berga, al terme del castell de Viver, pel preu de vuit sous.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 56 (fol. 28 v).

Bonesindo ven â Enneco = = terra de vinea qui mihi advenit per mea comparacione = = est in comitatu Cerdania, in paco Bergetano, in castrum Vivario, per precio solidos VIII. Facta carta III kalendas septembris,[1] anno XXVII regnante Carlulo, rege, filio Ludovico. Renimirus scripsit. Original signat de número CCLII.

1. *Lectura dubtosa.*

3

927, novembre, 27

Venda privada. *Sídila ven a Mir i a Girberta una terra, segurament situada al comtat de Berga, pel preu de trenta-set sous.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 56 (fol. 28v).

Sídila ven una terra a Miro y a Girberta, per preu de XXXVII sólidos. Una de las afrontacions és: in terra Filossabonota. Facta carta V kalendas decembris, anno XXX regnante Carlo, rege, filio Leudevico. Remesarius presbiter scripsit.

4

927-928

Venda privada. *Venda d'una vinya situada a Viver.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44r).

Venda de una viña en Viver. Any 30 del rey Karolo. Nº 270.

5

928, febrer, 22

Venda privada. *Astúcia, dona, el seu fill Campió i la muller d'aquest, Ranoviga, venen a Singefred i a la seva muller Virgília una terra i una vinya amb els seus arbres, situades al comtat de Berga, al terme del castell de Viver, pel preu de vuit sous.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 56 (fol. 28v).
C. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44r).

In Dei nomine. Ego Astucia, femina, et filio meo Campio et uxor mea, Ranoviga, vinditores vobis Singefredus et uxor mea, Virgilia = = terra et vinea cum suis arboribus = = advenit per aprisionem = = in comitatum Bergitano = = infra fines de castro Vivario = = in precio solidos VIII. Facta carta vindicione VIII kalendas marcii, anno XXXI quod obiit Karolus rex, filius Leudevici. Sig+num Recemial, sig+num Dodadus, sig+num Salamone = = Adramirus, presbiter = = scripsit. Original signat de número CCLXVII.

6

931, setembre, 20

Venda privada. *Gondessèn i la seva muller Ermessenda venen a Angà, prevere, i a Duran una vinya, situada al pagus de Berga, al terme de Casserres, a la "serra de Figueres", pel preu de nou sous en quelcom d'equivalent. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12 × 28 cm). Pergamí amb nombrosos forats. Al verso: "CCCIV" i "Casserras".
B. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 76 (fol. 38v).

In nomine Domini. Ego Condesindus et uxori mea, Ermesinda, entoribus nostris Anganus, presbiter, et Durandus. Per ac scriptura vindicionis nostre vindimus nos vobis vinea, cum suis arboribus, qui nobis advenit de comparacione. Et est ipsa vinea in pao[1] Vergetano, in fines de[2] kastro Serras, in ipsa serra de Figeras, et afronta de una parte in vinea de Sancto Petro et de alia in vinea de Frugane et de [...] de Gardil[ane]. Quantu infra istas afrontaciones includunt sic vindimus nos vobis ipsa vinea, cum suis arb[oribus] integr[iter], propter precium SOLIDOS VIIII, in rem valente, ut [ab odi]erno die et te[mpo]re libera [... ab]eatis [...]tate. Si quis et qui contra hanc ista carta vindicionis v[enerit] ad inquiet[are ...] hoc valeat vindicare [...]atem [...] iudicio in duplo conponat et avantea ista car[ta vindicionis] firm[is permaneat] omnique tempore.

[F]acta c[arta vin]dicionis XII kalendas octubrii, anno II quod ob[iit ...]ci, Christum aiuvante, regem expecta[nte].

[Sig+]num Condesindus, sig+num Er[me]sinda, qui anc carta [vindi]cionis fec[i]mus et [testes] firmare rogavimus. Sig+num Miro va[...].[3] Sig+num Calindo. Sig+num S[uni]arius.

Ato, presbiter, qui anc carta vindicionis rogitus scrip[sit] et sss. sub die et anno quo supra.

1. *Abreujat en* po. 2. *Repetit dues vegades.* 3. *Segons el pare Pasqual,* Mirovaldus.

7

933, abril, 22

Venda del vescomte. *El vescomte Sunyer ven unes terres situades al comtat de Berga, al lloc de Serrateix.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: Arxiu Capitular de Vic, 2059, plec VII (Pergamins d'Olzinelles).

Venta de Suniario, vizconde, de tierras en el condado de Berga, en el lugar de Serra de Tetxo. 10 calendas mayo, año 4 de la muerte de Carlos post obitum Odonis.

8

935, novembre, 10

Venda privada. *Sídila i la seva muller Lopàdria venen a Ausil i als seus fills una vinya situada al comtat de Berga, al terme del castell de Viver, pel preu de tres sous en quelcom d'equivalent.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 54 (fol. 27v)

In Dei nomine. Ego Sidila et uxor mea, Lopadria, vinditores sumus vobis Auzilo et filiis suis = = vineam nostram = = in comitatum Bergitano, infra fines de castro Vivario = = in precium solidos III, in rem valentem, etc. Facta carta vindicionis IIII idus novembrii, anno VII regnante Carulo rege, filio Ludovico, Christo regnante regem expectante. Sig+num Sidila, sig+num Llopadria, qui hanc carta, etc. Sig+num Sunierius. Sig+num Altimiro. Sig+num Uuifredo. Recesindus, presbiter, qui hunc cartam venditionis scripsit. Original signat de número CCLXIX.

9

941, gener, 3

Donació al monestir. *Auderic i la seva muller Ermonça donen a la casa de Santa Maria de Serrateix una terra i una vinya, situades al comtat de Berga, al lloc de Serrateix. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12 × 18,5 cm). Pergamí en mal estat de conservació: enfosquit i no té la part superior. Al verso: "LXXXIII".
B. BC, PASQUAL, vol. IV, 49 (fol. 25r).

[...] omnes Christi [...] sive [...] suas [...] in unum,[1] [Au]derichus et uxori [... Ermuncia] facimus kar[ta ...] SANCTA MARIA vel ad suos serbientes, et est in chom[itatu Berg]etano, in locho [qui dicunt] serra de Taxo. Et afrontat ipsa terra de I parte in terra de Ucando, et de alia parte [in terra] Guvilane, et de III parte in terra de nos donatores. Et ipsa vinea afrontat de I parte in vinea

de Ucando, et de alia parte in vinea Eldevia, et de III parte in terra Sentefredo, et de quarta in vinea Angano. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic donamus tibi ipsa vinea cum suis pomiferis et ipsa terra ad domum Sancta Maria vel ad suos servientes, propter remedium anime nostre. Et quis contra hanc ista karta tradiccionis benerit ad inrumpendum aut nos donatores benerimus aut aliquis homo benerit, iran[2] Dei inbeniat et cum Iudax Ischarih[3] porcionem accipiat.

Facta karta tradiccionis [I]II nonas[4] ienuuarii, anno V regnante Leudevicho rege, filio Karloni.

Sig+num Auderichus, sig+num Ermuncia, qui ista karta tradiccionis fecimus et firmare rogavimus. Sig+num Suniarius. Sig+num Gulderichus. Sig+num Argerichus.[5]

FRANCIMIRUS, levita, qui hunc karta tradiccionis iscripsit et ss. die et anno quo supra.

1. *Dubtós.* 2. *Sic.* 3. *Sic.* 4. *Si fos IIII de les nones de gener, seria el dia dos d'aquest mes.* 5. *Davant d'aquest antropònim hi ha un nom raspat.*

10

941, gener, 12

Donació al monestir. *Onofre, vescomte, i la seva muller, Guinedella, donen al cenobi de Santa Maria de Serrateix un alou que tenen al comtat de Berga, al terme de Castelladral, al lloc anomenat Arboceda i Coromines. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut. Al verso sembla que hi deia Castelladral.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 192b-193b (fols. 146r-146v).
a. SERRA I VILARÓ, *Història de Cardona. Llibre I...*, pàgs. 40-41. Ex B.
b. Esment: VILLANUEVA, VIII, 120-121.

In Dei nomine. Ego Onofredus, vicecomes, et uxor mea Guinedella, vicecomitissa. Magnum nobis et satis licitum est domum Dei, etc.[1] Popterea concedimus atque tradimus domino Deo et eius matre Sancte Marie cenobii Serratexi, sanctique Urbicii martiris, qui in presenti eius ecclesie requiescit, ipsum nostrum alodium que abemus in comitatum Bergitano, infra terminum Castrum Edrale, in locum quem vocant Arboceda, sive in eius locum quem vocant Conaminas, et abet affrontaciones et terminos, de una parte in Pug de Vila Comitale, de II in strata regia qui currit ubique, et alias duas affrontaciones in terram de nos donatores. Quantum predicte affrontaciones includunt et ambiunt sic donamus predicta

omnia ad predictum cenobium et domini Deo et Sancte Marie vel omnibus ibidem Deo servientibus, tam presentibus quam futuris, propter Deum et remedium anime nostre. Si quis huius largicionis pagina ex iure predicte ecclesie scindere aut disrumpere voluerit aut temptaverit, non sit illi licitum sed anathema manerata fiat, iram Dei incurrat et cum Iuda proditore Domini in profundum inferni consistat et a liminibus Sancte Ecclesie extraneus fiat et a comunione sacra privetur. Et insuper choactus ista donacio in iure Ecclesie in triplo persolvat et in antea hec nostra donacio firma et stabilis permaneat modo et iam semper.

Facta ista carta helemosinaria donacione II idus ianuarii, anno V regnante Ledevico, filio Karloni,

Sig+num Onofredus, sig+num Guinedelle, qui ista carta scriptura donacionis helemosinaria fecimus et mandavimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Lopardus. Sig+num Bonifilius. Sig+num Miro.

Goltredus, presbiter, qui ista carta donacionis elemosinaria scripsit et ss. die et anno quo supra.[2]

1. *Serra i Vilaró recupera la fórmula inicial, que no consta en la còpia del pare Pasqual:* Magnum nobis et satis licitum esse domum Dei edifficare et de rebus nostris honorare. Audientes monita sanctorum patrum quod helemosina a morte liberat animam. Cognoscentes nos peccati macula honustus compuncti pietate divina, ut Deus omnipotens et misericors sit in nostris peccatis propicius. Et propterea [...]. *Amb relació al preàmbul, vegeu:* M. ZIMMERMANN, *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècle)*, I, Casa de Velázquez, Madrid, 2003, pàg. 281. 2. *Al final del text del pare Pasqual:* Original. No numerat, baix lo títol Castelladral.

11

946, juny, 1

Venda del vescomte. *Onofre, vescomte, i la seva muller Guinedella, vescomtessa, venen a Madeix un alou situat al comtat de Berga, al terme de Castelladral, al lloc que anomenen Arboceda, a canvi del servei que els va prestar i d'un cavall bo. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Perdut. Fons del monestir de Serrateix. Castelladral.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 193b (fol. 146v).

In Dei nomine. Ego Onofredus vicecomite et Ginelle uxori mee vicecomitissa tibi carissimo Madexo emptore. Certum quidem vel manifestum est enim quia sic placuit in animos nostros ita et placet nullusquoque gentis imperio nec suadentis ingenio, sed pro-

pria et expontanea hoc nobis helegit bona voluntas ut tibi Madexo fecimus carta vendicione de aliquid nostum alodium. Et ipse alodus est in comitatu Bergitano, infra terminum de Castrum Edral, in locum quem vocant Arboceda, et sunt terras cultas et ermas et vineas, pratis, pascuis, garricis, arboribus cuiusque generis, petris petrarum, fontes, fontanulis, vieductibus et quantum infra adest ibi de nostrum. Et habet terminos et affrontaciones in circuitu ipsa hec omnia suprascripta, prima in villare Dodo et in villa Comitale et in acervo et in via qui pergit ad Ortons, sive in eius torrente qui discurrit. Quantum istas affrontaciones includunt et terminos ambiunt sic vindimus nos tibi emptore nostro Madexo ipsa hec omnia, totas nostras voces et directos que abemus ab integrum, cum exios et regressios earum, propter nostras bonas voluntates et tuum servicium quod nobis fecisti et popter tuum cavallum bonum et electum quod nobis donastis pro nostra vendicione et tuam emptionem. Et est manifestum quem vero ipsum alaudium, ipsa hec omnia suprascripta, de nostro iuro in tuo tradimus dominio et potestate ut abeas firmam licentiam exinde facere quod volueris. Quod si nos venditores aut ullusque homo qui contra hanc ista carta vendicionis venerit per inrumpendum aut nos ipsi venerimus aut alia subrogata persona, non hoc valeat vindicare, sed componat in duplo, cum sua inmelioracione, et ista vindicione, in omnia et in omnibus, inde habeat possessionem et obtineat fortem firmitatem modo etiam nunc et semper.

Facta hanc ista carta vendicionis kalendas iunii, anno × regnante Leudovico rege, filio Carloni.

Sig+num Onofredus, sig+num Guinelle, qui ista carta vendicionis et bone voluntatis nostre fecimus scribere et testes rogavimus firmare. Sig+num Fredemundus. Sig+num Bonifilius. Sig+num Gotafredus.

Guadallus, levita, qui hanc carta vendicionis rogatus scipsi et sub ss. die et anno quo supra.[1]

1. *Al final de la transcripció del pare Pasqual:* Original no numerat, solament baix lo títol Castelladral.

12

948, desembre, 1

Donació al monestir. *Giscafred dóna a l'església de Santa Maria de Serrateix una peça de terra situada segurament a Serrateix, per la salvació de la seva ànima i de la del seu pare difunt, Asner. S'esmenten les afontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (9 × 25 cm). Pergamí en mal estat de conservació: manca tota la part superior. Escriptura rústica. Tinta força descolorida. Al verso: "Serra de Texo", "CCXXXV" i "nescio".

B. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 50 (fol. 25v), del perg. núm. CCXXXV.

C. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44r), del perg. núm. CCXXXV.

[...] predictus nomine Uuiskafredus. Ego sic[1] facio karta ad [...] domum Sancta Maria virginis, cuius baselika sita est in comitatum Vergetano, in loco qui di[cit]ur Serra de Taxo, de una pecia de terra que mihi avenit de parentorum vel comparacionem. Et afrontat de parte orientis in terra de domum Sancta Maria, et de meridie in terra de Mirone vel suos eredes, et de circii in torrente qui discurrit, et de occiduo in terra de Barbaldo. Quantum infra istas quatuor afrontaciones includunt sic facio karta de ipsa terra, de ipsa mea hereditatem ab intecrum, propter remedium anime mee vel genitori meo, nomine Asenario, qui fuit condam. Et quis contra hanc ista karta tradiccionis venerit ad inrumpendum, aut ego Uuiskafredus venero, quantum ipsa terra eodemque tempore inmelioratum fuerit in duplo tibi componeat et iram Dei inveniat et cum Iudas Ischariotis porcionem accipiat, et in avantea ista karta tradiccionis firmis permaneat omnique tempore.

Facta karta tradiccionis in die kalendas decembrii, anno XIII regnante Leudevico rege, filio Karloni regi.

Sig+num Uuiskafredus, qui ista karta tradiccionis fecit et firmare rogavi. Sig+num Mirone. Sig+num Daniel. Sig+num Nuvacanus.

FRANCIMIRUS, LEVITA, qui hunc karta tradiccionis iscripsit et sss. die et anno quod supra.

1. *Paraules dubtoses.*

13

949, març, 13

Donació al monestir. *Auderic dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix dues peces de terra i dues peces de vinya.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 78 (fol. 39v). El data erròniament el 1121.

Audericus dóna dos pessas de terra y duas de vinea = = propter redencione anime sue ut Deus donet retribucione eterna = = ad domum Sanctam Maria, cuius baselica sita est in Serra de Taxo = = et propter remedium anime de Ariulfo, qui fui condam.

Facta scriptura redemcionis vel donacionis ad domum Sancta Maria III idus marcii, anno XIII regnante Luduvico rege.

Sig+num Audericus, qui ista scriptura redencio fecit et firmavit. Oliba presbiter rogitus scripsit et testes firmare rogavit. Sig+num Senderedus. Petro presbitero.

És original no numerat. Falten de ell dos pedaços, tallats ab estizora.

14

949, març, 20

Donació al monestir. *Júlia, dona, Audessèn i Guítiza lliuren a la casa de Santa Maria de Serrateix una terra que segurament era situada a Serrateix. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11,5 × 32,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "Texo" i "Serrateix".
B. BC, PASQUAL, vol. IV, 50 (fol. 25v). Transcriu el perg. núm. LX.

In nomine Domini. Hic est iscripcio literarum quod antiqui patres nostri pronunciaverunt, quod omnes christiani serviunt, sive laici vel clerici, sive de onera rebus suis quod quontinet suo auctoritas. Et ideo ego iam nos dicti predicti nomine Iulia femina et Audesindus et Uuitica, nos sic facimus karta de ipsa terra ad domum Sancta Maria Virginis, qui est sita in comitatum Vergetano, in loco que dicitur Serra de Taxo, qui nobis abenit aliquid de comparacionem et aliqui de parentorum; et ego Iulia femina propter remedium anime mee, et ego Audesindus et Vitica propter remedium anime de genitori nostro, nomine Asenarii, qui fuit condam. Et afrontat ipsa terra de duas partes in terra[1] de ipsum domum de Sancta Maria Virginis, cuius baselika sita[2] est,

et de III[a] in terra de Solma femina vel filiis suis. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic facimus nos karta de ipsa terra ad domum Sancta Maria Virginis vel ad suos servientes. Et quis contra hanc ista karta donacionis venerit ad inrumpendum aut[3] nos donatores venerimus de ipsa terra et eodemque tempore inmelioratum fuerit induplamus et conponere faciamus et ira in Dei inveniat et cum Iudas Ischarioh porcionem accipiat et in avantea ista karta donacionis firmis permaneat omnique tempore.

Facta karta donacionis XIII kalendas aprelis, anno XIIII regnante Leudevico, rege.

Sig+num Iulia, femina, sig+num Audesindus, sig+num Vitica, qui hunc karta donacionis fecimus et firmare rogavimus. Sig+num Ansolfus. Sig+num Amor. Sig+num Igilane.

FRANCIMIRUS, LEVITA, qui hunc karta donacionis iscripsit et sss. die et anno quod SUPRA.

1. *Les paraules* in terra *són repetides dues vegades; la primera és esborrada amb una ratlla.* 2. *Paraula repetida dues vegades.* 3. *Paraula repetida dues vegades.*

15

952, gener, 29

Donació al monestir. *Golfaric i la seva muller Lívilo lliuren a la casa de Santa Maria de Serrateix una peça de terra i la meitat d'una de vinya, situades a Serrateix. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11,5 × 21,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Escriptura rústica, poc acurada. Al verso: "LXVIII" i "Serratex".

B. Regest: BC, PASQUAL, IV, 50 (fol. 25v), segons perg. núm. LXVIII.

In nomine Domini. Hic est scripscio literarum quod antiqui patres nostri pronunciaverunt, quod omnes christiani serviunt, sive laici sive clericii sive de honera rebus suis [...] quod continet sue actoritas. Et ideo ego[1] iam dictus, predictus Golfaricus, et uxori sue Livilo, nos sic facimus kar<ta> de nostra terra et de nostra vinea ad domum Sancta Maria Virginis, qui est sita in comitatum Bergitano, in locum que dicitur Serra de Texo, que nobis aveni de comparacione; et ego Golfaricus propter remedium anime mee, et ego Livilo femina propter remedium anime mee. Et afrontat ipsa terra de II partes in terra de Orifecta et de III in terra Dato, et de IIII in istrata pulbica. Et ipsa vinea afrontat de I parte in terra

Disiderado vel suos eres, et de alia in terra Sentemiro vel suos eres et de III in vinea Furunzo vel suos eres, et de IIII in terra Gerardo condam. Quantum infra istas infrontaciones includunt sic facimus[2] nos karta de ipsa terra et de ipsa vinea ad domum Sancta Maria Virginis vel ad suos servientes, de ipsa terra ab intecrum, et de ipsa vinea ipsa ex medietatem, in tale pactum vel placitum inter ego Golfaricus vixeri aut posteritas suas ipsa terra et ipsa vinea laborare faciatis et ipsa taska donare faciatis. Et quis contra hanc ista karta donacionis veneri ad inrumpendum aut ego nos donatores venerimus de ipsa terra et de ipsa vinea et hodemque tempore inmelioatum fuerit induplamus et componere faciamus, et iram[3] Dei inveniat et cum Iudas Iskariot porcionem accipiat et in avante ista karta donacionis firmis permaneat omnique tempore.

Facta karta donacionis IIII kalendas frebuarias, anno XVII regnante Leudivico rege, filio Karloni.

Sig+num Golfarico, sig+num Livilo, qui hanc karta donacionis fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Adovero. Sig+num Dato Templudo. Sig+num Argileco.

Agilus, levita, qui hanc karta donacionis scripsit et sss. die et anno que supra.

1. *Davant d'aquesta paraula,* sua actoritas*, cancel·lat amb una ratlla al damunt.* 2. *Davant de facimus hi ha don mig esborrat.* 3. *Les dues darreres paraules són fruit d'una correcció.*

16

956, febrer, 26

Donació al monestir. *Esperandéu i Quíntilo lliuren a la casa de Santa Maria de Serrateix una peça de terra i la meitat d'una vinya. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (8,5 × 31,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "LXXXII" i "Taxo".
B. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 51 (fol. 26r).

In nomine Domini. Hic est iscripcio literarum quod antiqui patres nostri pronunciaverunt quod omnes christiani serviunt sive laici vel cler[ici], sive de onera r[e]bus suis sive de alodes suas, quod continet suo auctoritas. Et ideo ego Speraindeo et Quintulu sic facimus nos kar[tam de] terras et vineas, qui [n]obis advenit de conparacionem, ad domum Sancta Maria Virginis, qui est sita in Serra de Taxo. Et afrontat ipsas terras de I parte in terra de Baldemira, et de II in torrente, et de III in terra de nos

donatores. Et ipsa vinea afrontat de I parte in terra Gelderic, et de II parte in terra Arvidio, et de III in vinea de nos donatores. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic facimus nos karta ad domum Sancta Maria Virginis vel ad suos servientes, propter remedium animas nostras, de ipsa terra ab intecrum et ipsa vinea ipsa medietate. Et quis contra ista karta donacionis venerit ad inrumpendum aut nos donatores venerimus de ipsa terra et vinea inquietare voluerit, iram Dei inveniat et cum Iudas Ischarioh porcionem accipiat, et in avantea ista karta donacionis[1] firmis permaneat omnique tempore.

Facta karta donacionis IIII kalendas MARCII, anno II regnante Leutario rege.

Sig+num Esperaindeo, sig+num Quintilu, qui ista karta donacionis fecimus et firmare rogavimus. Sig+num Blandericus. Sig+num Enneco. Sig+num Endisclus.

FRANCIMIRUS, levita, qui ista iscriptura iscripsit et sss. die et anno quod supra.

1. *Abans d'aquesta paraula, trobem* vind *mig esborrat.*

17

956, octubre, 5[1]

Donació del vescomte. *Branduí, vescomte, i la seva muller Quíxol donen al cenobi de Sant Salvador de la Vedella l'alou de la vil·la de Navel, juntament amb l'església de Sant Vicenç que hi ha en aquest lloc, situat al comtat de Berga, prop del terme del castell de Cardona. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CCCLIX".[2]
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 65-66 (fols. 33r-33v).
a. SERRA I VILARÓ, *Història de Cardona. Llibre I...*, pàgs. 41-42.

In Dei nomine. Ego Branduinus, vicecomes, simul cum coniuge mea, Chixol, vicecomitissa, donatores sumus domino Deo eiusque zenobio Sancti Salvatoris, qui est fundatus in comitatu Bergitano, prope fluvium Lubricato. Per hanc donationis scripturam donamus ad predictam ecclesiam Sancti Salvatoris alodem nostrum proprium ecclesiam videlicet Sancti Vincentii simul cum ipsa villa que vocant Anavel, simul cum primiciis et decimis et fidelium oblacionibus et cum omnibus pertinentiis et omnibus alodiis et vineis pertinentibus ad eandem ecclesiam et ad predictam villam, cum silvis et garricis, fontes, fontanulis, aquis aquarum et earum

decursibus, molinis, molendinariis, arboribus genere diversis, petris petrarum, vieductibus et reductibus, exiis et regressiis, pronum et planum, montuosum et declivum, omnia et in omnibus quicquid dici vel nominari potest, quod ad usum hominum pertinet, totum donamus domino Deo et prelibato zenobio. Advenit autem nobis supranominata omnia per comparacionem de Seniofredo comite qui fuit condam sive per qualescumque voces. Est autem supranominata omnia cum omnibus prelibatis rebus in Bergitani comitatu, prope terminum castri Cardone, in locum nominatum villa Anavel. Habet autem terminos vel afrontaciones a parte orientis in rivo vocitato Monte Maiore, descendique per ipso rivo de Anavel usque in ipso iungente, ascenditque per ipso torrente de Mullapane usque in vertice montis de Cabiug,[3] sicque pervadit per sumitate ipsius montis usque in predicto rivo de Monte Maiore. Quantum iste afrontaciones includunt et isti termini ambiunt sic donamus nos iam dicti Brandinus, vicecomes, simul cum ipsa uxore mea, Chixol, supranominata ecclesia Sancti Vincentii, cum ipsa villa, cum primiciis et decimis et cum ipsa tascha simulque vegtigal et censum et cum omnibus pertinentiis et introitibus et exitibus et regressiis earum, propter Deum et remedium animarum nostrarum parentumque nostrorum, sicque de nostro iure tradimus in dominium et potestatem Sancti Salvatoris et eius abbatibus monachisque, presentibus et futuris, perpetualiter habendum et possidendum absque blandimento ullius hominis vel femine ab hac [...] et deincebs. Quod si nos donatores sive largitores aut ullus homo vel femina nobili hac ignobili persona qui contra hanc istam cartam donacionis surrexerit per inrumpendum aut presumpserit aut conatus fuerit talia perpetrare, im[4] primis iram Dei viventis incurrat et cum Iuda proditore porcionem accipiat et consorcio christianitatis extraneus existat, quo usque in quadruplum reddat quod tulerit, et in super hec donacio suam in omnibus obtineat roborem.

Facta huius scriptura donacionis III nonas octubris, anno II regnante Leutario rege, filio Ludovico.

Sig+num Branduinus, vicecomes, sig+num Chixol, vicecomitissa +, qui han carta donacionis fecimus scribere et firmavimus et testibus firmare rogavimus. Sig+num Donnellus. Sig+num Barone. Sig+num Guiterus. Froilus sacer sss.*[5] Usilus, presbiter, sss.* Gesemirus, presbiter, sss. Uuisadus, gratia Dei episcopus*, anatematizo eos qui predictas res tulerint a predicto iure ecclesie.

UUADAMIRUS, hacsi inclitus sacer, qui hanc cartam largitionis scripsi et sub ss., die et anno quo supra.[6]

1. *Hem datat aquest document segons la cronologia dels documents solemnes. D'acord amb la cronologia normal, hauria estat escrit el 5 d'octubre de 955, un any abans.* 2. *Això fa pensar que, tot i fer referència al monestir de Sant Salvador de la Vedella, aquest document es degué conservar a l'arxiu de l'abadia de Santa Maria de Serrateix.* 3. *Hauria d'ésser: Calabuig.* 4. *Sic.* 5. *Pot ésser que a l'original fos una signatura autògrafa.* 6. *Al final de la transcripció del pare Pasqual:* És original de número CCCLIX.

18

967, juliol, 17

Donació al monestir. *La dona Guímia i els seus fills, Ferriol i Oriol, lliuren a la casa de Santa Maria de Serrateix dues sorts de vinya situades al comtat de Berga, al lloc de Serrateix, per la salvació de l'ànima de Baldefred. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 22,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, una mica desgastat. Escriptura força maldestra. Al verso: "LXIX" i "Serratex".

B. BC, PASQUAL, vol. IV, 49 (fol. 25r), ex A.

In nomine Domini. Ego Uuimia, femina, et filiis meis his nominibus, nomine Firriolo et Oriolo, donatores sumus simul in unum ad domum Sancta Maria, qui es fundata in Serra de Texo, sortes II de vineas, cum suis arboribus, pro remedium anime Baldofredo, qui iam fuit, qui nobis avenit de parentorum, in chomitato Berquitano, in locho ubi vocant Serra de Texo. Et afrontat ipsa I vinea, cum suis arboribus, de omnesque partes in vinea Eldequiso. Et ipsa alia vinea afrontat de II partes in vinea Altemiro et de III in vinea Bonefilio et de IIII in torente. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic donamus ipsas II petias de vineas, cum suis arboribus, a domum Sancta Maria, pro anima Baldefredo, ab omne integriatate, pro amore et bona voluntate. Et qui contra hanc ista carta donacionis vel elemosinaria venerit ad inrumpendum aut nos donatores venerimus non hoc valeat vindichare set conponet in duplum, cum omne sua inmelioracione, et in antea ista scriptura donacionis firmis permaneat omnique tempore.

Facta carta donacionis XVI chalendas agustas, anno XIII regnate Leutario rege et filio Leudevici.

Sig+num Uuimia, sig+num Firriolo, sig+num Oriolo, qui hanc carta donacionis fecimus et teste<s> firmare rogavimus. Sig+num Centullo. Sig+num Argemirus. Sig+num Eliseo.

Undila, presbiter, qui hoc scripxit et sss. die et ano que supra.

19

970-971

Donació al monestir. *Donació al monestir de Santa Maria de Serrateix d'una vinya situada a Viver.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CCLXII".
B.* Regest: BC, PASQUAL, IV, 87 (fol. 44r).

Donació de una viña en Viver feta al monestir. Any 17 del rey Lutero. 262.

20

975-976

Venda i donació al monestir. *Adovacer (potser At, sacerdot) ven i dóna a l'abat Froilà de Santa Maria de Serrateix una peça de terra a Avià.*

[A]. Original perdut. Al verso: CCLXIII.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 76 (fol. 38v).

Venda y donació que féu Adovacer a Froylano, abat, de una pessa de terra en Avià. Any XXII del rey Lotari. Número CCLXIII.

21

976, setembre, 29

Donació al monestir. *Giscafred i la seva muller Ranlo donen al cenobi de Santa Maria de Serrateix dues peces de terra situades a Viver. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CCLXXII".
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 57 (fol. 29r).
C. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44r).

In Dei eterni et salvatoris nostri Ihesu Christi. Ego Gischafredus et uxor mea, Ranlo, cogitavi diem mortis atque pavesco. In propter hoc placuit animis meis et placet ut ad domum Sancte Marie Virginis atque cenobiis matris Domini vel ad Sancti Urbani[1] martiris, qui ibidem requiescit, et aliorum sanctorum, aliquit de

rebus nostris donare debeo, sicuti et facio. Dono ego Giscafredus pecias duas de terras, que michi advenerunt de genitores meos, ad domum Sancte Marie zenobii, qui est in comitatu Bergitano, in locum nuncupatum Vivario. Et affrontat ipsa una terra de una parte in ipsa roca, de alia in terra de Sancta Cruce et de tercia in stirpe. Et ipsa alia pecia de una parte in torrente, de alia in roccha, de III in alode de Alba. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic dono ego Gischafredus ipsa mea ereditate ab integrum ad domum Sancte Marie et aliorum hacmina sanctorum iam nominata, ut ante tribunal iudicis mercis michi exinde sequamur. Si quis contra hanc carta helemosinaria venerit per inrumpendum, etc.

Facta scriptura elemosinaria III kalendas octubrii, anno XXIII regnante Leuctario, rege, filio Lodevico.

Uuischafredus ss., sig+num Ranlo, qui han<c> cartam etc. Signum+ Seniofredus. Signum+ Savaricus. Signum+ Miro.

Daco, presbiter, rogitus scripsit sss.[2]

1. *És la primera vegada que es produeix la confusió entre Urbici i Urbà. Possiblement n'hem de cercar la causa en una transcripció defectuosa. No s'ha pogut consultar l'original.* 2. *En la transcripció del pare Pasqual:* Original signat de número CCLXXII.

22

977, octubre, 7[1]

Constitució del monestir. *El comte Oliba i el seu germà el comte-bisbe Miró, d'acord amb el bisbe d'Urgell, Guisad, constitueixen el monestir de Santa Maria de Serrateix, nomenen Froilà com a abat i donen la parròquia de Serrateix al cenobi, amb els drets eclesiàstics, senyorials i jurisdiccionals que hi tenien. S'esmenten les afrontacions de la parròquia. Així mateix, el comte Oliba dóna també un camp a la Mesadella.*

[A]. Original perdut.
[B]. Còpia perduda. Transcripció del segle XI.
C. BC, PASQUAL, vol. IV, 41-44 (fols. 21r-22v).
a.* MARCA, doc. 122, cols. 914-917.
b. FELIU, pàgs. 60-63.
c. BARAUT, apèndix 36, pàgs. 97-99.

Scripturarum series declarat ut quicunque vult aeternum evadere supplicium de rebus istis transitoriis viam salutis aeternae sibi praeparet, unde ingredi valeat in aeterna tabernacula. Idcico

invenimus in libro Iudicum de donationibus regiae potestatis, quae in quibuscumque personis sive in ecclesiis largiuntur sive collatae sunt seu donatae, in eorum iure et potestate persistant in quorum nomine eas potestas dederit aut contulerit, ea videlicet ratione quod ita huiusmodi regalis munificientiae collatio atributa, in nomine eius qui hoc promeruit tansfusa permaneat, et quicquid de hoc facere vel iudicare voluerit, potestatem in omnibus habeat quia in eodem scriptum est libro quod res donatae, si in presenti traditae sunt, nullo modo repetantur a donatore. Ob hoc igitur, in Dei nomine, ego Olibane, gratia Dei comes, et domini Mironis, episcopi, fratris nostri, consideravimus [...] peccatorum nostrorum, et pertimescimus poenas inferni, et sic volumus despicere terrena et amare caelestia, et sic venit in animis nostris et elegit nobis expontanea bona voluntas ut scripturam donationis facimus ad domum Sanctae Mariae virginis, quae est fundata in comitatu Bergitano, in loco qui nuncupatur Serra de Taxo. Igitur nos suprascripti volumus notum fieri et manifestare omnibus hominibus de supradicta ecclesia vel coenobio, quae est sita in comitatu Bergitano, infra terminos de ipso nostro dominio quem habemus in ipsa Serra[2] de Taxo, qualiter primus extitit auctor et fundator et aedificator eiusdem loci, veraciter et fideliter nota facimus vobis praesentibus et futuris, nobilibus atque mediocribus, quod primum fuit per revelationem filii Dei et eius dominae genitricis Mariae, quae demonstravit se sibi suum proprium oratorium. Nos autem suprascripti quando audivimus et vidimus aedificare ibi ecclesiam a domno Froylane, monacho, cum aliis suis fratribus, id est Godemarus, presbyter et monachus, et Ermemirus,[3] presbyter et monachus, et Ildesindus, monachus, et Lodoici monachus et Ansaloni,[4] monachus, et Signifredi, monachus, ego Oliba, comes, et domnus Mironus, episcopus, frater meus, quaesivimus consilium a domo Uuisado, episcopo sedis Urgellitanae, et per adiutorium Dei et nostrum et consilium domni Uuisadi, episcopi, construximus ibi monasterium ad habitandum monachos in honorem Sanctae Mariae, et elegimus ibi abbatem et patronum domnum Froylanem, abbatem, qui prius fuit monachus et fundator de predicta ecclesia. Donamus nos suprascripti, ego Olibane et Mirone, episcopus, frater meus, ad supradicta Sancta Maria sive ad ipsa ecclesia quae est fundata in ipsa Serra de Texo et ad Foylane, abbate, et ad suos monachos qui habitant ibi, ipsa nostra parrochia de Serra de Texo, quae est in nostro dominio, tota ad integrum cum suis terminis et affrontationibus et introitibus et exitibus earum, cum

decimis et primitiis et tota omnia, et tascas et defunctionibus, et totum censum qui inde debet exire, et omnes plantas cum ipsis bestiis,[5] cum silvis, garricis, pascuis, aquis aquarum, fontes et torrentes, et aquas ad molendinos ex omnibus partibus cunctisque locis ubi potest homo aedificare molendina ad opus Sanctae Mariae, sive in Chadernario[6] et in omnibus aquis quae sunt in chomitatu Bergitano; et tota omnia quae ullus comes debet habere in suo honore, et nos habemus in ipso nostro dominio, totum donamus Sanctae Mariae et domno Froylane, abbate, et suis monachis ibi cum eo commorantibus, sine ulla retentione quam ibi nos faciamus; exceptam ipsam electionem de omnibus abbatibus qui post ipsum futuri advenerint, non sit facta sine consensu et consilio nostro et de nostris successoribus et de episcopo sedis vici Urgellensis et de monachis ibi habitantibus, et de illorum congregatione eligatur ipse abbas, si talem invenire possint qui siat fidelis in hunc locum, et de omnibus hominibus ad cuius fidem debet habere et tenere; et si in hunc locum non possint invenire talem, ipsi monachi cum nobilibus viris Bergitanensis inquirant ad alium cenobium qui siat bonum contra Deum et contra monachos eiusdem loci, et eligant eum apud consilium episcoporum Urgellensem et comites Bergitani. Nos autem suprascripti ordinamus atque constituimus cum iussione et consensu domni Uuisadi episcopi sedis Sanctae Mariae Urgellensis et cum consilio nobilibus viris terrae huius tam magnis quam minimis ut ipsum coenobium Sanctae Mariae siat maior ecclesia de toto Bergitano ad baptizandum et sepeliendum omnes homines qui ibi se dedicant ad illorum obitum, aut quicquid donare voluerint de sua propietate siant absoluti de omnibus peccatis eorum ex parte Dei omnipotentis et Sancti Petri et Sanctae Mariae et de omnibus sanctis et de me Uuisadi, episcopi, et Mironi, episcopi, et de successoribus nostris. Et ipsum praescriptum coenobium usque in finem seculi siat liberum et francum et cum nimia libertate et cum suo proprio abbate et de sua congregatione, sicut est scriptum in regula Sancti Benedicti. Et nos donatores, neque episcopi, neque nullus comes qui post nos futuri advenerint, non habeant licentiam mittere ipsum monasterium neque sua honore in nulla subiectione de nullo alio coenobio neque de nulla ecclesia. Et affrontat ipsa parrochia de Serra Tex, cum ipsos boscos, omnia et in omnibus qui dici vel nominari possint, hoc est, a parte orientali ipso rivo de Tordell qui discurrit, et sic ascendit in ipsas Guardias, et sic descendit usque in alveum Enavelli. Et de meridie

in termino Castro de Iteral, in ipsa rupe quam dicunt Gonddeberga. A parte occidentali ad ipsa parada sive in strata publica quae vadit de valle de Peres[7] usque in Anavelles. Et a parte circii in ipsa strata Cardonesa, quae vadit per valle Constosa in Navel.[8] Et ad ipsa Messedella de Viver[9] dono ego Oliba comes ad Sancta Maria duos campos quos ibi habeo. Et habent affrontationes de duas partes in ipso rivo, de tertia et de quarta partes in ipsa stirpe. Quantum praedictae affrontationes includunt et retinent, sic donamus nos supradicti domino Deo et Sanctae Mariae et Sancti Urbici martyris ipsa parrochia iam dicta de toto ad integrum, quantum nos ibi habemus et habere debemus per ullasque voces, sicut est superius exaratum, pro remedium animas nostras et de genitorum nostrorum domni Mironi, comitis, et domna Ava, comitissa, et de omnibus parentibus nostris tam mortuis quam vivis, ut veniam delictorum nostrorum consequi mereamur a pio iudice domino Deo nostro. Et propter hanc causam ut nos nec nostri parentes qui post nos futuri advenerint bene teneamus aut teneant hunc locum in libertate et fortitudine contra Deum et homines ad honorem Sanctae Mariae et monachos ibi deservientes et non mittant in ipso coenobio manum secularem nec malo ingenio, et de ipsa electione de abbatius non accipiam nullum munus, sed fiat recta, sicut Ecclesia romana docet. Et ipsa eleemosyna quam nos donamus, illa et alia quae adiuvante Deo augmentare potuerit Sancta Maria non tollant neque derelinquant tollere a nulla persona. Et nullus comes neque episcopus non sit ausus dare ipsum coenobium per feudum ad nullum hominem. Si quis qui aliud tulerit de ista donatione suprascripta sive de electione, quae a nulla causa simoniaca pertineat, ex parte Dei et Sancti Petri et de omnibus sanctis et de domni Uuisadi, episcopi Urgellensis, et domni Mironi, episcopi, et abbatibus et monachis sive clericis qui sunt subtus scripti in hac pagina, ac pro iussione domni Olibani, comitis, et donatorum sic fiat excomunicatus, et ab illa Ecclesia Dei et sancta comunione extraneusque permaneat. Et iste qui fecerit atque consenserit sive qui adiutor est ista excomunicatione transire et frangere et si ausus fuerit nullus homo de nulla persona ista excommunicacione infringere, in quadruplum faciat restituere ipse comes qui fuerit de Bergitano, et ipsa fraus et damnum quod inde exierit ad Sancta Maria et ad monachos similiter restituant. Et si facere noluerint, ipse comes per ipsos qui fuerint in supradicta ecclesia in potestate de religiosi episcopi et clericis vel monachis siat excomunicatus et pars non habeat

nulla in consortio illorum neque de nobilibus christianis et religiosis. Et ut ista largitio firma remaneat omni tempore et non sit disrupta.

Acta sunt autem haec omnia quae superius dicuntur [...] hunc virum honestissima promulgaturi a nullo unquam mortalium infrigenda.

Facta est a domno Olibane, comite, et fratre suo Mironi, episcopi, anno trabeationis Christi DCCCCLXXVII, aera MXV, indictione V, nonis[10] octobris, anno XXIII regnante Lauthario, francigeno rege, apud nos autem imperante domino Iesu Christo cui est honor[11] et potestas una cum Patre hac Sancto Spiritu per inmortalia secula seculorum, amen.

Uuisandus, episcopus, ss. Miro, epicopus, ss. Amelyus, abba, ss. Miro, archilevita. Adalbertus, abba, ss. Oliba, gratia Dei comes, ss. Sig+num Uuifredus. Sig+num Durandus. Sig+num Lopardus.

Arnulfus, presbiter, qui hanc cartam donacionis rogitus scripsit + sub die annoque prefixo subscripsi.[12]

1. *La datació d'aquest document, especialment segons C, és difícil. Gairebé segur, però, que fou fet l'any 977.* 2. *Segons* a: terra. 3. *He seguit* C. *Segons* a, Armamirus. 4. *He seguit* C. *Segons* a, Ausaloni. 5. *Segons* C: et omnes placitos, cum ipsos boschos. 6. *Per* Chardenario. 7. C: Peras. 8. *Les afrontacions de la parròquia de* a *són molt diferents de les que trobem a* C. C *diu:* a parte orientali in ipso rivo de Tordel qui discurrit. Et de meridiano in termino de Castro Iteral. A parte occidentale ad ipsa parada sive in strata publica que vadit de val de Peras usque in Anavel. Ex parte circi in ipsa strada publica sive Cardonesa, que vadit per valle Anavell. 9. De Viver *manca a* C. 10. a: idibus*; correspon al dia 15 d'aquest mateix mes. Hem preferit usar la datació del pare Pasqual, per tal que la data coincideixi amb la del document d'elecció de l'abat Froilà (núm. 23). No és pas gaire probable que l'elecció es fes abans que la constitució del cenobi.* 11. *Des de* est honor et potestas *fins al final del document manca a* a*; segueixo* C. 12. *A la còpia del segle XI hi havia també el paràgraf següent, intercalat*: Et ipsi monachi qui modo sunt et qui futuri advenerint habeant victum cotidiano, id est libram panis frumenti secundum regulam Sancti Basilii et Sancti Benedicti. Et ego Oliba, comes, et Miro, episcopus, frater meus, donamus et concedimus et cum duodecim monachis ad serviendum Deo omnipotenti et eiusdem Dei genitrici Mariae, in cuius nomine hoc cenobium constituimus, habeant victum et vestitum secundum consuetudinem et regulam Sancti Benedicti, et propter indigentiam huius terrae aut necessitatem leguminum vel olera aut alio quod casu unde vivere possint, donamus et constituimus eis edendi et recreandi quicquid habere poterunt in refectionem. Et de vino habeant omni tempore eandem mesuram quam modo constituimus. Et de lectorum stramentis sicut modo eis concedimus, ita habeant omni tempore sicut de illis continetur in regula Sancti Benedicti.

23

977, octubre, 7[1]

Elecció d'abat. *Els monjos del monestir de Santa Maria de Serrateix, amb el consentiment del comte Oliba, del comte-bisbe Miró i del bisbe d'Urgell Guisad, elegeixen Froilà com a abat de la comunitat. S'esmenten les donacions fetes pel comte Oliba, amb llurs afrontacions.*

[A]. Original perdut.
B. BC, PASQUAL, vol. IV, 244-45 (fol. 22v-23r).
a.* VILLANUEVA, VIII, apèndix XXVI, pàgs. 268-270.
b. FELIU, núm. 2, pàgs. 63-64.

Cum priscorum multiformis aetas[2] seris oppido sub solaribus prelongum sine legibus consumeret aevum.[3] Cumque exiciale cuncti subirent periculum sacrum quoque mortale genus invaderet letum, cumque miseratus Deus suum plasma voluisset pociori iure uti statuissetque preesse qui aptiora legerent sanccita ne sua racionalis factura periret errabunda dechorosque diversi ordinis sublimasset gradus in quibus velut in supernis astris aurea effulgeret helencorum speciositas et quemque pro dignitate sui culminis nec latere posset fas fore vivere, nisi sub tuente ductore quae olim visebatur tetra et infima mox elatioribus subdita ceu rutilans enituit in monte lucerna. Hac vero de causa altiori ac mistico et bene provido instituto eruditi: erudiciones patres hoc que alta habentes mente repositum quod humilitas omnia vincit, semper sibi se omnes meliores existimantes transeuntisque genitoris obliviscentes eosque qui finem nequaquam marcesserent patres sibi adoptantes racionabili instituere proposito ut hi qui sua relinquunt Christum sequentes nilque sui iuris dimittunt, quoniam Deus eorum ereditas est talibus semper subdantur patribus. Huiusmodi igitur genus religionis avitorum auctoritas tenuit patrum praecipue Basilium patremque admirabilem secuti Benedictum, cuius solius insignis norma iam pene totum sibi subegit mundum. Illius ergo institutionis immitatores eum condecet legere sibi pastorem qui eius contendat sequi vestigia. Quam obrem nos inhabitantes moenia cenobii alme genetricis Dei Marie necne et Sancti Urbani martiris qui ibidem quiescit, una cum consensu comitis domni[4] Olibani et domni Mironi episcopi fratris eiusdem domni Olibani, nec non et domni Wisadi ierarche sedis Urgellitane et opilionis eiudem povinciae in qua hoc cenobium situm est seu et eorum qui primates sunt istius terre, quendam virum nomine FROILANE monachili habitu

coptum moribus hornatum prudentie illustrem sapientiaque que secundum Deum et homines est copiosissime ab ipsis cunabulis imbutum nobis pastorem et patrem, eligimus, adclamamus, adoptamus dextrisque propriis que edita sunt confirmamus. Invenimus autem hunc annuente pariter et favente domino Iesu Chisto poene ab ipsis tyrociniis vite in sanctis operibus, enutritum et religionis ac nobilitatis titulo aptissime prefulgentem. Igitur volumus notum fieri et manifestum esse omnibus hominibus de supra dicto cenobio qui est situs in comitatu Vergitano, in adiacentias de castro Hetrali,[5] in loco quem vocant Serra de Taxo, qualiter primus extitit auctor et fundator vel hedificator eiusdem loci domnus Oliba comes, in honore Dei omnipotentis et genitricis eiusdem domini nostri Iesu Christi et almi martiris Urbani et propter remedium animae sue et genitorum suorum Mironi comitis et Ave comitisse, ut veniam delictorum suorum consequi mereantur a pio iudice Domino. In hac itaque die electionis vel adclamationis istius patris nostri nomine Froilane donavit domnus Oliva comes ad domum Sancte Marie vel Sancti Urbani martiris cenobio supra iam dicto ipsa parrochia in circuitu totum ab integro cum omnibus suis terminis. Et infrontat ipsa parrochia de parte orientis in ipso rivo de Tordello, et de meridie in ipsa parrochia de Castro Hetrale, de parte vero circi in ipsa guardia de Serra de Texo, et de occiduo in ipsa strata de Kardona qui vadit per ipsa valle de Anavel. Et donavit domnus Oliva, comes, ipso boscho de Anavel, cum ipso alode de Tudisclo qui fuit condam, ad domum Sancte Marie cenobio supra nominato totum ab integro. Et infrontat ipse boschus de una parte in ipsa guardia de Cixilane, et de altera in ipso rivo de Anavel, de tertia vero parte in ipsa valle de Alichas. Et ipse alodes qui fuit de Tudisclo infrontat de una parte in valle de Peras, et de alia in torrente qui dicurrit de Hortones, et de tertia parte in ipsa fonte de Sancta Maria. Et ad ipsa Mesadella donavit domnus Oliva, comes, ad Sancte Marie supradicte ipsos duos campos quod ibidem habebat et habent infrontaciones de duas partes in rivo, de tertia vero parte in stirpe et quarta parte similiter.

Acta sunt autem haec quae circa hunc virum honestissime promulgantur et hec donatio que superius resonat a nullo unquam mortalium efringenda facta est a domno Olibane, comite, anno trabeacionis Christi DCCCCLXXVII, era millessima XV, indictione V, nonis octubrii, anno XXII regnante Leutario francigeno rege, apud nos autem imperante[6] domino nostro Iesu Christo, cui est honor et potestas una cum patre et Sancto Spiritu per inmortalia secula seculorum, amen.

Uuisadus episcopus sss. Amelius,[7] abba, sss. Adalbertus, abba, sss. Miro, archilevita, sss. Godmarus, presbiter et monachus, sss. Sig+num Ermemiri, monachi et presbiteri. Sig+num Ildesindi, monachi. Sig+num Lodrici, monachi. Sig+num Ansaloni, monachi. Sig+num Singfredi, monachi. Oliba, comes Dei gratia, ss. Sig+num Uuifredus. Sig+num Durandus. Signum+ Lopardus.

Arnulfus, presbiter, qui hanc adclamacionem vel electionem + sub die annoque prefixo subscripsi.[8]

1. *Vegeu la primera nota del document precedent.* 2. *En la transcripció de Villanueva es diu que, a partir d'aquí (fins a* Quam obrem...*), com el XXVIII del seu apèndix. Vegeu doc. 35.* 3. *Amb relació a l'ús del formulari de Ripoll per fer aquesta acta d'elecció d'abat (i alguna altra acta posterior), vegeu:* M. ZIMMERMANN, *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècle)*, I, Casa de Velázquez, Madrid, 2003, pàg. 255. 4. *Afegit posteriorment a la primera transcripció.* 5. *Per error diu:* Herrali. 6. *Afegit posteriorment, en la transcripció.* 7. *Al text transcrit i a* a *diu:* Amelrus. 8. *Al final de la transcripció de* B*:* Se troba original en lo mateix arxiu de Serrateix. La primera ralla és de lletras gòticas majúsculas, com y també lo passat instrument, difícils de llegir-se.

24

982-983

Aprovació comtal de donació al monestir. *Oliba, comte de Cerdanya, aprova la donació que At i la seva muller Riquil·la, pares del traïdor Bonfill, han fet al monestir de Santa Maria de Serrateix d'un alou situat al terme de Pujol de Planès. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut.
[B]. Còpia perduda. Perg. núm. CCLXXX.
C.* BC, PASQUAL, vol. IV, 51-52 (fol. 26r-26v), ex B.
a. E. JUNYENT, *Diplomatari i escrits...*, doc. 7, pàgs. 12-14.

Noticia facta omnibus hominibus sit cognita et patefacta nobilium virorum et mediocrum quod Bonifilius, prolis Atoni et Richillis femine, fecit bauzia de castrum Stela ad me Oliba, gratia Dei comes, et per ista bauzia venit in meo beneficio et potestate ipsa honore de ipso Puiol, qui est subtus castro de Monte Maiore, quem tenebat predictus Atoni et Richillis per me. Et ego Oliba, comes, propter Deum et genitricis Dei Marie, reliqui ad Atoni et ad coniux eius Richillis ipsum alaudem quem abebant et tenebant infra terminos de predicto Puiol, qui eis advenit de aviorum et de compra sive per aprisione et per qualique voces. Et non post multos dies fui ego Oliba, comes, in cenobio Sancte Marie Serratex[en]sis, cum Sanlano episcopo sedis Urgellensis, et

Berengarius et Olibanus, filii mei, et aliorum bonorum hominum, et venerunt ante me predictus Atoni et Richillis et rogaverunt me, per Deum et Sancta Maria, que ego laudassem et firmassem ipsas cartas quam illi abebant factas ad predicto cenobio Serratexensis, de aliquid de illorum alaude, id est de domibus, de terris et vineis et molendinis. Et ego predicto Olibane, comes, ex bona voluntas et corde perfecto, firmavi ipsas cartas quas monstraverunt mihi, et laudavi eas, et in hac die et hora elegit eis bona voluntas que fecerunt convenientia ad Deum et ad Sancta Maria que de alium alaude que adhuc abebant et tenebant non vendidissent et non dedissent ad nullos alios sanctos neque ad nullum hominum nisi ad predicta Sancta Maria et ad abbati et ad monachi de ipsum quem habebant in termino de ipso Puiol. Ego autem Oliba, gratia Dei comes, quando vidi eis tam bona voluntas placui nimis michi et laudavi eis, et propter Deum et Sancta Maria et pro remedium animas omnium parentorum meorum, id est, domini Mironi comitis et Ava comitissa genitores mei, dono domino Deo et Sancta Maria, in ipsum alaudem quod isti donatores donant et concedunt ad Sancta Maria et Sancti Urbici, totum servicium et censum quem ego comes abeo et debeo abere, quod nec ego nec nullus alius comes neque nullus vicarius, nec baiulus iam amplius inquirat nulla res seculare, nisi sola decima et primicia et oblaciones, sed alia omnia fiat liberum et franchum de Sancta Maria, id est: domos et ortis, ortalibus, terris et vineis, cultum et eremum, silvis et garricis et pascuis, fontes et torrentes, molendinum cum suis caput regos et illorum decursis, et que aprehendat aqua Sancta Maria et abbati et monaci ad ipsos molinos qui modo sunt in Anavel et in Monte Maior. Et inantea, Deo propicio, augmentare potuerint ad facere, sic aprehendat Sancta Maria aqua et sui abitatores ad illorum molinos, sine blandimento de nullo vicario, neque de nulli homines, nec de feminas, ex omnibus partibus de ipsas duas aquas, id est: de oriente atque meridiano seu occidente seu a septentrionis. Et affrontat hec omnia de una latus in Sancto Vincentio de Anavel, de II in torrente de Palazol, de III in alod de Bardina, ex quarta vero pars in castro de Merdainulg sive in Besech, sive in termino de Sancta Maria. Quantum hos termini includunt et nos donatores donamus ad Sancta Maria, ego comis et At et Richillis, sic abeat Sancta Maria et monachi ibi Deo servientes, totum liberum et franchum usque ad finem seculi sine ulla diminucione. Si quis anc donacionem inquietare sive disrumpere voluerit, in quaduplum

restituat cum sua melioracione, et in antea firma consistat omni tempore, et non sit disrupta.

Anno XXVIIII regnante Leutario, francigeno rege.

Sig+num Uuifredus. Sig+num Durandus. Sig+num Altemirus. Oliva, filius predicte Olibane. + Oliba, gratia Dei comes.

Arnulfus, presbiter, qui hanc sss. donacionem sub die anoque prefixo subscripsi.[1]

1. C, *al final de la transcripció:* No és original, però apar lletra del mateix temps. Número CCLXXX.

25

986

Donació comtal al monestir. *Oliba, comte de Cerdanya, i la seva muller, Ermengarda, donen al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat a la serra de Santfeliu, al terme de Viver.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CLXIII".
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44r).

Donació de un alou en la Serra de Sant Feliu de Viver, que lo compte Oliba y sa muller, Ermengardis, feren al monestir. Any 986. Número 163.

26

987, febrer, 2

Donació al monestir. *Giscafred, prevere, dóna al cenobi de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, al terme del castell de Viver, a la vall d'Ossera. Giscafred i els seus hereus en tindran la possessió, a canvi de lliurar el delme al cenobi.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CCXIII".
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 58 (fol. 29v).

In nomine Dei eterni et salvatoris nostri Ihesu Christi. Ego Uuiscafredus, presbiter. Magnum michi etc. dono atque concedo ad domum Sancte Marie zenobbi,[1] que est fundata in Serra de Taxo necnon et ceteris sanctis ibi quiescentibus, alodem meum proprium qui michi advenit per comparacione in comitatu Berguitano, in kastro Vivario, in valle Ossera = =, tali videlicet ratione ut ego iam supradictus teneam et possideam, vel successores mei quod ego voluero, et per singulos annos decimam partem fructuum reddere

faciam ad domum Sancte Marie zenobii[2] vel ceteris fratibus ibi servientibus ab omni integritate.

Facta ista carta elemosinaria IIII nonas februarii, anno I regnante Leudivico regi, filio Leutari prolis.

Uuiscafredus, presbiter, ss. qui ista carta rogavit scribere et testibus firmare. Soniefredus, presbiter ss. Sig+num Galavonsus. Sig+num Bradila.

Uuilielmundus, levita, scripxit etc.[3]

1. *La* z *inicial és llegida per Pasqual com una* i. 2. *La* z *inicial és llegida per Pasqual com una* i. 3. *Al capdavall del document, el pare Pasqual diu:* És original. Signat de número CCXIII. Se troba altre donació original pridie kalendas septembris, anno I Ludovico, filii Lotharii, número XIX. Altre del die idus aprilis, número XXII.

27

988, febrer, 1

Donació comtal al monestir. *Oliba, comte de Cerdanya, i la seva muller, Ermengarda, donen a l'església de Santa Maria de Serrateix un alou que tenen al comtat de Berga, al terme del castell de Viver. Aquest alou havia estat del traïdor Goldregot, que havia lliurat el castell de Viver als enemics del comte. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CLXIII".
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 57-58 (fols. 29r-29v).

Scripturarum series declarat ut ubicumque vult evadere de rebus istis transitoriis qualiter debet sibi homo preparare viam salutis. Ab hoc igitur, in Dei nomine ego Oliba, gra[cia Dei comes, et] Ermengardis, comiti[ssa,] consideramus peccatorum nostrorum vel pertimescimus poenas inferni et sic volumus despicere[1] et amare celestia, et sic venit in animis nostris ut scripturam donacionis facimus ad domum [Sancte Ma]rie et Sancti Urbici martiris Christi, qui ibidem quiescit, in locum nuncupatum Serra de Taxo. Donamus ego iam prelibatus alodem nostrum quem abemus in comitatum Berguitano, in apendicio de castro Vivario, qui fuit de Goldregoto, qui nobis advenit per tradiccione quod illa tradidit illum castrum Vivarium in manus inimicorum nostrorum et exinde aliqui mei fideles interierunt, aliqui vulnerati absceserunt. Et sunt casas cum suo supraposito, casalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, cum arboribus, cultum et eremum, cum exiis et regressiis earum. Et afrontat hec omnia de parte orientis in rio Merola, qui discurrit, et de meridie in termino de Trulles, de parte vero circi

alode Sancti Iohannis Babtiste, et de occiduo afrontat in rio Tordello, qui discurrit. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic donamus vel tradimus ipsa hec omnia superius scripta, tam quisitum vel adquiriendum, exceptus ipsa pecia I de terra qui fuit de Ramio condam, qui emit Ermengardis, comitissa, ubicumque invenire potueritis ipsa sua ereditate que illa advenit per suum ienitorem vel suam ienitricem, sic donamus nos totum ab integrum propter amorem Dei ad domum Sancte Marie, sanctique Urbici et propter caritatem qua dilexit nos et pro redemptione animarum nostrarum, filiorumque nostrorum. Que nobis Deus augeat felicitatem meritorum et post labentem ad vitam perveniamus sempiternam quia iubente Deo hanc aulam in capud volui erigere vel hedificare et construere atque exaltare sive instruere ad honorem Dei santaque Virgo Maria et Sancti Urbici vel ad congregandos servulos Dei qui in predicto loco Deo serviant et precepta Domini custodiant et en[...] sive Domino Dei amore nocte et die [...] cotidie benedicant Domino sicut scriptum est. Qui domum Dei edificat infernum despicit, angelos invitat, demones effuget, tenebras expellis, peccata atque damnora delet, amenitatem paradisi accipiet et semen illorum in aeternum manebit. Et qui contra ista scriptura donacionis vel tradiccionis moverit litem nunquam hoc valeat vindicare, quod repetet set componat hec omnia supratracxata in duplo, cum omni sua inmelioracione, et in antea ista scriptura donacionis firma et inconvulsa permaneat modo vel omnique tempore.

Facta ista scriptura donacionis vel tradiccionis anno trabeacionis vel incarnationis Domini DCCCCLXXXXVI, indiccioni II, kalendas febroarii, anno I quod Ugo franchorum imperii regnandi persumsit exordium.

Oliba, gracia Dei comes, sss.*, sig+num Ermengardis, comitissa, qui ista carta rogavimus scribere et testibus firmare. Rahcossindus, presbiter, sss.* Uuilielmus sss.* Teofredus, indignus levita.* Sig+num Ervigius, presbiter, quodnomento Marco, qui et iudex sss.*

Uuilemundus, levita, qui ista carta donacionis vel tradiccionis rogitus scripxit sub + die anoque prefacta.[2]

1. *Al damunt diu*: sic. 2. *Al final de la transcripció del pare Pasqual:* Són originals totas las firmas, menos la de la comptessa. Està signat de número CLXIII. *Nosaltres ho hem indicat amb un asterisc (*) darrere de cada signatura.*

28

988, març, 25[1]

Donació del vescomte al monestir. *Ermemir, vescomte d'Osona, es compromet a lliurar al cenobi de Santa Maria de Serrateix, cada setmana, el divendres o el dissabte, dues càrregues de sal de Cardona.*

[A]. Original perdut.
[B]. Còpia perduda. Transcripció del segle XII. Perg. núm. CVI.
C.* BC, PASQUAL, vol. IV, 48 (fol. 24v), ex B.
D. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44r), ex B.
a. VILLANUEVA, VIII, doc. XXVII, pàgs. 270-271.

Era millessima XXV, anno incarnationis Domini nostri Iesu Christi DCCCCLXXXVII, Deo auxiliante, venit Ermemirus vicecomes in monasterio Sancte Marie Serratexensis, cum comilitonibus suis, id sunt: Ennego, que vocant Bonofilio, et Bonucio et Iozfredus, frater Borrello comes, et aliorum militorum qui cum eo erant in II anno ordinacionis sue, quam odinatus fuit a dompno Borrello comite vicecomitem Cardone. Et invenit ibi abbatem nomine Nimbla cum suis monachis, id est: Bladinus monachus et prior, et Senteldus monachus, et Geldemirus monachus, et Guadamirus monachus, et Wilielmundus monachus, et Seniofredus prepositus, et aliorum multorum monachorum et clericorum hac laicorum, et petierunt ab eo ut helemosinam fecisset ad iam dictum monasterium quam hedificavit Guifredus comes bone memorie sicuti et fecit tali modo. In Dei omnipotentis nomine, ego Ermemirus, gracia Dei vicecomes, dono ad prelibatum cenobium Sancte Dei genitricis Marie omnibus annis, iam semper, per unamquemque ebdomadam duas somatas de sale et sit acceptum hunc salem de feria V[a] usque ad vesperum sabbati. Hanc donacionem facio bono animo et propter remedium anime mee ad monasterium Sancte Marie Serratexensis, in manu abbatis Nimbla nomine et in presencia multorum nobilium hominum. Et qui hanc donacionem quam facio pro anima mea auferre vel rapere voluerit in quadruplum componat prefatum salem ad ipsum monasterium Sancte Marie et habitatoribus ipsius loci. Et insuper ad ipsum hominem qui hoc fregerit omnem meum peccatum impono et sit cum Iuda traditore pars et socius in perpetuum.

Acta ista helemosina donacionis VIII kalendas aprilis, anno I regnante Ugo rege.

Sig+num Ermemirus, gracia Dei vicescomes, qui hanc helemosinam largicionis iussit scribrere et ad testibus firmare mandavit et cum propia sua manu firmavit. Sig+num Ennego, que vocant Bonofilio. Sig+num Bonucio. Sig+num Iozcefredus, frater Borrello comes. Ermegellus, sacer et iudex +. Wiliemundus,[2] monachus, qui hanc kartam helemosinam donationis scribsit et sub sss. die et anno.

Sig+num Guillelmus, viscechomes, qui fuit filius Raimundi Fulchonis + Geralda, uxoris sua.[3]

1. *Document dubtós. Possible falsificació; vegeu capítol introductori*. 2. *Segons* a. 3. C, *al final:* És còpia del sigle XII, bé que la firma de Guillem viscompte apare original. Té lo número de CVI al dors. *Aquestes darreres signatures, afegides posteriorment, són de Guillem I, vescomte de Cardona, i de la seva muller Gueraula de Jorba.*

29

989, gener, 21

Donació al monestir. *Ató i la seva muller, Trudgarda, donen a l'abadia de Santa Maria de Serrateix dues peces de terra i uns molins, situats a Malagarriga.*

[A]. Original perdut.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 191 b (fol. 145v).

In nomine Domini. Ego Atto et uxor mea, Trucigarda. Magnum nobis et satis licitum, etc. Propterea nos iam prelibati tradimus atque donamus ad domum Sancte Marie, qui est fundata in Serra Taxo et Sancti Urbici[1] vel ceteris sanctis ibi quiescentibus II pecias de terras que emimus de Arleva et de Recosindo, et ipsos molendinis, etc.

Facta carta XII kalendas februarii, anno II quod Ugo, franchorum regnandi sumpsit exordium.

Sig+num Eldemares. Sig+num Abo. Signum+ Bernardus, testes. Bernardus levita scripsit.[2]

1. *Davant d'aquest nom diu* alm., *potser* almi. 2. B, *al final del text:* És lletra del temps. No té firmas originals. No està numerat, sinó baix lo títol de Malagarriga.

30

989, gener, 25

Donació al monestir. *Ató i la seva muller, Trudgarda, donen a l'abadia de Santa Maria de Serrateix unes propietats situades al comtat de Berga, al terme de Pujol de Planès, a "Merdaüll", a les cases de Calabuig. S'esmenten les afrontacions.*

A. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13 × 28 cm). Pergamí en mal estat de conservació, descolorit i amb alguna taca. Al verso: "karta de Calabuig".

In nomine Domini. Ego Ato et uxori sue, Trudichardis. Magnum nobis et satis licitum esse videtur domum Dei hedificare ibique de nostris rebus honorare atque concedere.[1] Audientes predicca[ciones] sanctorum et monita patrum, quia helemossina ad mortem liberad anima, cognocentis nos peccati, honustos divina mi[se]racione, pietate suplicante et missericordia Dei deprecante ut omnipotens Deus pius et missericors sit in peccattis nostris, propterrea donamus atque concedimus ad domum Sancta Maria zenobii atque Sancti Urbicii, qui ibidem requiescit, que sita est in comitatum Bergitano, in locum que nuccupant Serra de Taxo, chasas, chasalibus, ortis, ortalibus, terris et vineis, cultum vel ermum, cum illorum arboribus, petris atque saxis, garicis, aquis aquarum, cum exis vel regresis earum, qui nobis avenid per scriptura quod fecit Ichila et Floresinda et Achila et Eldovara. Et est hec omnia in comitatu Bergitano, in termino de Puiolo que vocant Merdauglo, at ipsas chasas de Calabugo que nominat. Et afrontant ipsum hec omnia quod superius insertum est de parte orientis in rivo que dicunt de Monte Maiore, et de meridie in vila de Sancto Vincencio vel in eius termine, et de occiduo in ipso torrente quo discurid, que nominat [Palaz]olo, et de circii in villa que vocant Toddaleco. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic donamus hec omnia a domum [Sancta Ma]ria et Sancti Urbici, propter remedium animas nostras, ut Deus omnipotens pius et propicius sit in peccatis nostris. Et sic tradimus hoc omnia totum ad integrum. Et si aliquis omo surexerit adversus hoc aut inquietare presumserit deveniat illi sicut devenit Datan et Abiron et apud Deum culpapilis damnetur, et a liminibus sancte Dei Ecclesie extraneus eficiatur et cum Iuda Schariot consors eficiatur et prop temporali damno, secundum lege et iusticia, in duplo componere non moretur, et in antea ista carta firma permanea modo vel omnique tempore.

Facta carta elemossinaria VIII kalendas frebuarii, anno II quod Ugo francorum regnandi sumsit exordium.

Sig+num Ato, sig+num Trudicardis, qui ista carta elemosinaria fecimus et firmare rogavimus. Sig+num Iocfredo. Sig+num Soniefredus. Sig+num RECOSINDIS, presbiter, rogitus ss.

SONIEFREDUS, presbiter, qui ista carta elemosinaria scripsit et sss. die et anno quod supra.

1. *Amb relació a aquest preàmbul, vegeu:* M. ZIMMERMANN, *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècle)*, I, Casa de Velázquez, Madrid, 2003, pàg. 281.

31

990, juliol, 30

Donació comtal. *Ermengarda, comtessa, amb el seu fill Oliba, comte, donen a Oriol un alou situat al comtat de Berga, al terme de Cardona, a Navel. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CXXIII".
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 66 (fol. 33v).
a. E. JUNYENT, *Diplomatari i escrits...*, doc. 12, pàgs. 17-18.

In nomine Domini. Ego Ermengardis, gratia Dei comitissa, cum suo prole Olibane, gratia Dei comite, tibi Oriolo. Certum quidem vel manifestum est enim quoniam sic placuit in animis nostris et placet nulloque cogentis imperio nec suadentis ingenio, sed propria et spontanea nobis hoc elegit bona voluntas ut faciamus tibi carta de aliquid nostrum alodium, qui nobis advenit, ad me Ermengards per decimum de viro meo et ad me Olibane de patre meo vel pro carta donacionis de te Oriolo. Et est iste alodius in comitatu Bergitano, in termino de Kardona, in Anavel. Et affrontat ipse alodius de parte orientis in ipso cingulo ad vilare de Cixilani, de meridie in torrente qui discurrit ad ipsa fonte de Figerola, de occiduo in rivo de Anavel, de circi in boscho de Sancta Maria de Texo. Quantum infra istas affrontaciones includunt sic donamus nos tibi kasas, casalibus, ortis, ortalibus, terras cultas vel eremas, pratis, pascuis, silvis et garricis, petris, etc. [molendinis] et sua ferramenta et sua usubilia totum ab etc. Quem vero alodium de nostro iure etc. Quod si nos donatores aut etc.

Facta ista karta donacionis III kalendas augusti, anno IIII regnante Ugo Magno rege.

Sig+num Ermengardis, Oliba, gratia Dei comes +, qui hanc ista karta donationis fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Atto. Sig+num Lopardus. Bernardus, gratia Dei comes.

Suniarius, presbiter, qui hanc karta donacionis scripsit sss. die et anno quo supra.[1]

1. *En la transcripció del pare Pasqual, al final hi ha escrit:* És original. Signat de número CXXIII.

32

990, octubre, 28

Donació al monestir. *Bel·laró, sacerdot, dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou que té dins els termes del castell de Cardona, a Torroella. Ell i els seus hereus, mentre visquin, ho tindran a canvi de lliurar l'onzena part dels fruits i cera amb el valor de dos argenços cada any. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 190b-191b (fol. 145r), segurament d'A.

In nomine Dei eterni et salvatoris nostri Ihesu Christi. Ego Bellarone, sacer. Magnum mihi et satis licitum esse videtur domum Dei edificare ubique, de meis rebus onorare atque concedere. Audiens predicacione et monita Sanctorum Patrum quia elemosina a morte liberat animam. Cognoscenti me peccati macula honustum divina misericordia inspirante, etc. misericordia Dei deprecante ut misericors Deus pius et propicius sit peccatis meis. Propterea[1] ego iam dictus sic dono atque trado ad domum Sancte Marie vel Sancti Urbicii monasterii zenobii, cuius ecclesia sita est in comitatum Bergitano, in locum nuncupatum Serra de Taxo, ipsum meum alodem quod abeo infra terminos de castro Cardona vel Turrizella, id est: casas cum suo supraposito, casalibus, ortis, ortalibus, cum suis arboribus, terras et vineas, cum suis arboribus, cultum vel eremum, molendinis cum suis capud aquis, ductus vel reductis, vel cum suos superpositis, cum exio vel regressio earum. Et advenit ad me iam dicto Bellarone hec omnia superscripta per comparacione vel per aprisione sive per qualicumque voce. Et affrontat hec omnia de parte orientis in ipsa Fossa de Argemundi que est ad exitus de ipso boscho que vocant Valle de Peras, et de meridie affrontat in ipso rio que vocant Duaria, et de occiduo in ipsa Loreda, et de parte septentrionalis vel ad latere affrontat in ipsa ecclesia Sancti Iohannis, que vocant Begurci. Quantum infra istas affrontaciones includunt sic dono atque dimitto ad domum

Sancte Marie et Sancti Urbici vel ceteris sanctis ibi quiescentibus quantum ego iam dictus habeo adquisitum vel in antea adquisiturus ero, in tale videlicet racione ut dum ego vixero diebus vite mee securus teneam hec omnia et post obitum meum relinquam cui ego voluero, et reddamus annualiter diebus vite nostre undecimum fructum eorum partem ad iam dictum zenobii et argencadas II de cera. Quod si ego iam dictus Bellarone aut ullusque homo qui contra ista carta donacionis vel elemosinaria inrumpi vel inquietari ausus fuerit non valeat vindicare hoc quod repetet sed quantum lex Dei iudicat et sancti kanones continent tantum componat in vinculo, et in antea iste titulus inconvulsus permaneat.

Facta carta donacione vel elemosinaria V kalendas novembris, anno IIII quod Ugo franchorum regnandi sumpsit exordium.

Belarone, sacer, sss. et ista carta rogavit scribere et testes firmare. Sig+num Adala. Sig+num Longobardus. Sig+num Seniofredus. Adalbertus, presbiter +. Unefredus, clericus +. Unifredus, levita +.

Vuylemundus, levita, qui ista carta rogitus scripxi et sub + die et anno quo supra.[2]

1. *Des de* misericordia *fins a* Propterea *és escrit al marge del paper.* 2. *Al final de la transcripció del pare Pasqual:* És original. No està numerat. Té solament al dors lo títol de Turricela.

33

993, març, 9

Bescanvi amb el monestir. *Giscafred, veguer, i la seva muller Ranlo bescanvien amb els abats Froilà i Émil, i amb la resta de la comunitat del monestir de Santa Maria de Serrateix, un alou per un altre situat a Viver.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CCLXXIV".
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 59 (fol. 30r).
C. Regest; BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44r).
a. Esment: VILLANUEVA, VIII, pàg. 137.

In nomine Domini. Ego Uuischafredus, vicario, et uxori sue, Ranlo, notum fieri volumus nun<c> presentibus ac futuris qualiter convenit inter nos et comanentibus Sancte Marie monasterii, cuius domus sita est in comitatu Berguitano, in Serra de Taxo, hic sunt nominandi Froilus, aba, et Emilus, aba, Blandinus, monachus, et

Seuselles, monachus, et Dacho, presbiter, et Dodo, presbiter, et Ermemirus, presbiter, et Uuifredus, presbiter, quomodo fecissemus comutacione de ipsum alodem = = pro alode de Vivario, etc.

Facta comutacione VII idus marcii, anno VI regnante Ugo, rege, etc. Soniefredus scripxit.[1]

1. *Al final de la transcripció del pare Pasqual:* Original signat de número CCLXXIV.

34

993, abril, 20

Bescanvi amb el monestir. *Baro i la seva muller Queno donen a l'abat Froilà i a la resta de la comunitat del monestir de Santa Maria de Serrateix, en bescanvi, una peça de terra i una casa coberta, amb uns casals, uns arbres i una era, tot això situat al comtat de Berga, al terme de Serrateix, prop del monestir. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (9,5 × 42,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Escriptura feta amb cura. Al verso: "LXXIII" i "Serrataxo".
B. BC, PASQUAL, vol. IV, 51 (fol. 26r).
a. Esment: VILLANUEVA, VIII, 133.

In nomine Domini. Ego Baro et uxori tue, Keno. Manifestum est enim quia convenit inter nos ut fecisemus carta comutacionis ad Froilane, aba, et Uuadamiro, monachus, et Bladinus, monachus, et Sentelles, monachus, et Eimilus, sacer, sicuti et fecimus. Et est comutacio de pecia I de terra et casa I superposita et cum ipsos chasales cum illorum arboribus, cum exis vel regresiis earum, et cum ipsa era; que nobis avenit de comparacione vel de parentorum vel pro qualicumque voce. Et est hec omnia in comitatum Bergitano, in fines de Sera de Taxo, prope Sancta Maria. Et infrontat ista omnia de parte orientis et de meridie et de occiduo in terras Sancta Maria zenobii, et de circii in terra de Dato presbitero. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic comutamus vobis ista hec omnia totum ab intecrum. Quod si nos comutatores aut ullusque omo qui ista carta inquietare presumserit non hoc valeat vindicare set in duplo componat, et in antea ista comutacio firma et stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta carta comutacionis XII kalendas madii, anno VI regnante Ugo magno regi.

Sig+num Baron, sig+num Keno, qui ista comutacio fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Gustrimirus. Sig+num Chalito. Sig+num Oliba.

SONIEFREDUS, presbiter, qui ista comutacio scripsit et sub sss. die anno quod supra.

35

993, juny, 5[1]

Elecció d'abat. *Els monjos del monestir de Santa Maria de Serrateix, amb el consentiment de la comtessa Ermengarda i dels seus fills, el comte Bernat, el comte Guifré, el comte Oliba i el bisbe Berenguer, i del bisbe d'Urgell Sal·la, elegeixen Émil com a abat de la comunitat. Així mateix, l'abat Froilà renuncia el seu càrrec, a causa de la seva incapacitat.*

[A]. Original perdut.
B. BC, PASQUAL, vol. IV, 46-47 (fols. 23v-24r).
C. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 86 (fol. 43v).
a. J. VILLANUEVA, *Viage literario...*, vol. VIII, doc. XXVIII, pàgs. 271-273.
b.* E. JUNYENT, *Diplomatari i escrits...*, doc. 15, pàgs. 21-24.

Cum priscorum multiformis etas seris oppido subsolaribus prelongum sine legibus consumeret aevum, cumque exiciale c[uncti su]birent, periculum, sacrum quoque mortale genus invaderet letum, cumque miseratus Deus suum plasma voluisset pociori iure uti, statuissetque preesse, qui apciora legerent sanccita ne sua racionalis factura [per]iret errabunda dechorosque diversi \ordinis/[2] sublimasset gradus in quibus velut in supernis astris aurea effulgeret helencorum speciositas et quemque pro dignitate sui culminis nec latere posset fas fore vivere, nisi sub tuente ductore quae olim visebatur tetra et infima, mox elatioribus subdita seu rutilans enituit in monte lucerna. Dico autem quoniam a tempore rudi sortis Adae usque ad Moseos, qui tutores dicerentur et patres extitere. Inde usque ad mediatorem Dei et hominum Christum Iesum aec fides propcior accessit. Hic ergo cum sit Deus non solum nos paternitatis seu germinitatis voluit relatione censeri sed quodamodo mirabiliter se nobis fraternitate conexuit, et suum qui essencialiter genitor est, nobis in commune exorandum significavit. Hac vero de causa alciori hac mistico et bene provido instituto eruditi eruditiones patres, hocque alta abentes mente repositum quod humilitas omnia vincit, semper sibi se omnes meliores existimantes transeuntisque genitoris obliviscentes, eosque, qui finem

nequaquam marcesserent, patres sibi adobtantes racionabili instituere proposito, ut hi qui sua relinquunt Christum sequentes, nilque sui iuri dimitunt, quoniam, Deus eorum ereditas est talibus semper subdantur patribus. Huismodi igitur genus religionis auctorum \avitorum/[3] auctoritas tenuit patrum, praecipue Basilium, nostrumque admirabilem secuti BENEDICTUM, cuius solius insignis norma iam pene totum sibi subegit mundum. Illius ergo institutionis immitatores eum condecet legere sibi pastorem, qui eius comtemnat sequi vestigia.

Quamobrem nos menia in abitentes zenobii Sancte Marie virginis Sanctique Urbici[4] martiris Christi, est quod situm in comitatu Berguitano, in locum nuncupativo Serra de Taxo, nunc demum concertamus parere ei qui innitatur regule Benedicti. Itaque in Dei nomine, ego Froylus abba, non possum obedienciam Sancte Marie Sanctique Urbicii exercere et gubernare nec legem meam adimplere, quia defecit virtus mea et loquela mea. Nam et ego Froylus abba, simul cum omnibus fratribus in zenobio iam dicto quobitantibus, secundum regulam sancti hac beatissimi patris nostri Benedicti, una cum consensu domna Ermengardis, comitissa, simul cum proles sui, idest, domnus Bernardus, gratia Dei comes, et frater sui Uuyfredus, comes, et Oliba, gratia Dei comes, et domno Beraegerus, gratia Dei presul, domnique Sanlane, egregii presulis sedis Orgellitanensis, seu eorum qui primate sunt istius terre, hunc preclarissimum virum nomine Eymilus, Deo per omnia dignum, monachili abitu comptum bonitate c[la]rissime prefungentem, de nostre congregacionis medio nobis pastorem et patrem eligimus, adclamamus, adobtamus, dextrisque propiis, qui edita sunt, confirmamus. Novimus autem hunc de quo loquimur, virum ipsius summi oppificis Christi Iesu gratia largiente, a primevo aetatis sue tyrocinio regis aeterni excubiis militantem, santis moribus ornatum, prudencia illustrem, sapientiaque, quae secundum Deum et homines est copios[issi]me affluentem solerciaque pervigilem, lenitate placabilem quo et serpentis astuciam cum Domini lege custodiat, et columbe simplici animum non admittat. Et ut verius fateamur, dignum in quo Dominus abitet templum, sicut ipsa veritas protestatur dicens: "Super quem requiescit spiritus meus nisi super humilem et quietum, et trementem sermones meos?".

Act[a sunt] autem haec que circa hunc preclarissimum virum decentissime promulgatur, nullis penitus interruptionibus in posterum infringenda, solari tram[ite et p]ercurrente anno ab incarnatione herili DCCC[CXCIII], era millessima IIII[a], nonis iunii,

anno VI quod Ugo francigeni regnan[di sump]sit exordium, ac iubante domino nostro Iesu Christo, cui est [...] et potestas per nunquam finienda seculorum secula. Amen.

Froylus abba ss. Sig+num Blandinus, monachus. Sig+num Senteldus, monachus. Sig+num Geldemirus, monachus. Uuadamirus, monachus. + Soniefredus, presbiter. Adanberius, presbiter. Olibus, clericus. + Uuilielmus, monachus. Sig+num Aito, presbiter. + Seniofredus, clericus et monachus ss. Sig+num Ermengardis, comitissa. Bernardus +. Sig+num Bernardus, vicescomis. Salla, gratia Dei episcopus. + Bernardus, gratia Dei comis ss. Berengarius, episcopus +. Sig+num Uuifredus, gratia Dei comes. Raimundus, gratia Dei vicecomes. Sig+num Gocfred[us]. Sig+num Bernardo.

Uuylyemundus, levita, qui hanc adclamationem vel eleccionem scripsit et + die et anno quo supra.

Oliba, gracia Dei comes +.[5]

1. *Data de mal interpretar. Hem datat aquest document segons la cronologia dels reis francs.* 2. *Escrit al marge del full en* B. 3. *Afegit, en la transcripció de* B, *fora de la línia.* 4. *Al marge del full, a la transcripció del pare Pasqual, hom hi va escriure: "*diu clarament Urbici y no Urbani*".* 5. *A la transcripció del pare Pasqual:* És original comprobat.

36

992-993

Donació al monestir. *Giscafred i la seva muller donen al monestir de Santa Maria de Serrateix una peça de terra situada al lloc del Palà de Torroella.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CCCLXII".
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 86 (fol. 43v),

Donació de una pessa de terra en lo lloch Palazo de Torruella. Vuiscafredo y sa muller feren al monestir. Any 6 de Ugo rey. Número 362.

37

994, desembre, 16

Establiment fet per l'abat. *L'abat Émil, del monestir de Santa Maria de Serrateix, dóna a Guiter, arran d'una permuta, el domini útil sobre una terra situada al comtat de Berga, al terme de Castelladral. Guiter es compromet a lliurar la tasca. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 78 (fol. 39v). Còpia abreujada.

In nomine Domini. Ego Emilus, abba, tibi comutatori meo, Gitero. Manifestum est quia comutavi tibi terram Sancta Maria de Taxo. Et est ipsa terra in comitatum Bergitano, infra fines de Castello Edral. Et afrontat ipsa terra de parte orientale in strada antiga, et de meridie in terra Durabile et suos eredes, et de occiduo in terra de ipsos homines de Arboceda, et de circi in terra de Godemares et suos eredes. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic comuto tibi ipsam terram, cultum vel eremum, ab integrum, in tale videlicet racione ut teneas tu et successores tui et ipsa tascha donare faciatis a domum Sancta Maria.

Facta karta comutacionis XVII kalendas ianuarii, anno VIII regnante Ugo rege.

Eimilus, aba, sss., qui ista comutacione rogavi scribere et testes firmare. Sig+num Resemiro monachus. Sig+num Sentelles.

OLIBUS, clericus et monachus, qui rogatus scripsit.[1]

1. *Al final de la transcripció del pare Pasqual:* Original sens número. Sols al dors Castelladral.

38

995, gener, 2

Donació comtal al monestir. *La comtessa Ermengarda i el seu fill Oliba, comte, donen al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, al terme del castell de Pinós, al lloc anomenat Cellers.*

A.* ADS. Pergamins del monestir de Santa Maria de Serrateix. Original (11,5 × 29 cm). Pergamí amb estrips i plecs, sobretot a la part superior.
a. E. JUNYENT, *Diplomatari i escrits...*, doc. 17, pàgs. 25-26.

Donaciones reg[um ...] que in quibuscunque personis cons[... co]nlate sunt in eorum iure consist u[nt...] potestas contulerit regia. Ea [videlicet] racione ut ita huiusmodi regal[i ...]e conlacio adtributa in nomine eius qui [... t]ranfusa permaneat ut quicquid de [ipsis ager]e vel iudicare voluerit potestate [...] habeat. Et ideo in sempiterni regis nomine. [Ego Ermengardis] comitissa, una cum prole meo Olibane, gratia [Dei co]mes, donatores sumus domino Iesu Christo sancteque [matris e]ius Virginis Marie, cuius domum et cenobium situm est [quod nos co]nstruximus non longo adhuc tempore, in comitatu Bergitanensium, in locum nuncupatum Serra

Taxum. Per hoc pactum scripture donamus ei alodium nostrum proprium et liberum, quod ha[bemu]s in comitatum Bergitanensium, infra terminis castrum Pinos, in locum scilicet vocatum Selers de Oriol. Et advenit ad nos donatores ipsum alodium per commutacione de prefato Oriolo milite et per alaudem similiter franchum quem ei comutamus et donamus in castro Viver et in valle Anavel, prope ipso bosch de prefato cenobio Sancte Marie. Et ad iam dicto Oriol advenit ipse alaudium de Selers per aprisione et per qualesque voces. Est autem ipse alaude quem nos donamus ad prefata Sancta Maria ermum et garrigas et arbores et glandiferos, magnos et parvos, pratis, pascuis, silvis, petris petrarum, fontes et torrentes, vieductis et reductis, omnia et in omnibus, quantum nos abemus et abere debemus, per ullasque voces in ipso alaude, qui ibi abemus per ipsa commutacione, et in omnia qui ibi est. Et inantea in ista planta sive hedificatione qui ibi est facta, sic donamus et tradimus et evacuamus hec omnia supra scripta ab integrum, ad domum Sancte Marie et Sancti Urbici martiris qui ibi requiescit, et ad Ymblane abbate et ad monachis ibi habitantibus. In ea videlicet racione quia nos donatores, nec nos nec nullus comes, nec ullus noster vicarius, iam non habeat nullum servicium nec nulla forcia in ipse alaude et in ipso hedificium quod ibi fuerit factum, nisi sola decima ac primicia, sed semper et inantea fiat franchum et liberum de prefato cenobio et monachis, ad faciendam volumptatem illorum sicut concluduntur et continentur hec omnia, cum omnibus terminis suis et pertinenciis, et cum omnes suas IIII^{or} affrontaciones, orientalem et meridiano, occidentalem et circialem. Quod si [nos] donatores, aut aliquis ex successoribus nostris vel aliqua persona, tam maior quam inferior, hec disrumpere conaverit, non ei licitum sit, sed componat iam dicto cenobio tripliciter hec omnia superius scripta, cum omni melioracione que ibi fuerit facta. Et hec nostra donacio firma et inconvulsa permaneat omni tempore et non sit disrumpta.

Facta ista carta francha et libera IIII nonas ianuarii, anno VIII regnante Ugo rege.

Sig+num Ermengardis, comitissa, Oliba, gracia <Dei> comes, qui hanc cartam fecimus scribere et laudamus et firmamus et ad testes firmare rogavimus. Sig+num Gocfredo. Sig+num Bernardo. Sig+num Suniarius. Sig+num Ato. Sig+num Lopardus.

SUNIARIUS, presbiter, qui hanc karta donacionis scripsit ss. die et anno quod supra.

39

996, febrer, 24

Donació al monestir. *Durable, Guiscafred i la seva muller, Ermetruit, donen al monestir de Santa Maria de Serrateix una peça de terra situada al comtat de Berga, al terme de Torroella, al lloc anomenat el Palà. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 27 cm). Pergamí en bon estat de conservació, però amb algunes taques a la part superior. Escriptura carolina rústica, feta amb poca cura, però clara. Al verso: "Turrizela", "Dotalia de la pessa de terra d'en Palà" i "nº 30".

In nomine Domini. Ego Durabile et Uuischafredus et uxori sue, Ermetruicte, donatores sumus ad domum Sancta Maria zenobii, qui est in Taxo, una pecia de terra, qui nobis advenit de parentorum. Et est ipsa in chomitatum Berchitano, infra terminos de Torrezella, in locum que vocant Palaco. Et ista pecia de terra de parte orientis in via qui discurrit ad Palaco, et de meridie in flumen Chardosnario, et de occiduo in torrente, et de zirzi in stra\ da/ Cardosnario. Quantumque infra istas afrontaciones includunt ad domum Sancta Maria zenobii, qui est in Taxo, sic tradimus ipsa terra ab integrum, ut ante tribunal Domini nostri Iesu Christi requiem mereamur accipere. Qui vero contra ista carta venerit ad inrumpendum, non hoc valead vindicare sed in primis iram Dei incurra, et cum Iuda Scariot porcionem accipiat et in ant<e>a ista charta firma permaneat.

Facta ista carta elemosinaria VI kalendas MARCII, anno VIIII regnante Ugo rege.

Si+gnum Durabile, sig+num Uuischafredus, sig+num Ermetruicte, qui ista carta elemosinaria scribere rogavimus et testes firmare. Sig+num Uuifredus. Sig+num Ermemirus. Sig+num Sancio.

MAIOLUS, sacer, qui ista charta elemosinaria rogitus scripsit et sub die sss. et anno quod supra.

40

996, març, 12

Donació al monestir. *Arnau i la seva muller Emma donen al monestir de Santa Maria de Serrateix l'alou que tenen al comtat de Berga, al terme de Pujol de Planès. S'estableix que el donador i els seus successors només hauran de lliurar al monestir la tasca. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10,5 × 30 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Escriptura carolina força acurada. Al verso sembla que diu "Merdaull" (de fet hi ha escrit merda i dibuixat una mena d'ull).

In nomine Domini. Ego Arnalldus et uxori sue, Ema. Magnum nobis et satis licitum esse videre domum Dei hedificare ubique et de notris honorare atque concedere. Audientes predicationes sanctorum patrum quia elemosina ad morte liberat anima.[1] Cognoscenti nos peccati macula hanousto, divina pietate compuncto ut pius et misericors sit Deus in peccatis nostris, propterea tradimus atque concedimus ad domum Sancta Maria zenobii sanctique Urbici vel ceteris sanctis in ipso loco quiescentibus, alodem nostrum qui nobis advenit de comparacione. Et est ipse alode in comitatum Bergitano, infra terminos de Pugole, et /est\ ipse alode qui fruit de Datoni. Et afrontat de parte orientis in terra Scluane, de meridie in vinaea Sancti Iohanes, de occiduo in vinea Uuifredo vel suos eredes, de circi in via qui pergit ubique. Quantum infras istas afrontaciones includunt sic tradimus ad predicta ecclesia ut ante tribunal domini nostri Ihesu Christi requiem merear accipere. Qui vero contra ista carta venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindicare set in primis iram Dei incurrat et cum Schariothis simili porcionem accipiat, et ad liminibus sancte Dei ecclesie extraneus efficiatur, et in antea ista carta helemosinaria firma permaneat.

Facta carta elemosinaria IIII idus MARCII, anno VIIII regnante UGO rege.

Sig+num Arnaldus, sig+num Ema, sig+num,[2] qui hanc carta helemosinaria rogavimus scribere et testes firmare, in tale videlice racione ut dum ego Arnaldus vixero et sucesores mei donare faciamus ipsa tascha ad predicta ecclesia et nullum alium redant censum nulloque tempore. Sig+num Ermemiro. Vifredus clericus ss. BORRELLUS, presbiter, sss.

OLIBUS, CLERICUS, et monachus qui ista carta elemosinaria rogitus scripsit et sss. die et anno quod supra.

1. *Amb relació a aquest preàmbul, vegeu:* M. ZIMMERMANN, *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècles)*, I, Casa de Velázquez, Madrid, 2003, pàgs. 268 i 281. 2. *Manca un nom.*

41

998, gener, 12

Donació al monestir. *L'abat Émil dóna al seu monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, al terme de Viver, al lloc de Vilardell (vers l'actual mas de Carmona).*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16,5 × 22,5 cm). Al verso: "Vilardell de Viver" i "Viver".

B. BC, PASQUAL, vol. IV, 191b (fol. 143v).

In Dei nomine. Ego EIMILUS, ABBA. Magnum michi et satis [licitum esse v]idetur domum Dei hedificare ubique et de meis rebus honorare at[que conc]edere. Audiente[s predi]caciones sanctorum patrum, quia helemosina a morte liberat anima. Cognoscentis me macula honuste compunctus divina pietatis ut sit Deus misertus et propicius in peccatis meis. Propterea trado atque concedo ipsum meum alode ad domum Sancte Marie cenobii qui est in Serra de Taxo. Et est ipsum alode in comitatum Berguitano, in apendicio de Vivario, in locum que vocant Villarzello, id sunt: terras et vineas, casas, casalibus, ortis, ortalibus, pratis, pascuis, vieductibus vel reductibus, cultum et eremum, cum illorum arboribus, cum exiis et regresiis earum et cum illorum affrontationes, quomodo senior meus MIRONI, archilevita, tenuit totum ab integrum. Et si quis contra ista carta surrexerit aut ei lite intulerit iram Dei incurrat et in postmodum det eis porcionem Datan et Abiron, et in antea ista carta elemosinaria firma et stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta carta animarum pridie idus ianuarii, anno II regnante Radeberto rege.

Eimilus abba[1] sss. qui ista carta animarum rogavit scribere et testes fiirmare. Sig+num Seniofredus. Sig+num Uuadallus. Sig+num MIRO.

[...] qui ista carta ani[marum] scripsit et ss. [die et an]no quod supra.

1. *Les lletres són més grosses. Signatura autògrafa.*

42

segle x?

Venda privada. *Bonessèn i Flamídia (segurament la seva muller) venen una terra situada al comtat de Berga, al terme de Viver, pel preu de set sous en quelcom d'equivalent.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11,5 × 11 cm). Només s'ha conservat el fragment inferior esquerre del pergamí. Al verso: "CCLXIV" i "Viver".

[... vin]dicioni nostre vindimus in chomitato Bergitano [...]

[...] plano [de i]psa vila. Et afront[at ...]

[...] et de alia in terra Priciosa[1] [...]

Quantum infra istas afrontaciones [...]

[...] quantum nos vobis pedigulavimus ab [...]

[soli]dos VII [in re]m vale[nt]em exinde non remansi. Et est manif[estum ...]

v[ind]icio[ne] venerit [a]d inrumpendum non hoc valeat vindicare [...]

faciat cum sua melioracione. Et in ante ista vindicio [...]

Facta charta vindicione III[2] kalendas februari, anno XX [...]

[re]ge. Sig+num Bonesemus,[3] sig+num Flamida, qui ist[a ...]

[scri]bere et testes firmare. Sig+num Adalbertus. Sig+[num ...]

TRASWADUS, PRESBITER, qui ista vendicione scrips[it ...].

1. *Lectura dubtosa.* 2. *Dubtós.* 3. *Dubtós.*

43

segle x?

Venda privada. *Ameli ven una propietat situada al comtat de Berga.*

A. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Dos fragments d'un pergamí original, que corresponen al costat esquerre i al costat inferior del document (12,5 × 26,5 cm). Al verso hi ha escrit en llapis el mot "Cerdanya".

In nomine Domini. Ego [Am]elius [...]

vo[b]is mee vindo vob[is ...]

[comita]tum Bergitano, in ips[a ...]

vo, et de alian in ipsa Se[...]
afrontat de I parte [...]
torrente. Quantum [...]
ipsa mea ereditate [...]
[pla]cuit atque conveni[...]
[mani]festum. Et in antea ista [...]
carta vindiccion[is ...]
Sig+num Ameliu[s ...]
Sig+num Odelo. Sig+num [...]. Sig+num [...]ndus.

Adalbertus sacer qui ista carta vindiccionis rogitus scripsit et sss. die et anno quod supra.

44

1003, abril, 11

Donació privada. *Una dona anomenada Aio lliura al seu marit Guiscafred una peça de terra i una altra de vinya situades al comtat de Berga, al terme de Viver, segurament sota la casa que tenien prop del Tordell.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (9 × 27 cm). Pergamí en bon estat de conservació, però amb alguna taca. Escriptura carolina rústica, feta amb molt poca cura. Al verso: "Viver".

In nomine Domini. Ego Aio. Certum quidem manifestum est quia sic placuit in[1] animis meis et placet quod nullus imperio nec suadentis ingenio, set propria expontanea hoc ellegit mihi bona voluntas ut ic[2] cartam fecissem ad viro meo nomine Guiscafredo de pecia I de vinea et alia de terra, subtus ipsa casa, qui mihi advenit de seniori meo nomine Ennego vel de comparacio. Et est in comitatum Bergitano, in apendicio de Vivero. Et affronta ipsa vinnea de II partes in terra vel vinnea de Seniofredo et de III in rio et de IIII in vinnea Sancta Maria. Et ipsa terra afronta ipsa terra de I parte in terra de Adrovero et de alia in via qui pergit ubique et de III in ipso rio qui discurrit per tempus pluviarum et de IIII in Tordello. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic dono tibi ipsa ec omnia ipsa mea ereditate ab omnia integrietate. Et est manifestum de meo iuro in tuo[3] trado dominio, potestate. Et si quis contra hanc ista carta donacionis venerit ad inrumpendum aut uullusque omo qui inquietare voluerit non oc valeat vindicare set componat in duplo, cum omnem suam melioracione[m], et in

antea ista carta firma et estabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta III idus aprelis, anno VII rennantem Radeberto rex.

Sig+num Aio, qui ista donacio scripsit et testes firmare rogavit. Sig+num Durando. Sig+num Alafredo. Sig+num Odo. In tale videlicet racione dum tu vivis teneas et possideas. Post obitum tuum remaneat a filiis tuis qui fuerint nati[4] de me et te legitimos.

BORRELLUS, presbiter, qui ista carta rogavit scribere et sub sss. die et anno quod supra.

1. *Les darreres paraules fan de mal llegir.* 2. *Dubtós.* 3. tuo *repetit dues vegades.* 4. *Les darreres paraules fan de mal llegir.*

45

1003, juliol, 27

Donació comtal al monestir. *El comte Oliba dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix l'església parroquial de Sant Martí d'Avià i l'església sufragània de Sant Sadurní de Clarà, amb els delmes, primícies, oblacions dels fidels i drets de cementiri.*

[A]. Original perdut. Amb el número CLXXIV.
[B]. Còpia perduda. Amb el número CCCCXXXXI.
C.* BC, PASQUAL, vol. IV, 63-64 (fols. 32-32v).
a. E. JUNYENT, *Diplomatari i escrits...*, doc. 32, pàgs. 39-40.

Quicumque vult evadere eternum incendium, celorumque vult adipisci regnum, dum in hac fragili matheria deget, viam sibi salutis preparet et quantum pro Christo dederit illic centupliciter remunerari se sciat ubi cum Christo regnare se sperat. Et ego Oliba, superna protegente clemencia comes, hunc supplicium formido et tacite in corde meo volvo quod hii qui pro Domino luxum perituri seculi hac lenocinia vite mortalis mentis despectu calcaverint suaque omnia ob amorem eius dederint ab illo ditari meruerunt; hoc cernens et illud cordis inpalato ruminans quod per quemdam prudentem audivi, quia helemosina mentem a viciis purgat et anima a morte liberat, et qui eam bono animo facit premium magnum sibi adquirit. Et ego Oliba, comes, dono libenti animo a Sancte Marie cenobii Bergitanensis, qui est situs in Serra de Texo, ecclesiam Sancti Martini qui est fundata in Avizano et ecclesiam Sancti Saturnini qui est in Clerano similiter dono, quia una parrochia est Sancti Saturnini et Sancti Martini, et Sancti Martini est capud et Sancti Saturnini membrum. Ipsas

prelibatas ecclesias iure perpetualiter Sancte Marie de Serra Texo anecto et devoto animo sine ulla contradiccione dono, cum decimis et primiciis et fidelium oblaciones et cimiteriis, quantum habent et habere debent prescripte ecclesie, et quantum ibi abeo vel habere debeo per qualicumque voce, ut abbati et monachi qui ibi serviunt aut servituri sunt, semper teneant et possideant sicut ceteris alodibus et manuficentiis Sancte Marie pertinentibus, ut semper fiat per omne seculum cella dominica Sancte Marie, per alodium franchum, usuandi, exfructuandi et ecclesiam edificandi. Ita ut pro anima mea genitoris genetricisque mee exorare Dominum non pigeant ut veniam et remedium a domino Ihesu Christo adipisci mereamur. Amen. Sane si quis fieri minime credimus esse venturum de parentibus meis vel heredibus evenerit vel de nulla obposita persona qui contra ista donacione presumptuosus ad inrumpendum erexerit, in primis iram Dei omnipotentis incurrat et cum Symone Mago et Iuda proditore in infernum particebs fiat, et oracionibus monachis chatolicis et clericis iuvatur, iam non se cognoscat et ad supradicto cenobio de presumptione auri libras V componat. Et inantea ista donacio firma et stabilis iam semper in perpetuum maneat.

Facta ista scriptura donacionis VI kalendas augusti, anno VIII quod Robertus rex regnaret in Francia, era MXLI, anni ab incarnatione Domini M III, indicione I.

Oliba, gratia Dei comes +, qui ista scriptura donationis fieri iussi et testes firmare rogavi et cum manu mea firmo. Salomon, sacer +. Wisadus, sacer +. Sig+num Miro. Reudmundo. Sig+num Adalbertus Bonifilius. Sig+num Berengarius Eldemares. Bardina, vicecomes. Sig+num Raimundus, gratia Dei comes ++. Bernardus, comes +.

Durandus, presbiter, qui ista scriptura donationis scripsit sub die et anno quod supra.[1]

1. *Al final de* C*:* Són dos pergamins signats de número CLXXIV y CCCCXXXXI. Lo de CLXXIV és original, però faltan en ell las firmas dels comptes Ramon y Bernat y també la de Bardina, viscompte, quals són firmas originals en lo segon pergamí.

46

1003, octubre, 15

Donació comtal al monestir. *El comte Guifré i el vescomte Bardina amb la seva muller Adalès donen al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, sobre el*

castell de Madrona, a la roca anomenada "Terrassa", amb les esglésies de Sant Joan i Sant Mamet.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (19 × 60 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb algun forat al costat esquerre. Escriptura ben arrenglerada i acurada. Al verso: "De Tarraça", "Coforp", "CXXXXVIII" i "Donació de la iglesia de St. Joan y St. Mamet y altres alous de Madrona, fet per lo compte Vifredo. Nº. 6".

B. BC, PASQUAL, vol. IV, 64-65 (fols. 32v-33r).

In nomine Domini. Ego Vuifredus, gratia Dei comes, et Bardina, vicecomes, et uxor sua, nomine Adalez, donatores. Magnum nobis et satis licitum esse videtur domum Dei edificare ubique et de nostris rebus honorare atque concedere. Audientes predicaciones sanctorum patrum quia h[e]lemosina a morte liberat animam, cognoscentes nos peccati macula honustos, compucti divina pietate ut pius et misericors sit Deus in peccatis nostris.[1] Propterea concedimus atque tradimus ad domum Sancte Marie cenobii, que vocatur Serram Taxum, alodem qui est in comitatum Berguitano, super castrum que vocant Matrona, ipsa rocca que vocant Terraca, cum ipsas ecclesias qui ibidem sunt, id est: Sancte Iohannis et Sancte Mametis, cum omnibus adiacenciis illorum, sive cum omnibus alodibus que abent in omnibus locis et in antea adquisture sunt, et cum ipso territorio qui ibidem est, id est: casas, casalibus, ortis, ortalibus, terras cultas vel incultas, silvis, garricis, pratis, pascuis, molendinis, molendinariis, cum illorum caput aquis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, omnia et in omnibus quantum ibidem est pro qualicumque voce, cum illorum affrontaciones. Propterea ego Vuifredus comes et Bardina vicecomes donamus atque concedimus iam dictum alode ad domum Sancte Marie cenobii supra scripti, propter Deum et remedium animarum nostrarum. In tali videlicet conventu: ut ad me Vuifredum non veniet nullum damnum per ipsa rocca iam supra nominata neque per nullum abbatem, neque per nullum monachum, nec per nullum illorum ingenium.[2] Et ad me Bardina similiter, dum vixero et uxor mea et filii mei. Et adiuvante Domino tenuerimus ipsa honore quam modo tenemus. Non sit nullus abbas nec monachus qui faciat contra nos contrarietatem de ipsa nostra honorem per ipsa rocca. Quod si evenerit ut faciant contra nos aliquam contrarietatem et non sit stabilis ista scriptura, set sit inanis et vacua, si nobis non emendaverint ipsa forasfactura per ipso damno, secundum modum forasfactura. Quod si emendaverint ipsum damnum vel ipsa forafactura, ista scriptura sit firma et stabilis. Quod si nos donatores [vel c]oncessores autque homo ista scriptura donacionis vel concessionis inquietare

voluerit iram Dei incurrat et cum Iuda Scarioth porcionem accipiat, et in antea ista scriptura firma et stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta carta donacionis idus octuber, anno VIII regnante Radeberto rege.

+ Wifredus, gratia Dei comes, sig+num Bardina, vicecomes, sig+num Adalez, [que] ista carta donacionis vel concessionis fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Regimundo. Sig+num Vuitardus. Sig+num Seniofredus. Sig+num Beringarius.

Dur[andus, s]acer, qui ista carta donacionis scripsit et sss. die et anno quo supra.

1. *Amb relació a aquest preàmbul, vegeu:* M. ZIMMERMANN, *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècles)*, I, Casa de Velázquez, Madrid, 2003, pàg. 281. 2. *De mal llegir.*

47

1005, març, 16

Elecció d'abat. *Els monjos del monestir de Santa Maria de Serrateix, amb el consentiment del comte Guifré i del bisbe Sal·la d'Urgell, elegeixen Renard abat de la comunitat.*

[A]. Original perdut.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 47-48 (fols. 24r-24v).

Cum priscorum multiformis etas seris opido subsolibus pre longum [continua tot lo preàmbul del instrument passat[1] ab molt poca diferència] quam obrem nos qui tali videmus carnisse pastore menia inhabitantes istius cenobii Sancte Marie nunc demum concertamur parere ei qui beati imitatur regula Benedicti. Qua propter omnes nos, cum consensu comitis domni scilicet Wifredi necnon et domni Sanlani, gerachice sedis Vico, seu eorum qui primates sunt istius terre, quendam virum Rainardum nomine monachili abitu comptum moribus ornatum prudentia illustrem sapientiaque que secundum Deum et homines est copiosissime ab ipsis cunabulis imbutum nobis pastorem et patrem, elegimus, adclamamus, etc. = =, cuius quidem studium vel conversationem hii testimonium peribuerunt vel peribent qui eum ab ipsis cunabulis cognoscunt.

Acta autem sunt hec qui circa hunc virum honestissime promulgantur, anno trabeacionis Christi MV, era MXLIII, indictione III, XVII kalendas aprilis, anno VIIII regnante rege Roberto francigeno, apud nos autem imperante Domino nostro Iesu Christo,

cui honor et potestas una cum Patre hac Spiritu Sancto, per immortalia secula seculorum, amen.

Maiolus, sacer et monachus. + Wilelmus, monachus. + Daco, monachus. + Wilelmus, monachus. + Ato, monachus. Wilielmundus, monachus. Godafredus, monachus. + Seniofredus, gratia Dei abba. +++ Wifredus, gratia Dei comes. Sig+num Bardina, vicecomes. Sig+num Eldomarus. Sig+num Raimundus.[2]

1. Pasqual es refereix al document 23 del nostre diplomatari. 2. *Al final de la transcripció del pare Pasqual:* És original.

48

1007, febrer, 14

Bescanvi amb l'abat. *Seniofred i la seva muller, Bonadona, bescanvien amb Renard, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, un alou situat al comtat de Berga, al terme de Serrateix, al lloc anomenat el riu Navel. Una de les afrontacions —segurament la septentrional— era la torre de guaita del vilar de Xeixelans (ara el mas Cebers).*

[A]. Original perdut.
[B]. Còpia perduda.
C.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 78 (fol. 39v). Ex B.

Seniofredo y sa muller, Bonadona, permuten ab Reinardo, abat de Santa Maria de Serra de Texo, un alou = = in comitatu Bergitano, infra fines de Serra de Taxo = = in locum quem dicunt ad ipso rivo de Anavel. Et afrontat = = de IIII parte in ipsa guardia de villar Cixilani, Facta carta comutacione XVI kalendas marcii, anno XI regnante Radeberto rege.

Còpia del temps mateix. Número CCCXLIII.

49

1007, febrer, 17

Bescanvi i precària. *L'abat Renard, amb la resta de la comunitat, dóna en "bescanvi" (precaria remuneratoria) a Sunifred i a la seva muller Bonadona dues mujades i una quarterada de vinya situades al comtat de Berga, al terme de Puig-reig, prop de la riera de Merola i a Geumar.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10,5 × 34,5 cm). Pergamí ben conservat, amb algun esquinç. Escriptura carolina, feta amb cura. Al verso: "Puig Reig. Jalmar".

In Dei nomine. Ego Reinardus, abba, cum cuncta congregatione Sancte Marie cenobii Serra de Taxo. Comutatores sumus nos vobis Seniofredus et uxor mea, Bonadonna. Per hanc scriptura comutacione sic conmutavimus nos modiatas II de vinea et quarterada I. Et sunt ipsas vineas in comitatum Berguitano, infra fines de Puio Regs, in locum que dicunt ad ipsa vinea de Trasuero, qui est ad ipso rivo de Merola. Et ipsa alia vinea de Guisalmars, qui est ad ipso Arzo, quem tenet Guindeverga. Et est quarterada, qui est ad ipsa vinea de Duraulo. Et affrontant ipsas vineas de I parte in ipsa Guardia de Campo Magro, et de II in ipso rivo de Merola qui discurrit, et de III in ipsa casa de Duraulo, et de IIII in ipsa strada de Firriolencos. Quantum in istas affrontaciones includunt sic conmutamus nos quod superius scriptum est per nomen modiadas II et quarterada I. Et qui ista carta comutacione venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindicare sed componat in duplo cum omnem suam inmelioracionem et non sit disrupta, et in antea ista carta comutacione firma et stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta carta comutacione XIII kalendas marcii, anno XI regnante Radaberto rege. In tale videlice racionem dum vixerimus teneamus et possideamus et post obitum nostrum liberum remaneat ad domum Sancte Marie ab integrum cum exiis et regresiis earum.

Reinardus, abba, sss.* Fredarius, levita vel monachus, sss.* Uuilielmus, levita vel monachus, sss.* Ato, monachus, sss.* Galindus, presbiter monachus, sss.*

Durandus, sacer, qui ista carta comutacione scripsit et ss. die et anno quod supra.

50

1007, març, 13

Donació al monestir. *Duran i la seva muller Nadsenda donen al monestir de Santa Maria de Serrateix dues cases, amb una cort i un hort, i una peça de vinya i una de terra. Tot això és situat al comtat de Berga, al terme del castell de Viver, al lloc que diuen Vilardell (vers el mas Carmona). Nadsenda ven la seva part a l'abat pel preu d'un sou en quelcom d'equivalent. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11 × 34 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca. Escriptura acurada; lletres ben arrenglerades. Al verso: "Viver" i "Vilardell de Viver".
B. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 191 b (fol. 145v).

In nomin[e] Domini. Ego Durandus et uxor sua, Nadsenna. Magnum nobis et satis licitum esse videtur domum Dei edificare ubique et de nostris rebus honorare atque concedere. Audientes predicaciones sanctorum patrum quia elemosina a morte liberat anima. Cognoscenti nos peccati macula honusto, conpunc[t]us divina pietate ut propicius sit Deus in peccatis nostris.[1] Propterea concedimus atque tradimus ad domum SANCTE MARIE cenobii, qui est in Serra de Taxo, id est: casas II, cum curte et orto et pecia I de vinea, cum illorum arboribus et pecia \ I / de terra cum exiis et regresiis earum totum ab integrum. Et est istud hec omnia quod superius scriptum est in comi[ta]tum Berguitano, in apendicio de castro Vivario, in loccum que dicunt ad ipso Vilarzel, et affrontant ipsas casas et ipsa vinea et ipsa terra de I parte in t[err]a de Durando et de II de nos donatores et de III in strada et de IIII in ipsa vinea de Emo, femina, vel suos eredes. Quantum infra istas affrontaciones i[nclu]dunt sic tradimus nos istut hec omnia quod superius scriptum est propter remedium animas nostras et pro[2] anima Mironi seniori nostro ad Sancta Marie cenobii. Et ego [Nad]senna sic vindo ipsa mea ereditate a Bernardo, abba, propter precium solido in rem valentem. Et est manifestum. Si quis qui ista carta donacionis aut vindicionis [in]quietare voluerit non hoc valeat vindicare sed iram Dei incurrat et cum Iuda Scarioth porcionem accipiat et fiet excomunicatus in secula seculorum. A[me]n. Et in antea ista scriptura firma et stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta ista scriptura donacione aut vindicione III idus marc[ii], anno XI regnante Radeberto rege.

Sig+num Durandus, sig+num Nadsenna, qui ista scriptura rogavimus scribere et testes firmare. Sig+num MIRO. Sig+num Uuadallus. Sig+num Seniofredus.

DURANDUS SACER, q[ui ho]c scripsit et sss. die et anno quod supra.

1. *Amb relació a aquest preàmbul, vegeu:* M. ZIMMERMANN, *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècles)*, I, Casa de Velázquez, Madrid, 2003, pàg. 281. 2. *Fruit d'una correcció.*

51

1009, gener, 30

Donació d'un veguer al monestir. *El veguer Guifré i la seva muller Inguilberga donen a Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, al terme de Casserres, al lloc anomenat "Tiurana" (ara Ca n'Eloi). S'esmenten les afrontacions.*

A.* ACS, Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18,5 × 28,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb algun forat i alguna taca, cosit amb dos documents més relacionats amb el lloc de Tiurana (núms. 131 i 137). Escriptura carolina feta amb cura. Al verso: "Donació de Tiurana" i "Donació del mas Tiurana, situat en la parròquia de St. Pau de Casserres, al monastir de Serratex."

B. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 71 (fol. 36r).

In nomine Domini. Ego Uuifredus, vicharius, et uxor sua, nomine Igilberga. [M]agnum nobis et satis licitum esse videtur domum Dei hedificare ubique et nostris rebus honorare atque concedere. Audientes predicationes sanctorum patrum quia helemosina a morte liberat anima. Cognoscentes nos peccati macula honustos compunctus divina pietate ut sit Deus et propicius in peccatis nostris. Propterea concedimus atque tradimus ad domum SANCTE MARIE cenobii, qui est sita in Serra de Tax\o/, ipsum nostrum alodem proprium \et franchum/ quem abemus in comitatum Bergitano, in apendicio de Castro Serras, in loccum que voccant Tivirana. Id sunt: casas, casalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, cultum et eremum, pratis, pascuis, vieductibus vel reductibus, silvis, garricis, pomiferis vel inpomiferis, cum illorum arboribus, qui nobis advenit de genitori nostro vel pro qualicumque voce. Sic donamus nos ipsa nostra hec omnia a domum SANCTE MARIE quod superius scriptum est, totum ab integrum, cum exiis et regresiis earum. Et affrontat hec omnia de I parte in Castro Serras et de II in ipsa ecclesia que vocant SANCTI PETRI et de III parte in ipso Puio Alto et de IIII parte in ipsas casas de Vuadamiro, qui est condam, vel suos eres. Quantum infra istas affrontationes includunt sic donamus nos ipsum nostrum alaudium[1] \franchum/ a domum SANCTE MARIE quod superius resonat. Si quis qui ista carta donacione venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare set componat in duplo, cum omnem suam inmeliorationem, et non sit disrupta. Et in antea ista carta donacione firma et stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta carta elemosinaria III kalendas februarias, anno XIII regnante Radeberto, rege.

Sig+num UUIFREDUS, sig+num IGILBERGA, qui ista carta donatione rogavimus scribere et testes firmare. ERMENRICUS sacer +. Sig+num MIRO. Sig+num Bonefilio.

Durandus, sacer, qui hoc scripsit et sss. die et anno quod supra.

1. *Sembla que aquesta paraula hagi estat mig esborrada i després reescrita.*

52

1010, abril, 25

Bescanvi amb el monestir. *Ansolf, anomenat Berenguer, i la seva muller, El·levara, anomenada Blanca, donen en bescanvi a l'abat Renard i a la resta de la comunitat de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, al terme del castell de Viver, sota l'església de Sant Miquel. Havien comprat aquest alou al bisbe Sal·la d'Urgell. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (8,5 × 38 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Escriptura feta amb cura. Al verso: "Viver" i "Carta de comutació".

B. BC, PASQUAL, vol. IV, 192 b (fol. 146r).

In nomine Domini. Ego Ansulfus, que voccant Berenger, et uxor mea, nomine Ellevara, que dicunt Blanca, comutatores sumus nos vobis domno Renardo abbate et omni congregatione Sancte Marie cenobii Serratexi. Per hanc scripturam comutacionis nostre sic comutamus nos vobis ipsum alodem qui est in comitatum Bergitano, subtus ecclesia Sancti Michaelis, in appendicio de castrum Viver. Et advenit nobis per compra domni Sadllani presulis Urgellensis. Et abet affrontaciones ipsum alaude de una parte ad ipsa fonte de Villa Francisca, et de II in vinea de Blancuca vel suos heredes, et de III in ipsa ecclesia Sancti Michaelis, et de IIII in ipsa strada publica. Quantum infra istas affrontaciones includunt sic comutamus nos vobis ipsum alaudem totum ab integrum, cum exiis vel regressiis suis, in tale videlicet conventu vel pactu consistat ista comutacio sicut michi evenit ex domno Sallani, sedis vico Urgellensi, et abeat firmitatem usque ad tempus sicut scriptum est in sua scriptione quod ille michi fecit. Si quis vero aliud fieri voluerit vel inquietaverit donet ad Sancta Maria cenobii Serratexi uncias tres de auro propter malam inquisicionem quod fecerit, et post perhactum tempus unumquemque alaudem recuperet ad suam propietatem ecclesie unde fuit.

Facta ista carta comutacionis VII kalendas mai, anno XIIII regnante Rodberto rege.

Sig+num Ansulfus qui voccant Berenger. Sig+num Eldevara que voccant Blancha, qui ista carta comutacionis rogavimus scribere et testes firmare et manus nostras firmavimus, et est manifestum. Sig+num Miro de Albesa. Sig+num Ermemirus. Sig+num Wifredus de Codina.

Durandus, sacer, qui hanc carta comutacione rogatus scripsi et sss. sub die et anno quo supra.

53[1]

1010, maig, 24

Compra d'un molí per part del monestir. *Oliba i la seva muller Alba venen a l'abat Reinard, del monestir de Santa Maria de Serrateix, la meitat d'un molí que tenen al costat de la riera de Navel.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 23 cm). Pergamí en molt mal estat de conservació, amb forats i ben descolorit a la part inferior. Escriptura carolina acurada. Al verso: "Navel. De molí de Anavel".

In nomine Domini. Ego Oliba et uxori [s]ue, Alba, vinditores sumus nos tibi Reinardo abba per hanc scrip[turam vinditio]nis nostre sic vindimus nos tibi [...] in ipso mulino ipsa nostra medietate [qu]em abemus et abere debemus, qui nobis [advenit] de parentorum vel de comparatione vel pro qualicumque voce. Et est ipso mulino in comitatum Berguitano in apenditio de Serra[2] de Taxo, in loccum que dicunt flumen Anavel. Et affrontat ipso mulino de I parte in ipso mulino de Sancto Iohanne et de II in strada Cardonens[e] et de III in ipso molino de Trasuero de Beccosecco et de IIII vero parte in ipso [...] de valle Aligas. Quantum [istas] affrontaciones includunt sic vind[imus nos] tibi, in ipso mulino [ipsa ...] medietate [...] ab integrum [cum exiis] et regresiis [...], cum suo solo, cum suo chachavo et cum sua aqua et [...] gleva et cum strumenta sua[3] [...], propter precium solidos III, in rem valentem. [...] venerit ad inrumpendum [...].

Facta [...] venditionis VIIII kalendas iunii, [anno] XIIII regnante [Ro]deberto rege.

Sig+num [Oliba], sig+num Alba, [qui] ista carta vinditionis rogavimus scribere et testes firmare. Sig+num Seniofredus. Sig+num M[...]. Sig+num Ermemirus.

[...]dus, sacer, qui hoc scripsit et sss. die et anno [quod] supra.

1. *Després d'aquesta compra, el 22 d'agost de 1010, hi hagué la publicació testamental d'Arnulf (*condam Harnulfi*), bisbe de Vic (doc. 53 bis), feta en l'altar de Sant Feliu de la catedral de Vic. A part de moltes altres donaciones, féu* In primis ad cenobium Sancte Marie de Serra de Texo iussit dare modios viginti inter pane et vino. *Al final:* Late condiciones XI kalendas september, anno XIIII regnante Roberto rege. Randulfus, archilevita, qui est elemosinarius subscripsit. Sig+num Borrellus ac si indignus episcopus. Seniofredus, levita, subscripsit. Vvitardus, sacriscrini, subscripsit. Otto, levita, subscripsit. Vvifredus, levita qui et iudex, subscripsit. Hichilane, sacerdos, qui as condiciones scripsi et subscripsit die et anno quo supra. ACV, perg. 18, episc. II, calaix 9 (XX). Publicat per: A. UDINA I ABELLÓ, *La successió testada a la Catalunya altomedieval*, Fundació Noguera, Barcelona, 1984, pàgs. 236-238. 2. *Repetit dues vegades.* 3. *Algunes paraules són molt difícils de llegir.*

54

1012, gener, 6

Testament. *Radulf deixa en el seu testament un alou al monestir de Santa Maria de Serrateix i un altre a Santa Maria de la Seu d'Urgell. Alguns altres alous són donats a familiars.*

[A]. Original perdut.
B. ACU. *Liber Dotaliorum Ecclesie Urgellensis*, vol. I, foli 229v, doc. 770. Còpia del segle XIII.
a.* BARAUT, 1981, doc. 319, pàgs. 33-34.
b. UDINA, 1984, doc. 91, pàgs. 253-254.

Cum fragilitas humani generis pertimescit ultimum vite tempus subitanea transpositione venturum, oportet ut inveniat unumquemque hominem paratum ne sine aliquo boni operis respectu migret de hoc seculo. Et ideo dum in suo iure et potestate consistit preparet sibi viam salutis per quam ad eternam valeat beatitudinem pervenire.[1] Ob hoc igitur in Dei nomine ego, Radulfus, volo ut sint helemosinarii mei amici, id est Gauzbert et Seniofred de Nefal. Preco namque vobis amicis meis ut si mors mihi advenerit taliter dividere vel donare faciatis omnem meam facultatem tam mobilem quan inmobilem, sicut in hoc testamentum inveneritis scriptum. In primis ad domum Sancte Marie sedis Urgellensis ipsum meum alodem quem abeo in Turrizella, qui mihi advenit de parentorum, propter remedium anime mee vel matrem meam. Et ad Sancta Maria de Serratex ipsum alodem de Turrizella qui mihi advenit de comparacione, propter remedium anime mee vel animam fratri meo, Oliba. Et ad Gauzbert remaneat et ipsum alodem quem abeo in Benevivere, propter remedium anima mea vel fratri meo Oliba, quod inter vivet teneat et possideat et post

suum hobitum remaneat ad Sancta Maria de Riopullo. Et ad Ebles, fllio meo, remaneat ipsum alodem quem abeo in Ger et ipso de Nefal et ipsum de Fola, totum ab integrum. Et si abeo infantes de muliere mea Druda, remaneat ad illos ipsum alodem quem abeo in Puioregs. Ad Sancta Maria de Serratex, propter remedium animam meam, et ad Sancto Laurencio de Bagazano solidos XX, et ad Ebles, filio meo, cavallo I balcano, cum sella et freno et spada et alspergo et equa I. Et ad Bernardo, seniore meo, ipso cavallo blancho et alcuba I et orsena I. Et ad domna mea, Ermengards, freno I de aurato, et ad domno Poncio ipso albergo que abeo in Gadio, et spada I et ipso sarracino donate per captivis, et ad Amaltrud solidos XII et lectum I. Et ad qualemcumque monasterio ubi ego requievi mulo I et lectum I. Et ipsos boves et ipsas oves aut porchos aut asinos aut drapos vel calderes vel frenos aut omni rem facultatem, tam mobilem quam inmobilem, omnia pro debitoribus, aut postea qui remaneat totum pro trentanariis. Et istum testamentum in omnibus obtineat firmitatem usque quo si vixero alium faciam. Et ad Oddo solidos V.

Facto testamento VIII idus ianuarii, anno XVI regnante Rotberto rege.

Sig+num Radulfus, qui isto testamento fieri iussit et testes firmare rogavi. Sig+num Iohan. Sig+num Oddo. Sig+num Gerbert.

Seniofredus, presbiter, qui isto testamento rogatus scribsit et sub sss. die et anno quod supra.

1. *Amb relació a aquest preàmbul, transmès pel formulari de Ripoll, vegeu:* M. ZIMMERMANN, *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècle)*, I, Casa de Velázquez, Madrid, 2003, pàgs. 267-268.

55

1011-1012,[1] maig, 11

Testament. *Testament d'Alba. Fa deixes al monestir de Santa Maria de Serrateix (vegeu doc. 56), als clergues de Sant Pere [de Serrateix] i a Josbert, sacerdot de Cardona. Bernat, Guifré i Albomir fan d'almoiners.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (9,5 × 29,5 cm). Pergamí ben conservat, només amb algun plec i alguna taca. Escriptura carolina, feta amb cura. Al verso: "Testament Vallmaña" i "karta de Vall[...]."

a. UDINA, 1984, doc. 92, pàgs. 254-255.

Du<m> fragilitas humani generis pertimescit ultimum vite temporis subitanea transposicione ventura, oportet ut inveniat unum-

quemque paratum, ne sine aliquid boni operis respectum migret de hoc seculo ut cum in suo iure hac potestate consistit preparet sibi viam salutis per quem ad eternam vitam et beatitudinem feliciter valeat pervenire. Hic circo, in Dei nomine, ego Alba hoc testamentum de rebus meis fieri decrevi ut quicquid meum subter hanc nixum fuerit, decretum firmis et stabilis permaneat omnique tempore. Et precor ut sint elemosionarii mei, id est: Bernardus et Vuifredus et Albomiro. Precipio namque vobis iam dictos elemosinarios meos ut si mors michi advenerit, potestatem habeatis aut donare omnem meam facultatem pro anima mea, sicut ego vobis iubeo. In primis remaneat ad Sancta Maria cenobii Serratexi ipsum meum alodium quod habeo vel abere debeo per qualicumque voce in comitatum Bergitano, in apendicio de castro Valle Magna vel in eis terminis, id sunt: casas, casalibus, ortis, ortalibus, terris et vineis, cultum vel hermum, vieductis vel reductibus; et pecia una de terra qui est ad ipsa serra de Sacca Oculos vel in ipso Pug de Ansalo; et ove I et capras II et cubo I. Et ad clericos Sancti Petri argenteos VI. Et ad Iozbert, sacer de Cardona, ipsum alodem de civitate. Si quis contra hanc testamentum venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindicare sed conponat in duplo et in antea firmis et stabilis permaneat omnique tempore.

Facto hoc testamento V idus mai, anno XVI regnante Rodberto rege.

Sig+num Alba, qui hoc testamento mandavit scribere et manibus meis firmavi et testes firmare rogavi. Sig+num Bernard. Sig+num Wifret. Sig+num Albomiro. Sig+num Belaro, sig+num Sunier, sig+num Mir, isti sunt auditores.

Bernardus, sacer, qui hoc testamento rogatus scripsit et sub sss. die et anno quo supra.

1. *Aquest document s'hagué de fer abans del moment en què es redactà el document núm. 54, quan ja era morta Alba. Cal considerar, per tant, que tots dos documents són del mateix any, segurament del 1012 o potser del 1011.*

56

1011-1012,[1] agost, 1

Donació testamentària al monestir. *Bernat, Guifré i Albomir donen al monestir de Santa Maria de Serrateix, en aplicació del testament d'Alba (doc. 55), un alou situat al comtat de Berga, al terme del castell de Vallmanya, i una peça de terra situada a la serra de* Sacca Occulos. *S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins del monestir de Santa Maria de Serrateix. Original (8,5 × 33 cm). Pergamí només amb alguna taca. Escriptura carolina; lletres ben arrenglerades. Al verso: "karta de Vallemagna".

In nomine domini Ihesu Christi. Nos simul in unum Bernardus et Guifredus et Albomir, qui sumus manumissores de condam femina nomine Alba, qui fuit condam. Manifestum enim quia comendavit nobis predicta Alba suam elemosinam per suum verbum et per suum testamentum, unde nos iuditium obligatum abemus infra metus temporum a serie conditionis in quo precepit nobis, ut carta donacionis faceremus, sicuti et facimus ad domum Sancte Marie cenobii Serratexi de alodium suum quam illa habebat vel abere debebat per qualicumque voce, qui illi advenit de parentorum sive de aprisione. Et est in comitatum Bergitano, in apenditio de castro Valle Magna vel in eis terminis. Id sunt: casas, casalibus, ortis, ortalibus, terris, vineis, cultum vel heremum, aquis aquarum, vieductis vel reductibus, petris, arboribus cuiusque generis, omnia que dici vel nominari possunt. Et pecia una de terra qui est ad ipsa serra de Sacca Occulos vel ad ipso Pug de Ansalo. Habet autem afrontaciones hec omnia superius nominata de parte orientis in torrente quem <vadit> contra ipsa Oliva, et de meridie in strada, et de occiduo et septentrionis similiter in torrente. Et ipsa pecia de terra qui est ad ipsa serra de Sacca Oculos vel ad ipso Pug de Ansalo habet afrontaciones de parte orientis in ipso alod qui fuit de Franco, in ipso vilar, et de meridie in torrent qui discurrit per Breners, et de occiduo in ipso Pug de Ansalo, et de circi in strata publica, in ipsa serra. Quantum inter istas affrontaciones includunt sic donamus hec omnia superius nominata totum ab integrum, cum exiis vel regresiis suis propter remedium anime de Alba superius nominata. Si quis vero contra hanc istam carta donacionis vel elemosinaria venerit ad inrumpendum vel inquietare voluerit, in primis iram Dei incurrat et cum Iuda proditori Domini particebs esse mereatur et insuper hec nostra largicio firmis et stabilis permaneat modo vel omnique tempore, et non sit disrupta.

Facta ista carta donacionis vel elemosinaria kalendas agusti, anno XVI regnante Rodberto rege.

Sig+num Bernard, sig+num Guifret, sig+num Albomir.

Bernardus, sacer, qui hanc cartam rogatus scripsit et sub sss. die et anno quo supra.

1. *Pel que fa a la datació, vegeu nota del document precedent.*

57

1013, gener, 21

Venda privada. *Ega, dona, ven a Gerbert i a la seva muller Guinedella una propietat formada per camps i vinyes, cases, horts i arbres, situada al comtat de Berga, al terme del Pujol de Planès, al lloc de Calabuig, pel preu d'onze sous i quatre diners en quelcom d'equivalent. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11,5 × 22,5 cm). Pergamí ben conservat, tot i ésser una mica desgastat. Escriptura feta amb poca cura. Al verso: "Calabux", "Venda a favor de Geribert".

In nomine Domini. Ego Ega, femina, vinditrice sum vobis emtoribus nostris Geriberto et uxorii sue, Guinedelle, per anc scriptura vindicionis me vindo vobis terras et vineas, chasas, chasalibus, ortis, ortalibus, cultum vel ermum, cum illorum arboribus. Ipsa mea ereditate qui michi advenit de genitori vel de genitrice mea vel de qualicumque voce. Et est ipsa ec homia[1] iam supradicta in chomitatum Berguitano, infra fines de Puiolo que dicunt in Chalabuio. Et afrontad ipsam ec homnia iam supradicta de parte orientis in rivo de Anavel et de meridie afrontat in Sancto Vincencio et de occiduo in ipso alaude de Bardina Tedevero, circii in ipso Palacolo. Quantum infra ista afrontaciones includunt sic vindo vobis ipsa mea ereditate quem abeo vel quod abere debeo, cum exis vel regresis earum, totum ab integrum, in precium definitum, id est: solidos XI et argencios IIII^{or} in res valentem. Et est manifestum quod si ego aud ullusque omo qui ista carta inrumpere voluerit in duplo vobis conponere faciam, et in antea ista vindicio firma stabilis permanead omnique tempore.

Facta carta vindicionis XII kalendas frebuarii, ano XVII regnante[2] Radebertus rex.

Sig+num Ega, femina, qui ista carta fecit et testes firmare rogavit. Sig+num Durano. Sig+num Guimara. Sig+num Baron.

Bonefilius, presbiter, qui ista carta rogitus scripxit et sss.[3] die et ano quod supra.

1. *Escrit d'aquesta manera.* 2. *De mal llegir, tacat.* 3. *Amb una creu gammada.*

58

1013, gener, 24

Donació comtal al monestir. *El comte Guifré dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix l'església de Sant Feliu, situada al comtat de Berga, al terme del castell de Viver, al lloc anomenat Serra de Sant Feliu.*

[A]. Original perdut. Segurament amb el número CLIIII.
[B]. Còpia perduda. Segurament amb el número CLIII. Arran del plet posteriorment es degué fer aquesta còpia, on s'esmenten les afrontacions i s'inclouen, entre els drets lliurats pel comte, les vetlles i les oblacions.
C.* BC, PASQUAL, vol. IV, 59 (fol. 30r). Segons A i B.
D. Esment: BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44r). Esment dels dos documents.

In divinis laudibus exercere oportet dictis vel factis et terrena debemus impendere et impensa legum soliditate firmare quam propter quacumque res Sanctis Dei aecclesiis aut principium aut corumlibet donationes conlate reperiuntur votive ac potentialiter pro certo censentur. Ut in earum iure inrevocabili modo legum eternitate firmentur. Ob inde, ego Dei nomine WIFREDUS, GRATIA Dei comes, audientem evangelica precepta quod elemosina a morte liberat anima[1] et propter amorem regna celestia adipiscenda, dono ad domum Sancte Marie cenobii Serra de Taxo aeclesiam Sancti Felicis, cum alodiis sibi adquisitus sive adquirendis, cum vigiliis et oblacionibus, vel cum vota Deo ibi advenientia, cum cenodoxia sive sepultura corpora sepelientia sicut est traditio romana. Et est ipsa ecclesia Sancti Felicis iam dicta in comitatum Bergitano, infra fines Vivario, locum nuncupatum[2] Serra Sancti Felicis. Qui advenit ad me pro prosapia mea origo vel per quacumque voces. Dono ipsa ecclesia iam dicta ad domum Sancte Marie cenobii perpetim habitura. Si quis ulla secularis persona qui contra ista carta donacione lite moverit aut intalerit, a limitibus Sancte Dei aecclesie extraneus efficiatur et secundum lege et iusticia componere non moretur. Et in antea ista donacio firmissimam obtineat roborem.

Facta ista carta helemosinaria vel donacione VIIII kalendas febroarii, anno trabeacionis domini nostri Ihesu Christi XII post millessimo, regnante Radberto franchorum.

Sig+num Uuifredus, gracia Dei comes, qui ista carta donacione rogavit scribere et testibus firmare. Sig+num Bernardus. Sig+num Richolfus. Sig+num Arnaldus. Sig+num Willelmus. Sig+num Petrus.

Wilielmundus, abba, qui ista carta scripsit sub sss.[3] die et anno quod supra.[4]

1. *Amb relació al preàmbul, vegeu:* M. ZIMMERMANN, *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècles)*, I, Casa de Velázquez, Madrid, 2003, pàg. 271. 2. *Difícil de llegir.* 3. *En la còpia del pare Pasqual només hi ha una +.* 4. *Al final de la transcripció del pare Pasqual, diu:* Se troban dos pergamins de eixa donació, signts de números CLIII y CLIIII y semblan los dos originals, y solament discrepan que·l de número CLIII ajusta "cum vigiliis et oblacionibus" y dóna les afrontacions de la cosa donada, y l'altre no.

59

1015, febrer, 23

Compra del monestir. *Seniofred i Ermetruit venen a l'abat Renard, del monestir de Santa Maria de Serrateix, una peça de vinya situada al terme de Viver, pel preu de tres sous.*

[A]. Original perdut. Amb el número CCLXXIII
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 60 (fol. 30v).

Any XVIIII regnante rege Roberto, VII kalendas marcii. Seniofredo y Ermetruit venen a Rainardo, abat, una viña = = in apendicio de Vivario. Número CCLXXIII. Preu III sous. Número CCLXXIII.

60

1015, maig, 25

Donació al monestir d'una dona amb el seu alou. *Truitel·la es dóna ella mateixa al monestir de Santa Maria de Serrateix i lliura el seu alou, situat al comtat de Berga, al terme de Viver, al lloc que anomenen Vil·la Francesca (la Vilanova de Viver). S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15,5 × 38 cm). Pergamí en bon estat, amb algunes taques i algun esquinç. Escriptura carolina amb lletres fines, grans i fetes amb cura. Al verso: "Viver. Vilanova" i "Vilafrancesca".
B. BC, PASQUAL, vol. IV, 192b (fol. 146r). Còpia abreujada.

In nomine Domini. Ego Truttelles. Magnum mihi et satis licitum esse videtur domum Dei hedificare ubique et de meis rebus honorare atque concedere. Audientes predicationes sanctorum patrum qui helemosina a morte liberat anima. Cognoscenti me peccati macula honusto, conpunctus divina pietate ut pius et misericors sit Deus in peccatis meis. Propterea concedo atque trado a domum Sancte Marie cenobii Serra de Taxo me ipsa

Trutelle ad ancilla Dei velanda, cum ipsum meum alode, id sunt: casas, casalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, cultas et ermas, glandiferis, pomiferis vel inpomiferis, petras, rochas, aquis aquarum, vieductibus et reductibus, pratis, pascuis. Et advenit michi de parentorum vel pro qualicumque voce. Et est ipsum alode in comitatum Berguitano, in apendicio de Vivario, in locum que dicunt Vila Francescha. Et affrontat ipsum alode de I parte in Egua Morta, et de II in puio Tedriz vel in casa de Iohanne, et de III ad ipsa baselica Sancti Michaelis, et de IIII in Torrente Profundo. Quantum in istas affrontaciones includunt sic trado ipsum alode meum francho quod superius scriptum est totum ab integrum, quem abeo et abere debeo, cum exiis et regresiis earum. Si quis qui ista carta helemosinaria venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindicare set componat in duplo, cum omnem suam inmeliorationem, et non sit disrupta. Et qui inquietare voluerit cum Datan et Abiron et cum Iudas Scarioth porcionem accipiat et ad liminibus Sancte Dei ecclesie sit extraneus et excomunicatus, et in antea ista carta helemosinaria firma et stabilis permaneat modo vel omnique tempore, omnia et in omnibus.

Facta carta elemosinaria VIII kalendas iunii, anno XVIIII regnante Radeberte.

Sig+num Truttelle, qui ista carta elemosinaria rogavit scribere et testes firmare. Sig+num MIRO. Sig+num Ansefredus. Sig+num Miro, que vocant Rodballo.

Durandus, sacer, qui hoc scripsit et sss. die et anno quod supra.

61

1015, novembre, 15

Donació al monestir. *Alúdia dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, al terme del castell de Viver, a la serra de Sant Feliu. S'esmenten les afrontacions. Aquesta dona cedeix la seva part i la dels seus fills, que l'han abandonada.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 37,5 cm). Pergamí amb un forat, a l'angle superior esquerre. Escriptura carolina poc acurada. Al verso: "Viver".

[In nomine Domi]ni. Ego Aludia, femina, donatrix sum ad domum Sancte Marie cenobii et Sancti Urbici martiris, qui est

situs in comitatum Bergitano, in locum quem vocant [Serra T]axo, alodem meum proprium, quem comparavi de alium meum alaudem quem abui in Callers, vel de ipsum meum exovar. Et facio hoc propter grandem [...] et propter metum famis, quia dereliquerunt me filii mei et filie et generi et amici et cuncti parentes mei et omnes parentes mei et de [... us]que ad mortem. Donec aprehendit me domnus Rainardus, abba, et ipsi monachi Sancte Marie in elemosina Sancte Marie. Et propterea [...] concedo ad Sancta Maria ipsam meam vocem quod abeo et abere debeo in ipsum alaudem iam dictum ab omni integritate, et [...] simili modo trado atque concedo ipsas voces filiorum meorum et filiarum, propter quod dereliquerunt me. Per ipsa [...] superius dixi propterea trado atque concedo ad Sanctam Mariam ipsum meum alaudem proprium, qui mihi advenit per com[paracion]e quod iam superius dixi sive per viro meo vel per qualicumque voce, id sunt: chasas, chasalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, [cultum] vel eremum, pomiferis, glaniferis, garricis, pratis, pascuis, aquis aquarum, cum ipsas fontes, cum exiis et regressis earum [...] ipsum alaudem superius insertum, in comitatum Bergitano, infra fines de castro Vivario, in ipsa serra de Sancti Felicis. Et affrontat hec ipsum alaudem de una parte in domum Sancti Mikaelis, et de alia in ipsa Fonte Antiqua, et de tertia in ipso pug de Donad, qui est condam, et de quarta in pug qui est super ecclesiam Sancti Felicis. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic trado ad Sancta Maria ab omni integritate, in omnia et in omnibus. Et qui contra hanc ista karta donacionis venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindicare set conponat in duplo cum omnem suam melioracionem, et in antea firma et stabilis permaneat modo vel omnique tempore, et non sit disrupta.

Facta karta donacionis XVII kalendas december, anno XX regnante Rodberto, rege.

Sig+num Aludia, qui ista karta donacionis rogavi scribere et testes firmare. Sig+num Wilelmus Borrel. Sig+num Isarnus Trasuad. Sig+num Bernardus Tras/uad\.

Oliba, monachus, qui ista karta donacionis scripsit et sub sss. die et anno quod supra.

62

1015, novembre, 16

Donació al monestir. *Ardman dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, al terme de Serrateix, al Pujol de Planès, i un altre alou situat a Torroella, a més d'una terra i una vinya a Orriols i de dues peces de terra a Coma Bella i a la coma de Cardell. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (9 × 35,5 cm). Pergamí en mal estat de conservació, desgastat i amb algun forat. Escriptura carolina feta amb cura. Al verso: "Diferents donacions", "Valldeperas" i "Turrizella".

In nomine Domini. Ego Arman donator sum ecclesie et cenobio Sancte Maria de Serratex. Per hanc scribturam donacionis mee dono ei alodium meum proprium qui michi advenit per comparacione vel per qualicunque voce. Et est ipse alodium in comitatu Bergitano, in apendicio de Serratex, ad ipso Pugol. Et fuit ipse alodium de filiis Datoni condam. Et alium alodium qui est in Turrizella, qui fuit de Ansolfo de Val Pelleres. Et pecia de terra et vinea que est in Urriolos. Et alias duas pecias de terra qui sunt in Coma Bela vel ad coma de Cardello, cultas vel ermas, quod emit de Giscafred[1] et Miro. Et abet afrontaciones ipse alodium qui est in ipso Puiol, de parte orientis in vineas Scluane vel in terra de filios Sabroni; de meridie in ipsa strada Cardones<a>; et de occiduo in rivo de Monte Magore; de parte vero circi in termino de Cherolo.[2] Et ipsum alodium qui fuit de Ansolfo, qui est infra terminos de Turrizella, dono predicto cenobio cum earum arboribus cuiusque generis et cum suis affrontacionibus, scilicet orientem et meridie et occiduo et circi. Et ipsa pecia de terra et vinea qui est in Urriolos afrontat de parte orientis in terminos de Sorisa, de meridie in ipsa serra qui vadit per ipsos Casales, de occiduo in ipsa strada Cardones<a>, de parte vero circi in ipso alode de Urriolus qui fuit de Sallano episcopo. Et ipsa pecia[3] de terra qui est in Comma Bela afrontat de una parte in vinea de Trasualdo vel suos eredes, et de II in terra de Giscafred vel suos eredes, et de III in strada publica, et de IIII in [...].[4] Et ipsa pecia de terra culta vel erma qui est in Comma de Cardelo afrontat de Iª parte in ipsa serra de Cardello, et de IIª in ipsa strata publica, et de III in flumine Carde\s/ner, et de IIII in ipsa re[vir]a. Quantum infra istas afrontationes superius scriptas includunt sic dono predicto cenobio hec omnia ab integrum, cum exiis vel regressiis earum,

propter evadendum infernum et adipiscendum vitam eternam, et de meo iure in eius trado ius et potestate. Qui vero contra hanc ista carta moverit lite, hoc quod petit non vindicet, sed componat ipsum alode in duplo, et in antea ista carta donacionis firmis et stabilis permaneat omnique tempore, et non sit disrupta.

Facta ista scriptura donationis XVI kalendas december, anno XX^mo^, regnante Radberto rege.

Sig+num Arman, qui hanc scripturam fieri iussi et donationem feci et signis puncti firmavi et testes firmare rogavi. Sig+num Dagbertus. Sig+num Miro. Sig+num Arnallus.

Aneredus, sacer, qui ista carta rogitus scripsit et sub sss. die et anno quod supra.

1. *Davant de* Giscafred *hi ha dues o tres lletres dubtoses. Poden ésser un error.* 2. Cherolo *afegit o bé corregit, concretament la* h. 3. *Afegides dues* s*:* ipsas pecias. 4. *Lletres de mal llegir. Potser* ipsa parte.

63

1017, octubre, 28

Donació comtal al monestir. *El comte Guifré i la seva muller Guilla donen al cenobi de Santa Maria de Serrateix un mas situat al comtat de Berga, al terme d'Avià, a la Vall de Serra. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18,5 × 24,5 cm). Pergamí en mal estat, amb un forat gros a la part superior central. Al verso: "CCXXI".

In Dei nomine. Ego Vvifredus, gratia Dei comes, et uxor mea nomine Guila c[omitissa]. Magnum nobis et satis licitum esse videtur domum Dei hedificare ubique et de nostris rebus honorare atque concedere. [Audientes pre]dicationes sanctorum patrum, quia helemosina a morte liberat animas, cognocentes nos peccati macula [honusto, conpunc]ti divina pietate, ut Deus omnipotens misericors et propicius sit in peccatis nostris. Propterea concedimus atque tradimus [domino Deo et Sancte Ma]rie cenobii Serra Taxo alaudem nostrum proprium quem habemus in comitatum Bergitano, in appenditio de Avizano, in [...] ipso Val de Serra, ipsa ostallad[1] que fuit de Calvet et de sua posterita, id sunt: casas, casalibus, ortis, ortal[ibus, terras] cultas et incultas, cum illorum arboribus, pratis, pascuis, glandiferis, pomiferis, garricis, rochas, petras, atque d[ua]bus molendinis, cum exiis et regresiis earum, in omnia et in omnibus, quantum est et esse debet de ipsa ostallad. Et habet

afron[tationes de parte] orientis in ipsa strata publica que vadit per puio Milans, et de meridie in ipso chero de Vila Meredino, et de [occiduo in i]pso grado de Fochorb, de parte vero circi in Monte Rupto. Quantum infra istas affrontaciones includunt sic donamus [...] dicto cenobio Sancte Marie ipsa ostallad ab omni integritate pro qualicumque voce habemus. Quod si nos donatores aut ullus[que ho]mo inquietare voluerit aut disrumpere temptaverit non hoc valeat vi[n]dicare, sed conponat in quadruplum et in antea ista scriptura largitionis vel elemosinaria firma permaneat et semper inconvulsa.

Facta carta largitionis vel helemosinaria V kalendas novembris, anno XXII regnante Roberto rege.

+ Guifredus, gratia Dei comes, + Guisla, comitissa, qui hanc cartam helemosinariam mandavimus scribere et testes firmare. Sig+num Ramundi. Sig+num Seniofredi Lopardi. Sig+num Guifredi Eldemari. Sig+num Oliba Fenanc.

Guillelmus, presbiter vel monachus, qui istam cartam helemosinariam cum literas superpositas in verso primo et rasas in nono, scripsit et sub sss. scripsit die et anno quod supra.

Berengarius, presbiter vel monachus, hoc nichil addito nichilque subtracto transtulit.

1. osta *repetit dues vegades.*

64

1016-1017

Compra del monestir. *Sanç i la seva muller Bonadona venen a l'abat Renard, del monestir de Santa Maria de Serrateix, una peça de terra situada al terme de Viver, a la serra de Sant Feliu, pel preu d'un sou.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 60 (fol. 30v).

Any XXI del mateix Roberto. Sanco y sa muller Bonadona venen al mateix abat una pessa de terra = = in apendicio de castro Vivario, in ipsa serra Sancti Felicis = = propter precium aureo I. Número CCLI.

65

1018, juny, 11

Donació al monestir. *Baró i la seva muller Adalvira donen al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, al terme de Viver, a la serra de Sant Feliu. Aquest alou sempre el tingueren llurs avantpassats, llevat dels anys que els el va prendre Ademar, per un precepte de Berenguer.*

[A]. Original perdut.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 195b (fol. 147v). Còpia abreujada.

Ego Baron et uxor mea, nomine Adalvira. Magnum nobis et satis licitum, etc. Propterea concedimus atque donamus ad domum Sancte Marie cenobii, Sanctique Urbicii martiris in eodem cenobio quiescentis, qui est conlatus in comitatu Berguitano, in Serra Taxo, alaudem nostrum quem tenuerunt semper parentes nostri et nos eorum successores in presentia omnium, sine ulla derruptione, exceptus quando Ademarus, per preceptum Berengarii tulit de potestate nostra, sed reddidit nobis semper in presentia Wifredi, comitis. Id sunt: casas, ortis, terras, vineas, etc. In comitatu Berguitano, in apendicio de Vivario, in ipsa serra Sancti Felicis, etc.

Actum III idus iunii, anno XXII regnante Rodberto rege.

Sig+num Willelmi Borrelli. Sig+num Bonefili Adolfi. Oliba Duran.

Wifredus, monachus et presbiter, scripsit.[1]

1. *En la transcripció del pare Pasqual, al final, diu:* Original sens número ni títol. Entre los pergamins de Viver.

66

1018, novembre, 11

Donació al monestir del fill i d'un alou. *Ansolf, anomenat Berenguer, i la seva muller Ol·lovara, anomenada Blanca, donen al monestir de Santa Maria de Serrateix llur fill Bernat i un alou situat al comtat de Berga, al terme del castell de Viver. Així mateix, Alúdia lliura al cenobi els drets que tenia en aquest alou i ho fa per por de la fam, atès que ha estat abandonada pels seus fills.*

[A]. Original perdut.
[B]. Còpia perduda. Amb el número CLXII

C.* BC, PASQUAL, vol. IV, 60 (fol. 30v).
a. Esment: VILLANUEVA, VIII, pàg. 137.

Scripturarum series declarant ut quicumque vult evadere de rebus istis transitoriis qualiter debet sibi homo preparare viam salutis.[1] Ob hoc igitur, in Dei nomine, ego Ansulfus, que vocant Berengarius, et uxor mea nomine Ollovara, que vocant Blancha, consideramus magnitudinem peccatorum, etc. scripturam donacionis faciamus ad domum Sancte Marie cenobii vel Sancti Urbicii martiris, qui est fundatus in comitatu Bergitano, in locum quem nuncupant Serra de Taxo, de alaudem nostrum proprium sicuti et fecimus. Dono ego iam dictus Ansulfus et Ollovara ad iam dicta aecclesia Sancte Marie alaudem nostrum proprium, simul cum filio nostro, Bernardo, in servicio Sancte Marie, sub regulari monachorum fideliter militantium, que nos habemus in comitatu Bergitano, infra fines de castro Vivario. Advenit mihi Ansolfo per aprisione avi mei, nomine Ennego, et ad me Ollovara, per meum decimum. Et ego Alaudia, uxor de Seniolfo, dono ad supradicto cenobio Sancte Marie et Sancti Urbicis martiris ipsam meam vocem quod abeo vel habere debeo in ipsum alaudem, et facio hoc propter metum famis quia venit super me angustia et dereliquerunt me filii mei et fil<i>e et omnes propinqui mei, et deffecta sum usque ad mortem; donec apprehendat me domnus Rainardus abba et monachi Sancte Marie in helemosina Sancte Marie et propterea trado atque concedo ipsam meam vocem, etc.

Facta karta donacionis III idus novembris, anno XXIII quod Rodbertus, rex gotorum[2] regnandi sumpsit exordium.

Sig+num Berengarius. Sig+num Ollovara, que vocantur Blancha. Sig+num[3] Ermemirus Semred. Sig+num Atto Belaron. Sig+num Wilelmus Mulet. Sig+num Sala. Sig+num Mir Obalred. Sig+num Alaudia. Uuilelmus Regisendo, presbiter +.

Uuifredus, sacer vel monachus, scripsit die et anno quo supra +.[4]

1. *Gairebé és la mateixa frase inicial que la que trobem al doc. 22, de constitució del monestir per part de la família comtal.* 2. *Hauria de dir:* francorum. 3. *En aquest* Sig+num *i en els restants, en realitat* Sig+, *en la transcripció del pare Pasqual.* 4. *En la transcripció del pare Pasqual, al final del document, diu:* No és original, però la lletra és del mateix temps. Signat de número CLXII.

67

1019, octubre, 24

Compra d'un molí per al monestir. *Ató ven a l'abat Renard de Santa Maria de Serrateix la meitat d'un molí situat al comtat de Berga, al terme de Serrateix, al lloc anomenat riera de Navel, pel preu de tres sous en quelcom d'equivalent. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CXXXXV".
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 54 (fol. 27v).

In nomine Domini. Ego, Atto, venditor sum tibi Reinardo, abbate emptore. Per anch scripturam vindicionis mee vindo tibi in ipso molino ipsam meam medietatem quam habeo et habere debeo, qui mihi advenit de parentorum vel per comparatione vel pro qualicumque voce. Et est ipsum molinum in comitatum Bergitano, in apenditio de Serra Taxo, in locum quem dicunt rivum Anavel. Et afrontat ipsum molinum in ipso molino de Sancto Iohanne,[1] et de alia in strada cardonense, et de tertia in ipso molino de Trasuero de Becsec, condam, et eredum suorum, de quarta vero parte afrontat in ipso bosco de Valle Aligas. Quantum infra istas affrontaciones includunt sic vindo tibi in supradicto molino ipsam meam medietatem ab integrum, cum exiis et regressiis suis, cum suo solo et cum suo cacavo et cum sua aqua et cum sua gleva et cum omnia sua strumenta, propter precium solidos III, in rem valentem. Et est manifestum quod si quis anc cartam vindicionis venerit ad inrumpendum, etcetera.

Facta carta vindicionis VIIII kalendas novembris, anno XXIIII regnante Rodberto rege.

Sig+num Atto, qui hanc cartam vindicionis rogavi scribere et testibus tradidi roborandam. Sig+num Raimundi Radulfi. Sig+num Galindi. Sig+num Ermemiri Tared.

Uuifredus, saser et monachus, qui hanc cartam vinditionis scripsit.[2]

1. *Al marge del full hi ha escrit* Sant Joan de Mondarn. 2. *En la transcripció del pare Pasqual, al final:* És original. Signat de número CXXXXV.

68

1020, gener, 27.[1] Berga

Judici. *Plet entre el monestir de Santa Maria de Serrateix i Emma, vídua d'Arnau (germà d'Émil, antic abat del monestir) amb relació a un alou situat al Pujol de Planès, que segons Emma li provenia del seu marit i d'Ardman, i aquest assegurava que li havia donat el senyor Oliba (el comte, abat i bisbe). Es sentencia que l'alou retorni al monestir i que siguin compensats els perjudicats. Així mateix, s'estableix en el judici que Emma retorni a l'abadia un altre alou situat a Viver, que havia estat donat a Santa Maria de Serrateix per l'esmentat abat Émil.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CCCLVI".
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 53-54 (fols. 27-27v).
a. E. JUNYENT, *Diplomatari i escrits...*, doc. 62, pàgs. 92-93.

Noticia facta omnibus hominibus sit cognita et patefacta in presencia istorum nobilium virorum subtus commemorantium, id est: Bardina, vicecomite, qui est assertor vel mandatarius ex partibus Sancte Marie cenobii Serra Taxi vel de Reinardo, abbate, et in presentia Reimundi, Uuifredi, Seniofredi nec non et alii Seniofredi, vicescomiti, et aliorum nobilium virorum ibidem assistencium, in presentia domni Uuifredi, comitis, in villa Berga. Venerunt ante eos predictus abba et eius predictus assertor, et petivit prescriptus assertor feminam nomine Emo pro alaudem Sancte Marie quem tenebat predicta Emo iniuste et absque lege. Unde predictus abba hostendit legitimas scripturas, et bene legibus roboratas a propia manu condam Olibani, comitis, ac de Richillis, femine, et de filiis suis, id est: Mirone, Uuiscafredo et Tedlen, quas fecerunt ad predictum cenobium de illorum alaude quem habebant in comitatu Bergitano, in locum vocatum Puiol, qui advenit eis per parentorum vel per qualicumque voce. Et de Olibano comite advenit per bauziam quam ei fecit Bonifilius, prolis predicte Richellis, de castrum Stela. Assistebat ibi enim Sendredus, iudex, et audivit ipsam scripturam legentem et relegentem et invenit eam veridicam. Interrogavit prescriptam Emo et patronem suum Bernardum pro qua causa tenebat ipsum alaudem. In eorum responsis illi dixerunt: non tenemus iniuste, sed per scripturam emptionis quam mihi et viro meo Arnallo fecit homo nomine Ardomannus. Atque presentaverunt ibi eum actorem. Ab interrogatione predicti iudicis, responsit isdem Ardomannus: Oliba senior meus, filius prescripti Olibani, condam, ille venundavit eum mihi et fecit ex eo mihi scripturam.

Iuste iudicatum fuit a predicto iudice quia per anteriorem scripturam que exinde habuit Sancta Maria, secundum legis ordinem inrevocabili modo in sua potestate consistat. Ubi precipit in Libro Iudicum, in libro quinto de donationibus Ecclesie factis, dicens: quapropter quascumque res si sunt Dei basilicis aut principium aut quarumlibet fidelium donationes collate reperiuntur votive ac potencialiter pro certo censemus ut in earum iure inrevocabili modo legum aternitate firmentur. Et pro hac ordinatione reddimus eum in potestatem Sancte Marie perpetim habiturum et serviturum. Et iudicamus iuste et recte ut possessores qui possident bona Olibani, monachi, qui fuit comes, et venundator ipsius alaudi, ipsi debent facere satisfactionem ad prescripto Ardomanno. Et Ardomannus debet persolvere poenam et vinculum quod continetur in ipsa scriptura que fecit ad Arnallo et uxorem suam prescriptam de ipso alaude, et sciatur qualiter a nobis est deffinitum. Et iterum ex alio alaude de Vilarzello quem tenebat prescripta Emo iniuste et absque lege, unde Imla abba fecit kartam ad domum Sancte Marie suprascripte et tradidit eam in sua potestate, et postea fecit exinde aliam cartam fratri suo predicto Arnallo et uxori eius prescripte Emo, iniuste et absque lege; similiter reddimus ipsum alaudem in potestate Sancte Marie inrevocabili modo, sicut superius est comprehensum ut firmissimum et inconvulsum semper obtineat perpetim habiturum quomodo resonat in sua scriptura quam ei fecit predictus Imla, totum ab integrum, cum exiis et regressiis earum. Et nulla persona ex aliquo gradu ausus sit de prescripto alaude violenter aliquid abstrahere de potestate Sancte Marie, et si hoc fecerit non hoc valeat vindicare sed componat in quadruplum, et in antea ista scriptura deliberationis firmam obtineat roborem, et semper maneat inconvulsa.

Condita autem hec formula constat VI kalendas februarias, anno XXIIII regni regis Rodberti.

+ Senderedus, iudex, + Uuifredus sacer, monachus, scriptor huius scedule die et notato tempore.[2]

1. *La datació d'aquest document planteja algun problema. En un document del Cartulari de Sant Cugat del Vallès, datat el 10 d'abril de l'any 1019* (IIIIº idus aprilii, aº XXIIIº regnante Roberto rege)*, Adelaida, vescomtessa, juntament amb els seus fills, Bernat i Dalmau, vescomte de Berga, fills de Bardina, i amb Duran, Oliba i el levita Guifré, com a almoiners del vescomte Bardina, donaren al monestir del Vallès diverses terres situades a la* valle Moronta*.* J. RIUS, *Cartulario de "Sant Cugat" del Vallés...,* vol. II, doc. 474. *Aleshores, com apunta Camprubí* (J. CAMPRUBÍ*, Conquesta i estructuració territorial del Berguedà (segles IX-XI). La formació del comtat,* Universitat de Lleida, Lleida, 2006 *[en curs de publicació]), o bé aquest document que es conservava a l'arxiu de Serrateix*

està mal datat (i cal pensar que és del 1019, anno XXIII regni regis Rodberti) *o bé el document de Sant Cugat fou fet en realitat l'abril de l'any 1020.* 2. *Afegit al final, en la transcripció del pare Pasqual*: És original. Signat de número CCCLVI.

69

1024, febrer, 26

Donació i venda al monestir. *Alúdia i els seus fills Ènnec, Selva, Ansfred, Dàlia, Sança i Mir venen i donen a Renard, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, llur alou, situat al comtat de Berga, al terme del castell de Viver, al lloc anomenat Serra de Sant Feliu, pel preu de cinc sous en quelcom d'equivalent.*

[A]. Original perdut.
[B]. Còpia perduda.
C.* Resum: BC, PASQUAL, vol. IV, 61 (fol. 31), ex B.
D. Resum: BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44).

In nomine Domini. Ego Aludia et filii mei, id est: Ennego et Selva, Ansefredo, Dalia, Sanca, Miro, vinditores et donatores sumus vobis Reinardo abba = = ipsum nostru alode = = in comitatu Berguitano, in apendicio de castro Vvivario, in locum quem vocant in ipsa serra Sancti Felicis = =, propter precium solidos V in rem valentem.

Facta carta vindicionis vel donacione IIII kalendas marcii, anno XXVIII regnante Radberto, rege.

Sig+num Ermemirus.[1] Sig+num Rodbal. Sig+num Miro Balred.

Durando, sacer, scripsit.[2]

1. *El pare Pasqual diu:* després dels venedors. *Abans de les signatures dels testimonis, evidentment hi havia les dels venedors i donadors, que el pare Pasqual va creure que no calia copiar.* 2. *Afegit en la transcripció del pare Pasqual:* No és original, però és lletra del mateix temps. Número CLII.

70

1024, maig, 10

Donació al monestir del fill i d'un alou. *Ermengarda ofereix al monestir de Santa Maria de Serrateix el seu fill Enric i dóna un alou situat al comtat d'Osona i Manresa, als llocs de Serraïma,* Endura*, Cornet,* Boixerons *i el Puig, a la parròquia de Sant Joan i Santa Maria. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut. Al verso: "Serrayma".
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 194 b (fol. 147r).

Dum legaliter sancitum antiquitusque teneat statutum cum oblationibus Domino parentes suos tradere filios in templo Domini. Domino feliciter servituros procul dubio hoc de nostris filiis faciendum nobis salubriter prebetur exemplum. Equm enim est iudicium creatori nostro de nobis reddere fructum. Id circo ego Ermengardis offero hunc filium meum nomine Heinricus, cum oblacione in manu, et cum ipsa sua hereditate de alaude que ei pro hereditate sua iuste competid et qui ei advenit per vicem patris sui Olibani qui fuit condam, et illi advenit de parentorum vel de comparacione sive per qualicumque voce. Et est ipsum alaude in comitatu Ausone vel Minorise, in locum vocitatum Serra Ymma, sive in Endura vel in Corneto, sive in Buxeronos vel in ipso Puio, in parroquia Sancti Iohannis sive Sancte Marie. Id sunt: domos cum curtes et solos et superpositos et torcularia et ortis, ortalibus, terris cultis vel incultis et vineis, pratis, pascuis et genera petrarum, silvis et garricis, aquis, aquarum, cum eorum discursis et arboribus ex diversis generibus, cum exiis et regressiis suis, omnia et in omnibus que dici possunt ab omni integritate. Habet hec omnia affrontacionem a parte orientis in rivum Gavarrise, et a meridie in kastrum Salientum, et de occiduo in flumen Lubricato, a parte vero circi in monte que vocant Calvum. Quantum iste affrontaciones includunt et ambiunt sic dono ego suprascripta Ermengardis quantum habemus vel habere debemus, pro hereditate supradicti filii nostri Haianrici ab integrum, atque peticione altaris palla omnia involuta ad nomen Sancte Marie Virginis Serra Taxi, vel ad sanctorum memorie quorum relique continentur et abbatis presenti, domni Rainardi, simul cum iam dicto alodio trado quorum testibus regulariter permansurum. Ita ut ab hac die non liceat idem Haianrico collum de sub regule excutere iugo sed magis eiusdem regule fideliter se cognoscat instituta servare et Domino cum ceteris gratanti animo militari. Et ut hec mea tradicio vel peticio firma permaneat manu mea eam firmavi et testibus tradidi roborandam, in tali videlicet conventu ut dum ego Ermengardis vixero supradictum alodium teneam et possideam et per singulos annos donem ipsam tascham Sancte Marie suprascripte. Post obitum vero meum, solidum et liberum remaneat Sancte Marie supra scripte. Quod si filii mei alii aut propinqui in divisione forsitan me absente mittere voluerint, licentiam obtineat filius meus Haianricus in omnibus alaudibus quos pater

eius Oliba suprascriptus condam et ego pariter conquisivimus, omnem suam hereditatem plenam et integram, et ad supradicto cenobio Sancte Marie Serrataxi perhenniter possidendam. Et est manifestum = =.

Facta hec peticio VI idus mai, anno XXVIII regnante Rodberto, rege.

Sig+num Ermengardis, qui ista peticio rogavi scribere et manis meis firmavi et testes firmare rogavi. Oliba, sacer +. Sig+num Bernardi Guillelmi. Sig+num Durandi. Sig+num Wilelmi. Sig+num Reimundi Mironi. Sig+num Bernardi Suniarii.

Wifredus, scriptor, huius formule sub + die et anno quod supra.[1]

1. *Afegit al final de la transcripció del pare Pasqual:* És original baix títol Serrayma.

71

1024, maig, 27

Donació al monestir. *Giscafred dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix una casa, un cup, una tona, una mujada de terra i una mujada de vinya. Tot això és situat al comtat de Berga, a les rodalies de Vallmanya.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (6,5 × 21 cm). Pergamí molt ennegrit, amb alguna taca i algun forat. Escriptura petita i poc acurada. Al verso: "Vallmaña" i "Donació d'una pessa de terra".

B. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Pergamí (7 × 36,5 cm) amb algun forat a la part inferior. Al verso: "Valmaña".

In Dei nomine. Ego Vvischafret. Magnum mihi et satis licitum esse videtur domum Dei hedificare et de meis rebus honorare.[1] Audiens predicaciones et monita sanctorum patrum quia helemosina a morte liberat animas, cognoscens me poeccati[2] macula honustum, compunctus divina pietate ut omnipotens Deus misericors sit in peccatis meis, propterea concedo atque trado vel dono ad domum Sancte Marie cenobii Serratax[3] kasa I cum solo et superposito, cum exio et regressio suo et cub I et tonna I et modiata I de terra et modiata I de vinea, cum illorum arboribus, cum exiis et regressiis earum, qui michi advenit hec omnia per comparacione vel per qualicumque voce. Et est in comitatum Berguitano,[4] in adiacencias de Vallmagna.[5] Et affrontat ipsa kasa de parte orientis in celer de Duravol et de meridie in ipso mur, de occiduo in ipso

vall, de parte vero circi in kasa de Ross. Et ipsa pecia de terra affrontat de parte orientis in terra de me donatore et de meridie in terra de Sancta Cruce, de occiduo in terra de Rechosen,[6] de parte vero circi in ipsa era. Et ipsa vinea qui est in Picacel affrontat de parte orientis in stirp, et de meridie in vinea de me donatore, de occiduo in vinea de me donatore, de parte vero circi in ipso torrent. Quantum infra[7] istas affrontaciones includunt sic [dono] ad domum Sancte Marie suprascripte, sicut superius scriptum est, totum ab integrum, ut liberam in Dei nomine habeant[8] servi Sancte Marie, habendi,[9] excolendi et in perpetuum possidendi potestatem. Et est manifestum si quis contra hanc cartam largicionis venerit pro inrumpendum, non hoc valeat vindicare set in primis iram Dei incurrat [et a] liminibus sancte Dei ecclesie extraneus fiat et cum Iuda in inferno dampnatus habeat.

Facta karta[10] largicionis VI kalendas iunii, anno XXVIII regnante Rodberto, rege.

Sig+num Wischafret, qui hanc kartam[11] largicionis rogavit scribere et testes firmare. Sig+num Mironi. Sig+num Recosen. Sig+num Elias.

OLIVA,[12] scriptor huius formule et sub sss. die et anno quo supra.

1. B: honore. 2. B: peccati. 3. B: Serratex. 4. B: Bergitano. 5. B: Valle Magna. 6. B: Recosen. 7. B: inter. 8. B: abeant. 9. B: abendi. 10. B: carta. 11. B: cartam. 12. B *diu:* Miro. *Les lletres del nom* Oliva *són molt allargades.*

72

1025, maig, 31

Donació testamental d'un vescomte al monestir. *La vescomtessa Guisla i Renard, Ponç Mir, Maiol i Guillem, almoiners del vescomte Arnau, donen a Santa Maria de Serrateix l'alou que tenia al comtat de Berga, al terme de Castelladral, en el lloc que anomenen Cerdans, i un mas situat al terme de Montclar.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11,5 × 23,5 cm). Pergamí en bon estat, amb alguna taca i plec. Escriptura carolina; lletres ben arrenglerades. Al verso: "Donació de Serdans et de mas (?) de Monclar".

In nomine Domini. Ego Guisla, vicescomitessa, et Renardo et Poncio Miro et Maiolo et Wilelmo, qui sumus elemosinarii de conda Arnallo, vices conda, mandavit nobis ut carta fecissemus de suo alode que abebat in comitatum Bergedano, in apendicio de Castello Edral,

in locum que dicunt Cerdans et ipso maso qui est in Monte Claro vel in eorum fines et terminos, a domum Sancta Maria cenobie, qui est fundata in Serra Taxo, sicuti et facimus, unde iudicium obligatum tenemus infra metas temporum a serie condicionis editum, et sunt: casas, casalibus, ortis, ortalibus, cum arboribus, terras cultas vel incultis et ipsas vineas ab ipsos arbores[1] et quodcumque abeo vel abere debuit, aquis, aquarum, ducdibus vel reductibus, cum exiis et regresiis earum, cum terminos et afrontaciones eorum, ab integrum, sicut superius insertum est, sic donamus vel tradimus in potestatem predictum cenobie ab integrum. Quod si nos donatores a<u>d ullus omo inquetare voluerit, non hoc valea vindicare sed componat in duplo, et in ante ista carta donacionis firma permanea omnique tempore et non sit disrupta.

Facta ista carta donacione vel elemosinaria II kalendas iunii, anno XXVIIII regnante Radeberto, rege.

Sig+num Guisla, sig+num Renardo, sig+num Poncio, sig+num Maiolo, sig+num Wilelmo, qui ista carta donacione vel elemosinaria fecimus et firmare rogavimus. Sig+num Adalberto. Sig+num Guanalgodo. Sig+num Guadallo.

ONDEREDUS, presbiter, qui ista carta scripsit et sub sss. die et anno quod supra.

1. *Després hi ha quatre lletres esborrades expressament.*

73

1025, juny, 22

Donació al monestir. *Quíxol i els seus fills Bernat, Borrell i Isarn donen al monestir de Santa Maria de Serrateix una terra alodial situada al comtat de Berga, al terme de Viver, al lloc anomenat Baldret.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (7 × 30,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguns forat gran, a dalt, a la banda esquerra. Lletres rodones i ben arrenglerades Al verso: "Viver" i "CCII".

I[n ...] Wixol et [filios meos,] nomine Bernardus [et Bo]rrel et Ysarnus. Magnum nobis et satis licitum esse videtur domum Dei hedificare ex de nostris rebus honorificare [...] rebus honorare atque concedere. Audientes predicaciones et monita sanctorum patrum quia elemosina a morte liberat animas, cognoscentes nos peccati macula honustos compuncti divi[na piet]ate ut pius et misericors

sit Deus in peccatis nostris. Propterea tradimus atque concedimus ad domum Sancte Marie cenobii Serrataxensi alaudem nostrum proprium, unam videlicet peciam I de terra qui nobis [advenit] de parentorum vel pro qualicumque voce. Et est hec omnia in comitatu Bergitano, in apendicio de Viver, in locum que vocant Codina de Baldret. Et affrontat ipsa pecia I de [terra] in terra de Truitell et de alia in vinea de filios Oriol, qui fuit condam, et de tercia in strada et de quarta de Wifredus filium Oriol, qui fuit condam. Quantum inter istas affrontaciones includunt sic donamus atque concedimus Sancte Marie suprascripte hec omnia supradicta quantum ibi habemus pro qualicumque voce ab omni integritate, cum exiis et regressiis suis. Et si quis contra hanc cartam elemosinariam vel largicionis venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare set iram Dei incurrat et cum Iudam Scariothe portionem accipiat et insuper in quadruplum exsolvere cogatur.

Facta karta elemosinaria × kalendas iulii, anno XX VIIII regnante rege Rodberto.

Sig+num Wixol et filios meos, nomine Bernardus et Borrel et Ysarnus, qui hanc kartam largicionis rogavimus scribere et testes firmare. Sig+num Durandus. Sig+num Sunierus. Sig+num Bonifilius.

URMULUS,[1] monachus vel sacer, qui hanc kartam elemosinariam scripsit et sub sss. die et anno quod supra.[2]

1. *Escrit amb unes lletres molt llargues*. 2. *Tota la darrera línia és escrita en lletres majúscules*.

74

1024-1025

Compra del monestir. *Alúdia, Ansfred, Ermetruit i Selva venen a l'abat Renard, del monestir de Santa Maria de Serrateix, una peça de terra situada al terme del castell de Viver, pel preu de tres sous.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 60 (fol. 30v).

Any XXVIIII del mateix rey <Robert>. Aludia, Ansefredo, Ermetrute y Selva vengueren a Reinardo abat altre pessa de terra francha, en lo mateix apendicio <del castell de Viver>, pel preu de tres sous. Número CCIV.

75

1025, setembre, 9

Publicació sacramental. *Publicació sacramental del testament de la vescomtessa Guisla. Deixa al monestir de Santa Maria de Serrateix un somer. Fa un gran nombre de donacions a altres institucions eclesiàstiques.*

[A]. Perdut.
B. ACU. *Liber Dotaliorum Ecclesie Urgellensis*, vol. I, foli 228v, doc. 763. Còpia del segle XIII.
a.* BARAUT, 1981, doc. 401, pàgs. 107-109. Només copiem el fragment dedicat al monestir de Serrateix.
b. UDINA, 1984, doc. 137, pàgs. 317-319.

Condiciones sacramentorum, ex ordinacione Unofredo, levita, et Sendredo, iudice, et in presentia Duran, presbitero, et Donucio, presbitero, et Maiol et Poncii et Savaricho et Bernardo et Dela, presbiter, et aliorum bonorum hominum qui ibidem aderant, testificant testes prolati quas profert Ermomir in faciem de supradicto Sendredo, iudice, ad comprobandam helemosinam de condam nomine Guisla, vices comitissa, defuncta. <...> Et ad domum Sancta Maria Serrataxi somer I. <...>

Latet condicionis V idus septembris, anno XXXº regnante Radberto, rege.

Sig+num Ermomir, qui sum elemosinario et hunc iuramentum iuravi. Ermengaudo, episcopo et Bernard Senfred et Senfred Arnal. Sig+num Sendredus, iudex, sss. Arnallus, levita, sss. Durandus, presbiter, sss.

Giscafredus, levita, qui has condiciones scribsit et ss. die et anno quod supra.

76

1025, novembre, 30

Venda comtal. *El comte Guifré i la seva muller Elisabet venen a Arnau i a la seva muller Biliard un alou situat al comtat de Cerdanya, a la vall de Gósol, al lloc anomenat Sorribes, format per dos masos abandonats, pel preu de 150 sous en quelcom d'equivalent. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11 × 30,5 cm). En bon estat de conservació, però amb taques i una mica gastat. Escriptura carolina, fina i acurada. Al verso: "Sorribes vendicio" i "El gran conde

Vifret y sa muller Elisabet venen a Arnalt y a sa mullert Biliart un alou que tenen en el condat de Cerdanya, en la vall de Gósol, anomenat Sorribes. Any 1026."

In Dei nomine. Ego Wifredus, gratia Dei comes, et uxor mea, Helisabet, vinditores sumus tibi Arnall et uxor tua, Biliard, emptores. Per hanc scriptura vinditionis nostre vindimus vobis alaudem nostrum proprium qui nobis advenit per fevum lixivum. Et est ipsum alaude in comitatum Cerdaniense, in val de Gosalense, in locum que dicunt Sorribes, id sunt: ostalitates duas lexivas, qui fuerunt de Galindo et de Torel vel de eredes illorum. Et abet afrontaciones de I parte in ipsa Trapa, et de alia in Petra Cava, et de III in era de Teman, de IIII in ipsa Portela. Quantum in istas afrontaciones includunt sic vindimus vobis ipsum alaude cultum et ermum, cum illorum arboribus, pratis, pascuis, silvis et garricis, aquaductibus vel reductibus, cum exiis vel regressiis earum ab integrum, quomodo fuit et esse debet de ipsas predictas ostalitates, propter precium solidos CL, in res valentes. Et est manifestum. De nostro iure in vestro tradimus dominio et potestate. Quod si \nos/ vinditores aut ullus homo inquietare voluerit non hoc valeat vindicare sed componat in duplo, cum omnem suam inmeliorationem. Et in antea ista vinditio firma permaneat modo vel omnique tempore.

Facta ista carta vinditione II kalendas decembris, anno XXX^{mo} regnante Rodbertus rex.

+ Helisabet, qui ista carta vinditione fecimus et testes firmare rogamus. + Wifredus, gratia Dei comes. Sig+num Ebrino. Sig+num Remon. Sig+num Wilabertus. + Senderedus, iudex sss.*

SUNIARIUS, levita, qui ista carta vinditionis scripsit et sub sss. die et anno quod supra.

77

1026 (probablement 1030),[1] gener, 20

Testament. *Testament de Ponç, ardiaca. Deixa al monestir de Santa Maria de Serrateix tots els alous del Berguedà. Fa nombroses donacions a altres esglésies i monestirs.*

[A]. Perdut

B. ACU. *Liber Dotaliorum Ecclesie Urgellensis*, vol. I, foli 211, doc. 700. Còpia del segle XIII.

a.* BARAUT, 1981, doc. 405, pàgs. 111-113.

<...> Ob hoc igitur in Dei omnipotentis nomine, ego Poncius archilevita precor simulque rogo ut sint helemosinarii mei, id est Bernardus frater meus et Bernardus Ponci et Oliba, sacer, et Poncio Durando et Guifred Eizo et Seniofredus, sacristanus, et Isarnus Oliba. Precipio namque vobis et precor ut si mors mihi advenerit de ista egritudine donare faciatis omne meum avere propter remedium anime mee sicut vobis iniunxero. <...> et ipsos alaudes de Berchitani remaneant ad Sancta Maria de Serratex <...>; et hoc fiat post obitum Poncioni nepoti meo.[2] <...>

Factum hunc testamentum Xº IIIº kalendas februarii, anno XXXº regnante Rotberto rege.

Sig+num Poncius, archilevita, qui hunc testamentum feci et testes firmare rogavi. Sig+num Guifred Eiz. Sig+num Placedino. Sig+num Arbert. Sig+num Oliba. Sig+num Seniofredus, sacer sacricustus +. Isarnus, sacer sss.

Seniofredus, levita, qui hunc testamentum scribsit et sss. die et anno quod supra.

1. *Cebrià Baraut creu que la datació d'aquest document no és correcta (20 de gener de 1026), atès que "la publicació sacramental del qual tingué lloc* VII kalendas iulii, anno XXXV, regnante Radeberto rege *(25 de juny de 1030). S'hi diu que el testador havia mort* in mense preterito ianuario*, i el mateix dia 25 de juny, dintre els sis mesos prescrits per la llei, els marmessors lliuraven a Santa Maria de la Seu els alous de Ger i de Momolús, al comtat de Cerdanya, que li havia llegat. La redacció del testament caldria situar-la, doncs, el 20 de gener de l'any darrerament esmentat." (*BARAUT, *1981, pàg. 26).* 2. *Abans d'adjudicar tots els alous del Berguedà al monestir de Serrateix, ha deixat els alous que té al Vallespir a Santa Maria d'Arles, els alous del Ripollès a l'abadia de Santa Maria de Ripoll. Després de fer esment de Serrateix, deixa els alous de la Cerdanya a Santa Maria de la Seu d'Urgell. És difícil de saber si aquesta clàusula, que es refereix al seu nebot, afecta només els alous cerdans o bé també els situats en les altres tres comarques.*

78

1005-1026

Compra del monestir. *L'abat Renard, del monestir de Santa Maria de Serrateix, compra a diversos particulars uns alous situats a Avià, al lloc anomenat "Rial de Serra".*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 75 (fol. 38r).

Compra feta per lo abat Raynardo y monestir a diferents particulars de Avià de uns alous en dit terme, en lo lloch anomenat Rial de Sarra.[1] Any del rey Roberto. CLXIX.

1. *En el resum del segle XVIII d'un document fet el 19 de maig de 1293, conservat a l'arxiu privat del mas Santamaria, de Serrateix, trobem mencionat també aquest lloc:* "Bernardo Saig y su esposa Laura, de Berga, establecen en enfiteusi a Pedro Mascaró y a su hijo Bartolomé, de la parroquia de San Martín de Aviá, y a quien quisiere, tres feixas o banadas de tierra, llamadas el Rial, que tenían en dicha parroquia de Aviá, bajo el dominio directo o señoría del rey, lindantes con el camino que iba a Berga y, por otra parte, con honores de na Sanmartina, con la obligación de entregar la mitad de lo que cosechase y la tascha o primicia, a excepción de un huertecito que hay allí, del que sólo le tenían que dar las primicias o tascha; prometiendo el estableciente poner cada año la mitad de la siembra que se necesitase y enbregar al enfiteuta 12 dinarios Barc. de terno."

79

1027, gener, 1

Donació comtal al monestir. *El comte Guifré dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou, format per dos masos, situat al comtat de Cerdanya, al lloc anomenat Pedra. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CCCCXCVIII".
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 67 (fol. 34r). Còpia abreujada.
C. Esment: BC, PASQUAL, vol. IV, 88 (fol. 44v).

In Dei nomine. Ego Uuifredus, gratia Dei comes. Magnum michi et satis licitum esse videtur domum Dei hedificare ubique et de meis rebus honorare atque concedere. Audiens predicationes et monita sanctorum patrum quia helemosina a morte liberat animas. Cognoscens me peccati macula, etc. Propterea concedo ad domum Sancte Marie coenobii Serra Taxi alaudem meum propium, id est: mansos duos, cum terras et vineas, cultas et eremas, cum illorum arboribus; qui est in comitatu Cerdaniense, in locum que vocant ad ipsa Petra et abet affrontaciones de parte orientis in villa que vocat Oruc, et de meridie in Essega, et de occiduo in riu de Borr, de circi in villa que vocat Bederrs. Quantum infra, etc.

Facta carta helemosinaria vel largicionis kalendas ianuarii, anno XXXI regnante Rodberto rege.

Wifredus, comes +, qui hanc cartam feci scribere et testes firmare. Sig+num Ranardi. Sig+num Ugberti. Sig+num Isarni.

Oliba, sacer, qui hanc kartam scripsit et sub + die et anno quo supra.[1]

1. *Al final de la transcripció del pare Pasqual:* Original signat de número CCCCXCVIII.

80

1027, setembre, 29

Publicació sacramental. *Publicació sacramental de Rotuda, jurat sobre l'altar de Sant Just d'Ardèvol (Solsonès). Actuen com a marmessors Mir de Ponts, Borrell de Tarabau i la seva muller Adalès, Isarn, Unifred i la seva muller Illa, i Argemir. S'esmenten les donacions fetes a Santa Maria de Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Santa Maria de Serrateix, Sant Pere de les Puelles, Sant Cugat del Vallès, Sant Benet de Bages, Santa Cecília de Montserrat, Santa Maria de Caldes, la seu d'Urgell, la seu de Girona, Sant Pere de Galligants, Santa Maria d'Amer, Sant Miquel de Fals, Sant Pere de Rodes, Sant Llorenç de Morunys, Sant Pere de Graudescales, Sant Sadurní de Tavèrnoles, Santa Maria de la Grassa, Santa Maria d'Ardèvol, Sant Just d'Ardèvol, Santa Maria de Castellfollit, Sant Miquel de Riner, Santa Susanna de Cardener, Sant Martí de Riner, Sant Feliu de Cervià (a Torelló), etc. Així mateix, s'esmenten deixes a la filla de la difunta, a algun nebot i a d'altres.*

[A]. Perdut.
B. ACA. Cartulari de Sant Cugat del Vallès, full 321, número 961.
a.* RIUS, *Cartulario de "Sant Cugat" del Vallés*, vol. II, doc. 505, pàgs. 157-158.
b. Resum: MAS, *Notes*, vol. IV, 263 (núm. CDXXIV).

Només transcrivim el fragment que té relació amb el monestir de Santa Maria de Serrateix.

Conditiones sacramentorum a quarum ex ordinacione ubi resi-[de]bat sacerdos nomine Argericus et Adalbertus, levita vel iudex, et Marchione, iudex, et in presentia Gerberno et Arnallo et Geriberto et Dacone, presbitero, et Galindo et Oliba Blanco et aliorum bonorum hominum qui ibidem aderant, quorum nomina eorum longum est adtexere. Testificant testes prolati quas proferunt elemosinarii de quondam femina nomine Rotudis, id est, Mir de Pontis et Borrellus Taravallensis, et uxor sua Adalezis, et Isarnus Unifredus et uxor sua Ilia, et Argemir, in facie de supradicto sacerdote vel iudices ad comprobandam extremam suam voluntatem de prefata conditrix. Et hec sunt nomina testium qui hoc testificant, sicuti et iurant, id sunt, Argemir et Bernardo et Adaledis, iurandi autem dicimus in primis per Deum Patrem omnipotentem et per Iesum Christum filium eius sanctumque Spiritum qui est in Trinitate unus et verus Deus et per hunc locum veneracionis Sancti Iusti martiris, cuius

ecclesia sita est in comitatu Urgellitano, infra terminos de castrum Ardeval, supra cuius sacrosanto altario as condiciones manibus nostris continemus vel iurando contangimus <...>.

Et ipsum alaudem de Bergitano remanssisset ad Guifred, nepto suo, ut tenuisset in vita sua in servitio Sancta Maria, et post suum obitum liberum relinquisset ad Sancta Maria Serratex, cum ipsos molinos et omnia qui ibidem abebat. <...>

Late condicionis III° kalendas octobris, anno XXXI° regni Roberti regis.

Sig+num Argemir, sig+num Bernardo, sig+num Adaladis, nos testes sumus et has condiciones fideliter iurando confirmamus. Sig+num Isarno, sig+num Ilia, sig+num Mir, sig+num Borrellus, nos helemosinarii sumus et has condiciones iuramus. Sig+num Gerberno, sig+num Arnallo, sig+num Geriberto, sig+num Galindo, sig+num Oliba, Daco presbiter ss., nos ad presens fuimus. Adalbertus, levita et iudex. Marcus, iudex.

Ss. Elldomares, sacer, rogatus scripxit et ss. die et anno prefixo.

81

1029, setembre, 11

Donació al monestir. *Franc dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, al terme de Montmajor, a la Llena, al lloc de Tapioles. S'estableix que el donador i la seva muller Susanna, mentre visquin, donin la tasca, i que llur descendència hagi de donar la tasca i el quart. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (19 × 28 cm). Pergamí en mal estat de conservació, amb taques, estrips i forats. Escriptura amb lletres grosses i ben arrenglerades. Al verso: "Tapioles. Montmajor".

In nomine Domini. Ego, Francho, donator sum tibi ad domum SANCTE MARIE CENOBII SERRATEXENSI alodem meum quam habeo in comitatu Bergitano, in agacentias de Monte Maiore vel de ipsa Lena, qui michi advenit de parentorum vel de comparacione vel per qualicumque voce. Et sunt casas, casalibus, hortis, hortalibus, cum arboribus, terras cultas vel incultas, vineas cultas vel ermas cum illorum arboribus, pratis, pascuis, silvis, garricis, aquis, aquarum, ductibus vel reductibus. Et est hec omnia in locum que dicunt Tapiolas, et affrontat hec omnia de una latus in rivo de

Anavel, et de alia in Elzina, de tercia in terminia de kastro Kerol, de quarto vero latus in domum Sancte Cruce. Quantum inter istas affrontationes includunt sic dono ad domum SANCTE MARIE CENOBII iam dicta ipsum alaudem tascalem, qui fuit de Seniofredo Allebo,[1] in tali videlicet ratione,[2] dum ego Francho et uxor mea Susanna vixerimus teneamus et possideamus et per unumquemque annum donare faciamus ipsa tasca et post obitum nostrum teneat posteritas nostra in subiectione Sancte Marie et donent de omnia ipsa tasca et ipsum quartum de ipsa laboratione que inde exierit qui remanet de ipsa tasca. Et est manifestum. Quod si nos donatores, Francho et Susanna, ista karta inquietare voluerimus aut aliquis de nostra posterita aut ullusque homo, non hoc valeat vindicare set componat in duplo et in antea ista scriptura donationis firma permaneat omnique tempore.

Facta karta ista donationis III idus september, anno XXX°IIII regnante Rodberto rege.

Sig+num Francho, sig+num Susanna, qui [i]sta karta donationis fecimu[mus] et testes firmare rogavimus. [Ber]nardus, sacer, ss. Sig+num [D]urandus Ermemir. Sig+num Amalrig, sss. Mir, presbiter. Sig+num Reimundus Mir. Sig+num [...] [Sen]deredus, iudex.[3]

ARNALLUS, SACER VEL MONACHUS, qui hanc carta [la]rgicionis scripsit et sub sss. die et an[no quod supra].[4]

1. *Dubtós.* 2. *De mal llegir.* 3. *Signatura autògrafa.* 4. *La darrera línia —des d'*Arnallus*— tota en majúscules.*

82

1030, juny, 25

Adveració sacramental d'un testament. *Publicació sacramental del testament de Ponç, ardiaca (vegeu doc. 77), jurat sobre l'altar de Sant Jaume de Rigolisa, al comtat de Cerdanya. El testador havia mort el mes de gener d'aquest mateix any al poble de Gramós, al comtat d'Urgell. Dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix els alous que té al Berguedà.*

A. ACU. Pergamí original, núm. 265. Original (30 × 56 cm).
B. ACU. *Liber Dotaliorum Ecclesie Urgellensis*, vol. I, foli 211, doc. 701. Còpia del segle XIII.
a.* BARAUT, 1981, doc. 434, pàgs. 138-140.

Condiciones sacramentorum ex ordinacione Oliba, levita, et iudice Sendredus et in presencia Seniofredus, vicescomes, et Bernar-

dus, auditore, et Witardus et Seniofredus, Leupardus et Wifredus, vicescomes, et aliorum bonorum ominum qui ibidem aderant. Testifichant testes prolati quas profert Bernardus et Poncius Durandus et Bernardus Poncius et Oliba, sacer, in faciem de supradicto levita vel iudice ad comprobandam elemosinam de condam Poncii, archilevita, et ec sunt nomina testium qui hoc testificant sicuti et iurant, id est Seniofredus, sacer et sacristanus de sancta Sede Orgellitana, et Isarnus, sacer, et Seniofredus, levita, et Wifredus Eic et Placedis et Arbertus. Iurati autem dicimus <...> per unc locum veneracionis Sancti Iachobi apostoli cuius baselica ssita est in comitatum Cerritanie, in locum que dicunt Aragulisa, supra cuius sacro sanctoque altario as condiciones manibus nostris continuimus vel iurando contangimus, quia nos supra scripti testes scimus et bene nobis cogitum est, de presente eramus oculis nostris vidimus et aures nostra audivimus antequam ora quando iacebat condam Poncii in egritudine unde obiit in villa Garamos, in ipso itinere ubi pergebat in servicio seniori suo, Ermengaudo episcopo, ad placitum comitibus Paliarensi ubi volebant pergere, et apreendit eum ipsa egritudine, et tunc nos videntes vel audientes mandavit vel iunxit ut fuissent sui elemosinarii fratri suo Bernardus et Bernardus Poncio et Oliba, sacer, et Poncius Durandus et precepit nobis et dixit <...> et ipsi [alaudes de] Berchitano remaneant ad Sancta Maria de Serratex <...>.

Late condicionis die VII kalendas iulii, anno XXXV regnante Raudeberto rege.

Sig+num Bernardus. Sig+num Poncius. Sig+num Oliba, presbiter, ss., nos qui sumus elemosinarii et unc iuramentum iuramus. Sig+num Wifret Eic. Sig+num Plazedi. Sig+num Arbert. Seniofredus, sacer sacricustus +, nos testes sumus et unc sacramentum iuramus vel adfirmamus. Isarnus sacer ss. Seniofredus levita. Sendredus iudex ss., qui hunc sacramentum fideliter recepi.

Oliba, levita, qui as condiciones scripsi et sub sss. scripsit die et annoque prefixo. <...>

83

1031, març, 6

Compra del monestir. *Esclua i la seva muller Bella venen a l'abat Mir, del monestir de Santa Maria de Serrateix, i a la resta de la comunitat un alou situat al comtat de Berga, al terme del*

castell de Viver, pel preu de tres sous i quatre diners en quelcom d'equivalent. S'esmenten les afrontacions.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 17-21 cm). Manca un fragment del pergamí a dalt, i també tota la part dreta. Escriptura acurada. Al verso: "CCVII".

B. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 61 (fol. 31r).

In nomine Domini. Ego Esclua et [uxor mea, Bela,][1] vinditores sumus vobis domno M[ironi, abbate, simul cum] congregacione monacho[rum Sancte Marie c]enobii, per hanc scriptura vindicioni[s ... alo]dem nostrum, id sunt: terras et [vineas, cha]sas, chasalibus, ortis, ortalibus, cultum vel [eremum, cum illorum arbori]bus, est est franchum. Qui nobis adve[nit ... m]e Esclua de parentorum vel per comparacione et [... deci]mum. Et est ipsum hec omnia in cho[mi]tatum Bergitano, in chastro Viver, in locum que vocant [...]. Abet afrontaciones de parte orientis in roches de Nuaca, et de meridie in hostallad de Fabrega [...] Galito, et de hocciduo in puio de Donad, et de parte vero circi in eclesia Sancti Fel[icis]. Quantum inter istas [afron]taciones includunt sic vindimus vobis ipsum hec omnia quod superius insertum est, totum ab integrum hoc quod [abemus] et abere debemus, cum exiis earum et regresiis, propter precium solidos III et argencios IIII in rem valentem. Et [est mani]festum. Et si quis qui contra hanc ista carta vindiccionis venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindica[re sed con]ponat in quadruplum, cum sua inmelioracione, et non sit disrupta. Et in antea ista vindi[...] omnique tempore.

Facta ista carta vindiccionis II nonas marci, anno XXXV regnante R[odberto rege].

[Sig+num] Esclua, sig+num Bela, qui ista carta vindicionis rogavimus scribere et testes fir[mare ... Mir] Baldred. Sig+num Lopard Sentred. Sig+num Ez Goltred.

Onofred, sacer, qui hoc scripsit die et sss. ano [...].

1. *Bona part de les reconstruccions han estat fetes gràcies a la transcripció parcial que el pare Pasqual va fer d'aquest document.*

84

1031

Donació al monestir. *Duran dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al terme de Puig-reig (Berguedà).*

[A]. Original perdut.

B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 86 (fol. 43v).

Donació que Durando féu al monestir de un alou en lo terme de Puigreig. Any 36 del rey Rodoberto. Número 283.

85

1032, febrer, 24

Venda privada. *Onofred ven a [Bern]at i a la seva muller Virgília i a Ató i a la seva muller Ermengarda la meitat d'un casal, d'una torre, d'una feixa de terra i d'una vinya. Tot això era situat al comtat de Berga, al terme de Viver, al lloc anomenat la "Torre d'Ol·lirbi", pel preu d'un sou en quelcom d'equivalent. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (9,5 × 21 cm). Pergamí en mal estat, amb nombroses taques i forats. Escriptura feta amb poca cura. Al verso: "Viver".

In nomine Domini. Ego Onofred vinditor sum [tibi ...]ardo et uxori sue, Virgilia, et Ato et uxori sue, Ermengardes. Per hanc scriptura vindicionis me vindo vobis kasale I medio et tore[1] media et fexa de terra media et vinea, qui mihi advenit de parentorum vel [de] conparacione. Et est ipsa hec omnia in comitatum Bergitano, in apendicio de Vivero, in ipsa tore de Ollirbio. Et afronta ipsa hec omnia de II partes in terra de Oliba Berald et de alia II in terras de nos comparatores. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic vindo vobis ipso kasale medio et ipsa tore media et ipsa fexa de terra media, ipsa vinea [...], totum cum exio vel regresio earum, in precio[2] solido I, in res valentem. Et est manifestum. Et qui contra hac ista carta vindicionis venerit pro inrumpendum aut ipsa[3] vindicione uullusque[4] omo qui inquietare voluerit in duplo vobis componere faciat, et in antea ista vindicio firma sit[5] omnique tempore.

Facta carta vindicione VI kalendas marcii, anno III rennante Aianriko, rex.

Sig+num Onofred, qui ista vindicio fecit escribere et testes firmare rogavi. Sig+num Reinardo. Sig+num Uuilelmus. Sig+num Uuifredo.[6]

Odo, levita, scripsit[7] et sss. die anno quod supra.

1. *De mal llegir.* 2. *Davant de* precio, pro. 3. *Dubtós; les lletres són fetes d'una manera molt maldestra.* 4. *De mal llegir.* 5. *Lectura difícil.* 6. *Lectura dubtosa.* 7. *Davant d'aquesta paraula hi ha diverses lletres esborrades.*

86

1034, setembre, 26

Testament. *Testament de Guillem. Fa nombroses donacions a monestirs i deixa una unça d'or a l'abadia de Santa Maria de Serrateix.*

[A]. Original perdut.
[B]. Còpia feta al Cartulari Major de Cuixà, fol. 15, perdut.
C. Còpia a París, BN, Baluze, 117, fol. 107v-109.
D. Còpia a París, BN, Baluze, 117, fol. 215v.
a.* P. MARCA, ap. CCXII, cols. 1057-1059.
b. F. MONSALVATJE, *Noticias Históricas*, I, ap. IX, pàgs. 259-262.
c. E. JUNYENT, *Diplomatari i escrits...*, doc. 114, pàgs. 190-192.

Només copiem algunes frases relacionades amb el monestir de Santa Maria de Serrateix.

<...> Ego Guilelmus, providens in posterum qualecumque mihi confugium, sapientissimi Salomonis cupio implere consultum dicentis inter alia: <...> Si quid autem superfuerit, detur monasterio Sancti Mikaelis archangeli in cenobio Coxani, et ibidem cum corpore meo XX^{ti} uncie auri, monasterio Sancte Marie Rivipollentis uncie II, Sancte Marie Arulas, Sancti Stephani Balneolas, Sancti Petri Campo Rotundo, Sancti Petri Bisulduno, Sancti Laurentii de Monte, Sancti Laurentii Bagazani, Sancti Martini Chanegonis, uncias singulas. Sancte Eulalie Elenensi et Sancte Marie Urgellensi uncie singule, ut pro amore Dei caritatis causa orent pro anima mea clerici, et absolutionem faciant episcopi. Sancte Marie monasterio in Serra Taxi sito uncia I. Dentur autem solidi CC monasterio Sancti Mikaelis ab uxore et filiis meis pro hereditate Udalardi, quem ibi monachum a pueritia esse institui <...>.

Facta scriptura testamenti VI kalendas mensis octobris, anno IV presidente Einrico Franchorum rege.

Sig+num Guillelmi, cuius iussu exerata est hec scriptura testamenti, et testes adibiti, propriis manibus perplexi. Sig+num Durandi, presbiteri, cognomento Gontarii. Sig+num Guadaldi Odgeri. Sig+num Guifredi Aneri. Sig+num Mironi Tassii. Sig+num Ricardi Comma. Sig+num Altemiri Villenove.

Galindus, levita, scripsit et sub sss. sub die prefixo et anno prenotato.

87

1035, gener, 31

Donació testamentària al monestir. *Ledgarda i el seu fill el vescomte Guifré, com a marmessors d'Eldemar, donen al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, al terme de Casserres, al lloc anomenat "Tiurana" [actualment Ca n'Eloi].*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia de l'any 1265 (7,5 × 28 cm). Pergamí en bon estat de conservació.

C. BC, PASQUAL, vol. IV, 71 (fol. 36r). Còpia molt abreujada de B.

Hoc est translatum ab originali fideliter sumptum presentibus fratre D. Loret et fratre Guillelmo de Ripa et Bernardo de Cura, presbiteris, in anno Domini MºCCºLXV, XV kalendas octobris. Quod sic incipit:

In nomine Domini. Ego Ledgardis, femina, et filio meo, Guifret, viscomes, qui sumus manumisores de condam Ollomar. Donatores sumus domino Deo et Sancta Maria cenobio, qui est in comitatum Berchitano, in Seratex. Per hanc scriptura donamus nos alode qui habebat Elomar, in terminos de Castro Seras, in locum qui dicunt Tiurana, qui ad ille advenit de genitori suo. Sic donamus nos propter Deum et remedium anima Elomar suprascriptum.[1] Nobis advenit per manumessoria de condam Elemar, per sum testamentum, et pro suo iudicio quia habemus obligato a serie condicione ordinante iudice. Sic donamus istum alode suprascripto totum ab integrum, cum illorum afrontationes ubicumque invenire poturunt servis Sancta Maria iam dicta cenobii pro anima Ollomari iam dicto. Et est manifestum ut in Dei nomine firmam abeat potestatem. Quod si nos manumissores vel donatores au aliquis ullus homo masculus vel femina disrumpere voluerit non hoc valeat vindicare set conponat in duplo, cum sua melioratione et postea ira Dei incurrat et omnibus sanctis contrarios abeat et in infernum cum Iuda eredes fiat.

Facta karta II kalendas februarii, anno IIII rennante Enrici, regi.

Sig+num Leggardis, femina, sig+num Guifredus, qui donavimus et firmavimus. Sig+num Geribert. Sig+num Arnal. Sig+num Semol.

Martinus, presbiter, qui escripsit, cum literis suprapositis in verso primo et sub sss. die et + anno quod supra.

Arnaldus, sacrista Serrataxensis[2] et monachus, qui hoc translatavit ut dictum est primo versu, die et anno quod + supra.

1. *Corregit.* 2. *Tacat.*

88

1038, febrer, 13

Donació comtal al monestir. *La comtessa Elisabet de Cerdanya, d'acord amb el seu marit, el comte Guifré, dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix els pobles de Soriguera, juntament amb l'església de Sant Miquel. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13,5 × 46,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb algun plec i algun forat. Al verso: "CCCCLXXXVI", "Nº 41. Donació de Soriguera y iglésia de St. Miquel" i "Nº 1. Dotalia de Soriguera y Soriguerola".

B. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Trasllat fet per Petrus l'any 1203 (15 × 37 cm). Pergamí en bon estat. Al verso: "CCCCLXXXXI".

C. BC, PASQUAL, vol. IV, 67 (fol. 34r).

D. ADS. Documents de Santa Maria de Serrateix. Plec 35. Còpia del segle XVIII.

E. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 88 (fol. 44v),

F. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 88 (fol. 44v). Ex A.

In Dei et sempiterni regis nomine. Ego Helisabet, gratia Dei chomitissa, cum consensu hac volumptate viri mei Guifredi, chomiti, dono atque concedo domino Deo sancteque Virginis Marie matris eius, cuius domum et cenobium est in comitatum Bergitanensium, locum nuncupatum Taxum. Per hoc pactum, scripture dono ei alaudem meum proprium quod habeo in comitatu Ceritaniense, qui mihi advenit per donacionem viri mei chomiti suprascripti locis, sciliter villas Surigarias, simul cum ecclesia Sancti Michaelis, cum decimis et primiciis et defunccionibus et oblacionibus fidelium. Id sunt: casas, casalibus, cum solis et superpositos, ortis, ortalibus, terris et vineis, cultis et ermis, columbariis et torcularíis, pratis, pascuis, simul cum tota ipsa ribera, silvis et garricis, simul cum ipso bosch et arboribus cuiusque ieneris, petris, petrarum, mulinis, mulendariis, cum eorum decursis et caput aquis, aquarum, vieductis et reductis, cum exiis et regresiis earum, quantum ibi abeo per ullasque voces. Et abet affrontaciones hec omnia superius nominata a parte orientis in ipsa villa de Taltorta, de meridie in villa de Urg et sic vadit in villa Estol, de occiduo in villa Sanavastre

et sic transiit usque in villa Ger,[1] de septemtrionis[2] in villa Saga sive in ipsa villa de Bolvirr. Quantum inter istas affrontaciones includunt et ambiunt sic dono et trado in dominio et potestate Sancte Marie cenobii Serratexensi, cum exiis et regressiis suis, ut militantibus ibidem Deo teneant et possideant, cum censis et serviciis, simul cum ipsa iova et ipso tragi, sine aliqua diminucione quam ego inde non faciam. Sed pocius his qui facere voluer[int resistenciam][3] et Deo eiusque matri vel servis eius in quantum p[otuer]o auxilium prebeam quatenus predicta ecclesia hec omnia suprascripta securo teneat et in perpetuum possideat ut Deus omnipotens veniam tribuat delictis meis et viri mei et posteri mei et mihi adhuc presente vita degente prosperitatem temporis et animam meam suam misericordiam concedat. Et sic, de meo iure trado in dominio et potestate Sancte Marie eisque ibidem servientibus ad proprium alaudium sine servicio et sine ulla inquietacione homini vel femine ad facere illorum voluntate. Et est manifestum. Si quis vero contra hanc istam cartam elemosinariam vel donacionem venerit ad inrumpendum aut ullusque homo vel femina inquietare aut disrumpere voluerit in quadruplum conponat predicte Sancte Dei ecclesie. Et in antea ista mea donacio firma permaneat omnique tempore et non sit disrupta.

Facta ista carta donacione vel elemosinaria idus februarii, anno VII regnante Heienricho, rege.

Sig+num Helisabeth, comitissa, qui istam cartam donacionis vel elemosinaria mandavi scribere et testes firmare rogavi et manibus meis firmavi. + Wifredi comitis.* Sig+num Adalbertus.* Sig+num Duran.* Sig+num Eliseo. Sig+num Raimundi Mironi. Sig+num Ebrini Raimundi. Sig+num Gilaberti.

MIRO, sacer, qui hanc cartam rogitus scripsi sss. sub die et anno quod supra.

1. B *diu* Ger. *A l'original la* r *final és més difícil de llegir.* 2. *Abreujat* VII trionis. 3. *Restituït segons* B.

89

1038, novembre, 19

Testament. *Guillem, fa testament i ordena als seus marmessors que facin donacions al seu germà, Sunifred, al seu senyor, Arnau Guillem, a les obres de Sant Pere de Serrateix, a Santa Maria*

de Serrateix, a Santa Maria del Puèg, a Sant Pere de Roma i a algunes altres persones. Només s'esmenten béns mobles.

[A]. Original perdut.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 78 (fol. 39v). Còpia una mica abreujada

Willelmus fa testament y ordena a sos marmessors, ço és Arnall Wilelm, Wifret Marcuz y Mir, que distribuescan las suas cosas. Primo = = ut vendatis meum mulum et medietatem precii detis inter Sancta Maria del Pug et Sancti Petri Rome. Et de alia medietate ad Sancti Petri de Serratex in eius opera aureum I et ad Sancti Iusti aut in opera vel in quo necessitas fuerit alium aureum. Et ad Petrum monachum aureum I et ad fratrem meum Seniofredum aureos IIII. Et si amplius fuerit de pretium, detis pro anima mea ad clericos. Et meum equum remaneat ad seniorem meum Arnall Willelm. Et hoc quod debet mihi Miro Riculfi, id est: aureos IIII, ad Sancta Maria Serratex aureos II et alia pro anima mea in clericos vel monachos aut in capas prout melius videbitis. Et ad fratrem meum Seniofredum date meum escud et lancea et espada.

Facto hoc testamento XIII kalendas decembris, anno VIII regnandi Enrici regis.

Firman los marmessors ab ell. Petrus, levita, scripsit.

Original sens número.

90

1046, febrer, 2

Donació comtal al monestir. *Ramon, comte de Cerdanya, i la seva muller, la comtessa Adala, donen al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat a la parròquia de Santa Maria de Talló anomenat poble de Corts. S'esmenten les afrontacions i els censos que han de lliurar els seus habitants.*

[A]. Original perdut. Segurament amb el número CCCCXCVII.
[B]. Còpia perduda. Segurament amb el número CCCCLXXXXVII.
C.* BC, PASQUAL, vol. IV, 68 (fol. 34r). Ex A.
D. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 88 (fol. 44v). Ex B.

Si famulorum meritis iuste compellimur debite compensare lucra mercedis quanto iam copiosius pro remediis animarum divinis cultibus et terrena debemus impendere et impensa legum soliditate servare. Quapropter quecumque res sanctis Dei baselicis aut per principum aut per quorumlibet fidelium donacionis collate

reperiuntur votive hac potencialiter pro certo censemus ut in earum inrevocabili modo legum eternitate firmetur. Et ideo in sempiterni regis nomine, ego Raimundus, gratia Dei comes, et coniux mea Adala, gratia Dei comitissa, donatores sumus domino Ihesu Christo sancteque matris eius Virginis Marie, cuius domum et cenobium est in comitatu Bergitanensium, locum nuncupatum Taxum. Per huius pactum scripture donamus ei alodium quod habemus in comitatum Cerritaniense, qui nobis advenit per parentorum et ad me Adala per meum decimum,[1] locum scilicet vocitatum, in parrochia Sancte Marie Tolonense, ipsa villa que vocatur Corts, id sunt: casas, casalibus, etc. Et habet affrontaciones a parte orientis in riu Duran et pervenit in villa que vocant Navascort, de meridie in ipsa strada sive in ipsa ecclesia Sancti Pauli, de occiduo in villa Cardilis, de septemtrionis[2] in ipso Buxeder. Quantum inter istas affrontaciones, etc. (tot com la passada carta)[3] ad facere eorum voluntatem, exceptus ipsa casa quod tenet Sendredus iudex. Et est manifestum si quis vero, etc.

Facta ista carta donacione vel helemosinaria IIII nonas februarii, anno XV regnante Haianricho rege.

Sig+num Raimundus, gratia Dei comes, sig+num Adala, gratia Dei comitissa, qui istam cartam, etc. Sig+num Bernardus Sinfre, vicecomite. Sig+num Dalmaz, vicecomite. Sig+num Bernad Radolf. Sig+num Bernad Agela. Sig+num Vidal. + Sendredus iudex +.

Ipsum censum de Curtes: ad annum unum exeunt porchs II, valent singuli solidus, et molto I et perna; et in alium annum porch I et moltos II et pernas II et vendunt modio I de vi per VIII modios de annona. Ad ministerialem: perna I et eminas de vi et quartal I de or, fogaças VI.

Bernardus sacer qui hanc cartam scripsi et subsc+ripsi sub die et anno quod supra.[4]

1. *Abreujat* Xm. 2. *Abreujat* VIItrionis. 3. *El document transcrit abans pel pare Pasqual és la donació de la comtessa Elisabet de les propietats de Soriguera al monestir de Santa Maria de Serrateix (doc. 88).* 4. *Al final de la transcripció del pare Pasqual:* Las firmas no són originals, però la lletra és del temps. Signat de número CCCCXCVII.

91

1046, novembre

Encíclica. *Encíclica mortuòria que anunciava la defunció d'Oliba, bisbe de Vic i abat de Ripoll i de Cuixà.*

[A]. Original perdut
B. Còpia d'Olzinelles conservada a l'AEV, Sign. 2061.
a. E. JUNYENT, "Le rouleau funéraire d'Oliba, abbé de Notre-Dame de Ripoll et de Saint-Michel de Cuixà, évêque de Vich", *Annales du Midi*, 63, 1951, pàgs. 249-262.
b.* E. JUNYENT, *Diplomatari i escrits...*, text literari 24, pàgs. 341-355, en concret pàg. 352.

Només copiem el paràgraf 79, relacionat amb Santa Maria de Serrateix. Els paràgrafs precedents fan referència als monestirs de Sant Esteve de Banyoles, Sant Pere de Besalú, un cenobi occità, la comunitat de Sant Pere de Casserres i la catedral de Vic. Després de Serrateix, trobem les abadies de Sant Genís de Fontanes, Sant Quirze de Colera, Santa Maria de Roses, la catedral de Girona, etc.

Reverentissimis patribus valdeque dilectissimis fratribus almae Marie Rivipollentis cenobio degentibus, Dei Genitricis Serrataxi cenobiii congregatio umilis, vestris quod scire valemus edocata ac erudita studiis interminabile gaudium aeterne felicitatis. Patronis vestri nostrique pii rectoris plena merore nobis olim delata est schedula VI scilicet nonas mai, feria IIII, ante veneranda Pentecosten dominica; pro eo namque devota mente diligenter eadem die post vespra obsequium celebrare studuimus, et mane superveniente sacras pro eius sancta anima hostias licet indigni offerre curavimus. Memoriam etiam eius et nunc quodam modo recens in nostris manet cordibus et eadem iugis perseverabit in hac nobis vita manentibus. Humiliter namque magnaque cum diligentia petimus, ut nutritori nostro domno Rainardo abbati vestre quoque fraternitatis commiti hec eadem impendere, et ut sanctorum, Christo propitiante, mereatur adcisci collegio pia benignitate exorare dignemini. Ceterorumque defunctorum nostrorum animas Domino comendate, ut ille eis profusa miseratione donet veniam qui proprio redemit merore quicque omnium in se continet memoriam. Prospera vobis cuncta succedant, et commoda bona semper proveniant.

NOGUERA

92

1047, agost, 16

Donació al monestir. *El sacerdot Adalbert i la dona Blancuça donen al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Cerdanya, al lloc d'Alp, a la parròquia de Sant Pere. S'estableix un pacte entre els donadors i el cenobi i s'esmenten les afrontacions dins les quals hi havia l'alou lliurat.*

[A]. Original perdut.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 68 (fol. 34v). Còpia abreujada.

Ego Adalbertus, sacerdos, et Blancuci, femina, donatores sumus domino Ihesu Christo sancteque matris eius Virginis Marie, cuius domum et cenobium est in comitatu Bergitanense, locum vocitatum Taxum. Donamus ei alodium quod habemus in comitatum Ceritaniensem, locum nuncupatum Alb, in parrochia Sancti Petri. Affrontat ab oriente in locum quem dicunt Lacunam, a meridie in cacumine Montis Calvi, ab occiduo in amnem Valire, a parte septentrionali in flumen Segre. Sub tali pacto ut teneamus et possideamus dum vixerimus sancte predicte ecclesie et donemus et unumquemque annum censum denarium unum argenteum. Et post obitum nostrum teneat et possideat filius noster, Gundebaldus, si vivus fuerit, et donet ad iam dicto cenobio de omnem panem et vinum ipsam tascham fideliter. Et post eius obitum solida hec omnia prefacta in iure iam dicto cenobio in perpetuum deveniat ad proprium, ita ut nullus ex habitatoribus predicti cenobii nec vendere nec donare nec alienare audeant, quod si fecerit presumpserit biotenata morte damnetur.

Actum est hoc XVII kalendas septembris, anno XVII regis Henrici.

Adalbertus, presbiter, Blancucia, nos qui etc. Sig+num Compagni, Ermomiri, Unifredus, sacer.

Petrus, sacer et monachus, scripsit.[1]

1. *Al final de la transcripció del pare Pasqual, hi ha afegit:* Original signat de número CCCCXLVII.

93

1048, desembre, 26

Donació comtal al monestir. *El comte Bernat Guifré de Cerdanya dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix el mas de Rialb amb totes les seves pertinences, situat al comtat de Berga, al terme de Vallcebre, al lloc de Rialb. Aquesta donació ha d'ésser tinguda per la sagristia de l'església monàstica.*

[A]. Original perdut. Al verso: "Balcebre".
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 70-71 (fols. 35v-36). Ex A.

Quicumque vult eternum evadere incendium celorumque vult adipisci regnum dum in hic fragili matheria degit viam salutis pre-

paret et quantum pro Christo dederit illic centupliciter remunerari se sciat ubi cum Christo regnare se sperat. Igitur ego Bernardus Guifredi, superna protegente clemencia comes, hunc suplicium formido et tacite in corde meo volvo quod hii qui pro Domino luxu perituri seculi hac lenocinia vite mortalis mentis despectu calcaverit suaque omnia ob amorem eius dederit ab illo ditari meruerit hoc cernens et illud cordis limphatico ruminans quod per quedam prudentem audivi: quod elemosina mentem a viciis purgat et animam a morte liberat et qui eam bono animo facit premium magnum sibi adquirit. Et ego Bernardus, comes, dono ad Sancta Maria cenobii Bergitanensis, qui est situs in Serra de Taxo, ipsum mansum de Rialb, cum suis totis pertinenciis et serviciis et terris et vineis, silvis, garricis, pratis, pascuis, molendinis cum illorum instrumentis, aquis, fontibus, arboribus diversis generis, culto et ermo, petras magnas et parvas, valles et torrentes, cum introitu et exitu eorum, cum affrontacionibus, sine ulla retinencia qui ibi non facio. Et est predicta donacio in comitatu Bergitano, infra termineis de Balcebre, in loco que nuncupant Rialb. Iam dicta donacio dono et trado Sancte Marie ut teneat et habeat atque possideat sagristia Sancte Marie et eius sacricustus, cum eorum serviciis et expletos et omnia sibi adquirencia sine aliquo casu, ad lumen et ad quodque servicium predicte ecclesie. Et ipse sacristanus Sancte Marie ardeat unam lucernam lampade olei pro animabus fidelibus defunctorum, in XL° die noctuque usque in diem Pasche, per omnes annos pro anima mea genitores genitricisque mee. Exorare Deum non pigeant ut veniam et remedium a domino Ihesu Christo adipisci mereamur. Amen. Sane si quis fieri minime credimus esse venturum de parentibus nostris vel eredibus evenerit aut de ulla aposita persona qui contra ista donacione presumcio se ad inrumpendum erexerit, in primis iram Dei omnipotentis incurrat et cum Simone Mago et Iuda proditore in infernum particebs fiat et omnibus peccatis et offensionibus meis seu parentorum meorum super eius = =, et in antea ista donacione firma et stabilis iam semper in perpetuum maneat.

Facta ista scriptura donacionis VII kalendas ianuarii, anno XVIII regnante Heienrico rege.

+ Berengarius, gratia Dei episcopus Gerundensis et comes Bergitanensis. Miro, Dei gracia abbas. Sig+num B[...]. Sig+num Dalmacii, vicecomitis +. Sig+num Ugonis, Dei gracia ab[...]. Sig+num Raimundi Riculfi.

Sig+num Ramundi, clerici, qui hoc scripsit die et anno quo supra.[1]

1. *Al final de la transcripció, el pare Pasqual hi ha afegit:* És original, molt gastat. Sens número. Sols al dors lo títol de Balcebre.

94

1050, gener, 30

Establiment fet per l'abat. *L'abat Mir, juntament amb la resta de la comunitat de Santa Maria de Serrateix, dóna a Ramon At i a la seva muller Guilla el domini útil sobre unes propietats situades al comtat de Berga, al terme de Serrateix, al lloc anomenat vila de "Manyenacs", a canvi d'un cens anual d'un diner d'argent.*

[A]. Original perdut.
B.* Resum: BC, PASQUAL, vol. IV, 76 (fol. 38v)
C. Resum: BC, PASQUAL, vol. IV, 44.

Miro, abbas, simul cum congregacione Sancte Marie cenobii Serratexi donatores sumus vobis Raimon At et uxor tua, Guilla, de casas, casalibus et orto uno, cum arboribus, in comitatum Bergitano, in apendicio de Serratex, in locum quem vocant ad vila de Mannenags, excepto quod unoquoque anno reddatis censum Sancte Marie cenobio Serratexi, diner I de argent aut in rem valentem.

Facta carta III kalendas februarii, anno XVIIII regnante Henrico, rege.

Firman 8 monjos. Oliva, sacer vel monachus, scripsit.

Original, signat de número CXXIV.

95

1050, abril, 12

Testament. *Adelaida deixa en el seu testament el castell de "Mata de Pors", un alou a "Tresvics" (Sant Joan d'Oló, Bages) i el domini útil d'unes propietats a Malagarriga al seu fill Ramon. Així mateix, fa donació a Santa Maria de Serrateix, a l'església de Sant Pere de Serrateix, a Sant Miquel de Cuixà, a Sant Pere de Rodes i a les esglésies de Sant Feliu de Mata de Pors, Sant Feliu prop la torre d'"Ecart", Sant Pere de "Vila" i Santa*

Maria de l'Antiguitat (Casserres, Berguedà), de diversos béns mobles i immobles.

[A]. Original perdut.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 80 (fol. 40v). Còpia abreujada.

Adalaiz fa testament. Deixa per sos marmessors a Ramon son fill, a Wilelm, sacer, y a Ugo Bernardo, deixa lo castell de Mata de Porrs a son fill Ramon y moltas altras cosas a Santa Maria de Serratexo: alous, viñas, etc. Ad Sancto Felice de Mata de Porrs pecia I de vinea et similiter ad Sancto Felice, pecia I de terra, qui est prope ipsa turre de Echard. També a Sant Miquel de Cuxà mitj alou. Et ipsum alaudem qui est in Ausona, in locum que vocant Tres Vigs, ipsas compras que ego feci, ad filium meum Raimundum. Et ipsum mas cum alaude, qui est in Castrum Serras, inter Sanctum Petrum de Vila et Sancta Maria de Antigedads. Et ipsa compra que feci in Mala Garriga, id est, terras et vineas et casas, remaneat ad Raimundum filium meum in servicio Sancte Marie, ut teneat et serviat Sancte Marie, et, post mortem eius, Sancte Marie permaneat. Et ipsa mea mula remaneat in potestate de Raimundum filium meum et ille vendat eam et precium eius det per argentum ad tabulam Sancte Marie. Et ad Gila, filia mea, vacha I; et de vachas alias que ego abeo, ipsas medias ad Sancta Maria et aliam medietatem ad filio meo Raimundo. Et ipsa mea mecelema[1] ad Sancti Petri de Vila. Et ipsum meum asinum minorem ad Sanctum Petrum de Serratex ad sua opera. Et alium asinum meum ad Sancti Petri de Rodas. Et ad novo veniente de pane et vino quod Deus dederit ipsam medietatem ad Sancta Maria. Et ipsa vexela que abeo in Mata de Porrs vel in Vilar medietatem ad Sancta Maria. Adjuro vos elemosinarii mei per Deum et Sancta Maria ut ipsum meum mobile, omnem quod Sancta Maria derelinquo, omnia detis per argentum[2] ad tabula Sancta Maria.

Facto hoc testamento II idus aprilis, anno XVIIII regnante Aenrico, rege.

Sig+num Adalaiz. Testes Bonfil Gischafred et Sunier Lantolf et Anafred Seniofred.

Oliva, sacer et monachus, scripsit.[3]

1. *Potser* acemila. 2. *Els dos darrers mots escrits al marge d'aquesta còpia, segurament per un oblit del transcriptor.* 3. *Al final de la transcripció del pare Pasqual:* Original. Sens número. Té una estrella per señal.

96

1050, agost, 20

Venda comtal. *El comte Bernat ven a Hug unes propietats situades a Vilamarí, llevat dels masos de "Rodalet" i de "Batrusques", i també un mas situat a "Barrals", amb el seu alou, i amb l'església de Sant Andreu.*

[A]. Original perdut.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 64 (fol. 32v). Còpia força abreujada. Ex A.
C. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 76 (fol. 38v). Ex A.

In Dei nomine. Ego Bernardus, gracia Dei comite, tibi autem Ugo vindo aliquid de meo alode quem abeo in Villa Meredi, totum ab integrum, exceptus ipso manso de Rodalet et ipso de Batrusches, et vindo tibi alio maso qui est in Barrals, cum ipso alode qui ad ipsum mansum pertinet, et ipsa aecclesiam Sancti Andree, qui sedit in iam dicto alode. Et advenit mihi iam dictus alodis de genitori meo. Et est ipso alode in comitatum Bergitano, in apendicio de Aviza, in loco ubi nuncupant Villa Meredi vel in suas agacencias, etc.

Facta carta XIII kalendas septembris, anno XX regnante rege Heianricco.

Bernardus, gracia Dei comes, qui ista carta, etc. Sig+num Ugo Dalmaz. Sig+num Echard. Sig+num Petro Blidger. Sig+num Raimundo Archimbal.

Miro, sacer, qui ista carta scripsit.[1]

1. *Al final de la transcripció, el pare Pasqual hi ha afegit:* És original. Signat de número CXCIX.

97

1051, abril, 17

Donació al monestir. *Adelaida lliura al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat d'Urgell, a la vall de Lord, a Correà, a la "Vila dels Francs". S'estableix que ho tingui la seva filla Guisla mentre visqui, a canvi de donar la tasca. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12,5 × 32,5 cm). Pergamí en bon estat, tot i tenir algun forat petit. Escriptura carolina feta amb cura. Al verso: "De las terras de Montmajor [...] y són del dispenser de Serratex."

In nomine Domini. Ego Adaleiz, femina, donator sum ad domum Sancte Marie cenobii Serratexi. Per hanc scripturam donacionis mee dono ad predictum cenobium alodem meum proprium, id sunt, casas, casalibus, ortis, ortalibus, terris et vineis, cultum vel eremum, pratis, pascuis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductis vel reductis, petris, arboribus cuiusque generis, omnia quod dici vel nominari possunt, cum exiis vel regressiis earum et cum omnibus edificiis earum, qui mihi advenit de parentorum vel de conparacione sive per qualescumque voces. Et est hec omnia in comitatum Orgilitanense, infra fines de Vall Lordense, i[n] Currizano, in suas aiacencias vel a vila de Franchos. Abet autem affrontaciones hec omnia superius nominata, de una parte in Monte Maiore et de I[I] in collo Ulcina, et de III[a] in Tolosa, de IIII[a] in Sancta Cruce. Quantum inter istas affrontaciones includunt et ambiunt sic dono ego predicta Adaleiz, filia qui fui de Bellesema, ad predictum cenobium Sancte Marie totum ab integrum, in tale videlicet conventum ut Guislla, filia mea, teneat in vita sua, et per singulos annos fideliter et iuste donet ipsa tascha ad predictum zenobium, et post suum obitum, solide et libere remaneat Sancte Marie vel ibidem Deo servientibus ad eorum proprium. Si quis contra hanc istam kartam donacionis venerit ad inrumpendum vel inquietare voluerit, non hoc valeat vindicare sed conponat in duplo, cum omne suam inmelioracionem. Et in antea ista donacio firmis et stabilis permaneat omnique tempore et non sit disrupta.

Facta ista karta donacionis XV kalendas mai, anno XX regni Henrici regis.

Sig+num Adaleiz, qui ista karta donacionis rogavi scribere et manibus meis firmavi et testes firmare rogavi. Sig+num Guilelm Mir. Sig+num Oliba. Sig+num Petrus.

Raimundus, sacer, qui hanc ista karta rogitus scripsi et ss. die et anno quo supra.

98

1051

Donació al monestir. *Donació de Mir Sal·la al monestir de Santa Maria de Serrateix.*

[A]. Original perdut.
a.* Esment: VILLANUEVA, vol. VIII, pàgs. 138-139.

"En el año XXI del rey Enrique, 1051 de Cristo, hay una escritura en que Miro Sanllani da un alodio al monasterio, propter misericordiam quam fecit Deus et Sancta Maria; quia veni ad exitum mortis, tantum quod habuissent iam facta ipsa fossa in ipso loco Sancte Marie et ipsum celum[1] sive omnia vestimenta iam facta, unde induissent mihi ipsi mei homines, et Deus et sua mater fecerunt mihi misericordiam. Acaso este Miro Sanla es el mismo que algunos años después emprendió la reedificación de esta iglesia, en acción de gracias del beneficio recibido."

1. *Potser més aviat* velum.

99

1052, juny, 19

Donació testamentària a la sagristia. *Berenguer, bisbe de Girona i comte de Berga, el vescomte Dalmau, Hug Bernat, Ramon Renard, Bernat Ricolf, Ecard Ramon i l'abat Mir, marmessors del difunt Bernat Guifré, comte de Berga, donen, tal com estableix el testament, al monestir de Santa Maria de Serrateix, concretament a la sagristia, uns alous situats al comtat de Berga, al terme de Vallcebre, al lloc de Rialb (o Riaub), un mas habitat per Fels. També donen un altre mas, situat a Casserres, habitat per Sunyer Oleguer. Finalment, lliuren al cenobi el domenge situat en aquest comtat de Berga, al lloc de Vallmanya, amb totes les seves pertinences.*

A. Arxiu Parroquial de Sant Miquel i Sant Vicenç de Cardona (APSMV), Fons de Sant Vicenç, ACC, núm. 1652. Original (15 × 51 cm).

B. BC, PASQUAL, vol. IV, 199b-200b (fols. 149v-150r).

a. * A. GALERA, *Diplomatari de la vila*..., doc. 37, pàgs. 113-114.

In nomine Domini. Ego Berengarius, episcopus, et Dalmacius, vicecomes, et Ugo Bernardi et Reimundus Reinardi et Bernardus Riculfi et Echardus Reimundi et Miro, abba, donatores sumus pariter cenobio Sancte Marie de Seratex. Certum quidem condam Bernardi Guifredi, comes Bergitanensis, moriens instituit nos manumissores et distributores suarum rerum post suam mortem per scripturam testamenti sue voluntatis extreme suscriptam propria manu, in qua precepit nobis ut scriptura donacione faceramus dicto cenobio de quibusdam suis alodiis que sunt in comitatu Bergitano, intra termino de Balzebre, in loco qui vocatur Rialb. Propterea nos predicti donatores, per hanc scripturam donacionis nostre, donamus ad luminaria vel sagristia predicto cenobio man-

sum, ubi abitat Fels, cum omnibus suis pertinenciis et serviciis, terris et vineis, silvis, garicis, pratis, pascuis, molendinis, aquis, fontibus, arboribus diversi generis, culto et ermo, cum introitum et exitum eorum. Et in Castro Seres donamus unum mansum predicto cenobio, ubi abitat Suniarius Olegarii, cum omnibus suis pertinenciis, terris et vineis, pratis, pascuis, silvis, garicis, culto et ermo, molendinis, cum suis aquis, et arboribus diversi generis, cum introitum et exitum predictarum rerum, et cum serviciis huius mansi. Preterea nos predicti donatores donamus predicto cenobio illa dominicatura quam predictus Bernardus comes abebat in predicto comitatu, in Valde[1] Magna, cum omnibus suis pertinenciis, terris et vineis, mansis, hedificiis, pratis, pascuis, silvis, gariciis, molendinis cum suis aquis et instrumentis, aquis fontibus, cum introitu et exitu eorum, et cum omnibus que pertinet ad predicta dominicatura et cum omnibus serviciis, sicut concluduntur et continentur predicta omnia cum omnibus suis pertinenciis, inter quatuor suas affrontaciones, orientalem et meridianam et occidentalem et circialem, et terminos suos omnes. Nos predicti donatores sic donamus ea omnia predicto cenobio per votivum et potenciale preceptum predicti Bernardi comitis, ut ab odierno die et tempore firma et quieta maneat predicta omnia in iure Sancte Marie predicti cenobii et luminaria sancta inrevocabili modo legis eterne, in tali videlicet racione, ut non sit licitum ulli abbati predicti cenobii iam dicta alodia vendere vel donare, quod si fecerit, potestas que tenuerit predictum comitatum abeat licitum apreendere predicta alodia ad suum proprium. Quod si nos predicti donatores venerimus contra hoc donum, sicut sacrilegi in quadruplum predicta omnia componamus predicto cenobio, cum predictorum melioracione, et postea sexcentos solidos argenti examinati predicto cenobio componamus. Et postea firmis maneat donacio omni tempore. Quod si alius homo utriusque sexus venerit contra hoc donum, similiter componat predicta omnia.

Facta est scriptura donacionis XIII kalendas iulii, anno XXI regni Henrici regis.

+ Berengarius, gratia Dei episcopus Gerundensis et comes Bergitanensis + anatemando omnes illos qui abstulerit predictas res a iure predicte ecclesie. Miro, <gratia> Dei abbas sss. Sig+num Dalmacii, vicecomitis. Sig+num Ugonis Bernardi. Sig+num Raimundi Reinardi. Sig+num Bernardi Riculfi. Signum+ Ecardi Reimundi, qui hanc escriptura donacionis fieri iussimus et donacionem feci-

mus per eandem scripturam et propriis signis et subscripcionibus roboravimus eam et testes eandem firmare rogavimus.

Unifredus, presbiter, sss. Sig+num Raimundi Mironis. Sig+num Reinardi Ermemir. Guitardus, levita et iudex. Sig+num Companii Ermemiri. Sig+num Reimundi Gilaberti, diaconi. Sig+num Arnaldi Mironis, presbiter.

Miro,[2] sacerdos et monachus, qui hanc scriptura scripsit + die et anno quod supra.

1. a: Valle. B*:* Valde. 2. *Transcrit de* B.

100

1053, març, 25

Donació de la tasca al monestir. *Guifré i la seva muller Flamídia donen al monestir de Santa Maria de Serrateix el dret de rebre la tasca dels fruits de dues petites peces de terra situades al comtat de Berga, a les rodalies de Serrateix i de Castelladral, al lloc que anomenen Vilardaví. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13 × 25 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Escriptura carolina, acurada i arrodonida. Al verso: "Serrateix o Castelladral", "Vilardeví".

In Dei nomine. Ego Guifret et uxor mea, Flamidia, donatores sumus pariter ad domum Sancte Marie cenobii Serratex de duas peciolas de terra ipsa tascha qui inde exierit. Sunt autem ipsas peciolas de terra in comitatum Bergitano, in appendicio de Serratex vel de Castrum Edral vel in loccum que voccant Vilar Davi. Et abent affrontaciones a parte orientis in ipsas casas de Onofret, et de meridie in ipsa strada qui vadit ad fontem, de occiduo in terra de Seniofret presbitero, de parte vero circi in alodium de Santa Maria Rivipollentis. Quantum inter istas affrontaciones includunt sic donamus ad domum Sancte Marie iam supra nominata de ipsas peciolas de terra ut nos et posterita nostra per omnique tempore demus ipsa tascha ad Sancta Maria, propter remedium de animas nostras, ut Deus omnipotens propicius sit peccatis nostris. Quod si quis qui contra hanc ista karta donacionis venerit ad inrumpendum, in primis iram Dei incurrat et cum Iuda Scariot porcionem accipiat et in super in quadruplum conponat, et in antea ista karta donacionis firma et stabilis permaneat modo vel per omnique tempore.

Facta ista karta donacionis VIII kalendas aprilii, anno XXII regnante Henricho, rege.

Sig+num Guifret, sig+num Flamidia, qui istam kartam donacionis rogavimus scribere et testes firmare rogavimus. Sig+num Sendret Guadamir. Sig+num Oliba Guadamir. Sig+num Guifret Odger. Sig+num Seniofret Madex.

Oliva, sacerdos et monachus, qui ista kartam donacionis rogatus scripsit et sub sss. die et anno quod supra.

101

1060,[1] juliol, 3

Testament. *Ramon, en el seu testament fa donacions al vescomte i també al monestir de Santa Maria de Serrateix. Dóna monedes d'or a Sant Jaume de Galícia, Santa Maria del Puèg, Sant Pere de Roma, Sant Pelai de Vallmanya, Sant Pau de Casserres, Sant Martí de Puig-reig, Sant Jaume de Frontanyà, Sant Pere de Madrona, Santa Maria de l'Antiguitat, Sant Marçal, Sant Llorenç prop Bagà i Sant Pau de Narbona.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18 × 30 cm). Pergamí amb un forat gros, a baix, a la dreta. Escriptura acurada. Al verso: "Vallmanya".

Cum inreparabilis sors extreme hore licet seratam in Dei eterni nomine, ego Raimundus dum eram sanus et in memoria plenus consideravi de die iudicii et expavi et volui dicere de meo avere quomodo sit distributo et sic dici. Et volo ut sint tutores mei, id est Dalmaz, vicecomes, et Arsen, vicecomitissa, et filio eius, Bernardo, et precor vobis per Deum ut ita dividatis omnia mea sicut subterius inveneritis annotata. In primis alodem nostrum quem abeo in Valde Magna remaneat ad Sancta Maria cenobii Serrataxo. Et Dalmaz, vicecomes, remaneat meo alsbergo.[2] Et donet de illo unzas duas pro anima mea. Et ipso meo cavallo remaneat a iam dicto vicecomite, in tali conventu ut quando dabit virum a filia sua, Romana, donet ad illa adiutorio ad suo placito. Et de ipsas II unzias de ipso alsbergo donet ad Sancti Iacobi Gallicia mancos III. Et ad Sancta Maria que dicunt Pugo donet aureos III. Et ad Sancti Petri Roma aureos III. Et ad Sancti Pelagi Valde Magna, a sua opera, aureos III. Et ad Sancti Pauli Castro Serras aureos II. Et ipso elmo redimat Dalmaz, vicecomitem,[3] si voluit. Et donet aureo I ad Sancti Martini Pugo Regis. Et a Bernard Dalmaz

remaneat scuto et lanza mea. Et donet aureos II a lumine Sancti Iuliani. Et ipsa mea mula [rem]aneat ad Arsen, vicecomitissam, et donet mihi uncias II. Et ipsas duas uncias donent ad Sancti Iacobi Frontengnano. Ad S[...] mancos III. Ad Sancta Maria Serrataxo aureos III, a lumine. A lumine Sancti Petri Madrona aureo I. A lumine [... C]astro Serras aureo I. Et ad lumine Sancta Maria Antiqua aureo I. Et lumine Sancti Marcialis Erenna aureo [I ... Sancti] Laurentii Bagazanensi aureos II. Et ad Sancti Pauli Narbona aureos II. Et a Miro, sacer, Castro Serras rema[neat ips]a mea capa. Et ipsas bragas meas et camissa et brager et calces et donnella et pellis vendant et donent ipso [ad presbite]ros per missas. Et istum testamentum tandiu sit firmum usque quo ego si vixero ego alium faciam.

Facto isto test[amento] V nonas iulii, anno XXX regnante Heianricco rege.

Sig+num Raimundus, q[ui] isto testamento rogavi scr[iber]e et testibus firmare. Sig+num Dalmaz, vicecomes. Sig+num Arsen, vicecomitissa. Sig+num Bernard Dalmaz, manumissores. Sig+num Raimundo Bonifilio. Arnall, sacer sss.* Benedictus sss.*

Miro, sacer, qui hunc testamentum scripsit ss. [die et anno] quod supra.

1. *De fet, 5 de les nones de juliol de l'any 30 del rei Enric hauria d'ésser l'any 1061, quan, tanmateix, ja regnava Felip I.* 2. *Lectura difícil.* 3. *Lectura dubtosa, amb correccions.*

102

1060, desembre, 22

Venda privada. *Oliba i la seva muller Ledgarda i Sanla i la seva muller Bella venen a Guifré una peça de terra plantada, situada al comtat d'Urgell, al terme del castell de Cardona, al lloc anomenat la Cadireta de Malagarriga, pel preu de dos mancusos d'or de Barcelona. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 29 cm). Document molt tacat i foradat. Lectura difícil. Escriptura feta amb cura. Al verso: "Caderita in Mala Garriga" i "Venda de huna pesa de terra de Mala Garriga, vocata Cadireta".

In nomine Domini. Ego Oliba et uxor mea, Ledgarda, et Sanlla et uxor mea, Bella, [... vin]ditores[1] sumus tibi, Wifret, per hanc scripturam vindicionis nostre vindimus nos tibi peciam I de terra complantata, qui ad me O[liba] advenit de parentorum et ad

me Ledgarda per meum decimum, et ad me Sanlla et Bella per nostra plantacione sive per ullasque voces. Et est ipsa terra iam dicta in comitatu Urgellensse, infra terminos kastri Chardona, in locum que vocant ad ipsa Caderita de Mala Garriga. Et affrontat de I parte in terra de Gilelm Senfre cum suos eredes, de II[a] in terra de me ipso Oliba, vinditore, de III in via qui pergit ad Chardona, pars vero IIII in condamina Sancta Maria. Quantum hos terminos ambiunt et retinunt et infra includunt, sic vindimus nos tibi ab integrum, cum terminiis et affrontaciones atque pertinencias eas et cum exiis et regressiis, in propter precium placibile manchonos II de auro puro Barchinone. Et est manifestum. Quod si nos vinditores vel posteritas nostra vel cuiuslibet persona qui hanc carta inquietare voluerit in duplo vobis conponat et in antea hanc cartam suam firmitatem obtineat.

Facta hanc carta vindicio XI kalendas ianuarii, anno I regni regi Philipi.

Sig+num Oliba, sig+num Ledgarda, sig+num Sanlla, sig+num Bella, qui hanc carta rogavimus scribere et testes firmare et manus nostras tangendo firmavimus. Sig+num Galin Botera. Sig+num Mir Iohan. Sig+num Reimon Iohan.

Arnallus, presbiter, qui hanc carta rogitus scripsi in hac die supra ss. et in hoc anno.

1. *Hi havia una correcció difícil d'interpretar. Sembla que hi devia dir* emtores.

103

1063, maig, 12

Donació al monestir. *Ramon Guillem i el seu germà, Mir, donen al monestir de Santa Maria de Serrateix una peça de terra conreada i una altra de vinya i de terra, situades al comtat de Manresa, al terme del castell de Boixadors, a la Segarra. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13 × 40 cm). Pergamí en bon estat, tot i tenir alguna taca i algun forat. Escriptura carolina; lletres ben arrenglerades. Al verso: "Donació de una pessa de terra y una vinya, donada per Ramon Guillem y son germà Miró al monestir de Serratex. Dóna les afrontacions molt bé y és a castell de Boxiadós, prop de Calaf."

In nomine Domini. Ego Raimundus Guilielmo et Mirone, fratre suo, donatores sumus ad domum Sancte Marie cenobii Serrataxo. Certum quidem manifestum est enim quia sic placuit in

animis nostris et placet nulliusque cogentis imperio nec suadentis ingenio set propria et spontanea hoc elegit nobis bona voluntas[1] ut karta donacionis fecissemus ad domum Sancte Marie cenobii Serrataxo sicuti et facimus de pecia Iª de terra culta et alia de vinea simul cum terra, qui nobis advenit per parentorum sive per qualescumque voces. Est autem ipsa terra in comitatum Minorise, infra terminum de kastro Boxadors sive in Sagarra. Habet autem afrontaciones ipsa terra de oriente in terra de Guilielm Languard et de suos heredes, de meridie in strata publica, de occiduo et de circi in terra de Raimundo Aduer. Et ipsa vinea, qui fuit de Bag, habet afrontaciones de oriente in torrent qui discurrit, de meridie in strata, de occiduo in suma serra, de circi in strata. Quantum inter istas afrontaciones includunt et ambiunt sic tradimus atque concedimus domino Deo et Sancte Marie prelibato cenobio ipsa terra et vinea iam prelibata, propter Deum et remedium animarum nostrarum. Neque sit cuiquam licitum istum supranominatum alaudum ad fevum donare set in usum Sancte Marie et iam prelibato cenobio et ibidem Deo servientibus, quietum et solidum, in perpetuum habendum. Hec vero predicta omnia iuris nostri in potestate et dominio tradimus Sancte Marie et ibidem Deo servientibus tam presentibus quam etiam et futuris. Et si iam quod absit nos donatores ullaque persona potens maiori gradu vel minori hanc kartam donacionis disrumpere voluerit non hoc valeat vindicare set cum omnem suam inmelioracionem sicut in gotorum lege contine[tur] cogatur exsolvere, et in antea ista karta donacionis firma permaneat omnique tempore et non sit disrupta.

Facta karta donacionis IIIIº idus madii, anno IIIº regnante Philippo rege.

Sig+num Raimundo Guilielmo, sig+num Miro Guilielmo, qui ista karta donacionis fecimus scribere et firmavimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Bermon Ermemir. Sig+num Bernard Ponz. Sig+num Raimon Geribert. Sig+num Bernardo Bonifilio. Sig+num Sendret. Sig+num Ollomar Duran.

ERMEMIRUS, [SA]CERDOS, qui ista karta donacione rogatus scripsi sub sss. die et anno quo supra.

1. *Amb relació a aquest preàmbul, vegeu:* M. ZIMMERMANN, *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècle)*, I, Casa de Velázquez, Madrid, 2003, pàg. 275.

104

1064, gener, 25

Donació al monestir. *Nèvia i Guifré Barceló, clergue, donen al monestir de Santa Maria de Serrateix l'alou de "Solerols" i de "Puigdases", situat al comtat de Manresa, al terme del castell de Gaià. Mentre visquin serà seu a canvi d'una lliura de cera.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (21,5 × 17,5 cm). Pergamí molt tacat i amb forats, cosit a una còpia, B. Al verso: "Crech són de la dispensa". Les mancances d'A han pogut ésser reconstruïdes a partir de B i sobretot de C.

A'. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (23,5 × 25 cm). En força mal estat de conservació, amb moltes taques i plecs.

B. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia (13 × 17 cm). Molt tacat, sobretot a dalt, a l'esquerra. Pergamí cosit a A. Al verso: "Dotalia del mas Soler. Nº 31. Gaya."

C. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia (15 × 26 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Hi ha algunes petites diferències i correccions entre C i A que hem indicat a les notes.

In Dei omnipotentis nomine. Nos Nevia, femina,[1] et Guifredus, Barchinonensis clericus, uterque fratres donatores sumus domino Deo et Sancte Marie Serratexi cenobii. Donamus namque prefato[2] cenobio alodium de Solerols et de Puio Asinos[3] nostrum propium, quod habemus in comitatum Minorise, in termino de castri Galliani. Id sunt case et casales, orta et ortales, terre et vinee, cum cultis et eremis, prata, pascua, silve[4] et garrice, viarum, ductus et reductus, atque omnia que ibi[5] habemus vel habere debemus per ullasque voces. Advenit mihi Nevie per dimissionem viri mei condam Seniofredi et per conparacionem ac per decimum. Et ad me Guifredum per dona[cio]nem sororis mee prefate vel per ullasque voces. [Afron]tat predictum alodium cum ipso manso de Solerols a parte orientis in alodio de Reimundi G[uilaber]ti et de meridie in ipsa coniunccione duorum torrentum et de occiduo in ipsa Romaneda et de circio in alodio Arnaldi Remundi[6] et suorum eredum. Et alodium de Puio de Asens[7] cum illo[8] manso [qui] ibidem est afrontat a parte orientis in ecclesia Sancti Stefani[9] et in alodio Arnalli Remundi et de [meridie] in casale Ermmigildi et de [occiduo] in ipsis Fontanellis[10] et de circio in ipso [torrente] de Amaliu vel in ipsa Boxeda. Quantum iste affrontationes claudunt et term[ini ambiunt] donamus iam dicta omnia domino Deo et prefato cenobio Sancte Marie Serratexi, cum [exitibus et ingressi]bus suis, ea racione et tenore ut secure et libere et quiete absque ulla [repeticione] et inquietudine ullius hominis viventis[11]

utriusque sexus aut ordinis teneamus [et habeamus] suprascripta alodia omnibus diebus vite nostre dando predicto cenobio Sancte Marie [et servientibus] sibe per unumquemque [annum] libram cere unam. Post obitum vero nostrum libere et propialiter [remaneat] in iure prelibati cenobii et [monachorum] semper illic famulantium.[12] Quod si nos donatores aut aliquis utriusque sexus homo venerimus aut venerit contra ista donacionem ad inrumpendum, nihil vindicabimus aut vindicabit hoc quod male inrumpere temtaverit,[13] set post [in super duplet] composicionem quam propter hoc faciat et vinculum excomunicacionis [incurrat et in inferno] permaneat, hec donacio nostra firma et stabilis perpetualiter persistat.

[Facta] ista carta donationis VIII kalendas februarii, anno Phylipi regis quarto.

Sig+num Nevia. Sig+num Guifredi, levite, qui istam donacionem fecimus, firmavimus et testibus firmare rogavimus. Guadaldus, levita, ss. Signum+ Guilaberti, levite. Signum+ Compa[gni, levi]te. Sig+num Guilaberti Isarni. Sig+num Arnaldi Reimundi. Sig+num [...]landi. Guillelmus, sacer. Reimundus +.

Signum+ Guifredi, levite, qui hanc donaciones carta [scripsit] et die et anno ut supra.[14]

1. *Manca a* C. 2. *A C:* prephato. 3. *A C:* Sorerols et Puig de Asinos. 4. *A C sembla que hom va triar la paraula més culta:* nemus*, encara que sembla que hi diu* nuvos. 5. *A C:* hic. 6. *A C:* Arnalli Raimundi. 7. *A* C: Puig de Asinos. 8. *A C:* ipso. 9. *A C:* Stephani. 10. *A* A*':* ipsas Fontanellas. 11. *Manca a* C. 12. *A* C: ibidem servientium. 13. *A C:* temptaverit. 14. *A* C*:* Petrus monachus vel sacer qui scripsit rogatus sub ss. die et anno quo supra, cum literas superpositis in diversis locis. Arnaldus acolitus qui hanc cartam fideliter transtulit et suum signum ss. aposuit.

105

1065, març, 18

Compra del monestir. *Ansolf ven al monestir de Santa Maria de Serrateix una mujada de vinya situada al comtat de Berga, al terme de Vallmanya, al lloc anomenat les Coromines, pel preu de quatre mancusos o per quelcom d'equivalent.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (7,5 × 27 cm). Pergamí amb alguna taca. Escriptura poc acurada. Al verso: "Valle Magna".

In nomine Domini. Ego Ansolf, vindictor sum ad domum Sancta Maria cenobi de Serra de Tacxo, per hanc scriptura vi<n>dicionis, me vindo vobis modiata I de vinea que mihi advenit per planta-

cine vel per edificacione vel pro ullasque voces. Et est ipsa vinea in chomitatum Bergitano, in apendicio de castro Valle Magna, in locum que vocant ipsas Chonnaminas. Et afrontat ipsa modiata de vinea de parte orientis in ipso cinglo de Prad de Grallera et de meridie et de hocciduo vel de vero circii de me emtore Sancta Marria. Quantum infra istas afrontaciones includunt sic vindo vobis ipsa modiata de vinea ad Sancta Maria ab integrum, cum exio vel regresis earum, in propter precio placibile mancossos IIII in rem valentem. Et est manifestum quod si ego vindictor a<u>d ullusque omo qui ista carta vindicione inquetatare[1] volluerit in duplo vobis componet, cum omnem suam inmellioracione, et non siad disrupta et in antea firma estabilis permaneat modo vel homnique tempore.

Facta ista kart<a> vindicione VX kalendas apreli, anno V regnante Fillipo rege.

Sig+num Ansolf, qui ista karta mandavi scribere et testes firmare rogavi. Sig+num Guillem Trasuer. Sig+num Uuillem Olliba. Sig+num Sanla Eribert.

BERNARDUS,[2] sacer, qui ista karta rogitus \scripsit/ et sub die et anno ss. quod supra.

1. *Així al document.* 2. *Lletres allargades, difícils de llegir.*

106

1065, maig, 26

Venda privada. *Arnau i la seva muller Ermengarda venen a Gudla, a la seva muller Ricil i a Ricolf dues mujades de terra, situades al comtat de Manresa, al terme del castell de Rubinat, al lloc que anomenen el molí "Adalcatarre", pel preu de quatre mancusos d'or de Barcelona, en quelcom d'equivalent. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15,5 × 23 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Escriptura carolina rodona; lletres petites i ben arrenglerades. Al verso: "Adalcatarre".

In nomine Domini. Ego Arnall et uxori mea, Ermengardz, vinditores sumus vobis Gudla et uxori sua, Recill, et Radolf. Per h[anc] sc[ri]ptura vindicionis nostre vindimus vobis modiatas II de terras qui nobis advenit per donacione de seniore nostro Wilelmi, proli Bernardi, et [de u]xo[ri] sue Ermengardis vel per aprisione de pater meus Seniofredi et de mater mea, Ermetruit, vel per uu-

llasque voces. Et est hec omnia in comitatu Minorisa, in castrum Rabinad, in locum que diccunt ad ipso molino Adalchatarre.[1] Et abet affrontaciones ipsas II modiatas de terra a parte horientis in terra Seniofredi Gloltredi et de ocidente in terra de Guilelmi Gomberti, a parte circi in ipso reger qui discurrit, et de IIII vero parte de nos vinditores. Quantum inter istas affrontaciones includunt sicut vindimus vobis ipsa terra suprascripta ab intecrum, ipsa medietate ad te Radolf et ipsa alia medietate ad te, Gudla. Et ipsa mea medietate de me Gudla, in vita mea teneam et posideam et post obitum meum remaneat ad filio meo, Bernard. In propter precium manchosos IIII^{or} de auro Barchinonense valente. Et est manifestum quem vero predicta terra de nostro iuramus in vestro tradimus ad alodem vestrum proprium et plenissimum. Et si quis contra hanc ista karta vindicionis venerit pro inrumpendum, filii, fratres, heredes, uullusque omo aut omines, femina vel feminas qui inquietare voluerit in duplo componat, firmam et stabilis permaneat modo vel omnique tempore, et non sit disrupta.

Actum est hoc VII° kalendas iunii, anno V regis Philipi.

S+ignum Arnall, s+ignum Ermengardz, qui ista karta vindicionis mandavit scribere et manibus nostris firmamus et a testes tradidit ad roborandum firmare rogamus. S+ignum Guilelmi Gomberti. S+ignum Seniofredi Argemiri. S+ignum Seniofredi Goltredi.

REIMUNDUS, SACERDOS, qui ista karta vindicionis scripsit et sub sss. dies et annos quod supra.

1. *Potser és* ad Alchatarre. *Vegeu l'article "Carratalà" a* J. COROMINES, *Onomasticon Cataloniae*, III, Barcelona, 1995, pàgs. 286-287.

107

1065, juliol, 26

Donació al monestir. *Sunifred Llopard dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou seu i un altre que havia comprat la seva primera dona, Doda. Aquests alous eren situats al comtat de Berga, al terme del castell de Pinós.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 36 cm). Pergamí amb algunes taques i amb un esquinç a baix i a la banda dreta. Escriptura amb lletres ben arrenglerades. Al verso: "Sifre Lopard de Pinos".

In nomine Domini. Ego Seniofredus Leopard. Magnum nobis et satis licitum esse videtur domum Dei edificare ubique et de

meis rebus honorare atque concedere. Audientes predic[ationes et] monita sanctorum patrum quia elemosina a morte liberat anima. Cognoscentes mee peccati macula onustum compunctus divina pietate ut pius et misericors [sit Deus in pec]catis meis et in peccatis mulieribus meis, id est Dode condam et domna Amaltrud uxorem meam, propterea[1] concedo atque trado ad domum Sancte Marie Serratexensi ali[...] meum proprium vel ipsum alodem quem comparavi domna Doda mulieri mea, et sunt terras et vineas cum illorum arboribus, silvis, pratis, pascuis, gar[ricis], vieitibus vel reitibus, aq[uis ...], pomiferis vel inpomiferis. Est autem hec omnia in comitatu Berguitano, in apendicio de castrum Pinos vel in eius terminos et advenit nobis ipsum alode suprascript[...] racione et abet affrontaciones supra dicta hec omnia de parte orientis in ipso Codon, et de meridie pervadit per terminum de [Mata] de Pors et sic ascendit [...] parte ad ipsa Libra,[2] de parte vero circii affrontat in eius Serra de Ardeval vel in ipsa Portella. Quantum inter istas quatuor affrontaciones includunt et a[mbiunt] sic dono predictum alodem ad domum Sancte Marie cenobio Serratexensi, in tali videlicet racione ut ipsum alode quem domina Doda mulier mea comparavit et dimis[sit Sancta] Maria, solidamente remaneat ad predictum locum. Alium alodem qui fuit de Gudla teneam et possideam in vita mea; post obitum meum solidamente remaneat ad Sancte Marie pro anim[is ...] uxoribus meis, cum exiis et regressis earum. Et est manifestum. Quod si ego donator aut ullusque homo aut femina vel subrogata persona qui ista carta donacione inq[uietare vo]luerit non hoc valeat vindicare sed componat in duplo cum sua inmelioracione, et in antea ista carta donacionis firma permaneat modo vel omnique tempore.

[...] carta donacionis VII kalendas augusti, in anno V quod cepit regnare rege Philipo.

Sig+num Seniofredus Leopard, qui ista carta donacionis scriber[...] firmare rogavi. Sig+num Arnal Mir. Sig+num Alarig. Sig+num Reimundo Salamo.

BERNARDUS, sacerdos, qui ista carta donacionis[3] rogitus scripsi sub sss. die annoque prefixo.

1. *Amb relació a aquest preàmbul, vegeu:* M. ZIMMERMANN, *Écrire et lire en Catalogne (IXe-XIIe siècle)*, I, Casa de Velázquez, Madrid, 2003, pàg. 281. 2. *Lectura molt difícil.* 3. *Al davant de* donacionis, vindi, *envoltat de puntets.*

108

1070, abril, 23

Establiment fet per l'abat. *L'abat Mir, del monestir de Santa Maria de Serrateix, i la resta de la comunitat, estableix a Martí i a la seva muller, Arsèn, l'alou que havien rebut de Sunifred Llopard i de la seva filla Sicards, situat al comtat de Berga, al terme del castell de Querol i de Montmajor. El matrimoni que rep en establiment les terres les ha de treballar i ha de pagar la tasca dels cereals i el quart del vi.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11 × 39 cm). Pergamí amb diverses taques i algun forat petit. Escriptura acurada. Al verso: "Montmajor y Vallmaña".

In nomine Domini. Ego Miro, gratia Dei abbas, cum cuncta congregatione Sancte Marie. Manifestum est enim quia condam Seniofredus Leopardi et Sicardis, filia eius, reliquerunt domino Deo et Sancte Marie alodem illorum quem abebant in comitatu Bergitano, in apendicio de castrum Cherol sive de Monte Maiore vel in eorum terminis. Erat namque ipse alaudus terras et vineas eremas et domos, omnes distructas et eremas. Et id circo donatores sumus tibi Marti et uxori tue, Arsendis, ipsum aloudem supra scriptum quem abemus vel abere debemus in eisdem locis, in tali videlicet racione ut terras et vineas bene et obtime labores et ipsum solarium cum domibus qui ibi sunt bene construas et edifices et per singulos annos de ipsas terras donetis ipsa tascha et de vineis ipsum IIIItum fideliter. Est autem ipse alaudius, terras et vineas, casas, casalibus, ortis, ortalibus, mulinis cum suis caput aquis, silvis, garricis, pascuis, vieductibus vel reductibus, fontibus cum illorum discursibus, petras magnas et parvas, omnia et in omnibus quicquid abemus vel abere debemus. Omnia, sicut superius insertum est, vobis donamus ad possidendum et excolendum et laborandum in servicio Sancte Marie et nostrum. Quod si nos donatores aut ullusque homo qui contra hanc nostram donacionem venerit ad inrumpendum nisi per illorum malam laboracionem aut infidelitatem, non hoc valeat vindicare sed componat eis in duplo cum omni sua inmelioracione, et hec nostra donacio non sit disrupta modo vel omnique tempore.

Facta est autem hec nostra donacio vel convenientia VIIIIº KALENDAS MAI, ANNO Xº REGNANTE PHILIPPO REGE.

Miro, gratia Dei abbas, sss.* Arnallus, monachus, sss.* Ermemirus, monachus +.* ODGARIUS, MONACHUS, sss.* Raimundus,

monachus, sss.* Guadallus, monachus, sss.* PETRUS, MONACHUS, sss.* Petrus, monachus, sss.*, qui sumus donatores et manus nostras paginam firmavimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Ermemir Oliba. Sig+num Od Remon. Sig+num Sanla Aribert. Sig+num Donuz Guadal. Sig+num Wilelm Ermemir. Sig+num Guilelm Ermengod.*

RAIMUNDUS, sacer vel monachus, qui hanc kartam donacionis vel conveniencia rogatus scripsi sub ss. die et anno quo supra.

109

1070-1071

Donació del vescomte al monestir. *Bernat, vescomte, dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix uns alous situats a la Cerdanya, als llocs de Santa Eugènia de Nerellà, Olià, Albós, Lles, Setut i Viliella.*

[A]. Original perdut. Al verso: "DV".
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 88 (fol. 44v).

Donació feta per[1] Bernat, biscompte, al monestir de Serrateix de uns alous anomenats de Nereliano, Uliano, Albosso, Lesi, Cetud, Valiceles, en Cerdanya. Any 11 del rei Felip. <Número> DV.

1. *Per error hi diu:* fer.

110

1073-1074

Donació al monestir. *Hug Bernat dóna [al monestir de Santa Maria de Serrateix] un alou situat a Bages, al lloc dit "Rupit".*

[A]. Original perdut. Al verso: "CXXXXVI".
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44r).

Donació de un alou en Bages, en lo lloch nomenat Rupid, que féu al monestir Ugo Bernat. Any 14 del rey Felip. Número 146.

111

1075, maig, 12

Compra del monestir. *Guillem Ermemir ven al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat al comtat de Berga, als llocs de Montmajor, Montclar, Santa Creu de Montclar i Correà, pel*

preu de sis unces d'or de Barcelona, en quelcom d'equivalent. S'esmenten les afrontacions.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16 × 37 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb algunes taques. Al verso: "Montmajor. Dispenser".

In Dei nomine. Ego Guilielmus Ermemir, venditor sum domino Deo et Sancte Marie et cuncte congregacioni zenobii Serratexi emptores. Per hanc scripturam vendicionis mee vendo vobis alaudem meum proprium et franchum qui mihi advenit de parentorum vel per qualicumque voce. Et est ipsum alode in comitatum Bergitano, in locum que vocant Monte Maiore sive in Monte Claro et Sancte Cruce et Churrizano, et abet affrontaciones de una parte in rivo de Anavel et de IIª in Cherol et de IIIª in collo Tolose vel Curriza et de IIIIª in ecclesia Sancte Cruce. Quantum inter istas affrontaciones includunt sic vendo vobis ipsum alaude, id sunt: domos cum solos et superpositos, ortis, ortalibus, terras et vineas, cultas vel ermas, cum illorum arboribus cuiusque ieneris, pratis, pascuis, silvis et garricis, aquis aquarum, cum fontanulis, vieductis vel reductis, mulinis, molendaris, cum exiis et regressiis earum, totum ab integrum quantum abeo vel abere debeo per qualicumque voce. Et sic de meo iure in vestro trado dominio et potestate ad faciendum vestra volunptate propter precium uncias VI de auro Barchinone, in rem valente. Et est manifestum. Quod si ego venditor aud aliqua persona cuiusque gentis maiora vel minora, qui contra ista mea vendicione vel evacuacione venerit ad inrumpendum vel inquietare[1] tenptaverit non hoc valeat vindicare sed primitus iram Dei incurrat et a liminibus Sancte Dei ecclesie extraneus fiat et cum Iuda traditore domini in profundum inferni socius esse valeat et in antea componat aud componant predicta ecclesia in triplo, cum omnia sua inmelioracione. Et ista mea vindicio firmis et stabilis permaneat omnique tempore et non sit disrupta.

Facta ista carta vendicionis vel evacuacionis IIII idus mai, anno Xº Vº regnante Philippo rege.

Sig+num Guilielmus Ermemir, qui ista carta vendicionis rogavi scribere et manibus meis firmavi et testes firmare rogavi. Sig+num Guilielmi Ermengaudi. Sig+num Berenger Remon. Sig+num Raimundo Seniofredi. Sig+num Pere Remon. Sig+num Rainard Ermemir. Sig+num Marti. Sig+num Iohan. Sig+num Raimon Salla.

Raimundus, sacer vel monachus, qui ista carta rogatus scripsi et sub sss. die et anno quo supra.

1. *Les dues primeres lletres d'*inquietare *estan repetides.*

112

1075, desembre, 15

Donació al monestir i professió com a monjo. *Pere Ramon dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou situat a Cerdanya i promet a l'abat que seguirà la regla de Sant Benet.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CCCCXXXXVIII".
B.* Resum: BC, PASQUAL, vol. IV, 69 (fol. 35r). Ex A.

Petrus Raimundi, donator. Dóna al monestir de Serrateix un alou en Cerdaña, casas, horts, vinyas, etc. Actum XVIII kalendas ianuarii, anno XVI regnante rege Philippo. Firman ab ell Berenger Raimundi, Bernat Iozfret, Ramon Guilelm, Renard Eromir, Iovan y Bernard Remon. Guadalus, levita et monachus, scripsit.

Al peu del instrument se continua la carta de profesió.

Ego frater Petrus regulam Sancti Benedicti Deo iuvante servare promitto et propter vite eterne premium choram Deo et angelis eius humiliter militaturum me subicio ita ut ab hac die michy liceat collum de subiugo excutere regule. Et ut hec professionis mee peticio a vobis firmiter teneatur in presencia domni Petri abbatis conscriptam trado in perpetuum habendam et manu mea robora super altare pono, qui est consecratus in honore Sancte Marie perhenniter reservandam. Ego Petrus promitto obedienciam, stabilitatem et conversionem morum meorum, secundum regulam Sancti Benedicti choram Deo et angelis eius. Sig+num Petrus.

No té firmas originals, bé que la lletra és del temps. Signat de número CCCCXXXXVIII.

113

1077, gener, 8

Donació testamentària. *Ramon, arxilevita, al testament, ordena als seus almoiners, Hug Bernat, Arnau Seniofred i Berenguer Ponç, que donin al monestir de Santa Maria de Serrateix l'alou que té a les rodalies de Cercs, al Vilar i al Pujol, i a Malagarriga, i també l'alou del Palà de Torroella, un cop hagin mort la*

seva muller, Oda, i llurs fills, Bernat i Guillem. Així mateix, també han de fer donacions al monestir de Sant Llorenç prop Bagà, a la seu d'Urgell, a la seva dona, Oda, i als fills, Bernat i Guillem.

[A]. Original perdut.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 79-80 (fols. 40r-40v).

Dum fragilitas humani generis pertimescit ultimum vite temporis subitanea transposicione ventura oportet ut inveniat unumquemque paratum. Ne sine aliquid boni operis respectum migret de hoc seculo ut cum in suo iure hac potestate consistit preparet sibi viam salutis per quem ad eternam vitam et beatitudem feliciter valeat pervenire. Hic circo, in Dei nomine, ego Raimundus, archilevita, hunc testamentum de rebus meis fieri decrevi ut quicquid in eum subtus hanc nixum fuerit decretum firmis et stabilis permaneat omnique tempore. Et precor ut sint helemosinarii mei, id est: Ugo Bernardi et Arnallus Seniofredi et Berengarius Poncii. Precipio namque vobis iam dictos helemosinarios meos ut si mors mihi advenerit potestatem habeatis ad donare omnem meam facultatem pro anima mea sicut ego vobis iubeo. In primis ad Sancta Maria cenobii Serrataxi ipsum omnem meum alaudium qui est in apendicio de Cerchs vel ad ipso Vilar sive ad ipso Puigol. Et in Mala Garriga, sicut mater mea reliquid ad me et ad Sancta Maria. Et si aliquis ex hoc minuere vel tollere voluerit sit in baglia de domno Berengario episcopo et de domno Guillelmo comite. Et ad Sancti Laurencii cenobii Bagazadensi remaneat ipsa ostallad qui est in Figols, que fuit de Lantelm, condam. Et ipsa mea medietate de ipso kastro de Mata de Porrs, cum suis terminis et suis adiacentiis, remaneat ad Sancta Maria sedis vico Urgellensis et teneat Odo, femina, cum filiis suis in vitas suas et dent censum ad predicta sede libras II de cera, et post obitum illorum remaneat solidum et liberum ad Sancta Maria, et sit in baglia de episcopo supradicta sede. Et ipsa mea honore quod tenet Ugo Bernardi remaneat ad filium meum Bernard, et si de ille evenerit ad Guilem, et si ille ambo dicesserint sine liberis de legale matrimonio ex hoc seculo remaneat ad Berenger Ecard. Et ipsos meos filios supernominatos remaneant in baglia domno Berengario, episcopo, et domno Raimundo Fulchoni, vicecomite, et ad Ugo Bernardi. Et ipso alaude de Palaz de Torrodella, qui mi advenit de comparacione, remaneat ad Oda et filiis suis, Bernard et Guilelm, et post obitum illorum remaneat ad Sancta Maria cenobii Sarratexi. Et ipsum meum alaudem qui est ad Turrem de Ennego, in Urgello,

remaneat ad Sancta Maria sedis Urgellensis, et teneat Berengarius Poncii in gaudio remaneat ei ad alaudem proprium. Et ipsas terras vel vineas de Mata de Porros, qui fuerunt de domno Raimundo Renardi, propter IIII uncias quod debebat filius eius Guillelmus ad Berengarium Poncii, remaneat ad predicto Berengario. Et si quis aliud mobile invenire potueritis dare faciatis pro anima mea in qualibuscumque locis.

Facto hoc testamentum VI idus ianuarii, anno XVII° regnante Philippo rege.

Raimundus, archilevita, qui hunc testamentum rogavi scribere et manibus meis firmavi et testes firmare rogavi. Sig+num Ugo Bernardi, sig+num Arnall Seniofre, sig+num Berengarius Poncii, id sunt manumissores. Sig+num Arnall Sentell. Signum+ Marti. Signum+ Oliva Barelina. Sig+num Guilelmi Transuer.

Guadallus, levita, qui et monachus rogit<us> scripsi.[1]

1. *A la transcripció del pare Pasqual, al final:* És del mateix temps, sense firmas originals. No està numerat.

114

1078-1079

Donació testamentària. *Els almoiners de la [comtessa] Elisabet donen al monestir de Santa Maria de Serrateix uns alous a la Cerdanya, als llocs de Coborriu, Lluç, Riumajor i "Codina".*

[A]. Original perdut. Amb núm. CCCCLXXXIX
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 88 (fol. 44v). Ex A.

Donació feta per los almoyners de Elisave<t> al monestir de Serrateix de uns alous nomenats Capderiu y de Lluc, de Riumajor y de Cudina. En las cercanias de Cerdanya. Any 19 del rey Felip. CCCCLXXXIX.

115

1080, abril, 14

Testament. *Seniofred, levita, en el seu testament estableix que es doni al monestir de Santa Maria de Serrateix, per a les seves obres, els alous que té a les rodalies del castell de Cardona i al comtat de Berga, al terme de Navel, al lloc que anomenen el Bosc. Així mateix, cedeix per a la il·luminació de l'església de Sant Pere de Serrateix unes terres i unes vinyes situades*

a Manyenacs. També dóna cinc lliures per a les esmentades obres de Serrateix. Tots els béns que restin han de servir per a pagar els deutes i per a les despeses de les obres que s'estan fent al cenobi.

[A]. Original perdut. Pergamí núm. CXXXXVII.
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 76-77 (fols. 38v-39r). Ex A.

Seniofredo levita fa testament. In primis relinquo domino Deo et Sancta Maria cenobii Serratexi, ad sua opera, ipsos meos alaudes quod habeo in cunctisque locis vel adiacentiis de castro Cardona sive in comitatu Bergitano, in apendicio de Anavel, in locum que vocant ad ipso Bosch. Et ipsos alaudes quod habeo infra terminos de castro Cardona siant in guardia et valenza de domno Raimundo vicecomite et de coniux eius Ermessendis vicecomitissa, ad opus Sancte Marie. Et septem uncias de auro que debet mihi Ermessendis, vicecomitissa, relinquo ei uncias II et V qui remanent relinquo ad ipsa opera Sancte Marie. Et ad luminaria de Sancti Petri de Serratex relinquo ipsas terras et vineas que comparavi in Mannanags. Omne alio meo avere qui remanet, sive de pane et vino, tam de vetere quam de novo veniente, sive ipsos debitos, sive omnia quecumque habeo in cunctisque locis, mobile et immobile, totum relinquo ad opera Sancte Marie. Tot lo que era in comitatu Bergitano relinquo in baglia de domno Berengario, episcopo, et domno abbate ut siant adiutores et defensores, etc. Post consumationem autem ipsa ecclesia revertant autem ipsos omnes meos alaudes ad ipsa cambra ad induendum monachis servientes domino Deo et Sancta Maria.

Facto hoc testamento XVIII° kalendas mai, anno XX° regnante Philippo rege.

Berengarius, Dei gratia Ierundensis episcopus. Guadall, levita, scripsit.[1]

1. *Al final de la transcripció:* És original. Signat de número CXXXXVII.

116

1083, juny, 23

Testament. *Ramon [Folc], vescomte de Cardona, fa testament. Estableix quines persones han de fer de marmessors i deixa els seus béns a parents i a diverses institucions eclesiàstiques. Fa una deixa a Santa Maria de Serrateix.*

[A]. Original perdut.
B. BC, PASQUAL, vol. IV, 95 i 245-248.
a.* A. GALERA, *Diplomatari de la vila...*, pàgs. 134-138, doc. 66.

<...> ego Raymundus, vicecomes, quamvis indignus et nimius pecator volo pergere in hoste cum comite Barchinonensis, et ideo facio hoc testamentum <...>. Eligo etiam manumisores atque distributores rerum mearum, domna Hermisendis, vicecomitissa, coniux mea, et Fulchroni, archidiacono, fratri meo, et Heriballus Bonifilii et Bernardus Amati et Mironi Guillelmi et Bernardus Ermengaudi et Raymundus de Sancta Columba. <...> Et ipsas meas vineas quas habeo in Begurz, de ipsos complantarios, ad Sanctam Mariam de Serratex, modiatas duas dimitto, pro anima genitoris mei et pro redemptione anime mee. <...> Et ipsum meum mobile quod habeo in cunctis locis, medietatem dimitto pro anima mea. In primis, medietatem de equabus meis dimitto inter Sanctum Petrum Castrum Serris et Sancto Vincentio, ut equaliter sint divisse. Et ipsam medietatem de pane et vino et de vascula maiore vel minore, sive de superlectilia que habeo et Lupricato usque ad finem Amallani et de Minorisa usque ad Clariana, tertia pars de predicta medietate dimitto canonice Sancti Vincenti per missas; aliam tertiam partem ad ospicium que feci domino Deo in Cardona, ut ibi distribuantur in pauperibus; dimitto alia vero pars tertia inter Sancta Maria de Sarrateix et Sancta Maria Zelsone. <...>

Actum est hoc nono kalendas iulii, anno vigesimo tertio regni regis Philippi.

Sig+num Ermesendis, vicecomitisse, Fulchone, archidiaconus +, sig+num Raimundi Amati, qui non est superius escriptum cum manumissoribus et iubeo ut sit meus manumissor, simul cum aliis manumissoribus. Sig+num Mironi Guillelmi. Sig+num Bernardi Amati. Sig+num Bernardi Ermengaudi. Sig+num Eubaldi Bonifilii. Sig+num Reymundi Raymundi.

Guilelmus, diaconus, qui hoc scripsit et super sss. in prephati die vel anno.

117

1083, juliol, 16. Calaf

Adveració sacramental d'un testament. *Publicació jurada del testament d'Oliver, feta sobre l'altar de Sant Jaume del castell de Calaf. Fa donacions a Santa Maria de Serrateix i a altres*

monestirs i canòniques, com Santa Maria de Solsona, Sant Benet de Bages, Sant Pere dels Arquells i Sant Cugat del Vallès. Dóna a l'abadia de Serrateix l'alou de Codony, situat al terme de Castelltallat.

[A]. Original perdut.
B. BC, PASQUAL, vol. IV, 203.
a.* A. GALERA, *Diplomatari de la vila...*, pàgs. 138-140, doc. 67.

In Christi nomine. Hec est sacramentalis conditio ultime voluntatis cuiusdam homo defuncti, nomen est Holiver. <...> Cuius ordo actum est ordinante Uuilielmus, in cuius presentia videntibus aliis testibus, id sunt, Guillelmus Bernardi, Alaman Onofredi et Gibertus Sendredi et uxor sua, Stephania. Iurando testificamus super altare Sancti Iacobi, qui est fundatus ante castrum Calaphi, quia nos vidimus et presentes eramus quando prefatus Oliver, adhuc loquela plena et memoria integra, rogavimus nos tantummodo per suis verbis solu modo nobis iniunxit et adligari mandavit qualiter eius possessio distribuatur. <...> Et dimisit ad cenobium Sancte Marie Serre de Texo ipsum alodium qui est in locum qui vocatur ipsum Chodong, qui est infra terminum de Castrum Taiad. <...>

Quod est actum XVII kalendas augusti, anno XXIII regni Philippo rege.

Sig+num Guillelmus Bernardi. Sig+num Alamandus Onofredi. Sig+num Gibert Sendredi. Sig+num Stephania. + Gerallus Ipo, levita. + Bernardus Dalmacii. + Raimundus. + Guillelmus Oliba. + Sinfre Robira. + Raimundo Guitardo clerico Solsone. Sig+num Raimundo Bonifilio. + Ramon Andir. + Guillem Recosen. Sig+num Fulco presbiter. + Raimundo Eromir. Sig+num Guillem Somir. Sig+num Arnaldo Uuillelmo. Sig+num Uuillem Uuillemi. Istis sunt auditores de hoc sacramento.

Bernardus, presbiter, qui istum iudicium + scripsit die et anno quo supra, cum literis supra in VII.

Uuillelmus iudex.

118

1084, juny, 29

Donació al monestir. *Guillem Bernat i la seva muller, Ermengarda, donen al monestir de Santa Maria de Serrateix una coromina que tenen com a alou al comtat de Manresa, al lloc anomenat Sant Pere dels Arquells, a la parròquia i terme de Rubinat.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (17,5 × 30 cm). Escriptura carolina, no ben arrenglerada. Pergamí amb alguna taca i algun plec. Al verso: "Rabinad".

Si famulorum meritis iuste conpellimur debite conpensare lucra mercedis q[uan]to iam copiosius pro remediis animarum divinis cultibus et terrena debemus impendere et impensa legum soliditate servare qua propter quecumque res sanctis Dei baselicis aut per principium aut per quorumlibet fidelium donationes collate reperiuntur votive ac potencialiter pro certo censemus ut in earum inrevocabili modo legum eternitate firmentur. Et ideo in sempiterni regis nomine, ego Guillelmus et coniux mea, Ermengardis, femina, donatores sumus domino Ihesu Christo sancteque matris eius Virginis Marie cuius domum et cenobium est in comitatum Bergitanensium, locum nuncupatum Taxum. Per hoc pactum scripture donamus ei alodium quod habemus in comitatum Minorissense, locum scilicet vocitatum Sancti Petri de Archillos, in parroechia vel termino de Rapinato, id est chonnamina una de terra ab integrum, solida et licita et francha. Habet hec terra terminum ab oriente in alodio qui fuit de Milel, qui est condam, a meridie in alodio de Sancti Petri, et de occiduo in ipso torrent qui est inter alodio de Sancti Petri et Sancte Marie, de parte vero circi in ipso reger. Quantum inter iste affrontationes includunt et ambiunt sic donamus et tradimus in dominio et potestate Sancta Maria cenobii Serratexi, cum exiis et regressiis suis ut militantes ibidem Deo teneant et possideant sine aliqua diminucione quam nos inde non faciamus set pocius his qui facere voluerint resistamus et Deo eiusque matri vel servis eius in quantum potuerimus auxilium prebeamus, quatenus predicta ecclesia hec omnia suprascripta secure teneat et in perpetuum possideat ut Deus omnipotens veniam tribuat delictis nostris et posterita nostra et nobis adhuc presenti vita de gentibus prosperitatem temporis et animabus nostris suam misericordiam concedat et sic de nostro iure tradimus in dominio potestate Sancte Marie eiusque ibidem servientibus ad proprium alodium et facere eorum volumptatem. Et est manifestum. Si quis vero quod fieri non credimus contra istam donationem venerit ad inrumpendum aut ullusque homo inquietare voluerit, excomunicationis feriatur sentencia ex cum Iuda proditore Domini in profundum inferni habeat societatem, et insuper hec nostra largicio in duplo componat predicte sancte Dei ecclesie et in antea ista nostra donatio firma permaneat omnique tempore et non sit disrupta.

Facta ista charta donacione vel elemosinaria III kalendas iulii, anno XXIIII regnante Filippo rege.

Sig+num domno Guillelmo Bernardi, sig+num domne Ermengardis, qui istam chartam helemosinaria vel donationis rogavimus scribere et testes firmare rogavimus et manibus nostris firmavimus. Sig+num Guillelmo Raimundi. Sig+num Ugo Bremundi. Sig+num Bernardo Guifredi, sacer, et hec omnia supranominata sic donamus pro remedium animarum patris vel matris nostre, in tali conventu vel racione, ut nullus abbas vel monachi non habeant licenciam vindere nec donare nec alienare, set teneant et possideant in servicio Sancte Marie. Quod si fecerint revertatur ad nos et posterita nostra.

Guillelmus, sacer, qui ista charta helemosinaria vel donationis rogatus scripsit sss. die et anno quo supra.

Sig+num Petro Guillelmi, filio nostro. Sig+num Bernardo Brocard.

119

1091, maig, 19

Sotmetiment al monestir de Sant Martí del Canigó. *El comte Guillem Ramon de Cerdanya dóna al monestir de Sant Martí del Canigó el domini sobre el monestir de Santa Maria de Serrateix.*

[A]. Original perdut.
a.* MARCA, *Marca Hispanica...*, doc. 308, columnes 1189-1190.

In nomine sanctae et individuae trinitatis, patris scilicet, genitique et sacri pneumatis. Ego Guillermus Raymundi, gratia Dei comes patulum cunctis hominibus fieri volo tam praesentibus quam futuris quia annuente miseratione divina spontaneus trado et delibero Iesu Christo domino nostro almoque confessori Martino, cuius monasterium situm est in monte Canigonensi, Petroque Suniarii abbati et omnibus successoribus eius vel monachis qui usque in finem seculi ibi sessuri vel mansuri sunt, talem dominationem et imperium in monasterio Sanctae Mariae Serratexensis et in omnibus sibi pertinentibus quale habent et habere debent in loco prefato Sancti Martini et in omnibus suis et sibi pertinentibus, scilicet de largiendis honoribus et monachis mutandis et regulatibus disciplinis dandis et omnibus actibus, placidis et directionibus eiusdem loci. Verum quia palam cunctis dinoscitur

ipsum Sancte Mariae cenobium pene esse dirutum et dissipatum et monachos inibi degentes a regulari tramite deviatos malo Christo domino et eidem iamdicto confessori eundem locum tribuere ut exemplum boni operis maneat in futurum. Quod impeditionibus valde captus secularibus diu distuli, nunc tamen volo ista patrare: quia si hoc diutius differrem peragere, ut cernitur a cunctis, solo tenus isdem everteretur locus. Tamen pro hac donatione a me facta volo ut predictum monasterium semper pro posse plus valeat, et erga Deum et seculum totis viribus de virtute in virtutem augeatur, et in recto tramite detineatur, ut ibi manentes semper ad altiora Christo dante trascendant quo usque Deum deorum in Sion cernere valeant, et haec mea donatio inviolata semper maneat.

Quae est facta XIIII kalendas iunii, in XXXI anno Philippi regis francigeno. In qua confirmo ut ego vel ullus ex mea posteritate princeps, qui alias hanc meam donationem et spontaneam deliberationem sequestrare voluerit vel frangere tentaverit adnihiletur et ut anathema vinciatur et spiritualis gladii ictu feriatur.

Guillelmus, gratia Dei comes, qui hanc cartam donacionis laudo et spontaneus evidenter firmo et testibus firmari iubeo. Sig+num Guillelmi Iordanis. Sig+num Remundi Ermengaudi. Sig+num Arnalli Olibani. Sig+num Berengarii Segarii.

Berengarius, sacerdos vel monachus, qui haec scripsit et subscripsit die et anno prefato.

120

1092, març, 12

Donació al monestir. *Bernat Mir dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix un alou, la meitat d'un mas amb les seves pertinences, situat al comtat de Berga, a les rodalies del castell de Viver, al lloc que anomenen Codina. Rep sis sous del monestir. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12,5 × 27,5 cm). Pergamí amb algunes taques. Escriptura acurada; lletres ben arrenglerades. Al verso: "Viver".

B. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 191b (fol. 145v).

In Christi nomine. Ego Bernardus Mir. Magnum quidem et mihi satis licitum esse videtur domum Dei hedificare ubique et de rebus meis honorare atque concedere. [Audivimus] pre[di]cationes et monita sanctorum patrum quia helemosina a morte liberat anima.

Cognoscenti nos peccati macula honusti compuncti corde divina pietate ut pius et misericors sit Deus in peccatis meis. Propterea trado atque concedo domino Deo et Sancta Maria cenobii Serratexi alaudem meum proprium et franchum, et advenit ad me Bernard per avior sive per parentorum vel per qualique voces. Est autem ipse alaudis, casas, casalibus, cum suis solis et superpositis, ortis, ortalibus, pratis, terras et vineas, cultas et ermum, glandiferis vel pomiferis, olivariis sive alia genera arborum, pascuis, fontanulis, petris, petrarum, vieductis et reductis sive omnia que abeo et teneo per francheda in comitatu Bergitano vel in adiacencias de castro Viver,[1] vel in locum que vocant Codina, ad ipso mas qui fuit de Gischafret et de Sanlla et uxor sua Ledgarda et Miro Sallani, pater meus, sive in cunctis locis que possum nominari, qui mihi advenit per avior et per compra de patre meo vel per qualique voces. Abet autem afrontaciones hec omnia superius nominata de parte orientis in puio Triag, de parte meridie in ipso alaude de fevo quem tenet Bernard Guilem de Ruira et suos heredes, de tercia parte, que est occiduo, in puig Cunchagad, de quarta vero parte, que est circi, in puio Tedriz. Quantum iste quatuor afrontaciones includunt et ambiunt sic dono ego Bernard domino Deo et Sancta Maria ipsa mea medietate de ipso mas de Codina et omnia quod reliquid mihi pater meus, cum suis terminis et pertinenciis earum, quantum ego abeo vel abere debeo per ullasque voces et cum exiis et regresiis earum, propter anima de Miro Sallani pater meus et mea et de Raimon fratre meo et de mater nostra et de tota nostra parentela ut Deus et Sancta Maria propicius fiant pro peccatis nostris, et in tale videlicet racione ut quando ego Bernard et Raimundus frater meus venimus in hunc locum Sancte Marie ad ipsas vices que ibi eramus abeamus alimenta de pane et vino et de hoc que facere poterant servis Sancte Marie. Et hoc facio per adlezeramentum de fratre meo Raimundo et per suo consilio. Et ego Bernard aprehendo de mobile de Sancta Maria sollidos VI in precio placibile. Et est manifestum. Si quis ego qui ista carta donacione inquietare aud disrrumpere voluerit in duplo conponat [...][2] cum sua inmelioracione et in antea firma sit omni tempore, et non sit disrrumpta.

Facta ista carta donacione IIII idus marci, anno XXX° II° regnante Philippo rege.

Sig+num Bernard Mir, qui ista carta donatione mandivi scribere et ad testes firmare rogavi et firmavi manu mea. Iohannis

sublevita sss.* Guillem, levita ss.* Bernardus, clericus sss.* Arnallus, subdiachonus de Sillva sss. Sig+num Bertran Aienrig.

Guadallus, monachus et levita, qui ista carta do[n]acione rogatus scripsi sub sss. die et anno quo supra.

1. *En realitat hi diu:* Vver. 2. *Segurament només són unes lletres raspades.*

121

1092, novembre, 17

Donació privada. *Hug Eiz, la seva muller, Quíxol, i llurs filles, Adaleis i Arsèn, donen a Ramon Sunifred la meitat d'un mas que va pertànyer a Eiz i és situat al comtat de Berga, al terme del castell de Viver, a la serra de Sant Feliu. Aquest mas havia estat de Goltret. S'esmenten les afrontacions. Pel domini útil del mas s'ha de pagar la tasca al monestir de Santa Maria de Serrateix. S'estableixen unes condicions amb relació a una futura venda de la part que resta d'aquest mas.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11 × 33 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb algun tros esblaïmat. Escriptura carolina feta amb cura. Al verso: "Sancti Felicis" i "Ugo y sa muller Chixol donan a Raymon Seniofret la mitat de la heretat quer hi ha en la serra de S^nt^ Feliu, qui era de Goltret, però de la condició de pagar la tasca a Sta Maria de Serrateix. Any 1083."

I[n] Christi nomine. Ego Ugo Eiz et uxor mea, Chixol, et filias nostras, Adaleiz et Arsen, donatores sumus tibi Raimundo Seniofret. Per hanc scripturam donacionis nostre, donamus nos tibi de ipso mas sive de ipso alaudio qui fuit de Eiz, ipsa medietate, id est, de casas, casalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, cultum et eremum, pascuis, garricis, arboribus glandiferis, fontanulis, vieductis et reductis, sive de omnia que dici vel nominari possumus qui \per/tinet ad ipso mas et ad nostro directo. Sunt predicta hec omnia in comitatu Bergitano, infra terminiis de castro Viver, in ipsa serra Sancti Felicis, ad ipsa[1] mas qui fuit de Goltret qui est condam. Et advenit ad me Ug hec omnia per aprisione sive per avior, et ad uxor mea per suum decimum, et ad filias nostras per parentorum et per qualique voces. Abet autem afrontaciones predicta hec omnia de parte oriente in alod de Frabega, de meridie in chers de Truiters, de occiduo in ipso rivo de Tordel, de parte vero circi in alod de Sancta Maria de Sarratex sive in ipsa bassa de Serra. Quantum iste quatuor affrontaciones includunt et ambiunt sic donamus nos suprascripti ad te Raimon de ipsa mas

sive de alaudio qui fuit de Eiz ipsa medietate ab integrum, cum exiis vel regresiis earum, in tale videlicet conventu et racione ut donemus primum ad Sancta Maria cenobii Serratexi ipsa tascha per singulos annos et tu et nos et omnis tota nostra parentela usque infinito seculo. Et in antea servias ad me, Ugo, et ad mater tua quantum possis in sanitate et infirmitate usque ad mortem, et post mortem nostram sic[2] adiuves ad ipsas tuas sorores quantum amplius possis facere de tuo directo et illorum et ipsas nostras filias non abent licenciam ad vindere ipsa alia medietate de ipso alaudio nisi ad te Raimon. Et tu similiter ad illas si abes venale et si unus de vos non potestis comparare si rem exit venale de suprascripta omnia, non habeatis licenciam ad vindere ad nullum extraneum nisi ad Sancta Maria iam dicta. Et post obitum nostrum remaneat ad te Raimon ipsa medietate de ipso mas, in tale videlicet conventu, quod si obieris sine filios de legitimo coniugio remaneat ipsa medietate tua ad sorores tuas Adaleiz et Arsen. Et est manifestum si quis nos donatores aud ullus homo vel femina qui ista carta donacionis inquietare ad disrumpere voluerit in duplo tibi componat cum sua melioracione et in antea firma sit et non sit disrumpta.

Facta ista carta donacione XV kalendas decembris, anno XXXIII regnante Philippo rege.

Sig+num Ugo, sig+num Chixol, sig+num Adaleiz, sig+num Arsen, qui ista carta donacione mandavimus scribere et testes firmare rogavimus et firmavimus. Sig+num Arnall Sanlla. Sig+num Radolfo. Sig+num Ioan Sendret.

Guadallus, monachus et levita, qui ista carta donacione rogatus scripsi cum litteris emendatis et rasis sub ss. die et anno quo supra.

1. Sic. 2. *Paraula que ha estat raspada.*

122

1094, febrer, 5

Testament. *Galceran dóna en el seu testament al monestir de Santa Maria de Serrateix un mas situat a "Sales". Així mateix, també fa donacions a la seva muller, al seu fill Gerbert, a les seves filles Sança i Sibil·la, a Sant Pere dels Arquells i a Sant Pere d'Òdena. Si l'esmentat Gerbert, fill seu, morís sense hereus, tots els béns que li deixava passarien la meitat a les seves filles,*

Sança i Sibil·la, i l'altra meitat als monestirs de Serrateix i de Sant Benet de Bages. També s'esmenten les deixes de béns mobles i els nobles que s'han de fer càrrec de la batllia o protecció dels béns donats.

A.* AMM. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (14,5 × 40,5 cm). Pergamí en bon estat, lleugerament tacat a les vores. Escriptura acurada.

B. AMM. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia del segle XII.

In nomine Domini. Ego Gaucerandus dum detineo in infirmitate, timeo ne michi veniat repentina mortis casu. Propterea hunc[1] meum testamentum fieri iubeo. Eligo namque mei manumissores et mearum rerum distributores, id est: Berengarius Gilaberti[2] et frater eius, Petrus, et coniuge mea, Bellissendis, quibus precipio ut si mors michi advenerit antem quam alium testamentum faciam potestate habeatis omnem meam facultatem dare pro anima mea, sicut in istum testamentum vobis iniunxero.[3] In primis ad domum Sancte Marie Serratexi de ipso alodio qui est inter duos torrentes de Sales ipsam terciam partem et in istam terciam partem sit ipsum mansum qui fuit de Mascaro, cum omnia sua pertinencia, simul cum ipsum meum provennarium qui sit inde monacus pro redempcione de peccatis meis, in tali tenore sicut resonat in ipsas cartas quam predicte Sancte Marie habeo factas; et si ille obierit mittatur alium, et hoc non sit disruptum ad dominum Deum et Sancte Marie. Et ipsos meos alios alodios de Sales qui remanent cum ipsos hominaticos et ipsas baiolias dimitto ad iam dictam uxorem meam et ad filium meum, Gerbertum, si virum non acceperit. Si autem virum aprehenderit remaneat ad prefatum Gerbertum. Et ipsas meas honores quas habeo opus vicecomitissa et per filios suos relinquo ad filium meum, Gerbertum. Et ipsos meos alodios de Rabinad dimitto domino Deo et Sancti Petri de Archos[4] ipsam medietatem per missas pro anima mea. Aliam vero medietatem de prescriptos alodios remaneat ad Sanciam et Sibillam, filias meas. Et ipsum meum mansum de Torrente Profundo cum terris et vineis et arboribus cunctis, exceptus ipsam vineam quam habeo donatam ad Sanctum Iacobum, dimitto ad prelibatam uxorem meam et ad filium meum, Gerbertum, si illam virum non acceperit. Et ipsam honorem de Odena similiter relinquo ad prefatam uxorem meam et ad Gerbertum, filium meum, si illa virum non acceperit. Si autem virum aprehenderit ipsam honorem remaneat ad prescriptum filium meum, Gerbertum. Et ipsum alodium de Torrente Profundo remaneat ad iam dictam uxorem meam in diebus vite

sue; post eius hobitum remaneat predicto Gerberti. Et ipsum meum mansum de Alcatárro,[5] cum terris et vineis, dimitto ad Sanctum Petrum de Odena, per missas pro anima mea. Si autem Gerbertum, filium meum, obierit sine infantem de legitimo coniugio, omnia quod ei dimitto remaneat ad predictas filias meas ipsam medietatem de hoc de Sales superius scriptum et aliam medietatem remaneat ad Sanctam Mariam Serratexio[6] et de ipso alodio de Torrente Profundo remaneat ipsam medietatem Sancti Benedicti cenobii Baiensis, aliam vero medietatem remaneat ad prescriptas filias meas.[7] Et ipsum alodium quod habeo in termine de Podio Regis quod vocant Villam Novam, id sunt: domos, terris et vineis, cultum et eremum et arboribus, simul cum ipsum alodium qui est subtus ipsum Podium subteriorem de Sales relinquo ad iam dictas filias meas.[8] Et ad Sanctum Benedictum cenobii Baiensis dimitto ipsam meam mulam. Et ipsum meum mulum dimitto ad dictam uxorem meam et ad filium meum, Gerbertum. Ipsos vero boves quos habeo relinquo predicte uxori mee. Et ex omnibus aliis mobilibus meis rebus sint persoluta mea debita. Et de hoc quod inde remanserit dimitto terciam partem per missas pro anima mea, alias autem II partes relinquo prelibate uxori mee et filio meo iam dicto. Ipsam vero honorem de Bergedano et alodios ex uxorem meam cum infantes meos relinquo in baioliam Dei omnipotentis et sanctis suis et de vicecomite et mater eius vicecomitissa et de Berengario Eccardo, seniori meo. Et ipsam honorem de Odena, cum ipsum alodium quod ibi habeo et ipsos alodios de Rabinad cum uxorem meam et infantes meos relinquo similiter in baioliam Dei et sanctis suis et de seniore meo, domno Reimundo Guillelmi, et uxorem eius. Et II^{as} uncias auro quas debet michi Guillelmo Dalmacii sint donate Sancti Iacobi de Calaff pro anima Bernardo, filio meo. Et duas spadas quas habeo remaneant prelibate uxori mee et filio meo predicto.

Actum est hoc nonas febroarii, anno XXX^{mo} IIII^{to} regni Philipy regis.

Sig+num Gaucerandi, qui istum testamentum iussit scribere et firmavit ac firmare rogavit. Sig+num Berengarii Gilaberti, sig+num Petri Gilaberti, sig+num Bellissendis, manumissores. Sig+num Petri Guillelmi. Sig+num Guillelmi Reimundi. Sig+num.

Signum+ Reimundi, levita, qui hoc scripsit et sss. sub die et anno prefixo.[9]

1. *Segons* B. 2. *Segons* B. 3. *Segons* B. 4. Archels *a B.* 5. *Amb una titlla a l'original.* 6. *Afegit a* B*:* ut teneant filias meas et donent ipsam tascham. 7. *Afegit a* B*:* Et alium alaudium qui remanet, id sunt, kasas, kasalibus,

terris et vineis, ortis, ortalibus, solos et superpositos, petras maximas vel minimas, omnia et in omnibus, silvis, garricis, terras cultas vel eremas et arbores de diversis generibus, aquis aquarum, cum ipsos molendinos, cum capud aquis et subtus aquis, cum fontanulis, sive omnia que abeo vel abere debeo, totum relinquo ad iam dictas filias meas. 8. *Afegit a* B*:* cum ipso meo directo que abeo in ipso manso que vocant Roiara, quantum abeo vel abere debeo in Kastrum Edralis, totum relinquo ad filias meas iam dictas. 9. *Afegit a* B*:* Poncius levita et monachus qui hoc translatum scripsit + VIII idus marcii.

123

1094, juny, 15

Adveració sacramental. *El fill d'Ermetrut, Guillem, Pere Ponç i el prevere Esteve fan d'almoiners i juren, sobre l'altar de Sant Miquel de Soriguerola, que l'esmentada Ermetrut va fer el testament davant d'ells. Deixà la casa i els alous al seu fill Guillem, a Pere Ponç i a Guillem Ponç. També lliurà dues peces de terra a Pere Ponç i al seu germà Guillem. Així mateix, féu donació del cos al monestir de Sant Martí del Canigó, atorgà tres sous al monestir de Santa Maria de Serrateix i féu cessió d'altres monedes al seu clergue i a les seves filloles.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15,5 × 29,5 cm). Pergamí en bon estat, amb algun plec i algun fragment més gastat. Escriptura carolina rodona i ben arrenglerada. Al verso: "CCCCLXXXVIII" i "Testament que explica la iglésia de St. Miquel de Soriguerola ser paròchia".

B. ADS. Plec 35 dels documents i capbreus de Santa Maria de Serrateix. Còpia del segle XVIII.

C. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 88 (fol. 44v). Ex A.

Hec est sacramentalis condiccio taliter hordinata coram Stefano, sacer, et alii plures sub hordinatione Petrus, iudex, de ultima voluntate condam Ermetrut defuncta legaliter comprobata. Testificant testes prolati quos proferunt, id sunt: Guillelmum, filium suum, et Petrum Poncii et Stefanum, presbitero. Nos simul in unum iuramus primo per trinum et unum Deum et super altare Sancti Michaelis, cuius ecclesia sita est in comitatu Cerritania vel in parrochia que vocant Surigerola. Quia nos vindimus et audimus et sub nostra presencia condam Ermetrut, femina, fecit suum testamentum et firmavit manu sua et precepit in ibi iam dictis elemosinariis ut si mortua fuisset qualisque ex eius illam supervicxissent donare fecissent omnem suum avere sicut illam iniuncxit ipsa sua parte. Primiter iussit dare corpus suum ad sepeliendum cenobio Sancti Martini Kanigonensis, cum I refeccione que de meo detur monachis. Et ad Sancte Marie Serratexensi solidos III. Et

ad Stefano, presbitero, solidos III. Et ad suo clerico argenteos III. Et ad filiola sua Bonifilii Olive solidum I et ad filiola sua Arnalli Ventaiole argenteos IIII. Et Petro Poncii et fratri suo, Guillelmo, dimittit pecia I de terre, qui est in Camp Toro, subtus ipsa via, et alia que est ad ipsa Closa, et ipsa domo cum solario. Omnem alio suo alodio quod abet vel abere debet, tam domum et kasas et kasales et terras et vineas et omnia edificiaet omnes arbores ullius generis et prata et pascua, silvas et garrikas et omnia sua iura ullomodo mihi accidencia relinquid, ad filio suo Guillelm Petroque Poncii et Guillelmo Poncii indubitantur et sine ullo retentu. Pars vero mobilium illorum que in venta nequiverit illam accidere detur pro redemptione sua criminum sanctis ac clericis et pauperibus et egenis Deum postulantibus. Hec est vera et ultima sua voluntas illa relicta redemptori multorum que a se fideliter firmata et auctorizata. Et hoc fuit sua estrema voluntas per super annexum iuramentum in Domino. Hordinavit hoc prefacta defuncta in suo testamento ad distribuendum eumque superius dictum est et postquam hordinavit voluntatem suam non mutavit set sic stare precepit.

Actum est hoc XVII kalendas iuli, in anno XXXIIII Philipi regis regni.

Sig+num Guillem, sig+num Petrum, sig+num Stefano. Nos huius rei testes sumus et infra sex mensium post prefate defuncte obitum iure iurando manibus nostris confirmamus. Petrus, iudex, sss.* Signum+ Bernard Pere. Signum+ Gazbert.*[1] Signum+ Bernard.

SENIOFREDUS, presbiter, qui hoc scripsit et sub sss. die et anno quo supra.

1. *Signatura possiblement autògrafa.*

124

1095, octubre, 24

Establiment fet per l'abat. *Bernat Onofre, abat de Santa Maria de Serrateix, i la resta de la comunitat d'aquest monestir donen a Bernat Ricolf i al seu germà, Guillem Ricolf, el domini útil sobre un alou, format per vinyes i peces de terra, situat a Cardona, al pla de "Cors". Els que han estat establerts hauran de lliurar la meitat dels fruits de les vinyes que hi ha i només donaran una quarta part dels fruits de les que encara han de plantar.*

[A]. Original perdut. Al verso: "Cardona".
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 72 (fol. 36v). Còpia resumida.

In nomine Domini. Ego Bernardus Honofredi, abbas Sancte Marie cenobii Serratexensi, cum cuncta congregacione eiusdem monasterii et Bernardus Mironis, baiulus operis Sancte Marie, donatores sumus tibi Bernardo Riculfi et fratri tuo Guillelmo Riculfi alaudium et vineas quas Sancta Maria prescripta habet in Cardona, in plano quod vocant Cursum, hoc videlicet modo: ut vineas bene labores et excolas et nobis medietatem fructuum qui ibi erunt dones, alaudium vero complantes ac per complantationem IIII partem fructuum inde exeuntis nobis dones, etc.

Facta carta VIIII kalendas novembris, anno XXXVI regni Philippi regis. Sig+num Bernardus Honofredi, sig+num Bernardus Mironis, nos qui, etc. Sig+num Arnalli Guitardi. Sig+num Petri Guitardi. Sig+num Bonifili Gisclamundi.

Bermundus scripsit.[1]

1. *Al final de la transcripció del pare Pasqual:* No té firmes originals, però és del mateix temps. No està numerat. Títol Cardona.

125

1097, abril, 23

Donació privada. *Mir i la seva muller, Guilla, donen a llur fill, Bernat, una mujada de terra situada al comtat de Berga, al terme de Puig-reig, al lloc anomenat "Codina Llonga". Per la possessió de la terra, havien de donar la tasca al monestir de Sant Pere de Rodes. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (5,5 × 32,5 cm). Pergamí en bon estat, tot i tenir alguna taca. Escriptura carolina rústica; lletres petites, fetes amb un traç gruixut. Al verso: "Pugregs" i "Puigreig. Codina Longa. Any 1082".

In nomine Domini. Ego Miro et uxori mee, Guilla, donator sum tibi Bernardi, filio nostro. Per hanc scripturam nostre donacionis donamus ad te modiata una de terra quod abemus in Codina Longa, qui nobis advenit per avior et per comparacionem sive per qualesque voces. Est autem ipse alaude in comitatum Bergitano, in apendicio de Pugo Regis, in Codina Longa, totum franchum. Et adfrontad de una parte in terra de Virgilia et de alia in terra de[1] Adalberto, de III[a] parte in terra de Ermemiro et de IIII[a] in flumen Lobregad. Quantum inter istas afrontaciones includunt et

nos imbi abemus, sic donamus nobis ipsum alaude ab integrum ad te et ad tuos infantes ad facere voluntatem vestram, exceptus ipsam tascham quod dare faciatis ad Sancti Petri de Rodes, quod nostri parentes ei donaverunt quando emerunt de cuiusdam homo nomine Guifredus. Et est manifestum. Quod si nos donatores a\u/d ullus homo vel femina de nulla persona, qui ista karta donacionis inquietare ad disrumpere voluerit non hoc valead vindicare sed componat vobis in duplo, et in antea firma et stabilis permaneat modo et[2] omni tempore, et non sit disrupta.

Facta ista carta donacionis VIIII kalendas madii, anno XXXº VIIº regnante Philippo rege.

Sig+num Miro, sig+num Guilla, qui ista karta mandavimus scribere et ad testes firmare rogamus et manus nostras firmamus. Sig+num Bonifilius. Sig+num Reamballus. Sig+num Adalbertus.

Arnallus, presbiter, qui ista karta rogitus scripsit et sub sss. die et anno quod supra.

1. *Repetit una vegada.* 2. *Algunes lletres són de mal llegir.*

126

1099, abril, 25

Judici. *Plet entre Pere Seguí i el seu fill Bernat i l'abat i la comunitat del monestir de Santa Maria de Serrateix i Arnau Onofre sobre si els habitants de la propietat de Sant Feliu del dit cenobi, situada al terme de la parròquia de Sant Miquel de Viver, han de lliurar o no a aquesta parròquia les vetlles i les donacions. Els habitants d'aquest lloc de Sant Feliu, segons llur propi testimoni, cinc vegades a l'any fan una oblació a l'església de Sant Miquel i, així mateix, hi fan una vetlla anual i donen menjar al clergue de Viver que hi va cada any.*

[A]. Original perdut.
[B]. Còpia perduda. Pergamí amb el número "CCLIII".
C.* BC, PASQUAL, vol. IV, 61-62 (fols. 31r-31v). Ex B.

Hec sunt litere exarate de contencione qui fuit de ipso alaude Sancte Marie qui est Sancti Felicis, quia dicebat Petro Sequini et prolis sui Bernardi quod abere debebat Sancti Michaelis de Castro Vivario vigilias et oblaciones de supradicto alaude, Et abbas et monachi et Arnallus Onofredi dixerunt quod non habebant nec habere debebant ecclesia Sancti Michaelis in supradicto alaude Sancti Felicis nisi decimas et primicias. Et propter hoc fuit non

modica altercacio et controversia erat de decimis et primiciis quod ibi abebat supradicta ecclesia. Fuit constitutum et laudatum illi habitatores Sancti Felicis qui omne tempore ibi steterint vadat aud transmitad de famulis suis quinque vicibus in anno cum oblacione ad supradicta ecclesia Sancti Michaelis, id est: a Natale Domini et Pascha et Pentecost et Sancto Michaele et Omnibus Sanctis, et vigilia una in anno. Et una vice in anno veniat clericum Sancti Michaelis ad ecclesiam Sancti Felicis et cantet ibi missam et det penitenciam ad ipsos homines et feminas qui ibi abitent. Et iste abitator qui ibi abitet donet ad comedere ipsum diem ad ipsum clericum sicut est consuetudo in omnibus ecclesiis et amplius nullam omnino rem requirere non liciat. Sunt visores et auditores dompno Raimundo Bernardi et Guifredi Marcuci de Puiol et Oliba Renardi et Guillelmi Godmar et Berengarii Fulcho et Bernardi Attoni et complurimi.

Facta ista scriptura VII kalendas madia, anno XXXVIIII regnante Philipo rege.

Guillelmus, abbas, cum omni congregacione Sancte Marie. Signum+ Petrus Sequini. Sig+num Bernardi Petri, prolis sui, nos qui hoc laudamus et firmamus. Sig+num Raimundus Bernardi. Sig+num Raimundi Bremundi.

Guillelmus, monachus et sacerdos, qui hoc scripsit sub die et anno quo supra.[1]

1. *A la còpia del pare Pasqual, al final hi diu:* No és original, però és lletra del temps mateix. Signat de número CCLIII.

127

1100, gener, 4

Evacuació. *Ramon Guifré, la seva muller, Azaled, i llur fill, Bernat, decideixen renunciar a la batllia que tenien sobre el mas d'Olivera i cedeixen llurs drets a Berenguer Tedball, prior de Sant Pere dels Arquells.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (8 × 36,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb algun plec i alguna taca. Al verso: "De Sant Pera dels Archells; és del dispenser de Serrateix".

In Dei nomine. Hec est scriptura donationis atque evacuationis. Notum sit omnibus hominibus quia ego Raimundus Guifredi requirebam baiuliam in manso de Olivera et propter hanc baiuliam enparavi eum ut perveniret ad placitum unde factum est per con-

silium mulieris mee cumveniret Berengarius Tedballi ad me prior Sancti Petri ante altare Sancte Marie situm in Minorisa nolui ad placitum ducere sicuti perficiendi haberem posse. Loquentibus autem multis iuris ut prior Sancti Petri de Archellis cum suis consodalibus darent mihi censum scilicet aut pernam unam aut parilia una caponum, ego autem nolui accipere, set propter remedium animarum nostrarum ego Raimundus iam dictus et coniux mea Azaledis una cum Bernardo filio nostro nominatim definimus atque evacuamus et donamus prefato Sancto Petro tibique Berengario et omnibus successoribus tuis omnem vocem et directum quam et quod requirebamus et habebamus in predicto alodio cum omnibus rebus infra se retinentibus. Si quis autem huic scripture contradicere voluerit et que hic scriptura sunt vesanamente debilitare conatur fuerit prius triplam conpositionem faciat et in super anathematis vinculo subiaceat et in antea ista scriptura firma et stabilis permaneat modo et omni tempore.

Quod est actum II nonas ianuarii, anno XL Philipi regis.

Sig+num Raimundi Guifredi, Sig+num Azaledis, sig+num Bernardi \Raimundi/, nos qui istam cartam donationis atque diffinitionis voluntarie fecimus atque firmavimus et aliis firmare rogavimus. Guillelmus presbiter sss.* Petrus Bernardi sss.* Petrus Bernardi sss.* Arnallus Bonifilii, sacer, sss.

Berengarius levita qui hoc scripsit + die et anno quo supra.

128

1113, març, 13

Evacuació. *Ramon Arnau, la seva muller, Gerberga, i llur fill, Guerau, evacuen i retornen al monestir de Santa Maria de Serrateix, a la comunitat monàstica i al monjo Mir —germà de Ramon Arnau—, l'alou lliurat al monestir pel seu pare, situat al comtat de Berga, als termes del castell de Pinós, davant del "Soler Monegal", a la Serra i al Solà. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13,5 × 24,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Escriptura carolina feta amb cura. Al verso: "karta de Soler Monegal".

Hec est evacuacio quem ego Raimundus Arnallus et coniux mea, Gerberga, et filio nostro, Gerallus, facimus ad Sancta Maria de Serratex et ad Willelmus, abba, et ad cet<er>u monachorum

de ipsum alaude quem pater meus Arnallus et mater mea Ermengaudis reliquerunt ad Sancta Maria et ad Miro monachus frater meus. Est autem ipse alaude cultum et ermum sive vineas conplantatas, sive tota \ipsa/ garriga ab integrum, sive tota omnia quem genitores mei conparaverunt prope ipsa alaude de iam dicta Sancta Maria. Et est homnia in comitatum Bergitano, infra terminiis de castro Pinos, ante ipso Soler Monegal, in ipsa serra sive ad ipso Sola. Et affrontat ipsum alaude sive vinea et garriga de duas partes in alaude de Sancta Maria qui est de ipso Soler, de III parte in alaude de Mir Guillem de Buades, de IIII vero parte in ipsa strada publica de ipsa serra. Quantum inter istas IIII affrontaciones includunt hoc totum quem comparavit Arnallus pater meus et mulier sua et hoc totum quod nos tenemus et abere debemus per ullasque voces sive per laboracione sive per forcia quem abemus facta usque ad hanc diem ad Sancta Maria et ad Miro monachus, sic definimus et evacuamus de ipsa hora in antea ad Sancta Maria et ad Miro monachus et ad alii monachi.[1] Et de ista omnia suprascripta sic evacuamus et definimus ipsa tota omnia ab integrum de quantum ibi abemus et abere debemus per ullasque voces, quia nec non nec nullus homo per nullum nostrum malum ingenium, neque de vita neque de morte iam amplius non inquiramus ibi nullam rem in ipsum alaudem suprascriptum et in ipsas vineas et in ipsos ermos et tradimus in dominio ad potestate de Sancta Maria et de Guillelmus, abba, et de monachis ad faciendam voluntatem illorum sine nulla retinencia que ibi non facimus. Et est manifestum. Si quis, nos evacuatores aud nullus homo sive femina de nulla persona qui ista evacuacio inquietare ad disrumpere voluerit, in duplo conponat cum omnem inmelioracionem.

Facta ista evacuacio III idus marci, anno V regnante Luzovico rege.

Sig+num Raimon, sig+num Gerberga, sig+num Gerall, qui ista evacuacio laudamus et fecimus scribere et ad testes firmare rogavimus. Sig+num Iovan Alarig. Sig+num Pere Esteva. Sig+num Isarn Tilo. Sig+num Guillem Tila. Oliba levita +.* Guillelmus, monachus +.

Berengarius, subdiaconus, qui ista evacuacio rogatus scripsi sub ss. die et anno quod supra.

1. *Manquen unes quantes paraules que foren esborrades i s'hi féu una ratlla fina al damunt.*

129

1120, agost, 16

Donació al monestir de la tasca. *Godmar, la seva muller, Ellards, i llurs fills, Bernat i Guillem, donen al monestir de Santa Maria de Serrateix la tasca de tots els esplets de l'alou que tenen al comtat de Berga, al terme de Coforb. S'estableix que els monjos no el poden donar com a feu, ni hi poden posar un batlle. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18,5 × 15 cm). Pergamí en bon estat. Lletres partides a la part superior. Al verso: "CCLXXVI" i "Donació dels alous de Coforp feta per Godmar y sa muller. Fa per lo mas Riu. nº 45".

In nomine Domini. Ego Godmar et coniux mea Elliards et filiis nostris Bernardus et Guillelmus donatores sumus domino Deo et Sancta Maria cenobii Serratexensis, de omnem nostrum alaudem proprium et franchum, quem abemus in Focorb, ipsa tascha fidelitermente de omni expleta. Et advenit nobis ipsum alaude per parentorum et per comparacione sive per qualique voces. Est autem ipsum alaude in comitatum Bergitano, infra terminiis de Focorb. Abet autem affrontaciones ipsum alaude de Iª parte in Muntada de Ann, de IIª in Puig de Devensa, de IIIª in Puig de Olzinosa, de IIIIª parte in Collo de Iuvel. Quantum iste affrontaciones includunt et ambiunt sic donamus domino Deo et Sancta Maria de ipsum alaude quem abemus francum ipsa tascha de omne fructum quem ibi Deus dederit. Et nos suprascripti et nostra posterita donamus ad Sancta Maria ipsa tascha pro animabus nostris vel de parentibus nostris, in tale pactu: que nullus abbas neque nullus monachus non abeat licenciam dare per fevum ad nullum hominem de nulla persona neque mitatis nullum baiulum nisi nos; sed nos donatores erimus baiuli de Sancta Maria et fideles sine engan de ipsa tascha[1] que nos donamus ad Sancta Maria. Et de hoc suprascriptum non inquirat nullus abba nullum alium servicium nec ad nos nec ad nulla nostra posterita nisi sola tascha. Et dedimus in tale conveniencia que mitamus ipsa tascha in ipso celler de Sancta Maria et mitatis in servicium Sancte Marie et monachis. Si quis nos aud nullus homo vel femina de nulla nostra posterita a<u>d de alia, qui de ista donacione nulla res tulerit ad Sancta Maria, in duplo conponat, et in antea firma sit omni tempore et non sit disrupta.

Facta ista donacione XVII kalendas septembris, anno XIII regnante Luzovico rege.

Sig+num Godmar, sig+num Elliards, sig+num Bernard, sig+num Guillem, qui ista donacione mandavimus scribere et ad testes firmare rogamus et manus nostras firmamus. Sig+num Arnall Vidal de Carreus. Sig+num Pere Guifret. Petrus Raimundus clericus ss.

Berengarius, monachus, qui hoc scripsit sub sss. die et anno quo supra.

1. *Repetit dues vegades* de ipsa t.

130

1123, setembre, 28

Consagració i dotalia. *Oleguer, arquebisbe de Tarragona, consagra l'església de Santa Maria de Serrateix. Hi són presents el bisbe d'Urgell, Pere Berenguer, i el bisbe de Vic, Ramon Gausfred. En aquest moment, Ramon Bernat de Castelladral, Pere Berenguer de Montclar, Bernat de Montclar, Bernat Ramon d'Olivella, Ramon Gudall de Súria i Berenguer Ramon d'Espluga fan diverses donacions al cenobi. A continuació, l'arquebisbe i els bisbes presents confirmen a l'abadia les possessions i els drets que tenia.*

[A]. Original perdut. Sembla que l'any 1586 encara era al monestir de Serrateix. L'any 1829 ja era a l'abadia de Ripoll.

B. Còpia feta per R. d'Olzinelles, vers 1829: Vic, AC, Col·lecció Ripoll, vol. 63, pàgs. 9-12.

C. Esment: VILLANUEVA, VIII, 128.[1]

a. ORDEIG, 1988, 318, pàgs. 424-427.

b.* ORDEIG, 2001, 333, pàgs. 84-87.

Reverentia divini cultus multiplex in multis impletur. Precipue vero tunc salubris et vera existid religio cum quisquis ad amorem Dei compungitur in augmentum boni operis se exercere [con]atur [...], et cum alicuius animus a Sancto Spiritu tangitur, ut semper ad meliora proficiat omnino hortatur. Ob hoc igitur in nomine sancte et individue Trinitatis anno MCXXVI trabeationis Christi venit dompnus Ollegarius, divino nutu Tarrachonensis archiepiscopus, a peticione et rogacione dompni Petri Berengarii, Urgellensis ecclesie pontificis, unacum Raimundo, Vicensis ecclesie episcopo, vel abbate Guillelmo cum fratribus sibi a Deo commissis, ad dedicandam et

consecrandam ecclesiam alme Dei genitricis Marie que est sita in comitatu Bergitanense, in loco nuncupato Serratexense, cum summa nobilissimorum virorum ac mulierum ex prope et longinquo ibidem concurrentium. In eodem quoque loco cum celebrem sanctum diem dedicacionis et consecracionis ageremus, concesserunt alaudes in eodem comitatu. In primis Raimundus Bernardi de Castro Edrali concessit Beate Marie unum mansum in termino eiusdem castri ad ipsa Rovira. Petrus Berengarii de Monte Claro cum fratre suo Bernardo concesserunt alium mansum in termino de Castro Edrali. Bernardus Raimundi de Olivella concessit unam hostalitatem quam accipiebat in Calabuig. Raimundus Guadalli de Sorisa concessit unam conaminam infra terminos de Viver. Berengarius Raimundi de Espluga concessit unum mansum in Muial.

Igitur sanctis Dei misteriis celebratis, interrogaverunt pontifices si aberent fratres unde recreari possint. Qui responderunt: utique. In primis ipsam dominicaturam de Serratex cum ecclesia Sancti Petri qui ibidem est fundata, cum decimis, primiciis, oblacionibus, defunccionibus et omni obsequio predicti honoris. Et in ipso Puiol vel in Monte Maiore seu in Monte Claro, vel in Currizano, sive in Sancto Iohanne de Musendarno, et in Viver, ipsas dominicaturas, et in Merola vel in Gaiano, vel in Balzaren sibe in castro Sallent, vel in Baies sive in castro Sancti Mathei, vel in Boxadors sive in Colonicho, vel in Monte Falchono, vel in Rabinad, honores et dominicaturas quas dimisit Guillelmus Bernardi bone memorie de Odena cum uxore ac filiis suis. Et in Guardia Lada vel in Po<r>tel vel in diversis locis in comitatu Urgellensi vel in comitatu Barchinonensi seu in Valle Magnia, honores et in Pinos et in Salau. Et in Mala Garriga totum ipsum honorem cum ecclesia Sancti Iacobi, que est cella ac dominicatura huius cenobii, cum decimis et primiciis vel defunccionibus et cimiteria ac oblacionibus suis, et in termino de Torrezella similiter, et in Cardona magnum honorem. Et in Avizano ecclesiam Sancti Martini cum decimis ac primiciis et oblacionibus suis vel defunccionibus et cimiteriis predicte ecclesie. Et ipsam ecclesiam de Sancti Saturnini de Clera similiter cum decimis ac primiciis et oblacionibus suis vel defunccionibus et cimiteriis. Et ipsum Vilar de Cerchs, et similiter in Merolla ac in Berga vel in Pegera et in Sagars vel in Serra Longa magnum honorem. Et in Mata Mala totum ipsum honorem cum ecclesia Sancte Marie cum decimis ac primiciis et oblacionibus suis et defunccionibus et cimiteriis, ac cum universis suis pertinenciis. Et in adiacencia castri Bisullunensis honorem per diversa loca. Et

in comitatu Cerritanie honores ac possessiones, scilicet villas quas vocant Surigera et Surigerola simul cum ecclesia Sancti Michaelis cum decimis et primiciis ac oblacionibus et defunccionibus cum cimiteriis predicte ecclesie et omni obsequio predicti honoris. Et in eodem comitatu, in Capud Rivo, dominicaturam ibi et in diversis locis. Suprascriptus vero archiepiscopus, dompnus Ollegarius, simul cum pontificibus qui ibi adfuerunt hanc libertatem predicto cenobio dederunt, ut omnem iamdictum honorem teneat et habeat ac fructificet sine blandimento ullo utriusque sexus persone. Et ego Petrus Berengarii, divine pietate Urgellensis sedis antistes, ex parte Dei unacum cannonicis nostre ecclesie sedis dono huic cenobio libertatem ut semel in anno abbas vel unum ex confratribus huius cenobii faciat Urgellensi ecclesie sinnodum et inde accipiat chrisma et nihil amplius ab eo in hoc cenobio vel in eius honore requiratur. Et ego Ollegarius, archiepiscopus, simul cum pontificibus qui mecum adsunt, ex parte Dei atque gloriose semper virginis Marie ac beatorum apostolorum Petri et Pauli, quantum divine clemencia nobis pastoribus indignis permittitur, hanc absolutionem manifestamus atque patefaciamus, ut quis statutam hic fraternitatem fideliter tenuerit, et in eo usque ad finem perseveraverit in extremo exitus sui obitus ad effugandam potestatem facinorum suorum venerabilior eucharistia dominici corporis et sanguinis a nostre facultatis amminiculo indilate celebrabitur, penitenti etiam cunctarum ebdomadarum tercius dies imposite penitencie dimittatur, dum operi eiusdem cenobii supramemorati de sua dapsilitate subvenire conatus fuerit. Concedimus etiam ut si quis ex hoc seculo migrans de proprio censu aliquam partem ad servicium Dei genitricis peragendum prebere voluerit, recipiatur et cum dignis iubilacionibus Deo persolvendis eodem in loco sepeliatur. Dignum namque est ut quisque criminosus ad salvacionis tutelam citius convolet. Unde sancti cannones asserant quod eleemosina mortuorum levamen est ecclesiarum ac sustamen pauperum. Ergo qui altario serviunt, cum altario participent, scimus namque quod grex monachilis fidelium fratrum indesinenter pernoctad atque cunctos ad caritatem sponte concurrentes in psalmis, in himnis, canticis spiritualibus, missis libenter excipiunt, ac tam mortuos quam vivos devotis mentibus Deo comendent.

Si quis vero huic preceptioni et decreto resistere voluerit, Deus omnipotens illi resistad in presenti seculo et in futuro, et societur cum Iude traditore Domini et cum Datan et Abiron qui viventes in infernum descenderunt, ita et ille quisquis fuerit

nisi resipuerit, et ad congruam satisfaccionem coram abbate et monachis non venerit in interitum eterne maledictionis incurrat. Quisquis vero huic constitucioni obediens fuerit et benevolus erga abbatem vel monachis extiterit et adiutorium illis impenderit, Deus omnipotens sit ei retributor omnium bonorum, ded illis graciam et benediccionem hic et in futuro et sit parcicebs in omnibus beneficiis et oracionibus vel oblacionibus que ibidem domino Deo oblata fuerint.

Hactum est hoc titulum dotis IIIIº kalendas octobris, anno Xº VIº Ludovici regis regnante.

Ollegarius archiepiscopus +. Petrus, gracia Dei Urgellensis episcopus +. + Raimundus, Dei gracia Ausonensis episcopus. Guillelmus, abbas +. Benedictus, abba +. Guillelmus, abba Sancti Laurentii +. Guadallus, monachus +. Miro, monachus +. Raimundus Bertrandi, archilevita +. Gonballus, sacricustodem ecclesie Urgellensis +. Guillelmus, sacricustos +. Oliva Renardus, levita +. Bernardus Sancio +. Sig+num Raimundus Bernardi. Sig+num Raimundus, filius eius. Sig+num Bernardus de Merola. Sig+num Guillelmus Raimundi.

Berengarius, monachus et levita, qui hec dotis scripsit sub + die et anno quod supra.

Sig+num Raimundi, comes.

1. *Villanueva diu:* "Mas de 40 años tardó á concluirse el edificio, el cual finalmente consagró S. Olaguer, arzobispo de Tarragona, a petición y con asistencia del obispo de Urgel Pedro Berenguer y del de Vique Ramon Gaufredo y del abad Guillermo. No he topado con la escriptura de este acto; pero sé que existía en el año 1586, cuando visitó esta casa el obispo de Elna Pedro, como subdelegado del nuncio apostólico César obispo de Novara; el cual en el inventario que firmó de todas las escrituras, extracta esta que digo, copiando también su fecha de esta manera: anno MCXXVI trabeationis Christi, III kalendas octobris, anno XVI Ludovico rege francorum regnante."

131

1128, març, 28

Donació de l'abat al sagristà. *Guillem, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, dóna a Berenguer, sagristà de l'església de Santa Maria, el mas i la batllia de "Codina Tiurana" [actual mas Ca n'Eloi, Casserres].*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (8 × 20,5 cm). Escriptura feta amb cura. Pergamí cosit pel costat esquerre a dos pergamins més, relacionats amb el lloc de "Tiurana" (docs. 51 i 137).

B. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 71 (fol. 36v).

Manifestum sit cunctis quod ego Guillelmus, abbas, dono, relinquo atque definio Sancte Marie et tibi Berengario sacristano et cunctis successoribus tuis mansum et baiuliam de Codina Tiurana, cum omni servicio et usatico qui inde exiit. Ita nec ego neque ullus abbas post me ibi minime requiratur, sed sit semper ad servicium Sancte Marie solide et libere \et/ de sacristia istius loci. Et hanc donacionem et difinicionem facio pro non modico munere quod a te acceptum habeo et pro tuo bono servicio quod nunc mihi facis in hac mea necessitate. Et si ego aut aliquis habbas post me hanc donacionem vel difinicionem revertere voluerit istius sacristie et ibi nullum vim facere conaverit non abeat licenciam set semper firmum /robur obtineat\.[1]

Acta carta V kalendas aprilii, anno XX regnante Leovico rege.

Sig+num Iohannis, monachus.* Guillelmus, abbas +.* Raimundus, monachus.* Sig+num Ugoni, levita.* Sig+num Arnalli.* Sig+num Guillelmi.

Ugo, levita, qui rogatus scripsit sss. sub die et anno quo supra.

1. *Escrit a la línia de sota.*

132

1130, gener, 14

Establiment fet per l'abat. *L'abat Guillem del monestir de Santa Maria de Serrateix dóna a Ramon, a Bernat Amat i a la seva muller Maiassèn el domini útil d'un mas del monestir, situat al comtat de Manresa, al Bages, al lloc anomenat "Todela".*

[A]. Original perdut.
[B]. Còpia perduda. Amb el número "CCXVI".
C.* Resum: BC, PASQUAL, vol. IV, 77 (fol. 39r). Resum abreujat de B.

Ego Guillelmus, abba Sancte Marie Serratexensis, donamus vobis Raimundo et Bernardo Amadi et uxor sua nomine Maiassendis = = mansum nostrum quod habet Sancta Maria infra termino de Baies, qui est in comitatum Minorise, in locum que vocant Todela.

Actum est hoc XVIIII kalendas februarii, anno XXII regni Ludovici regis.

Firman, després de Guillem, abat, 12 monjos y Guillelmus, scolarius (tots los monjos ab lo sol nom de fonts). Còpia de còpia número CCXVI.

133

1136, març, 14

Empenyorament a l'abat. *Gaudall empenyora a l'abat Guillem de Santa Maria de Serrateix i a la comunitat d'aquest cenobi el mas de Coromines [Castelladral], que té com a alou, a canvi de cinquanta sous de moneda barcelonesa.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 22 cm). Pergamí força ennegrit, una mica tacat i amb algun forat i esblaïmat a baix. Escriptura carolina feta amb cura. Al verso: "karta de Connaminas" i "Castelladral. Corominas".

In nomine Domini. Ego Gaudalli impignorator sum domino Deo et Sancte Marie cenobii Serratexensis et Guillelmus, abba, et ad congregacione eiusdem loci. Per hanc scripturam impingnoracionis inpingnoro vobis alaudium meum liberum et franchum, id est mansum de Connaminas, casas, ca\sa/ les et alaudios cultos vel incultos et vineis et arboribus et tota omnia qui ad ipsum mansum pertinet, quantum ego abeo et abere debeo cum suis terminis et affrontacionibus. Et ego Gaudalli convenio ad Sancta Maria et ad abba ut donem eis duos fides, octo dies post Pascha prima veniente, id est Raimundi Guillelmi de Muial aud Berengarii de Tord et Bernardi Iriballi, ut faciant fidem ad Sancta Maria de L^{ta} solidis mo<ne>te directe Barchinone; ad kalendas agustas XXV solidos et ad Omnium Sanctorum alios XXV solidos, in denarios Barchinone. Et si ista moneta venerit in falsia aud fuerit mutata, donem ego Gaudalli de ipsa moneta directa qui venerit. Et si non abuero hoc factum ad istum terminos teneat Sancta Maria et eius abitatores ipsum mansum suprascriptum usque dum possim ego redimire ipsum mansum de quinquaginta solidis; et de ipsa hora in antea teneat Sancta Maria ipsa pignora usque dum fuerit redimita, cum suos usaticos et expletos. Et fuerunt visores et auditores, id est Berengarii de Castro Edral et Raimundi de Espluga et Bermundi Ospitaler et Ermengaudi et Geralli, fratri suo, et Petrus Poncii, presbiter, et aliis videntibus qui viderunt et audierunt ipsa conveniencia quando idem Guadalli precavit Sancta Maria et abba et monachis pro fratre suo Guillem defuncto ut sepellissent et precassent Deum pro eius anima.

Hactum est hoc II idus marcii.

Sig+num Gaudalli, sig+num Muntanera, qui hista pignora firmamus et laudamus. Anno XXVIII regnante Ludovico rege. Sig+num Poncius Raimundi. Sig+num Ermengaudus. Sig+num Geralli, fratri suo.

Berengarius, monachus et sacerdos, qui hoc scripsit sub die et anno sss. quod supra.

Et ego, Guadalli, definio [...] ipsa pecia de alaude quod pater meo dedit Sancte Marie ad sua dedicacione.[1]

1. *El darrer paràgraf fou afegit amb una lletra més petita.*

134

1138, novembre, 9

Donació al monestir. *Ramon Guillem, la seva muller, Ermessèn, i llur fill, Pere, donen al monestir de Santa Maria de Serrateix i a la seva sagristia una olivera i un plançó d'olivera, situats al comtat de Berga, al terme de Castelladral, a la Garriga, al clos que hi ha dessota la casa del donador. A canvi reben una mitgera d'oli, que val quatre sous, i un sester d'ordi de Cardona, que val divuit diners.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (8 × 36 cm). Pergamí ben conservat, tot i tenir alguna taca. Escriptura feta amb cura; les lletres segueixen unes línies incises. Al verso: "Castelladral. Garriga" i "Raymon Guillem y sa muller Ermesendis fan donació d'un oliver y un plansó a S^{nta} Maria quin oli volen que cremi devant S^{nta} Maria de Serratex, lo any 1139". Al verso del pergamí també hi ha dibuixat un arbre amb fruits, una olivera carregada d'olives.

In nomine Domini. Ego Raimundi Guillelmi et coniux mea, Ermessendis, et filio nostro, Petro, donatores sumus domino Deo et Sancte Marie et ad eius sacristia cuius cenobium situs est in Serratexensi locum. Per hanc scripturam nostre donacionis donamus ad prescripta Sancta Maria vel ad eius sacristia unum olivarium cum uno planzo qui prope ipso olivario est, qui sunt in ipso clos, subtus ipsa nostra mansione. Et advenit nobis ipse olivarii per planta, nominativamente; ipsum olivarium meliorem et ipsum planzo sedet in ipsa riba. Et sunt prescripti olivarii in comitatum Bergitano, infra terminos de Castrum Iterale, ad ipsa Garriga, inter in ipso Clos qui est subtus ipsa mansione de me Raimundi Guillelmi. Sic damus et tradimus ad Sancta Maria et ad eius sacristia ipsos prelibatos II^{os} olivarios, unum meliorem

et alium planzo, ut abeat et possideat semper Sancte Marie vel eius sacricustus, et ardeat ipsum oleum ante Sancte Marie. Et Deus omnipotens propicius sit peccatis nostris seu parentorum nostrorum et pro animas senioris nostri Raimundi Bermundi et coniux eius, Adaleizis. Et per ista donacione aprehendimus de avere Sancte Marie et de eius sacricustus migeram I[a] olei, qui valet IIII[or] solidos de moneta optima et sextarium unum de ordei Cardonensi, qui se vendidit XVIII denarios, et super hoc tradimus in dominio et potestate Sancte Marie et de Guillelmus, sacriscustus. Et ego Guillelmus, abbas Sancte Marie, et Bertrandus, frater meus, qui sumus seniores de ipso manso Raimundi Guillelmi, laudamus et donamus Sancte Marie ipsos olivarios et non faciat Sancte Marie neque eius sacristanus nullum servicium nec ullum usaticum neque censum ad ullus homo vel femina, sed abeat et possideat in perpetuum Sancte Marie. Et est maniphestum. Si quis nos donatores aud ullus homo vel femina qui ista donacione inquietare ad disrumpere voluerit in duplo componat Sancte Marie et in antea firma sit omni tempore et non sit disrupta.

Facta ista donacione V idus novembris, anno II regnante Ludovico rege, prole Ludovico.

Sig+num Raimundi Guillelmi, signum+ Ermessendis, sig+num Petrus filio nostro, qui ista donacione fecimus scribere et manibus nostris firmamus. Guillelmus abbas +.* Sig+num Bertrandus, frater meus. Sig+num Bernardus Raimundi de Olivella.

Berengarius, monachus vel sacerdos, qui hoc scripsit sub sss. die et [an]no quod supra.

135

1139, desembre, 28

Concòrdia amb el sagristà. *Concòrdia entre Ermengol, la seva mare, Sança, i la seva muller, Arsèn, d'una banda, i l'abat Guillem i el sagristà de Santa Maria de Serrateix, de l'altra, feta a Santa Fe de Valldeperes, amb relació a un alou que havien donat Hug Guillem i Pere Hug, situat al terme de Castelladral, per il·luminar l'església monàstica de Santa Maria.*

[A]. Original perdut.
B.* Resum: BC, PASQUAL, vol. IV, 79 (fol. 40r).

Concòrdia entre Ermengaudo y sa mare, Sància, y sa muller, Arsendis, de una part, y Guillem, abat, y lo sagristà de Serrateix,

de altra, sobre un alou que Ugo de Guillem y Pere de Ugo, son fill, havien donat a Santa Maria ad lumen, en lo terme de Castri Iteralis. Fou feta en presència domni Guillelmi abbatis et domni Raimundi Bernardi de Castro Iteral et sacricustos Cardonensis et Bernardi Raimundi de Olivella et Raimundi eius prolis et Berengarii de Vivario et Petri Bernardi de Aguilar et Raimundi Sancti Iohannis et aliorum bonorum hominum, qui ibi aderant ad Sanctam Fidem de Valle de Peras.

Facta scriptura V kalendas ianuarii, anno III regnante Lodovico, rege iunioris.

Sig+num Ermengaud, sig+num Sancia, sig+num Arsèn.

Radulfus, monachus vel subdiachonus, scripsit.

No té firmas originals, però és del temps mateix. No està numerat.

136

1142, juny, 28

Convinença. *Acord entre Bernat Ramon d'Olivella i el seu fill Ramon, d'una banda, i Pelet de Castellnou i el seu fill Bernat, de l'altra. Bernat d'Olivella i el seu fill donen, com a feu, l'honor de la Capçada, situada al terme de Castelltallat, a canvi de l'ajut de Pelet de Castellnou i del seu fill —en especial amb relació a la guerra de Guerau d'Argençola—, del lliurament de cinquanta sous i d'un servei anual de cinc setmanes amb un cavall o amb un mul que estigui net.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (7,5 × 41 cm). Pergamí cosit a la banda dreta, molt enfosquit. Escriptura acurada; ratlles incises. Lletres partides, a baix.

Era millessima C[a] LXXX, anni a nativitate Christi M C XLI, a passione autem M C VIIII, indicione I. Facta est conveniencia inter Bernardus Raimundi de Olivela et filio suo, Raimundo et Peleht de Castel Nou, et filio suo, Bernardo. Ego Bernardus Raimundo et filio meo, Raimundo, donamus tibi Peleht et filio tuo, Bernardo, honorem nostram per fevum, qui est in Castro Iterale, ad ipsa Cabcada, quem nos tenem[us] similiter per fevuum de seniori nostro, Raimundo Bernardi. In tali vero conveniencia damus vobis ipsam honorem ut vos sitis nobis adiutores vel valitores contra cunctos homines et feminas[1] per rectam fidem, sine engan valeatis nobis et adiuvetis et proprie de ipsa[2] guerra de Geraldo de Argencola

valeatis nobis cum nos et sine nos, sine ullo malo ingenio, simul cum ipso castro de Castel Nou, unde nos et amici nostri abeamus intrare et exire. Et omnem nostrum honorem quod hodie abemus vel in antea adquisituri sumus [cum] vestro consilio adiuvetis nobis bene defendere et gubernare. Et propter hoc quod [su]perius est scriptum recipimus a vobis solidos L. Et si vos hoc totum quod superius est scriptum faceritis abeatis prescriptum honorem, vos et posteritas vestra, per nos et posteritas nostra. Si autem facere nolueritis et aliquid ex [h]oc minuaveritis quod ita non fecissetis si intra XXX dies quod nos vobis dixerimus non emendaveritis venisset ipsum honorem in finem in potestate nostra et amplius non requisisetis eum vos nec vestra poster[ita]s. Et faciatis nobis servicium per unumquemque annum septimanas V^{e} cavallum unum aut mulum qui sit pulcrum ad equitandum.

Actum hoc IIII kalendas iulii, anno V regnante Ludovico rege iuniore.

Sig+num Bernardus Raimundi, sig+num Raimundus, filius eius, sig+num Peleht, sig+num Bernardus, filius eius, qui ista conveniencia fecimus scribere et firmavimus et firmare rogavimus. Guillelmus, [ab]bas +. Sig+num Ramundus de Espluga, Sig+num Bertran, frater eius. Sig+num Poncius de Balcaren. Sig+num Raimundus Bernardi. Sig+num Raimundus de Sancti Iohanis.

BERNARDUS, presbiter et monachus, qui hoc scribsit sub die et anno quo su sss. [p]ra. Cum literis \fusis in tercia linea/.[3]

1. *Unes quinze paraules han estat esborrades*. 2. *Les paraules* de ipsa *repetides dues vegades*. 3. *Les paraules* fusis in tercia *estan escrites una línia més amunt i* linea *apareix encara més amunt, a l'extrem dret.*

137

1145, gener, 14

Donació de l'abat al sagristà. *L'abat Guillem i la resta de la comunitat del monestir de Santa Maria de Serrateix donen al sagristà del monestir el mas de "Codina Tiurana" [Ca l'Eloi, Casserres], amb els drets que hi tenien.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (7 × 33 cm). Pergamí cosit amb dos documents més relacionats amb "Tiurana" (docs. 51 i 131). Escriptura acurada; les lletres segueixen unes ratlles fetes prèviament. Al verso: "La donació de Tiorana".

B. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 71-72 (fols. 36r-36v).

In Christi nomine. Ego Guillelmus, gratia Dei abbas SANCTE MARIE cenobii Serratexensi, cum ceteris eius fratribus, hoc notum sit quod nos consideravimus ut aliquid parvum honorem daremus beate Marie vel eius sacristie sicuti et fecimus. Nos vero prescripti damus ad servicium Sancte Marie et ad eius sacricustus ipsum mansum de Chodina Tyurana ab integrum, cum omni toto expleto de ipsos blads et de vini et censo et ipsa chesta[1] et totum usaticum quod facet nobis prescriptum mansum sine nulla retinencia que ibi non facimus. Totum hoc damus prescripte sacristie ut teneat omni tempore ipsum sacristanum qui tenuerit servicium altaris superius scripti sine ullo male ingenio. Et si voluerit esse sacricustus ad levare de ipsos blads et ad colandum vini faciat sine aliquod casu, et si fecerit ipse laborator nullam fraudem firmet ei directum et faciat.

Guillelmus, abbas +.* Bernardus, monachus.*[2]

Actum est hoc X° VIIII° kalendas februarii, anno VIII regni Ludovici regis iunioris. Anno ab inicio mundi VI CCCC XII.[3] Era millessima C LXXXIII. A nativitate Christi, millessima C XLV. A passione Christi, millessima CXII. Oliba, sacerdos +. Arnallus, clericus +. Guillelmus, subdiachonus sig+num.* Sig+num Petrus, sacerdos* qui ista[4] /carta firmo et sinio hanc baiulia\.[5] Iohannis, monachus +.*

Berengarius, monachus et sacerdos, qui hoc scripsit sub sss. die et anno quod supra.

1. *Sembla com si les paraules* ipsa chesta *haguessin estat esborrades i després escrites de nou.* 2. *Signatures autògrafes i molt tremoloses.* 3. *Hi ha una ratlla sobre* VI, *fet que significa "sis mil".* 4. *Els darrers tres mots foren raspats i tornats a escriure.* 5. *Els darrers sis mots s'han escrit a l'esquerra de la línia de sota.*

138

1145, juliol, 1

Establiment fet per l'abat. *L'abat Guillem i la comunitat de Santa Maria de Serrateix estableixen Joan, la seva muller, Bota, i llurs fills al mas de "Garriga Erma", situat al comtat de Berga, al terme de Castelladral. Es comprometen a lliurar cada any la tasca dels cereals i el quart del vi, i una perna per una barquera de terra.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (7 × 38 cm). Pergamí amb nombroses taques i algun tros il·legible. Escriptura poc acurada. Al verso: "Castelladral. Garriga erma", "Lo abat Guillem fa donació de la Garriga a Joan. Any 1145".

In nomine Domini. Ego Guillelmus, ab[b]a, cum omni congregacione Sancte Marie cenobii Serratexensis donatores sumus tibi Iohannes et ad uxor tua Bota et ad vestra posterita.[1] Per hanc scripturam nostre donacionis donamus nos vobis ipsum mansum de Garriga Mala,[2] quod advenit ad Sancta Maria et ad nos per comparacione vel per donacione Petri Bere<n>garii vel fratri sui, Bernardi Beren\garii/. Et est ipsum mansum de Gariga Bona in comitatum Bergitano, infra terminiis Castri Iterali, loco vocitato Garriga iam dicta. Prescripta omnia damus vobis cum eius terminis afront[acio]nibus et cum introitibus et exitibus earum, cum casas vel chasales et cum terris et vineis cultis vel ermis, cum arboribus et cum ipsa rovira, et cum tota omnia quod ad ipso manso pertinet, qui est liberum et fr[anch]um Sancte Marie et nostrum et sine ullo servicio vel usaticho quod ibi non abet nullus homo nec femina nisi Sancta Maria et n[o]s. Et donetis vos et vestra posterita cui ipsum mansum dimiseritis ipsa t[asch]a de ipsos blads et de ipsa\s/ vineas \qui modo sunt/ ipsum quart et abeatis ipsa vinea de Riera per barcheram et aliam barcheram de terra quod abet iam predicto manso, et donetis Sancte Marie et nobis perna I de [...],[3] per singu[lo]s annos, et laboretis bene ipsum mansum vel vineas et sitis nobis fideles de nostro directo et non eligatis nullum alium seniorem de iam dicto manso nisi Sancta Maria et nos et mitatis in ipso [manso] unum de [vestri]s filiis, qui ibi stet cum omnem avere, et faciatis ibi bonas mansiones et mitatis ibi ipsos blads vel vindemia. Et est maniphestum.

Actum est hoc die kalendas iulias, anno VIII reg[nante] Ludovico rege iunioris.

Guillelmus, abbas +.* Berengarius, monachus +.* Oliba, sacerdos +.* Sig+num Bernardi Raimundi.

Berengarius, monachus, qui hoc scri[psit] sub sss. die et anno quod supra.

1. *Després hi ha un espai en blanc on s'havien d'escriure els noms dels fills. Al final hi ha escrit* Garii. 2. *Damunt de* Mala *s'hi afegí* Erma. 3. *Manca el preu del pernil, esborrat pel fet d'estar apuntat al marge del pergamí.*

139

1145, setembre, 5

Presa de possessió de molins drapers. *Dot, jutge de Cerdanya, havent pres possessió de les riberes [del riu Segre] i dels molins drapers (o batedors) que hi havia als pobles de Soriguera i de*

Soriguerola, reconeix, d'acord amb els documents, que aquests són del monestir de Santa Maria de Serrateix, del seu abat i dels monjos.

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Plec de papers i capbreus del monestir de Santa Maria de Serrateix, número 35. Transcripció del segle XVIII. Al regest hi diu: "Visori que féu Dot jutge de Cerdaña de la ribera y resclosas de Suriguera y Suriguerola, las que diu ser proprias y en alou del abat y monastir de Serrateix. Consta de un pergamí signat de lletra A, clos als 5 de setembre, any nou del rey Lluís junior, 1146".[1]

C. BC, PASQUAL, IV, 88 (fol. 44v).[2]

Pateat cuncti presentibus et futuris qualiter ego Dod, iudex Ceritanie, veni in villas Beate Marie de Serratexense, que apellantur Surigera et Sorigerola, in ipsa Ceritania. Et enparavi la<s> riberas y los batedós que vulgo ita nominantur, quas Beate Marie predicti cenobii, abbates et monachi ibidem habitantes ut postea didici secure et proprie habuerant et tenuerant ad proprium alodium. Dompnus vero abba Guillelmus et ceteri fratres hoc audientes contradixerunt mihi racionibus certis et legalibus scripturis probantes hec Beate Marie prelibati cenobii esse alodium voluntati eorum subpositum. Quapropter ego memoratus iudex, Dod, penitus evacuo ipsas riberas et ipsas batedós Beate Marie prelibate et Guillelmo, abbati, et successoribus eius, et monachis in predicto loco manentibus ut nunquam ego amplius vel aliquis post me habeat potestatem inquietare illud, sed faciat inde abba Guillelmus et successores eius et fratres ibidem manentes quod voluerint.

Hactum est hoc nonis septembris, anno VIIIIº regni regis Ledovici iunioris.

Sig+num Dod, qui hoc scribere et firmare rogavi. Sig+num Bernardi de Valespirans. Sig+num Ermengaudi de Bolvir. Sig+num Arlovini, sagoni. Sig+num Ecla. Sig+num Petri Ribera, baiuli. Sig+num Seniofredus Petri.

Radulfus, monachus, scriptor huius scedule sub die et notato + tempore.

1. *Amb una correcció; abans deia* 1139. 2. *Pasqual diu:* Declaració feta per Dod jutge de Cerdanya a favor del abat Guillem y monjos de Serrateix de las rieras y batedós de Soriguera y Soriguerola. Any 9 del rey Lluys junior.

140

1146, març, 24

Donació testamentària al sagristà. *Donació testamentària d'Arnau a la sagristia de Santa Maria de Serrateix d'un plançó d'olivera situat en un clos, sota la casa de Pere Ramir. A més, s'esmenta la donació feta pel mateix Arnau, abans de morir, d'una altra olivera, destinada a pagar el sepeli, situada al comtat de Berga, al terme de Castelladral, a la Garriga, al clos que hi ha sobre el celler de Ramon Guillem.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11 × 34 cm). Pergamí en bon estat de conservació, lleugerament enfosquit i una mica tacat. Escriptura acurada; les lletres segueixen unes ratlles de color sèpia. Al verso: "Arnalt de Garriga fa donació d'un oliverà a Sta Maria de Serrateix y a la seva sacristia. Any 1146" i "Castelladral. Garriga. Any 1146, à 24 mars".

In Christi nomine. Ego Petrus de Garriga, qui sum tutor de condam fratri meo Arnalli. Certum est enim quia predictus Arnallus, fratri meo, in vita sua et in eius memoria et sensu et loquela integra, dedit ad Sancta Maria Serratexensi, ad sua sacristia et ad Berengarius, sacricustus, unum planzonum de olivarii bonum et obtimum, qui sedet et est in ipso clos, subtus ipsa mansione de Petri Ranmiri, adversus occidentem, meliorem de istis qui ibidem abet cum fratres suos, qui per ipsa riba in antea sunt plantati et ille Arnallus plantavit in ipso closale.[1] Et in antea prefatus Arnallus dedit Sancte Marie et iam dicto sacristano unum bonum olivarium ad sua fine quando obierit, ut idem sacristanus vadat et faciat eum ducere ad Sancta Maria et faciant eum sepellire et sepelliant eum seniores eiusdem loci sicut et facerunt onorifice. Et ego Petrus vidi et audivi quando idem Arnallus ad sua fine dimisit Sancte Marie et ad eius sacricustus prescriptos olivarios et ego dono et libero eos ad sacricustum Sancte Marie sine ulla inquietudine que ei non facimus per nos nec per nulla \nostra/ persona. Et est ipse olivarium in comitatum Bergitano, in terminiis de Castro Edrale, ad ipsa Garriga, et sedet in ipso clos super ipso cellario Raimundo Guillelmi, super latus ipsa olzina qui iam fuit, prope ipsa carrera, ipsum meliorem qui ibidem est trans ipsa pariete. Et advenit ad ipse defunctus ipsos olivarios per hereditatem et per avior sive per planta. Et est manifestum. Si quis, nos donatores a<u>d ullus homo vel femina, qui ista karta elemosinaria inquietare ad disrumpere voluerit, in duplo conponat

et a liminibus Sancte Dei ecclesie extraneus fiat et cum Datan et Abiron porcionem accipiat et excomunicatus permaneat tantum usque ad satisfactionem[2] veniat.

Sig+num ego Petrus, frater predictus defuncti, qui ista carta firmo et mandavi eam scribere et ad testes firmare eam rogavi. Sig+num Bernardus, frater prescriptus Arnalli defuncti, qui ista carta firmo et ipsum oleum qui de ipsos prescriptos olivarios exierit ardeat semper ante Sancta Maria pro anima prescripti defuncti et pro animabus parentorum suorum ut Deus omnipotens dimitat illorum peccati.

Facta ista karta elemosinaria VIIII kalendas aprelias, ipso die quando idem defunctus obiit. Anno VIIII regnante Ludovico rege iunioris.

1. *Darrere de la paraula* closale *hi ha mitja línia en blanc.* 2. *Amb una correcció posterior.*

141

1152, febrer, 12

Donació al sagristà. *Pere de Garriga, la seva muller, Maria, i llurs fills donen a Berenguer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, un plançó d'olivera que hi ha a Garriga [terme de Castelladral], al casal, sota les eres, més enllà de la casa de Pere Ramir, a canvi de quatre sous en quelcom d'equivalent.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (7 × 36 cm). Pergamí amb algunes taques, sobretot a la banda dreta. Les lletres segueixen unes ratlles fetes prèviament. Al verso: "Castelladral. Garriga".

In Christi nomine. Ego Petrus de Garriga et coniux mea nomine Maria et fillis nostris,[1] id est.[2] Per hanc scripturam nostre donacionis donamus domino Deo et Sancte Marie cenobii Serratexensis et ad Berengarius sacricustus vel ad eius sacristia unum planzonum de olivariis bonum, qui est ad ipsa Garriga. Et est in ipso closale nostro, subtus ipsas eras, trans mansionem Petri Rannimiri, meliorem de istis qui per ipsa riba in antea sunt plantati, et nos ibi abemus. Et ut teneat et abeat sacristia Sancte Marie et Berengarius, sacricustus, iam dicto olivario sine ullo servicio que nos nec posterita \nostra/ non inquiramus set liberum et franchum sit Sancte Marie, cum introitibus et exitibus suis. Et per ipsum olivarium aprehendimus de Berengarius, sacristanus Sancte Marie, solidos IIII in avere valente. Et advenit ad me Petrus ipse olivare

per avior et per planta et ad mulier mea per suum decimum et ad infantes nostros per illorum hereditate. Et est maniphestum. Si quis nos donatores a<u>d ullus homo vel femina qui ista carta elemosinaria inquietare ad disrumpere voluerit in duplo componat Sancte Marie vel ad eius sacricustos. In antea firma sit ista scriptura omni tempore et non sit disrupta.

Facta ista donacione II idus febrerii, anno XV regnante Ludovico rege iunioris.

Sig+num Petrus de Garriga, sig+num Maria, sig+num. Sig+num. Sig+num. Sig+num. Sig+num.[3]

1. *Amb correcció. Sembla que inicialment hi posava* nostras. 2. *Després hi ha un espai en blanc.* 3. *Manquen les signatures dels testimonis, de l'escrivà i potser dels fills dels donadors.*

142

1154, desembre, 21

Adveració sacramental. *Publicació sacramental del testament de Ramon Guillem de Mujal, jurat sobre l'altar de Sant Pere de l'església de Santa Creu de Mujal. Deixa al monestir de Santa Maria de Serrateix una peça de terra al coll d'Arques. Fa donacions a Santa Maria de l'Estany, Santa Creu de Mujal, Sant Genís, Santa Maria de Gaià i Santa Maria de Solsona. El seu fill, Guillem Ramon, rep els castells de Mujal, de Gaià i de Viver, i dues cavalleries de terra a Balsareny.*

A. AEV. Cambreria de l'Estany, núm. 35. Original (11 × 33 cm).

a.* F. de ROCAFIGUERA, *La canònica de Santa Maria de l'Estany. Orígens i primera expansió (1080-1157)*, s. d., doc. 321, vol. II, pàgs. 819-820.

In nomine Domini. Iste sunt condiciones sacramentorum helemosinarii qui sumus, id est Guillelmum Raimundum, filium meum, et Bernardus Eriballi et Berengarius de Tord, de condam homo nomine Raimundus Guillelmi, infra VI menses post obitum eius legaliter publicantes coram sacerdote nomine Bernardus Raimundi testamentum extreme volumptatis eius secundum ordinacionem quam nobis iniuncxit et comendavit. <...> Et dimito Sancte Marie de Serratex I peciam terre francha ad ipsum collum de Archas <...>.

Latet condicionis XII kalendas ianuarii, anno regni regis Ledovici iunioris.

Sig+num Guillelmum Raimundum, sig+num Bernardus Eriballi, sig+num Berengarius de Tord, nos sumus huius rei testes

et iuratores. Sig+num Petri de Sancti Genesii, sig+num Bernardus de Nabars, nos qui vidimus et audivimus et testes sumus et eramus presentes quando predicti helemosinarii sic iuraverunt et corroboraverunt.

Petrus, sacerdos, qui istum et iudicium scripsit die et anno sss. quo supra.

Bernardus, sacer, que hec s. fecit <...> et firmo.

143

1156, setembre, 8

Cessió feta pel monestir. *L'abat Guillem del monestir de Santa Maria de Serrateix i la comunitat donen a Bernat, prior de Santa Maria de l'Estany, i a la resta de la comunitat d'aquesta canònica, l'església de Sant Pere dels Arquells, a canvi que facin dir misses per a l'ànima de l'abat de Serrateix.*

A.* AMM. Documents de Serrateix. Original (11,5 × 20,5 cm). Pergamí amb taques.

B. Regest: ADB Resum del fons de pergamins distribuïts per lletres. CD 3, núm. 267, lletra C (ms. del segle XVIII).

a. J. ALTURO, *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona*, vol. II, núm. 306, pàgs. 306-307.

Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus, abbas ecclesie Sancte Marie Serratexensis cenobii, et cum cuncta congregacione eiusdem loci. Per hanc scripturam diffinimus domino Deo et ad ecclesie Sancte Marie Stagni, in manus Bernardo, priore, et cum conventum eius loci scilicet ecclesie Sancti Petri Archellis, cum eius pertinenciis. Eo modo difinimus ut nos neque aliquis per nos neque successores nostros ultra amplius in perpetuum in supra memorate ecclesie vel in pertinenciis ea aliquid requirere presumat. Et ego Bernardus prior ecclesie Sancte Marie prefate, cum conventu eius convenimus tibi Guillelmo, abbati, ut faciamus dicere pro tua anima D[is] missas de vita tua vel[1] post obitum tuum.

Actum est VI idus septembris, anno M[o] C[o] L[o] VI[o], anno XX regni regis[2] Lezuvici iunioris.

Sig+num Raimundi Ermengaudi, monachi. Sig+num Arnallus, monachus. Sig+num alius Arnallus, monachus. Sig+num Bernardus, monachus. Sig+num Peregrinus. Sig+num Iohanes, monachus. Guillelmus, abbas +.

1. *Dubtós.* 2. *Abreujat en una* R.

144

1178, març, 18

Donació i venda d'oliveres al sagristà. *Bernat de Garriga, la seva muller, Guilla, llur fill, Pere, i la seva muller, Guillema, donen i venen, per a la il·luminació de Sant Miquel de l'església de Santa Maria de Serrateix, dues oliveres situades a la "Bena", sota la riba [mas Garriga, terme de Castelladral], a canvi de rebre del sagristà tres sous de moneda barcelonesa.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12,5 × 23 cm). Pergamí ben conservat, però enfosquit. Escriptura poc acurada, tot i que les lletres estan ben arrenglerades. Al verso: "Bernat de Garriga ven dues oliveres per 3 sous a Santa Maria de Serrateix. Any 1178" i "Castelladral. Garriga".

[S]it notum cunctis hominibus scire volentibus qualiter ego Bernardi de Gariga et coniux eius Guilla et filio nostro, Petri, et coniux eius, Guillelma, nos in una donatores sumus et vinditores ad domino Deo et gloriose beate Marie Saratexensis et lumen Sancti Michaelis, olivarios II, ad ipsa Bena, subtus ripa, cum terra ubi sunt fundatos. Et per ista vindicione de Arnalli accepimus sacricustos de Sancta Maria Seratexensis[1] solidos III monete obtime Barchinone. Et propter hoc nos dictos lauda<mus> et donamus et concedimus iam dictos olivarios ad Sancta Maria et Sancti Michaelis ad lumen. Sic modo suprascriptum et sine iubeo nulus omo vel femina per totumque tempus.

Actum est hoc VX kalendas apreliis, anni Domini Mº Cº LXXº VIIIº.

Sig+num Bernardi de Gariga, sig+num Guilla, sig+num Raimundi, sig+num Petri, sig+num Guijalma, nos qui hooc scribere iussimus testibus qui firmare rogavimus. Sig+num Petri de Gariga, sig+num Petri de Coma Posada, isti sunt testes de hoc.

Ferrarius, subdiaconus, qui hoc scripsit die et anno quod + supra.[2]

1. *La lectura de moltes de les paraules d'aquest document, fet amb poca cura, és difícil.* 2. *Després de supra encara hi ha altres lletres.*

145

1178, agost, 25[1]

Acord amb relació a la batllia. *Acord entre l'abat Mir i la resta de la comunitat del monestir de Santa Maria de Serrateix i Quer-*

cina i el seu fill, Joan de Cascalls, amb relació a la batllia que tenien. A canvi de cedir la batllia, reben uns drets vitalicis.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (38,5 × 20 cm). Pergamí amb dos grans forats, a la banda dreta. Abecedari partit a la banda dreta del document. Escriptura acurada. Al verso: "CCXXXXV".

B. BC, PASQUAL, IV, 76 (38v).

Reducatur ad memoriam omnium tam presentium quam futurorum longam et latigiosam contencionem fuisse inter Mironem, abbatem Serratexensem, et eiusdum monasterii monachos et Kaercinam et Iohanem de Cascails, filium eius, pro tota ipsa baiulia quam pro eodem abbate tenebant quam videlicet baiuliam a predecessore Mironis Guillelmo, abbate, se impetrasse asseverabant. Tandem consilio et laudamento Berengarii de Berga, archidiaconi, venerunt ad finem et amicabilem composicionem in hunc modum: Kaercina siquidem et filius eius Iohannes, per se et per omne genus et posteritatem suam diffinierunt et evacuaverunt et derelinquerunt totam predictam baiuliam domino [Deo et Sancta Maria] de Serratex et Mironi, abbati, suisque successoribus et mo[...][2] contradictione in perpetuum, ut iam dictus Serratexensis [...] cohabitantes habeant et teneant predictam baiulia[m ...] voluntate sua facienda et ut possint ibi instituere et removere quislibet [...]men iam dictus abbas et monachi donant et presencialiter tradunt Kaercine totum ipsum decimum quod habent in mansso Berengarii Sag et Raimundi Bronceia et de Leveta, tantum in vita ipsius Kaercine, salvo iure ecclesie Sancti Martini de Avidano. Ita quoque ut Kaercina habeat et teneat predictum decimum per iam dictum abbatem et per eius successores ad fidelitatem et servicium Sancte Marie de Serratex, et faciat inde monasterio Serratexensi censsum II candelas annuatim in festo Assumpcionis beate Marie eidem etiam Kaercina mortua sepeliatur in cimiterio predicti monasterii, cum L solidis, quos amore Dei ibidem relinquid cum corpore suo. Post mortem autem Kaercine, Iohannes de Cascail habeat predictum decimum per sepe dictum abbatem et per successores eius sub eodem pacto et censso quo et mater sua Kaercina si forte ipssum Iohannem matri sue superstitem esse constiterit. Et post mortem Kaercine et filii sui Iohannis, predictum decimum libere et quiete revertatur ad predictum monasterium. Insuper ipse Iohannes de Cascails intuitu pietate et amore Dei diligat et manuteneat ipsum monasterium et abbatem ut omnium oracionum et beneficiorum que ibi facta et dicta fuerint unde particeps constituitur et dignam ab omni potente Domino accipiat remuneracionem.

Actum est hoc VIII kalendas septembris ab incarnacio [...].

Sig+num Mironis, abbatis, sig+num Iohannis, monachi, sig+num [Pere]grini, monachi, sig+num Arnalli, monachi, sig+num Berengarii, monachi, sig+num Bertrandi, monachi, sig+num Arnalli, monachi, sig+num Guillelmi, capellani, sig+num Arnalli, monachi, sig+num Poncii, clerici, qui hoc laudamus et firmamus. Sig+num Kaercine, sig+num Iohannis de Cascails, sig+num Guillelmi de Cascails, sig+num Guillelmi Reinalli, sig+num Berengarii de Caorch, sig+num Ramundi Bonet, qui hoc pariter laudamus et firmamus firmarique rogamus. Sig+num Berengarii, archidiaconi. Sig+num Guillelmi, prioris Urgellensis. Sig+num Arnalli, episcopi Urgellensis.

Petrus scripsit hoc die et anno + prefato.

1. *Per saber l'any, hem seguit la datació del pare Pasqual.* 2. *Hi ha dos forats al costat dret del pergamí. Manca mitja línia.*

146

1181, juny, 5

Donació d'un mas i del fill al monestir. *Ramon d'Olivella dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix, juntament amb el seu fill Berenguer, que ha d'ésser monjo, el mas (o "banada")*[1] *de "Toró i Cabrafiga" [vers la Casanova de Castelladral]. S'esmenten els censos i els serveis que s'han de fer per aquest mas. Moltes de les paraules usades a l'hora d'indicar les afrontacions són catalanes.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (14 × 23,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, una mica rebregat i tacat. Lletra poc acurada.

Pateant cunctis hominibus quod ego Raimundus de Olivela dono, vacuo atque dimito domino Deo et ecclesie Sancte Marie de Serrateix et sibi servientibus monachis et manibus mision[ibus eius]dem ecclesie abbatis filio meo Berenger ad monachiam. Et dono alodio meo francho, totam illam bannadam sive masiam terre vocatam Toro et Cabrafiga, sitam in termino Castri Edralis. Sic affrontatur a parte circii del puig de la Guardiola per lo coll d'Aquilla vall,[2] usque ad torrentem de Tordel. A parte occidentis per la serra axi com aygua vesa,[3] tot cami com hom va a Castelllledral entro a la Pedra Oradora et descendit a meridier parte et terminatur cum honore mansi de Rovira, qui pro nobis tenetur, per[4] lo Comelar de la Cervera entro al torrent ho riera de Tordel. Pro qua masia teneatis recipere pro censu anno quolibet, in tem-

pore mesium, duas punyerias cibate et in festo Nathalis Domini sexdecim denarios Barchinonenses censuales et tascham sive undecimam dicto monasterio. Et unam albergam quolibet anno, cum uno animali et uno macipio.[5] Et retineo michi et successoribus meis decimam.

Actum est hoc nonas iunii anni Domini M C° LXXXI.

Signum+ Raimundi de Olivela, sig+num Raimundi de Olivela,[5] filii mei, sig+num Guillermi filii mei, nos qui hoc scribere iussimus testibusque firmavi rogavimus. Sig+num Bernardi, filii mei. Sig+num Bernardi de Curtes. Sig+num Bernardi de Corregoles. Sig+num Petri de Coma Posada.

Ferrarius, subdiachonus, qui hec scripsit die et anno quod sup+pra.

1. *Una banada de terra era un conjunt de peces de terra o de camps, conreats o no, normalment no habitats. Cal relacionar aquesta paraula, usada molt sovint en la documentació del monestir de Serrateix, amb el dret de ban (o de manar), exercit pels comtes o pels senyors jurisdiccionals (o banals), en època carolíngia o al llarg de la baixa edat mitjana. Tot i que no és una paraula inclosa als diccionaris, hem cregut convenient d'usar-la en aquest cas i més endavant, quan en fan ús els documents, i de no substituir-la per algun altre mot (com "peça de terra"), respectant així la diferència que estableixen els mateixos textos de l'època.* 2. *La* v *inicial és dubtosa.* 3. *O potser* versa *(abreujat en* vsa *amb una titlla al damunt).* 4. *Lectura difícil.* 5. *Lectura difícil d'algunes lletres.* 6. *Abreujat en* Ol.

147

1183, juliol, 21

Testament. *Solestèn en el seu testament fa deixes al monestir de Santa Maria de Serrateix, a Sant Esteve de Pujol, a Santa Maria d'Aguilar i als seus familiars.*

[A]. Original perdut.
B. AHN, Santes Creus, pergamí 51. Còpia posterior de l'original.
a.* F. UDINA, *El "Llibre Blanch" de Santas Creus (Cartulario del siglo XII)*, CSIC, Barcelona, 1947, doc. 261, pàg. 259.

In Dei eterni et salvatoris nostri Ihesum Christi. Ego Solextendi iaceo in egrritudine, timeo penas inferni et cupio perveniri ad gaudio paradisi ut sit Deus propitius amen. Et mando meum testamentum scribere de meum avere mobile vel de mea honore. Et eligo mannumessores mei Ioannis Bernad de Viver et Berengarius de Altariba et filii mei Berengarii de Montemaiori[1] et Bernardi de Callers. Precor vos manumessores mei quod si mors mihi venerit antequam alium testamentum faciam, plenam potestatem abeatis aprehendere meum avere mobile et dare pro anima mea. In primo

dimito ad Sancte Marie de Serrateix corpus meum et precor filiis meis quod ipsi faciant in tali modo quod anima mea siat salva et illis abeant vita eterna. Et dimito ad Sancti Stephani dez Podioli II solidos et ad Sancte Marie de Aguilar II solidos. Et dimito ad filio meo Berengario de Montemaiori ipso meo cap de mansio de Alta Riba, que tenuit Pere Mir et suis, per me et per meis, quo ego melius abeo nec abere debeo, cum ipsas decimas et censis et usaticis et toltas et fortiones et tota omnia qui exieri debent ad me Solexte[n]di sic dimito ad filio meo Berengarius de Montemaiori et ad illos cui dubitare voluerit per secula cuncta francum et legitimum. Et sic dimito tibi Berengarii supradicto meas oves vel capras quod ego abeo in mansum de Berengarius de Prate.

Actum est hoc XII kalendas augusti, annis Christi MCLXXXIII.

Sig+num Solextendi, qui istum testamentum mandavi scribere et ad testes firmare feci. Sig+num Bernardi de Viver, sig+num Berengarius de Altariba, sig+num Berengarii de Montemaiori, sig+num[2] Bernardi de Callers, testes sumus.

Arnaldus presbiter scripsit hec cum hoc signo ss. die et anno prefixo.

1. Montemoiori *a* a. 2. *A l'edició* signum.

148

1185, febrer, 2

Donació al monestir. *Ramon de Viver i la seva muller, Ramona, juntament amb llurs fills, Ramon, Guillem, Arnau, Bertran, Guerau i Pere, fan donació al monestir de Santa Maria de Serrateix dels alous que tenen al terme del castell de Tudela, sota l'indret on s'alça el castell. A més, lliuren unes vinyes i uns erms situats en aquest terme, al lloc del Pla de Calonge i a Espones. S'esmenten les afrontacions.*

A. APSMV, Fons de Sant Vicenç. ACC, núm. 1.645. Pergamí original (12,5 × 22,5 cm).
B. Regest: BC, PASQUAL, IV, 159.
a.* A. GALERA, *Diplomatari de la vila...*, doc. 240, pàgs. 316-317.

[...] presentibus et futuris, quem ego Raymundus de Viver et coniux mea, Raymunda, et filiis nostris, [scilicet] Raymundus et Guillelmus et Arnaldus et Bertrandus et Geraldus et Petrus, donatores sumus domino Deo et Sancte Marie de Serra [Taxo ...]

Mironi, abbatis, et ceteris fratribus alaudem nostrum franchum quem nos abemus et tenemus et abemus pro avia nostra [...] suo decimo. Et sunt dictos alaudes in termino sive castro de Todela, subtus dictum castrum, ibi dicunt ad ipsos [...] sive farrigenals. Affrontant a parte orientis in ecclesia Sancti Petri dicti loci usque in torrente, a parte meridie in torrente [...] in camino que itur a Priyonosa de dicto loco, a ponenti in dicto camino, a parte circi in muro dicto castri. Item damus predicte [...] Sancte Marie omnes vineas et ermos qui sunt in predicto termino, in loco qui vocatur Planum de Colonga sive Esponas. Et terminantur omnes [...] vineas et ermos a parte orientis in via publica qua itur Cervarie, a meridie et a ponenti in termino de la Rabaça et de Priyonosa, a parte circii in torrente de Camos. Predictas honores et vineas et ermos tenent homines predicti castri de Todela, in quibus est bagulus Berengarius Iotus dicti castri, de quibus dant decima pro nobis. Et sicut nos abemus et tenemus, ita damus et tradimus predictum alaudium franchum in potestate et dominacione Sancte Marie ad proprium suum alaudem, in perpetuum, ad omnem voluntatem faciendam, propter remedium animabus nostris vel parentum nostrorum. Abbates vero et monachi Sancte Marie, presentes et futuri, ita obtineant sicut ceteris alaudibus et munificenciis Sancte Marie. Si quis hoc infringere temptaverit, in quadriplum restituat ad predictum monasterium. Et insuper firmum permaneat.

Facta carta ista elemosinaria IIII nonas februarii, anno incarnacione Christi MCLXXXIIII.

Sig+num Raymundi de Viver, sig+num Raymunde, coniux eius, sig+num Raymundi, sig+num Guillelmi, sig+num Arnaldi, sig+num Bertrandi, sig+num Geraldi, sig+num Petri, filiorum, qui hoc laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Bernardi de Portella. Sig+num Berengarii de Maçanos. Sig+num Raymundi de Olivella. Sig+num Gauçeran de Pinos. Sig+num Raymon Gauçeran, filio suo, qui hoc laudamus.

Petrus, presbiter ac monachus, qui hoc scripsit die et anno quo + supra.

149

1185

Donació al monestir. *Ramon de Vallmanya dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix, per a després de la seva mort, la*

vinya i l'honor de Geumar i la coromina del coll de Montmajor. Així mateix, renuncia a rebre tots els usos, forces, emprius i serveis de les terres que el monestir tenia al terme del castell de Montmajor i, havent mort, cedeix també el delme íntegre de les terres que tenia el cenobi en aquest terme i en el de Correà. S'esmenta la llista dels masos i de les altres propietats que Santa Maria de Serrateix posseïa en aquests termes. Ramon de Vallmanya rep, a canvi, vint morabatins del monestir.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (14,5 × 27 cm). Pergamí en bon estat de conservació, lleugerament tacat. Escriptura acurada.

In nomine Domini. Ego Raimundus de Valde Manjga dono et diffinio domino Deo et ecclesie Sancte Marie Serratexensis et Miro, abbas, et omni conventui eiusdem ecclesie illam meam vineam et honorem integri de Guialmars, cum ipsa condamina de Collo Montis Mayoris, que est vinea et alodium, et est directum predicte Sancte Marie. Et ego Raimundus iam dictus retineo iam dictas vineas de mea vita et habeat iam dicta Sancta Maria Iª somatam vindemie in unamquemque predictis vineis et quintam partem decimi et tascham et paria unum galinarum. Et de alio honore quod habet Sancta Maria in Chastro Montis Mayoris, diffinio et evacuo tota usatica et forcias et adempramentis et servicia que ibi aliquo modo facit, quod ego neque aliquis homo nec femina de mea posteritate amplius ibi non possimus facere. Et ego Raimundus dono predicte Sancte Marie predictam quintam partem predicti decimi omnibus diebus vite mee. Et post obitum meum habeat Sancta Maria omni tempore totum ipsum decimum integri tocius sui honoris chastri Montis Mayoris et chastri de Curridano, quod habet et tenet Sancta Maria. Et est iste honor: mansi de Lena et Villa Secca et manso de Villa et manso de Riba, quod est alodium Sancte Marie —et homines qui habitant in predicto manso de Riba si non voluerint facere censos neque usatica nec servicia predicte Sancte Marie, abbas et conventus eiusdem ecclesie habeant licentiam stabiliendi— et condaminas de collo Montis Mayoris et alodium de Cerdan[1] et Tapiolis. Et habeat predictum decimum sicut scriptum est. Et ego Raimundus diffinio et evacuo Sancte Marie Iª albergam quam accipio in manso de Lena et I arietum in manso de Villa Sicca. Totum hoc integre diffinio post obitum meum quod accipiebam iniuste. Supradicta quoque omnia diffinio et evacuo omni tempore predicte Sancte Marie pro remedio anime mee seu parentum meorum quod ibi

ullus senior nec vicarius neque ullus homo vel femina non possint ibi facere toltas nec forcias neque placita set semper sit liberum et franchum Sancte Marie. Et accipio de Sancta Maria pro hac diffinicione XX morabetinos.[2]

Actum est hoc anno Mº Cº LXXXVº.

Sig+num Raimundus de Val Maja, qui hoc laudo et difinio et dono et firmo et alios testes firmare rogo. Sig+num Bernardi de Portella. Sig+num Bernardi, filii eius. Sig+num Berenger de Munt Major. Sig+num Petri de Berga. Sig+num Petri, filii eius. Sig+num Iouan, baiuli domini regis. Sig+num Bernard Chocad.

Guilelmus, presbiter, qui hoc scripsit die et anno quod sss. supra.

1. *Amb una titlla damunt la* a. 2. *Abreujat en* mºb.

150

1170-1189, febrer, 2

Establiment fet per l'abat. *L'abat Mir del monestir de Santa Maria de Serrateix dóna a Ramon de Casserres el domini útil d'unes coromines que el cenobi té a prop de Casserres. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (23 × 27 cm). Pergamí en molt mal estat; molt tacat, ple de forats grossos sobretot al costat esquerre. Lletres grosses que segueixen unes línies incises. Al verso: "CCXI" i "Actes del mas Vid[...] de Casserres y dos pessas de terra al lloc de Caserres y Calvinsa de [...]". Hi ha l'abecedari partit a la banda superior del pergamí.

Sit notum chunctis q[uod ego] Mirro[1] abbas Sancte Marie cenobii Serratexensis [...] dono atque concedo tibi Raimundo de Chasseres et [...] de Chaseres per manenti ipsas Condaminas quas habem[us ...] de Chasseres. Abent autem affrontaciones he predicte [...] de Chaseres quem vocatur ipsa Sala. A meridie in [...]. Ab occidente in [... Car]bonelli Boveti. A parte vero circii in alodio [...]. Quantum [...] IIIIor affrontaciones [abemus] vel abere debemus, totum tibi predict[...] atque posteritati, in predicto manso permanenti donamus atque concedimus [...] et proienies tuas et posteritas ad servicium et fidel[...]batis et eiusdem loci monas[...] nobis sine [...] omnia in apendicio [...] quod a vobis accipio et ab [...] mee [...] monasterio Sancte Marie de Seratex et relinquo eidem monasterio ad [...] solidos quos ego tunc persolvam vel eres predictum mansum a [...]. Ego Mirro, abbas, et supradictus

conventus convenimus tibi iam dic[to...] die mortis tue tuum aniversarium in nostro martirologio scriba[...] celebretur.

Actum est hoc IIII[a] nonas freboarii, ano Domini M[o] C[o] LXX[...] disrumpere voluerid agere non valead set in doplo conponad et super [...] maned omni tempore.

Sig+num Guillelmi de Vivario, Vicensis secundixerii.* [Sig+]num Raimunde, uxoris dicti Raimundi.* Sig+num Gielma. Sig+num Raimundus. Sig+num Bernardus. Sig+num [...] Gielme. Sig+num Raimundus Vivario. Sig+num Bernardus. Sig+num [...]. Sig+num Poncii Fonojadel. Sig+num Arnaldus Frabega. [...] Olvan.

1. *Lectura difícil.*

151

1192, abril, 12

Concòrdia entre l'abat i la comunitat. *Concòrdia entre l'abat Mir del monestir de Santa Maria de Serrateix i els monjos d'aquest cenobi, establerta en un capítol de tota la comunitat. Hi és present Arnau, abat del monestir de Sant Llorenç prop Bagà.*

[A]. Original perdut. Al verso: "LXXXVIII".
B.* BC, PASQUAL, vol. IV, 62-63 (fols. 31v-32r).

Universis manifestum sit hominibus quod discordia que erat Mironem, abbatem monasterii de Serratex, et monachos eiusdem monasterii qualiter fuit pacificata in manu et consilio Arnaldi, abbatis Sancti Laurencii de Bagadano, qui ibi aderat iussu Arnaldi, Urgellensi episcopi. Ipse namque abas Arnaldus auditis ex utraque parte rationibus et querimoniis, disposuit sic inter eos ut omnes simul conveniunt capitulum. Ingrediente itaque Mirone, abate, capitulum suum venerunt monachi in eius presencia cum humilitate et satisfaccione sicut mos monasticus iubet, petierunt misericordiam ab eo. Ipse siquidem predictus abas Serratexensis Dei misericordia fretus venit ad bonum finem et ad firmam concordiam et pepercit illis omnes querimonias quas de illis faciebat per se et per omnes amicos suos, bono animo, sine dolo et absque omni malo retentu. Et adhuc adquievit predictus abbas precibus monachorum de ecclesia Sancti Petri quam concederat Guillelmo de Viver, nepote suo, de qua monachi querimoniam faciebant, quoniam ecclesiam eodem loco monasterio restituit. Et adhuc fuit dispositum in generali capitulo iussu domni Arnaldi,

Urgellensis episcopi, quod Petrus, cellararius, non habebat in ipso monasterio illum posse nec dominium in rebus monasterii, sed tantum habebat ibi victum suum quasi unus ex monachis sicut ipse habet scriptum in carta sua. Aliam siquidem constitucionem fecit predictus abbas in eodem capitulo, ideo ut pacem aberet cum ipsis, constituit ibi priorem et prepositum et cellararium nomine Arnaldum de Albesa, qui prebeat illis cibaria sua secundum posse domus, sicut alia vice fuit dispositum a Raimundo, abbate Rivipollensi, et quod est scriptum in carta quam ipse tunc fecit. Hoc autem totum factum est sicut superius resonat, tali pacto sub rata disposicione, in presencia Arnaldi, abbatis Sancti Laurentii, et Raimundi de Olivela et Arnaldi de Viver et aliorum proborum hominum, quod predictus Miro, abbas, nisi correpcione et regulari disciplina non possit aliquid mali facere nec dicere contra monachos nec monachi contra ipsum. Quod sic aliquis fecerit ammitat bona monasterii donec ad emendacionem et[1] satisfaccionem veniat ex utraque parte.

Actum est hoc II idus aprilis, anno incarnatione Christi MXXCII.

Mironi +, abbas. Sig+num Peregrini. Sig+num Raimundi d'Olivela. Signum+ Arnaldi, monacho. Sig+num Arnaldi, monacho vel sacricustos. + Arnaldi, abbatis Sancti Laurencii. Sig+num Raimundi de Viver. Signum+ Arnaldi de Viver. Sig+num Ermengaudi de Castro Edrale. Sig+num Raimundi de Olivela.

Petrus, presbiter, qui hoc scripsit die et anno quo supra +.[2]

1. *Repetit dues vegades* et. 2. *En la transcripció del pare Pasqual, al final hi diu:* És original. Signat de número LXXXVIII.

152

1194, febrer, 18

Establiment. *Na Saurina, el seu fill, Ramon de Coaner, la seva muller, Beatriu, i Berenguer de Coaner donen a Pere Garriga i a la seva muller, Dolça, la meitat d'unes vinyes situades al lloc de Palà i a la "Coromina vescomtal", a canvi que lliurin anualment un cens de dues gallines i un formatge i dos sous a la cambreria del monestir de Santa Maria de Serrateix.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia feta cap a l'any 1300 (14 × 29,5 cm). Pergamí molt descolorit, quasi il·legible. Al verso: "Torroella. Nº 14".

Hoc est translatum bene et fideliter scriptum a quodam suo publico originali, cuius tenor sic se habet:

Notum sit cunctis quod ego domine Saurine et filius meus, Raimundus de Codenario, et uxori sue, Beatrice, atque Berengarius de Codenario damus et concedimus et laudamus tibi Petro Garriga et uxori tue, Dulcie, et omni progenie vestre omnique tempore quibusdam terre plantis vinearum, medietatem de omnibus vineis et plantis cum terra cum qua sunt sitas vel firmatas, quas nos habemus factas in loco voccato Palacio et in loco que vocatur Condemina Vicecomitale [...] iam dictas vineas. Ita ut vos et[1] omni progenie vestre habeatis et custodiatis ad faciendam vestram voluntatem omni tempore. Tali tamen pacto damus et concedimus vobis quia faciatis censsum qualibet anno unum par gallinarum et uno caseo et II solidos in ffesto sancti Michaelis septembris officio camarerie Serratexensi. Si quis hoc frangere voluerit in duplo restauret. Post ea firma sit ista carta omnique tempore.

Facta ista carta XII° kalendas marcii, anno Domini M^{o} centesimo XC quarto.

Sig+num domine Saurine, sig+num Raimundi de Codenario, sig+num Beatrice, sig+num Berengarii, nos qui hoc firmamus et fecimus scribere testibus qui firmavi rogavimus. Guillelmi de Turricella. Petri de Palacio, baiulus. Iohanni [...] et Petri Garriga. Guillelmi de Belloch de Cardona, baiulus, qui hec audierunt.[2]

[...]grerius, presbiter, qui hec scripsit cum die et anno quo su+pra, cum litteris rasis et emendatis in linea prima et [...].

1. *Repetit dues vegades.* 2. *Les darreres paraules són gairebé il·legibles*.

153

1197, octubre, 18

Donació de l'abat al sagristà. *Pere, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb tota la comunitat, dóna a l'ofici de sagristia i al sagristà, Arnau, l'honor de "Puig Teriu" i la vinya de Geumar, a canvi que aquest tingui encesa, cada nit, una llàntia davant l'altar de Sant Salvador [a l'església de Santa Maria de Serrateix] i d'haver de pagar set sous.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13 × 21,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Escriptura acurada. Al verso hi ha escrit "Jalmar. Puigreig".

Cunctis[1] hanc scriptura audientib[us ...] pateat quam ego Petrus Serratexensis, abbas, comuni assensu et voluntate omnium fratrum, dono et in presenti trado officio prephati loci sacristie, in manu Arnaldi, presentis sacriste, totum ipsum honorem de Pug Teriz, integriter et sine ulla diminutione, quem comparavimus a Petro de Pug et Guillelmo fratre eius et Berengario Escuder et Petro fratre eius, sicut resonat in instrumento quod ipsi nobis cum honore prephato tradiderunt. Dono etiam et in presenti trado ipsam vineam de Guialmars cum terra in qua est fundata, quam Raimundus de Valle Magna dedit dicto monasterio post obitum suum, sicut instrumentum quod nobis de eadem vinea tradidit docet. Sub tali condicione omnia superius dicta dicto sacristie officio et tibi Arnalde tuisque successoribus sacristis trado et delibero ut teneas, habeas, possideas et potenter perpetuo tu tuique successores expletes sicut melius dici vel intelligi potest, secundum tuum bonum et sanum intellectum, et de ipsis reditibus quos Deus ibi dederit unam lampadam ante Sancti Salvatoris altare quod est dedicatum et hedificatum in prescripto monasterio de nocte iugiter ardeas. In comparacione autem dicti honoris de Pug Teriz de bonis dicte sacristie VII solidos dedisti ut autem hec institucio a nobis facta inviolabiter observetur. Sub di[vi]ni iudicii obtestacione et anatematis periculo observari monemus atque precipimus.

Actum est hoc XV kalendas november, anno dominice incarnacionis millessimo C° XC° VII°.

Sig+num Pelegrini.* Sig+num Bernardus de Olivela.* Sig+num Bernardus, monachus.* Sig+num Arnaldus, monachus.* Sig+num Petrus, cellararii.*

Petrus, abbas +, qui hoc scripsit die et anno prefixo.

1. *Amb motius decoratius.*

154

1198, febrer, 13

Empenyorament. *Guillem de Quer i la seva muller, Elisenda, empenyoren a Arnau de Garrigosa el mas de Coromines per vint sous de moneda barcelonesa.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (7 × 24 cm). Pergamí molt esblaïmat; alguns trossos gairebé són il·legibles. Escriptura feta amb molt poca cura, maldestra. Al verso: "Guillem de Cher y sa muller Elicsende empenyen a Arnalt de Garigosa el seu mas anomenat Conamines per preu de 44 sous. Any 1198".

Notum sit cunctis omnibus hominibus quod ego Guillelmus de Cher et uxor mea Elicsende inpignoramus tibi Arnaldo de Garigosa et tuis cui hanc dimitere vel inpignorare voluero pro tuo avere tocius nostrum mansum que vocant Chonamines, quantum nos ibi abemus et abere debemus per ullasque voces, scilicet XX solidos obtime monete Barchinone valente marcham argente XLIIII solidos. Sit terminus redimendi istius pignore de una festivitate sancti Michalis in alia et ita ead de anno in anum, donec nobis redimamus. Tenere et abere faciamus, hoc iam dicti, contra cunctos homines vel feminas ad tum bonum intellectum usque quo nobis redimamus totius.

Actum est hoc idus februari, anni Domini Mº Cº XCº VIIIº.

Sig+num Guillelmi de Cher, sig+num Elicsende, uxo[1] mea, qui hoc mandamus scribere et testes firmare. Sig+num Geraldi, genre nostri. Sig+num Guillelme, uxori sue. Sig+num Bergarie, so[g]re me Guillelme. Sig+num Ermengadi de Solario. Sig+num Raimundi de Garigosa. Sig+num Bernadi de Toro Maluz.

Guillelmus, sacer, qui hoc scripsit die et anno quod supra +.

1. Sic.

155

1199, maig, 5

Donació al monestir i professió com a monjo. *Ramon d'Olivella, d'acord amb el seu fill, Bernat, i amb la muller d'aquest, Guillema, dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix, per a la salvació de l'ànima de la seva muller, Ermessenda, i per poder entrar al cenobi, els masos de "Corts sobirà" i de "Corts sotirà" i uns drets sobre una vinya.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (17 × 16 cm). Pergamí amb algunes taques i les lletres esblaïmades. Al verso: "XVI".

Notum sit cunctis hanc scripturam audientibus quam ego Raimundus de Olivela, cum voluntate Bernardi, filii mei, et uxoris eius, Guillelme Nurulmet,[1] dono, laudo, concedo et in presenti cum hoc instrumento corporaliter trado domino Deo et Beate Marie Serratexe<n>sis, in manu Petri, eiusdem loci abbatis, pro remedio anime mee et pro anima uxoris mee Ermesendis et pro mea parte quam mihi accipio dum vivus et pleno sensu et memoria integra hoc seculum relinquo et ad dictum monasterium me transfero Deo ibidem militaturus sub iussione et mandato dicti Petri, abbatis,

secundum beati Benedicti regulam, illos duos mansos de Curtis subira et sutira, cum hominibus et feminis et cum omnibus qui ad eosdem mansos pertinent vel pertinere debent longe vel prope, cultum vel heremum, cum ingressibus et egressibus, cum aquis et pascuis et arboribus diversi generis et cum omnibus adempramentis, sicut melius et dici et nominari potest ad bonum et sanum intellectum dicti abbatis et successores eius. Sub tali videlicet racione ut ab hac die in antea nichil in prephatis mansis accipiamus vel accipere faciamus, nichil queramus vel querere faciamus, nichil demandemus vel demandare faciamus, preter decimam, sed sit francum alaudium prephati monasterii et monachorum in ibi commorantium, ad faciendum quodcumque voluerint sine vinculo et bladimento nostri et omnium nostrorum et sanguineorum et omnis persone. Adhuc dono et in presenti trado ipsam vineam de Caste[...][2] ut prephatum monasterium eiusque habitatores accipiant et habeant ipsam tascam fideliter, sicut resonat in meo testamento. Hec omnia superius scripta iam prephato monasterio dederam in meo testamento et adhuc sicut superius dictum est presentialiter trado et de meo iure in dominium et potestatem prephati monasteri et habitatores eius delibero.

Actum est hoc III nonas may, anno Domini MCXC VIIII.

Sig+num Raimundi de Olivela. Sig+num Bernardi, filii eius. Sig+num Guillelme, uxoris eius. Sig+num Geraldi de Argencola. Sig+num Raimundi de Tornamira. Sig+num Bertrandi de Tornamira. Sig+num Guillelmus, presbiter.

Petrus, abbas +, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Lectura dubtosa*. 2. *Una lletra, amb una titlla*.

156

1203, febrer, 20

Evacuació. *Grisa, senyora de Calonge, vídua de Guillem, veguer, reconeix que rebien, ella i el seu marit, d'una manera injusta, la meitat dels delmes de la carn, dels formatges i de la llana del mas de Guillem Guadamir, el qual ha de donar aquests delmes al batlle del monestir de Santa Maria de Serrateix.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (8 × 29 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb algunes taques. Escriptura força rodona, amb les lletres ben arrenglerades. Al verso: "[...] Daco".

Notum sit cunctis hanc scripturam audientibus quod ego Grisa, domina de Colonico, uxor Guillelmi, vicarii, condam defuncti, visis et auditis instrumentis et racionibus Serratexensis monasterii, re\co/gnosco iniuste et absque ulla racione ut me et virum meum dictum, scilicet Guillelmum, olim defunctum, medietatem decimarum carnis videlicet et caseorum et totius lane prephato monasterio de manso Guillelmi Guadamiri rapuisse et violenter abstulisse. Qua propter, ob remedium anime dicti Guillelmi, viri mei, ut Deus omnipotens et gloriosa eius genitrix virgo Maria deleat eius crimina et peccata et me et illum faciat participes gaudiis paradisi, reddimus et diffinimus prescripto monasterio eius in perpetuum habitatoribus, in manu Petri, presentis abbatis, dictam medietatem decimorum carnis videlicet et caseorum et totius lane, tali videlicet ratione ut ubicumque dictus Guillelmus Guadamiri vel eius in perpetuum successores commoraverint sive habitaverint baiulis prephati monasterii integriter et absque ulla diminutione annuatim medietatem decimarum carnis videlicet et caseorum et totius lane donent vel donari faciant. Nullus igitur ex nostra progenie ab hodierna die et deincebs de prephatis decimis aliquid aufferre presumat vel aufferri faciat, set libere et solide dictus locus eas ut superius annotatur perpetuo habeat, accipiat et possideat.

Actum est hoc × kalendas marci, anno Domini millessimo CC° II.

Sig+num Grise, domine de Colonico, que hoc firmo et testes firmare rogo. Sig+num Poncii, capellani de Colonico. Sig+num Petri de Ergivol. Sig+num Iohanis Ferrarii. Sig+num Raimundi de Colonico, fratris dicti Guillelmi defuncturi.

Petrus, abbas +, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

157

c. 1203

Clams pagesos. *Queixes presentades al rei pels homes de Soriguera i de Soriguerola, pels danys causats durant els darrers anys en llurs béns i també en llurs persones per Arnau de Castellbò, Joan de Pal, Pere Ramon de Castellbò i d'altres.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Papers i capbreus del monestir de Santa Maria de Serrateix, número 35. Transcripció damunt paper del segle XVIII. L'encapçalament del document diu: "Querela que fan al rey los hòmens de Suriguera acerca

de algunes coses que se executaren [...] y fan menció ser homes propris y del domini de Sta Maria de Serrateix. No porta any. N^o^ CCCCLII."

Nos omnes homines de Soriguera de Ceritania, qui sumus proprii homines et dominii Sancte Marie de Serrateix facimus magnam querimoniam domino nostro regi de Arnallo de Castellobono, qui fecit nobis hec subscripta malefacta et alia multa que non sunt in nostra memoria, quamvis non teneamus pro eo aver et honorem neque ullam causam que dici et nominari possit, neque debet habere aliquod seniorivium et adem privium in nobis corporibus nostris aut in aliquibus nostris rebus. Et postquam pater domini nostri regis decessit ab hoc seculo, fecit nobis Arnallus de Castelbo eadem malefacta: abstulit nobis in primo anno XL solidos et in ipsis futuris messibus abstulit nobis V modios bladi, quos fecit sibi portari ad castellum Sancti Martini et ipsos diners ad Meranges. Et in secundo anno, Iohannes de Pal abstraxit nobis boves nostros de jovis et de aradis, et tamen tunch erat iam iurata pax domini regis et comonimentum quod ex parte sua fecimus nichil nobis profuit, sed deduxit secum ipsos boves usque ad villam Urg et fecit eos nobis redimere XL solidos. Et in tercio anno abstulerunt nobis omnes nostras bestias asininas et adempreverunt eas per mensem et fecerunt eas nobis redimere L solidos et ipse Iohannes de Pal habuit de me Arnaldo Petri unam calderam et Guillelmo de Rivo duas flaciatas. Et in quarto anno fuit Arnallus de Castelbo ad Sorigueram cum XL bestiis et eo amplius et fregit nobis omnes nostras portas et ostia et dispersit nos et omnia nostra et ospitatus fuit ibi, et in ipsa nocte fuerunt forciate ibi femine maritate et vidue. Et in quinto anno habuit per forzam de unoquoque nostrum unam ovem cum suo agno, que fuerunt VIIII, cum suis agnis. Item Iohannes de Pal cepit XXXV oves ad unum cortalem quod erat de Guillelmo de Bexab proprio homine de Serrateix et postea non potuerint recuperari. Et in sexto anno abstulit nobis Arnaldus de Castelbo XXX solidos quos Iaucsbertus accepit pro eo. Et in septimo anno abstulit nobis alios XXX solidos quos accepit Iohannes de Tolsa ante portam Guillelmi de Mornag. Et in VIII° anno, quo Fuxiensis comes intravit Ceritaniam cum mainadis, abstulit nobis XXX[1] solidos quos portavimus ei ad Caborrivo. Et hoc facto statim fuit Petrus Raymundi de Castelbo ad Sorigueram et abstulit nobis III modios civate et postea = = fuit ibi cum sua cavalcata, et nutrimentum nostrum [...] et absportaverunt inde secum XXX gallinas et II quarters ordi et unam pern[...] et robatas et multa

alia usilia domus. Et alia vice albergavit Petrus Ray[mundus de Cast]elbo[2] ad Sorigueram in manso de An[glada] per forzam. Et alia vice in domo Iohannis de Ulmo. Et Iohannes de Pal cepit Raymundum de Mediavilla de Soriguera et involvit eum in calivo et fecit ei [...]. Item ipse Iohannes de Pal pro mandato A[rnaldi...] ad Sorigueram V modios [se]gali per VIII annos et fuerunt [...] per hec om[nia]. Iohannes de Tolsa baiulus Iauczberti facit nobis multa mala et oprobria nimia, que non possumus suferre. Item mandavit Arnallus de Castelbo ut omnes homines de Soriguera irent ante presenciam suam ad Rivum, et pro timore nuluerunt ad eum venire, et precepit iterum ad Arnallum de Cabdera ut adduceret eos ligatos ad eum, sed non sinceros, alios capud fractis, alios fractis brachiis, alios vulneratis per diversa loca, et tamen ipsi omnes homines fugierunt, sed Guillelmus de Rivo de Alp et Bernardus Raymundi receperunt omnes claves ipsius ville abjectis inde prius feminis et infantulis absque cibo. Et Raymundus de Urg dum vixit habuit de nobis tantum quantum, et Arnaldus de Castelbo ad suam contencionem.

1. *Algunes paraules són de mal llegir. Hi ha nombrosos forats al paper.* 2. *Hi ha diverses paraules molt difícils de llegir.*

158

1204, gener, 26

Establiment. *Guerau d'Argençola i la seva muller, Estefania, donen a Ferrer de Muga i a la seva muller, Ermessenda, el domini útil de l'honor que tenen a "Gorg Monegal", a canvi que el treballin, hi facin cases i donin cada any la tasca de les collites. Per aquest establiment reben nou sous de Barcelona.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (9 × 26,5 cm). Pergamí amb algunes taques poc importants. Escriptura feta amb cura.

Notum sit cunctis quod ego Geraldus de Argenziola et uxori mee, Estefania. Nos pariter, per nos et per omnes nostros qui sunt et venturi sunt, donamus, concedimus atque laudamus ad te Ferrario de Muga et ad uxori tue, Ermessendis, et filiis et filiabus vestris et omni proieniei atque posteritati omni tempore totum ipsum nostrum honorem quem nos habemus et habere debemus et in antea conquirere potuerimus in Górg Monegál[1] qui modo donavit nobis quartum. In tali pactum donamus vobis ipsum honorem ut bene laboretis et plantetis et melioretis ipsum honorem et faciatis ibi casas si facere volueritis et de expleta quam Deus

ibi dederit de pane et vini reddatis vobis et vestri nobis et successoribus nostris tascam fideliter per infinita secula et date nobis quale volueritis vos vindemiam vel vini. Et si feceritis ibi casas vel quantosque melioramentos ibi feceritis non faciatis nobis vel nostris nullis aliis redditibus nisi tascam de pane et vini sicut dictum est. Et donamus vobis cum intratibus et exitibus et affrontacionibus qui ad ipsum honorem pertinent et pertinere debent et convenimus vobis vel vestris esse guarentos contra cunctos. Et contra ista carta non posset venire nullam legem per frangere vel disrumpere. Et per istum donum accepimus de bonis vestris VIIII solidos Barchinonenses ex quibus sumus a vobis bene paccati. Et donamus vobis predictum honorem ad vestras voluntates facere extra milites et ecclesia, salve iure nostro successorumque nostrorum in omnibus.

Actum est hoc VII kalendas febrerii, anno ab incarnacione Christi Mº CCº IIIº.

Sig+num Geraldi, sig+num Estefania, qui hoc mandamus scribere et firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Poncii de Argenziola, baiuli. Sig+num Arnaldi de Puíg. Sig+num Ferrari de Fontanáls.[2] Sig+num Berengarii de Corts. Sig+num Arnaldi de Beures. Sig+num Petrus de Monte. Sig+num Guillelmi, clerici Castro Iterale.

Presbiter Bernardus qui hoc scripsit die et anno quo + supra.

1. *Accentuat a l'original.* 2. *La síl·laba tònica de les paraules catalanes (els topònims) és accentuada en aquest document* (Górg, Monegál i Fontanáls).

159

1207, setembre, 14

Donació i venda privades. *Hug de Nevà dóna a la seva filla, Berenguera, i al seu marit, Berenguer de Viver, l'alou que té a la parròquia de Sant Cristòfol de Nevà i al mas de "Coma Rossa", situat a la parròquia de Sant Vicenç de Planoles, a canvi de dos-cents seixanta sous de Barcelona.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (9 × 44 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca i algun forat petit. Escriptura acurada; les lletres segueixen unes ratlles. Al verso: "Any 1207".

Notificetur cunctis quod ego Hugo de Nava voluntate spontanea dono et cum hoc instrumento in presenti trado tibi Berengarie, filie

mee, et Berengario de Viver, marito tuo, et omni posteritati vestre in perpetuum totum ipsum alodium quod habeo et habere debeo paterna sive aviatica voce, in omni parrochia Sancti Christofori de Nava et in omnibus suis terminis, per monte et planum. Et dono similiter vobis totum quantum habeo et habere debeo qualicumque modo in manso de Coma Rossa et in omnibus suis pertinenciis et tenedonibus. Tali modo dono vobis totum prenominatum alodium et totum quantum in prenominato manso de Coma Rossa, qui est in parrochia Sancti Vincentii de Planedoles, habeo, quod habeatis et possideatis et expletetis omnia ea vos et omnis posteritas vestra sicut melius dici et intelligi potest ad utilitatem vestri ad omnes voluntates vestras perpetuo faciendas per franchum alodium, sicut melius Gerallus Hugonis, avis meus, et Gerallus, pater meus, et ego omnia suprascripta habuimus et tenuimus. Quod si qua lex sive racio ad superius scriptum disrumpendum surrexerit illi legi sive racioni penitur renuncio. Per qua donacione accipio de te prenominato Berengario CCLX solidos Barchinonenses, de quibus bene sum a te paccatus et extrahite de pignore hoc quod in prenominato honore inpignoratum est. Si quis hanc kartam infringere voluerit dupliciter restauret.

Que est acta XVIII kalendas octobris, anno a nativitate Christi M^{o} CC^{o} VII°.

Sig+num Hugonis de Nava, qui hoc laudo et firmo et propriis manibus tactis sacrosanctis super IIII^{or} Evangelia iuro quod contra hanc donacionem non veniam ego et omnis alia persona per me,[1] que si forte tu, Berengaria, obieris absque infante Berengarius, maritus tuus, teneat dictum honorem donec habeat in tractum dictum aver. Sig+num Hugonis de Mataplana. Sig+num Hugonis, filii eius. Sig+num Willelmi de Crexel. Sig+num Dalmacii de Crexel. Sig+num Willelmi de Sales. Sig+num Bernardi de Vinea. Sig+num Petri de Roma. Sig+num Eimerici. Sig+num Raimundi Ranmira,[2] notarii.* Sig+num Guillelmi Tenrariensis, iudicis Rivipollensis.*

GUIEL[MUS] + qui hoc scripsit et superponuit in VIII^{a} linea habeat sub die et anno quo sss. supra.

1. *Després de* me *hi ha un espai en blanc.* 2. *Lectura difícil. Després hi ha un espai raspat i tacat.*

160

1208, agost, 21

Renúncia de canongia. *Ferrer de Mur, beneficiat de Sant Jaume de Calaf, renuncia a la canongia que tenia a l'església de Sant Jaume, atesa la manca de devoció per vestir l'hàbit de sant Agustí. Hi són presents l'abat de Sant Vicenç de Cardona, Guillem [II], el prior de Calaf, Pere, el vescomte de Cardona, Guillem, l'abat de Santa Maria de Serrateix, Pere, i alguns altres testimonis. L'abat de Sant Vicenç de Cardona i el prior de Calaf lliuren, a Ferrer de Mur, tres-cents sous de Barcelona.*

[A]. Original perdut.
B. Regest: BC, Pasqual, IV, 177.
C. Regest: ADS, Secció Cardona, núm. 23, Abaciologi, fol. 28.
a.* A. GALERA, *Diplomatari de la vila...*, doc. 305, pàg. 377.

161

1210, abril, 18

Confirmació d'establiment. *Ramon de Casserres, la seva muller, Ramona, i llur fill, Ramon, confirmen la cessió del domini útil d'un alou del mas Rovira [de Castelladral] a Bernat de Rovira i a la seva muller, Berenguera, a canvi d'un cens d'un quarter i mig d'oli segons la mesura de Cardona. Per fer aquesta confirmació reben quinze sous.*

[A]. Original perdut.
B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia del 1251 (9,5 × 19 cm). Pergamí amb algunes taques al mig que van de dalt a baix.

Hoc est translatum fideliter sumptum sic inceptum:

Notum sit cunctis hanc scripturam audientibus quod ego Raimundus de Casseres et uxor mea, Raimunda, et filius noster, Raimundus, per nos et per omnem nostram proieniem natam et nascituram, diffinimus et evacuamus tibi Bernardo de Ruvira et uxori tue, Berengarie,[1] et infantibus vestris et omni eorum proienies atque posteritati omni tempore ipsum nostrum alaudium francum quem vobis modo tenetis in manso de Ruvira, cum omnibus suis pertinenciis et tenedonibus et terminis atque afrontacionibus, tali condicione et cum omnibus que ad eundem honorem pertinent vel pertinere videtur, sub tali condicione ut faciatis nobis et nostris et cui nos dare voluerimus annuatim omni tempore III migs quarters de olei ad mensuram Cardonam pro censu ad festum Sancte

Marie septembris. [Alium] censum factum nihil nobis in ipsum honorem requiramus et requirere faciamus, nec nullam forciam neque apoderamentis ibi non faciamus nec facere faciamus. Hoc ipsum honorem patenter habeatis, teneatis et expletetis sine ulla diminucione et accipimus a vobis pro hac difinicione XV solidos, ex quibus sumus a vobis bene paccati. Nulla igitur lex divina sive humana, nullum ius, nullumque instrumentum contra hanc cartam difinicionis non possit venire, set in perpetuum optineat robur.

Actum est hoc XIIII kalendas madii, anno Domini millessimo CC VIIII.

Sig+num Raimundi de Casseres, sig+num Raimunde, uxoris eius, sig+num Raimundi, filii eorum, nos qui hoc fecimus et firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Guillelme, filia dicti Raimundi. Sig+num Berengarii de Olivella. Sig+num Arnaldi de Albesa. Sig+num Berengarii de Sorisa. Sig+num Guillelmi, capellani de Castro Iterali. Sig+num Petri[2] de Villalta.

Arnaldus, acolitus, qui hoc scripsit, cum literis dampnatis in XV linea, die et anno quo sss. supra.

Arnaldus, sacrista et monachus, qui hoc fideliter translavit, cum literis dampnatis in tercia linea ubi dicitur Raimunde et in IIII ubi dicitur tali con<dicioni>, in anno Domini Mº CCº Lº, die [Sancte Marie] februarii, anno[3] quo + supra.

1. *Al davant, sembla que hi diu* Raimunde. *Segurament fou un error del copista.* 2. *Lectura dubtosa.* 3. *Lletres gairebé il·legibles.*

162

1211, desembre, 29

Reconeixement senyorial de donació. *Dalmau de Santmartí i la seva muller, Guillema, concedeixen a la sagristia del monestir de Santa Maria de Serrateix les oliveres que aquesta sagristia ha rebut dels homes de l'esmentat Santmartí, situades a Garriga, al terme de Castelladral, a canvi de cinc sous barcelonesos.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10,5 × 24 cm). Pergamí ennegrit, amb algunes taques. Escriptura petita i acurada. Al verso: "Castelladral. Garriga".

Notum sit cunctis quod ego Dalmacius de Sancto Martino et uxor mea, domina Guillelma, nos pariter per nos et per omnes nostros qui sunt et venturi sunt, concedimus et laudamus Sancte Marie de Serratex et tibi Berengario de Olivela, sacrista eiusdem

loci, ad ipsa lumen Sancte Marie et ad omnibus sacricustis eiusdem loci presente venientibus totos ipsos olivarios integriter quos iam dicta sacristia vel suum sacrista habent vel habuerint de homines nostros qui sunt sub dominio nostro apud Garrigam, infra fines Kastri Yterale, ubique sint plantati. Ita vero nos nec nostros in iam dictos olivarios non faciamus nec dicamus nec facere faciamus aliquam forciam. Et si de ista ora in antea vobis nec vestri ad dictam sacristiam acaptatis plus olivarios sub termino mei dominii, ad dictam Garrigam, habeatis ipsos in hac concessione per bonos in perpetuum, tamen faciatis ad homines nostros censum que in donacionibus illorum continenter. Et per hanc donacionem accepimus a te Berengario de Olivela, sacrista, eiusdem V solidos Barchinonenses ex quibus sumus a te bene paccati.

Actum est hoc IIII kalendas ianuarii, anno ab incarnacione Christo Mº CCº XIº.

Sig+num Dalmacii de Sancto Martino, sig+num domine Guillelme, illius uxoris, nos qui hoc firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Raimundi de Garrigosa. Sig+num Berengarii de Turrizella. Sig+num Guillelmi, clerici Castro Iterale. Ferrarius, levita, qui vidi hoc firmare in meo posse ad dictam dominam Guillelmam et meum signum hoc fe+ci.

Presbiter Bernardus, qui hoc scripsit die et anno quo + supra.

163

1212, abril, 13

Establiment fet per l'abat. *L'abat Pere, del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb la resta de la comunitat, estableix Pere de Castellet i la seva muller Ramona als masos de Castellet i de Roca [al terme de Serrateix].*

[A]. Original perdut.
[B]. Còpia perduda (feta l'any 1242).
C.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 74 (fol. 37v). Ex B.

En lo arxiu de Serrateix se troba un gran pergamí que en son principi conté l'establiment que féu lo abat Pere de Serrateix, ab consentiment de son capítol, dels masos de Castelleto y de Roca a Pere de Castelleto y a sa muller Raimunda, etc. És del any MCCXII, idus aprilis, bé que és còpia de 1242.

164

1214, març, 25

Evacuació. *Poncet d'Olivella, senyor del Pujol de Planès, reconeix que rebia injustament l'alberga del mas de Calabuig, la qual és del monestir de Santa Maria de Serrateix.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12 × 24 cm). Pergamí lleugerament enfosquit, però ben conservat. Escriptura feta amb cura. Al verso: "De Calabuix del Pujol de Planes".

Notum sit cunctis hanc scripturam audientibus quod ego Poncetus de Olivela, dominus de Puiol, recognosco et confiteor quod iniuste et perverse accipiebam, in manso de Calabug, ipsam albergam que erat de monasterio Sancte Marie de Serratex, et ideo, conpunctus divino amore, reddo, diffinio, evacuo et solvo domino Deo et Sancte Marie de Serratex, in manu Petri, presentis abbatis, et Berengarii, eiusdem loci sacriste, ipsam albergam et quicquid de iure eiusdem monasterii est vel erat in eodem manso. Ita scilicet, per me et omnem meam proieniem natam et nascituram ut dictum est, diffinio quod de cetero nichil ibi demandemus vel queramus vel querere faciamus alicui persone, set semper sit solidum et francum eiusdem loci et domino Deo ibidem servientium sicut tamen ad ius predicti monasterii spectat vel debeat pertinere.

Actum est hoc VIII kalendas aprilis, anno Domini millessimo CC XIIII.

Sig+num Ponceti de Olivela, domini de Puiol, qui hoc laudo et firmo propriis manibus. Sig+num Arnaldi de Olivela, fratris eius. Sig+num Poncii de Olivela. Sig+num Guillelmi de Vineis.* Sig+num Petri de Fabrica.* Sig+num Petri, capellani.*

Arnaldus, acolitus, qui hoc scripsit die et anno quo sss. supra.

165

1214, agost-setembre

Donació al monestir. *Ramon de Casserres, la seva muller, Ramona, i llur fill, Ramon, donen, possiblement, una propietat amb unes oliveres perquè de l'oli que n'obtinguin facin cremar cada nit els llums de l'església al monestir de Santa Maria de Serrateix. Aquesta propietat esdevé alou franc i soliu[1] del monestir i potser era situada al terme de Castelladral.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (17,5 cm d'ample). Només s'ha conservat l'angle inferior dret del pergamí.

[...]eantur semper [... Sancte] Marie lampa[...] eo de nocte ardeat sine [...].[2]

[...] Actum est hoc [...] septembris, anno Domini millessimo CC XIIII.

Sig+num Raimundi [de Casserres ...] Raimunde, uxoris eius. Sig+num Raimundi, filii eorum [...] firmamus testesque firmare rogamus. Sig+num Guillelmi de Cas[serr]es. Sig+num Guillelmi de Podio, militis. Sig+num Petri, clerici de Castro Yterali.

Arnaldus, acolitus, qui hoc scripsit, cum literis suprapositis in IIII linea et rasis et emendatis in V[a] et suprascriptis in VI[a], die et anno quo sss. supra.

1. *D'acord amb el que afirma* Joan COROMINES, *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*, Barcelona, 1988, pàg. 22, *escrivim* soliu (*femení,* soliua)*, en lloc d'usar altres formes que, de vegades, també han estat utilitzades.* 2. *Només podem llegir algunes paraules gairebé mancades de sentit.*

166

1216, agost, 25

Donació al monestir. *Bertran de Saga dóna al monestir de Santa Maria de Serrateix el mas de l'Abadia de Coforb, del qual el cenobi ja rebia la tasca.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15 × 17 cm). Pergamí amb taques i esguinçat. Escriptura mitjanament acurada. Al verso: "Coforp. Fa per la abadia" i "Coforp, mas abadia alias Riu, vuy Alen. Any 1807".

Notum sit cunctis hanc scripturam audientibus quam ego Bertrandus de Saga dono domino Deo et Beate Marie monasterii Serratexensis et monachis ibidem Deo servientibus, presentibus et venturis, in manum Petri presentis abbatis et successoribus eius ipsum meum mansum franchum de Abadia, qui est in Focorb, qui iam est taschalis eiusdem monasterii, sicut melius habeo et teneo et conparavi de omnibus suis heredibus, cum cartis quas habeo exinde firmatas et bene corroboratas, cum hominibus et feminis, natis et nascituris, cum omnibus tenedonibus et pertinentiis que ad eundem mansum spectant vel aliquo modo spectare videntur ad bonum et sanum intellectum. Quem mansum dono sicut superius scriptum est post obitum meum et in presenti cum hoc

instrumento corporaliter trado unum par gallinarum pro tenedone, sub tali condicione ut monachi eiusdem loci semper dum vixero orent pro me et dicant specialem orationem in omni missarum celebratione que in dicto monasterio decantate fuerint. Post obitum vero meum stabiliant ibi unum sacerdotem monachum qui cotidie decantet missam pro anima mea parentumque meorum, et ita perpetuo ab eis observetur.

Actum est hoc VIII kalendas setembris, anno Domini millessimo CC XVI.

Sig+num Bertrandi de Saga, qui hoc laudo et firmo testesque firmare rogo. Sig+num domine Geralde, uxoris ei[us]. Sig+num Guillelmi Lobera, baiuli eorum, sig+num abbatis de Baga, sig+num Petri Cozaro,[1] sig+num Guillelmi de Graiero, sig+num Arnaldi de Rubei, testes huius rei. Petrus, abbas + Serratexensis. Sig+num Bernardus, monachus vel sacricus[tus].* Sig+num Guillelmus, monachus.*

Arnaldus, acolitus et monachus, qui hoc scripsit die et anno quo ss. supra.

1. *Dubtós.*

167

1218, maig, 9

Reducció del cens feta pel sagristà. *El sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, Berenguer d'Olivella, confirma a Bernat d'Arboceda, a la seva muller, Ramona, i a llurs fills l'honor que tenen per la sagristia del cenobi. S'estableix que mentre amb relació a les collites de cereals han de continuar donant la tasca, pel que fa a les de vi, en lloc de lliurar el quart, han de donar també la tasca. Per aconseguir aquesta reducció, els pagesos han donat al sagristà la quantitat de set sous. També es fa esment dels altres censos que han de pagar a l'abadia.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia de la segona meitat del segle XIV (10,5 × 24 cm). Pergamí esquinçat a la part inferior. Escriptura feta amb cura. Document cosit al doc. 342, de l'any 1361, relacionat també amb el mas "Toró" de Castelladral.

Notum sit cunctis quam ego Berengarius de Olivela, sacrista Serratexensis, assensu et voluntate domini abbatis dono vobis Bernardo de Arboceda et uxori vestre, Raimunde, et filiis vestris

et omni posteritati vestre in perpetuum totum honorem cultum et heremum quem tenetis per sacristiam Serratexensem. Tali modo quod de omni bladio donetis michi et meis successoribus fideliter tascam sicut iam antiquitus donabatis et de vineis, de quibus solebatis dare quartam partem, donetis deinde similiter tascam. Et sic ab hodie in antea de omni honore culto et heremo, plantato et plantando, quem per dictam sacristiam tenetis, donetis michi et meis successoribus perpetuo tascam in bladio et vino, et vos sitis inde baiulus et fideliter congregentis dictam tascam bladii et vini et aportetis ad monasterium Serratexensem, cum duabus punieris espelte et una ordei quas facitis pro censu et XII denarios in Natale Domini. Et accipio de vobis pro hac donacione VII solidos.

Actum est hoc VII idus mai, anno Domini millessimo CCº XVIIIº.

Sig+num Berengarius, monachus vel sacricustus. Petrus, abbas + Serratexensis. Sig+num Bernardi de Ruira. Sig+num Petri de Capzada. Sig+num Guillelmi de Vineis. Hii sunt testes.

Arnaldus, acolitus et monachus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

Petrus, monachus et accolitus, qui hanc cartam transtulit fideliter die IIII nonas februarii, anno Domini MCCXXV +.

168

1218, juliol, 5

Evacuació. *Berenguer de Llobera confirma al monestir de Santa Maria de Serrateix la donació feta pel seu pare Pere de Cardona, difunt, d'una honor situada al terme de Portell [la Segarra], a canvi de vint-i-sis sous de Barcelona. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (23 × 22 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca i algun plec. Al verso: "Terme de Portell".

Notum sit cunctis quod ego Berengarius de Lobera filius condam Petri de Cardona, olim defuncti, per me et per omnes meos, cum hac presenti scriptura perpetuo duratura, dono, diffinio, relinquo penitusque evacuo monasterio de Serratex et vobis Petro, Dei gratia abbati, et fratribus eiusdem loci presentibus et futuris omnem illum honorem quem condam diffinivi et dimisi cum instrumento inde confecto predicto monasterio in termino de

Portel, terminatum ex una parte in condamina que fuit Petri de Vivario, de alia in honore prefati monasterii de Serratex, de IIIª parte in honore de Vivario, de IIIIª vero parte in honore de Yvorra. Sicut concluditur et terminatur infra predictas affrontaciones et sicut melius et plenius continetur in presenti instrumento et in alio inde confecto, sic de cetero predictus abbas et monasterius prefatus et habitatores eiusdem habeant, teneant et possideant et potenter expletent sine alicuius mee consanguinitatis persone contra dictum eundem honorem, cum omnibus introitibus et exitibus et melioracionibus ad faciendum quicquid voluerint cum plena eorum voluntate. Ego autem iam dictus Berengarius de Lobera nec aliquis ex mea consanguinitate in prescripto honore ab hodierno die et deincebs nichil querere possimus nec queramus, nichil demandemus nec demandare faciamus, nichil contradicamus nec contradicare faciamus, set potenter, libere et secure iam dicti loci habitatores prefatum honorem ut dictum est supra habeant et possideant sine omni exceptione et retencione mea et meorum pro ut melius et utilius dici vel intelligi potest ad comodum et salvamentum dicti monasterii et suorum, in perpetum. Nulla etiam lex divina vel humana, nullum ius, nullumque instrumentum contra hanc nostram diffinicionis cartam venire possit nec aliquid robur habere hanc igitur diffinicionem et donacionem facio predicto monasterio divine miseracionis intuitu et in remissione peccatorum meorum et propter XXVI solidos Barchinonenses, quos accepi de bonis dicti monasterio et quam ex omnibus ad meam voluntatem bene paccatus sum, renuncio exceptioni peccunie non numerata et doli. Ad maiorem huius res securitatem, ego Berengarius de Lobera prefatus iuro sub periculo anime mee cum manibus meis propriis tactis corporaliter sacro sanctis evangelis quod hec omnia predicta et singula attendam et conpleam et nunquam in aliquo violabo vel violari faciam vel permittam aliqua lege vel iure sic me Deus adiuvet et hec Sancta IIIIor Dei evangelia coram posita.

Factum est hoc III nonas iulii, anno Domini millessimo CCº octavo decimo.

Sig+num Berengarii de Lobera, filii condam Petri de Cardona defuncti, iurantis, qui hoc totum firmo et concedo testesque firmare rogo. Sig+num Arberti de Podio Alto. Sig+num Bernardi de Corzano. Sig+num Petri de Grada, sig+num Berengarii de Pulcro Loco, sig+num Guillelmi Escafini, habitatorum Cervarie. Testium.

Guillelmus de Nargone, qui hoc scripsit et hoc signum + fecit die et anno quo supra.

169

1219, agost, 23. Serrateix

Guiatge. *Ramon Folc, futur vescomte de Cardona, posa sota el seu guiatge l'abat Pere i tot el monestir de Santa Maria de Serrateix, amb tota la gent que en depenia.*

[A]. Original perdut.

a.* J. SERRA VILARÓ, *Història de Cardona. Llibre I: Els senyors de Cardona*, Tarragona, 1966, pàg. 200. Transcripció feta a partir de la "còpia d'un amic".

Notum sit cunctis hanc scripturam audientibus. Quoniam ego Raimundus Fulconis bona fide et intentione recipio vos Petrum, abbatem Serratex, et totum vestrum monasterium et omnes vestros socios, homines et feminas, equitaturas et totum honorem vestrum et omnes res vestras, parvas et magnas, et vestrum traginum, cum omnibus suis aparatibus, sub meo firmo guizatico et meorum amicorum. In tali pacto quod vos semper faciatis directum per vos et per omnes vestros homines, omnibus de vobis vel eis conquerentibus et vobis id promitentibus et facientibus ego per me ipsum et per omnes amicos quizo vos et omnes res vestras sicut superius plenius comprehenduntur, sine aliquo ingenio.

Actum est hoc × kalendas setembris, anno domini M CC XVIIII.

Sig+num Raimundi Fulconis, qui hoc laudo et firmo, testesque firmare rogo. Sig+num Bernardi de Turrizella. Sig+num Raimundeti de Cervaria.

Arnaldus, sacerdos et monachus, qui hoc scripsit mandato Raimundi Fulconis apud Serratex die et anno que sss.

170

1221, març, 22

Evacuació. *Bernat d'Aragall retorna a l'abat Pere i al monestir de Santa Maria de Serrateix les questes, toltes, forces i emprius que obtenia als masos i a les honors que l'abadia tenia a "Vall Joan" [Montellà, Cerdanya].*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia (17,5 × 22,5 cm). Pergamí en bon estat amb alguna taca. Al verso: "Dispenser".

Oc est translatum sumptum fideliter a quodam instrumento intervenientibus auctoritate et decreto venerabilis Raimundi de Mon-

te Conillo, subvicarii Berge et Berguitani, pro illistrisimo domino rege, cuius siquidem instrumento tenor sequiter hunc modum:

Notum sit omnibus quod ego Bernardus de Aragallo, per me et per omnes meos presentes et futuros remito et in perpetuum diffinio domino Deo et monasterio Beate Marie de Serratex et vobis Petro Dei gratia inde abbati et successoribus vestris et conventui ipsius loci presenti et futuro omnes questias et toltas et forcias ac ademprivia que faciebamus ego et mei in vestris mansis et honoribus de Valle Iohan et terminorum eius quolibet modo et in cunctis pertinenciis suis. Tali quoque condicione ut ego aut successores mei de cetero non faciamus aliquam violenciam, questiam, toltam seu aliquod ademprivium in hiis predictis honoribus vel in suis rectoribus, presentibus et futuris, aliquo modo set prefatum monasterium et omnes sui rectores presentes et futuri habeant et possideant in eternum prefatos mansos et honores et iura eis ubique pertinencia libere et in pace ex parte mea omniumque meorum successores ad omnes suas voluntates de hiis faciendas quia nichil mihi vel posteris meis deinceps retineo aut aliqua racione reservo in hiis predictis, renuncians omni accioni et legi scripte et non scripte seu omni[1] iuri, auxilio et beneficio et constitucioni di[vini] et humani iure quibus in hiis contravenire possem ad revocandum. Et est manifestum quod est.

Actum anno Domini [incar]nacione M CC XX, die XI kalendas aprilis.

Sig+num Bernardus de Aragallo, qui hanc cartam firmo et firmari rogo. Sig+num Guillelmi de Mornag iunioris. Sig+num Raimundo de Podio Ceridano. Sig+num Petri de Noguer de Ix. Sig+num Andree.

Raimundus scripsit hoc vice[...] die et anno [...].

1. *Repetit dues vegades.*

171

1224, març, 13

Empenyorament. *Pere Garriga de Malagarriga [del terme de Castelladral] i la seva muller, Clara, empenyoren a Ramon de Piguerós les tres oliveres que tenen dins del clos i una altra situada en un extrem del dit clos, per quatre masmudines jucefines d'or. Si en un termini de dos anys no han tornat el deute, hauran de lliurar també la vinya de "Comdals".*

[A]. Original perdut.
B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia del 1228 (12,5 × 29 cm). Pergamí amb taques. Al verso: "XVII" i "Castelladral".

Anno Domini Mº CCº XXº VIII hoc est translatum fideliter.

Notum sit omnibus quod ego Petrus Gariga de Mala Garriga et uxor mea, Clara, per nos et per omnes nostros, inpignoramus vobis Raimundo de Pigueros et ad vestros et cui volueritis dare vel inpignorare pro vestro avere scilicet ipsos nostros ollivarios qui sunt in ipso nostro Clos et unum ollivarium qui est ad capud de ipso predicto Clos, ipso torrente qui discurrit per tempus pluviarum. Istos quatuor ollivarios inpignoramus vobis et vestris sicut nobis habemus et tenemus vel habere debemus, sicut inpignoramus vobis et vestris propter IIIIor masmudinas bonas iucifias et legales, boni auri et recti pensi, ex quibus sumus vobis bene paccatus, excepcione non numerate peccunie. Tali videlicet pacto quod teneas et habeas et expletes usque ad II annos et de post dictos duos annos siat terminum redimere de una festa in alia, de Natale Domini [...]men si vobis accept[...] volueris recuperare predictas masmudinas convenimus [vobis] et vestros reddere in pace sine ulla minima et si nobis inpignoratores non potuerimus reddere vobis in predicto termino mitimus vobis in retento et in pignora ipsa nostra vinea de Comdals integriter et fideliter sicut nobis habemus et tenemus vobis habere deberemus sicut mitimus vobis et vestris quia licitum sit de vobis admitere vel adinpignorare pro vestra avere ad cui volueritis. Tenere et habere et expletare convenimus quod faciamus vobis et vestris contra cunctas personas [id] modo nobis et nostris reddamus vobis et vestris predictas quatuor masmudinas bonas iucifias et legales boni auri et recti pensi. Et si nullus homo vel femina abstulerit vel tetigerit inpignora vel predictas masmudinas totum convenimus vobis et vestros reficere et emendare et sic inde credimus in vestro simplici verbo absque ulla pena salve iure dominorum in omnibus et totum alium expletum habeatis integriter et fideliter et expletis quod Deus dedit non sit comput[...] in sortem predictas masmudinas sed in plana donacione nostra racione et consuetudine et lege, scripto et non scripto, renunciamus epistole divi Adriani et habeatis et recuperetis totum hoc in nos et in omnibus rebus nostris in vita vel in morte in qui [...] melius habere [utilitas].

Actum est hoc III idus marcii, anno Domini Mº CCº XXº IIIIº.

Sig+num Petri Garriga, sig+num Clara, uxor eius, nos qui hoc mitimus et firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Raimundi, filii eius. Sig+num Raimunde, filia eius. Sig+num Raimundi Mulner. Sig+num Petri Bonifilio.

Sig+num Bernardi, acoliti, qui hoc scripsi per mandamentum Berengarii presbiteris Torrozele, die et anno quod supra.

Sig+num Bernardi, acoliti, qui hoc scripsit et translatavit et literis rasit et emmendavit vissu Bernard dicti [...] die et anno quod supra.

172

1224

Donació al monestir. *Berenguer de Pedret, capellà, dóna a l'abat Pere i al monestir de Santa Maria de Serrateix dues cases situades prop de l'església de Santa Maria d'Avià.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 75 (fol. 38r).

Donació feta per Berenguer de Pedret capellà al abat Pere y monastir de dos casas prop la iglésia de Sant Martí de Avià. Any 1224. CLXVIII.

173

1229, setembre, 22 o 27

Donació al monestir. *Bernat Ramir, la seva muller, Ermessenda, el seu gendre, Ramon, i la seva muller, Maria, donen a l'ofici de sagristia del monestir de Santa Maria de Serrateix i al seu sagristà, Pere, una olivera situada al costat de les parets de llur rusc, sota l'hort de Ramir de Garriga i de Ramona [al terme de Castelladral]. Els donadors, a canvi de tenir cura de l'olivera, rebran de la sagristia un cens anual d'un diner de Barcelona.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12 × 24,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, però gastat i ennegrit. Les lletres segueixen unes ratlles. Al verso: "Castelladral. Garriga" i "Donació que fa al monastir de Serrateix Bernat Ramir y sa muller Ermesendis d'un olivera que hi ha sota l'hort de Ramir y Raymunda de Garriga, més el monastir té pagar-los-i un diner de cens cada any. Any 1229".

Notum sit cunctis hanc scripturam audientibus quod ego Bernardus Ranmiri et uxor mea, Ermesendis, et gener noster,

Raimundus, et uxor eius, Maria, bona et spontanea voluntate ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum donamus et cum hoc instrumento corporaliter tradimus et mittimus in possessione domino Deo et Beate Marie Serratexensi et officio ipsius sacristie in manu Petri presentis sacriste, unum olivarium quod est situm et radiccatum in solo ipsius parietis de nostro apiario, infra ortum Ranmiri et Raimunde de Garriga. Quam olivariam ut supradictum est damus officio sacristie Serratexensis, cum omni fructu suo quem Deus ibi dederit ad habendum, tenendum, possidendum et perpetuo expletandum. Quod si forte dicta olivaria premortua fuerit vel colibet causa erradiccata, heredes nostri qui in manso vestro habitaverint in eoderm loco aliam plantent et nutriant, que sit de officio dicte sacristie. Dictus autem sacrista et sui successores debet nobis et nostris annuatim pro censu unum denarium monete Barchinone, dum venerit colligere ipsas olivarias. Si quis hanc cartam nostre donacionis inrumperit vel violaverit iram Dei incurrat et a liminibus sancte Dei ecclesie extraneus fiat.

Actum est hoc X[1] kalendas octobris, anno Domini Mº CCº XXº VIIIIº.

Sig+num Bernardi Ranmiri, sig+num Ermessendis, uxor eius, sig+num Raimundi, gener nostri, sig+num Marie, uxoris eius, nos qui hoc firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Ferrarii, m[ona]chi. Sig+num Raimundi de Garriga. Sig+num Petri de Abeurador, de Serratex. Testes.

Petrus, monachus accolitus sacriste, qui hoc scripsit die et anno quo + supra.

1. *Pot ésser una* X, *però també podria ésser una* V.

174

1229[1]

Establiment fet per l'abat. *Mir, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, i Arnau de Cascalls estableixen el mas "Gort" d'Avià a Calvet i a la seva muller.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 75 (fol. 38r).

Donació feta per lo abat Miro y monastir y Arnau de Cascalls a Calvet y sa muller del mas Gort de Avià. Any 1229. CLXVII.

1. *Molt probablement, la datació que féu el pare Pasqual d'aquest document no és correcta, atès que, en principi, Mir (o Miró) fou abat des del 1167 fins al 1192. L'any 1229 Pere era l'abat del cenobi de Santa Maria de Serrateix.*

175

1230, abril, 5

Establiment. *Arnau de Bretons i la seva muller, Guillema, donen el domini útil del mas que tenen a la parròquia de Sant Martí d'Avià a Ramon de Covinçà i a la seva mare, Guillelma, a canvi de la tasca anual i d'un cens de quatre sous. Així mateix, reben una entrada de seixanta-cinc sous barcelonesos de doblenc.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia del 1273 (46,5 × 19 cm). Pergamí ennegrit. Escriptura menuda i acurada. Segon document transcrit en un pergamí, juntament amb dos més (núms. 186 i 203). Al verso: "CLXXI".

Hoc est translatum ab originali fideliter sumptum cuius tenor talis est:

Notum sit omnibus quod ego Arnaldus de Bretons et Guillelma, uxor mea, ambo, per nos et per omnem nostram prolem, natam et nascituram, damus et in perpetuum tradimus tibi Raimundo de Calvinza et Guillelme, mater tue, et omni vestre proli et voluntati totum ipsum nostrum mansum, cum omnibus honoribus et pertinenciis et iuribus suis quem habemus in parrochia Sancti Martini de Avidzano. Predictum mansum, cum terris et vineis et pertinentiis et adempriviis et pasturis et ingressibus et egressibus et iuribus suis. Faciemus nos et omnes successores mei et locum nostrum tenentes vos et vestros et quoscumque tenere et habere et expletare et in perpetuum possidere potenter et quite de omni persona ad omnes vestras vestrorumque voluntates ibi et inde faciendas, salva tamen tascha de omnibus fructibus, scilicet panis et vini et leguminis que Deus dederit in predicto manso et lenatge et salvis quatuor solidis bone monete quaterni, que omnia inde donetis vos et vestri nobis et nostris annuatim pro censu bene et fideliter sine omni enganno omni tempore vinum scilicet in vindimie et predictos IIII solidos in festo Natale Domini. Et de his omnibus predictis promitimus nos locum nostrum tenentes vos et vestros esse legales garentes et defensores contra omnem personam. Et propter hoc accipimus a vobis LXV solidos Barchinonenses, recti duplenchi, de quibus omnibus sumus bene vestri paccati, renunciantes exceptioni non numerate peccunie et omni accioni et doli et quiti divino et humano, scripto et non scripto, quo ad hec infringenda iuvari posemus. Tamen faciatis in predicto manso unam domum in qua faciatis facere focum omni tempore.

Et est manifestum quod est actum anno Dominice incarnacione M CC XXX, die nonas aprilis.

Sig+num Arnaldi de Bretons, sig+num Guillelme, uxoris mee, que hoc iuro super sancta IIII^{or} evangelia a me corporaliter tacta, quod nunquam contra istam cartam non veniam nec venire faciam, ratione sponsalicii nec etiam alio iure vel modo. Et predictum mansum nominamus mansum de Pallerols, qui est in predicta parrochia, in dominatione Sancte Marie Solsone. Sig+num Bernardi de Cascails et Ferrari de Frabica et Bernardi de Cozard et Guillelmi de Navilana et Petri de Frabica, testium. Raimundus, scriptor publicus Berge scripsit hec + die et anno prefato.

Raimundus de Qualpan, publicus notarius Berge, qui hoc translatum fecit fideliter translatavi XV kalendas septembris, anno Domini M CC LXX tercio [...] et apposuit suo sig+num.

176

1230, agost, 28

Donació al sagristà. *Ramona de Navel, el seu fill, Bernat, i la seva nora, Guillema, donen a la sagristia de Santa Maria de Serrateix i al seu sagristà, Pere, una olivera situada a l'extrem de llur clos.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 19 cm). Pergamí una mica rebregat i tacat, amb algun forat. Al verso, hi podem llegir "Navel".

Sit notum cunctis quod ego Raimunda de Anavel et Bernardus, filius meus, et nurus mea, Guillelma, damus, concedimus atque cum hoc instrumento pro omni tempore deliberamus, ut opus Deus sit propicius peccatis nostris omnibusque parentibus nostris, domino Deo et ad luminem Virginis Marie Serratexensis, in posse Petri, presentis eiusdem loci sacriste et eorum successoribus, unam olivarium quam est ad capitem de nostro closo, subtus ripam de closo Petri de Anavel, vicino nostro, et subtus aream iam dicti. Quod predictam olivarium habeat sacristiam iamdicti loci cum terra in qua sedit, cum introitibus et exitibus suis ut melius et plenius potest dici nec intelligi bono et sano intellecto. Tamen si forte dictam olivarium in aliquo modo distructam fuerit, in ipso loco ubi ista est plenum posse aliam i[bi e]dificare habeatis et sic vadat in perpetuum.

Actum est hoc V kalendas septembris, anno Domini M CC XXX.

Sig+num Raimunde de Anavel, sig+num [B]ernardi, filii eius, sig+num Guillelme, nurus eius, nos qui hoc firmamus. Sig+num Guillelmi, filius dicte Raimunde. Sig+num Petri de Abeura[dor]. Sig+num Petri de Anavel, testes. Petrus, sacrista, in cuius posse omnes supradicti firmaverunt hanc cartam +.

Benedictus, presbiter et monachus, qui hoc scripsit die et anno quo +[1] supra.

1. *Signe amb una creu gammada.*

177

1232, maig, 9

Testament. *Berenguer del Quer deixa el seu cos al monestir de Santa Maria de Serrateix. Així mateix, fa diverses donacions a aquest monestir, a Sant Cristòfor de Súria, a Sant Salvador del Quer (Castell Canola), a Sant Nicolau de l'Espunyola, a Sant Cristòfor de la Rabassa, a Santa Maria de Montserrat, a Santa Maria d'"Olives", a l'hospital de Girona, a Santa Maria de Freixenet i a Sant Salvador d'Altedill. També fa deixes a Guillem d'Olivella, a Poncet d'Olivella, a la seva germana, Ermessenda, a Ramon d'Olivella, a Pere d'Argençola i a na Sibil·la, a Guerau d'Argençola i a Bernat de sa Tor. Una part del document és escrit en català.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (21 × 30 cm). Pergamí en bon estat. Al verso: "CXXXV" i "Dotalia del mas del Pia (?) e de altres alous".

In Dei eterni et salvatoris nostri Ihesu Christi. Quod ego Berengarii dez Cher iaceo in magna egretudine et timeo de morterm et de penas inferni et cupio pervenire ad gaudia paradisi et in meo sensu cum meo bona volunptate et in mea moria facio meum testamentum et eligo meis manumesores, id sunt, Ponz dez Olivela et Ponz de za Menresana et Arnallii clericii de Sorissa. Precor vos amicis meis ut si mort ad mihi venerid ante quam alium testamentum faciam abeatis licitum de diviatis et ordinetis omni meas res sicut in istum testamentum inveneris et siat scriptum. In primis relinqo corpus meum ad tumulandum et anima mea ad gubernandum ad Deo et Sancta Maria de Saratex ab I solido de monete bona de Barchinona et relinqo in eius loci per ofidi ipso manso dez Cher, qui est in ipsa parochia de S. Qenti in Bergitano per alodem francho et ipsa decima de manso dez Bosc ca meitad

per alodem francum et est ipso in Bergitano et ipsos monges qui siant presbiteros de eiusdem locii de Sancta Maria de Saratex qe·m canted totes setmanes unum diem missa per totum tempus per mea anima. Enqara relinquo ad Sancti Christofori de Sorisa ipsos mansos de Soler Pota[1] et ipsos molendinos dez Fitor, totum quantum ego abeo et abere debeo per nullam vocem per alodem franc per totum tempus, et cleriicii de ipsum locum qe·m canted per unaqemqa setmana per totum tempus III misses pro anima mea. Et relinqo ad Sancti Salvatoris de castro Conola[2] III olivers per luminem, in ipso cal, prope ipso domo, de meliores qui sunt per totum tempus, salvo zo quint de Sancta Maria de Saratex. Et relinqo ad Sancta Maria de Saratex ipsum quint de totis nostris olivarios vel ipso manso de Garigosa Josana et relinqo qe cels qui tengen la casa qui alumenen ipsa ecclesia de S. Salvador de iam dictos olivaris et de alis. Et relinqo ad Sancti Nicholai prob de Zespuniola XX solidos et ipsa primicia dez Cher que li sia desliurada ad tot son obs qe sia a l'esglesia. Et de ipsos XX solidos iam dits qe·n tenges tant iam dicta eclesia, zo mas de za Riera et de Sots Ribes et de Menudels, los nostres drets tant ut fosen pagads los iam dits XX solidos. Et relinqo ad Sancti Christofori de za Rabaza lo qart de ipsa mea conemina et una migera de blad en a za Rabaza en aqel dedme et clerche de aqel log qe·m diga tots digaus I missa pro anima mea. Et relinqo ad Sancta Maria de Montserad XX solidos per romeria si ego anar no i podia. Et relinqo ad Sancta Maria de Olives XV solidos et ad z'osppital de Gerona VIII solidos qe·m debed per confradria et ipsos diners de Sancta Maria de Montserad et de Sancta Maria de Olives et de z'ospital de Gerona qe sien pagads el qart de la plana sots ze es eglesia a za Rabaza et el sens que Marti de Za Rabaza fa a nos. Et relinqo ad Sancta Maria de Frexened × solidos. Et relinqo ad S. Salvador de Autedil XX solidos ad sua opera. Et clerici de Frexened qe·m sia demanador. Et relinqo per meos torts et per roberies et per almoina L solidos. Et relinqo a·n Guillem de Zolivela tot aitant qe om teng per senior de Zespuniola et si faia ost aqel senior qe om li fedes I bestia si la demanava per ost. Et relinqo a·n Ponzet de Zolivela CC solidos super ipsa mea honore que fosen primers pagats. Et relinqo ad Ermesen soror mea ipso manso et locum qem dicunt de Garigosa Josana per alodium fra<n>cum, aixi com ego melius abeo vel abere debeo. Et relinqo ad Raimundo de Olivela lo castel de la Rabaza za meitad en omens et en fembras et el castel et el qe·m do postad al senior de Frexaned qantes que

vegades el la·n deman et aquel cavaler qui o te per el la·n do a el, axi com om do postad a son senior de Frexaned, et aqel cavaler que faza I bestia de ost et que faza los altres servidis del castel e de la vila. Et relinqo a·n Pere de Arginzola et a na Sibilia sa sor mig per mig la honor de Sala Lamberta, el log qui es nomenad el terme de Olo. Et relinqo a·n Gerad de Arginzola la cavaleria de Sorisa, aixi com ego la teng per Bernad de Sorisa, en Bernad de za Tor la deu tener per mi. En Guillem de Zolivela, en Ramon de Zolivela pagen a·n Ponzet de Olivela los iam dits CC sol., mig per mig. Et istum testamentum siad firmum. Si quis hoc fregerit in duplo componad.

Actum est hoc VII idus madii, anno Domini Mº CCº XXXº IIº.

Sig+num Berengarii dez Cher, qui istum testamentum mando scribere et firmo et manumessores et testes rogavique firmo. Sig+num Poncii de Olivela, sig+num Poncii de za Manresana, nos sumus manumessores. Sig+num Bernardi Pelicer de Toredela, sig+num Petrii de Bosc, testes.

Arnalldii, presbiter capelani de Sorisa, et sui manumessori de istum testamentum et hoc scripsit die et anno quod su+pra.

1. Amb relació a aquests masos, vegeu: M. TORRES I SERRA, *Els pergamins del mas Salipota de Súria*, Ajuntament de Súria, Súria, 2003. 2. *Vegeu*: Pere BALAÑÀ, "Una guàrdia islàmica sobre el Cardener: el *castro Chonozoa*, a Súria", *Societat d'Onomàstica. Butlletí interior*, núm. 90, 2002, pàgs. 28-31.

178

1232, juliol, 3

Concessió de batllia. *Pere, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, juntament amb la resta de la comunitat, concedeix a Ramon Franc de Puigcerdà, durant setze anys, la batllia de totes les honors i drets que el monestir té o bé rep a Cerdanya i Baridà. S'esmenten detalladament les obligacions del batlle.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Document copiat al final del capbreu de Cerdanya fet l'any 1241. Molts fragments no es poden llegir (hi ha un forat al mig del pergamí del primer full i el segon està gairebé del tot mig esborrat i tacat). Les darreres línies són quasi il·legibles.

Notum sit cunctis quod nos Petrus Dei gratia abbas Serratexensis, asensu et voluntate tocius eiusdem monasterii conventus, habita etiam plena et diligenti deliberatione cum eodem conventu

et comodo et utilitate eiusdem monasterii et nostri diligenti solicitudine previsis et inspectis, per nos et per successores nostros, damus et tradimus ad acapitum Raimundi Franci[1] de Podio Cerdano et tuis et cui volueris ab hinc usque ad XVI annos continue conpletos baiuliam omnium honorum et mansorum et bordarum et hominum et feminarum et decimarum et censuum et usaticorum et terrimeritarum et quistiarum et justiciarum et proventium et reddituum et obventarum et donacionum et generaliter omnium iurum quecumque habemus et habere debemus seu ad nos provenient de cetero aliquo modo et ad monasterium predictum in villis Surigera et Surigerola et in tota Cerritania et in toto Baridano et infra terminos suos ubique hac quoque condicione quod omnia predicta et singula bene et integre colligatis et congregetis vos et vestri pro monasterio, pro nobis et predicto per totum [spacium] predictorum XVI annorum et [...] aportetis et mitatis in villa Podio Cerdano sine missione nostra et habeatis inde vos et vestri redecima et quicquid baiulus aliud inde habere debet et reliqua omnia nobis tradatis et donetis fideliter quamcumque voluerimus in unoquoque anno et insuper donetis nobis in unoquoque XVI annorum quasdam mapas [...] alnearum ad alnam rectam Podii Cerdani et habeatis in unoquoque XVI annorum predictorum totum linum et canem decimum de Surigera et de Surigerola ad vestrum [...] decimam predictam. Item comendamus et tradimus vobis et vestris ad inhabitandis do[mus de Pod]io Cerdano [...] et ortum nostrum quem habemus iusta eandem villam ut ea habeatis et [... *si al llarg d'aquests setze anys*] predictos ibi dextructum fuerit silicet tegimento domorum illud reparetis, si tamen in parietibus earum destructum ibi fuerit aliqui nos illud cum propriis [...] restituere teneamus, et in granaris et harchis et vasis lignis que in [...] habemus. [*Tindran dret d'hostatjar-se*] in eisdem domibus et equitatrices nostras [...] in unoquoque anno provideas nobis et sociis nostris et equit[...] et in ceteris omnibus predictis sitis vos et vestri erga nos [...] boni et fideles et recti. Et promitimus vobis bona fide per [...] nos et totus conventus predicti monasterii et successores nostri te et [...] potenter et quiete sine contradicto tocius persone [... baiu]liam et domos et ortum per totum spatium predictorum [...] sine vestra missione et omnes questias predictas [...] que omnia predicta et singula firmiter et fideliter vobis cumpleamus et servemus et contra [nullo] modo veniamus per nos vel per interpositam personam. Et si forte antequam compleantur predicti XVI anni contigerit te mori, stabiliatur in his predictis aliquis de prole aut cognatione tua,

qui nobis sub [predicta] forma respondeat et erga nos sit [fidelis] et rectus et tibi succedat in [...]. Et pro predicto dono que tibi firmum facimus a[ccipere ...] habuimus L solidos malg. bonorum et habueramus a te alios L solidos malg. [...] Et ego Raimundus Franc [...] baiuliam predictam a vobis domino abbatis predicto et conventu vestrorum et successore [*ho jura posant les seves mans sobre els quatre Evangelis*].[2]

Actum [...] V nonis iulii, anno Domini M CC XXX II.

Petrus, abbas + Serrat[exensis ...]. Sig+num Bernardi, prioris. Sig+num Petri de Terracia,[3] condam abbatis. Sig+num [...], monachi. Sig+num [...]. Sig+num [...]. Sig+num [...]. Sig+num Raimundi Franc, qui hoc laudo et firmo. Sig+num Bernardi [...]. Sig+num Ioannis de Comeles.

Sig+num Fer[..., monachus] et levita et sacrista, qui hoc scripsit die et anno quo + supra.

Bernardus [...], fideliter transtulit × kalendas octobris in anno [...] quo supra.

1. *Lectura molt dubtosa.* 2. *Les darreres línies són il·legibles.* 3. *Lectura dubtosa.*

179

1233, setembre, 13

Donació i venda privada. *Ramona d'Establia, el seu fill, Pere, i la seva filla, Maria, donen i venen a Ros l'honor que tenen a Serrateix per seixanta sous de Barcelona.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (9,5 × 17 cm). Pergamí ennegrit, amb algun trenc i amb trossos esblaïmats. Al verso: "CCC".

Sit notum cunctis quod ego Raimunda de Establia et filius meus Petrus et [filia mea], Maria, per nos et per nostros vendimus et damus tibi Ros et tuis sive cui relinquere volueris voluntati te omni tempore, scilicet omnem illum honorem integriter quem habemus et ullo modo habere debemus in Serrateix neque in suis terminis. Predictum honorem integriter omnia quod habemus ibi et ullomodo habere debemus, cum introitibus et exitibus et cum tenedonibus et affrontacionis eius cunctis vendimus et damus tibi et tuis omni tempore per LX solidos Barchinonenses quorum bene paccati fuimus nostre voluntati. Renuncians omni excepcioni non recepte peccunie set si forte hec dicta vendicio et donacio modo plus valet vel valuerit totum habeas pro nostro dono quod ita de

nostro iure omni eicimus et in possessione tue mitimus ad habendum, tenendum per cuncta secula tenere, habere firmiterque in pace possidere et expletare faciamus tibi et tuis dictam vendicionem omni tempore quem convenimus semper tibi esse legales guirentes et defensores contra cunctas personas quia in hoc facto omni auxilio iuris scripto vel non scripto, tam civili quam canonico et omni consuetudini et usatici qui nobis contra te vel tuos iuvare possit penitus et renunciamus.

Actum est hoc idus septembris, anno Domini M CC XXX III.

Sig+num Raimunde de Establia, sig+num Petri, sig+num Marie, filii et filie eius, qui hoc firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Bernardi,[1] sig+num Petri de Garrigosa, sig+num Bertrandi de Villanova, testes.

Bernardus Bera,[2] publicus notarius Cardone, qui hoc scripsit et hoc sig+num impressit.[3]

1. *Lectura molt dubtosa.* 2. *Bera o algun nom semblant.* 3. *És una de les primeres vegades que trobem un notari que escriu i que signa un document. Tanmateix, en alguns dels darrers documents (per exemple, 171 o 175) ja hem notat la introducció d'algunes fórmules notarials que no constaven als instruments realitzats al monestir o fets pels diferents preveres de les parròquies locals.*

180

1234, agost, 12

Venda del domini útil. *Bernat de Timor ven a Ramon de Terròs i a la seva muller, Maria, la vinya que té a Sant Pere dels Arquells, pel monestir de Santa Maria de Serrateix, pel preu de sis sous barcelonesos de doblenc. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (17,5 × 26 cm). Pergamí amb diverses taques i esquinços. Escriptura acurada. Al verso: "St. Pere dels Arquells".

Notum sit cunctis quod ego Bernardus de Timor filius Andree Scutiferi, qui fuit, et Nine, uxoris eius, per me et per omnes meos, cum presenti publico instrumento perpetim valituro vendo et concedo et corporaliter trado vobis Raimundo de Teroz et uxori vestre, Marie, et vestris nunc et in perpetuum totam illam vineam cum terra in qua est fundata,[1] quam habeo et habere debeo in termino[2] Sancti Petri de Archell et quam teneo per Serratex et per suos. Et affrontat ex una parte in aquale qui pergit ad molendinos Sancti Petri, et de duabus partibus in cequia per quam rigant

homines Sancti Petri sua orta, de quarta parte in honore Lorete. Cum ingressibus et egres[si]bus, affrontracio[ni]bus, melioracionibus et pertinenciis suis, omnibus pro VI solidis Barchinonensibus recti dupli vobis dono et vestris, de quibus bene paccatus sum mee voluntati. Tamen si dicta vendicio plus dicto valet precio vel valebit in posterum totum illud plus defficientem[3] irrevocabiliter vobis et vestris dono et concedo renunciando omni beneficio dividende accionis et deceptionis ultra dimidiam vel minoris precii et omni alii auxilio legis, iuris, racionis et consuetudinis cuiuslibet tamquam hic specialiter enumerato quo contra tenor[...] presentis instrumento possem unquam in aliquo adiuvari vel relevari. Et sic ab hoc die in antea iam dictam vendicionem et donacionem eicientem penitus a [...] dominio et possessione mea et meorum sine omni excepcione vel retencione quam mihi vel meis non facio aliquo modo eosdem cum hoc scripto trado et transfero integre iure emptionis vestre in dominium, ius, potestatem et corporalem possessionem de vobis ante dictis ad habitandum, possidendum, expletandum, alienandum et faciendum ibi et inde quolibet modo omnes vestras vestrorumque voluntates et quorum volueritis per cuncta secula, salvo tamen dicto monasterio de Serratex suo censu et dominio quod ibi habent et habere debent. Prometo insuper bona fide, sub obligacione omnium bonorum meorum mobilium et inmobilium, presencium et futurorum quod omnem ante dictam vendicionem et donacionem sicut melius hic continetur faciam vobis Raimundo et vestris tenere et habere et possidere in pace contra cunctas personas perhenniter vestro favori intellectu et vestrorum.

Factum est hoc II ydus agusti, anno Domini Mº CCº XXXº IIIIº.

Sig+num Bernardi de Timor, qui hanc vendicionem facio et firmo et testibus firmare rogo. Sig+num Petri Galiana. Sig+num Guillelmi Denbru, testes.

Arnaldus de Monte Leon, qui hoc scripsit et hoc signum + fecit.

1. *Repetit dues vegades.* 2. *Repetit dues vegades.* 3. *Lectura dubtosa.*

181

1235, maig, 23

Venda i donació a un monjo. *Guillema de Mercadal i el seu marit, Ramon Coaner, venen i donen a Benet, prevere i monjo del monestir de Santa Maria de Serrateix, el mas, situat al terme de Serrateix, de Guillem Cellerer, que té Ramon Forner [el mas Forner], per setanta-cinc sous de Barcelona.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (23,5 × 12 cm). Pergamí ben conservat, una mica malmès al costat esquerre. Conté dos instruments (aquest i el núm. 182).

Sit notum cunctis quod ego Guillelma de Merchatallo et vir meus, Raimundus Coenarii, per nos et per omnes nostros, presentes et futuros, vendimus et damus tibi Benedicto, presbitero et monacho Serratexensi [...], et cui volueris te, sine retento aliquo, scilicet totum illum manssum nostrum integriter qui [est] in Serrateix, qui vocatur manssum de Guillelmo Cellarario, quomodo tenet pro nobis Raimundus Furnerii [...] manssum dictum, cum omnibus terminis et tenedonibus ac pertinenciis suis et honoribus laboratis et heremis et iuribus nostris, cum dominio plene et cum introitibus et exitibus et affrontacionibus cunctis suis sicut melius ipsum habemus et bene donamus sive tenemus et possidemus, vendimus et damus tibi et cui volueris, per LXXV solidos Barchinonenses, quorum bene paccati fuimus voluntati nostre. Renuncians omni excepcioni non recepte pecunie et doli. Et si plus valet vel valebat hec vindicio vel donacio dicta parum vel plurimum totum illud quicquid sit vel quantum damus tibi nulla iure scripto et non scripto tibi obstante cui penitus renunciamus. Et de nostro iure et posse omnino ipsum eicimus et in tuo et tuorum mitimus salvo iure Beate Marie Serratexensis in omnibus et erimus tibi et cui volueris leiales guarentes et deffensores et ipsum tibi et tuis faciemus tenere bene contra cunctas personas vero [...] in perpetum. Ego autem Guillelma iuro per Deum et hec sancta IIIIor evvangelia corum me posita quod contra hanc vendicionem et donacionem nunquam veniam nec petam nec ve[ni]re neque petere aliquod faciam racione mei dotis vel sponsalicii sive alio quolibet, set [semp]er firmum. Insuper, ego et vir meus Coenarius volumus tibi obligari et teneri dicta giurentia super nos et super omnibus rebus nostris mobilibus et inmobilibus, habitis et habendis.

Actum est hoc × kalendas iunii, anno Domini Mº CCº XXXº Vº.

Sig+num Guillelme, sig+num Raimundi Coenarii, viri eius, sig+num Guillelmi, sig+num Estephanie, filii et filie eorum, qui hoc firmamus testibusque firmare precipimus. Sig+num Bernardi de Albesa. Sig+num Guillelmi Faber. Sig+num Guillelmi Ortorum. Testes.

Guillelmus, presbiter, qui hoc scripsit et hoc sig+num impressit.

182

1235, maig, 24

Promesa de confirmació de venda. *Bernat Gras de Fontella promet a Benet, prevere i monjo del monestir de Santa Maria de Serrateix, que farà signar a Ramona, germana de Guillema de Mercadal, la carta de venda del mas de Guillem Cellerer [el mas Forner de Serrateix], que l'esmentada Guillema i el seu marit han fet al monestir (doc. 181). Posat el cas que la dita Ramona no signi, es fa responsable dels danys que puguin produir-se al monestir per raó de la dita carta.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Pergamí malmès al costat esquerre. En el mateix pergamí que el document precedent (núm. 181). Al verso: "CCCCXXXXV".

Sit notum cunctis quod ego Bernardus Grass de Fontelle, per me et per meos, promito tibi Benedicto, presbitero et monacho Serratexensi, et tuis quod quoque Raimunda, soror Guillelme de Merchatallo, fuerit in [...] faciam ad ipsam Raimundam firmare firmiter ad bonam fidem cartam vendicionis quam [dict]am Guillelmam de Merchadal et virum eius, Coenarium, tibi fecerunt de illo mansso quod vocatur de Guillelmo Cellario, in termino de Serratex. Et si ipsa Raimunda noluerit firmare illam dictam cartam vel iam amplius non erat in terra ista, totum dampnum quod propre dicta Raimunda tibi evenerit in illa empcione dicta, de dicto mansso, promito tibi emendare statim et inde [...] creditus tuo plano verbo sine pena diligando tibi et tuis meo et omnia mea mobilia et inmobilia, utrique vita vel morte, in quibus melius capere volueris, sine placito et sacramento.

Actum est hoc VIIII kalendas iunii, anno Domini M CC XXXº Vº.

Sig+num Bernardus Grass, qui hoc [fir]mo testibusque firmare precipio. Sig+num Guillelmi Faber. Sig+num Guillelmi Ortorum. Sig+num Bernardi de Albesa. Testes.

Guillelmus, presbiter, qui hoc scripsit et hoc sig+num impressit.

183

1236, octubre, 18

Compra d'un home per part del monestir. *Dalmau, abat del monestir de Santa Maria de Ripoll, d'acord amb la seva comunitat, cedeix a Pere, abat de Santa Maria de Serrateix, i a la resta dels monjos Joan de Roca, home de Ripoll, amb els seus fills i les seves coses, a canvi de vint sous barcelonesos.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (8,5 × 17 cm). Pergamí una mica tacat i ennegrit.

Notum sit cunctis quod nos, frater Dalmatius, miseratione divina abbas Rivipollensis assenssu et voluntate fratrum nostrorum diffinimus sine omni retentu vobis Petro eadem gratia Serratexenssi abbati et monachis ibidem degentibus atque servientibus in perpetuum Iohannem de Rupe hominem nostrum, cum infantibus suis natis et nascituris et cum omnibus rebus suis habitis et habendis ita quod ab hac die in antea in dicto homine sive in infantibus suis vel in rebus suis aliquid aliquo modo vel ingenio petere sive exigere possimus set semper sit liber monasterii vestri. Et propter hanc diffinitionem accipimus ab illo XX solidos Barchinonenses.

Quod est factus XV kalendas novembris, anno Domini M CC XXX VI.

Ego frater Dalmatius, abbas Rivipollensis, subscribo +.* Bernardi de Nabars, baiuli. Sig+num Petri de Sala, baiuli. Sig+num Bernardi de Valeriola,[1] sacerdotis. Sig+num Bernardi Astrug.

Berengarius, qui hoc scripssit die et anno quo sss. supra.

1. Valiola*, amb una titlla al damunt.*

184

1241

Llevador de censos. *Llevador dels censos i dels serveis personals que s'havien de donar i prestar al monestir de Santa Maria de Serrateix pels masos i terres que aquest cenobi tenia a la Cerdanya, a l'Alt Berguedà i a Avià.*

A.* ADS. Documents de Santa Maria de Serrateix. Plec de capbreus i documents. Llibret de pergamí de 14,5 × 19,5 cm.

Anno Domini Mº CCº XLº primo. Incipit caput breve de omnibus agrariis et censibus quos monasterium de Serratex habet in Cerritania et in Baridano.

In primis R.[1] Ermengauda de Albos facit II quartals de segle ad mensuram Podii Cerdani censuales et I quartalem cibarie et XV denarios,[2] cum suo parcer.

P. de Torrente parcer eius dat tercium de hoc que tenet per nos.

In Val Iouan. Gillem Bonada et G. de Canal faciunt comuniter V quartals froment[3] ad mensuram Podii Cerdani, censuales et VI solidos[4] et albergam abbati et sociis suis pleniter cum civata. Et quidam alii ipsius ville inter omnes I quartal civate ad eundem mensuram.

R. de Uliano dat tercium de hoc que tenet per nos et facet censum IIII sestarios[5] ordei censuales.[6]

Canonica Sancte Marie de Teló,[7] I sextarius seligenis.

Mansum de Caborrit dat tercium de hoc quod tenet per nos, set de quibusdam vineis medium de quibusdam vero tercium.

Inter P. Gassó de Curts et filiam Marchesie, VI quartals de blado ad mensuram censualem.

Et J. de Curts, IIII quartals ad eandem mensuram, et inter omnes III solidos et albergam cum civata.

B. de Araó pro quadam vinea quam ibi tenet, LXX tructas palmars.

Cerdà de Porta, tercium de hoc quod tenet per nos.

Navascort, I sextarium civate venale.

Mansus de Caselis, tercium de hoc quod tenet per nos. Et est affocatus noster et facet XII denarios et albergam cum civata.

Bisoldó de Mosol, tercium de hoc quod tenet per nos, XII di.,[8] I quarter de moltó, I quartal de segle et al.[9] civate ad mensuram Podii Cerdani, et albergam, cum suo parcer.

Ad Alberti parcer eius dat tercium, I ocam, XII di., I quartal de segle et al. civate,[10] ad mensuram Podii Cerdani et I quarter de moltó.

Quedam femina, I par pullorum pro I domo quam ibi tenet.

In Alb, G. de Soler dat tascam de hoc quod tenet per nos.

Mansus de Canal fecit pro censo annuatim V quartals et dimidium seligenis ad mensuram Podii Cerdani, excepto casal[at]ge.

In Tartera, capellanus eiusdem loci tercium de hoc quod tenet per nos.

Fogetus de Paladol, tercium de tercio et traginum usque ad Bagadanum et I quartal de segle pro censu.

R. de Penna de Vila Alta, III quartals de segle ad mensuram Podii Cerdani.

De Guillelmo Arnad, eminam I seliginis.

P. de Fonte, cum suo parcer Guillelmo Raimundi, dat modium I de segle et II alnas vilanas de trap lencio et albergam cum civata.

In Vilangulí, inter omnes I modium de segle et I quartal civate ad mensuram Podii Cerdani, excepto manso P. Pelegrini, qui non colitur, et excepto manso R. de Feners, quem B. de Enveig aufert [...] preterea XV denarios.[11]

A. de Vico de Exeneia, II quartals seliginis ad mensuram Podii Cerdani.

P. de Exeneia, I quartal de segle ad eandem mesuram.

Oliba de Bolvir, cum suo parcer, II modios fro.,[12] ad mensuram Podii Cerdani.

Suma de bladio censali, exceptis Surigeris, XII modios et II quartals, ad mensuram Podii Cerdani. De denariis: XIIII solidos et mig.

Baiulus de Surigerola dat quartum de hoc quod tenet per nos et dat VI quartals de segle censuales, VI sesterades[13] vini, mig [...][14] e mig prim, II fog. de obliis, I gall., XII d. pro perna, eratgium I, mapas pro canem et lino, quociens abbas intraverit tra.,[15] albergam cum civata et semel in anno quod visitet locum et donet fratribus refeccionem panis et carnis et teneat soler abbatis et sotal constructum et paratum.

F. de Hulme dat quartum et de omnibus similiter, preter mapas et excepto illo quod baiulus facet racione baiulie, et facit traginum cum suis expensis in eundo usque ad Serratex vel in redeundo.

R. de Migavilla, similiter in omnibus.

P. Iozperti, pro suo manso proprio, similiter in omnibus, et pro alio manso de Eguer similiter in omnibus et pro manso Iuliani de omnibus similiter set eratgium est de duobus.

Guillelma de Béxac, similiter.

In alia villa de Surigera, Bernardus Ferrer dat tercium de hoc quod tenet per nos, XII di. pro perna, I eragium, traginum usque ad Serratex, sicut alii, et pro mediete mansi de Eris quod tenet, de quibusdam terris, quartum de quo dat quartum, dat decimam et primiciam, et de omnibus aliis, tam de ipsa medietate quam de alio suo manso, cussuram dum modo nos facimus triturare, IIII quartals de segle et mig censuales, III fog. cum suo parcer, III sexteradas vini, VI di. pro perna, I quartal de civata censuale.

P. de Eris facet tamen pro alia medietate preter fog., quartum B. Ferrer pro sua.

Arsendis de Eris, VII quartals de segle censuales, VI sextarios vini, IIII fog., I quartal civate, VII di. pro perna et de ipsa quarta parte ipsius honoris, que fuit P. de Anglada quam tenet cum R. Novel, dat quartum et cussuram.

R. Novel, cum suo parcer, similiter in omnibus. Et uterque traginum.

Mansus de Mirs quem tenet B. de Ur, × quartals de segle censuales et II quartals pro cussuram ad mensuram Podii Cerdà, III sexterades vini, II quartals civate censuales, IIII fog., XII di. pro perna, traginum ut aliis.

P. de Anglada dat de hoc quod tenet per nos V quartals seliginis et sextarium I pro brasatge ad mensuram Podii Cerdani, et VI quartals[16] de segle censuales, et facet cum P. Arnaldo III sexterades vini, III fog., × di., inter ambos, et traginum et cussuram de quartali.[17] I quartal civate cum suo parcer.

Petrus A., qui est parcer, eius facet suam partem census et traginum in V anno.

Que sunt de Surigerola dant cussuram de honore nostro dum modo nos faciamus triturare [...] dabunt terciam partem.[18]

Suma de bladio: XIIII modios minus I quartal paccato redecimo ad mensuram Podii Cerdani, inter quos sunt VII quartals de civata.

Suma de vino: L sexterades et VI, paccato redecimo.

Suma de obliis: XXX, paccato redecimo.

Suma de gallinis: VI, paccato redecimo.

Suma de eraggiis: VIII.

Suma de pernis: XII sollidos et II denarios.

Omnes mansi de Surigerola donant singulos quarters de moltó.

Totus mansus de Casis Mulneris cum suis antiquis pertinenciis est tascalis et facet censum I perna de duobus argenteis et I espatlar de VIII denariis et II paria gallinarum et VIII sextarios froment et VIII ordei et I sextarium civate ad mensuram censualem.

B. de Saga facet censum medium porcum pro feudo, quem tenet pro nobis et monasterio nostro in loco qui dicitur Canals.

Martina de Faiola est affogata nostra et facet censum VI sextarios Bagadenses civate et I par gallinarum, VIII denarios pro carne.

Mansus de Bagadano facet censum III eminas bladii, medium ordei et medium civate, cum una calca ad mensuram Berge.

In vilar de Rebentí. In primis mansus de P. de Vilar est noster solidus. Facet annuatim, pro censo, II sextarios et eminam ordei ad mensuram venalem et medium cibarie, et VI pungs[19] tritici et XII medios quarters vini boni et puri ad mensuram Berge, et in uno anno XIII denarios per pernam et in altero VIII, et pro alberga XII denarios et in uno anno gallinas III et fogaciam I et in alium gallinam I et fogaciam I et tascham panis et vini honoris de Insula[20] et de un clos apalat Tryles, d'altres terres apelades Cometa, Font Calda, del Guixar aval.[21]

Mansus Raimundus de Vilar est noster solidus, facet annuatim I sextarium or. et medium cibarie[22] et III pungs tritrici et XI medios quarters vini, et in uno anno XI denarios pro perna et in alio VIIII[23] et II gallinas in uno anno et in alio I et fogaciam I[a] annuatim et XII denarios per albergam et tascham honoris de Insula.[24]

Guillelma de Solanes tenet ibi unum campmansum. Facet I sextarium or. et eminam cibarie, III pungs tritrici et VIII quarters medios vini et pro perna in uno anno XII denarios, in alio VIII et nichil in tercio et gallinam I et fogaciam in secundo anno et ovos II et per albergam XII denarios.

B. de Camps tenet tercium mansi de Puiolet. Facet annuatim[25] I sextarium or., pro perna VIII denarios, gallinam I et fogaciam aliam in secundo anno et XI denarios per albergam et quartum honoris de Regauc.

R. Galliga tenet honorem taschalem ad Insula[26] et in peciam terre taschalem in Plano de Cerchs, facet pro censo fogaciam I or., par unum de polastres.

R. Gerat tenet medietatem unius mansi. Facet pro censo annuatim pro ariete XII denarios, pro perna XVI denarios, per albergam VI denarios et tascham panis et vini tocius honoris.

Mansus de Rabentino tenet aliam medietatem. Facet similiter in omnibus.

Mansus d'en R. de Cerchs tenet ad Campum de Albar et in aliis locis honorem et vineam taschalem.

Due partes mansi de Puiolet faciunt pro censo I sextarium et medium or., VIIII[27] denarios pro perna, XII denarios pro alberga et I par gallinarum et I fogaciam, et in altero unam gallinam, praeterea tenet honorem et vineas quartales.

Incipit[28] caput breve de Villa Meredi. Facet enim annuatim in primis mansus de Villa Meredi II solidos et VI denarios pro fogacia et VI gallinas et VI sextarios censuales annone tercien-cha[29] cibarie et VI medios quarters vini ad mensuram Berge et eraggium et tescol.

Mansus Sancti Andree, quem tenet G. de Val, facet pro censo XII denarios et III denarios pro fogaciam et III gallinas et III sextarios annone et III medios quarters vini et trescol et eraggium.

Mansus Petri Farran, quem tenet R. de Olers, facet III eminas bladii et I par gallinarum et trescol et eratgium.

Mansus de na Saura facet II gallinas et V medios quarters vini et I quartal ordei et XIIII denarios et eratgium et trescol.

Mansus de Ort, quem tenet mansus de Sancta Maria, facet II paria gallinarum et fogacias II et eminam Berge [...] cibarie.

Mansus de Calvinzà facet I par gallinarum et I medium quarter vini.

1. *En aquest document no hem desenvolupat les abreviatures dels antropònims. Com que alguns podien ésser en llatí i d'altres en català, ens hem estimat més seguir aquest criteri.* 2. *Abreujat* d *o bé* di. *En aquest cas i en els següents.* 3. *Abreujat* fro. 4. *Abreujat* sol. 5. *Abreujat* ss. 6. *Els darrers set mots foren afegits posteriorment.* 7. *Els topònims (*Teló, Araó, Vilangulí, Béxac, Calvinzà*), antropònims (*Gassó, Bisoldó*) i algun nom (*moltó*) escrits en català, han estat accentuats, malgrat que al document original no hi estiguin.* 8. *Hem mantingut la forma abreujada:* di *en lloc de* denarios. 9. *Hem mantingut la forma abreujada.* 10. *Abreujat* c *i una* u *o* v *al damunt.* 11. *Dessota hi ha unes lletres afegides posteriorment, molt difícils de llegir. És al final de la pàgina.* 12. *Hem mantingut la forma abreujada.* 13. *Abreujat* ss ades. 14. *Sembla que hi hagi tres lletres.* 15. *Abreviatura,* tra*, amb dues titlles. Segurament* terram. 16. *Abreujat* qur. 17. *Abreujat* qur *i* tali. 18. *Els darrers quatre*

mots estan mig esborrats. 19. *Són* punys *de blat o, més aviat, és una abreviatura de sis punyeres de blat.* 20. *De fet, sembla que hi digui* Infla. 21. *Després d'*Insula*, tot fou afegit en un costat, segurament en una època posterior.* 22. *Les tres darreres paraules foren repetides una segona vegada.* 23. *El darrer pal de* VIIII *fou afegit posteriorment.* 24. *Dubtós.* 25. *Les tres darreres paraules es repeteixen un segon cop.* 26. *Dubtós.* 27. *El darrer pal de* VIIII *va ésser afegit més tard.* 28. *Des d'aquesta paraula fins al final del document el text fou afegit posteriorment. Fou escrit per una altra mà que feia la lletra més petita.* 29. *Ha de correspondre al blat tercenc que trobem en altres documents.*

185

1242

Guiatge. *Ramon, vescomte de Cardona, posa sota la seva protecció i guiatge l'abat i el monestir de Santa Maria de Serrateix.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 87 (fol. 44r).

Una protecció y guiatge de Ramon biscompte de Cardona al abat y monestir. Any 1242. Número 107.

186

1243, febrer, 25

Aprovació de la compra del domini útil. *Pere, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb la resta de la comunitat, aprova la compra que Ramon de Covinçà féu a Arnau de Bretons del mas de Pallerols de Vilamarí, a canvi que l'esmentat Ramon es comprometi a lliurar al monestir la tasca, els delmes i primícies i els censos. La comunitat reconeix haver rebut una quantitat per la compra.*

[A]. Original perdut.
B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia del 1273 (46,5 cm × 19 cm). Tercer document transcrit en un pergamí ennegrit i tacat, juntament amb dos més (núms. 175 i 203). Al verso: "CLXXI".

Hoc est translatum ab originali fideliter sumptum cuius tenor talis est:

Notum sit cunctis quod nos Petrus, Dei gratia Serratexensis abbas, consilio et voluntate aliorum eiusdem loci fratrum, laudamus atque cum hoc instrumento concedimus tibi Raimundo de Calvinza et tuis in perpetuum illam emptionem sive impetrationem quam olim aliquo modo fecisti de Arnaldo de Bretons ut melius et plenius comprehenditur in instrumento condam facto tue emptionis atque impetrationis, scilicet de manso de Palerols qui est in

Villa Merer, in tali tamen pacto quod tu tuisque nobis nostrisque successoribus reddas annuatim illius honoris taschas, decimas, primicias et omnes censos quos inde exire debent, tam rationi dominii quam dicti Arnaldi de Bretons ut continetur in pagina inpetrationis. Dictum honorem habeas et [teneas] ad servitium et fidelitatem Serratexensis monasterii et concedimus habuisse tertium illius emptionis quam fecisti condam dicto Arnaldo a quo confitemus nos [...] paccati nostre voluntati.

Actum est hoc V kalendas marcii, anno Domini M CC XLII.

Petrus, Serratexensis + abbas. Sig+num Petri, monachi. Sig+num Berengarii de Pedreto. Sig+num Petri de Condemines. Sig+num Raimundi de Espunia. Testes.

Benedictus, presbiter et chamerarius, qui hoc scripsit cum literis rasis in Vª linea [...] anno quo + supra.

Raimundus de Qualpan, publicus notarius Berge, qui hoc traslatum fecit fideliter translatavi XV kalendas septembris, anno Domini M CC LXX tercio [...] et apposuit suo sig+no.

187

1244, novembre, 22

Establiment fet pel cambrer. *Benet, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb l'abat, concedeix a Ramon de Peraforn i a la seva muller, Guillema, el domini útil de la barquera del mas de Peraforn, a canvi que es comprometin a fer una alberga cada any per a dos cavallers i per a llurs servidors. S'esmenten les afrontacions. Per fer aquest document, la cambreria rep setze sous de Barcelona. Per la resta del mas de Peraforn i per la masoveria de Parcerisses han de lliurar la tasca i uns censos i fer uns serveis.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia (11 per 29,5 cm). Pergamí força tacat. Escriptura feta amb cura. Al verso: "Gironella", "Peraforn" i "nº 40".

Hoc est translatum sumptum fideliter a quodam originali instrumento cuius tenor talis est:

Notum sit cunctis hanc scripturam audientibus quod nos Benedictus Serratexensis chamerarius consilio et voluntate domini Petri eiusdem loci abbatis, laudamus atque in perpetuum cum hoc

instrumento concedimus tibi Raimundo de Peraforn et coniugi tue Guillelme et vestre proieniei et posteritati semper illam barcheram integriter in manso de Peraforn, quam vos et antecessores vestri tenuerunt et habuerunt sicut terminatur de area dicti mansi usque in flumine Lubricati, et de honore de Suerteres a parte cercii et vadit usque in torrente, ita ut per iam dictam barcheram[1] facias nobis annuatim et semper albergam unam plenitus et honorifice duorum equitantium cum suis famulis. Set de toto alio honore dicti mansi et de mansoveria que vocatur Percerices reddatis nobis fideliter taschamtam panis quam vini et servicia alia et censum quod ibi habemus et habere debemus. Hoc totum ut predicitur intelligatur utrarumque partium bono intellecto accipimus a vobis pro hac laudacione XVI solidos Barchinonenses, ex quibus voluntati nostre paccati sumus.

Actum est hoc × kalendas decembris, anno Domini M CC XL IIII.

Petrus Serratexensis + abbas. Sig+num Petri, monachi. Sig+num Petri Sabater vilici. Sig+num Petri Calvet. Sig+num Bernardi Ferrarii. Sig+num Bernardi de Conamines. Sig+num Bernardi de Ledonces. Testes.

Benedictus, supradictus, qui hoc scripsit cum literis in II linea superpositus, die et anno quo +[2] supra.

Berengarius de Nidolano, rector[3] ecclesie de Girondella, notarius publicus eiusdem qui hoc translatari fecit verbo ad verbum nichil addito nichil [...] IIII idus novembris, anno Domini Mº CCCº XXº VIIIº, presentibus testibus Petrus de Torrente, Jacobus Divenres, clausit hoc suo sig+no.

1. *Coromines defineix barquera com a: "Petita propietat rústica, propietat privada que un es reserva". Vegeu*: Joan COROMINES, *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, vol. I, Curial, Barcelona, 1980, pàgs. 660-661. 2. *Signe amb una creu gammada.* 3. *Lectura difícil de les darreres paraules.*

188

1245, març o maig, 15

Confirmació de donació al sagristà. *Ramon de Llobera, en nom seu i en el de Dalmau de Santmartí, confirma a Pere, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, la possessió de les oliveres que la sagristia té als masos de Garriga de Castelladral, tal com consta en una carta de l'esmentat Dalmau en un moment precedent.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (8,5 × 17 cm). Pergamí molt tacat i amb algun forat. Al verso: "Ferma feta per lo senyor del mas de la Garriga de Castelladral dels olivés que y té lo sacristà" i "Castelladral. Garriga".

Sit notum cunctis quod ego Raimundus de Luparia, tenens locum Dalmacii de Sancto Martino, per me et per dictum Dalmacium, omni tempore [...] concedo ac confirmo domino Deo et sacristie Beate Marie Serratexensi, in manu et posse de te Petro, sacrista, scilicet omnes illos olivarios quos dictam sacristiam habet in illis manssibus de Garriga de Castro Etrale et deinde habebit vero melius et plenius in cartam quam dictum Dalmacium dicte sacristie fecit continenter, quam cartam ex parte mea et predicti Dalmacii laudo et concedo in perpetuum de parte ipsius pro[mi]to me esse leialem guirentem dicte sacristie bona fide sine enganno quam habito consilio [...] recognosco ipsam c[ar]tam [...] bonam et firmam.

Actum est hoc idus ma[...] anno Domini Mº CCº XLº Vº.[1]

Sig+num Raimundi de Luparia, qui hoc firmo testibusque firmare [...]. Sig+num Raimundi de So[...]. Sig+num Raimundi Giberti. Sig+num Guillelmi Faber. Testes.

Guillelmi, presbiter, qui hoc scripsit et hoc sig+num impressit.

1. *Les darreres ratlles són de lectura molt difícil.*

189

1245, desembre, 18

Establiment fet pel sagristà. *Pere, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb l'abat Pere i amb la resta de la comunitat, concedeix a Ferrer de Soler de Geumar i a la seva muller Maria, a més del mas de Soler de Geumar [Puig-reig], el domini útil d'una honor, una trilla anomenada Coromina. Per aquesta honor, els pagesos havien de lliurar cada any la tasca dels cereals i el quart del vi, a part d'altres censos. S'assenyala que els pagesos s'han de preocupar de l'erosió de la terra i de les rels dels arbres situats massa a prop dels camps. Per aquest establiment, donen dotze sous barcelonesos.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16 × 18,5 cm). Pergamí amb algunes taques, descolorit i amb plecs. Lletres partides a baix. Escriptura cursiva gòtica, de mida petita. Al verso: "Carta del mas de Soler de Jaumar de Purretx".

Notum sit cunctis hanc scripturam audientibus quam nos Petrus, Serratexensis sacrista, per nos et per omnes nostros successores perhenniter venturos, assensu et voluntate domini Petri, abbatis, et omnium fratrum eiusdem loci provida semper nostra deliberacione, laudamus atque concedimus in perpetuum tibi Ferrario de Solerio de Guialmars et uxori tue, Marie,[1] et omnibus tuis natis vel nascituris tenentibus mansum nostrum scilicet Solarium de Guialmars, uni tamen post alium indivisibiliter omni tempore ad vestrum vestrorumque comodum sanum et bonum intellectum, videlicet illum nostrum omnem honorem quomodo est trilia vocitata Conamina, cum omnibus suis affrontacionibus, laboratis et heremis, pratis, pascuis, cum ingressibus et regressibus cunctis et omnibus melioramentis factis et faciendis ubicumque longe et prope positis et generaliter et integriter cum omnibus illius dicti honoris que ibi habemus vel habere debemus et [...] iam deincebs iure presentis nostre donationis adquirere ubique poteris et lucrari Domino annuente et sicut melius et plenius iam longo tempor antecessores tui habitantes in dicto manso de Solario de Guialmars predictum honorem tenuerunt per nostrum officium sacristie, possiderunt et habuerunt solum modo sicut semper se tenet et tenuit cum illo alio honore nostro sive similiter trilia quam Petrus de Guialmars, vester parcer, et sui olim transacti semper per officium nostre sacristie iusta vestram presentem triliam. Ita vobis et vestris concedimus penitus et laudamus. Tamen semper tali vero forma reddentes inde vos et vestri presentes atque venturi in perpetuum annuatim nobis et officio nostre sacristie nostrisque omnibus successoribus sacristis de omni iam dicto honore fideliter et integro tascam de omni blado et de omni vino, quartum retineamus et adhuc ibi quod non sitis ausi vindemiare dictam triliam de cetero absque nobis vel nuncio nostro dantes nobis vel dicto nuncio panem triceum, panem et vinum atque ova et caseum. Retinemus etiam ibi omnia alia nostra dominia et firmamentum iuris semper ita quod non adclametis ibi alium dominum nec defensorem nisi nos nostrosque successores sacristas, laborantes [...] bene et recte dictum honorem et ab aquis defendentes et etiam quod evellatis radicitus inde omnes arbores que destruunt semper ibi bladum et vinum. Quod nos Ferrarius de Solerio de Guialmars et uxor mea, Maria,[2] et nostri presentes atque venturi promitimus omnia superius predicta fideliter adimplere in perpetuum [...] hec donacione nobis nec nostris prodesse non [...] perhenniter [...] nobis et nostris [...] nos et successores nostros [...] definimus et evacuamus vobis

presentibus et venturis omnes querimonias penitus quas vobis pro predicto honore usque ad hodiernum faciebamus [...] et accipimus de vestris tamen bonis XII solidos istius monete Barchinone de quibus confitemus nos bene esse paccatos nostre [...] nulla igitur lex divina sive humana nullumque ius scriptum et non scriptum contra hanc nostram concessionem cartam possit venire set semper in perpetuum [ob]tineat firmitate.

Actum est hoc XV kalendas ianuarii, anno Domini MCCXLV.

Sig+num Petri, sacriste superius iam dicti, qui hoc laudo et firmo. Sig+num Bernardi, monachi cellarii maioris. Sig+num Bernardi, prioris.* Sig+num Arnaldi, monachi. Sig+num Iohannis de Comellis, baiuli. Sig+num Ferrarii iam predicti de Solario de Guialmers. Sig+num Marie, uxoris eius, nos qui hoc laudamus et firmamus et adimplere omnia superius predicta promitimus et testes rogavimus firmare. Sig+num Berengarii de Fonte Filmera, sig+num Petri de Tresserra, sig+num Petri Zabaterii, testes.

Idem Petrus, sacrista atque sacerdos et monachus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *El nom de la muller sembla que fou afegit posteriorment.* 2. *Nom afegit.*

190

1229-1245, octubre, 23[1]

Donació al sagristà. *Ponç d'Olivella i la seva muller Ermessenda cedeixen absolutament al monestir de Santa Maria de Serrateix i al seu sagristà, Pere, el mas de "Coromines", del terme de Castelladral, que Ramon de Castelladral ja havia donat com a alou al cenobi de Serrateix.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (8 × 14,5 cm). Pergamí amb un forat al costat dret i amb taques. Cosit amb un altre pergamí (doc. 344), que conté un document també relacionat amb aquest mas. Al verso: "Coromines de Castelladral", "mas de Coromines".

Notum sit cunctis hanc scripturam audientibus quod ego Poncius de Olivela et domina Ermessendis, uxor mea, per nos et per omnes nostros presentes et futuros, cum hoc instrumento semper valituro, damus, evacuamus et penitus deffinimus domino Deo et beate Virgini Marie Serratexensi, in posse Petri presentis sacriste omniumque suorum in perpetuum successorum quicquid abemus, accipimus nec abere vel accipere debemus aliquo modo

vel racione in manso de Conamines, qui est in ter[mino Cas]tel Edral, qui [...] Raimundus Bernardus Castri Iteralis relinquit olim per alaudem dicto monasterio absque servic[...]. Et nos [...] si forte ibi aliqua iura, aliqua voce habemus totum relinquimus dicte sacristie et ullum inst[...] vel faciendis quod deinde contra istud exierit nullam optineat firmitatem, ymmo omni iuvamini iuris[...] predicte post dicto monasterio obesse omnino renunciamus.

Actum est hoc X kalendas november, anno Domini [...].

[Sig+num Poncii de Oli]vela, sig+num domine Ermessendis eius coniugis, sig+num [...] Guillelmi, eorum filii, nos qui hoc lau[damus ...]. Sig+num Petri de Calabug, sig+num Ferrarii Gacioli, testes.

Benedictus, presbiter et monachus, qui hoc scripsit die et anno quo + supra.

1. *Hem datat aquest document entre aquestes dues dates atès que Pere, sagristà del monestir de Serrateix, en els nostres documents només és esmentat entre els anys 1229 i 1245.*

191

1246, gener, 7

Notícia. *Notícia sobre una llum molt resplendent que hom va veure sobre l'església de Sant Pere de Serrateix. Semblava un gran objecte de ferro roent del qual en sortien espurnes i feia un so semblant al que fa una paella quan bull. Quan era a prop de terra, es va dividir en dos i va desaparèixer.*

[A]. Original perdut. Necrologi de Serrateix.

a.* VILLANUEVA, vol. VIII, pàgs. 265-266. Copiat al necrologi del monestir (doc. 367).

Aquesta notícia fou inclosa en el necrologi de Santa Maria de Serrateix.

VII idus ianuarii, anno domini M CC XL VII. Visus est ignis radius magnus in aere recte super ecclesiam Sancti Petri Serratexensis. Et dum videretur cecedisse iam vicinus terre, divisus fuit in duas partes, et statim evanuit ab oculis. Et hoc fuit post vesperos, sed tamen celo sine nube, solisque splendore plenissime decorato. Et visus etiam fuit velut magnum frustrum ferri candentis de fornace ignis exeuntis, scintillas igneas emitentis, sonito inde audito in modum sartaginis bullientis.

192

1248, octubre, 12

Venda temporal de les rendes. *Ponç de Balsareny i na Blanca de Castellnou cedeixen a Bernat de Sala de Cardona, durant cinc anys, dues terceres parts de tots els rèdits que reben del mas de la Capçada, situat a la parròquia de Castelladral, a canvi de seixanta-dos sous de Barcelona.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Trasllat del 1291 (38,5 × 21 cm). Pergamí en molt mal estat de conservació, molt tacat i amb fragments il·legibles. Segon dels dos documents inclosos en aquest pergamí (el primer és el 193). Al verso: "Capsada".

Notum sit omnibus manifestum quod nos Poncius de Balcaren et domina Blancha de Castro Novo [...] vindimus tibi Bernardo de Sala Cardonensi <...> duas partes omnium reddituum mansi de Capçada, qui est in parrochia Castri Edral [...] que ibidem accipere debemus aliqua racione a primo festo venturo Natalo Domini usque ad V annos [... lapsos] pro LXII solidis Barchinone valentis marcha argenti L XXX VIII solidis, de quibus a te sumus bene paccati. Renunciando omni excepcioni immunitate peccunie et doli [...].[1]

Actum est hoc IIII ydus octobris, anno Domini M CC XL VIII.

Sig+num Poncii de Balcarena, sig+num domine supradicte Blanche [...], nos qui hoc laudamus et firmamus. Sig+num Petri de Rosela.[2] Sig+num Bernardi de Podiolo Inferiori, fideiussorum. Sig+num Ferrari de Castro Novo. Sig+num Bernardi, fratris eiusdem. Sig+num Petri de Noguerii. Testium. Laudat de cellariis [...]

Guillelmus [...] qui hoc scripsit die et anno quod supra [...].

Arnaldus de Fluviano, presbiter Cardone, canonicus, qui hoc translatum fideliter scripsit [...].[3]

1. *Sembla que deixa com a fidejussors:* Petrus de Rosela et Bernardus de Podiolo Inferiori, parrochie Castri Novi. 2. *Lectura dubtosa.* 3. *El trasllat s'esdevingué*: anno Domini M CCLC° I.

193

1249, febrer, 20

Venda privada. *Guillem d'Olivella ven a Bernat de Sala de la vila de Cardona, com a alou, el mas de la Capçada, situat a la parròquia de Castelladral, pel preu de dos-cents seixanta sous.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia (38,5 × 21 cm). Copiat al mateix pergamí que el document precedent (núm 192). Pergamí molt tacat, ennegrit i quasi il·legible.

<...> Nos Guillelmus de Olivela [...] vendimus, donamus, concedimus et laudamus et corporaliter tradimus tibi Bernardo de Sala, in villa Cardona [...] mansum integriter de Capçada, pro alaudio libere et francho [...] in parrochia Castri Edrali [...] cum omnibus eorum terminis, tenedonibus [...] et affrontacionibus, cum omnibus casalibus et ortalibus et terris cultis et heremis, cum vineis et arboribus cuiuslibet generis, cum dominicaturiis et [...] vassallis atque senioraticis, cum hominibus et mulieribus [...], stabili[mentis], intestiis, cucuciis, exorquis, placitis, homicidiis [...], bannis, toltiis, forciis, questis, adempriviis, traginis, batudis et usaticis dicto manso aliquo modo pertinentibus [...] pro precio videlicet CCLX solidis malgorenses [...].

Actum est hoc × kalendas marcii, anno Domini Mº CCº XLº VIII.

Sig+num Guillelmi de Olivela, qui hoc vendimus, damus, concedimus et laudamus atque firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Petri de Garrigosa. Sig+num Raimundi [...]. Sig+num Raimundi Ferrarii Rubei. Sig+num Petri de Villa Nova. Sig+num Guillelmi de Rimolen<ques> [... Testes] huius rei.

Petri de Sala, sacrista Cardone, qui hoc scripsit mandato et precibus Guillelmi de Olivela [...].

Arnaldus de Fluviano, presbiter Cardone, canonicus, qui hoc translatum fideliter scripsit XII kalendas octobris, anno Domini MCCLIº [...] signum suum appo+suit.

194

1249, juny, 13

Reconeixement de venda. *Bernat de Llestonosa i la seva muller, Maria, confirmen a Joan Gener que havien venut al difunt Pere*

de Fonollet drets sobre el mas de Bosc, del terme de Castelladral, que els hereus de Pere de Fonollet van vendre a Joan Gener.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13 × 14 cm). En bon estat de conservació; amb alguna taca. Al verso: "Del mas de la Llastanosa de Castell Lladral".

Notum sit cunctis quod ego Bernardus de Lastenosa et uxor mea, Maria, per nos et omnes nostros, promitimus tibi Iohanni Ienerio et cui volueris quod illud totum quod vendimus Petro de Fonoyeto, condam defuncto, in manso de Bosch, in termino Castri Edrali, quod vendiderunt vobis heredes et manumissores ipsius Petri de Fonoyeto et Bernardi, fratris eius, similiter condam defuncti, quod nos faciamus tibi et cui volueris tenere et accipere et in pace possidere usque in termino comprehenso in ipsa carta quam nos fecimus dicto Petro de Fonoyeto. Et si forte aliqua persona aliquid ibi tetigerit aliqua racione, promitimus tibi restituere et emendare ita quod tibi credatur tuo plano verbo sine omni pena, placito et sacramento. Et de omni hoc dono tibi fideiussorem Arnaldum de Sancto Felice qui nobiscum et sine nobis hoc totum faciat tibi atendi penitus et compl[...]. Et nos conventores et fideiussor quisque nostrum pro toto itaque in hoc unus pro altero se non valeat excusare, renunciantes epistole divi Adriani et omni iuri et consuetudini, damus tibi hoc totum in nobis et in omnibus rebus nostris mobilibus et inmobilibus, habitis et habendis in quibus melius habere velis. Et ad maiorem tuam securitatem ego dicta Maria, uxor Bernardi de Lastenosa, iuro meis propriis manibus per Deum et eius sancta IIII^{or} evangelia quod contra hoc non veniam nec alique venire faciam racione doni dotis sponsalicii vel aliqua alia racione.

Actum est hoc ydus iunii, anno Domini M^{o} CC^{o} XL° nono.

Sig+num Bernardi de Lastenosa, sig+num Marie, uxoris eius, iurantis. Sig+num Arnaldi de Sancto Felice. Nos qui hoc fecimus et firmamus. Sig+num Bernardi de Albesa, sig+num Berengarii, fratris eius, testium.

Guillelmus de Conemina, presbiter, scripsit hoc die et anno quo + supra.

195

1249, desembre, 6

Cessió de drets. *Ponç de Balsareny i la seva muller, Blanca, acorden amb Bernat de Sala, habitant de Cardona, la cessió de la meitat de tot el que tenen al mas de la Capçada, del terme de Castelladral. Estableixen, també, un dret de fadiga de trenta dies per a la seva part.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16,5 × 20 cm). Pergamí molt tacat i esvaït per l'aigua. Escriptura cursiva gòtica feta amb cura. Al verso; "Del mas Capsada".

Notum sit cunctis quod nos Pontius de Balcerein et domina Blancha, uxor nostra, venimus per nos et per omnes nostros presentes et futuros scienter provide et consulte, bona ac gratuita voluntate, omni tempore ad finem et concordiam vobiscum Bernardo de Sala, moranti in Cardona, videlicet de mansso de Capssada, cum omnibus dicto mansso pertinentibus et pertinere debentibus sunt, de omnibus quod nos et nostros tenemus et tenere debemus iuste et iniuste, per vos dictum Bernardum de Sala et etiam per omnem genus de Olivela, in predicto mansso de Capssada in hunc modum quod quicquid nos ibi accipimus et accipere debemus damus et concedimus vobis et vestris et quibus volueritis medietatem integriter, tam in hominibus quam in omnibus aliis redditibus quam etiam in toltis sive forciis et in omnibus quod nos vel nostros ibi habemus et habere debemus. Quam medietatem damus et concedimus vobis et vestris omni tempore racione homagii et servicii atque valenze quam in nos habere solebatis. Decimus et concedimus quod si forte nos aliam medietatem quam penes nos remanet de mansso predicto et de reditibus atque proventibus eiusdem vendere volebamus quod faciamus et teneamus vobis Bernardo de Sala et vestris facere fatiga XXX^{a} dierum, et si retinuere nolueris sicut alii post ea tuo consimili, preter militem et ecclesiam, possimus vendere et alienare. Et quantum ad herenciam omni iuri scripto et non scripto, tam civili quam canonico et omni consuetudo statuto statuendo et omni auxilio dividende accionis.

Actum est hoc VIII° idus decembris, anno Domini M^{o} CC^{o} XL° VIII°.

Sig+num Pontius de Balcerein, sig+num Blancha uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Raimundi de Solio. Sig+num Raimundi de Gerunda. Sig+num Rai-

mundi Giberti. Testes. Laudat de cellariis Guillelmus firmat et [...] in cuia posse domina Alba de Castro Novo haec carta firmavit.

Sig+num Bertrandi de Frabricha, presbiteri publici notarii Cardone, quibus scribi fecit. Bernardus subdiachonus qui hoc scripsit vice Bertrandi de Fabricha, presbiteri, publici notarii Cardone, et hoc signum impressit die et anno quo supra.

196

1250, març, 23

Establiment fet per l'abat. *Benet, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb la resta de la comunitat, dóna a Bernat Ferrer de Vallmanya el domini útil de les vinyes i de les honors que el mas de "Madriguera" tenia abans pel monestir, al "Pla de Coromines", a canvi que lliuri la tasca dels cereals i el vuitè del vi. Bernat Ferrer també dóna nou sous d'entrada.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (7,5 × 19 cm). Pergamí molt tacat, sobretot a la part superior. Lletres partides a l'extrem superior. Escriptura acurada. Al verso: "Vallmanya".

Sit notum cunctis hanc scripturam audientibus quam nos Benedictus, Dei gratia Serratexensis abbas, cum consilio et voluntate eiusdem loci fratrum damus tibi Bernardo Ferrario de Valle Magna et tue proieniei et posteritati semper indivisibiliter illas vineas et honores tam laboratas quam heremas integriter, quas mansus de Madriguera olim tenuit pro monasterio Serratexensi in Plano de Condaminis, itaque dictas vineas et honores ad culturam reducas et solem [...] et ab aquis defendas et nobis et baiulo nostro in perpetuum de bladio que Deus ibi dederit tascam [*ens donis*] nobis fidediter et de vendemia et de vino octavam partem. Hoc sit voluntati nostre hanc donacionem tibi[1] facimus, conservando nobis et monasterio nostro omnem consuetudinem et dominacionem quam abemus in [aliis] pro nobis tenentibus illius plani. Nos promitentes inde facere legalem [...] iuris et quod sis fidelis et rectus quantum ad hoc [...] nostro. Accipimus a te per hanc donacionem VIII[2] solidos Barchinonenses.

Actum est hoc X^{o} kalendas aprilis, anno domini M^{o} CC^{o} XLVIIII.

Benedictus, Serratexensis + abbas, salvo iure [...] omnibus et per omnia. Sig+num Bernardi, eiusdem loci prioris. Sig+num

Bernardi, pistoris. Sig+num Raimundi de Oliva, baiulus.[3] Sig+num Petri de Vineis. Testes.

Bernardus, monachus et levita, qui hoc scripsit die et anno quo + supra.

1. *Algunes paraules són difícils de llegir.* 2. *Dubtós.* 3. *Lectura dubtosa.*

197

1251

Poesia. *Poesia sobre uns assassinats que hi hagué a l'església de Santa Maria de Serrateix, esdevinguts durant una guerra en què intervingueren els principals senyors de la contrada.*

[A]. Original perdut.

B. Transcripció: BC. PASQUAL, vol. IV, 74 (fol. 37v).[1]

a.* VILLANUEVA, VIII: *Viage á las iglesias de Vique y de Solsona. 1806 y 1807*, València, 1821, doc. XXIX, pàgs. 274-276.

b. SERRA VILARÓ, *Història de Cardona*, Tarragona, 1966, pàgs. 201-204 (editat en doble columna; a la columna de la dreta hi ha la traducció catalana).

c. Publicació parcial: *Els castells catalans*, V, Barcelona 1976, pàg. 550.

d. Publicació parcial: I. FELIU, *El monestir de Santa Maria de Serrateix. Una aproximació a la seva història*, Barcelona-Granollers, 1977, pàg. 31.

Discite nunc: quare fecistis mortis amare
vos, homines vici salsi mortalis, amici?
cur combussistis?, cur hostia sancta scidistis?
hoc marti scistis, cur corpora bina dedistis?
pleni fraude satis, nam grex summus impietatis
plena malisfatis, et gens incredulitatis
Guillelmo Cardone quid erit, gens perfida pone
dicimus hoc vere nunc, si quod abundat in ere
ocius hoc flebit, vicioque peribit egebit
ut fuit hoc plane, precor hic sit apercio sane
respondemus: magna guerra fuit in hac nostra terra
et in hac disensione R. vicecomes Cardone
et comes de Fox iocundi, et Josa G. Raimundi,
de Moncada R., et Petrus de Cervaria Poncetus.
Magna militum caterva comitata hos proterva
velut rithmi dicunt carte, fuerunt ex una parte
e contra de Anglesola B. fuit in illa stola
B. Arnaldi sociato cum Raimundo nuncupato
de Cervera cum B. dicto de Podiovert invicto
Almenara, comitando, de Pinos Gaucerando

P. de Berga in hac bella et Raimundus de Portella.
Multis illos sociatis militibus convocatis
sint legendi breves vie: dominica quadam die
ultima Iulii mensis, in qua nos percussit ensis
post nativitatem Christi anni computantur isti
mille ducenti de iure, quinquaginta unus pure
quidam verna vitabundus scilicet torrens profundus
se quarto cucurrit captum in Cardone termino
virum, pecudes et pecus, non favente domino
sonus crevit nos fungamus et predones fugiunt
dicimus: predam reddatis, sed reddere nesciunt
denique illos oportet predam vi relinquere
in sancta sanctorum intrant nolumus dimittere
Serratensis opugnatur devota ecclesia
frangitur et concrematur, nulla datur venia
infelix est dies illa, nobis infelicitas
infelicitibus largitur, ira et calamitas
in ecclesiam intravit nostra tunc iniquitas
duos homines peremit, trina fit captivitas
quarto ibi [...] hoc homicidium
unusquisque tunc evasit et dimisit prelium
timendum, ne incurramus ob hoc preiudicium
quod sprevimus matrem Dei atque suum filium
ipse vobis hoc dimittat, quicum vult egentes dictat
sed meas mea sic me citat, credit timens ne immitat
propter hoc flagicium, in vobis vindictam duram
quia non habetis curam, nec cor vestram peniter
gloriosam matrem puram, que in celis renitet
deonestavisti multum, quam mens vestra rogitet
hic respondent Cardonenses non multum severiter:
virginalis aula Dei te precamus iugiter
ut pro nobis intercedas et misericorditer
nobis iuvamen cum prestes, si placer ilariter
nunc dicatis, criminosi, post quid sit veraciter
post Pentecostes octavas die jovis proxima
in eiusdem anni tamen, tempora hec infima
leticia veniente ibi sed non minima
vici presul bonus fuit Taxensis ecclesia
quam ut decuit mundavit et pepulit tristicia
O Maria dominatrix tam sancte ecclesie
sis pro nobis exoratrix et da locum venie

ut post cursum uncautum vite nostre impie
tribunali contemplemur Dominum leticie. Amen.[2]

1. *En la transcripció del pare Pasqual, a continuació diu:* "Luego, después, segueixen uns altres versos leonins ab sas solfas de aquell temps, bé que estan molt gastats. Per escrírurer tot això se valgueren de un full de algun còdigo molt antich y después de haver borrat las lletras primeras, de què quedan no pochs rastres encara, escrigueren allí tot això." 2. *A continuació incloem la traducció que féu J. Serra Vilaró d'aquest poema, amb només alguna petita correcció lingüística:* —Assabenteu-vos ara: per què vosaltres homes del mortífer poble de la sal us heu fet amics de la mort? Per què incendiàreu? Per què esbotzàreu les santes portes? Per què servíreu al déu Mart, sabéreu fer la guerra donant-li dos cossos? —Ho férem amb frau, plens de traïdoria, puix som una colla d'impius i malfactors i poble d'incrèduls. —Guillem de Cardona, què serà sinó un traidor? Ho afirmem amb veritat; si ara abunda en les riqueses, ràpidament ho plorarà, es tornarà pobre i en el vici morirà. —Com fou això?, et prego que detalladament m'ho expliquis. —Respondrem: gran guerra esdevingué en aquesta la nostra terra, i en aquesta dissensió d'una part hi hagué Ramon vescomte de Cardona, l'alegre comte de Foix, Guillem Ramon de Josa, Ramon de Montcada i Pere Poncet de Cervera, comandant una gran i violent caterva de cavallers, com cantant diuen les cartes. De l'altra part hi havia Bernat d'Anglesola, Bernat Arnau, acompanyat de Ramon, dit de Cervera, amb l'invicte Bernat de Puigverd, a Almenara, acompanyant-los en aquesta guerra Galceran de Pinós, Pere de Berga i Ramon de la Portella, en companyia de molts dels cavallers convocats. Resumint: un cert diumenge, darrer dia del mes de juliol, fou quan ens percudí l'espasa. Era l'any 1251 de la nativitat de Crist: s'entaforà en una vall pregona un home acompanyat de quatre homes més, que havia robat al terme de Cardona bestiar i més bestiar, sens voler-ho el senyor. Nosaltres tocàrem a somatent, s'oïren crits de "fugim" i els lladres fugen. Els diem: torneu el que heu robat, més no saben restituir-ho. Per fi els atenyen i han d'abandonar la presa, d'una manera forçada. No volent abandonar-la, entren al sagrat, dins la devota església de Serrateix: es viola el sagrat, es cremen les portes, no hi ha perdó. Quin dia més infeliç! Infelicitat per a nosaltres, per als infeliços refugiats ira i calamitats. Aquell dia la nostra iniquitat entrà a l'església, matà dos homes i féu tres captius i un quart allí mateix fou inclòs en aquest homicidi. Cadascú féu son camí i deixà la lluita. —Com hem de témer que ens atraguem el càstig de Déu per haver profanat la Mare de Déu i el seu fill. —Ell us perdoni aquesta maldat. Ell que, quan vol, sap enriquir els indigents, emperò a mi el cor em diu i em crec i em temo que us enviarà dura venjança per aquesta acció infamant, perquè no teniu cura de res, ni el vostre cor és penedit. Deshonràreu molt la gloriosa i pura Mare de Déu, que en els cels brilla, més del que us empenediu. Ací respondran els cardonins amb no gaire arrogància: —Oh, virginal temple de Déu, et demanem tots alhora que intercedeixis per nosaltres misericordiosament, que ens prestis ajut, si et plau, amb afecte. —Digueu ara, criminals, després d'això, en vista del crim comès, què hi ha de veritat en vostres súpliques? El proper dijous, després de l'octava de Pentacosta del mateix any, després de tan poc temps, ens vingué una gran alegria amb la vinguda del bisbe del vic [de la Seu d'Urgell?] a l'església de Serrateix, que reconcilià degudament i féu esvanir-se la tristesa. Oh, Maria, patrona de tan santa església, sigueu nostra advocada, i aconseguiu-nos el perdó, a fi que, després de l'incaut curs de la nostra vida pecadora, contemplem el Senyor en el tribunal de l'alegria. Amén.

198

1253, desembre, 1

Préstec. *Guillem Ramon de Josa promet de retornar a Guillem Gibert, abans de la festa de la Mare de Déu d'agost, vuitanta-dos sous melgoresos. Dóna Guillem d'Olivella com a fidejussor.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (9,5 × 18 cm). Pergamí tacat i ple de talls fets amb tisores, que segurament van fer-los quan es va pagar la quantitat deguda. Escriptura cursiva gòtica.

Notum sit cunctis quod ego Guillelmus Raimundus de Iosa, per me et per omnes meos <...>, solvere promito tibi Guillelmo Gibert et tuis <...> in primo venturo festo Beate Marie Augusti, scilicet LXXXII solidos bonorum Malgorenses <...>.[1] Dono tibi et tuis fideiussorem ac principal debitore paccatore <...> Guillelmum de Olivela.

Actum est hoc kalendas decembris, anno Domini Mº CC L tercio.

Sig+num Guillelmi Raimundi de Iosa, sig+num Guillelmi de Olivela, qui hoc laudamus et firmamus et testes firmare rogamus. Sig+num Bernardi de Gerona. Sig+num Perico Toss. Sig+num Bernardi Giberti.

Bernardus, presbiter, qui hoc scripsit vice Bertrandi de Frabricha, presbiteri publici notarii Cardone, sig+num impressit die et anno quo supra. Sig+num Bertrandi de Frabricha, presbiteri publici notarii Cardone, qui hoc subscribo.

1. *Només hem transcrit les frases més importants amb vista a la comprensió del text.*

199

1254, juny, 15

Donació de mare a fill. *Guillema de Bosc dóna al seu fill Ramon el mas de Bosc, de la senyoria de la cambreria i de la sagristia del monestir de Santa Maria de Serrateix. S'esmenten les condicions que estableix Guillema per fer la cessió. Així mateix, arran del casament de l'esmentat Ramon de Bosc amb Ramona, filla de Pere de Planeses i d'Ermessenda, la núvia ha d'aportar cent sous com a dot i el nuvi un esponsalici*[1] *de cinquanta.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (14,5 × 27 cm). Pergamí tacat, groc i amb alguns rebrecs. Lletres partides. Al verso: "Dotalia del mas del Bosch. Nuº 6".

A'. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (14,5 × 23 cm). Pergamí partit per ABC; fragment inferior d'A. Al verso: "Serrateix. Lo mas del Bosch. Nuº 6". Escriptura feta amb una lletra menuda, poc acurada.

Notum sit cunctis quam ego Guillelma de Nemore, non vi set sponte et provida deliberatione, dono tibi Raimundo, filio meo, totum meum mansum de Nemore et per me et meos presentes et venientes heredito te Raimundum filium meum in tempore nupciarum tuarum de omni manso integriter de Nemore, de abisso usque ad nubes et de omnibus meis bonis mobilibus et inmobilibus et habitis et Deo auxiliante habendis et de omnibus rebus, omnino que ad predictum mansum spectant vel spectare videntur ubique longe et prope, salvo semper iure et dominio camere et sacristie Serratexensis. Sub tali forma dono tibi hec omne dictum et infantibus quos habueris concedente Domino de uxore tua, Raimunda, quod insimul omnia hec teneamus, possideamus et expletemus et in omni vita mea sim domina et potens de predicta mea donatione et hereditate pro bono et non pro malo, et tu et uxor tua, Raimunda, et vestri honoretis me sanam et egram et colatis secundum possessionem et facultatem mansi. Si vero quod absit discordia inter nos evenerit sit pacificata ad arbitrium proborum hominum infra spacium XX dierum. Si autem pacificari non posset, retineo mihi in vita tantum meam medietatem integriter tocius mansi de Nemore de sedenti et moventi. Ita etiam quod ad fatigam vestram semper de predicta medietate solummodo de mobili et sedenti possim vendere vel inpignorare racione famis, egritudinis vel nuditatis au alicuius magne necessitatis. Post obitum vero meum vobis et vestris medietas supradicta in pace revertetur et absque aliquo contradictu levatis tamen omnibus illis que ad sepulturam meam fuisset necesse, tam de lexa quam de aliis, secundum consuetudinem parrochie Serratexensis et secundum posse meas. Et ego Raimundus de Nemore consilio et voluntate matris mee et amicorum meorum duco te Raimundam, filiam Petri de Planeses et Ermessendis, uxoris eius, in meam dilectam uxorem cum C solidis Barchinonensibus quos mihi aportas in tempore nupciarum nostrarum, tali modo quod insimul omnia nostra bona teneamus et possideamus presencia et ventura que tu aportas et omnia que habemus et in antea adiuvante Rege celorum habere poterimus aliquo modo. Si autem ego obiero ante quam tu sine infante legitimo de me in te procreato facet tibi pro melioramento sponsalicium super medietate tocius mei mansi de Nemore de

L solidis Barchinonensibus cum illis C solidis quos mihi aportas in tempore nupciarum ad omnes tuas voluntates in perpetuum faciendas. Quam medietatem mansi tamdium teneres donec mei propinqui redderent tibi vel tuis illos C solidos quos mihi aportasti et L quos tibi facet de melioramento. Te autem, soluta dicta medietas, meis propinquis in pace reverteretur. Et ego similiter Raimunda de Planeses consilio et voluntate patris mei et matris recipio te Raimundum de Nemore in maritum meum cum centum solidis Barchinonensibus quos tibi aporto in tempore nupciarum nostrarum, tali modo quod insimul omnia hec teneamus quomodo habemus vel in antea donante Domino adquirere poterimus et insimul possideamus. Si vero quod absit ego obiero ante quam tu sine infante legitimo qui ad perfectum non venisset etatem facet tibi sponsalicium de XXV solidis super meo iure de illis C solidis quos tibi aporto ad tuam penitus voluntatem in omnibus faciendam, LXX et V qui remanent. Tandiu tenerent mei propinqui medietatem mansi de Nemore donec essent persoluti sponsalicia tamen ut dictum est sint ad voluntatem utrorumque. Et quo ad hoc omnes nos supradicti scienter et consulte renunciamus omni iuri et consuetudini [petenti ...].

Actum est hoc XVII kalendas iulii, anno Domini Mº CC L IIII.

Sig+num Guillelme de Nemore, sig+num Raimundi de Nemore, sig+num Raimunde de Planeses, sig+num Petri de Planeses, sig+num Ermessendis, uxoris eius, sig+num Ferrerii, filii eorum, nos qui supradicta omnia volumus, facimus et firmamus. Sig+num Guillelmi Sole. Sig+num Guillelmi de Podio. Sig+num Petri de Vineis. Testes.

Benedictus, Serratexensis + abbas et chamerarius. Arnaldus, sacrista Serratexensis, qui hoc scripsit die et anno quo + supra.[2]

1. *Amb relació a aquest aspecte:* Lluís To, *Família i hereu a la Catalunya nord-oriental (segles x-xii)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1997, pàgs. 327-329. 2. *A':* Arnaldus, sacrista Serratexensis, qui hoc scripsit, cum literis suprapositis in XII linea, ubi dicitur "et secundum posse", die et anno quo + supra.

200

[12]57, febrer, 2-4

Donació i venda a la sagristia. *Jaume de Navel i la seva muller, Berenguera, i llur filla, Gentil, donen i venen a la sagristia del monestir de Santa Maria de Serrateix quatre oliveres i una ter-ra per plantar-n'hi més, prop de tres oliveres que pertanyen a la sagristia, pel preu de vint sous barcelonesos. S'esmenta alguna afrontació.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16 × 28,5 cm). Pergamí fosc, amb molts forats i taques, sobretot a la banda inferior. Al verso: "Navel fa oli".

Sit notum cunctis hanc scripturam audientibus quod ego Iacobus de Navel et uxor mea, Berengaria, et filia nostra, Gentilis, per nos et nostros presentes atque venturos, gratis et sine vi et bona nostra deliberatione, cum hoc publico instrumento perhenniter valituro damus et vendimus domino Deo et lumini Beate Marie sacristie Serratexensis IIII bonas olivarias et terram in qua sedent integriter et adhuc damus et vendimus terram in qua sacrista dicti loci possit plantare olivarias similiter, sicut iam sunt ibi modo plantate IIII^{or} noviter subtus illis tribus que iam erant dicte sacristie donacione nostra et nostrorum parentum. Hanc donacionem et vindicionem facimus domino Deo et dicte sacristie et vobis Arnaldo sacriste dicti loci, sicut melius potest dici et intelligi ad vestrum vestrorumque bonum et sanum intellectum in perpetuum et ad vestram in omnibus voluntatem ad abendum et tenendum et expletandum et possidendum in pace contra cunctos pro XX^{i} solidis Barchinonensibus, de quibus bene paccatis sumus nostre voluntati, renunciantes excepcioni non numerate pecunie et doli dictos olivers et dictam terram donacionis et vendicionis abeatis quitie et franche, absque aliquo contradictu nostrorum et nostro omni tempore, cum intratibus et exitibus suis et omnibus affrontacionibus sicut sunt ex parte meridiei et sub via publica, in torrente. Et si plus valet dicta vendicio vel in antea valebat quod pretium prelibatum totum habeatis in nostra donacione pro remedio animarum nostrarum.[1] Et si forte aliqua persona ibi aliquit dixerit vel exegerit aliqua racione promitimus firmare directum pro vobis et ecclesia vestra et caveam se qui nostris propriis sumptibus a principio usque in finem et de his omnibus atque eviccione obligamus vobis et ecclesie predicta omnia nostra bona mobilia et inmobilia, habita et habenda ubique ubi vos et vestri

loctenentes melius volueritis[2] recipere dictas olivarias et terram vobis damus et vendimus et vos dictum sacristam et successores vestros in corporalem possessionem et tenedonem mitimus et nos et nostros omnino spoliamus. Renunciantes propter ad hoc omni iuri tam canonico quam civili et omni auxilio et beneficio, dividende acciones et omni consuetudine nove et veteris que nobis prodesse posset et vobis vel successoribus vestris obesse et adhuc ut omnia ista supradicta maius obtineat robur ego dicta [Berengaria], uxor dicti Iacobi, iuro pro Domini et sancta IIII^{or} evangelia coram me posita tactis propriis manibus quod nunque contra hoc veniam nec venire \faciam/ racione sponsal[...] proprietatis nec alia qualibet racione.

[Actum est hoc ...] nonas febroar[ii, anno Domini M CC] LVII.

Sig+num Iacobi [de Navel]. Sig+num Beren[garia ...]. Sig+num [...]. Sig+num [...]. Sig+num Bereng[arii ... Bern]ardi de Maiena[...].

[...] frater Bernard[us ...], hoc scripsit cum literis [...] die et anno quod SUPRA.[3]

1. *Algunes paraules mig esborrades*. 2. *Lectura dubtosa*. 3. Supra *és escrit amb unes lletres de mida molt més grossa*.

201

1258, setembre, 28

Plet. *Plet públic entre Bernat de sa Sala i na Guillemona de sa Llastonosa i el seu marit, Bernat de Fenant. Bernat de sa Sala exposa les seves queixes. En no presentar-se els pagesos de Llastonosa, perden l'honor que tenien pel dit Bernat. Document escrit en català.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (36,5 × 16 cm). Pergamí amb algun forat a la part superior. Al verso: "Sa Lastanosa" i "Capsada. Lastanosa".

Tal com se sol fer en els textos catalans medievals, hem accentuat les paraules catalanes d'acord amb la normativa actual (a l'original no hi havia cap accent). Amb apòstrofs o bé amb punts volats hem separat les lletres unides. La lectura d'algunes paraules és difícil.

Pleit fo co[men]zat de la una part entre en Bernad de ça Sala de la una part, de [l'altra] part na Guiamona de ça Lasto-

nosa e lo marid en Bernad de Fenant, per raó de la [...]nan per el. E fo dia assignad del pleit lo digous ans d'Omnia Sanctor, a la Lastan[osa]. Al qual dia foren les parts presents el pleit e en Guillem de Rimolenques fo assignad per jugge et dit pleit. E na Guiamona de ça Lastanosa e en Bernad so marid asseguraren lo pleit sobre aço que tenen per lo dit Bernad de ça Sala. Al qual dia fo en Bernad de ces Corts denant e en Berenguer de ça Font e en Berenguer de ça Cort, el fil d'en Bernad des Soler. E demanà na Guiamona per raó de si e de so marid los clams escrits e foren-li donads: Clam-me jo en Bernad de ça Sala a vós en Guillem de Rimolenques jugge establid en aquest pleit, ço és a saber de na Guiamona de ça Lastanosa e d'en Bernad lo marid, d'aquela honor que tenen per mi a la Calola e d'aquela honor de la Servera, las quals honors m·an haermades e lexades portar ad aigua, hon jo n·e perduds esplets com els no les lauraren bé, que valen C solidos o més. Encara deman claman que no m·an donads bé mos drets d'aquels esplets qui aquí leva[n], que abans se n·an tenguds, qui val XXX solidos o més. E<n>cara deman jo, en Bernad de ça Sala, deman a na Guiamona de ça Lastonosa e a ço marid en Bernad que e trobad en els XII fadigues que no·m volgren dret fermar.[1] E deman que·m sien redersses[2] ab la pena que en dret és escrita e VIII emparaments que m·a trencats, on deman la pena qui en dret és escrita. Encara clam per En Bernad de ça Sala de la Guiamona de ça Lastonosa e d'en Bernad so marid al jugge establit en aquest pleit que ma·n cremad V olivers en aquela honor, dins[3] l'enpara que jo·ls avia feita, que·m sien reduds, ab la pena qui en dret és escrita. Encara deman claman que els m'an emblada d'aquela honor que per mi tenen, que val C solidos o més, e donades ad altres senors on[4] deman aquela honor que·m sie ajuggada per raó dels torts e del dit ladronici que feit me n'an. Enclara clam jo, en Bernad de ça Sala, a vos en Guillem[5] de Rimolenques jugge establid en aquest pleit de na Guiamona de ça Lastanosa e de so marid en Bernad, qui tenen loc denan de ça Lastanosa, que·m sie retuda aquela dita honor que tenien en comanda de mi, que jo avia cobrada per fagida de dret que [retene·l[6]] en él, e per raó d'un parel de galines que n'avie abcegads de cens, on jo deman la dita honor que·m sie retuda ab tots los dons que feits ne ne·n faré,[7] ne ab los torts que hom me'n té. E totes aquestes coses deman, claman e cexan e [...][8] e salvant tots mos dreits e mos [deteniments[9]]. Dads foren ests clams a la part, III ydus novembris, anno domini Mº CCº LVIIIº.

Dia fo assignad al diluns depús Omnium Sanctorum, al qual dia fo lo jugge e en Bernad de ça Sala e son raonador [acarad[10]] de enantar e son dret. E na Guiamona de ça Lastanosa ne so marid en Bernad no atesaren, al dia VIII desmanaren. Item dia fo asignad al primer digaus vinent a ça Lastanosa, sobre la honor, al qual dia fo en Bernad de ça Sala ab son raonador e ab lo jugge. E na Guiamona de ça Lastanosa ne so marid en Bernad no forenn-i, desmanaren. Item dia fo assignad al primer dilluns vinent a ça Lastanosa, al qual dia fo en Bernad de ça Sala aparelad denantar en son dret e el jugge e na Guiamona de ça Lastanosa, ne so marid en Bernad no foren al pleit ne desmanaren. Dia fo assignad lo digous primer vinent a Lastanosa, al qual dia fo en Bernad de ça Sala aparelad de nantar en son dret e en Guillem[11] de Rimolenques per jugge. E na Guiamona de ça Lastanosa ne se marid en Bernad non i atestaren ne·n desmanaren e en Guillem de Rimolenques juggan totes les demandes que·l dits Bernad ça Sala faïe en son libel[12] e en les messós que feites a el pleit, que la dita Guiamona e so marid sien condempnads en totes les dites coses per raó de la dita contumàcia que an feita en aquest pleit e·l dit Bernad de ça Sala sie absolt per sentència en totes dites coses contades per él feites.

Dada es hec sententia per lo dit Guillem de Rimolenques, IIIIº kalendas d'octubre, anno Domini Mº CCº LVIIIº +.

1. *Abreujat* fmar. 2. *Lectura molt difícil*. 3. *Dubtós*. 4. *Dubtós*. 5. *Abreujat* G. 6. *Lectura molt difícil*. 7. *Hi ha algunes paraules difícils de llegir.* 8. *Sembla que posa* miruan *o* miroan. 9. *Lectura molt dubtosa*. 10. *Dubtós*. 11. *Abreujat* G. 12. *Hi ha paraules dubtoses*.

202

1261, gener, 14-23

Establiment fet per l'abat. *Benet, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb tota la comunitat, estableix Guillem de Barri, la seva muller, Ermessenda, llur filla, Guillema, i el seu marit, Ferrer de Llena, a l'honor de Quers, del mas de Llena, del terme del castell de Montmajor. Han de lliurar anualment al monestir el delme i, per la tasca, una eimina de civada segons la mesura del mercat de Berga. El monestir rep per fer aquest establiment cinc sous.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (6 × 28,5 cm). En mal estat. Pergamí molt tacat i amb algun forat. Lletres partides a l'extrem de baix. Escriptura feta amb poca cura.

Notum sit cunctis quam nos Benedictus, Dei gratia Serratexensis abbas, cum voluntate tocius capi[tu]li, per nos et nostrorum successores, cum hoc publico instrumento [...] damus et statuimus et concedimus tibi Guillelmo de B[arr]i[1] et uxori tue, Ermessendi, et filie vestre, Guillelme, et viro suo, Ferrario de Lena, et omnibus vestris presentibus et venturis, uni post alium, indivisibiliter, totum illum honorem de Quers integriter, quem vos et vestri habuistis vel possedistis de manso de Lena aliquo iure hereditatis vel exavarii[2] sive empcionis au<t> aliqua racione, sicut melius habuistis et tenuistis pro nobis et dominio Beate Marie Serratexensis. Ita vobis et vestris damus et statuimus in perpetuum sub tali forma quod vos et vestri teneatis et laboretis ad fidelitatem Dei et nostram et salvo iure nostro in omnibus et salva nostra decima et pro [ta]sca quam vos et vestri consuevistis dare nobis et monasterio nostro, detis decetero in quolibet anno annuatim, in festo Sancte Marie Augusti, nobis et domui nostre unam emi[nam] cibarie ad mensuram rectam fori Berge bonam et recipientem. Retineamus autem nobis in hoc si in aliqua de predictis fallebatis omnia iura nostra et [dominia] sicut melius [potest] dici et intelligi ad vestrum bonum intellectum et nostrum. Accipimus autem a vobis pro hac concessione V solidos Barchinonenses, de quibus bene paccati fuimus nostre voluntati, renunciantes exc[epcioni] non numerate peccunie et doli. Hec omnia sunt in termino et castro de Monte Maiori et in dominio nostro, in loco suppranominato.

Actum est hoc X[...] kalendas februarii, anno Domini M CC LX.

Benedictus, Serratexensis + abbas, salvo iure Beate Marie in omnibus et per omnia. Sig+num Guillelmi de Barri, sig+num Ermessendis, uxoris eius, qui hoc [fa]cimus et firmamus. Sig+num Ferrari de Lena, sig+num Guillelme, uxoris eius, qui hoc firmamus. Sig+num Guillelmi de [...]. Sig+num Yohannis de Villa Nova. Sig+num Raimundi Ubac.

[Arnaldus], sacrista Serratexensis et monachus qui hoc scripsit die et anno quo +[3] supra.

1. *Molt tacat i de mal llegir.* 2. *Molt tacat. Sembla que hi ha escrites aquestes paraules.* 3. *Amb una creu gammada.*

203

1261, febrer, 8

Donació d'un mas a un fill. *Ramon de Covinçà, de la parròquia de Sant Martí d'Avià, dóna al seu fill Arnau, perquè es pugui casar amb Guillema, filla de Pere Traver de Correà i de Dolça, el mas de Covinçà, amb els seus béns, llevat de les compres que féu. L'esmentat Ramon estableix les condicions de la donació. Deixa als altres fills una legítima de vint sous de Barcelona. La seva filla, Elisenda, ha d'ésser alimentada i establerta segons les possibilitats del mas.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia de l'any 1273 (46,5 × 19 cm). Pergamí ennegrit, amb algun forat. Primer de tres documents transcrits en un pergamí (els altres dos són els núms. 175 i 186). Lletres petites, fetes amb cura. Al verso: "Est acte primer és una donació del mas Calvizan" i "nº 6".

Hoc est translatum ab originali fideliter sumptum cuius tenor talis est:

Notum sit omnibus quod ego Raimundus de Calvinza,[1] de parrochia Sancti Martini de Avidano, bono animo et gratuita voluntate, volo quod tu Arnaldus filius meus accipias in uxorem Guillelmam filiam Petri Traver de Currea et uxoris eius Dulcie. Et in hoc [...] propter nuptiarum, per me et omnes meos, dono et concedo totum meum mansum de Calvinza, cum omnibus iuribus et pertinenciis suis et etiam omnia alia bona mobilia et inmobilia et semoventia ubique sint, exceptis [...] recentis, ad omnes meas voluntates, omnibus emptionibus et compres et acaptes quas ego et mater mea fecimus ubicumque sint vel fuerint [...], sub tali modo et pacto quod ego et vos et prolis vestra insimul ipsam teneamus, habeamus ac pacifice posideamus <...>, et ego sim dominus et potens super vos et super totum predictum donum, et vos ametis et honoretis me sicut boni filii debent et tenetur amare et honorare patrem suum <...>. Si discordiam inter me et vos evenerit, que Deus nollet, per spatium XII dierum pacificetur ad laudem et consilium proborum hominum amicorum nostrorum. Si vero pacificari non poterimus [...] retineo mihi medietatem totius predicti doni <...>. Et in presenti habendo omnes alios infantes meos sciliciter quod dimito unicuique filiorum meorum legitime XX solidos Barchinonenses de terno, quos habeant et recipiant unusquisque pro sua legitima et hereditate et omni iure suo eis pertinenti in predicto

manso. Item volo et mando quod Elicsendis filia mea sit nutrita, estabilita secundum posse iam dicti mansi.

Actum est hoc VI idus februarii, anno Domini Mº CCº LXº.

Sig+num Raimundi de Calvinza predicti, qui hec laudo et firmo. Sig++++num Raimundi, capellani de Correa, et Guillelmi de Calvintza et Berengarii de Fabrica et Bernardi de Conomines de Berga, testium.

Raimundus de Campoparietum, scriptor publicus Berge, scripsit hec + die et anno prefixo.

Raimundus de Qualpan, publicus notarius Berge, qui hoc translatum fecit fideliter translatavi XV kalendas septembris, anno Domini M CCC LXX tercio [...] et apposuit suum sig+no.

1. *Escrit* Calviza, *amb una titlla damunt de les darreres lletres.*

204

1262, juliol, 28

Guiatge. *Bernat de Portella posa sota la seva protecció el mas de Comes Posades i el mas de Rovira, situats a la parròquia de Castelladral, sota el domini de Santa Maria de Serrateix, a canvi de setanta sous de Barcelona.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13 per 25 cm). Pergamí en molt mal estat de conservació, amb nombrosos forats gairebé arreu. Escriptura cursiva gòtica feta amb cura.

[Notum] sit omnibus quod nos Bernardus de Portella <...> guizamus et in nostro firmo guizatico et manutenencia et proteccione et custodia mitimus mansum de Coma Posada et mansum [de] Rovira, qui sunt in parrochia de Casteledral, sub dominio Sancte Marie de Serratex <i així mateix tots els habitants, les terres, els arbres i els camps i llurs drets i el bestiar gros i menut [bestias grossas et minutas]. A canvi de la dita protecció rep> a personis predictorum mansorum LXX solidos Barchinonenses [...].

<Fet a> V kalendas augusti, anno Domini M CC LX secundo.

<Signen:> Bernardi de Portella. <Testimonis:>Bernardi de Rib[...]. Petri Buiga. Arnaldi Rad[...]oris de Berga et Raimundi Rivipulli de Berga. Testium.

<Escrivà:> Raimundus de Campoparietum, scriptor publicus Berge, scripsit hec + die et anno prefixo.

205

1263, gener-febrer

Compromís de matrimoni. *Berenguera, filla de Ramon de Roca i de la seva muller, ambdós difunts, seguint el consell dels seus parents i amics accepta com a marit Guillem, fill de Guillem Solà.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10,5 × 15,5 cm). Pergamí molt tacat i en bona part ben il·legible. Escriptura acurada.

Notum sit cunctis quod ego Beringuaria, filia Raimundi de Ruppe et de uxore sua [...] condam defunctos, consilio et voluntate parentum et amicorum meorum accipio te Guillelmum, filium Guillelmi Sola[1] [...] de uxore [s]ua [...].

Actum est hoc [...] februarii, anno Domini Mº CCº LXII.

Sig+num Beringuaria de Ruppe, qui hoc [...] et firmo. <Fan de testimonis el capellà de Sant Pere de Serrateix i> Petrus Ferarrii Cardone et B[ernardus] de Manacho.

<L'escrivà fou> Arnaldi, capellani Sancti Iohannis de Musedarno, qui hoc [scripsit] die et anno quo supra.

1. *Lectura dubtosa.*

206

1263, novembre, 25

Compra d'oli. *Ferrer de Coromines, la seva muller, Guillema, llur filla, Menresa, i el seu marit, Bartomeu, venen al sagristà tres quartans d'oli, cada any, per Nadal, a canvi de trenta sous barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15 × 18 cm). Pergamí enfosquit, amb alguna taca i algun forat.

Notum sit cunctis quod ego Ferarius de Condaminis et uxor mea, Guillelma, et filia nostra, Menresa, et vir [meus], Bartolomeus. Nos omnes pariter, per nos et omnes presentes atque futuros, vendimus domino Deo et officio sacristie Sancte Marie Seratexensis et vobis fratri Arnaldo, sacriste, eiusdem et successoribus vestris omni tempore tres quartanos oli boni et pulcri, ad mensuram rectam Castri Edrali s[icut] melius potest dici et intelligi ad profectum vestrum et vestrorum successorum. Ita vendimus predicte sacristie et vobis et successoribus vestris omni tempore, per XXX solidos Barchinonenses de terno, de quibus a vobis sumus bene paccati,

renunciando excepcioni non numerate peccunie et doli. Et dictum oleum solvemus vobis et vestris successoribus annuatim omni tempore, in festo Natale Domini. Et si dicta vendicio plus valet dicto precio au<t> in posterum est valitura, totum damus Beate Marie et officio sacristie predicti monasterii Serratexensis, libera voluntate et cum presenti et publica scriptura, introducimus vos et domini officium sacristie in corporalem tenedonem et possessionem ad liberam vestram \voluntatem/ et vestrorum successorum, omni tempore faciendam pro quo dicto censo faciendo obligamus vobis et vestris successoribus, totum nostrum mansum de Condaminis, qui est sub dominacione vestra et dicti officii sacristie et generaliter omnia bona nostra, mobilia et inmobilia, habita et habenda. Et ad maiorem firmitatem omnium predictorum, nos supradicta Guillelma, uxor Ferarii de Condaminis, et Menresa, uxor Bartolomei, supradictorum, gratis et sine vi, nostris propris manibus iuramus, per Domini et eius sancta IIII^{or} Evangelia, quod contra hec non veniamus nec aliquem venire faciamus aliquo iure vel racione.

Actum est hoc VII kalendas decembris, anno Domini MCCLX tercio.

Sig+num Feraris de Condaminis, sig+num Guillelme, uxoris eius, iurantis. Sig+num Bartolomei. Sig+num Menrese, uxoris eius, iurantis. Nos omnes [...] hoc facimus et firmamus. Testes huius rei sunt: Petrus de Comellis et Viverius de Villa et Petrus [...] et Raimundus de Obagio.

Guillelmus de Conamina, presbiter, scripsit hec cum literis suprapositis in [...] dicitur voluntate, die et anno quo + supra.

207

1264, febrer, 21

Establiment fet per l'abat. *Benet, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, amb tota la comunitat, dóna a Arnau de Puigalquer, a la seva muller, Domenja, habitants de Sant Pere dels Arquells, i a llurs hereus, tot el que el monestir rep en aquest terme de Sant Pere dels Arquells i als termes del castell de Rubinat i de Guàrdia Lada, a canvi d'un cens de tres mitgeres de blat bo segons la mesura del mercat de Cervera. Arnau, en qualitat de batlle, rep també el redelme. La comunitat per aquesta donació obté la quantitat de cinquanta sous de Barcelona.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia (17 × 18 cm). Pergamí amb algunes taques i alguns fragments, molt ennegrits, que fan de mal llegir. Amb lletres partides a baix. Escriptura feta amb poca cura.

Notum sit cunctis quod nos frater Benedictus, Dei gratia Serratexensis abbas, et totus conventus [dicti] loci, per nos et omnes successores nostros [...] bona ac spontanea voluntate [...] provide ac consulte damus, concedimus, perenniter laudamus et cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro tradimus et noviter reducimus ad censum trium migeriarum tritici boni et pulcri et recipientis ad mensuram rectam fori Cervarie tibi Arnaldo de Podio Alquer et Dominice, uxori tue, et omnibus tuis presentibus et venturis comorantibus in villula Sancti Petri des Arquels et cui au<t> quibus volueritis, uni post alium, indivisibiliter, videlicet[1] totum illud integriter quod habemus vel habere debemus vel modo accipimus[2] tam de censibus quam de agrariis quos accipimus vel accipere debebamus in toto termino Sancti Petri des Arquels vel in toto termino castri de Rabinat au<t> in toto termino castri de Gardia Lada, scilicet[3] totum quartum quem vobis inde fiebat in locis dictis et censum V gallinarum et V fogaciarum et I medium quarter vini ad mesuram veterem et VI pu[n]ieres fromenti et I quarteriam fromenti censualem que sit apud Gardia Ladam. Ita damus et concedimus tibi et proieniei tue predicta omnia et quibus volueris omni tempore simul [...] spectantibus, quod predicta omnia faciatis scilicet dictum censum annuatim in festo Sancte Marie medii augusti <...>. Damus etiam tibi et tuis baiulia de omnibus in perpetuum quos ibi in locis dictis posemus adquirire aliquo iure vel racione vel quicquid de predictis forte contigisset nobis noviter ad utilitatem vel racione venditionis quod habeatis vestrum retrodecimum sicut fideliter baiulus et pro ceteris nobis et domui nostre <...>. Et mittimus te et tuos in corporalem possessionem et tenedonem de predictis ad habendum et possidendum, promitentes in super de predictis tibi et tuis facere [...] guarentiam nec et in perpetuum contra cunctos [...] fermam iuris recipimus [...] te pro predicto stabilimento L solidos Barchinonenses de quibus bene pacati fuimus nostre voluntati, renunciantes exceptioni non numerate pecunie et doli <...> et tu et tui melioretis semper dictam censatam et nunquam in aliqua deterioretis <...>. Et ego dictus Arnaldus de Pug Alquer, per me et meos, promito vobis domino Benedicto abbati et conventui et successoribus vestris predicta omnia fideliter adimplere et nunquam contravenire <...>.

Actum est hoc VIIII kalendas marcii, anno Domini M CC LXIII.

Benedictus, Serratexensis abbas +, salvo iure Beate Marie in omnibus et per omnia. Sig+num fratris Petri, prioris. Sig+num fratris Bernardi, camerarii. Sig+num fratris Petri, monachi. Sig+num fratris Guillelmi, monachi. Sig+num Arnaldi de Pug [Alguer], qui omnia predicta laudo et firmo. Sig+num Raimundi de Serra, presbiteris. Sig+num Arnaldi de Vineis. Sig+num Raimundi Lorete.[4] Testium.

Arnaldus, sacrista Serratexensis et monachus, qui hoc fideliter translatavit die et anno quo + supra.

1. *Algunes paraules són de molt mal llegir*. 2. *Dubtós*. 3. *Abreujat en una* s. 4. *Lectura dubtosa.*

208

1264, agost, 17

Compra d'un cens. *Guillema, filla del difunt Ramon de Berga, i el seu fill, Guillem, juntament amb Ermessenda, muller de Ramon de Llobera, i els fills d'aquesta, Guillem, Ramon i Bernat, venen, per quaranta sous de tern de Barcelona, a Benet, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, i a Bernat de Bell-lloc, prior i almoiner de Sant Vicenç de Cardona, les dues gallines censals que reben cada any per les cases que té Pere de Serramitjana, situades a la vila de Cardona, al lloc de Soldevila. S'esmenten les afrontacions.*

A. APSMV, Fons de Sant Vicenç, ACC, núm. 315. Pergamí original (18 × 28 cm).
B. Regest: ACS, Secció Cardona, núm. 25, Índex, fols. 96-97, doc. 315. Fet al segle XVIII.
a.* A. GALERA, *Diplomatari de la vila...*, doc. 471, pàgs. 574-575.

Sit notum cunctis quod ego Guillelma, filia Raimundo de Berga, olim, et filius meus Guillelmus et ego Ermesendis, uxor Raimundus de Lobera, et filius meus Guillelmus et Raimundus et Bernardus, on omnes in simul, per nos et per omnes nostros, presentes atque futuros, natos et in posterum nascituros, auctoritate huius publice instrumento perpetuo valituro, vendimus, damus, concedimus et corporaliter tradimus et in corporalem possessionem modo in presenti mitimus et in continenti deliberamus vobis Benedictus, abbatis Serratexensis, et ad Bernardus de Pulcro Loco, prioris et helemosinarius Sancti Vincentii Cardone, et omnibus vestris successoribus et cui vel quibus volueritis in perpetuum, scilicet, duos parilios gallinarum que nos abemus et abere debemus et accepimus et accipere debemus in domibus que sunt a

Petro de Serra Mediana, comoranti intus ville Cervarie. Et sunt predictas domos intus ville Cardone, in loco vocatus Soldevilla, cum orto qui se tenet cum predictas domos. Et affrontant predictas domos cum orto ex prima parte in via publica, ex alia parte in domibus et in orto Iohannis, textor, ex alia parte in domibus et in orto Bernardi Lobet, ex alia parte in fexa Guillelmo Grosso. Predictas gallinas censuales cum ordinacione que nos abemus et abere debemus in predictas domos et in orto vendimus, damus vobis et vestris et cui vel quibus volueritis per XL solidos monete recti terni, ex quibus omnibus bene vestri paccati fuimus nostre voluntati, renunciantes omni excepcioni non numerate peccunie et doli. Et si forte hec dicta vendicio et donacio plus modo valet quam precium memoratum parum vel plurimum vel a modo valebit et totum illud quicquid sit vel quantum vobis et vestris in propria donacione damus et remitimus, renunciando illi legi qui corrigit decepcione ultra dimidiam isti precii. Et sic a nostro nostrorumque posse ius et dominium et possessionem dictas gallinas, cum omni donacione omnino eicimus et abstrahamus et in vestro vestrorumque posse ius et dominium et possessionem [...] mitimus et tradimus ad omnes vestras vestrorumque voluntates perpetuo faciendas, sine omni nostro nostrorumque retentu que ibi non facimus. Et in omnibus predictis et singulis promitimus vobis dictis [emptoribus[1]] et vestris et inde facere guirentiam bonam et legalem contra cunctas personas ante causam et in causam et post causam, obligando vobis et vestris omnia bona [nostra mobilia] et inmobilia, habita et habenda, vita vel morte, in quibus melius capere volueritis, sine curia [et iudicio actoritate vestra[2]] et vestrorum. Et quantum ad hec [omnia predicta renunciamus[3]] omni iure scripto et non scripto, tam civili quam canonico, publico et privato, speciali et universali et omni constitucioni [statute et statuende] et omni auxilio [dividende accionis] et omnibus aliis iuribus quibus vendicio revocari potest.

Actum est hoc XVI kalendas septembris, anno domini MCCLXIIII.

Sig++++++na Guillelme [...] de Lobera et filius meus, Guillelmus, et Raimundus et Bernardus, nos omnes supradictis in simul qui hoc firmamus et laudamus [...]. Fonteiles, Raimundi de Lobera, Petri de Prat, Bernardi Lobet, testium huius rei.

Guillelmus de Mercatallo, presbiter, notarius publicus Cardone, qui hoc scripsit et suum sig+num aposuit.

Sig+num Guillelmi, cappellani Cardone, qui hoc scribi feci.

1. *Reconstrucció probable*. 2. *Reconstrucció probable.* 3. *Reconstrucció probable.*

209

1267, juny, 18

Judici. *Bernat Farell, encarregat pel rei Jaume I de les qüestions dels feus al Conflent, Cerdanya, Ripoll, Valls de Prats [de Molló] i Camprodon, és present en un judici on s'ha de decidir si cap de les terres i propietats que el monestir de Santa Maria de Serrateix té a Cerdanya, que procedeixen del feu reial, esdevingueren d'aquesta abadia sense consentiment reial. El representant del monestir afirma que totes les terres o bé foren donades pels comtes de Cerdanya, o bé per fidels que no eren ni castlans, ni batlles o feudataris del rei, tal com pot demostrar amb els documents corresponents. Inclou la llista de les propietats que el monestir tenia a Cerdanya.*

[A]. Original perdut.
[B]. Còpia perduda. Al verso: "nº 12", "E", "DIII".
C.* ADS. Plecs de papers del monestir de Santa Maria de Serrateix, número 35. Transcripció del segle XVIII. Ex B.

Hoc est translatum bene et fideliter sumptum a suo originale cuis tenor talis est.

In Dei nomine et eius gratia. Noverint universi presentem paginam inspecturi quod cum ego Bernardus Farey de Villafrancha Confluentis, datus executor ab illustrissimo domino Iacobo Dei gratia Aragonum, rege, in negocio questionis feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollensis, vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, autoritate comissionis mee et nomine domini regis predicti peterem in iudicio, sub examine Raymundi de Morid, prepositi Lilitensis, iudicis a dicto domino rege in eodem negotio assignati in partibus supradictis, a vobis Benedicto Dei miseratione abbate Serratexensi, Urgellensis diocesis, et conventui et monasterio eiusdem villas de Soriguera et de Soriguerola, cum hominibus et mulieribus et eorum pertinenciis universis. Et duos mansos quos habetis in terminis de Tholone apud Cabarrivium quorum unus vocatur mansus de Sala. Et alius mansus d'en Cerdà. Et tres cortallos bladi quos annuatim accipitis in manso Ferrarii de Urg de Exeneya et in manso Petri de Exeneya, condam. Et tres mansos quos habetis et tenetis apud Corts, in parochia

Sancte Marie de Tholone, quorum unus dicitur mansus Arsendis de Corts et alius den Cerdà et alius den Gasc. Et sex cortallos bladi, quos accipitis annuatim apud Bolvir, in manso qui dicitur d'en Oliba. Et duos cortallos bladi quos accipitis in manso qui fuit de na Err. Et terciam partem cuiusdam mansi quam habetis in parochia de sa Perera, qui dicitur mansus de sa Canall. Et medietatem quam habetis in duabus massatis apud Valjoha\n/, quarum unam tenet Bernardus de Canals et aliam Petrus Bernardi. Et unam bordam quam habetis apud Olià, quam pro vobis tenet Sibilia filia condam Villarii capellani Sancte Eugenie. Et quasdam terras quas pro vobis tenet Bernardus Guisau apud Araó. Et duos cortallos bladi quos vobis facit annuatim Raymundus Ermengaude Albos. Et unum cortallum civate et quindecim denarios quos vobis faciunt pro censu dictus Raymundus Ermengou et Petrus de Torrente, parcerius eiusdem, et tercios quos dictus Petrus de Torrente de Albos vobis prestare et facere tenetur pro heis que vobis tenet apud Albos. Et quinque cortallos bladi quod accipitis annuatim in manso Bernardi de Feners. Et medium cortallum bladi quod accipitis in manso d'en Jover de Feners. Et unum mansum quem habetis apud Vilangolí, qui vocatur mansus Petri Pelegrini. Et tres quartallos bladi quod accipitis annuatim apud Vilangolí in mansis Petri Matià et Guillelmi Stephani et Petri Bonota. Et quosdam alios census quos accipitis in mansis Bernardi de Codines et d'en Salith. Et unum sesterium bladi quem accipitis annuatim in canonica Sancte Marie de Tholone. Et quendam mansum quem habetis apud Baltarga qui vocatur mansus d'en Caseles. Et unum quartallum bladi quem accipitis annuatim apud Tartera, in manso Bernardi de Tartera. Et quendam mansum quem habetis apud Mosoyll, qui dicitur d'en Albert. Et unam bordam quam habetis in villa de Alb, quam tenet pro vobis Guillelmus de Noguerio. Et tertiam partem unius mansi quam habetis apud Paladell, qui vocatur d'en Foguet. Et quosdam censos quos annuatim accipitis apud Angostrinam, in mansis Petri de Rivo et de Trull de Cereya et Guillelmi de Fonte de Villa Nova, et d'en Bonadona de Angostrina, domino regi in comissum adjudicari pro eo quod cum predicta sint et fuerint de feudo domini regis et suorum predecessorum, fuerant in dictum monasterium alienata et transportata domini regis et suorum predecessorum consensu irrequisito. Ad quem litem contestando in judicio, nomine dicti monasterii et conventus vestri, respondistis et concessistis vos et dictum monasterium tenere et possidere omnia su-

pradicta in locis predictis, et eadem fuisse in dictum monasterium alienata et transportata. Negavistis tamen predicta esse de feudo domini regis; proposuistis etiam in defensionem vestram et dicti monasterii asserendo predicta omnia et singula fuisse dicto monasterio collata et data pro franco alodio et immuni, quedam de predictis ab illustribus comitibus et comitissis Ceritanie et quedam alia a quibusdam fidelibus qui non erant castell\ani/, baiuli vel feudatarii domini regis in eisdem. Proposuistis etiam monasterium vestrum et vos et predecessores vestros tenuisse et possedisse omnia supradicta et singula pro alodio franco et immuni spacio centum annorum et amplius, et etiam tanto tempore quod non est ad memoriam hominum. Et ad probandum quod Guifredus, Dei gratia comes Ceritanie, dedit Elisabet, uxori sue, comitisse Ceritanie, pro alodio ad suam voluntatem faciendam villas de Soriguera et de Soriguerola, cum omnibus suis pertinenciis, produxistis in judicio quoddam instrumentum quod incipit: "In nomine Domini. Ego Guifredus Dei gratia comes" et finit ante signa "regnante rege Henrico". Item ad probandum quod Elisabet, comitissa Ceritanie, cum voluntate Guifredi comitis Ceritanie, viri sui, dedit monasterio de Serrateix villas de Soriguera et de Soriguerola, cum omnibus earum pertinenciis et iuribus, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: "In nomine Domini. Ego Elisabet Dei gratia comitissa" et finit ante signa: "regnante Henrico rege", quod quidem instrumentum erat subscriptum et laudatum per Guifredum comitum, virum suum.[1] Item ad probandum quod Seniofredus Lompardi dedit monasterio Serratexensi pro alodio mansos de Caborrivo in terminis de Tholone produxistis quoddam instrumentum quod incipit: "In nomine Dei eterni salvatoris nostri. Ego Seniofredus Lompardi" et finit ante signa: "regnante Herico rege". Item ad probandum quod Raymundus Sanlani dedit dicto monasterio pro alodio illa que dictum monasterium habet apud Albos, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: "In nomine Dei eterni. Ego Raymundus Sanlani" et finit ante kalendarium: "donacione vel helemossinaria". Item ad probandum quod Bernardus de Sancto Iohanne dedit dicto monasterio alodium quod pro dicto monasterio tenebat apud Vilangolí produxistis quoddam instrumentum quod incipit: "Notum sit omnibus quod ego Bernardus de Sancto Iohanne" et finit ante incarnacionem: "quam temporalium in perpetuum facimus". Item ad probandum quod Raymundus Oliba de Bolvirr dedit dicto monasterio illud quod dictum monasterium habet apud Bolvirr pro

alodio produxistis quoddam instrumentum quod incipit: "Universis notum sit hominibus quomodo ego Raymundus Oliba de Bolvirr" et finit ante kalendarium: "Facta est ista carta donationis". Item ad probandum quod ea que dictum monasterium habet apud Mosoyll et apud Exeneyam habuerit et tenuerit pro alodio produxistis duo instrumenta quorum unum incipit "Sciant cunctis audientibus" et finit ante kalendarium: "omni tempore"; aliud vero incipit "Notum sit omnibus hominibus quod ego Raymundus de Envieig" et finit ante kalendarium: "sed in duplo componat", quod instrumentum erat laudatum et subsignatum per illustrissimum Ildefonsum bone memorie condam regem Aragonum. Item ad probandum quod illud quod dictum monasterium habet apud Valjohum pro alodio produxistis quoddam instrumentum quod incipit: "In Christi nomine hec est sacramentalis condiccio" et finit ante kalendarium "tam nostra quam testium corroboramus". Item ad probandum super manso de Caseles, quem dictum monasterium habet in parochia de Baltarga, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: "In nomine Domini ego Seniofredus et coniux mea Doda" et finit ante kalendarium: "Facta ista carta elemosinaria". Item super illo quod dictum monasterium habet apud Alb produxistis quoddam instrumentum quod incipit: "Si famularum meritis juste compellimur" et finit ante kalendarium: "eternam obtineat firmitatem". Item ad probandum quod Petrus Raymundi dedit dicto monasterio pro alodio illud quod habet in Anas et Olia produxistis quoddam instrumentum quod incipit: "In nomine Domini, ego Petrus Raymundi" et finit ante kalendarium: "Facta ista carta donationis vel elemosinaria". Item ad probandum super manso de Mosoyll produxistis quoddam instrumentum quod incipit: "Notum sit cunctis hominibus" et finit ante kalendarium: "Non hoc valeat vindicare sed secundum legem componat". Item ad probandum quod Raymundus comes Ceritanie dedit dicto monasterio alodio locum et mansos quos habet apud Corts, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: "Si famulorum meritis juste compellimur" et finit ante kalendarium: "facta ista carta donationis vel elemosinaria".[2] Produxistis etiam in judicio dodalias monasterii Serratexensis in quibus confirmabantur dicto monasterio omnia supradicta et singula pro alodio francho quarum una incipit "Scripturarum series declaratur" et finit ante kalendarium "suo Mironi episcopi";[3] alia vero incipit "Reverencia divini cultus" et finit ante kalendarium: "Actum est hoc titulum dotis".[4] Que quidem omnia instrumenta superius producta et allegata hosten-

distis in judicio pro publicas et veras, et ad hostendendum immunitatem et longam possessionem omnium predictorum et singulorum in [...] contentorum. Qua responsione habita et dictis instrumentis et diligenter lectis et intellectis, habita deliberatione pleniori et tractatu cum sapientibus et aliis hominibus antiquissimis et perscrutatis et diligenter requisitis capibreviis antiquis registro regio fama gentium et universis aliis probationum adminiculis, non potuit aliqua certa indicia seu probationes reperire per que predicta vel eorum aliqua aparerent feudo domini regis subjacere, maxime cum predicta non fuerint empta vel adquisita a baiulis, castellanis vel feudatariis domini regis in predictis, nec etiam sint sita predicta vel eorum aliqua infra limites alicuius castri feudi domini regis, nec in loco sui realenchi. Et cum haberem deficere infundanda domini regis intentione super proposita questione cum aliquid in contrarium probare non possem recepi compositionem a vobis nomine domini regis et ut laudarem et confirmarem vobis et dicto monasterio et conventui eiusdem predictas villas de Soriguera et de Soriguerola et omnia alia predicta et singula pro francho alodio et immuni quo ad dominum regem et omnes successores suos dedistis et solvistis mihi nomine domini regis et in servitium eiusdem tres centis XL solidos melgorenses bonos in quibus renuntio exceptioni pecunie non numerate. Donans et remitens vobis domini regis quidquid eidem plus dicta pecunia competere pro laudatione predictorum. Ideoque autoritate comissionis mee de consilio et voluntate Raymundi de Morid prepositi Lilitensis predicti iudicis a dicto domino in negotio feudorum assignati per dominum regem et omnes successores meos, laudo, concedo, corroboro et confirmo in perpetuum vobis prenominato Benedicto abbati Serratexensi et monasterio et conventui eiusdem et omnibus successoribus vestris pro francho et libero alodio et immuni ad omnes vestras voluntates faciendas perpetuo predictas villas de Soriguera et de Soriguerola, cum omnibus earum pertinentiis et predictos mansos, census et redditus, cum hominibus et mulieribus, presentibus et futuris et redemptionibus hominum et defunctionibus eorundem, ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et dictum monasterium et conventus eiusdem et successores vestri, in perpetuum cum hominibus et mulieribus, censibus, usaticis, servitiis, agrariis, dominationibus, jurisdictionibus [questiis], toltis, forciis, placitis, juris firmamentis, acapitis, adempriviis, servitutibus, terris [cultis et] incultis et heremis, aquis, silvis, pascuis, nemoribus, montibus,

planiciebus, pratis, devesiis et garricis, pro francho et libero alodio vestro et immuni, quo ad dominum regem et omnes successores suos, salvo tamen censu et alberga quem et quam dominus rex recipit et [recipere] debet in villis de Soriguera et de Soriguerola et in eius terminis, et salvo omni alio censu si forte possit probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis vel in aliquo de predictis vobis et dicto monasterio vestro laudatis. Ne vero super predictis vel aliquo eorundem teneamini vos vel vestri successores a modo ratione questionis feudorum domino regi vel suis successoribus vel alicui alii nomine ipsorum respondere facio vobis et dicto monasterio et successoribus vestris nomine domini regis et suorum successorum firmum et irrevocabile pactum decetero de non petendo et de non reconveniendo. Absolvens vos et dictum monasterium et successores vestros nomine domini regis et suorum successorum a petitione omnium predictorum quod est actum XIIIIº kalendas iulii, anno domini Mº CCº LXº septimo.

Sig+num Bernardo Farey prenominati, qui hec firmo et laudo et auctoritatem domini regis presto. Ego Raymundus de Morid prepositus Lilitenis, iudex in negocio feudorum me subscribo et [...]. Testes sunt: Arnallus Llobeti, Andreas d'en March. Iohannes Estruch, Iohannes de Adas et Ferrarius de Ulmus, Raymundus Ameill notarius publicus constitutus a domino Jacobo Dei gratia rege Aragonum [...] ficiendis instrumentis et universis rescriptis negotii feudorum hec scripsit et aliud consimile instrumentum apposuit in registro + die et anno prefixis.

Ego Franciscus de Bonno Anno, vicenotarii subscripti hoc translatum scripsi et tr[ans]letavi bene et fideliter a dicto suo originali verbo ad verbum, nichilo alio addito, mutato vel variato, convocatis ad eius examinationem Bernardo Nevani et Raymundo Petri leratis et videntes et legentes hoc translatum cum dicto originali invenerunt illud bene per omnia concordari.

Actum est hoc vicessima octava die mensis madii, anno a nativitate Domini Mº CCCº quadragessimo secundo. Et rasi in penultima linea ubi legitur verbo. Sig+num mei Bernardi de Jucento, iudicis ordinarii Podii Ceritani et Ceritanie, qui huic translato per me lecto et diligenter examinato cum suo originali instrumenta michi exhibito et hostenso auctoritatem meam iudiciariam interpon[...]. Sig+num mei Francisci Stephani publici Podii Ceritani et Ceritanie notarii publici subscribo.

1. *És el document 88 (any 1038) d'aquest diplomatari.* 2. *És el document 90 (any 1046) d'aquest diplomatari.* 3. *És el document 22 (any 977) d'aquest diplomatari.* 4. *És el document 130 (any 1123) d'aquest diplomatari.*

210

1267, juliol, 23

Establiment. *El cavaller Guillem de Bosc i la seva muller, Elisenda, estableixen Bernat de Vilardaví i la seva muller, Maria, a l'honor que han comprat als termes de Serrateix i de Castelladral, a canvi que donin la tasca, una eimina de civada i una gallina, com a cens, cada any, i setanta sous barcelonesos de tern d'entrada.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (14,5 × 15 cm). Pergamí amb alguns forats a la part esquerra i amb diverses taques. Al verso: "Donació y establiment que fa Guillem de Bosch y sa muller Elicsende de Vilardevino d'un honor que tenen en lo terme de Serrateix, mediant que cada any li donguin una esmirna de cibade y una gallina. Any 1267".

[No]tum sit cunctis quod ego [Gu]illelmus de Boscho, miles, et uxor mea, Elicse<n>dis, nos et nostros damus et statuimus tibi Bernardo de Vilar Davino et uxori tue, [Ma]rie, et vestris, omni tempore, totum illum nostrum honorem heremum et laboratum quem [e]mimus a Petro Ferrarii de Fabrica de Torroella, in termino de Serratex et de Castro [Edra]l,[1] excepto illo honore quem Iohannis Ienerii tenet et habet ex aquisicione ipsius [Fer]arii et concessione nostra. Sicut melius potest dici et intelligi ad profectum vestrum et vestrorum ita damus vobis et vestris, tali condicione ut vos ibi laboretis et melioretis et de expletis que Deus ibi de blado et vino detis nobis et nostris tascham et faciatis inde annuatim nobis et nostris unam eminam cibarie et Iª gallinam pro censu et nichil aliud inde facere teneamini set teneatis predictum honorem ad servicium et fidelitatem nostram. Et nos et nostri faciamus vobis et vestris tenere et abere contra contas[2] personas sub obligacione omnium honorum nostrorum, accipimus enim a vobis pro hac donacione LXX solidos Barchinonenses de terno, de quibus a vobis sumus bene paccati nostre voluntati et quod contra hec venire non valeamus omni iuri scripto et non scripto scientur penitus et consulte renunciamus.

Actum est hoc × kalendas augusti, anno Domini Mº CCº LXº septimo.

Sig+num Guillelmi de Boscho. Sig+num Elicsendis, uxoris eius. Nos qui hoc facimus et firmamus. Testes huius rei sunt: Iohannis Ienerii, Petrus de Caneto et Arnaldus de Tressera.

[Bernardus] de Conemina, presbiter, scripsit hoc die et anno quo + supra.

1. *Lectura molt difícil.* 2. *Escrit d'aquesta manera.*

211

1270, febrer, 22

Cobrament de legítima. *Ramon de Camp, de la parròquia de Serrateix, reconeix haver rebut d'Arnau de Camp, com a legítima, cinc sous barcelonesos.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12 × 14,5 cm). Pergamí enfosquit i amb alguna taca. Escriptura cursiva gòtica, feta amb un traç fi. Al verso: "CCXXXIX".

Notum sit cunctis quod ego Raimundus de Campo, de parrochia Serratexensi, confitheor et in veritate recognosco tibi Arnaldo de Campo de Sera[tex...] mei et infantibus tuis quod sum bene paccatus de te pro parte et hereditate et legitima atque frarisca omnium bonorum patris et matris mee unde cum hoc publico instrumento perpetuo valituro faceo tibi et tuis omni tempore de hiis omnibus supradictis finem et pactum firmissimum de non petendo. Ita quod ego nec aliquis nomine meo non possimus aliquam de predictis petere [...] aliquo iure vel ratione. Et quantum ad hoc omni iuri scripto et non scripto et omni consuetudini scienter penitus et consulte renuncio. Recipio enim a te pro ac diffinicione et concessione V solidos Barchinonenses de quibus a te sum bene paccatus mee voluntati. Et ad maiorem tuam et tuorum securitatem ego, dictus Raimundus, gratis et sine vi meis propriis manibus iuro per Deum et eius sancta IIII^{or} Evangelia quod contra hoc non veniam nec aliquam venire faciam iure vel racione.

Actum est hoc VIII kalendas marcii, anno Domini M CC LX VIIII.

Sig+num Raimundi de Campo de Serratex iurantis, qui hoc faceo et firmo. Testes huius rei sunt: Raimundus de Cabrianes et Bernardus de Maianads.

Frater Bernardus,[1] Dei gratia Serratexensis abbas et sacrista ac publicus eiusdem monasterii scriptor, hoc scribi fecit sig+num

quod suum apposuit. Bernardus de Condemina, presbiter, qui hoc scripsit iussu Domini abbatis Serratex die et anno + supra.

1. *És l'abat Bernat de Cura (1269-1271).*

212

1271, gener, 5

Venda privada. *Maria Codina de Boixadors, filla del difunt Pere de Molgosa, de Matamargó, ven per cent vint sous de tern de Barcelona, a Ferrer d'Olzina, de Salo, el mas de Tosquella, situat al terme de Salo, i les vinyes de Matacabres. Aquestes terres pertanyen al domini del monestir de Santa Maria de Serrateix.*

A. APSMV, Fons de Sant Vicenç, ACC, núm. 1.651. Pergamí original (21,5 × 18,5 cm).

a.* A. GALERA, *Diplomatari de la vila...*, doc. 488, pàgs. 597-599.

Notum sit cunctis quod ego Maria Cudina de Boxadors, filia que fuit Petri de Molgosa, de Matamargo, condam, per me et omnes presentes atque futuros, bona ac libera voluntate, in presenti cum hoc publico instrumento perpetuo valituro, vendo tibi Ferrario de Olcina, de Salau, et tuis et cui volueris totum meum mansum de Toschela, que est in parrochia et termino de Salau, et vineas de Matacabres, cum onoribus omnibus cultis et eremis ac cum omnibus suis afrontationibus ex omnibus partibus in se habentibus, cum pertinenciis, tenedonibus, possessionibus, terminis, ingressibus et egressibus et cum omnibus bonis in se habentibus ac cum universis aliis ibi vel inde ad me vel meos quoquomodo spectantibus vel spectare debentibus. Siv vendo tibi dicto Ferrarui et tuis et cui volueris in perpetuum sine meo meorumque retento et impedimento ad omnia tuas tuorumque voluntates in perpetuum faciendas pro precio CXX solidos monete curribilis Barchinone recti terni, de quibus omnibus sum bene paccata mee voluntati, renunciando omni excepcione non numerate peccunie et doli. Tamen retineo ego dicta Maria in dicta vendicione I linar qui est apud Rocherol, quod se tenet cum [molino et cum omnibus] suis afrontationibus et pertinenciis que ad dictum linarem pertinent vel pertinere debent ex omnibus partibus ad omnes meas meorumque voluntates [...]. Et ego \et/ meis faciamus tibi dicto emptori et tuis adiutorium ad scensum I denarium annuatim in festo Natalis Domini. Ita vendo ego dicta Maria te dicto Ferrario

et tuis ut melius habeo et habere debeo sicuti melius habui a domino abate Serratexensis vel ratione parentorum meorum sive aviaticum ad habende, tenende, possidende et spletande tu et tuis in perpetuum omnia supradicta ut predicitur, salvo tamen iure et dominio monasterii de Serratex et posesorum eius in omnibus. Et sic de omni meo meorumque posse, iure et dominio eicio et in tuum et quorum vellis ius, posse et dominium mito, trado ac transfero irevocabiliter cum omnibus locis, vocibus, iuribus, utilitatibus, cesionibus et acessionibus meis, realibus et personalibus, ac cum universis aliis ibi vel inde ad vos quoquomodo petentibus vel competere debentibus, incluendo te et quos volueris cum hoc publico instrumento et in corporalem possessionem de predictis omnibus et singulis in perpetuum. Et nos et nostros perpetuo spoliamus. Si quid autem de iusto precio huius vendicionis modo valet aut in antea amplius nominato precio valuerit, totum quantum sit vel fuerit gratis consulte et ex certa scientia tibi dicto emtori et tuis et cui volueris dono, trado et in perpetuum tibi dimito, renunciando omni beneficio minoris precii, et expresse beneficio illius legis qua deceptis ultra dimidia iusti precii sucurrant et omni alii iuri scripto aut non scripto, tam canonico quam civili. Et si forte aliqua persona privata vel extranea in dicta vendicione, in tota vel in parte, aliquid tibi vel abstulerit demandaverit vel inperaverit, ego ero tibi legalis guirens ac defendrix perpetui contra cunctas personas et de omni evictione super me et super omnia bona mea, mobilia et inmobilia, habita et habenda, ibique sunt vel erunt. Et ut hec omnia supradicta melius et firmius habeatur, ego dicta Maria iuro omnia supradicta actendere et complere et non in aliquo contravenire oculte vel manifeste ratione, sic Deus me adiuvet et hec sacro sancta IIII^{or} Dei Evangelia coram me posita et manu tacta. Item recognosco ego dicta Maria quod tu dictus Ferrarius tenuistis et posedistis pro nobis dictum mansum et onores prenotatas.

Actum est nonas ianuarii, anno Domini M CC LX \X/.

Sig+num Marie, iurante, que hoc facio et firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Raimundi de Prato. Sig+num Guillelmi de Naves. Sig+num Cardona Iener. Testius huius rei.

Berengarius, capellanus de Boxadors, qui hoc scripsit cum litera super posita in XXV linea, ubi dicitur X, die et anno quo + supra.

213

1271, octubre, 23

Reconeixement de pagament. *Arnau de Vila, habitant de la vila de Cardona, reconeix que Pere Sunyer de Valldeperes li ha pagat tot el que devia al seu pare, Ramon de Vila, difunt.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 15 cm). Pergamí molt tacat i enfosquit. Al verso: "A. de Villa confesa haber cobrat tot lo que li debia P. del Sunyer de Valldeperes per rahó de son pare R. de Villa, difunt. Any 1271".

Notum sit cunctis quod ego Arnaldus de Vila, comoranti intus villam Cardone, per me et meos, concedo et in veritate recognosco esse bene paccatus a te, Petro Suiner de Valle Petrarum, et tuis scilicet de omnibus debitis et de omnibus obligacionibus magnis et parvis quod mihi debebas cum carta vel sine carta usque in ac die. Quem debitum debebas mihi racione patris mei, Raimundi de Villa, condam defuncti. Et cartam vel cartas vel partes ipsarum quod de me aparuerint racione predicti debiti mihi nec meis predicte non possint tu nec tuis aliquit nocere set sint disrupte[1] et confracte in perpetum et quantum ad hec renuncio omni iuri scripto et non scripto.

Actum est hoc × kalendas novembris, anno Domini Mº CCº LXXº Iº.

Sig+num Arnaldi de Villa, qui hec concedo et firmo et testes firmare rogo. Sig+++num Arnaldi de Salcani[2] et Guillelmi Salat et Simonis Taltahuil, testium.

Sig+num Cardone, presbiteri, capellani Turridelle, qui hoc scripsit die et anno quo supra et sub iussione Raimundi Balagarii, capellani castri, die et anno quo supra. Sig+num Raimundi Balag[...] qui hoc [...].[3]

1. *Repetit dues vegades*. 2. *En realitat: Salcai, amb una titlla damunt de la* i. 3. *Les darreres paraules mig esborrades. Lectura dubtosa*.

214

1275, febrer, 23

Establiment fet per l'abat. *Bertran, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, juntament amb la comunitat, cedeix i confirma a Arnau de Camp, al seu fill, Guillem, i a la seva muller, Ermessenda, el domini útil del mas del Camp [actual mas Santamaria], de la parròquia de Serrateix. Aprova que no*

lliurin la tasca per l'esmentat mas. Hauran de demostrar, però, que no han de pagar la tasca per l'honor anomenada "Coma Donell". Per aquesta confirmació hauran de lliurar vint-i-vuit sous.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (24 × 17,5 cm). Pergamí enfosquit, amb algun forat. Lletres mig esborrades.

Sit notum cunctis quod nos frater Bertrandus, abbas Serratexensis, per nos et successores meos et conventus eiusdem, cum auctoritate habuimus instrumenti perpetui valituri et duraturi, laudamus et cedimus et in perpetuum confirmamus et aprobamus vobis Arnaldo de Campo et filio tuo, Guillelmo, et uxori eius, Ermesendi, et vestris et cui voluer[itis] vestrum mansum nominatum dez Camp, quem tenetis et habetis in parochia de Serratex, sub dominio dicti monasterii [...] mansum cum honoribus, domibus, terris cultis et incultis et iuribus et servitutibus suis laudamus et confirmamus vobis et vestris sic melius vos et antecessores vestri pro nobis et dicto monasterio tenuistis et habuistis, pro quo etiam manso confitemus et recognoscimus quod vos et antecessores vestri non dedistis nobis nec antecessoribus nostris nisi decimam et primiciam et ad illam franquitatem [...] aprobamus et confirmamus vobis et vestris, salvis agrariis et censibus et omnibus aliis que consuevistis facere au<t> dare pro dicto manso dicto monasterio. Et vos et vestri faciatis nobis et successoribus nostris illum censum bladi quod pro censu faciatis pro dicto manso dicto monasterio ad illam mensuram ad quem alii mansi parochie Serratexensis faciunt. Et si vos non possetis probare quod pro illo honore vocato de Coma Doneli non teneamini dare pro ipso dicto monasterio nisi decimam et primiciam, quod teneamini dare nobis et successoribus nostris pro dicto campo decimam et primiciam et tascham. Alias si possetis probare quod sit immunis a prestacione dicte tasche non teneamini dare pro illo honore nisi decimam et primiciam. Et etiam definimus vobis et vestris omnes illas questiones et demandas quas contra vos movebamus racione tasche retente aut ratione census retenti et omnes alias questiones et demandas quas contra vos au<t> bona vestra movebamus au<t> movere possemus pro predictis usque ad hanc diem vel alia [qualibet] racione vel iure imponentes nobis et successoribus nostris, super illis demandis perpetuum silencium facientes [...] vestris pactum firmissimum ulterius non movendi aliquam demandam super predictis. Et accepimus a vobis pro [ac confirma]cione et pro censsibus retentis XXVIII solidos Barchinonensis monete de

terno, de quibus sumus bene paccati, renunciantes omni excepcioni peccunie non recepte et omni alii iuri et excepcioni quibus possemus contra predicta [iuvari].

Actum est hoc VII kalendas marcii, anno Domini Mº CCº LXXº IIII.

Sig+num fratris Bertrandi, abbatis, qui hoc laudo et firmo salvo iure Sancte Marie in omnibus.* Ffrater Petrus, prior, confirmat.* Sig+num Petri, camerarii.* Sig+num Berengarii, monachi.* Sig+num Bernardi, monachi.* Sig+num Arnaldi, monachi.* Sig+num fratris Guillelmi de Ripera,[1] monachi*. Sig+num ffratris Romei, monachi et sacriste.* Sig+num Bernardi Gacioli.* Sig+num Arnaldi de Villa.* Sig+num Raimundi Poncii villici.* Testes.

Guillelmus, presbiter et monachus, qui hoc scripsit die et anno quo sss. supra. Romeus, presbiter et sacrista ac publicus Serratexensis monasterii notarius, qui hoc scribi fiat et suum sig+num apposuit die et anno quo supra.

1. *Lectura difícil.*

215

1275, desembre, 31

Reconeixement de venda. *Blanca de Castellnou i el seu fill, Guillem de Castellnou, reconeixen a Arnau de Soler, a Bernat de Soler i a Pere de Sala, marmessors del difunt Bernat de Sala, i a l'hereu, Ferrer de Sala, que Blanca, juntament amb el seu marit, Ponç de Balsareny, havien venut a Bernat, amb dos documents, el mas de Capçada, situat al terme de Castelladral. Es resumeixen els dos documents precedents. Per fer aquesta confirmació reben dos-cents sous de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (23,5 × 28,5 cm). Pergamí en molt mal estat de conservació, amb moltes taques, que van de dalt a baix. Gairebé il·legible.

Sit notum cunctis quod ego domina Blancha de Castro Novo et filius meus, Guillelmus de Castro Novo, bono animo ac gratuita voluntate [...] per nos et omnes nostros presentes et futuros, confitemus et [...] recognoscimus vobis Arnaldo de Solerio et Bernardo de Solerio et Petro de Sala, manumissoribus sive exsecutoribus Bernardi de Sala, condam, et etiam Ferrario de Sala, here[...] <que la dita Blanca juntament amb el seu marit> Pontius de Balçareyn vendimus et dedimus atque <establirem> dicto Bernardo de

Sala, condam, cum instrumentis inde confectis [...] in manso de Capçada, qui est in termino de Castel Edral, cum omnibus dicto mansso pertinentibus vel pertinere debentibus. <En relació amb aquest establiment> et donacione sive vindicione fuerunt facta II instrumenta dicto Bernardo de Sala per me et Poncius de Balçareyn, virum meum, bene a nobis firmata et corroborata. <El primer instrument deia:> Notum sit cunctis quod nos Poncius de Balçareyn et domina Blancha, uxor mea, vendimus per nos et omnes nostros presentes et futuros [...] gratuita voluntate, omni tempore [...] Bernardo de Sala, moranti in Cardona, videlicet de mansso de Capçada et cetera. Et hoc instrumentum fuit scriptum in die [...] idus december, anno Domini M CC XLV, per manu Bernardi de Frabicha, presbiteri, notarii publichi Cardone. Et aliut instrumentum incipit: Sit notum cunctis quod nos domina Blancha de Castro Novo et vir meus, Poncius de Balzareyn, per nos et omnes nostros, cum auctoritate huius instrumenti vendimus et [...] definimus vobis Bernardo de Sala et cetera. Et hoc instrumentum fuit scriptum II [...] october, anno Domini M CC L per manu Guillelmi de Sala, presbiteri notarii publici Cardone [...]. Ego dicta Blancha de Castro Novo et filius meus, Guillelmus de Castro Novo, <...> confirmamus et [...] penitus laudamus et concedimus et <...> cum isto publico instrumento per nos et per omnes nostros presentes et futuros [...] concedimus atque definimus dicto Bernardo de Sala, condam, et suis et vobis prefatis manumissoribus racione ipsius [...] manso de Capçada et in omnibus dicto manso pertinentibus nobis et nostris pertinet vel pertinere debet aliqua racione vel [...] et promitimus vobis et vestris et cui volueritis [...] in solidum per nos et omnes nostros <i ésser> semper guirentes et defenssores de omnibus supradictis contra cunctis [...] super omnibus rebus nostris mobilibus et inmobilibus, presentibus et futuris, renunciantes omni iuri contra hoc repugnanti. Accepimus autem a vobis per hanc difinicionem, confirmacionem et laudacionem CC solidos terni, de quibus sumus bene paccati, renunciantes exceptione non numerate peccunie et doli. Et ad maiorem huius rey firmitatem, ego dicta Blancha et filius meus, Guillelmus de Castro Novo, iuramus per Dominum hec Sancta IIII^{or} Evangelia a nobis corporaliter [tacta] quod contra predicta et singula nunquam venerimus aud venire faciamus aliqua racione vel [demanda]. Set ut dictum est firmum sine fine permaneat.

Actum est II kalendas ianuarii, anno Domini M CC LXXV.

Sig+num domine Blanche de Castro Novo et eius filii, Guillelmi de Castro Novo, qui hoc firmamus et laudamus. Testes huius rey: Petrus de Solerio, Bernardus Morages et Raimundus d'Albesa.[1]

Laudacione de cellariis Guillelmus firmat et [...] domina Alba de Castronovo et filius eius, Guillelmus de Castronovo, hoc instrumentum firmaverunt et iuraverunt. Presentibus Raimundi de Serra et Simone de Ficulneola, hominibus de Castronovo +.

Bernardus Mascaroni, notarius publicus Cardone, qui hoc scripsit et suum sig+num aposuit. Sig+num Raimundi de Fortea, capellani Cardone, qui hoc scribi feci.

1. *Cognom dubtós.*

216

1280, desembre, 9

Arrendament de les rendes de Cerdanya. *Bertran, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, ven a Bernat de Mornac totes les rendes que el monestir rep a Cerdanya, a canvi de mil tres-cents setanta-cinc sous barcelonesos anuals, durant quatre anys.*

[A]. Original perdut.

a.* Jaume MARTÍ SANJAUME, *Dietari de Puigcerdà, amb sa vegueria de Cerdanya i sotsvegueria de vall de Ribes*, Ripoll, 1926, pàg. 370.

Fr. Bertrandus, abat del Monestir de Santa Maria de Serrateix ven a Bernat de Mornago per MCCCLXXV sous barcs., per quatre anys tots els rèdits que rep a Cerdanya.

217

1287

Reconeixement al monestir. *Guillem Saura i la seva muller Maria, de Vilamarí, terme d'Avià, reconeixen a l'abat de Santa Maria de Serrateix [que són homes del monestir o que en tenen una terra].*

[A]. Original perdut.

B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 76 (fol. 38v).

Regoneixensa de Guillem Saura y Maria sa muller de Vilamarí de Avià al abat Bertran. Any 1287. Número CXCIII.

218

1289, febrer, 13

Establiment emfitèutic. *Joan Oliba de Berga concedeix en emfiteusi a Arnau de Piloses, de la parròquia de Santa Maria de Gaià, el mas Roig, que té a la parròquia de Santa Maria de Merola, a canvi del lliurament de la tasca de les collites de pa i de vi i d'un cens. El dit Arnau dóna una entrada de dos-cents setanta sous barcelonesos de tern i esdevé home soliu i afocat de Joan Oliba. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18,5 × 33,5 cm). Pergamí en mal estat de conservació, amb algun forat i molt descolorit. Escriptura acurada. Al verso: "Marola de Viver", "Mas Roig" i "nº 49".

Sit [cunctis notum] quod ego Iohannes Oliba de Berga, ex certa sciencia, per me et meos, presentes et futuros, dono et stabilio et in emphiteosim[1] concedo et trado tibi Arnaldo de Pilosis, de parochia Sancte Marie de Gaylano et tuis et cui volueris, perpetuo, illum meum mansum vocatum dez Roigs, quem habeo et habere debeo in parrochia Sancte Marie de Merola, et est meum alodium franchum. Et affrontatur ex una parte usque ad portas ecclesie de Merola, et ex alia in camino[2] publico quo itur de Berga ad Minorisam, et dividit ex alia parte cum manso de za Sala, qui est meum alodium franchum, et ex alia parte cum manso de Podio. Predictum itaque mansum, cum terris, honoribus et possessionibus [...] que ibi nunc sunt et cum barcheris et ortis et aliis hic expressitis et non exppressitis, dono et stabilio et in emphiteosim concedo et trado tibi et tuis et cui volueris, tali pacto et modo quod tu et tui sitis inde semper mei proprii homines solidi et affocati et ad servicium et fidelitatem mei et meorum et excolatis fideliter et donetis mihi et meis tascham fideliter de omnibus expletis et fructibus panis et vini, quos Deus ibi dederit et censum [...] videlicet unam libram cere et tres solidos bone monete Barchinonensis qui faciunt quatuor solidos istius monete de terno et unum par gallinarum et nichil aliud inde dare vel facere [...]. Et [...] quos volueris hec predicto facere, tenere et habere et in pace perpetuo possidere contra omnes personas. Obligans nobis et nostris propter hec omnia bona mea mobilia et inmobilia, habita et habenda ubique sint. Renunciantes quantum ad hec omni iuri, racioni et consuetudini quibus possemus contra predicta venire. Et accipi a te pro intrata huius stabilimenti ducentos septuaginta solidos monete Barchinone de terno, super quibus [...] bene paccatus sum

ad voluntatem meam, renunciando excepcioni peccunie non recepte et doli. Sic quid amplius mihi competit aut competere potest et debet totum tibi et tuis dono et remito ad hec. Ego Arnaldus de Pilosis [...] dictum mansum sub dicta forma, pacto et condicione, per me et meos, facio me hominem vestrum, proprium, quitium et solidum, et facio vobis de presenti homagium hore et manibus comendatum et [...] omnia in predicta obligans vobis et vestris me et omnia bona mea mobilia, habita et habenda ubique sint. Renuncians quantum ad hec omni iuri, racioni et consuetudini quibus [... contra predicta venire].

Actum est hoc idus februarii, anno Domini M CC LXXX octavo.

Sig+num Iohannis Oliba predicti, qui predicta laudo et firmo. Sig+num Arnaldi de Pilosis predicti, qui predicta laudo, concedo et firmo. Testes huius rei sunt: Arnaldus Baladret, Bernardus, [...] Gros, Petrus Gros et Michael Baladret.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge, hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

1. *És la primera vegada que, en el conjunt documental de Serrateix, es fa esment d'un establiment emfitèutic. En aquest cas, l'establiment d'aquest mas no fou concedit pel monestir ans per un home de Berga, anomenat Joan Oliba. Com és prou sabut, la difusió d'aquesta mena de contractes es produí primerament als ambients urbans. Curiosament, en aquest moment no és incompatible signar un contracte emfitèutic i esdevenir home soliu i afocat del senyor directe.* 2. *Lectura dubtosa.*

219

1290, abril, 24

Renúncia de fer demanda judicial. *Làscara, comtessa de Pallars, renuncia a presentar cap demanda civil o criminal contra Romeu, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, els monjos Guillem i Romeu de Manyenacs i Pere de Manyenacs, de la parròquia de Serrateix, per raó dels insults que feren, al lloc de "Tiurana" [Ca n'Eloi], a Ramon de Cruallops, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, a canvi de rebre la quantitat de cent seixanta sous barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (21 × 28 cm). Pergamí molt ben conservat. Escriptura cursiva gòtica feta amb un traç fi. Al verso: "Una remisió [feta] per la bescomtesa de Pallars".

Noverint universi quod nos domina Laschera, Dei gracia comitissa Pallariensis, ex certa sciencia, per nos et successores nostros,

solvimus et diffinimus vobis ffratri Romeo, sacriste monasterii Serrateixensis, et Guillelmo et Romeo de Manyenachs, fratribus, et Petro de Manyenachs, de parrochia de Serrateix, et vestris, perpetuo, omnes acciones, questiones et demandas civiles et criminales et quascumque alias, quas contra vos vel vestros au<t> aliquem vestrum vel bona vestra possemus proponere vel movere, racione illius insultus quod nobis fuit denunciatum vos fecisse, in terminis castri nostri de Casserris, videlicet apud Tiuranam, verberando ac vulnerando Raimundum de Cruylops, de parrochia Sancti Pauli de Casserris vel alios quoscumque au<t> alia qualibet racione vel causa. Hanc autem absolucionem et diffinicionem facimus vobis et vestris et cuilibet vestrum perpetuo sicut melius dici et intelligi potest ad vestrum vestrorumque salvamentum et bonum intellectum absque aliqua retencione et excepcione sic quod non possitis de cetero per nos vel successores nostros vel aliam quamlibet personam vel eciam per Sibiliam de Berga, filiam nostram, vel successores suos super predictis convenire seu in causam trahere. Quam nobis et nostris et dicte Sibilie, filie nostre, et cuilibet persone perpetuum scilencium imponimus super omni questione et demanda, quam contra vos vel vestros aut aliquem vestrum possemus proponere vel movere de cetero aliqua racione vel etiam contra aliqua bona vestra, faciendo inde vobis et vestris bonum et perpetuum finem et pactum de non petendo et de non movendo questionem aliquam in iudicio vel extra. Pro hac autem deffinicione accepimus a vobis centum septuaginta solidos Barchinonenses de terno super quibus renunciamus excepcioni pecunie non recepte. Promitentes vobis et cuilibet vestrum bona fide et firma stipulacione, quod si forte de cetero inquietaremini vos vel aliquis vestrum per aliquam personam super predictis vel questio aliqua seu demanda inde vobis vel alicui vestrorum moveretur statim ponemus nos ante vos et vestros et deffendemus vos et vestros in iudicio et extra. Et inde vos et vestros et quemlibet vestrum et omnia bona vestra penitus servabimus indepmnes sub obligacione omnium bonorum nostrorum mobilium et inmobilium. Recipientes et constituentes vos et quemlibet vestrum et omnia bona vestra mobilia et inmobilia, per nos et Sibiliam de Berga, filiam nostram, et per omnes amicos et valitores nostros et subditos et omnes alios in quibus posse et preces habeamus sub nostro firmo guidatico, guarda, manutenencia et ducatu, bona fide et absque aliqua fraude et malo ingenio ubique ad bonum et sanum intellectum vestrum et utriusque vestrorum.

Actum est hoc VIII° kalendas madii, anno Domini millessimo ducentesimo nonagesimo.

Sig+num domne Laschare, Dei gratia comitisse Pallariensis, que predicta omnia laudamus, concedimus et firmamus. Testes huius rei sunt: Raimundus de Qualpan, prior Sancti Iacobi de Frontaniano, Bernardus Barrati, baiulus Berge pro dicta domina comitissa, Palavesinus, escutiffer dicte domine, et Arnaldus, iuresperitus et Guillelmus de Catercio, clericus.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge, hec scribsit et clausit hoc suo sig+no.

220

1290, juliol, 28

Reconeixement d'ésser dona de l'abat. *Berenguera de Covinçà, muller de Ramon de Covinçà de Guitarts, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, reconeix que és una dona pròpia de l'abat Bertran del monestir de Santa Maria de Serrateix.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12 × 20 cm). Pergamí en mal estat de conservació, amb nombrosos forats grans, sobretot a la part central, i alguna taca al costat dret. Al verso: "CCCVI".

Notum [sit cunctis quod] ego Berengaria de Calvintzano, uxor Raimundi de Calvintzano de Guitarts, de parroquia Sancti Pauli de Casseres, confiteor et recognosco, cum hoc publico instrumento, vobis domino fratri Bertrando, Dei gratia abbati monasterii Sancte Marie Serratexensis, et conventui ipsius monasterii me esse feminam vestram propriam [... per me et] prolem meam natam et nascituram, unde conve[...] vobis per firmam et legalem stipulacionem per me et prolem meam natam et nascituram [...] dominis propriis et naturalibus et nunquam eligam nec obediam alio domino nisi vos et successores [...][1] obligo vobis et vestris successoribus omnia bona mea [...] consuetudini et inmunitati civitatis, ville, castri vel [...] quolibet modo, ratione vel causa possem contra predicta cueri.

Actum est hoc quinto kalendas augusti, anno Domini millessimo CCXC.

Sig+num Berengarie de Calvinzano, uxoris Raimundi de Calvinzano de Guitarts predicti, qui hec laudo et firmo. Testes huius

rey sunt: Berengarius de Condeminis et Raimundus de Calvinzano de Guitarts et Bernardus de Sancto Clemente.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge, hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

1. *Els forats fan que sigui impossible llegir moltes paraules.*

221

1291, gener, 26

Document de la sagristia. *Document relacionat amb el mas "Coromines" de Castelladral. S'esmenten diverses afrontacions.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16,5 × 30 cm). Pergamí gairebé il·legible, gastat i enfosquit. La tinta està gairebé del tot esvaïda. Al verso: "Castelladral. Corominas".

En la primera línia del document, s'esmenta el nom A. de Olivela. A la segona línia, sembla que s'estableix una pena de cent sous. Més tard, es parla de la dominacione Castri Edral i de la dominacione Serratex i s'esmenten les pertinentiis de Conemines. Es diuen les afrontacions del mas de "Coromines" (mansum de Condaminis). A continuació hi ha altres afrontacions: terre que est in valle de Canet, sicut terminatur et affrontat a parte orientis in torrente de Caned, a meridie in honore domini Arnaldi de Olivela, que iam dictus est [...], a parte occidentale in cingulo qui est in vertice dicte sorts[1] et [...] honore Iacobi [...]. És un alou del monestir i de l'ofici de sagristia et accipiat ibi fi[deliter] decima et tasca expletorum [...]. Similiter in ipsum Cabanal de Moscata et sicut dividit [...] ipso cabanal usque ad gradum de [...] ipsum Cingle Gros qui movet de ipso Gradu [...] d'Oriol et partitur cum [...] mansi de Comma Posada, sit de pertinentiis mansi de [Conda]minis [...] oficii sacristie Serratexensis et accipiat ibi dictus sacrista de Serratex tascam expletorum [...] et suam decimam. Item dixerunt quod illa cumba que vocatur de Serresols sicut afrontat in ipso cin[gulo] qui movit de gradu de [...]lador et in serral qui mo[vit] de gradu de Serresols et vadit usque ad Quer de [...] et in ipsum Cingle qui transit per solum[2] predictum et partitur cum honoribus [...] predicti mansi et sit alodium officii sacristie de Serratex [...].

Fou fet a VII kalendas februarii, anno Domini Mº CCº XCº.

Fan de testimoni: Bernardus de Podio, Berengarius de Podio. S'esmenten també: Bernardus de Rovira, Berengarius de Curtibus, Bernardus de Marbusca.[3]

1. *Lectura molt dubtosa*. 2. *Lectura difícil*. 3. *Lectura dubtosa.*

222

1293, gener, 15

El cambrer adquireix drets sobre un mas. *Romia de Bosc, de la parròquia de Serrateix, filla del difunt Pere de Vinyes i de la seva muller, Ermessenda, cedeix a Pere, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, els drets que té al mas de "Bosc", que pertany a la cambreria del cenobi, a canvi de cent sous barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (14 × 24 cm). Pergamí amb taques i forats. Al verso "Apoca del mas del Bosc. Lo camarer", "Serrateix nº 5".

Notum sit omnibus quod ego Romia de Nemore, de parrochia Serratexensi, filia Petri de Vineis condam et uxoris eius Ermesendis <...> solvo, difinio et cum hoc publico instrumento <...> perpetim valituro et duraturo remito in perpetuum vobis fratri Petro camerario Serratexensi et vestris <...> totum integriter mansum de Nemore, qui est de oficio camere et est [...] parrochia Serratexensis, cum omnibus iuribus et pertinenciis dicti mansi <...>. Et de hiis omnibus et singulis predictis facio per me et omnes meos presentes atque futuros perpetuum finem vobis et vestris et pactum firmissimum aliquid de non petendo et non movendo aliquam questionem [...] vel iudiciaria in iure vel extra ius, in camera vel extra cameram. Et pro hoc difinicione et absolucione et pro mea parte [...] legitime et omnis iuris mei rerum omnium predictarum confiteor me habuisse et recepisse a vobis C solidos Barchinonenses de terno <...>.

Actum est hoc XVIII kalendas febroarii, anno Domini Mº CCXC secundo.

Sig+num Romie predicte [...], que hoc facio et firmo. Sig+num Raimundi Poncii, Guillelmi de Angulo et Barnardi Pinel, testium.

Ffrater Berengarius de Nuce Serratexensis, sacrista, notarius publicus, qui hec scribi fecit et clausit et suum sig+num apposuit die et anno quo supra.

223

1293, març, 12

Reconeixement d'ésser home del cambrer. *Romeu de Manyenacs, de la parròquia de Serrateix, fill de Martí de Manyenacs, elegeix com a senyor Pere, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, i se'n declara home propi, soliu i quiti i promet de romandre al mas de "Bosc", situat en aquesta parròquia.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (19 × 22 cm). Pergamí en bon estat de conservació, tot i tenir algun forat.

Notum sit omnibus quod ego Romeus de Maynanachs, de parochia Serratexensi, filius Martini de Manynanachs, ex certa sciencia non incoatus nec dolo inductus nec in aliquo circumventus, set mea libera atque spontanea voluntate, per me et omnem prolem meam, eligo vos dominum fratrem Petrum, camerarium Serratexensem, et vestros successores et vestrum locum tenentes in dominos meos proprios et naturales. Itaque ego et prolis mea simus vestri homines proprii, solidi et quitii et nostrorum successorum promitens manere sive stare asidue in manso vocato de Boscho, qui est in parochia Serratexensi, sub vestro dominio et ibi facere residenciam personalem et de iam dicto manso non exiam nec exire valeam causa faciendi residenciam in aliquo alio loco sine vestra vestrorumque voluntate, nec alterum dominum vel dominam nisi vos et vestros successores a modo eligam vel aclamabo, nec eligere possim nisi de licencia vestra speciali et successorum vestrorum. Quod si fecero possitis me et prolem meam licite demandare in iure et extra ius, in causa et extra causam et capere tanquam homines vestros naturales, proprios et solidos, sine aliquo contradicto et impedimento. Preterea promito esse vobis et vestris successoribus legalis et fidelis in omnibus et per omnia et vos et successores vestri in me et meis possitis bene et fideliter credere, tanquam in vestris hominibus propriis et naturalibus absque omni engano pro quibus servandis incontinenti facio vobis homagium manuale ore et manibus comendatum iuxta usaticos Barchinonenses et consuetudinem Cathalonie, promitentes omnia predicta attendere et complere et non in aliquo contravenire aliqua racione. Obligans vobis et vestris successoribus propter hec me et omnia bona [mea] mobilia et inmobilia, habita et habenda, ubique, sive longe vel prope. Renuncians quantum ad hec omni privilegio inmunitati et consuetudini [... immu]nitatis ville, castri, opide seu

loci et cuiuslibet dominacionis quibus per aliquam prescripcionem, habitacionis vel alio quocumque modo contra predicta cueri.

Actum est hoc IIII idus marcii, anno Domini M CC XC secundo.

Sig+num Romei predicti qui hoc facio et firmo. Testes huius rey sunt: ffrater Arnaldus, monachus, frat[er] Bernardus, monachus, et Raimundus Pontii.

Ffrater Berengarius de Nuce, sacrista et notarius publicus Serratexensis, qui hoc scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

224

1294, setembre, 21

Judici. *Essent present, d'una banda, Berenguer de Nou, sagristà de Santa Maria de Serrateix, i, de l'altra, Ramon d'Urtx, tutor de Sibil·la de Berga, davant de Ramon de Gualba, prior de Sant Jaume de Frontanyà, i del jutge Jaume Covinçà, marmessors del difunt Arnau Roger, comte de Pallars, s'exposa que aquest comte concedí, segons consta en un document, a Santa Maria de Serrateix i al seu sagristà el delme del mas de "Codina Tiurana", explotació que ja era de l'esmentat cenobi. Per aquesta concessió s'establí que, al llarg de la Quaresma i de l'Advent, durant la nit i les celebracions de les misses, cremaria un llum. El sagristà valora aquest delme, que no s'ha pogut cobrar al llarg de vint-i-sis anys, en més de dotze sous anuals.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (36 × 40 cm). En molt mal estat de conservació. Manca tot un costat del pergamí (que feia més de 40 cm d'ample).

Pateat universis quod cum inter fratrem Berengarium de Nuce sacristam Serratexensem, ex una parte, agentem, et nobilem Raimundum de Urgio, tutorem domine Sibilie de Berga, ex altera, defendentem, [... en relació amb els delmes que] percipere debebat in manso de Codina Tiurana, coram Raimundo de Qualpano, priore Sancti Iacobi de Fronteniano, iudice et cognitore in negociis manumissorie assignato per dictum nobilem [...] domini comitis Pallariensis, quondam, et coram Iacobo de Calvinzano, iurisperito, iudice et cognitore per manumissores predictos assignato. Coram dictis iudicibus [es va presentar el sagristà de Serrateix ... anno] Domini M CCXC IIII, die quam legebatur XVI kalendas octobris, coram vobis dominis Raimundo de Qualpan, priori Sancti Iacobi

de Fronteniano et decano Berguitanensi, et Iacobo de Calvizano, iudicibus, [on era present ... Raimundum] de Urgio, manumissorem et tutorem filiarum nobilis Arnaldi Rotgerii, Dei gratia quondam comitis Pallariensis, quondam. Per se et aliis manumisoribus propono ego frater Berengarius de Nuce, sacrista monasterii Serratex [que el dit comte] Arnaldus, quondam, bona et spontanea voluntate, cum instrumento publico concesserunt et diffinierunt domino Deo et Beate Marie Serratexensi et eiusdem loci sacriste decimam fructuum panis et vini et ali[orum ... quam acci]piebant et accipere debebant, iuste vel iniuste, in manso de Codina Tiurana, qui est predicti monasterii Beate Marie Serratexensis [...]. Pro quibus concessis et diffinicis voluerunt [... que cremés al monestir] per totam Quadragesimam et Adventum Domini, perpetuo, de nocte et in celebratione missarum Beate Marie unam lampadam, ut in instrumento inde confacto continetur. Unde [atès que la percepció de la] decimam fructuum panis et vini et aliorum que in dicto manso et suis honoribus et pertinenciis creverint, a viginti sex annis citra, et eam percipere contradixerunt dicto mon[asterio ... malgrat que] semper faciente servicium supradictum, supplico ego dictus sacrista, requiro et peto per vos dictos dominos cognitores, secundum Deum et forum anime dictam decimam adiudicari [...] cum fructibus inde perceptis et qui percipi potuerunt ad dicto tempor citra quos extimat quolibet anno ad XII solidos et ultra, et quod deinceps in ipsa decima [... non] fiat impedimentum seu contrarium dicto monasterio et sacristie nec eius sacriste. Et hec requiro fieri, secundum Deum et forum anime. [... Finalment, es féu un instrument públic].

Datum Berge, XI kalendas octobris, anno Domini MCCXC IIIIº. Unde nos Raimundus de Gualpan, prior Sancti Iacobi de Fronteniano [...]. Lata fuit hec sentencia die mercurii qua legebatur × kalendas octobris, anno domini M CCXC IIIIº, presen[...] Raimundo Lupeti, Raimundo de Pinyana, Raimundo Coma, Guillelmo de Prato, sagio, Iacobo de Vinya et Raimundo Dach, iurisperitis. Ego Jacobus de Calvinzano iudex, Raymundus de Qualpan, prior, Poncius Celsone, prepositus, <...> Sig+num domini Raimundi de Urgio, Sig+num Guillelmi de Castroveteri, manumissoris <...>, sig+num domini Raimundi Rotgerii, Dei gratia comitis Pallariensis, et Raimundi de Qualpan.

Ego Petrus Iuliani, scriptor in negociis manumissorie qui hoc scripsit et clausit hoc sig+no.

225

1295, febrer, 16

Reducció de cens. *Bertran, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, redueix a Pere Rossell de Gual i al seu fill, Peric Rossell, el cens que han de lliurar per un tros de terra que tenen pel monestir a "Camp-rodon", a canvi del pagament de cinc sous barcelonesos de tern. En lloc de lliurar el quart de les collites de vi i la tasca dels cereals, hauran de donar tretze diners cada any de l'esmentada moneda. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16 × 21,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació tot i tenir alguna taca. Escriptura feta amb cura. Al verso: "Camprodon".

Notum sit omnibus quod nos ffrater Bertrandus, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie Serratexensis, per nos et omnes successores nostros, absolvimus, diffinimus et remittimus tibi Petro Rosselli de Vado et Pericono Rosselli, filio tuo, et vestris perpetuo totum illum quartum vini et tascham panis et omnia alia agraria que habemus et accipimus et habere et accipere debemus et consuevimus in quodam trocio terre quem pro nobis et dicto monasterio nostro tenetis apud Campum Rotundum, qui affrontat cum honore Petri de Valenola et cum honore de çes Ricolfes et cum via publica. Hanc autem absolucionem, diffinicionem et remissionem facimus vobis et vestris perpetuo, per nos et omnes successores nostros, sicut melius et utilius dici potest et intelligi ad omnem vestrum vestrorumque comodum et salvamentum. Sub tali condicione quod vos et vestri donetis exinde nobis et dicto monasterio nostro et successoribus nostris perpetuo anuatim, in festo Sancte Marie augusti, loco vice et compensatione dictorum quarti, tasche et aliorum agrariorum tresdecim denarios Barchinonenses monete perpetue de terno censuales. Et propter hoc accepimus a vobis quinque solidos monete predicte de quibus a vobis sumus bene paccati, renunciando omni exceptioni non numerate peccunie et doli.

Actum est hoc XIIIIº kalendas marcii, anno Domini MCCXC quarto.

Sig+num ffratris Bertrandi, abbatis, qui hec firmo salvo iure beate Marie in omnibus. Testes huius rei sunt: Guillelmus de Moraria, iurisperitus, et Bernardus de Solerio Joverii.

Sig+num Jacobi de Arters, notarii publici Minorise, qui hec scribi fecit cum literis rasis et emendatis in V[a] linea ubi dicitur clausit, die et anno predictis.

226

1295, maig, 17

Confirmació lletra comtal. *Confirmació notarial de l'autenticitat d'una lletra de la comtessa Làscara de Pallars adreçada als seus batlles Pere Tolosa i Ferrer Tomàs, s'hi notifica que ha retornat al sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix el delme que aquest solia rebre al mas de "Tiurana" [Ca n'Eloi].*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (30 × 23,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Lletres fines i fetes amb cura. Al verso: "Aquestas són las millors actes que lo sacristà per lo mas Tiurana, huy dit casa na Aloy de Caserras, que los damés volan tant con poden".

Noverint universi quod ante presenciam mei Bernardi de Pontibus, notarii publici Berge, et testium infrascriptorum, frater Berengarius de Nuce, sacrista Serrateixensis, hostendit quandam litteram papiream sigillo çereo rubeo nobile domine Laschere, Dei gratia comitisse Pallariensis, in dorso munitam. Que littera erat scripta per manum Bernardi Barrati, scriptoris dicte domine, ut manifeste apparebat per ipsam literam dicto notario qui eam cognoscit et in dicto sigillo erant impressa duo signa in duobus clipeis, in uno quarum designata erat quedam aquila cum duobus capitibus et in alio signum Pallariense cum signo Berge videlicet de lunis in circuitu, et erant litere scripte in circuitu ipsius sigilli: S dona Laschera comtessa de Paylars. Quam dictam literam seu tenorem ipsius predictus sacrista requisivit instanter in publicam redigeri formam per me dictum notarium cum auctoritate et decreto iudicis ordinarii infrascripti ut eidem tanquam suo originali fides plenior habeatur et eterne memorie comendetur. Cuius littere tenor talis est:

De nós[1] dona Làschera per la gràcia de Déu comtessa de Paylars als amats e feels nostres en Pere Tholosa e en Fferrer Thomàs batles nostres de Casserres, saluts e gràcia, fem-vos saber que nos avem retut a frare Berenguer za Nou, sagristà de Serrateix, lo delme que pendre solia sa anrera la sagristia de Serrateix el mas de Tiurana, per què us deym e us manam ab esta present letra que vosaltres metats en possessió lo dit sagristà de Serrateix del dit delme del mas de Tiurana vista esta present letra, e açò no

mudets ni tardets per re, e nos pendrem-vos en comte tot aytan con lo dit delme vayla del preu que·ns dats de les rendes de Casserres. Datum a Barçelona, dimarts ans de la festa de Ascenció, anno Domini MCCXC quinto.

Que eciam dicta littera fuit presentata et lecta per dictum notarium dicto Fferrario Thome et hic in publicam nocionem redacta die qua intitulabatur XVI° kalendas iunii, anno Domini M°CCXC quinto. Presentibus testibus: Arnaldo Baladret, Petro Berengario de Nuce, capellano de Albiols, Berengario Iuliani, Arnaldo de Bretons, Petro de Monte et Berengario Cardona de Berga.

Raimundus Lupeti, iudex ordinarius ville Berge, qui visa dicta litera et cum hoc translato de verbo ad verbum fideliter examinata, non viciata, non cancellata ut tanquam ipsi littere fides plena in omnibus habeatur auctoritatem suam interposuit et decretum[2] cum suo sig+no.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge, qui visa et lecta dicta litera de verbo ad verbum non cancellata nec in aliqua sui parte viciata hic in publicam formam redegit et scribsit et examinavit diligenter die et anno prefixis et clausit hoc suo sig+no.

1. *Hem accentuat aquest document escrit en català d'acord amb la normativa actual.* 2. *Lectura dubtosa*.

227

1295, maig, 18

Presa de possessió del delme. *Havent rebut els batlles de la comtessa Làscara de Pallars a Casserres una lletra seva en la qual els mana que facin lliurament del dret de rebre el delme del mas de "Codina Tiurana" [Ca n'Eloi] al sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, aquest, Berenguer de Nou, en pren possessió pública. En reconeixement d'aquest fet, Guillem de Niubò, que té aquest mas, lliura al sagristà de Serrateix un formatge.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (22,5 × 24 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Lletres fetes amb un traç fi i acurat. Al verso: "Possessió presa per lo fra Berenguer de Nuce, monge y sacristà del monastir de Sta Mª de Serratex, de la heretat de Tiurana, situada en la parròquia de St. Pau de Casserres".

Noverint universi quod, in presencia mei notarii et testium infrascriptorum, die et anno inferius scriptis, Fferrarius Thome

et Petrus Tholosa de Berga, baiuli de Casseris pro nobili domina Laschera Dei gratia comitissa Pallariensi, mandato eis facto per dictam dominam comitissam per literam suam, induxerunt in corporalem et veram possessionem fratrem Berengarium de Nuce, sacristam monasterii Sancte Marie Serratexensis nomine sacristie ipsius monasterii, de tota decima integriter tocius mansi de Codina Tiurana et omnium tenedonum terrarum, honorum, possessionum et pertinenciarum universarum ipsius mansi. Qui mansus est in parrochia Sancti Pauli de Casserris, sub dominio et alodio francho dicte sacristie dicti monasterii Serratexensis et mandaverunt Guillelmo de Nido Bono, qui tenebat et excolebat dictum mansum quod deinde de tota dicta decima ipse et successores sui et omnes possidentes et excolentes de tenedonibus dicti mansi responderent de dicta decima et eam tradederent plenarie dicto sacriste et successoribus suis nomine dicte sacristie. Qua dicta possessione tradita, dictus sacrista quesivit a dicto Guillelmo de Niubo presenti quod traderet sibi aliquid de dicta decima. Et incontinenti dictus Guillelmus de Niubo tradidit dicto sacriste quendam caseum in signum tradite possessionis. In cuius rei testimonium et ad eternam rei memoriam conservandam dictus sacrista mandavit sibi fieri de predictis per notarium infrascriptum hoc publicum instrumentum.

Quod est actum XV kalendas iunii, anno Domini Mº CCXC quinto.

Presentibus testibus Fferrario Martini, sagione de Casserris, Arnaldo Iohannis, Iohanne de Ricarts de parrochia Sancti Petri de Ecclesiola, Petro de Teyra, Petro de Podio, Bernardo z'Espluga de parrochia Sancti Pauli de Casseris et Petro de Manyenachs de Serrateix.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge, predictis omnibus interfuit et hec scripsit et clausit hoc suo sig+no.

228

1295, desembre, 20

Denúncia d'obres en un molí. *Bernat de Soler, procurador de l'abat de Santa Maria de Serrateix, denuncia, per escrit i davant de notari, la realització d'obres noves al molí de "Tudela", fetes per Bernat de Tudela i els seus obrers. Així mateix, Guillem de Torrents, saig del veguer de Manresa, recomana que no es*

treballi en aquest molí. Tanmateix, Bernat de Tudela diu que les obres va dur-les a terme quaranta anys abans el seu pare.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (19 × 24 cm). Pergamí amb taques i desgastat. Escriptura feta amb cura. Al verso: "Poch fa al monastir".

Noverint universi quod in presencia mei notarii et testium infrascriptorum, Bernardus de Solerio Ioverii nomine ut asserebat venerabilis abbatis Serratexensis cuius asseruit se esse procuratorem obtulit Bernardo de Todela et Raimundo Martorelli et Guillelmo Martorelli qui operabantur in quodam molendino vocato de Todela et in eorum presentia per me dictum notarium legi fecit quandam cedulam papiream cuius tenor talis est:

Jo en Bernat dez Soler, procurador del abat de Serratex, denuncii a vós[1] en Bernat de Todela e als obrers vostres novela obra el molí que fets per gitament de pedres e requir l'escrivà que me'n sia feyta carta pública e encara que·m sia feita carta quant hic ha obrat.

Qua cedula lecta, dictus Bernardus de Solerio Ioverii proiecit in dicto opere tres lapides et mandavit verbotenus de hiis per me dictum notarium fecit publicum instrumentum. Similiter Guillelmus de Torrentibus, sagio vicarii Minorise qui presens erat ex parte dicti vicarii, precepit dictis Bernardo de Todela, Raimundo et Guillelmo Martorelli quod non operarentur in dicto molendino. Erunt autem roda cum rodeto et cadireta operate et posite in dicto molendino in locis videlicet in quibus stare debent et intrabat per saltum dicti molendini media aqua, vel quasi, sic quod dicta roda currebat. Et dictus Bernardus de Todela dixit quod opus [...][2] ipse et dicti operarii sui faciebant et operabuntur non erat opus novum, immo erant bene quadriginta anni peractam, quod pater suus feceret et construxeret dictum molendinum et quod ipse Bernardus tenebat et possidebat ipsum molendinum dixit preterea et obtulit se firmare et facere ius dicto abbati de quarunque querimonia contra ipsum racione dicti molendini, in posse dicti Bernardi de Solerio, baiuli et procuratoris ipsius abbatis et obligate racione dicte firme dictum molendinum quod pro ipso abbate, confitebatur tenere et quod melioraret dictam firmam ad cognicionem iudicis ipsius abbatis in prima die quod sibi per ipsum abbatem super predictis fuerit assignata. Et hec mandavit idem Bernardus de Todela poni in presenti instrumento per me notarium infrascriptum.

Actum est hoc XIII kalendas ianuarii, anno Domini millessimo ducentesimo nonagesimo quinto.

Testibus presentibus: Raimundo, garanti dicti Berengario de Todela, et Petro, filio Ferrarii de Ulzina.

Sig+num Jacobi de Arters, notarii publico Minorise, qui hoc scribi fecit cum literis rasis et emendatis in VII linea ubi dicit roda et clausit die et anno predictis.

1. *Hem accentuat aquest text, escrit en català, d'acord amb la normativa actual.* 2. *Sembla que hi ha l'abreviatura qd (potser quoddam).*

229

1296, març, 10

Esmena de crim. *Bertran, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, i la resta de la comunitat confessen haver rebut del cavaller Pere Guillem de Bosc com a esmena el terç que aquest rebia al mas de "Tiurana" [Ca n'Eloi] i cent seixanta sous, per raó de les despeses que es produïren en haver de guarir les ferides del sagristà del monestir de Serrateix, que va morir finalment per culpa de l'agressió.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (21,5 × 31 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "De Tiurana", "No bal molt, de nou trobat".

Noverint universi quod nos frater Bertrandus, Dei gracia abbas monasterii Sancte Marie Serratexensis, et totum conventuum dicti nostri monasterii ex certa sciencia, habita plena deliberacione et tractatu, solvimus et diffinimus vobis Petro Guillelmi de Boscho, militi, et vestris perpetuo omnes acciones, questiones et demandas quas nos vel successores nostri et conventus dicti monasterii contra vos vel vestros possemus habere, proponere vel movere racione vulnerum illatorum fratri Ramon, quondam sacriste dicti monasterii, ex quibus vulneribus dicitur decessisse et racione expensarum per nos factarum in curandis vulneribus dicte sacriste quamdiu vixit et curando de infirmitate sua. Et ex certa sciencia et gratuita voluntate parcimus et indulgemus vobis omnes ranchores, malas voluntates et odia, quas et que de vobis conceperimus ex dicta causa. Hanc autem absolucionem, diffinicionem et concessionem facimus vobis perpetuo sicud melius dici et intelligi potest ad vestrum salvamentum et bonum intellectum et ad omnes vestras vestrorumque voluntates libere faciendas. Imponentes vobis et vestris

perpetuum scilencium super omni accione, questione et demanda quam contra vos possemus proponere vel movere in aliqua curia ecclesiastica vel seculari. Et facimus finem et pactum de non petendo et de non movendo questionem aliquam in curia et extra curia, in iudicio vel extra. Confitentes nos habuisse et recepisse a vobis plenariam emendam et satisffactiones de predictis, scilicet terciam partem quam vos recipiebatis in manso de Tiurana et pertinenciis ipsius et centum sexsaginta solidos Barchinonenses ultra pro dictis expensis super quibus renunciamus excepcioni peccunie non habite et satisfaccione non recepte et doli. Et si quid amplius nobis competit vel competere potest et debet totum vobis et vestris damus et remitimus. Renuncians quantum ad hec omni iuri, racioni et consuetudini quibus possemus contra predicta iuvari.

Actum est hoc VI° idus marcii, anno Domini millessimo CC° XC° quinto.

Sig+num fratris Bernardi, abbatis, qui hoc firmo. Sig+num Petri, camerarii.[1] Sig+num fratris Bernardi Ripamcheri.[2]

1. *Les signatures són autògrafes*. 2. *Lectura dubtosa*.

230

1296, juliol, 13

Venda del domini útil d'una terra. *Mancús de Puig (*Manchus de Podio*) i la seva muller Berenguera (*Berengaria*), de la parròquia de Santa Maria de Serrateix, venen (vendimus et concedimus) a Berenguer sa Vila (*Berengario za Vila*), d'aquesta mateixa parròquia, llur honor anomenada "Camp de Pujol" (*campum de Podiolo*), que tenen al terme de la parròquia de Serrateix, prop del mas "Camp" [mas Santamaria] (*cirqua mansum Guillelmi de Campo*), pel preu de seixanta sous de moneda barcelonesa de tern. Aquesta terra resta sota la senyoria de l'ofici de sagristia, el qual rep cada any, per Sant Miquel de setembre, dues lliures de cera. Les afrontacions d'aquesta honor o camp són:* de prima parte in illa via que vadit de manso de Calle aput mansum de Campo et de secunda parte in illa via que manet de manso de Campo et vadit in illa estrada que vadit apud Malagariga, et de tertia parte in illa careria que vadit apud Malagariga, que descendit serra val, et de quarta parte

in illa basa d'en P[ere] za Cal.[1] *Fa d'escrivà fra Berenguer de Nou* (Berengarius de Nuce), *sagristà de Serrateix*.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (19 × 27 cm). Pergamí amb taques, esquinços i algun forat a la part inferior.

<...> Actum est hoc III idus iulii, anno Domini Mº CCº XC VI.[2]

Sig+num Manchi de Podio, qui hec firmo. Sig+num Berengaria de Podio, uxor dicti Manchi, iurata, que hec firmo et laudo. Sig+num Raimundi Poncii, villici Serratexensis, et Iohannes za Roqua et Guillelmus de Assino Mortuo, testium. Sig+num fratris Berengarii de Nuce, Serratexensis sacriste, qui hec firmo, salvo iure officii sacristie in omnibus.

1. *Per tal de no allargar massa el text d'alguns documents, sobretot del segles XIV i XV, i d'una manera especial d'aquells que estan més mal conservats, només en farem un regest ampli.* 2. *Sembla com si hi hagués hagut una correcció.*

231

1299, maig, 20

Confirmació d'establiment. *Bertran, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, confirma i concedeix a Guillema de Coma i al seu fill, Bernat, de la parròquia de Sant Martí de Correà, unes terres tascals del monestir situades al terme de la parròquia de Montmajor, anomenades "la Coromina", "Carpí" i "el Clot", i una honor que hi ha entre el mas de "Coma" i el mas del "Pujol". Per les tres peces de terra han de donar, a part de la tasca, un parell de gallines de cens cada any, i per l'honor o terra tres punyeres d'ordi. L'abat rep per aquesta concessió cinc sous barcelonesos de tern. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia de l'any 1335 (19 × 32,5 cm). Pergamí amb algunes taques i la tinta molt esvaïda. Algun fragment quasi il·legible. Al verso: "Coreà. Montmajor. Certes pessas de terra".

Hoc est translatum fideliter [...] octavo idus aprilis, anno Domini millessimo CCC tricesimo quinto, a quodam publico instrumento cuius tenor talis est:

Noverint universi quod nos frater Bertrandus, Dei gratia abbas Sserratexensis, bono animo et [...], per nos et omnes successores nostros et tenentes locum nostrum et per totum convenimus [...], laudamus et confirmamus et concedimus <...>[1] vobis Guillelme

de Cumba et Bernardo, filio tuo, de parrochia Sancti Martini de Cureano, et vestris <...> illas honores sive terras quas vos et antecessores vestri semper tenuistis et possedistis pro monasterio nostro et nostrorum predecessorum, et sunt taschales dicti monasterii. Quarum una illarum terrarum vocatur a la Conemina, sicut affrontatur de prima parte in honore d'en Rovira, et de secunda in honore Bertrandi de Lena, et de tercia parte in honore de Vila [...], et de quarta parte in honore d'en Comeles. Et alia vocatur a Carpi, sicut affrontatur de prima parte in honore Bernardi Durban, et de alia in campo [...], et de alia in honore de [...]. Et alia vocatur al Clot, sicut affrontatur de prima parte in honore d'en Ffiguera, et de alia in honore d'en Calvet. Et sunt in parrochia de Montemayori. Item alia pecia terre que est inter mansum de Cumba et mansum del Puyol. Quas honores sive terras sicut in hiis affrontacionibus excluduntur <...> et cum omnibus pertinenciis eorum <...> firmamus, concedimus et approbamus vobis et quibus volueritis in perpetuum, ad habendum <...>. Et vos et predecessores vestri faciatis nobis et successoribus nostris in perpetuum annuatim pro censu pro honore que vocatur a la Conemina et pro illa que vocatur a Carpi et pro illa que vocatur al Clot unum par gallinarum in festo Nathale Domini, et de expletis quod Deus inde dederit detis nobis et successoribus nostris tascham bene et fideliter. Et pro illa honore sive terra que se tenet[2] cum manso de Cumba et de Podiolo, faciatis nobis et successoribus nostris annuatim pro censu tres punyerias ordei <...> nullum alium censum sive partem expletorum ibi retinemus nisi ut dictum est [...] decimam de illis locis ubi consuetum est nobis dare. Nullum alium dominum pro predictis honoribus eligatis nisi nos et successores nostros <...> et teneatis ad fidelitatem et ad servitutem nostram et nostrorum predecessorem <...>. Et pro hac laudacione et confessione conffitemus nos habuisse et recepisse a vobis quinque solidos Barchinonenses de terno <...>. Et nos et nostri <...> vobis et vestris predictas honores sive terras, ut dictum est, tenere, habere et in pace possidere contra omnes personas sub obligacione bonorum nostrorum <...>.

Actum est hoc XIII kalendas iunii, anno Domini millessimo CCXC VIIII.

Sig+num domini Bertrandi, abbatis predicti, qui hec laudamus et firmamus. Sig+num fratris Bertrandi, abbatis,[3] qui hec firmo. Sig+num Arnaldi, monachi. Testes huius rei sunt: Bernardus Durban, Raimundus de Santa Cruce et Petrus Trilya.

Ego Petrus de Vilarasa,[4] rector ecclesie de Monte Claro, scripsi hec cum raso et emendato ibi ubi dicitur "ut dictum est" et decima cum litteris superpositis ibi ubi dicitur "in illis locis ubi [...] est vobis dare", et clausi hoc sig+no.

Sig+num Ffrancisci d'Ortigues, rectoris eclesie de Monte Claro, notarii publici, eiusdem qui hoc translatum a suo originali fideliter de verbo ad verbum, die et anno predictos translatavi et hec scripsi et clauso. Presentibus testibus: Bernardo za Coma, Bernardo de Podiolo, Guillelmo za Mazana, clerico.

1. *No hem transcrit alguns fragments molt formularis i reiteratius que no aporten gairebé res al contingut del conjunt del document. A més, sovint són paraules molt difícils de llegir a causa del mal estat de conservació d'aquest document. La manca d'aquestes paraules és assenyalada amb <...>.* 2. *Lectura dubtosa.* 3. *Repetit dues vegades.* 4. *Lectura del cognom dubtosa.*

232

1301, setembre, 18

Reducció de cens. *Bertran, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, redueix a Ramon Gibert de Soriguerola [Cerdanya] el cens que ha de lliurar per un prat, situat al lloc de "Marunyes", que li ha venut Ramon d'Olm, de Soriguera, la seva filla Agnès i el seu gendre Julià. Per aquest prat, que abans era un camp pel qual s'havia de lliurar el quart de les collites, Ramon Gispert ha de donar una gallina. S'esmenten les afrontacions. Posat cas que Ramon Gibert en vulgui vendre el domini útil, haurà de lliurar a l'abat el foriscapi.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15 × 24 cm). Pergamí en bon estat de conservació, tot i tenir alguna taca. Abecedari partit a dalt. Escriptura de traç fi i fet amb cura. Al verso: "DVII".

Notum sit omnibus quod nos frater Bertrandus, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie de Serratexio, nomine dicti monasterii et per nos et omnes successores nostros laudamus semper et concedimus et ad certum censum notum et manifestum reducimus tibi Raimundo Gizpert de Soriguerola et tuis et cui volueris ad omnes tuas tuorumque voluntates perempniter faciendas quandam terram tuam quam Raimundus des Holm de Soriguerola et Julianus, gener eius, et Agnes, uxor eiusdem Iuliani filiaque dicti Raimundi dez Holm, tibi perpetuo vendiderunt. Que terra est in terminis de Soriguerola, loco vocato Marunyes, et affrontat in terra Petri Ferrarii de Soriguera et in prato tuo de tribus partibus ut in

carta dicte vendicionis inde confacta hec et alia latius et plenius continetur. De expletis cuis terre, tu et antecessores tui dabatis et dare solebatis et tenebamini dicto monasterio et nobis et predecessoribus nostris quartum in garba. Itaque a modo tu et tui loco et compensacione dicti quarti detis et dare teneamini dicto monasterio et nobis et successoribus nostris annuatim perpetuo pro censu pro dicta terra que nunc redatta est ad pratum seu pro ipso prato, in festo Sancti Michaelis septembris, unam gallinam domesticam. Quod pratum tibi et tuis laudamus perpetuo et confirmamus ut superius dictum est. Ita quo tu et tui habeatis semper et teneatis dictum nunc pratum pro dicto monasterio et nobis et successoribus nostris et non vendatis vel alienetis illud sine laudimio et voluntate nostri vel successorum nostrorum, et quandocumque vendatur vel alienetur detur foriscapium de pretio eiusdem dicto monasterio vel nobis aut successoribus nostris. Et iuxta dictam formam promitimus tibi bona fide et firma stipulacione quod nos et successores nostri faciemus te et tuos et quos volueris habere semper et tenere dictum nunc pratum ab omni persona potenter, paciffice et quiete et erimus tibi et tuis inde legitimi actores et deffensores contra omnes personas et earum bona, obligantes tibi et tuis inde omnia bona nostra et dicti monasterii ubique sint et quecumque. Unde ego dictum Raimundus Gizpert hec recipiens a vobis dicto domino fratre Bertrando confiteor vobis quod teneo et tenere debeo predicto monasterio et vobis et successoribus vestris dictum pratum quod olim solebat esse terra ut superius dictum est, unde promito vobis et successoribus vestris dare et solvere annuatim perpetuo pro censu in dicto festo Santi Michaelis septembris pro censu dicti pratri dictam gallinam domesticam et omnia alia et singula supradicta attendere, servare et complire ut superius sunt contenta. Obligans inde dicto monasterio et vobis et successoribus vestris dictum pratum.

Actum est hoc XIIII kalendas octobris, anno Domini M° CCC° primo.

Sig++na fratris Bertrandi, abbatis, et Raimundi Gizpert, predictorum qui hec laudamus. Testes huis rei sunt Arnaldus Griffe, Raimundus dez Holm de Soriguerola et Bernardus de Sent Climenz et Petrus Climenz, procurator.

Matheus de Alb, publicus Podii Ceritane notarius, hec scripsit + die et anno prefixo.

233

1302, gener, 8

Establiment emfitèutic fet pel cambrer. *Pere, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb l'abat Bertran, dóna en emfiteusi a Guillema de Guarines, filla de Maria de Guarines, de la parròquia de Serrateix, el mas del Bosc, amb les seves pertinences. S'estableixen els censos i les obligacions. Guillema esdevé dona pròpia, quítia i soliua del cambrer del monestir. Paga una entrada de cent sous barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (57 × 16,5 cm). Al verso: "Stabliment del mas del Bosch", "nº 50".

[B]. Còpia perduda.

C. ADS. Documents de Santa Maria de Serrateix. Còpia en paper, feta al segle XVIII, del trasllat B.

Noverint universi quod nos ffrater Petrus, camerarius mo<n>asterii Sancte Marie Serratexensis, de voluntate domini ffratris Bertrandi, Dei gratia abbatis monasterii Serratexensis, et de toto conventu eiusdem loci, estabilimus atque damus in enphiteossim et concedimus et tradimus tibi Guillelme de Garines filie Marie de Garines de parochia Serratexensi et tuis et cui volueritis perpetuo totum mansum nostrum de Nemore cum omnibus tenedonibus et iuris et terris ad dictum mansum pertinentibus vel pertinere debentibus, que dictum mansum est in parochia Sancte Marie Serratexensis sub dominio nostro et officii camarerie. Ita damus tibi et tuis supradictum mansum cum omnibus terminis ab omnibus partibus que ad dictum mansum terminari debeat. Predictum itaque mansum, terras seu honores, domos seu alias res, cum introitibus et exitibus suis, arboribus diversorum generum, vieductibus et reductibus et cum aquis et fontanis et fontanelis et petris et petrarum, venacionibus et aboribus glandifferis seu non glandifferis et cum omnibus aliis pertinenciis universis et singulis, que ad dictum mansum pertinere debeat, donamus et stabilimus atque in enphiteosim concedimus et tradimus te dicte Guillelme et tuis et cui volueritis perpetuo et tu et tui progenies atque posteritas tua habeatis, teneatis, possideatis et expletetis in perpetum pacifice et quietum dictum mansum ad dandum, vendendum et ad omnes tuas tuorumque voluntates inde libere faciendas, tali videlice pacto et condicione quod tu et tui excolatis bene et fideliter supradictum mansum et donetis nobis et nostris successoribus camerariis de omnibus fructibus que in dicto mano creverint

adjuvante Domino tasquam et decimam de pane et de vino et de omnibus aliis que consueta sunt dare in parochia Serratexensi et in festo Sancte Marie mensis Augusti tres punerias bladi, medium ordei et medium cibate, et in festo Natalis Domini duos solidos monete Barchinonensis de terno et unum par gallinarum et non teneatur dare dictum mansum nobis nec baiulo nostro nisi aliud quod superius dictum est et tu dicta Guillelma sis et tue progeniei nostri proprii homines quitii et solidi et faciatis homagium quociens tu vel tui requisiti fueritis nobis et nostris successoribus camerariis, et teneatis tu et tuis firmare et prosequi ius in posse nostro et nostrorum et iudicis nostri et non aclametis in dicto manso alium dominum nisi nos et successores nostros pro dicto manso et nos sub dicta forma faciemus te dicta Guillelma et tuis cum omnibus melioramentis que ibi feceritis, facere, tenere, habere et possidere in pace contra omnes personas supradictum mansum, sub obligacione omnium bonorum nostrorum et officii camere supradicte, habitorum vel habendorum ubique sint. Per hanc autem donacionem et stabilicionem recipimus a te dicta Guilllelma C solidos monete Barchinonensis de terno pro quibus renunciamus excepcioni peccunie non recepte ac omni alii iuri, racioni, quibus possemus contra predicta tueri. Ad hec ego dicta Guillelma recipimus hec predicta a vobis domino fratre Petro camerario, sub forma predicta promitimus fideliter excolere et solvere dictum censum et dare dictam partem fideliter et servare omnia et singula supradicta, per me et omnes meos presentes et futuros, prout superius dicta sunt et non contravenire et facio me de presenti feminam vestram per me et omnes successores meos, vobis et vestris successoribus camerariis, quitiam et solidam pro predictis, faciendo vobis et vestris de presenti homagium ore et manibus tamen datum iusta Usatihos[1] Barchinonenses et Consuetudine Catalonie et insuper obligamus vobis et vestris pro predictis omnia bona nostra mobilia et inmobilia, habita et habenda, ubique sint. Renunciantes tantum ad hec omni iuri, racioni et consuetudini contra hec repugnantibus.

Actum est hoc VI° idus ianuarii, anno Domini M° CCC primo.

Sig+num Petri, camerarii, qui hec firmo salvo camerarie in omnibus. Sig+num ffratris Bertrandi, abbatis, qui hec firmo. Sig+num ffratri Berengarii de Nuce, Serratexensis sacriste, qui hec firmo. Sig+num ffratris Bernardi de Ripa, monachi. Sig+num ffratris Arnaldi, monachi. Sig+num Petri, camerarii, qui hec firmo.

Testes huius rei sunt: Berengarius de Sancto Iusto et Bernardus za Rovira et Guillelmus de Angle et Petrus Viyos.

Frater Berengarius de Nuce, Serratexensis sacrista et notarius publicus eiusdem loci et modo abbas, qui hec scripsit et clausit hoc suo sig+no.

1. *Sic.*

234

1303, maig, 15

Venda temporal de les rendes. *Bertran, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, juntament amb la resta de la comunitat, aclaparat pels deutes urgents, ven a Guillem de Riera i a Pere de Santcliment, batlle del monestir a Avià, els censos i la meitat dels ingressos que el cenobi rep a la batllia d'Avià, durant divuit anys, a comptar a partir dels tres següents, a canvi d'11.700 sous barcelonesos de tern, tal com consta en un document de venda lliurat als compradors.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (38,5 × 42,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "CCCXXXI" i "Tots los papers inclusos fan per la dècima de Avià".

Noverint universi quod nos ffrater Bertrandus, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie Serratexensis, et totus conventus dicti monasterii <...> invenimus utile fore et expediens nobis et nostro monasterio et hominibus nostris subscriptam facere vendicionem pro solvendis urgentibus debetis ad que nos et nostrum monasterium et homines nostri tenemur et sumus obligati racione ipsius monasterii pluribus et diversis personis tam christianis quam iudeis, sub maximo pondere usurarum, ad que etiam solvenda valde nos et homines nostri opprimebamur per curias, sagiones et officiales ad querelam, instanciam et requisicionem ipsorum creditorum in maximum dampnum et dedecus nostrum et dicti monasterii et hominum nostrorum, in solvendis terciis, pedagiis et aliis expensis et in magnis usuriis dandis. Ideoque volentes occurrere tanti indempnitati nostri et ipsius monasterii nostri et hominum nostrorum ut cum precio infrascripto possimus solvere universa debita que debimus et ad que nos et homines nostri pro nobis sumus obligati, habita plena deliberatione vendimus et concedimus et vendendo corporaliter tradimus vobis Guillelmo Riera et Petro de Sancto Clemente, baiulo nostro de Aviano, comorantibus in Berga,

et vestris et cui volueritis ad decem et octo annos primos continue venturos et completos XVIII expleta plenarie recollecta, post illos tres annos inmediate completos, per quos vos dictus Petrus de Sancto Clemente titulo vestre empcionis subscripta habere et recipere debetis, videlicet totam decimam et omnes redditus, census, agraria, expleta et partes expletorum, cum medietate proventuum proveniencium infra dictum tempus, que nos et dictum nostrum monasterium recipimus et habere et recipere debemus, in parrochia Sancti Martini de Aviano et in tota baiulia quam vos dictus Petrus de Sancto Clemente pro nobis tenetis ubique. Predictam itaque totam decimam panis, vini, canabi, lini, carnium, caseorum, ovorum et omnium aliorum ad ipsam decimam spectancium et spectare debencium et omnes redditus, census, agraria, expleta et partes expletorum, cum medietatem proventuum ibi proveniencium <...> vendimus et concedimus <...> pretio undecim milium septingentorum solidorum Barchinonensium de terno <...>.

Actum est hoc idus madii, anno Domini millessimo trescentesimo tercio.

Sig+num fratris Bertrandi, abbatis, qui hec firmo*, sig+num fratris Berengarii de Nuce, Serratexensis sacriste, qui hec firmo*, sig+num Petri, camerarii*, sig+num fratris Arnali, monachi*, sig+num fratris Bernardi de Ripa, monachi*, sig+num fratris Guillelmi de Guardiis, monachi dicti monasterii, nos omnes qui predicti laudamus, concedimus et firmamus. Testes huius rei sunt: Raimundus Poncii, baiulus Serratexensis, Bernardonus de Fornellis, Guillelmus de Angulo, Bernardus de Sancto Clemente, Guillelmus d'Olost.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge, hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

235

1303, maig, 15

Venda temporal de les rendes. *Bertran, abat de Santa Maria de Serrateix, juntament amb la resta de la comunitat, ven a Guillem Riera i a Pere de Santcliment, batlle del monestir a Avià, els censos, tant si són proporcionals com si no ho són, amb la meitat dels ingressos que el monestir rep a la batllia d'Avià, durant els pròxims divuit anys un cop n'hagin passat tres. La comunitat del cenobi de Serrateix compta amb dinou*

fidejussors, pagesos de les parròquies de Santa Maria de Serrateix, de Sant Martí d'Avià i de Sant Pau de Casserres.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (28 × 36,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "CCCXXX".

Noverint universi quod nos frater Bertrandus, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie Serratexensis, et conventus ipsius monasterii recognoscentes vendidisse vobis Guillelmo Riera et Petro de Sancto Clemente, baiulo meo de Aviano comorantibus in Berga, ad decem et octo annos primos continue venturos decem et octo expletis plenarie recollettis post illud tempus trium annorum continue venturorum. Per quos, vos, dictus Petrus de Sancto Clemente, titulo empcionis vestre recipere debetis subscripta videlicet totam decimam, redditus, census, agraria, expleta et partes expletorum cum medietate proventuum que nos et monasterium nostrum recipimus et recipere debemus in parrochia de Aviano et in tota baiulia. <...> Pro quibus servandis, complendis et attendendis damus vobis fideiusoris qui nobiscum et sine nobis vobis et vestris de predictis teneantur: Iohannem ça Rocha, Raimundum de Castelleto, Berengarium za Vila, Bernardum za Ruvira, Bernardum de Fabricha, Bernardum dez Quer, Petrum de Comellis iuniorem, Raimunum de Sexalans, Bartholomeum de Manyanachs, Bernardum de Vilardevi, Berengarium de Manyanachs, Iohannem de Manyanachs, Arnaldum de Campo de parrochia Sancti Petri de Serrateix, Petrum de Sobrestrada, Guillelmum de Guilaberts, Iohannem de Paylerols, Petrum de Vilamerey de parrochia de Aviano, Raimundum de Calvinzano de Guitarts et Iacobum de Viduis, filium Garcie de Viduis, de parrochia Sancti Pauli de Casseris <...> unde nos prenominati fideiussores suscipientes in nos sponte hanc fideiussionem precibus dicti domini abbatis et conventus constituimus nos in predictis fideiussoris et principales ex promissionis et paccationis cum eis et sine eis vobis dictis emptoris et vestris <...>.

Actum est hoc idus madii, anno Domini M° CCC° tercio.

Sig+num fratris Bertrandi, abbatis, qui hoc firmo.* Sig+num fratris Berengarii de Nuce, Serratexensis sacriste, qui hoc firmo. Sig+num Petri, camerarii.* Sig+num fratris Arnaldi, monachi.* Sig+num fratris Bernardi de Ripa, monachi.* Sig+num fratris Guillelmi de Guardies, monachi dicti monasterii, nos omnes qui predicta laudamus et firmamus. Sig++++++++++++++++++na Iohannis ça Rocha, Raimundi de Castelleto, Berengarii ça Vila, Bernardi ça Ruvira, Bernardi de Fabricha, Bernardi dez Quer, Petri de Come-

llis, Raimuni de Sexalans, Bartholomei de Manyanachs, Bernardi de Vilardevi, Berengarii de Manyanachs, Iohannis de Manyanachs, Arnaldi de Campo, Petri de Sobrestrada, Guillelmi de Guilaberts, Iohannem de Paylerols, Petri de Vilamerey, Raimundi de Calvinzano de Guitarts, Iacobum de Viduis, fideiussorum predictorum nos qui predicta laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt: Raimundus Poncii, baiulus Serratexensis, Bernardonus de Fornelle, Guillelmus de Angullo, Bernardus de Sancto Clemente et Guillelmus d'Olost.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge, hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

236

1303, maig, 22

Confirmació de compra i cobrament de lluïsme. *L'abat Bertran, del monestir de Santa Maria de Serrateix, confirma a Bartomeu Oliba de Sague la compra que ha fet d'un prat a Ramon de Gispert de Soriguerola i d'un ermal a Ramon d'Olm de Soriguerola i a Julià Gener. S'esmenten les afrontacions i el nou cens establert. L'abat rep trenta-cinc sous barcelonesos de tern, en qualitat de lluïsme i per la concessió feta.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15 × 24,5 cm). Pergamí amb alguna taca i descolorit, Lletres partides a la seva part superior. Al verso: "CCCCL".

Notum sit omnibus quod nos frater Bertrandus, Dei gratia abbas monasterii de Serratex, per nos et omnes successores nostros laudamus semper et confirmamus tibi Bertolomeo Oliba de Saga et tuis illud pratum quod Raimundus Gizpert de Soriguerola tibi perpetuo vendidit in terminis de Soriguerola, a les Calveroles. Et affrontat in prato tuo et in prato Raimundi Mascharos et in campo Raimundi Gispert et in heremo quod fuit Raimundi des Holm cum carta. Et illud heremale quod Raimundus des Holm de Soriguerola et Iulianus gener eius tibi perpetuo vendiderunt in dictis terminis et in dicto loco. Et affrontat in prato tuo de duabus partibus et in terra dictorum venditorum et in terra heredum Bertrandi de Soriguerola <...>. Cum hac presente laudamus semper et confirmamus, itaque tu et tuis habeatis semper et teneatis dictum pratum et heremale pro nobis et successoribus nostris et non vendatis, non alienetis illos sine laudimio nostro et successorum nostrorum.

Et quando vendantur vel alienentur detur nobis foriscapium de precio illorum. Et faciatis tu et tui nobis et nostris successoribus quolibet anno perpetuo pro censu unum pullum galline domestice vel pro illis duos denariis Barchinonensibus, pro illo ovo quod facere debebat dictus Raimundus Gizpert pro dicto prato et pro illo denario quem facere [debebat] dicto Raimundo des Holm et Iuliano genero eius pro dicto heremale, et nullum alium censum <...> nisi tamen dictum pullum vel pro illo dictos II denarios ut superius continetur. Et pro laudimio et concessione predictorum accepimus et habuimus a te XXXV solidos Barchinonenses cor. de terno de quibus sumus bene tui paccati. Renunciantes excepcioni peccunie non numerate et doli.

Actum est hoc XI kalendas iunii, anno Domini Mº CCC tercio.

Sig+num fratris Bernardi, Dei gratia abbatis <...>. Sig+num Raimundi Guizpert et Raimundi des Holm <...>. Testes huius rey sunt: Raimundus de Neva et Bertolomeus Morelli.

Idem Raimundus de Neva mandato notario subscripti hec scripsit <...>. Arnaldi de Boan, publici Podii Cerdani notarii, qui hec subscribo.

237

1304, agost, 15

Establiment. *Pere de Cascall de Berga concedeix en establiment a Pere Mercader i a la seva muller Guillema mig hort que era a la rodalia de Berga [possiblement a Avià], que té com a alou franc a canvi d'un cens anual de dos sous barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15 × 30 cm). Pergamí gairebé il·legible, molt esvaïda, tacat i enfosquit. Només la signatura del notari és escrita amb una tinta diferent, que no s'ha descolorit. Al verso: "LXXXX".

Sit notum cunctis quod ego Petrus de Cascalle de Berga <...> dono, concedo et stabilio vobis Petro Mercader et Guillelme, uxori eius, et vestris et cui volueris perpetuo medium ortum <...> quem pro alodio francho habeo <...> censu quolibet anno, in festo Sancti Michaelis septembris duos solidos Barchinonenses de terno et nichil aliud inde dare vel facere teneamini vos vel vestri <...>.

Actum est hoc XVIII kalendas septembris, anno Domini millessimo CCCº quarto.

Sig+num Petri de Cascalle predicti, qui predictum laudo et firmo. Sig++na Petri Mercader et Guillelme, uxoris eius, predictorum qui predictum laudamus et firmamus. Testes huius rei sunt: Guillelmus Puig, Iacobus Castelli et Guillelmus d'Olost.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge, hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

238

1305, febrer, 2

Reconeixement d'ésser home del cambrer. *Arnau de Cerdans, de la parròquia de Viver, que probablement viu a la vila de Cardona, confessa que és home propi, quiti i soliu d'Arnau Ponç, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix. En reconeixement de la senyoria es compromet a lliurar una unça de pebre cada any per Nadal i a fer homenatge de boca i mans.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12,5 × 20 cm). Pergamí amb taques i gastat.

Noverint universi quod ego Arnaldus de Cerdans, de parrochia de Viverio, confiteor et recognosco vobis fratri Arnaldo Poncii, camerario monasterii Sancte Marie Serratexensis, me esse hominem vestrum proprium, quitium et solidum <...>[1] et in recognicione dominii dabo vobis et successoribus vestris quolibet anno, in festo Natalis Domini, unam unciam piperis <...>. Et insuper facio vobis homagium ore et manibus comendatum. Renuncians ex certa sciencia omni privilegio et inmunitati ville Cardone et cuiuslibet alterius ville, civitatis, castri, populе vel loci <...>.

Actum est hoc quarto nonas februarii, anno Domii M CCC quarto.

Sig+num Arnaldi de Cerdans <...>. Testes huius rey sunt: ffrater Petrus Poncii, monacus dicti monasterii, et Raimundus de Pontibus.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge, hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

1. Com hem dit més amunt, de la majoria dels documents del segle XIV i del segle XV, molt reiteratius i formularis (i sovint mal conservats), només transcriurem les frases més significatives.

239

1305, juliol, 20

Reclamació de delme. *Arnau d'Olivella, cavaller, demana a Pere de Soler, habitant de Cardona, el delme de les olives del mas de la Capçada, del terme de Castelladral.*

[A]. Original perdut.

a.* SERRA I VILARÓ, *Llibre...*, pàg. 254.

El cavaller Arnau d'Olivella, situat a la plaça de Cardona, el 13 kal. VIII de 1305, féu demanda a Pere de Soler, habitant a Cardona, del delme de les olives del mas de ça Capçada.

240

1305, agost, 20

Establiment fet per l'abat. *Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb la resta de la comunitat, concedeix en establiment a Peric Borràs, habitant de Portell [la Segarra], un tros de terra situat en aquest terme. S'esmenten les afrontacions i el cens establert (una quartera de forment).*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (19 × 23 cm). Pergamí en mal estat de conservació, tacat, gastat i esvaït; quasi il·legible. Lletres partides a baix. Al verso: "Portell".

Sit omnibus notum quod nos frater Berengarius, Dei gratia abbas monasterii Serratexensis, <...> damus, concedimus ac etiam corporaliter bona fide tradimus tibi Pericono Boraz, habitatori de Portel, <...> totum illud trocium terre quod habemus seu dictus monasterius habere debet <...> in termino de Portel, ad locum vocatum Serratex, prout afrontat ex prima parte in via que tendit apud Solsona, de II cum Pericono d'Albespi, de Viver,[1] de tercia in termino de Ivora, de IIII cum Berengario de Calonge. Predictum autem trocium damus et concedimus tibi <...> cum ingressibus et exgressibus, melioramentibus [*de tal manera que*] dare et facere de censsu quolibet anno, in festo Sancte Marie Augusti dicto monasterio ac conventui de Serratex unam quarteram frumenti boni, pulcri, novi [...] ad legalem mensuram tritici Cervarie <...>.

Quod est actum XIII kalendas septembris, anno Domini millesimo CCC° V°.

Sig+num fratris Berengarii, Dei gratia abbatis monasterii supradicti. Sig+num Periconi Boraz, qui hoc [...] concedimus.

Sig+num Bernardi Marchaio, sig+num Berengarii Calonge, testium Sig+num fratris Berengarii, Dei gratia abbatis Sancte Marie Serratexensis, qui hec firmamus et laudamus salvo iure Beate Marie in omnibus.

Ego Guillelmus Guilabert iunior, pubicus notarius, qui hoc scripsit [...] et sig+num fecit.

1. *Lectura dubtosa.*

241

1309, agost, 29

Reconeixement de tenir un mas pel monestir i d'ésser home de l'abat. *Ramon Gispert de Soriguerola confessa que té per Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, el mas anomenat d'en Gispert, a Soriguerola, amb totes les seves pertinences, i que és home propi, soliu i afocat de l'abat, al qual fa homenatge, i del monestir. S'esmenta el cens que ha de donar cada any.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12 × 24 cm). Pergamí en bon estat. Lletres partides a baix. Al verso: "CCCCLXIX".

Sit[1] omnibus notum quod ego Ramundus Gizbert de Soriguerola confiteor et recognosco vobis fratri Berengario, Dey gratia abbati monasterii Sancte Marie de Sserratex, quod ego teneo pro vobis et dicto monasterio mansum meum vocatum d'en Gizbert de Soriguerola, cum omnibus boveribus, possesionibus, iuribus et pertinenciis eius, et pro illo sum et esse debeo homo propius, solidus, affocatus vestri et monasterii antedicti. Et quod facio et facere debeo focum pro eodem et etiam pro ipso manso facio et facere debeo vobis et dicto monasterio anuatim semper pro censu quinque modios sigl.[2] rectos cum suis trains,[3] minus uno sestario, undecim solidos Barchinonenses, minus I° denarium, quatuor fogacias panis et duas gallinas [...].[4] Hoc est summa omnium censuum, reddituum et omnium terciorum, quartorum et braciatorum baiuli quos et que vobis et baiulo facere debebam aliqua racione hactenus et [...]que <...>. Et faciam insuper ac prestabo vobis semper annuatim pro censu dictos V^e^ modios siligineos minus uno sestario, undecim solidos minus uno denario Barchinonense, IIII^or^ fogacias et duas gallinas. Et faciam nichill [omnibus] ac prestabo omnia alia iura que homo debet facere domino suo iuxta Usatica Barchinone. Et pro predictis omnibus servandis, complendis et nichil

omnibus atendendis obligo mihi omnia bona mea [...] habita et habenda, et facio vobis homagium in presenti [...], unde nos frater Berengarius predictus laudamus, semper concedimus et firmamus tibi Raimundo Gizbert predicto dictum mansum <...>.

Actum est hoc IIII kalendas september, anno Domini Mº CCCº nono.

Sig++na Ramundum, fratris Berengarii, abbatis, predictorum hec laudamus, concedimus et firmamus. Sig++na fratris Arnaldi Ponz, camerarii dicti monasterii, et Berengarii Cogot, baiuli dicti monasterii in Ceritania, qui hec laudamus. Testes huius rey sunt: Bernardus de Mornach, Iohannes Sagrera[5] et Berengarius Cogot, predictus.

Ego Guillelmus Bernardi de Sancto Felice, mandato notarii subscripti, hec scripsi.

Sig+num Arnaldi de Boan, publici Podii Cerdani notarii, qui hec scribo.

1. *Amb un dibuix.* 2. *De* segle *o* sègol. 3. *Potser* tragins. 4. *Segurament* venals. 5. *Lectura difícil.*

242

1310, febrer, 19

Venda privada. *Joan Oliba, fill del difunt Joan Oliba de Berga, que té cura dels béns del seu pare, mort intestat, ven a Berenguer de Cantallops tres masos situats a la parròquia de Santa Maria de Merola, anomenats d'en Sala, del Roig i de la Vila, pel preu de 1.450 sous barcelonesos de tern. El darrer d'aquests masos està sota el domini del castell de Puig-reig. Els altres dos els tenen en franc alou. El motiu de la venda fou l'endeutament del pare del venedor amb el seu cunyat Bertran d'Olvan.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (29 × 33 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca i una mica esvaït. Al verso: "Merola. Mas Roig y mas Sala".

Sit notum cunctis quod ego Iohannes Oliba, filius quondam Iohannis Olibe de Berga, curator datus per curiam Berge in bonis dicti quondam patris mei qui decessit ab intestato <...> volens occurrere et satisfacere debitis in quibus dictus quondam pater meus erat obligatus Bertrando d'Olvan sororio meo pro dote Guillelme uxoris sue, sororis mee, pro quo debito dictus Bertrandus d'Olvan tenebat sub vendicione condicionali terciam partem meam paro-

chiarum Sancti Petri de Madrona et Sancti Vincencii de Merola, que esset [intersa] in proximo venturo Carniprivio Quadragesime, vendo et concedo et trado tibi Berengario de Cantalops et tuis et cui sive quibus volueris perpetuo pro libero et francho alodio, quitio et immuni mansum nominatum d'en Sala et mansum nominaum dez Roigs, quos dictus quondam pater meus pro alodio francho habebat et possidebat in parrochia Sancte Marie de Merola. Item vendo et concedo tibi et tuis <...> illum mansum nominatum de za Vila, quem dictus quondam pater meus habebat et possidebat in dicta parrochia sub dominio castri de Podio Reg [...]. Predictos itaque mansos, tam alodium quam feudum, cum domibus, terris, honoribus et possessionibus, cultis et heremis et hominibus et feminis et redempcionibus personarum et etiam censibus, [redditibus], agrariis et aliis omnibus suis iuribus et pertinentiis que habeo et habere debeo infra parrochiam de Merola pro ut melius et plenius <...> et extraho de meo meorumque iure, dominio et posse et in tuum tuorumque ius, dominium et posse mito et transfero irrevocabiliter precio mille quadringentorum quinquaginta solidorum Barchinonensium de terno <...>. Quingenti solidi pro precio dicti mansi de za Vila, residuum dicti precii pro precio dictorum mansorum de za Sala et dez Roigs, qui sunt alodium franchum <...>. Mandans possessoribus dictorum mansorum quod tibi et tuis et cui volueris de cetero obediant et respondeant prout mihi tenebantur ante contractum huius venditionis <...>.

Actum est hoc undecimo kalendas marcii, anno Domini millessimo CCCº nono.

Sig+num Iohannis Oliba *<jura pels quatre evangelis observar i no anar contra aquesta venda>*. Sig+num Iacobi de Montepesato, baiuli Berge pro domino rege et domina regina Aragone. [Testes huius rei] sunt: Berengarius Oliba, Berengarius dez Portolil et Berengarius abbatis.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge, hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

243

1310, setembre, 7

Reconeixement d'ésser dona del cambrer. *Francesca de Cerdans, que viu a la vila de Manresa, muller de Guillem Tovars, confessa que és dona pròpia, quítia i natural d'Arnau Ponç, cambrer del*

monestir de Santa Maria de Serrateix. En reconeixement d'això, dóna al cambrer i a l'ofici de cambreria, cada any, per la festa de Sant Joan Baptista, un parell de polls bons i rebedors.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11,5 × 31 cm). Pergamí amb algunes taques, molt descolorit. Al verso: "Homenatge de Cerdans", "Serdans".

Sit omnibus notum quod ego Ffrancischa de Cerdans, uxor Guillelmi Thovars, permanens in civitate Minorise cum assensu et voluntate dicti viri mei, confiteor et recognosco vobis domino fratri Arnaldo Poncii, camerario [monasterii] Serratexensis, me esse feminam vestram et successoribus vestris in dicto officio, propiam, quitiam et naturalem <...> itaque nunquam eligam vel aclamabo alium dominum sine vestra licencia et voluntate <...>. Et in recognicione vere dominii dabo vobis quolibet anno, in festo Sancti Iohannis Baptiste, unum par pullorum bonorum et recipientium <...>. Renuncians quantum ad hec scienter et consulte omnia privilegia seu inmunitati cuiuslibet civitatis, ville, castri seu loci <...> et ad mayorem cautelam iuro per Deum et eius sancta quatuor Dei Evangelia a me corporaliter tacta <...> et insuper ffacio vobis homagium ore et manibus comendatum iuxta Consuetudinem Cathalonie et Usaticos Barchinone.

Actum est hoc septimo idus september, anno Domini millesimo trecentessimo decimo.

Sig+num Franchisce[1] de Cerdans <...>. Testes huius rey sunt: Guillelmus de Cura, presbiter, ffrater Berengarius de Fortea,[2] ffrater Petrus Pontii, monachi Serratexensis, Petrus Vinyos et Guillelmus de Angulo.

Ffrater Bernardus de Pontibus, sacrista Serratexensis et notarius publicus, qui hec scribsit et clausit hoc suo sig+no.

1. *Sic*. 2. *Lectura dubtosa*.

244

1311, abril, 23. Berga

Judici. *Plet entre Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, i el seu procurador Pere Berenguer de Nou, d'una banda, i Ponç de Cascall, rector de l'església d'Avià, i el seu procurador Arnau de Cascall, de l'altra, amb relació a la possessió d'uns vasos o recipients. La sentència obliga Ponç de*

Cascall i el seu procurador a retornar els recipients i a pagar les despeses del judici.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (38 × 40 cm). Pergamí amb nombrosos forats molt grossos, sobretot a baix, i amb molts fragments il·legibles.

Sit omnibus manifestum quod in causa que vertebatur inter religiosum fratrem Berengarium, Dei gratia abbatem monasterii Serratexensi, et Petrum Berengarii de Nuce, procuratorem suum, ex una parte, agentes, et Poncium de Cascalle, rectorem ecclesie de Aviano, et Arnaldum de Cascalle, procuratorem eius, ex altera, defendentes, sub examine Petri de Santa Cruce, tenentis locum oficialis in dechanatu Bergitanensi pro domino episcopo Urgellensi. [*Fou lliurat libel per part de l'abat contra Ponç de Cascall, rector de l'església de Sant Martí d'Avià, que va reconèixer que havia rebut i tenia en comanda de l'abat*] duas tinas et tres tonas et duos barrils et tres archas, que vasa sunt in duobus cellariis seu domibus infra sacrariam dicte ecclesie, que dicta vasa bladaria et vinaria <...> promisit, dictus Poncius, reddere et tradere dicto abbati vel successoribus suis, abbati seu abbatibus dicti monasterii, incontinenti cum per ipsum abbatem vel successores suos inde esset requisitus et si per dilacione restitucionis dicte comande oporteret ipsi abbati vel successoribus suis missiones aliquas facere vel dampnum aliquod sustinere totum promisit dictus Poncius restituere et emendare dicti abbati et successoribus suis <...> unde cum dictus Poncius de Cascalle requisitus, per dictum abbatem predicta vasa sibi reddere et tradere contradicat petit idem abbas dictum Poncium sibi sentencialiter condempnari et condempnatum compelli ad reddendum et tradendum sibi dicta vasa iusticia mediante. Petit etiam eudem Poncium sibi condempnari in expensis factis pro hac lite protestans [...] faciendis de cetero vestri dicti iudicis oficium implorando hec ponit et petit salvo iure <...> [*Per la seva banda, Ponç de Cascall lliura un libel davant el discret Pere de Santacreu contra l'abat de Serrateix, dient que l'abat li devia unes albergues que a causa del temps transcorregut* —videlicet XV annorum—, *estima que valen uns tres-cents sous barcelonins de tern. Demana doncs aquests sous i que l'abat sigui condemnat*]. Et dies assignata ad faciendam sentenciam ad diem veneris qua legebatur nono kalendas madii, anno infrascripto qua die [*fou dictada sentència*] ut sequitur:

Unde ego Petrus de Sancta Cruce, tenens locum oficiale domini Urgellensis episcopi in dechanatu Bergitanensi, visis peticionibus

utriusque partis <...>, habita deliberacione suficienti et consilio peritorum sacro sanctis quatuor Dei Evangeliis coram me positis, habendo pro occulis solum Deum quia constat mihi tam per confessione Poncii de Cascalle, rectore predicti, quam per quoddam instrumentum publicum [...] quod dictus Poncius confessus fuit et recognovit dicto abbati se recepisse et tenere in comanda sua duas [...] et tres tonas et duos barrils et tres archas <...> que etiam vasa primisit dictus Poncius reddere et tradere dicto [...] requisitus ideo condempno sentencialiter dictum Poncium et eius procuratorem dicto domino abbati et procuratori [...]endum sibi vasa predicta. Preterea qua constat mihi, dictum Poncium non probasse predictum abbatem [...]. Ideo dictum abbatem et eius procuratorem [...] dicto Poncio et eius procuratorii super predictis CCC solidis perpetuum scilencium imponendo [...].

Lata fuit hec sentencia in villa Berga [...] nono kalendas madii, anno Domini millessimo CCC° undecimo.

[*Testimonis*:] Raimundo de Sancto Saturnino, capel[...] Noheto, Guillelmo Riera, Petro de Canalibus, filio Petri Raimundo Paliada [...] iuniore, Bartholomeo za Serra, presbitero, Iacobo de Alodio, et pluribus aliis. [*S'esmenten les despeses: cent sous barcelonesos de tern, que ha de pagar Ponç de Cascall i el seu procurador*]. Sig+num mei Petri de Sancta Cruce, tenentis locum officiale qui hanc [...].

[*Escrit per*:] Berengarius Cardona, scriptor [...].

245

1311, agost, 26

Venda del domini útil d'unes terres. *Romeu, fill de Berenguer de Vila, i la seva mare, Manresa, del mas Gener de la parròquia de Serrateix, venen a Arnau de Camp un camp i una terra anomenats "des Pujol". Aquesta terra, situada a la parròquia de Serrateix i de la qual s'esmenten les afrontacions, era sota el domini de la sagristia del cenobi de Santa Maria de Serrateix i va ésser venuda pel preu de setanta sous barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (31 × 22 cm). Pergamí molt tacat, gastat i descolorit. Al verso: "Serrateix".

Noverint universi quod nos Romeus, filius Berengarii de Villa et Minorisa mater dicti Romei, de manso Januarii, de parrochia

Serratexensi <...>, gratis et ex certa sciencia, per nos et per omnes nostros presentes et futuros, vendimus et concedimus tibi Arnaldo de Campo et tuis [aut qui volueris] perpetuo illum nostrum campum et terram qui vocatur dez Puyol, quod Berengarius de Villa, quondam pater meus et vir dicte Minorise, emit a Matheo de Podio et uxoris eius, Berengarie. Quam dictam honorem est in parochia Serratexensi, sub dominio monasterii Serratexensis et oficio sacristie dicti monasterii. Prout affrontatur ex una parte in carraria que tendit de manso de sa Cal versus mansum vestrum de Campo, et de secunda parte in via qui vadit ad manssos de Villadecha, de tercia et de IIIIª in via que vadit de manso de Casteleto ad supradictum mansum de Campo. Predictum itaque campum et terram, cum introitibus et exitibus suis, arboribus diversorum generum et pertinenciis universis et singulis <...> vendimus et concedimus tibi et tuis au<t> cui volueris perpetuo et transferimus irrevocabiliter, precio septuaginta solidis monete Barchinonensis [de] terno <...>. Et cum hoc publico instrumento perpetuo valituro inducimus te [...] corporalem possessionem iuris et facti, pleno iure tanquam iurem tuam propriam, ad habendum, tenendum, omnique tempore in pace possidendum, dandum, vendendum, impignorandum seu alienandum et ad omnes tuas tuorumque voluntates libere faciendas <...>, salvo tamen iure domini supradicti sacrista Serratexensis et duas libras ceree que fit predicto sacrista predicta terra <... *Juren sobre els quatre Evangelis*>.

Actum est hoc septimo kalendas septembris, anno Domini millessimo trescentessimo undecimo.

Sig++na Romei et Minorise, matris ipsius <...>. Sig+num ffratris Bernardi de Pontibus, sacriste <...>. Testes huius rey sunt: Raimundus Poncii, baiulus Serratexenis, Petrus Vinyos, Andreas de Comelis et Guillelmus de Angulo.

Ffrater Bernardus de Pontibus, sacrista Serratexensis et notarius publicus, qui hec scripsit et clausit hoc suo sig+no.

246

1311, desembre, 11. Berga

Judici. *Plet entre Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, i Ponç de Cascall, rector de l'església de Sant Martí d'Avià, amb relació a uns vasos de vi i de gra que hi ha als cellers i a les cases de l'església.*[1] *Se sentencia que són de l'abat,*

però que Ponç de Cascall els pot tenir, mentre visqui, a canvi de lliurar cada any dos sous de moneda barcelonesa de tern. També s'assenyala que Ponç de Cascall, durant dos anys, pot arrendar a un prevere adequat la seva església de Sant Martí d'Avià i durant aquest temps pot deixar de residir-hi.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (35 × 35 cm). Pergamí en mal estat amb dos forats grossos a la banda esquerra. Abecedari partit a dalt del document. Al verso: "CCCCLXII".

Noverint universi quod cum questio mota fuisset per reverendum dominum Berengarium, Dei gracia abbatem monasterii Sancte Marie Serratexensis, contra Poncium de Cascallis, rectorem ecclesie Sancti Martini de Avidano, super quibusdam vasis vinariis et bladariis, que sunt in cellariis seu domibus dicte ecclesie Sancti Martini de Avidano. Que vasa dictus dominus abbas asserabat ad se pertinere et quod dictus rector confessus fuerat cum instrumento se tenere dicta vasa in comanda dicti domini abbatis. Et super hoc lis esset diucius agitata coram venerabili Petro de Sancta Cruce, iurisperito tunc tenente locum officialis domini episcopi Urgellensis in dechanatu Berguitani. Et sentencia lata fuisset per dictum Petrum de Sancta Cruce, pro dicto abbate. A qua sentencia, dictus Poncius de Cascalle, rector predictus, appellavit inscrip[tis] ad reverendissimum dominum fratrem Raimundum, divina misseracione Urgellensem episcopum. Tandem pendente dicta appellacione compromisserunt dictus dominus abbas super predictus et dictus Poncius de Cascalle in Petrum za Coma, vicarium ecclesie Sancte Eulalie de Berga, et Petrum Berengarii de Nuce, capellanum de Albiols, tanquam in arbitros arbitratores seu amicabiles compositores utraque pars, sub pena ducentorum solidorum Barchinonensium de terno, ut in compromiso inde confecto, auctoritate notarii infrascripsti, lacius continetur. [Els àrbitres es pronuncien de la forma següent:] Item dicimus et pronunciamus sub eadem pena quod dictus Poncius [...in vita] sua tantum tenere vasa vinaria et bladaria, que dictus dominus abbas habet in cellariis dicte ecclesie de Avidano, ex quibus vasis [...] capellanus precario nomine dicti domini abbatis, in vita sua [... i a canvi de pagar anualment dos sous de moneda barcelonina de tern, en la data de Sant Miquel de setembre]. Et post eius obitum, quod dicta vasa dictus abbas et eius monasterium habeant ad suas voluntates faciendas absque aliqua contradiccione et impedimento successorum dicti Poncii <...>. Item dicimus et pronunciamus, sub eadem pena, quod cum dictus Poncius arrendavit cum assensu dicti domini episcopi Urgellensis, eclesiam suam

Sancti Martini de Avidano et redditus ipsorum ecclesie et iura sua, ad duos annos primos venturos, sine residencia, quam ibi facere non teneatur, quod dictus dominus abbas, infra dictum tempus, non contradicat. Immo dictus dominus abbas dictum dominum episcopum quod non compellat dictum Poncium de Cascallis ad faciendum ibi residenciam personalem dum tamen teneat ibi dictus Poncius de Cascalle presbiterum idoneum et suficientem ad regendum ipsam ecclesiam et parochianos eiusdem per totum dictum. Quibus dictus dominus episcopus incontinenti, ad preces domini abbatis, inclinatus consentiit et ea approbavit <...>.

Actum est hoc tercio idus decembris, anno Domini millessimo CCC° undecimo.

Sig+num [Berengarii ...] laudamus, concedimus et firmamus, in presencia domini episcopi Urgellensi, in villa Berga, in [...] Poncii de Cascallis, rectoris ecclesie Sancti Martini de Avidano, predicti, qui [...]. Testes huius rei sunt: frater [...] Portelle, Bernardus de Gosos, miles, Guillelmus d'Alp, capellanus de Pontibus, et Bernardus de Prato [...], et plures alii.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge [...] et clausit hoc suo [sig+no].

1. *Trobem documentat aquest enfrontament entre l'abat i Ponç de Cascall al doc. 244.*

247

1312, abril, 13

Redempció de servitud. *Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, allibera de tota senyoria, jurisdicció i servitud Jaume d'Asemort, de la parròquia de Serrateix, i els seus descendents a canvi de rebre vuitanta sous barcelonesos de tern.*[1]

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16 × 24,5 cm). Pergamí molt esvaït. Al verso: "LVII".

Sit notum cunctis quod nos frater Berengarius, Dei gratia abbas Serratexensis, ex certa sciencia, per nos et omnes successores nostros <...> solvimus et difinimus et de toto dominio et iurisdiccione, servitute nostri et nostrorum successorum penitus liberamus, aquitiamus et eicimus te Iacobum de Asino Mortuo et omnem prolem tuam natam et nascituram et omnia bona tua <...>. Hanc autem absolucionem et difinicionem fecimus nobis <...> ad

omnes tuas voluntates inde libere faciendas <...>. Ita quod liberi et absoluti possitis tu et prolis tua nata et nascitura, cum omnibus bonis tuis <...> ubique volueritis ire, stare et redire, cohabitare et residenciam facere, contrahere et testari et quemcumque dominum vel dominos seu dominam volueritis facere vel eligere et omnia alia et singula facere que libera persona <...>. Accepimus a te octuaginta solidos Barchinonenses de terno <...>.

Actum est hoc idus aprilis, anno Domini Mº CCCº duodecimo.

Sig+num Berengarii, Dei gratia abbas Sancte Marie Serratexensis, qui hec laudamus et firmamus.

Testes huis rey sunt: Raimundus Poncii, baiulus, Petrus de Condemines et Berengarius de Santo Iusto.[2]

Frater Bernardus de Pontibus, sacrista Serratexensis et notarius publicus, qui hoc scribsit et clausit hoc suo sig+no.

1. *És el primer document de redempció o d'alliberament de servitud que trobem en aquest fons documental. A partir d'aquest moment, i durant uns anys, aquesta mena de documents van ser força normals (docs. 248, 258, 261, etc.).* 2. *Sic.*

248

1312, juliol, 8

Redempció de servitud. *Bernat de Ponts, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, allibera de la senyoria, la jurisdicció i la servitud una filla de Pere de Coromines, muller de Joan de Castellet, de la parròquia de Santa Maria de Serrateix, i tota la seva descendència, a canvi de deu sous barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16 × 27 cm). Pergamí esvaït i tacat; es llegeix amb dificultat. Al verso: "Absolució feta del mas de les Coromines de Castelladral".

Sit omnibus notum quod nos frater Bernardus de Pontibus, sacrista monasterii Serratexensis, ex certa sciencia, per me et omnes successores nostros, solvimus et diffinimus et de recto dominio et iurediccione, servitute nostri et nostrorum successorum penitus liberamus, aquitiamus et eycimus te Romiam, filiam Petri de Condeminis et uxorem Iohannis de Castelleto, et omnem prolem tuam nascituram et [...]quam abstrahis dicti mansi de Condemines et omnia bona tua et ipsius prolis mobilia et inmobilia, habita et habenda [...]. Hanc autem absolutionem et diffinicionem facimus tibi et tuis perpetuo sicud melius dici et intelligi potest <...> et ad

omnes tuas voluntates libere faciendas. Ita quod libere et absolute possis tu et prolis tua nascitura, cum omnibus bonis tuis et ipsius [...] habendis ubique volueris ire, stare et redire, cohabitare et residenciam facere, contrahere et testari et quemcumque dominum vel dominos seu dominam volueritis facere et eligere et omnia alia et singula facere que libera persona et suis iuris facere potest ubique. Pro hac autem diffinicionem et absolucionem accepimus a te decem solidos Barchinonenses de terno <...>.

Actum est hoc VIII idus iulii, anno Domini milesimo CCC duodecimo.

Sig+num fratris Bernardi de Pontibus, sacriste, qui hec laudamus et firmamus. Testes huius rei sunt: Raimundus Poncii, baiulus Serratexensis, et Berengarius de Sancto Iusto.

Ffrater Bernardus de Pontibus, sacrista Serratexensis et notarius publicus, qui hec scribsit <...>.

249

1312, juliol, 22

Reconeixement d'ésser home de l'abat. *Pere Serra, que fou de la parròquia de Queixans i va pertànyer a una altra senyoria, arran del seu casament amb Cerdana, del mas "d'en Novell", de Soriguerola, redimeix l'antiga senyoria i es reconeix home propi i soliu de l'abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, per raó de l'esmentat mas.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10,5 × 29 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "CCCCLXXXXIV".

Notum sit omnibus quod ego Petrus Serra qui fui de parrochia de Quexans, atendens et recognoscens me matrimonialiter collocasse in manso vocato d'en Novell de Soriguerola, cum Cerdana, uxore mea, cuius dictus manssus est, qui tenetur pro abbate et monasterio de Serrateix, et me redemisse a nobili domino comite Fucxensi et eius dominacione, cuius homo eram proprius. Nunc autem carus venerabilis dominus ffrater Berengarius, Dei gratia abbas dicti monasterii, emparavisset mihi seu emparari fecisset, ne dictum manssum intrarem donec homagium et fidelitatem eidem domino abbati fecissem et recognovissem me esse eiusdem hominem. Idcirco confiteor et in veritate recognosco dicto domino abbati licet absenti et tibi notario publico infrascripto nomine ipsius stipulanti et recipienti et tibi Berengario Cogot, baiulo et

procuratori in Ceritania predicto abbate, [...] eiusdem recipienti quod sum et esse debeo homo proprius et solidus dicti abbatis et monasterii eiusdem, racione dicti manssi dicte uxoris mee. Et promito eidem domino abbati licet absenti et tibi notario infrascripto nomine ipsius stipulanti et recipienti et dicto monasterio facere et solvere omnes censsus, terremerita et alia iura que predicto manso fieri debent et sunt fieri consueta subdens me et prolem meam, natam et nascituram, iugo et imperio dominacionis dicti domini abbatis et facio tibi dicto Berengario Cogot recipienti nomine dicti domini abbatis homagium ore et manibus comendatum.

Actum est hoc XI kalendas augusti, anno Domini M CCC duodecimo.

Sig+num Petri Serra predicti qui hoc laudo. Testes huius rei sunt: Bertolomeus Faber, Matheus d'en Bord et Raimundus Cog.

Guillelmus Cog, publicus Podii Ceritanensis notarius, hec scrip+sit.

250

1313, gener, 31

Donació a la filla. *Guillem de Calabuig i la seva muller Ermessenda, de la parròquia de Sant Vicenç de Navel, amb el desig que llur filla Elisenda es pugui maridar amb Amat de Puigbell, li donen les cases que tenen a Navel juntament amb l'honor. Es reserven, però, una casa per viure-hi i vint sous barcelonesos de tern que han de servir per cobrir les despeses de llur enterrament.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (7,5 × 28 cm). Pergamí en bon estat, amb algunes taques.

Noverint universi quod nos Guillelmus de Calabuig et Hermesen, uxor eius, de parrochia Sancti Vincencii de Navel, volentes quod tu Elicsendis, filia nostra matrimonio, contraas cum Amat de Pugbel, de parrochia Serratexensi, in hoc tempore nupciarum heredamus te et damus tibi pro tua hereditate et legitima paterna et materna donatione firmissima et irrevocabili inter vivos, domos quas habemus aput Navel et omnem honorem quem habemus et hinc debemus prope vel longe. Et hoc damus tibi et tuis ad tuas voluntates faciendas. Ac tamen retinemus nos inter me et uxorem meam, pro animabus nostris, ad diem obitus nostri, viginti solidos Barchinonenses de terno. Et si nobis necesse fuit in vita nostra, retinemus unam domum in qua valeamus residenciam facere in

diebus vite nostre. Si quo autem iure, racione vel consuetudine possemus contra presentem donacionem [...] illi iuri, racioni et consuetudini penitus renunciamus.

Actum est hoc II kalendas febroarii, anno Domini Mº CCCº XII.

Sig+num Guillelmi de Calabuig, Ermessendis, uxor eius qui predicta laudamus et firmamus. Testes huius rei sunt: Franciscus de Navel et Raimundi Poncii, villici Serratexensis.

Sig+num Constantini de Podio, rectoris ecclesie Sancti Petri Serratexensis, qui hec scripsit die et anno quo supra.

251

1314, octubre, 13

Establiment d'un mas. *Pere de Santcliment, batlle del monestir a Avià, habitant de Berga, estableix Joan Rossinyol i la seva muller Maria, de la parròquia de Coforb, al mas de Riu, també anomenat de "s'Abadia", situat en aquesta parròquia de Coforb. S'esmenten les afrontacions i el cens que hauran de lliurar anualment i s'estableix que han d'ésser homes propis, quitis i solius del monestir i que han de pagar una entrada de quatrecents cinquanta sous barcelonesos de tern.*

[A]. Orginal perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia (27,5 × 40 cm). Pergamí en bon estat. Al verso: "CCLXXXVII" i "a".

C. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Trasllat fet "a XIIII kalendas aprilis, anno Domini MCCCXX secundo, per Berengarii Cardona publici notarii ville Berge."

Hoc est translatum sumptum fideliter a quodam originali instrumento tenor ipsius sequitur in hunc modum:

Noverint universi quod ego Petrus de Sancto Clemente, baiulus de Aviano, comorans in Berga, ex certa sciencia dono et stabilio atque vendo et concedo et in emphiteosim concedo et trado vobis Iohanni Rossinyol et Marie uxori eius, de parrochia Sancti Martini de Focorp et vestris et cui volueritis perpetuo domos et staticham mansi de Rivo, alias nominati de za Badia, qui est in dictam parrochiam cum terris et honoribus qui sunt de pertinenciis ipsius mansi, scilicet sicut terminatum est et termini sunt ibi positi et ficxi. Predictas itaque domos et staticham et terram dicti mansi cum introitibus, exitibus suis, arboribus et pertinenciis et ademprivis

dono et stabilio, vendo et concedo vobis et vestris et cui volueritis perpetuo sicut est de barcheria a amunt versus columbarium et de torrente vinee, qui ibi [con]suevit esse, usque ad torrentem de les Fons de la Picha et usque ad mansum de Vilario sicut termini sunt ibi iam ficxi et determinati et usque ad carrariam superiorem qua iter apud Farners, ad habendum, tenendum omnique tempore, in pace possidendum, dandum, vendendum, inpignorandum seu alienandum et ad omnes tuas tuorumque voluntates inde semper libere faciendas et quod vos et successores vestri in dicto manso residentes sitis homines proprii, quiti et solidi monasterii Sancte Marie Serratexensis, sub cuius dominio est dictus mansus. Et a proximo venturo festo Omnium Sanctorum usque ad unum annum primum venturum populetis et faciatis residenciam et homagium pro dicto manso seu staticha et terris venerabili abbati dicti monasterii et faciatis censum ipsi monasterio fieri consuetum, sciliçet unum sestarium frumenti, unum sestarium ordei et unum sestarium cibate pulcrum et recipientem ad rectam mesuram Berge et duos solidos et unum denarium Barchinonenses de terno et alium censum qui fit et fieri consuevit dicto monasterio de Serrateix et ecclesie Sancti Martini de Focorp et nichil aliud mihi vel meis facere tenearis pro predictis, salvo iure et dominio, censum et taschamdicti monasterii qui ibi recipere consuevit. Et sub dicta forma faciam vos et vestros et quos volueritis predicta facere, tenere et habere in pace perpetuo quod possidere contra omnes personas sub obligacione omnium bonorum meorum mobilium et inmobilium, habitorum et habendorum ubique sint. Pro introitu autem huius stabilimenti seu acquissicionis accepi a vobis quadringentos quinquaginta solidos monete Barchinonensis perpetue de terno, super quibus renuncio excepcioni peccunie non recepte et doli et de eis promito componere de tercio seu laudemio sibi competenti pro hac alienacione, cum dominio abbate Serratexensi et vos facere quitios de dicto [ter]cio seu laudimio <...>.

Actum est hoc tercio idus october, anno Domini M° CCC° quarto decimo.

Sig+num Petri de Sancto Clemente predicti. Sig++na Iohannis Rossinyol et Marie, uxoris eius, iurantis predictorum qui hec laudamus et firmamus. Sig+num Berengarii, Dei gratia abbatis monasterii Sancte Marie Serratexensis, qui hec laudamus et firmamus salvo iure Beate Marie in omnibus. Testes huius rei sunt: Raimundus de Pinyana, iurisperitus, Bernardus de Fornelle et Raimundus Bardina.

Bernardus de Pontibus, notarius publicus Berge, hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

Sig+num Berengarii Cardona, publici notarii ville Berge, quod hoc presentis translatum <...> scribi feci <...> et clausi XIIII kalendas aprilis, anno Domini millessimo CCCº XXº secundo.

252

1315, febrer, 14-28

Reconeixement de pagament. *Romeu Gras, Bernat de Llobera, clergue, i Arnau de Gargallà, marmessors del difunt Mascaró, clergue de Cardona, reconeixen haver rebut de l'abat Berenguer de Santa Maria de Serrateix cinc-cents sous barcelonesos de tern per la venda del censal de quaranta sous que el difunt rebia.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 23 cm). Pergamí tacat, esvaït, amb un tros tallat al costat lateral dret.

Sit omnibus notum quod nos Romeus Gras, Bernardus de Lobera, clerici, et Arnaldus de Gargalano, manumissores et exequtores ultimi testamenti Bernardi Mascaroni quondam clerici Cardone, ex certa sciencia recognoscimus vobis venerabili fratri Berengario Dei gratia abbati monasterii Serratexensis, quod solvistis nobis omnes illos quingentos solidos Barchinonenses de terno quos nobis promisistis dare et solvere pro predicta vendicionis quam vobis fecimus perpetuo de quadraginta solidis Barchinonensibus [de terno] annuatim scensuales quos [dictus] deffunctus recipiebat in Plano de Belstar[1] ut plenius continetur in instrumento publico <...>.

Actum est hoc [...] kalendas marcii, anno Domini Mº CCCº quartodecimo.

Sig+++na Romei Gras, Bernardi de Lobera et Arnaldi de Gargala [...]. Testes huius rey sunt: Petrus Xorn, iurisperitus, Berengarius za Vinya et Raym[undus ...], sacrista, et Berengarius Teiani.[2]

Raymundus de Nague, notarius publicus Cardone, hec scribsit et clausit hoc suo sig+no.

1. *Lectura molt insegura.* 2. *Lectura dubtosa.*

253

1316, juliol, 4

Reconeixement d'ésser homes de l'abat. *Pere de Vinyós i la seva muller Romia, de la parròquia de Santa Maria de Serrateix, i els seus fills —llevat de Maria i de Sibil·la que són de l'abat de Serrateix— reconeixen que Arnau Ponç, cambrer d'aquest monestir, és llur senyor propi i natural, per raó del mas del Bosc, en el qual prometen d'habitar-hi. S'estableixen les condicions de l'alliberament de la dona i dels fills.*

A. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (20 × 18,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Fragment superior del pergamí, amb lletres partides. Al verso: "Mas Bosch", "n. 81".

A'. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (17,5 × 19 cm). Fragment inferior d'un pergamí, amb lletres partides. Al verso: "nu. 51".

Sit omnibus notum quod nos Petrus Viyos et Rumia, uxor eius, de parrochia Serratexensi, ex certa sciencia, per nos et omnem prolem meam natam et nacituram, preter Mariam et Sibiliam que sunt de dominio domini abbatis Serratexensis, elegimus, dedimus et facimus vos ffrater Arnaldum Poncii, camerarium monasterii Serratexensis, in dominum meum proprium et naturalem, ratione mansi de Nemore vestri, in quo promitimus cohabitare, unde convenimus et promitimus per nos et meos successores bona fide et firma stipulatione obedire et respondere vobis et vestris successoribus de omnibus et per omnia de quibus quilibet homo proprius et solidus et glebe astrictus suo proprio et naturali domino obedire et respondere tenetur et debet <...>. Et si forte nos non poteramus remanere in supradicto manso de Nemore, in recognicione veri domini dabimus vobis quolibet anno unusquisque nostrum de festo natale Domini unam hunciam piperis. Renunciantes <...> omni privilegio seu inmunitati cuiuslibet civitatis, ville, castri seu loci. Et insuper facimus vobis homagium ore et manibus comendatum iuxta Consuetudinem Cathaloniam et Usaticos Barchinone. Unde nos ffrater Arnaldus Poncii, camerarius supradictus, atendens multa et grata servicia que vos Petrus et Rumia supradicti diu nobis exibuistis et cotidie exibere proponitis concedimus vobis <...> quod infantes vestri si voluerint eligere alium dominum quod possint eligere sive exire de dominio nostro dum tamen solvant nobis vel successoribus nostris quinque solidos Barchinonenses de terno et supradicta Rumia, uxor tua, possit exire dum tamen solvat nobis vel nostris successoribus decem solidos. Et si contigeret eos vel eam

exire de dicto manso de Nemore quod possint exire cum omnibus rebus que in illo tempore habuint. Hanc autem concessionem et gratiam vobis facimus sicut melius dici et inteligi potest <... *juren sobre els quatre Evangelis*>.

Actum est hoc IIII nonas iulii, anno Domini Mº CCCº XVIº.

Sig+num Petri Vi<n>yos et Rumie, uxoris eius, [...]. Testes huius rei sunt: Iacobus de Casanova et Raimundus de Sexelans et Iacobus de Villadecans.[1]

Sig+num Constantini de Podio, rectoris ecclesie Sancti Petri Serratexensis, tenentis locum discreti ffratris Bernardi de Pontibus, sacriste monasterii Serratexensis et notarii dicti loci, qui hoc scripsit et clausit die et anno quo supra.

1. *A'*: Villadeca.

254

1317, desembre, 28

Venda de l'obligació de pagar un cens. *Romeu de Pedraforn i la seva muller, Guillema, de la parròquia de Gironella, es comprometen amb Bernat de Prat, mercer de Berga, per cent seixanta sous barcelonesos de tern, a lliurar, perpètuament, un cens d'una cinquena part de les collites de cereals, una cinquena part de les de vi, setze diners barcelonesos de tern, una quartera de forment segons mesura de Berga i dos quarters i mig de vi. El mas era del cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, el qual rebia la tasca.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (26 × 30 cm). Pergamí gairebé il·legible. Al verso: "Gironella. Peraforn. nº 2".

Noverint universi quod nos Romeus de Pedraforn, de parrochia Sancte Eulalie de Gerundella, et Guillelma, uxor eius, <...> vendimus et concedimus vobis Bernardo de Prato, merzerio Berge <...>, perpetuo scilicet censum sexdecim denariorum Barchinonensium de terno et unius quartere frumenti ad mensuram Berge et quinque medium quarterorum vini et quintam partem vini et quintum de fructibus bladi salva tascha quam ibi recipit monasterium Serratexensis et camerarium ipsus monasterii <...> Pro precio autem huius vendicionis accepimus a vobis centum [sex]saginta[1] solidos Barchinonenses de terno <...>.

Actum est hoc V kalendas ianuarii, anno Domini Mº CCCº XVIIº.

Sig++na Romei de Pedraforn et Guilelme, uxoris eius <...>. Testes huius rey sunt: Guillelmus de Nuce, Arnaldus [...] et Guillelmus de Pad[...].

Petrus Serra, notarius publicus Berge, hoc scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

1. *Algunes paraules són molt difícils de llegir.*

255

1319, novembre, 9. Castelladral

Préstec a canvi d'un cens anual. *Arnau Llobet i el seu fill, Arnaldó Llobet, amb la seva muller, Ermessenda, i el seu fill, Bernadó, de la parròquia de Valldeperes, a canvi de quatre-cents cinquanta sous barcelonesos de tern, es comprometen a lliurar, cada any, a Berenguer d'Aguilar, prevere, habitant de Cardona, la quarta part de les collites de cereals, vi, oli i altres esplets de la meitat de llur mas —l'altra meitat la tenien pel cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix— i dos sous barcelonesos de tern per la meitat d'un hort i per un farraginal, dels quals no han de donar la quarta —llevat de l'oli de les oliveres. S'esmenten les afrontacions i les condicions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (27 × 48,5 cm). Manca un tros de pergamí, a baix a l'esquerra. Al verso: "Carta de venda que en Lobet de Valdeperas fa de la quarta dels fruits de sa heretat a Berenguer de Aguilar de Cardona", "Valdaperas e Cardona. nº 18" i "Any 1319".

Noverint universi quod nos Arnaldus Lupeti et Arnaldonus Lupeti, ffilus eius, et Ermessendis, uxor eiusdem Arnaldoni, et Bernardonus, filius ipsorum Arnaldoni et Ermessendis, de parrochia Valle Petrarum, ex certa sciencia, per nos et omnes successores <...>, vendimus et concedimus vobis Berengario de Aquilario, presbitero habitatori Cardone <...>, videlicet quartam partem integriter bladi et vini, olei et omnium aliorum expletorum proveniendorum ex omnibus et singulis terris, honoribus, vineis et possessionibus totius medietatis mansi nostri et etiam dominium, faticam, emparam et plenum ius in omnibus in perpetuum et tercium sive laudimium prout est consuetudo sive usus loci de Valdeperes dari ex omnibus vendicionibus et aliis quibuslibet alienacionibus faciendis de cetero ex dictis terris <...>. Item vendimus vobis et vestris

perpetuo duos solidos Barchinonenses de terno scensuales tribuendos vobis et vestris in festo Natale Domini, perpetuo, annuatim, super medietate dicti orti et super quodam ferreginali. De quibus orto et ferreginali non teneamur vobis dare quartam partem nisi de olivariis qui ibi sunt plantate et plantande. Affrontant autem dicti honores terre, vinee et possessiones medietatis dicti mansi et medietatis dicti orti, cum alia medietate dicti mansi, in qua camerarius Serratexensis recipit quartam partem, prout sunt limites ibi fixi, et cum honore Petri Sunyer, vocato Pedrera, et cum honore Petri, filii Arnaldi Lupeti quodam, et cum honore del Toçal del Vinyal, quem tenemus pro Arnaldo z'Olivela milite. Predicta vero domus et dicta ferreginalia affrontant cum domibus nostris quas tenemus pro dicto camerario et cum domibus dicti Petri Lupeti et cum via publica del Prat et cum campo del Pedro et cum honore Petri Sunyer. Predictam autem quartam partem bladi, vini et olei et omnium aliorum expletorum et etiam predictum dominium, faticam, emparam et plenum ius, in omnibus, in perpetuum, et tercium sive laudimium, prout est consuetudo sive usus in dicto loco de Valdeperes dare, vendimus et concedimus vobis et vestris perpetuo pro franchum, liberum et quitium alodium, pure, libere et absolute et sine omni condicioni et retencione nostri et nostrorum <...>. El quod dictam quartam partem dabimus vobis bene et fideliter et sine omni fraude et quod non sicabimus vel triturabimus nec vindemiabimus nec alia expleta colligemus sine vobis vel nuncio vestro autem sine vestri et vestrorum licencia et voluntate. Pro precio autem huius vendicionis dedistis nobis et solvistis quadringentos quinquaginta solidos Barchinonenses de terno. Ex certa sciencia sponte iuramus et iurando promitimus per Deum et eius sancta quatuor Evangelia, corporaliter a quolibet nostrum manu tacta, predicta omnia attendere et complere <...>.

Actum est hoc quinto idus novembris, anno Domini Mº CCCº decimo nono.

Sig+num Arnaldi Lupeti, sig+num Arnaldoni, filii eius, sig+num Ermessendis, uxoris eiusdem Arnaldoni, sig+num Bernardoni [filii ipsorum] Arnaldoni et Ermessendis <...>. Testes huius rey sunt: Petrus Fferrarii et Guillelmus de Fonte Calido, presbiter.

[Petr]us Fferrarii, rector ecclesie Castri Edralis et notarius publicus eiusdem locii, hec scribi feci, iuxta recepcioni notule Guillelmi de Conemina, tunc regentis dictam ecclesiam <...>. Sig+num apposui pridie kalendas madii, anno Domini Mº CCCº vicesimo octo.

256

1319, desembre, 5

Confirmació de pagament d'un cens. *Arnaldó Llobet, la seva muller, Ermessenda, i llur fill, Bernardó, de la parròquia de Valldeperes, prometen a Berenguer d'Aguilar, prevere, habitant de Cardona, que compliran l'establert en un altre document (document 255) amb relació a la venda d'una quarta part de les futures collites, amb el lliurament de dos sous censuals i amb la cessió d'uns drets sobre les terres que tenen a Valldeperes, sota la senyoria d'Arnau d'Olivella.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (25 × 30,5 cm). Pergamí en mal estat de conservació, tacat i amb alguns fragments molt pàl·lids i quasi il·legibles.

Noverint universi quod nos Arnaldonus Lupeti et Ermessendis, uxor eius, et Bernardonus, filius eorum, de parrochia Vallis Petrarum, ex certa sciencia promitimus bona fide et firma stipulacione [...] vobis Berengario de Aquilario, presbitero, habitatori Cardone quod nos faciemus vobis et vestris semper teneri et haberi et in pace possidere <...> illam perpetuam venditionem quam vobis ffecimus per franchum el liberum alodium de quarta parte omnium expletorum proveniendorum ex omnibus et singulis honoribus, terris, veneis et possessionibus totius medietatis mansi nostri et de duobus solidis scensualibus et de dominio, fatica, empara et pleno iure in omnibus et etiam de toto tercio sive laudemio prout est consuetudo sive uso dari in loco predicto Valle Petrarum ex omnibus et singulis venditionibus de cetero faciendis [...] prout hec et alia instrumento dicte vendicionis confecto quinto idus novembris, anno infrascripto, in scribania Castri Edralis, plenius continetur. Predictam autem venditionem promitimus vobis et vestris perpetuo <...>. Nos autem <...> obligamus vobis et vestris specialiter omnes honores et possessiones quos et quas tenemus in parrochia Valle Petrarum pro domino Arnaldo de Olivella et etiam omnes illos honores et possessiones quos et quas tenemus sub dominio vestro in dicta parroquia <.... *Si Arnaldó, pare d'Arnaldó Llobet, o alguna altra persona tirés endavant alguna demanda contra l'acordat en aquest document, Arnaldó i Ermessenda s'hi oposarien. Així mateix, també juren sobre els quatre Evangelis. Bernardó reconeix ésser*> maiorem XIIII annorum et etatem puberem excessisse ex certa sciencia renuncio beneficio minoris etatis. <*Ermessenda renuncia expressament a tots els drets que pugui tenir*>.

Actum est hoc nonas decembris, anno Domini M CCC decimo nono.

Sig+++na Arnaldoni Lupeti et Ermessendis, uxoris eius, et Bernardoni, filii eorum <...>. Testes huius rey sunt: Bernardus Lupeti, Romeus Giberti et Petrus de Parays.

Petrus Ferrarii, [rector] ecclesie Castri Edralis, notarius publicus eiusdem loci, hunc scribi feci <...> et meum sig+num apposui, pridie kalendas madii, anno Domini Mº CCCº vicesimo.

257

1320

Dret de redelme per fer obres. *El rei de Mallorca, Sanç, concedeix a l'abat i a la comunitat del monestir de Santa Maria de Serrateix, durant quatre anys, el dret de redelme en llurs terres de Cerdanya.*[1]

[A]. Original perdut.

B.* Regest: PASQUAL, vol. IV, 86 (fol. 43v).

C. Esment: ADS. Plec núm. 35 de papers i capbreus. Còpia del segle XVIII. És esmentada aquesta donació en el document que es redactà arran del plet que hi hagué l'any 1328.

Un redelme del rey de Mallorca que concedí per 4 anys al abat per la reparació del monestir. Any 1320. Número 75.

1. *Aquesta concessió, que afectava únicament els pagesos del monestir que vivien a Cerdanya, va ésser la causa de diversos plets i de diverses sentències judicials (vegeu doc. 266, de l'any 1328).*

258

1321, febrer, 18

Redempció de dona del sagristà. *Bernat de Ponts, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, allibera de la seva senyoria i jurisdicció Maria, filla de Pere de Coromines i de la seva muller, Gueraula, del terme de Castelladral. Posat cas que mori abans de maridar-se, atorga la llibertat de casar-se a la primera de les seves germanes. Aquest alliberament es féu pel preu de vint-i-cinc sous barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15 × 29 cm). Pergamí retallat a la banda dreta, molt enfosquit i tacat. Al verso: "Absolutio feta per lo sacrista als del mas de las Coromines de Castell-lladral".

Notum sit omnibus quod ego frater Bernardus de Pontibus, sacristanus domui Sancte Marie de Serratex, ex certa ciencia, per me et meos difinio de dominio, iurediccione [...], mei et meorum penitus eicio et libero te Mariam, filiam Petri de ses Conemines et uxoris eius, Grayde, \de termino Castri Edrali/, et omnem prolem et proles ex te nata et nascitura et [...] et omnia bona tua et ipsius prolis mobilia et inmobilia, habita et habenda. Et confiteor et recognosco vobis predicto Petro de ses Conemines et dicta Grayde [quod si] Maria, filia vestra, obierit sine viro tamen quod illam filiam vestram quam vos prius meritecis sit absoluta et libera a nostra dominacione sive iurediccione cum istis XX [et] quinque solidis, quos modo \mihi/ pro ista solvetis. Tamen si dicta Maria habuerit virum, alias remanentes remaneant in mea dominacione et sacristie de Serratex sive sacristani qui post me venerit. Hanc autem absolucionem et difinicionem facio vobis et vestris pro precio sicut melius dici potest et intelligi ad omnem vestrum vestrorumque salvamentum et bonum et sanum intellectum. Ita quod libere et absolute et absque omni contradiccione et inpedimentum mei et successores meorum poscis ubique volueris [ire], stare et reddire et quemcumque dominum vel dominam volueris facere et eligere, contrahere, pascici,[1] testari et omnia alia et singula facere que libera persona suis iuris facere potest ubique. Per hac autem absolucione et difinicione accipio a te XX et V solidos Barchinonenses de terno, super quibus renuncio omni excepcioni peccunie non recepte et doli [...]quid plus nobis competit in persona vel bonis tuis aut prolis tue, totum tibi et tuis remito et dono, renuncians quantum ad hoc omni iuri, racioni et consuetudini, quibus possi[...] contra predictam venire.

Actum est hoc XII kalendas marcii, anno Domini M CCC XX.

Sig+num fratris Bernardi de Pons, sacristani domui Sancte Marie de Serratex, qui hec facio, laudo et firmo. Testes huius rey sunt: frater Berengarius de Nohet et Berengarius de Sent Iust et Bernardus de sa Muntada et Petrus Fferrarius de Condeminis.

Sig+num Guillelmi de Condemina, presbiteri regentis ecclesiam Sancti Miquahelis de Castro Edrali pro Petro Fferrarii rectoris dicte ecclesie, qui hec escripsit cum supraposito in secunda linea ubi dicitur "de termino Castri Edrali" et in quinta linea ubi dicitur "mihi", et clausi die et anno quo supra.

1. *Sic*.

259

1321, juliol, 21

Reconeixement d'ésser home de l'abat. *Bartomeu de Covinçà, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, reconeix ésser home propi, soliu, quiti i natural de l'abat del monestir de Santa Maria de Serrateix. En reconeixement d'aquesta senyoria promet lliurar cada any, per Nadal, un cens de quatre diners barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18,5 × 23,5 cm). Pergamí tacat i amb algun forat. Al verso: "Número CCXVII". També hi diu "Homenatge de Calvinza a cens de 4 diners" i "1321".

Noverint universi quod ego Bartholomeus de Calvinzano, de parochia Sancti Pauli de Casserris, ex certa sciencia, confiteor et recognosco vobis fratri Berengario, Dei gratia abbati monasterii Serratexensis, et vestris successoribus me esse hominum proprium vestrum, solidum, quitium et naturalem et filium hominis et femine vestrorum under convenio et promito vobis et successoribus vestris et dicto vestro monasterio per me et omnem prolem meam natam et nacituram, obedire et respondere, tanquam domino meo proprio, quitio, solido et naturali, et esse fidelis et legualis. Et nunquam aclamabo alium dominum vel dominam nisi tantum vos et predecessores[1] vestros et quos volueritis. Et in recognicione dominii promito vobis et predecessoribus vestris dare et solvere, quolibet anno, in quolibet festo Nathalis, pro censu quatuor dineros Barchinonenses de terno. <*S'obliga ell i els seus béns. Renuncia a les immunitats i franqueses de qualsevol ciutat, viles, castells, llocs i burgs. Fa jurament sobre els quatre Evangelis*>. Facio vobis homagium hore et manibus <*segons els Usatges de Barcelona i els Costums de Catalunya*>.

Actum est hoc XII kalendas augusti, anno Domini M CCCº XXº primo.

Sig+num Bartolomei de Calvinzano <...>. Testes huius rey sunt: frater Bernardus de Pontibus, sacrista, Berengarius de Canalibus, Raimundus de Vilamarey et Petrus de Nogerio.

Petrus Serra, notarius publicus Berge, hoc scribi fecit <...> et clausit hoc suo sig+no.

1. *Sic.*

260

1322, març, 17

Presa de possessió. *Guillem Ferrer, monjo del monestir de Santa Maria de Serrateix, és delegat per l'abat Berenguer perquè prengui possessió del mas de la Capçada, situat al terme de Castelladral, que fou comprat per l'abat a Berenguer Soler de Cardona i a la seva muller, Berenguera. Aquest document es conserva en una reparació feta el 17 de gener de l'any 1325, davant de Guillem de Comes, regent de la batllia de Cardona, i de Guillem d'Altariba, jutge, que cridaren davant seu Jaume de Torrents, notari públic de Cardona, que havia signat el document de delegació fet per l'abat, per tal que en fes una reparació.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia del 17 de gener de 1325 (34,5 × 43,5 cm), reparació del document original (que reparatio fuit facta XVI kalendas februarii, anno Domini M CCC vicesimo quarto). Pergamí molt descolorit, gastat i en bona part il·legible. Al verso: "Fa per lo mas de la Capsada de Castelladral".

a. Regest: SERRA I VILARÓ, *Història de Cardona*, vol. I, pàg. 254.

Noverint universi quod coram nobis Guillelmo de Cumbis, regente baiuliam Cardone, et Guillelmo de Altariba, iudice <...>, ffrater Berengarius, Dei gratia abbas monasterii de Serratex, dicens et asserens se emisse a Berengario de Solerio de Cardona et domina Berengaria, eius uxore, mansum de ça Capçada situm in termino castri de Castro Edrali et se constituisse et fecisse procuratorem ad recipiendam possessionem ius ffratrem Guillelmum Fferrarii monachum dicti monasterii, cum instrumento publico, quod instrumentum omnino prodidit et amisit, et legit ipsum instrumentum diligenter. <Guillem de Comes i Guillem d'Altariba admeten la súplica presentada i criden davant llur presència Jaume de Torrents, notari públic de Cardona> qui firmam dicti instrumenti recepit et eius notulam propria manu scripsit *<per tal que reparés l'instrument. Així, Jaume de Torrents va reparar la nòtula de la manera següent:>*

Noverint universi quod nos frater Berengarius Deo gratia abbas monasterii de Serratexio <...> facimus et constituimus certum et specialem procuratorem nostrum vos fratrem Guillelmum Ferrarii, monachum dicti nostri monasterii, presentem et recipientem ad recipiendum pro nobis <...> possessionem corporalem <...> dicto manso de ça Capçada, in termino Castri Edralis *<amb tots els drets i prestacions i amb tots els censos i parts>* quod Berengarius

de Solerio de Cardona, filius condam Petri de Solerio et Berengarie eius uxor, habebant et recipiebant <...> in dicto manso de ça Capçada et in mansis de za Lastanosa, sitis in dicto termino de Castel Edral <...> que omnia dictus Berengarius de Solerio et eius uxor, Berengaria predicta, nobis et dicto monasterio perpetuo vendiderunt, cum instrumento publico confacto in scribania publica Cardone, ante notario infrascripti.

<...> Quod est actum XVI kalendas aprilis, anno Domini Mº CCCº XXº secundo.

Sig+num fratris Berengarii, Dei gratia abbatis. Testes huius rei sunt: Berengarius de Aquilario, Bonanatus de Buxo, Nicholaus Capeler, presbiter, et Petrus de Buxo.

Que reparatio fuit facta XVI kalendas februarii, anno Domini Mº CCCº vicesimo quarto.

Sig+num Guillelmi de Cumbis <...>. Testibus presentibus: Raimundo de Agut, Berengario Vitale, Romicono Mulner, Berengario Ferrarii, Petro Ferrarii, rectore ecclesie de Castel Edral, Guillelmo de Niubo et Guillelmo [...]. Ego Guillelmus d'Altarriba, iudex Cardone [...]. Sig+num [Iacobus de] Torrentibus [...].

261

1322, abril, 30

Redempció de dona del sagristà. *Bernat de Ponts, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, allibera una de les filles de Pere de Coromines i de la seva muller, Gueraula, del terme de Castelladral, a canvi de vint sous barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18 × 18 cm). Pergamí en molt mal estat de conservació, gairebé il·legible, sobretot a la part superior. Al verso: "Absolucio feta al mas de les Coromines de Castell-[lladral]".

[...] nos ffrater [Bernardus de Pontibus, sacrista monasterii Serratexensis ...] absolvimus et definimus de toto dominio, iurisdiccione, servitute [...] Mariam,[1] filiam Petri de Conemines et Geraude, eius uxoris, de Castro Edral, feminam nostram. [...] Hanc autem absolucionem et definicionem facimus dicte filie predictorum sicut melius dici et intelligi potest ad suum suorumque salvamentum et bonum intellectum. Ita quod libera et absoluta possit ire, stare [...], choabitare et residenciam facere, contrahere et testari et prolis sua cum omnibus bonis suis et ipsius prolis, et quemcumque dominum seu dominos aut dominam [...] facere et eligere et omnia alia et

singula quod libera persona facere potest [...]. Pro hac absolucione et difinicione accepimus a vobis Petro zes Conemines et Graida uxore vestra viginti solidos Barchinonenses de terno <...>.

Actum est hoc pridie kalendas madii, anno Domini millesino CCC°, v[igesim]o secundo.

Sig+num ffratris Bernardi de Pontibus, sacriste <...>. Testes huius rey sunt: Berengarius de Aquilario, Nicholaus de Pontibus et Guillelmus de Fonte Calido, presbiter.

Bernardus de Pontibus, sacrista Serratexensis et notarius publicus, qui hec scribsit et clausit hoc suo sig+no.

1. *Lectura dubtosa.*

262

1322, agost, 26

Cessió d'un mas, presa de possessió i reconeixement d'ésser home de l'abat. *Jaume de Toralla, fill de Bernat de Toralla de Berga, fa cessió pública del mas Santandreu de Vilamarí —venut prèviament— al prevere Pere Tàpia, procurador de Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix. Pere de Santandreu o de Vilamarí, possessor d'aquest mas, lliura simbòlicament al procurador de l'abat dues gallines i presta homenatge de boca i mans, a més reconeix ésser home propi i natural de l'abat.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18 × 34 cm). Pergamí amb taques, la tinta està bastant descolorida. Al verso: "CCCLXXX", "Totes són de Vià".

Noverint universi quod in presencia mei Guillelmi Fonoyleti, scriptoris iurati scribanie publice ville Berge, sub Berengario Cardona, notario publico eiusdem ville, et testium infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum die et anno infrascriptis, Jacobus de Toralya, filius condam Bernardi de Toralya de Berga, constitutus personaliter in loco Sancti Andree de Vilamerehi, inducxit in corporalem posessionem de facto Petrum Tapia, presbiterum [...], procuratorem venerabilis et religiosi fratris Berengarii, Dei gratia abbatis monasterii Sancte Marie Serratexensis, et nomine et nominacione ipsius abbatis de illo manso vocato de Sancto Andrea de Vilamerhei, quem dictus Jacobus de Toralya dicto abbati et suis perpetuo vendidit, cum instrumento inde confacto auctoritate Petri Serra, tunc notarii publici ville Berge, die intitulata pridie

nonas iunii, anno inferius nominato. Quem dictum mansum Petrus de Sancto Andrea tenet et possidet ut in eodem instrumento continetur. Et in signum vere tradite possessionis dictus Jacobus de Toralya misit dictum Petrum Tapia, nomine dicti abbatis, per manum intus domum dicti mansi et ipse exivit ex [...] tradendo etiam sibi nomine dicte posessionis unum par gallinarum de illo censu quem dictus Petrus de Sancto Andrea pro dicto manso facere tenet. Mandavit insuper dictus Jacobus de Toralya dicto Petro de Vilamerehi quod obediat de cetero et respondeat dicto abbati et suis de omnibus hiis in quibus eisdem Jacobo respondeat tenebatur cum dictum Petrum de Vilamerehi et suos racione dicte vendicionis et cum hoc publico instrumento penitus absolvebat. Quo [...] incepto incontinenti dictus Petrus de Vilamerehi prestitit homagium ore et manibus comendatum dicto Petro Tapia, nomine et racione dicti abbatis, iurando insuper ad sancta IIII^{or} evangelia corporaliter propria tacta de cetero obedire et respondere dicto abbate et suis et quibus voluerit tanquam domino suo et suorum successoris proprio et naturali et non eligere nec aclamare alium dominum nisi dictum abbatem et quos voluerit. De quibus, dictus Petrus Tapia, nomine et racione dicti abbatis nec non ad conservacionem iuris ipsius, mandavit sibi fieri de predictis hoc presens testimoniale instrumentum.

Quod est actum VII° kalendas septembris, anno Domini millessimo CCC vicesimo secundo.

Sig+num Petri de Vilamerehi predicti qui predicta laudavit et firmavit, iuravit et dictum homagium prestitit. Presentibus testibus: Bernardo de Toralya et Guillelmo de Toralya, fratre Berengario, abbatis, Bernardo de Cossart et Guillelmo Fonoyleto, scriptore predicto.

Sig+num mei Berengarii Cardona, publici notarii ville Berge, qui hoc scribi feci cum raso et emendato in quarta linea ubi dicitur Petrus et cum raso etiam et emendato in sexta linea ubi dicitur Petrus et clausi.

263

1323

Reconeixement d'haver de pagar un cens. *Guillem d'Asemort i la seva muller Ramona* (Guillelmus de Asemort et Raymunda, uxor eius)*, del terme de Serrateix, confessen i prometen que*

han de pagar una quantitat, possiblement un cens per unes terres.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12,5 × 28 cm). Pergamí il·legible. Al verso: "Gayà y Matamala".

[... Sig++na] Guillelmi de Asemort et Raymunde, uxor eius [...]. Sig+num Raymundi de Sancta Maria, rectoris ecclesie d'Argençola. [... fan de testimonis:] Guillelmus de Riba, Petrus de Gilaberts.

Ego Petrus Ferrarii, rector ecclesie Castri Edral [...].

264

1326, setembre, 9

Àpoca. *Maria, muller de Bernat Forner, del terme de Serrateix, confessa haver rebut de Constança de Guarines, del mateix terme, seixanta-nou sous barcelonesos de tern, dels cent dotze sous que li ha de pagar per la compra de la quarta part de les collites del seu mas [el mas Forner, Serrateix].*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (8,5 × 19,5 cm). Pergamí enfosquit.

Sit omnibus notum quod ego Maria, uxor Bernardi Fornerii de termino Serratexensi, confiteor et recognosco tibi Constancie de Guarines eiusdem termini, quod de illis centum duodecim solidis Barchinonensibus terni quos michi et dicto marito meo dare et exsolvere teneris et debes pro precio vendicionis quam tibi fecimus de quarta parte omnium fructum mansi nostri ad certum tempus, solvisti et tradidisti michi in presenti septuaginta minus unum solidos dicte monete <...> Facio tibi presentem instrumentum pro apocha de recepto <...>.

Actum est hoc quinto idus septembris, anno Domini millessimo CCCº XXº sexto.

Sig+num Marie predicte <...>. Testes huius rey sunt: ffrater Guillelmus Ferrarii, monachus, et Petrus Vinyos.

Ego Andreas Garmon, clericus qui hec scripsi iusu et auctoritate fratris Bernardi de Pontibus, sacriste monasterii Serratexensis et notarii publici eiusdem, et clausi hoc meo sig+no.

265

1328, abril, 12

Concessió de batllia. *Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, confirma la concessió, vitalícia i hereditària, de la batllia del castell de Serrateix, del seu terme i de les seves dependències, feta al seu nebot Nicolau de Ponts, segons dos documents —actualment perduts— datats el 15 de gener del 1318 i l'1 de juny del 1324.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (34 × 51 cm). Pergamí molt descolorit i gastat, amb fragments il·legibles. Al verso: "LXIII", "Donació de la batllia de Serrateix a Nicolau de Pons, per vida".

Noverint universi quod nos ffrater Berengarius, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie Serratexensis, <...> attendentes et recognoscentes nos vobis Nicholao de Pontibus, nepoti nostri dicti abbatis, filio Bernardi de Pontibus, et [...] uxore eius [concedeix] in omni vita vestra et, post mortem vestram, heredi universali vestro, per vos electo seu etiam eligendo vel alteri quolibet persona <...> totam integriter baiuliam castri nostri Serratexensis[1] et terminii ipsius, cum suis omnibus sufraganeis et cum omnibus suis iuribus et pertinenciis et prout eam Raymundus Poncii, quandam baiulus noster, habebat, per vos et post obitum vestrum, per dictum heredem vestrum, tenendam, procurandam, regendam et exercendam <...> faciendam bene et fideliter, in omni vita, nos dicti abbatis et etiam in omni vita vestra, dicti Nicholai, et post obitum vestrum in omni vita dicti heredis vestri prout de dictis donacionibus et concessionibus per nos dictos abbatem et conventum factis constat per duo publica instrumenta clausa per ffratrem Bernardum de Pontibus, sacristam dicti monasterii et notarium publicum eiusdem, quorum unum factum fuit octavo decimo kalendas febroarii, anno Domini millesimo trecentesimo septimodecimo et aliud factum fuit kalendas iunii, anno Domini millessimo CCC° vicesimo quarto, prout in eius melius et plenius hostenditur et apparet <...>.

Actum est hoc pridie idus aprilis, anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo octavo.

Sig+num ffratris Berengarii, Dei gratia abbatis monasterii Sancte Marie Serratexensis*, sig+num ffratris Guillelmi Fferrarii, prioris, qui hec firmo*, sig+num fratris Berengarii de Noeto, camerarii, qui hec firmo*, sig+num ffratris Petri de Sancto Clemente, precentore, qui hec firmo*, sig+num ffratris Simonis Poncii, monachi, qui hec firmo*, sig+num ffratris Petri de Cumbis, monachi, qui hec firmo*,

sig+num fratris Mathei Iuliani, monachi, qui hec firmo*, sig+num ffratris Bernardi de Pontibus, sacriste, qui hec firmo*.

Testes huius rey sunt: Andreas Guermo, Bernardus Fferrarii, clericus, Petrus de Vilarasa, Petrus Viyos, Jacobus Poncii de Serratexio, Berengarius de Canalibus, Bernardus de Sorribes de villa Berge.

Ffrater Bernardus de Pontibus, sacrista Serratexensis et notarius publicus, qui hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

1. *És la primera vegada que, als documents del diplomatari, es fa esment de l'existència del castell de Serrateix.*

266

1328, novembre, 12

Judici. *Sentència darrera del plet que hi hagué entre els homes de Soriguera i Soriguerola, representats per llur procurador, Bernat de Mosoll (que vivia a Perpinyà), i l'abat i els monjos del monestir de Santa Maria de Serrateix, representats per llur batlle i procurador, Berenguer de Cogot, amb relació als redelmes concedits pel rei de Mallorca a aquest monestir. Inclou el libel d'apel·lació presentat per Bernat de Mosoll. Els homes de Soriguera i de Soriguerola, a més d'haver de complir la sentència precedent, que els obligava a haver de lliurar els redelmes, són condemnats a haver de pagar dos-cents catorze sous al batlle del cenobi. Les motivacions principals d'aquesta sentència desfavorable als homes de Soriguera i de Soriguerola són, d'una banda, que són homes propis de l'abadia i, de l'altra, el mal estat en què es troba l'edifici monàstic.*

[A]. Original perdut. Al verso: "C", "DIV".

B.* ADS. Plec número 35 de papers relacionats amb les propietats que el monestir de Serrateix tenia a la Cerdanya. Còpia del segle XVIII.

Noverint universi quandam causam apellationis extitisse agitatam in consistorio causarum apellacionum ad illustrem dominum nostrum regem Maiorice delatarum inter reverendum dominum abbatem monasterii Beate Marie de Serrateix vel eius procutaorem, ex parte una, et homines de Soriguera et de Soriguerola, terre Ceritanie, vel eorum procuratores, ex altera, In quaquidem causa, Bernardus de Mosoyl, habitator Perpiniani, procuratorio nomine dictorum hominum libellum suum appellatorium obtulit ut sequitur.

Coram vobis venerabili et discreto domino Antonio de Sahona, legum doctore, iudice appellationum ad illustrissimum dominum nostrum regem Maiorice delatarum, assero et propono ego Bernardus de Mosoyl, procurator et procuratorio nomine hominum de Soriguera et de Soriguerola, dicens quod dominus abbas monasterii Sancte Marie de Serrateix dudum obtulit quandam suplicationem illustri principi domino nostro, Sancio, bone memorie regis Maiorice, in vulgari factam, continentem inter cetera quod dictus dominus rex, amore Dei et speciali gracia, concessit quatuor retrodecimas dicto abbati, habendas et recipiendas per quatuor annos ab hominibus quos dictum monasterium in terra Ceritanie habebat. Et facto mandato per vicarium Ceritanie, dictis hominibus quod dictam retrodecimam darent dicto abbati, dicti homines apellarunt ad dictum dominum regem, qua apellacione omissa, dictus dominus rex mandavit dicto vicario quod retrodecimam congregaret et reponeret in loco comuni. Et cum dicta retrodecima [erit]t congregata et levata cum procurator monasterii, idem suplicabat quod dicta retrodecima traderetur dicto abbati seu eius procuratori ut hec et alia in dicta suplicatione lacius continentur. In dorso cuius suplicacionis fuit scriptum quod vicarius audi[vi]t partes breviter et sine lite, et faceret iusticie complementum. Sua suplicacione remissa curie Podii Ceritani, de eius meritis cognovit iudex dicte Ceritanie, coram quo pars dictorum hominum suas iustas et legitimas et de iure procedentes proposuerunt raciones et defenciones. Et tandem petita sententia et renunciato et concluso in causa per partes, Bernardus Salati, iudex comissarius, ut asseruit in dicta causa pronunciavit definitive quod dicta retrodecima in dicta suplicatione petita traderetur Berengario Cogot, procuratori abbatis predicti, et hoc perperam et inique eius honore salvo cum pocius ex probatis per partem dictorum hominum pronunciare debuisset dictam retrodecimam non esse tradendam. A qua sentencia, si nomen sentencie habere mereatur tanquam ab iniqua et iuiusta, in continenti ipsa lata extitit apud acta ex parte dictorum hominum ad dictum dominum meum regem apellatum. Id circo, rationibus predictis peto per vos dominum iudicem ante dictum sentencialiter declarari et pronunciari dictum comissarium iudicem ut asseritur perperam et inique pronunciasse et sentenciasse, et per partem dictorum hominum bene et legitime apellatum extitisse dictam pronunciationem et sentenciam infirmando et dictam apellationem ut legitimam confirmando, iusticia mediante, diverso incidenter vobis dicto domino iudici aparuerit dictam sentenciam

et pronunciacionem esse nullam, peto per vos pronunciari ipsam nullam fore ipso iure iusticia mediante.

Quo libello apellatorio in iudicio oblato et parti dicti domini abbatis petenti copia tradita lite quoque legitime atestata per procuratorem iam dicti domini abbatis discretus Ermengaldus Hominis Dei, legum doctor iudex comissarium per venerabilem dominum Berengarium de Petrapertusa, militem, locum tenentem viri venerabilis domini Guillelmi de Pavo, militis et locum tenentis domini nostri regis, et de consensu parcium ad ferendam sentenciam in causa predicta ad eandem sentenciam ferendam processit ut sequitur. Unde nos Ermengaldus Hominis Dei, legum doctor iudex comissarius supradictus, visa suplicatione oblata ex parte domini abbatis monasterii de Serrateix et [man]dato regio in dorso eius contento et responsione eidem subsecuta, visoque toto procesu principali cause supradicta suplicatione in curia Podii Ceritani habito et sentencia inde lata per discretum Bernardum Salati, iudicem comissarium ad hoc deputatum, viso etiam libello apellatorio coram discreto domino Antonio Sahona, legum doctore, ex parte hominum de Soriguera et de Soriguerola oblato et responsione eidem subsecuta nec non posicionibus hin<c> inde oblatis, et responsionibus eisdem subsecutis articulisque hinc inde traditis et super eisdem attestacionibus testium hinc inde productis diligenter examinatis, visa etiam litera gracie predicte a domino rege dicto abbati concesse nec non instrumentis et omnibus hinc inde productis et allegatis, omnibusque aliis meritis huius cause diligenter circunspectis et atentis, habita plena deliberacione provorumque concilio nihilque de contingentibus pretermisso Deum pre oculis habendo sacro sancta quatuor Dei Evangelia coram nobis propositis. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, amen. Cum constet nobis dictos homines de Soriguera et de Soriguerola esse homines proprios dicti monasterii constetque nobis dictum monasterium de Serrateix in pluribus suis partibus esse ruinossum, qua propter sine reparacione in ipso monasterio dictus abbas eiusque conventus comode ac tute vivere nec habitare non possunt. Id circo, per hanc nostram sentenciam difinitive pronunciamus dictum Bernardum Salat iudicem principalem cause bene pronunciasse eius sentenciam per omnia confirmantes et male ab eius sentencia per partem dictorum hominum apellatum extitisse. Et quod male fuerit apellatum iudiciale taxacione prehabita et recepto iuramento a dicto Berengario Cogot, id circo dictos homines, licet absentes, et Bernardum de Mosoyl, eorum procuratorem, presentem, in expensis condempnamus taxacionem quarum nobis reservamus.

Lata fuit hec sentencia die sabbati, intitulata pridie idus novembris, anno Domini millessimo trecentessimo vicessimo octavo, presentibus testibus Andrea de Aula, iurisperito, Berengario de Parietibus Tortis, Andrea Torrentis, Petro Andree et Raymundo Vallespirii, scriptoribus, et pluribus aliis.

A qua sentencia mox ipsa lata, dictus Bernardus de Mosoyl nomine supra ad dominum nostrum regem Maioricharum viva voce apud acta appellavit petens appostolos cum instancia qua convenit postulari. Quam appellacionem dictus dominus iudex comissarius reverenter admissit assignando diem ad eandem prosequendam, a die lune proxima ad quindecim dies. Post hec die martis, intitulata septimo decimo kalendis decembris, anno quo supra, coram venerabili discreto Ermengaldo Hominis Dei, iudice memorato, comparuerunt dictus Berengarius Cogot, ex parte una, et dictus Bernardus de Mosoyl, ex altera. Et tunch dictus Berengarius Cogot petiit et requisivit instanter dictum dominum iudicem ut sibi taxaret expensas presentis cause quarum taxacionem in sua sentencia reservavit, ad cuius instanciam predictus dominus iudex recepto primitus iuramento a dicto Berengario Cogot super expensis predictis, taxavit sibi expensas predictas in decem libras et quatuordecim solidos Barchinonenses, dandis et solvendis dicto Berengario Cogot. Ad quas sibi dandas et solvendas dicto Berengario Cogot, partem dicti Bernardi de Mosoyl licet absentem et dictum Bernardum de Mosoyl eius procuratorem presentem sentencialiter condempnavit a qua quidem expensarum taxacione. Dictus Bernardus Mosoyl in continenti apud acta apellavit ut supra, et idem dominus iudex dictam apellacionem admissit reverenter, presentibus testibus Petro Andree, Andrea Torrentis et Raymundo Vallespirii, scriptoribus, et pluribus aliis.

Et me, Berengario de Parietibus Tortis, notario publico concistorii causarum apellacionum ad prefatum dominum regem delatarum qui requisitus per dictum Berengarium Cogot omnia predicta scripsi et in formam publicam redegi et hoc sig+num feci.

267

1329, abril, 12

Elecció d'abat. *Acta de l'elecció de Bernat de Ponts, com a abat del monestir de Santa Maria de Serrateix. Havent mort l'abat Berenguer* (anno Domini MCCC XXIX, die iovis, intitulata IIII idus

aprilis, domino Berengario bone memorie abbate monasterii supradicti)*, a causa de la situació deplorable d'aquest monestir, es va procedir* (dies dominica, que legebatur V idus aprilis) *a l'elecció del nou abat. Una vegada reunits en capítol tots els monjos, i després de deliberar sobre la forma d'elecció que caldria seguir, es decidí que fos per via d'escrutini. Tres monjos* (me fratrem Guillelmum Ferrarii, priorem, fratrem Berengarium de Noet, camerarium, et fratrum Simonem Poncii, monachos dicti monasterii) *tenien la potestat d'escrutar els vots de tota la comunitat. Aquests escrutadors se n'anaren a un angle de l'església del monestir per decidir qui seria el futur abat* (ad unum angulum ecclesie dicti monasterii, in qua addictum convenerant capitulum se trahentes secreto ac sigillatim inquisiverunt). *Un cop fets públics els resultats, per decisió de la major part, es nomenà Berenguer de Ponts, fins aleshores sagristà del monestir* (religiosum virum frater Bernardum de Pontibus sacristam dicti monasterii [...] virum utique providum et discretum literarum scientia vita et moribus merito comendandum et in spiritualibus et temporalibus plurimum circunspectum). *Després van cantar el "tedeum" i l'entronitzaren a la seu abacial i van demanar al bisbe, que hi era present, que confirmés aquesta elecció.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (34,5 × 69 cm). Pergamí en mal estat de conservació; forats a la part superior. Al verso: "... XVII".

B. BC, PASQUAL, vol. IV, 69-70 (fols. 35r-35v).

Actum est hoc, in dicto monasterio, die mercurii qua legebat pridie idus aprilis, anno a nativitate Domini M CCC XXIX. Testibus: Constantino de Podio, rectore ecclesie Sancti Petri Serratexensis, et Berengario d'Albars, presbitero et capellano capelle Sancti Salvatoris sive in dicto monasterio. <*Signen el document vuit monjos, el cambrer i fra Simó Ponç. Tanmateix, Pere de Santcliment, cabíscol, perquè no tenia segell propi*> sigillavi sigillo religiosi fratri Raimundi de Pontibus prioris [...].

Franciscus de Olius, civis Minorise [...] notarius, scripsi et clausi.

268

1329, desembre, 13

Reconeixement d'haver de lliurar un cens i d'ésser homes del cambrer. *Reconeixement fet per part del possessor del mas Peraforn i de la seva muller, Guillema, d'haver de lliurar anualment dues gallines* (facere et dare unum par gallinarum, bonum et recipientium)*, cada any, per sant Miquel, a Simó Ponç, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix* (Simoni Poncii, camerario dicti monasterio)*, per tres feixes de terra de l'esmentat cambrer* (tribus fexis terre manso de Petraforn)*. També reconeixen ésser homes propis d'aquest cambrer.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18 × 24 cm). Pergamí totalment descolorit, gairebé il·legible. Lletres partides a la part de dalt. Al verso diu: "Confesió de quístia a la casa de Peraforn, lo qual confesa dos gallinas al camarer cada any per la festa de Sant Miquell de Setembre i ser home propi" i "Gironella. Peraforn".

[...] Actum est hoc idus decembris, anno Domini Mº CCCº XXº nono.

269

1331, març, 24

Sotsestabliment. *Pere de Vilardaví, la seva muller, Dolça, i llur fill, Bernat, amb la seva dona, Sibil·la, del terme del castell de Serrateix, estableixen a Bernat de la Grallera i a la seva muller, Elisenda, del mateix terme, el comellar de terra anomenat de "les Malloles", que pertany al mas Vilardaví, que tenen sota la senyoria d'Arnaldó de Coromines de Berga. S'esmenten les afrontacions i els censos.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (26 × 27,5 cm). Pergamí tacat i enfosquit, amb lletres partides a la banda superior. Fragments il·legibles. Al verso: "Establiment de la [...]".

Noverint universi quod nos Petrus de Vilardevi el Dulcia, eius uxor, et Bernardus, eorum filius, et Sibilia, eius uxor, de termino castri Serratexensis <...> damus et stabilimus ad laboracionem et emphiteosim et ad scensum infrascriptum concedimus et tradimus vobis Bernardo de za Graylera et Elicsendi, uxori vestre, de termino dicti castri, et vestris et cui seu quibus volueritis perpetuo illum comelarium terre nostrum vocatum de les Mayloles, quod habemus et habere debemus in termino dicti castri, et est de pertinentiis

mansi nostri de Vilardevi et tenetur sub dominio Arnaldoni de Condeminis de Berga, prout affrontatur ex una parte in honore d'en Zoccarrats et ex alia in honore vestro et ex alia in colle de Canivia et ex alia in rippa Plani de Leira. Predictum autem comelarium terre cum arboribus que ibi sunt et cum introitibus et exitibus et omnibus suis <...> damus et stabilimus vobis, dictis Bernardo za Graylera et Elicsendi, uxori vestre, et vestris et quibus volueritis, perpetuo, ad emphiteosim, ad scensum infrascriptum <...> tali modo, pacto et condicione quod vos et vestri <...> detis, faciatis et prestetis facere et prestare teneamini nobis et nostris aut cui seu quibus voluerimus semper pro scensu anno quolibet, videlicet novem solidos Barchinonenses in quolibet festo Sancte Marie mensis augusti, et unum par gallinarum in quolibet festo natalis Domini <...> et salvis iure et dominio Arnaldoni de Condeminis et suorum et tascha omnium fructuum quam ibi idem Arnaldonus recipit er recipere debet et salvis [...] Sancte Marie Serratexensis ibi recepit et recipere debet. Nichil aliud in predictis retinemus <... *Juren sobre els quatre Evangelis*>.

[...] Est actum nono kalendas aprilis, [anno Domini millesimo] CCC tricesimo primo.

Sig+++na Petri de Vilardevi et Dulcie, eius uxoris, iurant, Bernardi, eorum filii, et Sibilie, uxoris eius, iurant <...>. Sig++na Bernardi za Graylera et Elicsendis, eius uxoris, iurant <...>. Testes huius rey sunt: venerabilis religiosus ffrater Simon, camerarius monasterii Serratexensis, Berengarius d'Albars et [...], capellanus[1] Sancti Salvatoris eiusdem monasterii, et Bonanatus de Riaria, scolaris.

Sig+num mei Guillelmi de Nuce, notarii publici ville Berge, in cuius posse dictus Arnaldonus de Condemines racione dominii laudavit predicta et firmavit <...>.

Sig+num mei Petri de [...], rectoris ecclesie Sancti Michelis de Castroadrali et notarii publici eiusdem, qui hoc scripsi <...> et clausi die et anno quo supra.

1. *Lectura difícil.*

270

1332, juny, 2

Creació de benefici. *Ramon Ponç, difunt, antic rector de Concabella [Segarra], deixa al seu testament 5.000 sous per tal que es fundi un benefici, servit per un prevere, a l'altar de l'església de Santa Maria de Concabella. Tindrà el patronat d'aquest benefici l'abat de Serrateix. Tanmateix, si el desaté i no el proveeix durant trenta dies, ho haurà de fer el bisbe d'Urgell.*

[A]. Orginal perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Pergamí amb nombroses taques i forats. Lectura difícil. Al verso: "CXXXXIX", "Ramon Pons rector de Conca Vella funda un benefici en dita església y confereix el dret de patronat al abat de Serrateix. Més si el abat passa 30 dies sens provehirlo, allavors pot fer-ho el senyor bisbe d'Urgell. Any 1332".

Hoc est transllatum sumptum fideliter septimo decimo kalendas decembris, anno Domini millessimo trescentessimo quadragesimo tercio, a quibusdam clausulis sive capitulis testamenti Raymundi Poncii, rectoris ecclesie de Concha Bela, quondam, quod est confactum per Petrum de Monte, publicum notarium Cervarie, quinto[1] nonas iunii, anno Domini millessimo \CCC/ tricesimo secundo, tenor quarum clausularum sive capitulorum talis est:

Consequenter pro salute et remedio anime mee et parentuum meorum <...> dimito quinque milia solidos ad emendum censsuale per manumissores meos iam dictos ad opus unius capellanie sive prevedrie quam sub invocatione Beate Marie, in altari Beate Marie de Concha Bela, per unum presbiterum deserviatur. Qui presbiter ibi institutus teneatur continue in dicta cappella Beate Marie celebrare divina et in feste omnibus horis diurnis per [...] et nocturnis in dicta ecclesia de Conqua Pulcra. Quod [quidem] censuale [empto] per dictos manumissores meos, dimito dicte cappellanie et rectori eiusdem [pro charitate][2] et candelis. Quam quidem cappellaniam de presenti conf[ero] atque dono Raymundeto de Rabinat, nepoti [...]. Et volo et ordino quod instrumentum donet et cuiusque dictos nepos meus se ordinaverint ad sacros hordines [...] conducatur per dictos manumissores meos unus presbiter qui non habeat aliud beneficium, qui deserviat dictam capellaniam et teneatur continue celebrare. Et volo et ordino atque [...] dicta capellania non possit assignari post mortem dicti Raymundeti de Rabinat nisi presbitero et qui non habeat aliud beneficium. Collacionem vero et ius patronatus predicte cappellanie [...] dono et concedo religioso domino abbati monasterii Sancte

Marie Serratexensis <*el que hi ha ara i els seus successors*>. Et si forte dominus abbas Serratexensis fuerit negligens vel remissus in presentando presbiterum quo elapso spacio triginta dierum dominus episcopus Urgellitanensis possit dictam capellaniam <...> assignare presbitero qui tamen non habeat aliud beneficium nec aliud possit habere <...>.

Sig+num mei Bernardi Raimundi de Minorisa, notarii publici <...>. Sig+num mei Petri Ballistarii, notarii publici Cervarie <...>.

Ego Petrus Rocheta, publicus notarius Cervarie <...>.

1. *Fruit d'un error. Hem suposat que era el dia quatre de les nones de juny*. 2. *Lectura molt dubtosa*.

271

1334, novembre, 12

Reconeixement d'ésser home del monestir. *Guillem Anglada de Soriguera, que fou d'Arcavell [comarca de l'Alt Urgell], ran del seu casament amb Agneta, filla d'Agneta del mas Anglada de Soriguera, reconeix a Berenguer Cogot de Puigcerdà, procurador del monestir de Santa Maria de Serrateix, que és el seu home propi, soliu i afocat i que té l'esmentat mas, pel qual ha de lliurar uns censos i fer uns serveis i unes servituds. Fa homenatge de boca i mans.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (14 × 33,5 cm). Al verso: "CCCCLXXXXVI", "Regonexensa de Guillem Anglada del mas de n'Anglada, en Soriguera".

Sit omnibus notum quod ego Guillelmus Englada de Soriguera, qui fui de Archavello, atendens me esse matrimonialem collocatum cum Agnete, uxore mea, filia Agnetis de l'Anglada de Soriguera, in manso eiusdem uxoris mee, qui est apud dictum locum de Soriguera vocato d'en Englada. Qui quidem mansus predictus et eius honores et possessiones tenentur et teneri debent iure dominii pro domino abbate monasterii Sancte Marie de Serratex et monasterio eiusdem. Nunc autem confiteor, recognosco tibi Berengario Cugot de Podio Ceritano, procuratori dicti domini abbatis recipienti nomine eiusdem, quod sum et esse debeo ipsius domini abbatis et successori eius et monasterii supradicti homo proprius, solidus et affocatus et quod teneo et tenere debeo pro dicto domino abbate dictum mansum, terras, honores, possessiones, iura et pertinencias illius. Et promito facere tibi nomine [...]

omnes census, servitia et servitutes et alia quolibet iura [...] pro predicto manso et eius honoribus et possessionibus sunt actenus fieri consueta qualibet racione. <...> Et ad mayorem horum omnium firmitatem facio tibi recipienti nomine quo supra homagium ore et manibus comendatum <...>.

Actum est hoc II idus novembris, anno Domini millessimo CCCº XXXº quarto.

Sig+num Guilelmi Englada, predicti <...>. Testes huius rey sunt: Iohannes Muntaner et Esquinus de Solerio <...>.

Guillelmus Bernardi de Sancto Felice, publicus Podii Ceritani notarius, hec scribi fecit et clau+sit.

272

1336, setembre, 10

Promesa de redimir donació. *Guillema de Peraforn, vídua de Jaume de Soler, del terme de Gironella, promet a Simó Ponç, cambrer del monestir de Serrateix, sota pena de cinquanta sous, que abans d'un any redimirà la donació feta a l'abat del monestir de la Portella i elegirà el fill que ha d'heretar el mas Peraforn, el qual reconeixerà l'esmentat cambrer com a senyor.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12 × 27,5 cm). Pergamí en alguns fragments gairebé il·legible, molt enfosquit i gastat. Al verso: "Gironella. Peraforn".

Sit omnibus notum quod ego Guillelma de Peraforn, uxor quondam Iacobi de Solerio, termini de Gerundella, ex certa sciencia, convenio et promito vobis venerabili ffratri Simoni Poncii, camerario monasterii Serratexensis, domino meo et successoribus vestris in dicto officio, bona fide et firma stipulacione et per pactum expressum et etiam sub pena quinquaginta solidis Barchinonensibus de terno, quod ego de proximo transacto festo sancte Marie mensis september ad unum annum primum venturum redimero a dominacione venerabilis domini abbatis de Portella et faciam libera et [...] de filiis meis quam heredem faciam eiusdem mansi de Peraforn. Et ipse filius meus eliget vos et successores vestros in dicto officio in dominos suos incontinenter sine aliqua mora <...>.

Quod fuit actum IIIIº idus september, anno Domini Mº CCCº XXX sexto <...>.

Sig+num Guillelme predicte, que hec laudo et firmo. Testes huius rey sunt: ffrater Petrus de Sancto Clemente, prior dicti monasterii, et ffrater Iacobus za Prous, monachus dicti monasterii.

Ffrater Guillelmus Fferarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus <...>.

273

1338, febrer, 20

Reconeixement de deute. *Pere Foguet de Palau [Santa Llocaia, Alta Cerdanya] reconeix que deu a Berenguer Cogot, batlle del monestir de Santa Maria de Serrateix, i al monestir, sumant tots els deutes, dos muigs i dos quartals de sègol.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Trasllat del 6 de juny del mateix any (14 × 27 cm). Al verso: "CCCCLXXII".

Hoc est translatum ab originali suo bene et fideliter sumptum cuius tenor talis est:

Sit omnibus notum quod ego Petrus Foguet de Paloll debeo tibi Berengario Cogot de Podio Ceritano et tuis duos modios et duos quartallos sigalis rectos, sine ternis,[1] pesols, pro summa et computo omnium debitorum que tibi tuisque debui et omnium censum que tibi et monasterio Sancte Marie de Serrateix cuius tu es baiulus debui tuisque,[2] cum cartis et sine cartis <...>.

Actum est hoc decimo kalendas marcii, anno Domini Mº CCCº XXXº septimo.

Sig+num Petri Foget <...>. Testes huius rei sunt: Raimundus Cuguls et Bernardus Neva, Iohannes Muntanerii, mandato notario prescripti, hec scripsit. Arnaldus Embertad, publicus Podii Ceritani notarii, hec subscrip+sit.

Ego Francischus de Boan, mandato notarii subscripti hoc translatum scripsi <...>. Convocatis ad eius examinacionem Iacobo Raimundi et Bernardo de Nevano literatis qui, videntes et legentes hoc translatum cum dicto originali, invenerunt illud bene per omnia concordari. Actum est hoc octavo idus iunii, anno Domini millessimo CCCCº XXXº septimo. Sig+num Bernardi Salati, iudicis ordinarii Podii Ceritani <...>. Sig+num mei Raimundi Guillelmi de Araó <...>, publici Podii Ceritani et Ceritanie notarii, qui hec scribo.

1. *Interpretació dubtosa.* 2. *Lectura dubtosa.*

274

1338, març, 2

Recuperació de deute en un encant. *Guillem Albert de Vilandeny, batlle de l'abat de Santa Maria de Serrateix, actua sobre els béns de l'hereu del mas Santjulià de Pegueroles, a instància de Pere ses Cases de Cardona, procurador de Pere de Torroella de Cardona, que intenta eixugar els deutes que devia l'hereu d'aquest mas Santjulià. Després de veure quins són els béns mobles i seents de l'hereu, hom troba una honor, de la qual se n'esmenten les afrontacions. Als encants públics de Navès, no hi ha ningú que pagui més per l'usdefruit d'aquesta honor que el mateix Pere ses Cases. D'aquesta manera, el deute de vint-i-quatre sous barcelonesos de tern s'eixuga amb el pagament fet per Pere ses Cases, que es queda els esplets d'aquesta honor al llarg de cinc anys.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18,5 × 28,5 cm). Pergamí tacat i enfosquit. Al verso: "Com en Guillem Albert de Viladondeny batlle per l'abat de Serrateix del mas de Sent Julià de Viladondeny féu execució dels béns mobles del hereu del dit mas, a instància d'en Pere ces Cases de Cardona", "Viladondeny. 4".

Noverint universi quod cum ego Guillelmus Albert de Viladondey, baiulus pro venerabili abbate Serratexensi mansi Sancti Iuliani, siti infra parrochiam de Pegueroles facerem exequcionem in bonis heredis dicti mansi Sancti Iuliani, ad instanciam Petri çes Cases de Cardona, procurator et nuncii Petri de Torroela de Cardona, racione debiti quod predictus heres dicti mansi Sancti Iuliani dicto Petro de Torroela debebat. Et faciendo dictam exequcionem nos invenimus aliqua bona mobilia \nec inmobilia/ dicto heredi mansi predicti Sancti Iuliani, de quibus dicto procuratori, nomine dicti Petri de Torroela, posset \melius/ in suo debito satisfieri nisi quemdam honorem situm infra pertinenciis mansi predicti Sancti Iuliani, affrontatum cum camino publico et in rovira d'en Sala et in camino que recedit de Pegueroles et itur a Gargala et en la Vilela. Et honorem predictum vendidi in encanto publico de Naves et ipsum honorem per tempus debitum, prout de similibus est fieri asuetum in dicto loco de Naves legitime subastavi. Et facta legitima subastacione de ipso honore licet plures emptores ad emendum predictum honorem accesisent, nullus tamen apparuit emptor qui tantum precium dare seu offerire vellet in dicto honore quod cum nos dictum Petrum çes Cases, procuratorem dicti

Petri de Torroela, qui in predictis dixistis et [...] publico in dicto encanto nomine [...] Petri de Torroela ementi absolucionem debiti quod prefatus heres debebat dicto Petro de Torroela viginti quatuor solidos Barchinonenses terni. Ideo, cum hoc presenti publico instrumento, ad quinque annos primo venturos et quinque expleta complete precepta vendidi vobis et concedi tanquam plus offerenti et danti precio supradicto, quod precium penes vos retinuistis in solucione dicto debito dicti Petri de Torroela. Ideo renuncio omni excepcioni dicte peccunie de voluntate mea <...>.

Actum est hoc sexto nonas marcii, anno Domini, millessimo CCCº tricesimo septimo.

Sig+num Guillelmi Albert, baiuli predicti, qui predicte concedo et firmo. Testes huius rey sunt: Raimundus de Calabuyg, Cardona de Tanchs et Martinus Sala.

Sig+num Petrus Cayoti, rector ecclesie Sancti Martini de Pegueroles <...>.

275

1338, març, 2. Pegueroles

Cessió d'honor durant cinc anys i presa de possessió. *Guillem Albert de Vilandeny, batlle de l'abat de Santa Maria de Serrateix, al mas de Santjulià, de la parròquia de Pegueroles, posa una honor, que forma part de les pertinences d'aquest mas, en possessió de Pere ses Cases, procurador de Pere de Torroella, el qual tindrà dret sobre els esplets que se n'obtinguin durant cinc anys (tal com havia restat acordat al document 274). Com a símbol de la possessió cedida, Guillem Albert dóna una caputxa pàl·lida.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12 × 25,5 cm). Pergamí amb algunes taques. Al verso: "Karta de Sent Julià. Pagaroles", "Acte de pocessió de una pessa de terra del mas de Sant Julià, parròquia de Pegueroles".

Noverint universi quod in presencia mei notarii et testium infrascriptorum, ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, Guillelmus Albert de Viladondeyn baiulus mansi Sancti Iuliani siti infra parochiam de Pegueroles pro venerabili abbate Serratexensi, constitutus personaliter in ecclesia Sancti Martini de Pegueroles, misit et posuit in possessione, iure et facti, corporalem Petrum çes Cases de Cardona, ibidem presentem, procuratorem Petri de

Torroela de Cardona, de quodam honore qui est de pertinenciis dicti mansi Sancti Iuliani, quem idem Guillelmus Albert eidem procuratori, vendidit in encanto publico de Naves ad quinque annos et quinque expleta cum publico instrumento presenti die facto ut in eo continentur.[1] In hunc videlicet modum quod idem Guillelmus Albert, baiulus, qui sicut[2] credidit dicto procuratori, in signum vere et credite possesionis, unum capucium suum lividum. De quibus omnibus et singulis supradictis, dictus Petrus ces Cases procurator qui sicut recepta dicta possessione et predicto honore, in modum qui sicut ad eterna rey memoria habendam et ut de predictis veritas apparere valeat in futurum mandavit sibi fieri hoc presens publicum instrumentum [...] notarium infrascriptum.

Quod est actum sexto nonas marcii, anno Domini millessimo CCCº tricesimo septimo. Presentibus testibus: Raymundo de Calabuig, Cardona de Canchs et Martino Sala.

Sig+num Petrus Cayoti, rector ecclesie Sancti Martini de Pegueroles <...>.

1. *Vegeu el document precedent (doc. 274).* 2. *Dubtós.*

276

1338, novembre, 30

Reconeixement de tenir una terra pel cambrer. *Arnau Pelat, habitant del Portell [Segarra], reconeix que té per Simó Ponç, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, un tros de terra situat al terme del Portell, a l'indret anomenat "terme de Coma-de-miges". S'esmenten les afrontacions i el cens que ha de lliurar anualment.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15 × 34 cm). Pergamí tacat, gastat i rebregat. Al verso: "Sagarra".

Noverint universi quod ego Arnaldus Pelat, habitator de Portello <...>, confiteor et recognoco vobis venerabili fratri Simoni Poncii, [dispensarii] monasterii Sancte Marie de Serratex <...>, quod teneo per dictum monasterium quamdam trocium terre qui est in termino dicti loci de Portello, loco vocato termino de Coma de Myges. Et afrontat cum quoddam trocio terre quod est Sancti Cucuphatis de Portello, de II cum dominico domini prepositi Celsone quod tenet Bernardus Luppario de Portello, de III cum quoddam trocio terre quod est d'en Mazot de Viver, et de IIII ab en Marg[...], idem de predicto trocio terre et de fructibus quod

exierunt nullam partem dando sed facio dicto monasterio <...> pro censu quolibet anno, in festo Sancte Marie mansis Augusti unam quarteriam frumenti et aliam ordey boni et pulcri, viridi et recipienti, ad rectam mensuram Cervarie <...>. Item recognosco vobis sacrista, Simoni Poncii [...], omnia tercia et foriscapia de predicta honore pertinente dicto monasterio <...>.

Quod est actum pridie kalendas decembris, anno Domini M CCCº XXXº VIIIº.

Sig+num Arnaldi Pelat [...] sancta IIIIor Evangelia a me corporaliter tacta <...>. Testes huius rey sunt: Petrus za Fabrega, castri de Serratex, et Petrus Borraz.

Ego Berengarius Seldua, notarius publicus de Portello, pro discreto Solsona de Mirave, rector ecclesie eiusdem loci, qui hec scripsi <...> et meo sig+no clausi.

277

1339, maig, 3

Reconeixement de tenir terres del cambrer. *Ramon de Trullols, del terme del castell de Torroella, reconeix que té per Mateu Julià, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, tres trossos de terra, plantats de vinya, situats a la parròquia de Sant Salvador de Torroella, al "Pla de Sant Llorenç". Un és al lloc anomenat "Cabana de Mallolars", l'altre a "sa vinya d'en Garriga" i el tercer a "les Vinyoles". També reconeix que el seu germà, Ramon sa Valla de Castell Cis, té, per l'ofici de cambreria, un tros de terra al mateix pla. S'esmenten, amb relació a cada tros de terra, l'extensió, les afrontacions i el cens que lliura el possessor.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (21 × 21,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, una mica esvaït. Al verso: "Trullols. nº 16".

Noverint universi quod ego Raymondus de Trullolis, termini castri de Torroella, per me et meos, gratis et ex certa sciencia, confiteor et recognosco vobis venerabili et religioso viri fratri Matheo Iuliani, camerario monasterii Sancte Marie Seratexensis, presenti, recipienti et sollempniter stipulanti pro vobis et successoribus vestris in dicto officio camarerie, quod teneo pro vobis et dicto officio camarerie et sub eius dominio tria trocia terre, vinee plantate, cita infra parrochiam Sancti Salvatoris de Torroella, in

plano Sancti Laurencii, quorum unum est in loco nominato ad Cabanam dels Mallolars, continentem in se tria iornalia paria bovum et afrontatur cum itinere iusano quo itur de Cardona versus Manresam, et ex alia parte cum honore meo, et ex aliis partibus cum honore Petri dez Gua. De quo dicto trocio terre do et dare debeo et dare promito vobis dicto camerario et successoribus vestris tascam de omnibus expletis que Deus ibi dederit. Alium trocium nominatur a sa Vinha d'en Gariga, continentem in se duo jornalia paria bovum et afrontatur cum honore meo ex tribus partibus et ex alia parte cum honore Petri de Gua, de quo do et dare debeo et dare promito vobis camerario et successoribus vestris tascam de omnibus expletis que Deus ibi dederit et unam gallinam de censu quolibet anno solvendam in festo Natalis Domini. Alium trocium terre nominatum a les Vinyoles continentem in se unum jornalem paria bovum, de quo do et dare debeo et dare promito vobis dicto camerario quartam partem de omnibus expletis que Deus ibi dederit. Item facio testimonium quod Raymundus sa Vala de Castro Cisso, frater meus, tenet alium trocium terre complantatum de oliveriis, citum in dicto plano Sancti Laurencii, quod tenetur pro dicto officio camarerie, quod continet in se unum iornale par bovum, de quo datur vobis et dare tenetur dicto camerario et successoribus vestris quartam partem de expletis que Deus ibi dederit et in quo dicto trocio terre vos dictus camerarius et successores vestri habeatis dominium. Iurans per Deum et eius sancta quatuor Dei Evangelia corporaliter manibus meis gratis tacta, quod predicta omnia et singula sunt vera et ea servare, tenere et complere promito vobis et nullo tempore contravenire.

Actum est hoc V nonas madii, anno Domini millessimo trescentesimo tricesimo nono.

Sig+num mei Raymondi de Trullolis \iurantis/, qui hec concedo et firmo. Testes huius rei sunt: Petrus Sirigoste, scolaris, Petrus dez Gua, Petrus dez Casals.

Ego Guillemus de Vico, rector ecclesie Sancti Salvatoris prefati castri de Torroella et notarius publicus, eiusdem qui hec scripsit cum supraposito in decima octava linea ubi scribitur "iurantis" et clausi et meum sig+num aposui.

278

1339, maig, 9

Donació del despenser (o cellerer) al cambrer. *Simó Ponç, despenser (o cellerer) del monestir de Santa Maria de Serrateix, cedeix a Martí Julià, cambrer del cenobi, els censos, prestacions i la meitat dels homes i dones que té a la parròquia de Matamala [les Llosses, Ripollès] o al terme del castell de Guàrdia, als llocs on el cambrer també hi tenia drets, a canvi que aquest li pagui, al llarg de l'any, cent deu sous barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18 × 47 cm). Pergamí amb forats i taques, amb diversos fragments il·legibles. Lletres partides a la part de dalt.

Noverint universi quod ego ffrater Simon Poncii, dispenserius monasterii de Serratexio, attendens et recognoscens aliquos redditus, census, agraria et partes expletorum et medietatem hominum et mulierum et omnium escautarum sive aventurarum provenienciun in parrochia Sancte Marie de Mathamala, termini castri de Gardia de Ripoles et in termino dicti castri esse dicti mei officii dispenserie. Attendens [...] predicta esse confusa et mixta cum aliis redditibus camerarii dicti monasterii. Propter quod melius convenit quod predicta sint dicti camerarii qui plures et mayores redditus habet in dictis locis et habet aliam medietatem hominum et mulierum et escautorum sive aventurarum predictarum et ad mayorem comodum et utilitatem dicti mei officii <...>. Et super hoc longa habita deliberacione. <*Finalment, el despenser renuncia als llocs on també hi tenia drets l'ofici de cambreria, a canvi que el cambrer li lliuri anualment*> sex solidos Barchinonenses quos ego recipio <...> in manso sive loco de Podiolo de Sagas, cum omni alio iure in dicto mansso sive loco [*malgrat que aquest mas sigui de l'ofici de cambreria; i que també renuncia a tots els drets que té al*] mansso sive loco de Peraforn, qui manssus sive locus est dicti camarerii. <...> Ex certa sciencia, per me, de voluntate dicti domini abbatis et eius conventus <...> solvo, diffinio, relaxo atque dimito perpetuo vobis ffratri Matheo Iuliani, camerario <...> omnia predicta qui in dictis locis recipiebam racione dicti officii mei dispensserie [...], sub talibus tamen condicionibus et retencionibus quod vos frater Matheus Iuliani, camerarius <...>, semper detis et dare teneamini, in recompenssacione omnium predictorum anno quolibet mihi et omnibus successoribus meis in dicto officio meo dispensserie de bonis dicte camarerie centum et decem solidos

Barchinonenses de terno solvendos in dicto monasterio per terminos infrascriptos, videlicet: in vigiliis festi Omnium Sanctorum decem solidos et diey Carniprivium adventus Domini decem solidos et festi Nathalis Domini viginti solidos et festi Epiphanie Domini decem solidos et diey Carniprivium XL[a] decem solidos et festi Pasce viginti solidos et festi Ascenssionis Domini decem solidos et festi Pentecostes viginti solidos dicte monete <...>.

Actum est hoc VII[o] idus madii, anno Domini M[o] CCC XXX nono.

Sig+num fratris Simonis Poncii, dispenserii <...>, sig+num fratris Mathei Iuliani, camerarii, <...>, sig+num fratris Bernardi, Dei gracia abbatis, <...>, sig+num fratris Petri de Sancto Clemente, prioris, qui hec firmo, sig+num fratri Guillelmi Petri, sacriste, qui hec firmo, sig+num fratris Petri de Cumbis, prepositi, qui hec firmo, sig+num fratris Iacobi za Prous, precentoris, qui hec firmo, sig+num Raymundi Iohannis, monachi, qui hec firmo. Testes huius rey sunt: Berengarius de Mathamala, presbiter, Fferrarius de Querio, Bernardus Fferrarii et Bonanatus de Valle, clericus.

Frater Guillelmus Fferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

279

1339, setembre, 19

Reconeixement de pagament. *Arnau de Frontanyà, batlle del castell de Gironella, reconeix a Mateu Julià, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, que ha rebut vint sous barcelonesos de tern, per raó d'uns drets (una gallina i un cinquè de les collites) que ha adquirit al mas de Peraforn [Berguedà].*[1]

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16,5 × 20 cm). Pergamí en bon estat de conservació, malgrat que té nombroses taques. Al verso: "Peraforn".

Sit omnibus notum quod ego Arnaldus de Frontanyano, baiulus castri de Girondella, confiteor et recognosco vobis Matheo Iuliani, camerario monasterii de Serratexio, et vestris quod solvistis et tradidistis mihi viginti solidos Barchinonenses de terno, racione unius galline et quinti. Quam gallinam et quintum emeram a manso de Petra Furno <...>.

Actum est hoc XIII kalendas octubris, anno Domini M[o] CCC[o] XXX[o] IX[o].

Sig+num Arnaldi predicti <...>. Testes huius rei sunt: Arnaldus de Conemines et Jacobus [...].[2]

Berengarius de [...],[3] rector ecclesie de Girondella, notarius publicus <...>.

1. *La coincidència de les dates fa pensar que aquest reconeixement fou una conseqüència de l'acord pactat entre el despenser i el cambrer en el document precedent (doc. 278).* 2. *Potser* Guomins. 3. *Potser* Asinobono; *molt dubtós.*

280

1339, novembre, 23

Donació del despenser (o cellerer) al prebost. *Simó Ponç, despenser (o cellerer) del monestir de Santa Maria de Serrateix, cedeix a Pere de Comes, prebost del cenobi, la feina de fer-se càrrec de la cuina, de les tovalles, dels coberts i dels plats de la taula monàstica, així com de la calefacció i dels aliments. Ha de proveir la comunitat de l'oli, de les hortalisses, les faves, les cols, les carns i els peixos. També li dóna, entre altres coses, un molí, vinyes, oli, un hort amb una bassa per a regar-lo i una casa dita "el Celleret". La donació d'aquesta casa és a canvi de la cessió per part del prebost d'una casa propera a l'hospici de la despenseria.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (28 × 23 cm). Pergamí amb forats i en gran part gairebé il·legible. Lletres partides a la banda de dalt. Al verso: "Donació feta per lo dispenser a favor del paborde del molí, etc.".

Sit omnibus notum quod ego ffrater Simon Poncii, dispenserius monasterii de Serratexio, *<a causa de la necessitat i havent de proveir>* coquine et mensarum reffectorii *<i la infermeria i, davant la manca de vitualles, proposa la creació d'un prebost i que>* dictus prepositus, qui nunc est et qui pro tempore fuerit, habeat et habere debeat conventui dicti monasterii et vicario predicto cocum sufficientem qui ibidem coquinet, prout in dicto monasterio est fieri asuetum et non aliter et vadat pro carnibus et piscibus apud villam Cardone. Habeat etiam dictus prepositus ligna dictis conventui et vicario pro calefficiendo et pro coquinando. Habeat etiam dictus prepositus omnia apparamenta coquina ipsius conventus et vicari predicti, et mapas, scutellas et discos et ortalizam, fabbas et oleum, secundum qualitatem dierum et temporum et faciat cooperire menssas in reffectorio et infirmitorio et elevare ipsas mapas post prandium et cenam et eas ablui faciat et

teneat dictam coquinam nitidam et cond[irectam] prout ego teneor in predictis. Teneatur etiam dare dictus prepositus de caulibus vel de brodio carnium aut de fabbis singulis diebus semper nuncio dispenserii dicti monasterii.

Pro quibus omnibus et singulis [...] per dictum prepositum faciendis et complendis, habito de primissis longa et matura deliberatione et diligenti [...]in capitulo dicti monasterii cum reverendo domino ffratre Bernardo, Dei gracia abbate dicti monasterii, et eius conventu <...>. Ideo ex certa sciencia ac de voluntate et consensu dicti domini abbatis et eius conventus, per me et omnes succesores meos in dicto officio dono et concedo vobis ffratri Petro de Cumbis, preposito dicti monasterii, et omnibus vestris successoribus in dicto officio perpetuo illum molendinum dicti mei officii qui est in ripparia de Navel, cum domibus, ortis, vineys, terris et arboribus et cum omnibus iuribus dicto molendino pertinentibus et pertinere debentibus, simul cum illa vinea dicti officii mei, vocata Plana de Molendino, et illam vineam dicti officii mei vocatam Lobetam, et totum illud oleum et olivas quod et quas ego recipio esse dicti officii mei in tota baiulia de Serratexio et illud oleum quod mihi \racione/ dicti mei offici faciebat et prestabat pre[centori] dicti monasterii. Et illam partem caulium, trifolliorum et spinargiarum que racione dicti mei officii recipio in castro de Serratex. Et illum Ortum Josa qui est infra clausuram orti dicti mei offici et illam domum dicti mei offici vocatam Celeret, simul cum quadam petra sive pica olei que ibi est. Promitens, per me et omnes successores meos in dicto meo officio, dare vobis dicto preposito et omnibus successoribus vestris perpetuo anno quolibet, in festo Sancte Marie Augusti, duas quarterias fabbarum bonarum et receptabilium ad mensuram Minorise et unas mapas quolibet anno, semper in festo Sancti Iohannis babtiste in adiutorium illarum mapparum quas vos habere <...> ad servicium dictorum conventus et vicarii. Promitens etiam, per me et omnes successores meos in predicto officio, vobis dicto preposito et omnibus successoribus vestris in dicto vestro officio tenere semper condirectam illam bassam que nunc est in dicto orto meo. De quo bassa habere possitis aquam ad rigandum ortum vestrum josa predictum. Predictos itaque molendinum, ortos, vineas, terras et arbores, oleum, olivas, caules, trifollia et spinargia, domos et petram sive picam olei vobis et vestris successoribus in dicto vestro officio dono et concedo, perpetuo, racionibus supradictis, et dictas fabbas et mappas dare promito, et dictam bassam condirectam tenere ut predicitur, sicut melius dici et intelligi potest ad vestrum vestrorumque successorum

in dicto officio bonum et sanum intellectum <...>. Consencio ego ffrater Petrus de Cumbis, prepositus predictus, recognoscens quod de officio meo [...] cetera est quod habeo molere seu moli facere totum meum frumentum necessarium conventui et <...> et totum bladum pro elemosina in dicto monasterio facienda pro quibus est in dicto meo officio dictum molendinum utile et comodosium [...]. Et in recompensacione [*de la donació de la*] domus vocate Celeret quam mihi datis dono vobis et vestris successoribus in dicto officio semper illam domum dicti mei officii que est iuxta hospicium dicti officii vestri. Promitens bona fide et firma stipulacione per me et omnes successores meos in dicto officio vobis dicto dispensserio <...>. Renuncians quo ad hec omni iuri, racioni et consuetudini contra hec venientibus.

Actum est hoc IXº kalendas decembri, anno Domini Mº CCCº XXXº nono.

Sig+num ffratris Simonis Poncii, dispenserii predicti, qui predicta laudo, concedo et firmo, sig+num ffratris Petri de Cumbis, prepositi predicti, qui predictis consencio et laudo, concedo et firmo, sig+num ffratris Bernardi, Dei gratia abbatis predicti, qui predicta firnamus*, sig+num ffratris Petri de Sancto Clemente, prioris, qui hec firmo*, sig+num fratris Guillelmi Ffererii, sacriste, qui hec firmo*, sig+num ffratris Mathey Iuliani, camerari, qui hec firmo*, sig+num fratris Jacobi za Prous, precentoris, qui hec firmo*. Testes huius rey sunt: Berengarius de Mathamala, presbiter, Bernardus Iuliani et Bernardus Fferrarii, clerici.

Ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus eiusdem, qui hec scripsit <...>.

281

1339, desembre, 28

Creació de benefici eclesiàstic. *Pere de Santcliment, batlle d'Avià pel monestir de Santa Maria de Serrateix, segons un document del 21 d'abril de 1319, ordena que, cada any, en l'aniversari del dia de la seva mort, es diguin misses a l'església de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem de Berga, per l'ànima seva i la dels seus familiars, per valor de vint sous, i per l'ànima de la seva muller, per valor de deu sous més. Per fer aquests pagaments resten obligats els censos i drets que rebia al mas de Riu,*

també anomenat de "s'Abadia", situat a la parròquia de Sant Martí de Coforb. Els monjos ho accepten.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (30 × 42,5 cm). Pergamí enfosquit i amb algunes taques. Al verso: "CCCXXXVIII" i "1340".

Noverint universi quod cum Petrus de Sancto Clemente, baiulus de Aviano pro monasterio Serratexense, quondam, in quodam codicillo per eum condito atque facto, undecimo kalendas madii, anno Domini millessimo trecentesimo nonodecimo, clauso et subsignato per Petrum Serra, notarium ville Berge, quondam, voluerit et ordinaverit et statuerit quod semper, in die obitus sui, fieret anniverssarium missarum pro salute anime sue et uxore eius et filii sui et parentuum et propinquorum suorum de viginta solidi, quolibet anno in ecclesia Hospitalis Sancti Iohannis Iherosolimitani Berge per heredem suum universalem et successores suos, pro anima sua, et de decem solidi pro anima eius uxoris. Ita quod dictum aniversarium esset anno quolibet de triginta solidos ad quos seu quibus triginta solidos assignaverit et obligaverit semper omnes redditus, censsus et omnia alia iura que recipiebat et recipere debebat in manso de Rivo qui alias vocatur manssus de z'Abadia, qui manssus est in parrochia Sancti Martini de Focorp, ut in dicto codicillo satius et plenius explicatur. Nosque frater Bernardus, Dei gratia abbas dicti monasterii <...>, consensu monachorum nostrorum dicti monasterii <...>, laudamus, concedimus et firmamus dictam obligacionem et asignacionem predictum Petrum de Sancto Clemente ad opus dicti obitus sive aniversarii factum de triginta solidis antedictis, super redditibus et censibus ac iuribus memoratis <...>.

Et ego Iohannes de Turri, presbiter et procurator sindicus et actor tocius universitatis clericorum seu presbiterorum ville predicte, prout constat per publicum instrumentum confactum tercio decimo kalendas october, anno Domini M° CCC° XXX° nono, clausum per Raymundum Sorribes notarium publicum ville Berge, nomine meo proprio et nomine etiam procuratorio sindicatu ac actoria predictus acceptans dictam firmam et concessionem a vobis dictis dominis abbate et conventu predictis <...>.

Actum est hoc quinto kalendas ianuarii, anno Domini millessimo trescentesimo quadragesimo.

Sig+num fratris Bernardi Dei gracia abbatis predicti, qui hec firmamus. Sig+++++na fratris Petri de Sancto Clemente, prioris, fratris Guillelmi Fferrarii, sacriste, fratris Simonis Poncii, dispen-

serii, fratris Petri de Cumbis, prepositi, et fratris Mathei Iuliani, camerarii, predictorum qui hec laudamus et firmamus. Sig+num Iohannis de Turri, predicti, qui predicta laudo et firmo. Testes huius rey sunt: Petrus de Casalibus, Bonanatus de Valle, clerici, et Arnaldus d'Uguet de villa Berge.

Ffrater Guillelmus Ferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus eiusdem qui hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

282

1340, juny, 19

Reducció de cens. *Bernat de Matamala, capellà de la capella de Sant Salvador del monestir de Santa Maria de Serrateix, concedeix a Pere de Peguerisses i a la seva muller, Ermessenda, que, per una peça de terra dita "Capçades del Comellar", del mas de "Peguerisses", que ha restat uns anys abandonada, no paguin el quart, ans només cedeixin mig quarter de vi bo i rebedor, segons la mesura de la vila de Berga.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia (29,5 × 39,5 cm). Pergamí tacat, foradat i desgastat. Lectura difícil. Al verso: "Gironella. Sant March", "nº 68".

Hoc est transla[tum] sumptum a quoddam instrumento tenoris sequentis:

Sit omnibus notum quod ego Berengarius de Mathamala, presbiter, capellanus capelle Sancti Salvatoris, situate in monasterio Serratexense, [...] quod vos Petrus de Pagarices et Ermasendis, uxor vestra, de parrochia de Gironella, tenebamini dare et consuevistis quartam partem expletorum de quibusdam terris mansi de Pagarices vocatis Caps[a]tas del Comellar <...>, sunt sub dominio et alodio venerabilis camerarii dicti monasterii; mihi racione aniversarii quem religiosus frater Arnaldus Poncii, camerarius, quondam, dicti monasterii, instituit in dicto monasterio et per me et successores meos in dicta capella <...>. Attendens etiam dictam quartam partem expletorum esse honerosam et dampnosam propter missones quas pro predictis facere oportet et maxime quod dicte terre [...] parve et longo tempore citra remanserit inculte et quam ab aquis destructe. Et esse comodiosum acipere censum infrascriptum in recompensacione dicte quarte partis <...> solvo et difinio et relaxo vobis dicto Petro de Pagarices et Ermasendi, uxori vestre, et vestris

perpetuo dictam quartam partem quam dare et prestare debebatis pro predicta terra. Quam diffinicionem et relaxacionem [...] ffaciatis et facere teneamini semper <...>, in recompensacione quarte partis, quolibet anno, unum medium quarterium vini boni et recipientis ad mansuram ville Berge, de meliori vino quod faciatis in hospicio vestro de Pagarices solvendo al cano.[1]

Actum est hoc XIII kalendas iulii, anno Domini MCCCXL.

Sig+num Berengarii de Mathamala, presbiteri. Sig+num Petri de Pagarices et uxoris eius, Ermasendis <...>. Testes huius rey sunt: Bernardus de Fonfilmera, Anthonius de [...]eto et Iacobus de Petrafurno.

Berengarius de Nidobono, rector ecclesie de Girondella, notarii publici[2] eiusdem hec scripsit et clausit hoc suo sig+no.

Sig+num mei fratris Berengarii Mercerii, sacriste et notarii publici Serratexensis, qui hoc presens translatum <...>.

1. *Sic*. 2. *Sic*.

283

1340, juny, 22

Reconeixement d'ésser home del cambrer. *Pere de Cerdans, del terme del castell de Viver, reconeix ésser home soliu i propi de Mateu Julià, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, i de tenir per ell el mas de Cerdans. S'esmenta el cens que li ha de lliurar.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16 × 28 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca i lleugerament gastat.

Sit omnibus notum quod ego Petrus de Cerdans, termini castri de Viverio <...>, confiteor et recognosco vobis venerabili domino ffratri Matheo Iuliani, camerario monasterii de Serratexio, me esse hominem solidum et proprium vestri et dicti vestri officii et tenere pro vobis et successoribus vestris in dicto officio mansum meum de Cerdans sub dominio et alodio vestris <...>. De quibus vobis et vestris successoribus in dicto officio dare debeo et teneor tascham de expletis in dictis terris crescentibus et de aliquibus terris predicti mansi vobis dare debeo et teneor tascham, decimam et primiciam, videlicet de illis terris mansi predicti que sunt ultra rippariam de Tordel, verssus dictum monasterium, cum terciis, laudimiis, redempcionibus personarum et firmis sponsaliciorum,

censsibus, agrariis et empriviis, calonibus, punicionibus et omnibus aliis et singulis iuribus que et quos pertinent et pertinere possunt et debent vobis et predecessores vestris habuerunt in dicto mansso et possessionibus ipsius. Quare promito bona fide et firma stipulacione et sub virtute, iuramenti et homagii per me inferius prestitorum vobis et vestris successoribus in dicto officio vestro camere esse bonus, fidelis et legalis ac obediens in omnibus et per omnia, prout quilibet homo proprius, quitius, solidus et naturalis ac glebe ascrictus suo vero proprio domino <...>. Et nichil ominus facio vobis de presenti homagium ore et manibus comendatum iuxta Consuetudinem Cathalonie et Usaticha Barchinone.

Actum est hoc decimo kalendas iulii, anno Domini millessimo CCCº quadragesimo.

Sig+num Petri de Cerdans <...>. Testes huius rey sunt: Petrus de Sala, Bernardus Fferrarii, clericus, et Ffrancischus Poncii.

Ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scribi et clausit hoc suo sig+no.

284

1340, octubre, 22

Sotsestabliment. *Arnau de Quer i la seva muller, Romia, estableixen Joan de Quer i la seva muller, Maria, en una banada de terra de llur mas de Quer [terme de Serrateix], anomenada "Boix Llobater", a canvi del cens anual d'una gallina (per ajudar en el cens que han de pagar al monestir de Serrateix). Entrada de vuitanta sous barcelonesos de tern. S'esmenten les afrontacions. El matrimoni donador té el mas de Quer pel monestir de Santa Maria de Serrateix.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18 × 30 cm). Pergamí amb lletres partides a la part superior. Al verso: "CXXXIV", "Actes del Quer".

A'. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (20,5 × 27 cm). Pergamí amb lletres partides a la part de dalt. Amb alguna taca. Al verso: "CXXXIV".

Noverint universi quod nos Arnaldus de Querio et Romia, eius uxor, termini de Serratexio, <...> gratis et ex certa sciencia <...> vendimus et concedimus et vendendo corporaliter tradimus vobis Iohanni de Querio et Marie, uxori vestre, et vestris et cui volueritis perpetuo quandam nostram banadam terre manssi nostri de Querio vocatam Boix Lobater, afrontatam ex parte una

in terris manssi de Fabricha, de alia parte in terris manssi Bernardi de Manyanachs, et de alia parte in terris manssorum de Casa Nova et de Podio Pulcro, sicut aqua dividit. Retento cum predicta terra una gallina bona et receptibile quam vos et vestri et qui predictam banadam terre tenuerit faciatis nobis et nostris successoribus semper pro censu anno quolibet in festo Nathalis Domini in adiutorium illius censsus quem dictus manssus facit monasterio Serratexensi. Nichil aliud ibi retinemus vel reservamus salvo tamen iure et dominio dicti monasterii, pro quo dicta terra tenetur. Predictam itaque banadam terre cum dictis retenimentis vobis et vestris et cui volueritis perpetuo vendimus et concedimus <...> hec predicta que vobis vendimus de nostro nostrorumque iure dominio et posse etiam in vestrum vestrorumque ius, dominium et posse mitimus et transferimus irrevocabiliter precio octuaginta solidis Barchinonensibus de terno de quibus quia bene paccati et contenti sumus <...>. Constituentes vos in predicta terra dominos et procuratores ut in rem vestram propriam ad habendum, tenendum omnique tempore, in pace possidendum, dandum, vendendum, inpignorandum seu alienandum et inde semper vestras vestrorumque voluntates libere faciendum [*A més, d'una manera expressa, Romia renuncia als drets que pogués tenir pel dot o l'esponsalici. Alhora, tots dos feren un jurament sobre els quatre Evangelis*].

Actum est hoc XI kalendas novembris, anno Domini Mº CCCº quadragesimo.

Sig++na Arnaldi de Querio et Romie, eius uxoris <...>. Testes huius rey sunt: Bernardus Fornerii et Petrus de Fabricha. Sig+num ffratris Mathei, Dei gratia abbatis Serratexensis <...>.[1]

Ffrater Guillelmus Fferarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scribi fecit et clausi hoc suo sig+no.

1. *La signatura de l'abat només a* A. *Afegida amb una tinta diferent*.

285

1341, setembre, 26

Reconeixement d'ésser dones del cambrer. *Elisenda, filla del difunt Pere de Peguerisses, de la parròquia de Gironella, i Berenguera, filla d'Elisenda, confessen a Jaume Saprous, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, ésser llurs dones pròpies, quítes, soliues i naturals. En reconeixement d'aquesta dependència prometen lliurar-li cada any per Nadal una unça de pebre.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16 × 31 cm). Pergamí amb algun forat i alguna taca, força enfosquit. Al verso: "Gironella. Pagarisses".

Noverint universi quod nos, Elicsendis, filia quondam Petri de Peguerizes parrochie de Gerundella, et Berengaria, filia dicte Elicsendis, confitemur et recognoscimus vobis fratri Jacobo ça Prous, camerario monasterii Sancte Marie de Serratexio, nos esse feminas vestras et dicti vestri officii, proprias, quitias, solidas et naturales et esse filias hominis et femine vestrorum, quod a gratis et ex certa sciencia <...> convenimus et promitimus vobis <...> bona fide et firma stipulacione nos parere, obedire, satisfacere et respondere in omnibus et per omnia tanquam dominis nostris, propriis, quitis, solidis et naturalibus, et nunquam facere, eligere vel clamare alium dominum vel dominam nisi vos et vestros successores in dicto officio et quos volueritis. Et in recognicione dominii vestri promitimus facere vobis quolibet anno in festo natalis Domini unam hunciam piparis inter ambas pro censu. El promitimus esse bonas, fideles et legales vobis in omnibus <...> et ren[unciamus omni] inmunitati et franquitate cuiuscumque civitatis, ville, castri et cuiuslibet alterius loci <...>.

Actum est hoc sexto kalendas october, anno Domini millessimo CCC XL primo.

Sig++na Elicsendis, filie quondam Petri de Peguerizes, parrochie de Gerundella, et Berengarie, filie dicte Elicsendis <...>. Testes huius rey sunt: Bernardus Fferrarii, beneficiatus in monasterio de Serratexio, Arnaldus Cardona et Jaufridus d'Orugues.

Sig+num mei Berengarii de Prixana, notarii publici ville Berge auctoritate Raimundi de Gerundella, vicarii perpetuum ecclesie Sancte Eulalie de Berga <...>.

286

1341, octubre, 20

Reconeixement d'ésser home de l'abat. *Guillem Garcia, anomenat d'Espluga, de la parròquia de Sant Martí d'Avià, reconeix a [Mateu], abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, que és el seu home propi, quiti, soliu, natural, ligi, adscrit, colon, censat i afocat.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16,5 × 24 cm). La part superior i inferior del pergamí en molt mal estat de conservació. Al verso: "[...]VIII".

[Guillelmus] Garsia alias vocatus [de Sp]eluncha, de parrochia [de Sant Pau de Casserres] confiteor et in veritate recognosco vobis [Matheo], Dei gratia abbati monasterii de Serratexio me esse hominem [proprium, quitium], solidum, naturalem, ligium, ascripticium, colonum et censitum et affocatum. Unde convenio et promito vobis dicto domino abbati <...> quod ero per me et successores meos obediens, fidelis et legalis. <... No té dret d'elegir cap altre senyor. Fa homenatge de boca i mans segons> Consuetudine et Constitucionibus Cathalonie et Usaticis Barchinone. <Fa un jurament sobre els quatre Evangelis i renuncia a qualsevol mena d'immunitat o franquesa. Si actua en contra, serà considerat> bausator, proditor et etiam traditor.

Quod est actum XIII kalendas novembris, anno Domini Mº CCC XL primo.

Sig+num Guillelmi Garsie predicti <...>. Testes huius rey sunt: Petrus za Melan,[1] presbiter, et Raymundus de Comella de Santo Petro de Auro.

Raymundus de Boscho, rector ecclesie Sancti Martini de Aviano [...], notarius publicus eiusdem loci <...>.

1. *Abreujat* za mela*, amb una titlla al damunt*.

287

1342, gener, 17

Reconeixement de tenir terra pel monestir. *Bernat Llobet, del terme de Valldeperes, reconeix a Mateu, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, que té, al terme del castell de Serrateix, una banada de terra per la qual dóna cada any, a part dels delmes i de les primícies, tres lliures d'oli.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (14 × 23,5 cm). Pergamí descolorit i tacat. Al verso: "XXXXIX".

Noverint universi quod ego Bernardus Luppeti, termini Valle Petrarum, per me et meos, gratis et ex certa sciencia, confiteor et recognoscho vobis reverendo domino fratri Matheo, Dei gratia abbati monasterii Sancte Marie de Serratexio <...> quod teneo pro vobis et dictis vestris successoribus in termino castri vestri de Serratexio unam banadam terre cum plantis et sine plantis, de qua banada terre dono et dare teneor et debeo vobis et dictis vestris successoribus decimam et primiciam de omnibus fructibus

in dicta banada crecentibus. Etiam dono et dare teneor vobis et dictis vestris successoribus pro iam dicta banada de censu, quolibet anno, in festo nathalis Domini, tres libras olei. Et dictam banadam terre teneo pro vobis et dictis successoribus vestris cum terciis, laudimiis, empariis, faticiis et cum omnibus aliis et singulis iuribus, quos et que quilibet dominus in suo propio et francho alodio habet et habere debet quoquomodo <...> Insuper iuro per Deum et eius sancta IIII^{or} Evangelia manibus meis corporaliter tacta predicta <...>.

Actum est hoc sextodecimo kalendas febroarii, anno Domini millesimo CCCXL primo.

Sig+num Bernardi Luppeti predicti <...>. Testes huius rey sunt: Bernardus Iuliani et Raymundus Calveti de Villa Sancti Petri de Auro.

Ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

288

1342, gener, 17

Reconeixement de tenir terres. *Arnau Salat, del terme de Valldeperes, reconeix a Mateu, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, que té per ell una banada de terra, conreada i erma, situada al terme de Serrateix. S'esmenten les afrontacions i el cens.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11 × 25 cm). Pergamí ben esvaït, quasi il·legible. Al verso del pergamí: "CXXXXIV", "Arnau Salat de Valldeperes té una banada de terra en lo terme de Serrateix per la qual fa dos mig quarters <...> de oli a la abadia per Nadal de cens."

[Arnaldus] Salat, termini Valle Petrarum <...>, confiteor et recognosco vobis reverendo domino ffratri Matheo, Dei gratia [abbati] monasterii [Sancte Marie de Serratexio ...], quod teneo pro vobis et dictis vestris successoribus [unam banadam] terre cultam et heremam et plantatam, que est infra terminos vestros de Serratexio sicut affrontatur a parte m[eridie] in dicto termino Valle Petrarum et de alia parte in honore mansi de Casteleto de Serratexio et [... par]te in honore Bernardi Luppeti Valle Petrarum, quem honorem tenet pro vobis <...>. De quibus terris dono et dare teneor vobis et dictis vestris successoribus quolibet anno in festo nathalis Domini, in compensacione partis expletorum duo

media quarteria olei pulcri et recipiendi ad rectam mensuram ville Cardone. Et dictam banadam terre teneo pro vobis et dictis [...].

Actum est hoc sexto decimo[1] kalendas febroari, anno Domini millessimo CCCº XLº primo.

Sig+num Arnaldi Salat, predicti, qui predicta laudo, firmo [...]. Testes huius rey sunt: Bernardus Iuliani, Raimundus Calveti de Villa Sancti Petri de Auro et Petrus Vinyos de Serratexio.

Ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

1. *Lectura dubtosa.*

289

1342, gener, 23

Reconeixement d'ésser homes de l'abat. *Bernat de Capdevila i la seva muller, Gueraula, del terme del castell de Serrateix, reconeixen a Mateu, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, que són els seus homes propis, quitis, solius i naturals i que tenen el mas de Capdevila per ell. S'esmenten els censos i les prestacions d'aquest mas i de la banada de "Grataconills", que el dit matrimoni té pel despenser.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (30 × 30 cm). Pergamí en mal estat de conservació, tacat, amb forats i gairebé ben descolorit. Quasi il·legible. Al verso: "Mas Capdevila de Serrateix".

Noverint universi quod nos, Bernardus de Capdevila et Gueralda, uxor eius, termini castri de Serratexio, <...> confitemus et recognoscimus vobis reverendo domino ffratri Matheo, Dei gratia abbati monasterii Sancte Marie de Serratexio, domino nostro presenti <...> nos esse homines proprios, quitios, solidos et naturales vestri et dictorum vestrorum successorum et tenere pro vobis et dictis vestris succesoribus mansum nostrum de [Capde]vila, situm et collocatum in dicto termino, in quo facimus et facere debemus et tenemus continuam residenciam <...>. De quibus vobis et dictis successoribus vestris damus et dare tenemur et debemus tascham, decimam et primiciam de omnibus fructibus in dictis terris crescentibus, excepto quod tenemus pro dispenserio dicti monasterii et suis successoribus in officio dispenserie <...> quandam banadam terre vocatam Grataconyls, de qua banada damus dicto dispenserio decimam [...].[1] Dicto dispenserio [...] de censu pro dicta banada [...] quolibet anno, in festo [*de Carnestoltes*] unum par gallina-

rum domesticarum, [*dotze diners*], tres punyeras cibate pesols ad mensuram ville [Cardone]. Item damus vobis [... quolibet anno de censu, in festo Natalis Domini, pro carnibus sexdecim denarios et in anno quando solvi[mus ...] capram vel [... setze] denarios et obolum dicte monete et quolibet anno, in mense madii, duos solidos et octo denarios dicte monete et uno anno ultra alium in dicto mense unam ovem vel unam capram <...> et anno quolibet, in tempore messium, decem punyerias ordei pesols et sex punyerias cibate pesols et unam punyeriam et mediam tritici pesol, totum ad mensuram de Serratexio et duas punyerias tritici calcades e correns ad rectam mensuram de Serratexo, [de la festa] Pasche usque ad festam Penthecostis, qualibet septimana, operam unius hominis una die et jovam, fematam, batudam, traginum, operam molendini et unum fexium palearum et [al batlle] albergam et etiam araticum. Et dictum mansum nostrum tenemus <...> cum decimis caseorum, ovorum, pullorum, agnorum, porcelorum, edulorum et [...] et medio pectoris boum vel vacharum cum [...] cum terciis, laudimiis [...], faticiis, redempcionibus personarum et firmis sponsaliciorum <...>. Facimus vobis de presenti homagium ore et manibus <...>.

Actum est hoc decimo kalendas febroarii, anno Domini millessimo CCC XL primo.

Sig+num Bernardi de Capdevila et Gueralde, uxoris eius, <...>. Testes huius rey sunt: [...] et Petrus Vinyos de Serratexio.

Ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

1. *També es fa esment de les primícies.*

290

1342, febrer, 4

Reconeixement de tenir terres pel monestir. *Sibil·la sa Muntada, del terme de Castelladral, reconeix a Mateu, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, que té per ell una banada de terra i de vinya anomenada "Coromina de Serrateix", situada al terme de Castelladral, entre les honors del seu mas. També reconeix que, al mateix terme, té pel cambrer del monestir una altra banada de terra anomenada "Vilarmoló". S'esmenten els censos i les prestacions que fa per aquestes terres.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18,5 × 20,5 cm). Pergamí molt descolorit, difícil de llegir. Al verso: "XV", "Al abbat. Conomina et altra vila a lo camarer. nº 26".

Noverint universi quod ego Sibilia za Muntada, termini Castri Edralis, per me et meos, gratis et ex certa sciencia, confiteor et recognoscho vobis reverendo domino ffratri Matheo, Dei gratia abbati monasterii Sancte Marie de Serratexio <...>, quod teneo pro vobis et dictis successoribus vestris unam banadam terre et vineam vocatam Conemina de Serrateix, sitam et collocatam in dicto termino \inter honores mei mansi/ de quibus dono et dare teneor vobis et dictis vestris successoribus tascham de omnibus fructibus in dicta banada crecentibus, et baiulo vestro de Serratexio araticum. Item teneo pro camerario dicti vestri monasterii et suis successoribus in dicto officio camere cum pleno iure et dominio ipsius camerarii et dictorum suorum successorum quandam aliam banadam terre vocatam Vilar Molo, sitam et collocatam in dicto termino. De qua banada terre dono et dare teneor dicto camerario et dictis suis successoribus tascham de omnibus fructibus in dicta banada crecentibus et baiulo suo et dictorum suorum successorum araticum. Que quidam banada terre est sub dominio et alodio dicti camerarii et dictorum suorum successorum. Et dictam banadam terre et vineam teneo pro vobis et dictis successoribus vestris cum terciis, laudimiis, empariis, faticiis et cum omnibus aliis et singulis iuribus, quos et que quilibet dominus in suo propio, francho alodio habet et habere debet quoquomodo. Et dictam aliam banadam terre teneo pro predicto camerario et dictis suis successoribus cum simili dominacione <...>.

Actum est hoc pridie nonas febroarii, anno Domini millesimo CCCº XL primo.

Sig+num Sibilie za Muntada predicte <...>. Testes huius rey sunt: Petrus Vinyos, Romeus Giner et Arnaldus de Soquarrats de Serratexio.

Ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, qui hec scribi fecit <...> et clausit hoc suo sig+no.

291

1342, febrer, 5

Reconeixement de tenir terres pel monestir. *Bartomeu de Rovira, Sibil·la i Pere de Comaposada reconeixen que tenen pel*

monestir de Santa Maria de Serrateix unes terres situades al terme de Castelladral. Bernat de Corts i Berenguer de Sant Climent també confessen tenir terres.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (29 × 33 cm). Pergamí en molt mal estat. Té grans forats. Manquen molts fragments de la part superior i dels costats. Al verso: "Castelladral. Torruella".

[...] Et ego Petrus de Comap[osita ...] Cumba Posita situm et collocatum in dicto ter[mino ...] dono et dare teneor tascham de omnibus [...] videlicet [...] hospicium dicti mei mansi de quadam barcheria [...] alia banada terre vocata Puals, quam teneo per en Bosch, de qua dono tascham [...]. Et ego Bernardus de Curtibus, filius condam Berengarii de Curti[bus ...] masadam vocatam zes Corts Sobiranes, de qua ma[sa]da terre dono et dare teneor vobis et dictis vestris successoribus tascham [...]. Et ego Berengarius de Sancto Clemente predictus unam banadam terre vocatam alou de Serratex, in dicto termino, de qua dono vobis et dictis vestris [...]. Item teneo pro vobis et dictis successoribus vestris duos casals in sacraria Sancti Clementis, qui sunt inter ecclesiam Sancti Clementis e·ls casals [...] de censu, in festo Natalis Domini, unum par gallinarum domesticorum. Item recipio duos denarios censuales in tribus [...] tascham de omnibus fructibus ibidem crecentibus [...]. Ego Petrus de Cumba Ponita predictus [...] dictos mansos cum terciis, laud[imis ...]. Et nos, Bernardus de Curtibus, filius condam Berengarii de Curtibus et Berengar[...] iuramus per Deum et eius sancta quatuor Evangelia, corporaliter tacta mani[...] esse vera et omnia predicta pro vobis dicto domino abbate et successoribus vestris tenere pro francho alodio cum empariis, faticiis, terciis, laudimis et cum omnibus aliis [...]. Obligamus vobis dicto domino abbati et dictis omnibus successoribus vestris predictas terras et mansatas quare nos predicti Bartholomeus de Rovira et Sibilia, eius uxor, et Petrus de Cumba Ponita predicti promitimus bona fide et firma stipulacione et sub virtute iuramenti et homagii <...>. Et nos esse bonos, fideles, legales ac etiam obedientes et facere in omnibus et per omnia prout quilibet homines proprii, quitii, solidi et naturales ac glebe ascricti et amansati suo vero proprio et naturali domino [...].

Actum est hoc nonas ffebruarii, anno Domini millessimo CCC° XL° primo.

Sig+num Bartholomei de za Rovira et Sibilie [...] Bernardi de Curtibus et Berengario de Sancto Clemente, predictorum qui predicta laudamus <...>. Testes huius rey sunt: Bernardus Iuliani,

Raimundus de Comella, de villa Sancti Petri de Auro, et Petrus Vinyos de Serratexio.

Sig+num mei Berengarii Odelloni, rectoris ecclesie Sancti Michaelis Castri Edralis et notarii publici, eiusdem qui hec scribi feci et clausi.

292

1342, febrer, 17

Reconeixement d'ésser home del cambrer. *Pere Vinyós, del terme del castell de Serrateix, reconeix ésser home propi, quiti, soliu i natural de Jaume sa Prous, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, segons l'establert en un document precedent, i tenir per aquest cambrer el mas de Bosc, situat en aquest mateix terme. Confessa també tenir per l'abat del dit monestir de Santa Maria el mas dels Comellars i un tros de terra al lloc anomenat "al Torn". Així mateix, té per l'ofici de sagristia una masada de terra anomenada la Torregassa. Totes aquestes propietats eren al mateix terme de Serrateix. S'esmenten els censos i les prestacions personals.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (21,5 × 34 cm). Pergamí amb taques, forats i la tinta descolorida. Al verso: "Mas Bosch", "nº 52", "Bosch de Serratex, homenages".

Noverint universi quod ego Petrus Vinyos, termini castri de Serratexio, ex certa sciencia, per me et omnem prolem meam natam et nascituram, confiteor et recognoscho vobis venerabili et religioso ffratri Iacobo za Prous, camerario monasterii Sancte Marie de Serratexio, domino meo <...>, me esse hominem proprium, quitium, solidum et naturalem vestri et dictorum vestrorum successorum retento tamen quod ego et uxor mea [et] filii mei nunc viventes possumus exire a vestri dominacione et successorum vestrorum cum certa peccunie quantitate, prout possum hostendere per publicum instrumentum quod nobis fecit ffrater Arnaldus Poncii, quondam camerarius dicti monasterii, et tenere pro vobis et dictis vestris successoribus mansum de Boscho, situm et collocatum in dicto termino, in quo facio et facere debeo et teneor continuam residenciam sub dominio et alodio vestris <...>, cum omnibus domibus, terris, possessionibus et pertinenciis universis ubique sint. De quibus vobis <...> dono et dare teneor et debeo decimam et tascham de omnibus fructibus in dictis terris crecentibus. Et

reverendo domino abbati dicti monasterii <...> primiciam. Dono etiam et dare teneor et debeo vobis quolibet anno, de censu, in festo Nathalis Domini, duos solidos Barchinonenses de terno et unum par gallinarum domesticarum, et quolibet anno, tempore messium, tres punyerias [bladi] pesols ad mensuram de Serratexio, medium ordeum et medium cibatam. Excepto quod teneo pro reverendo domino abbate <...> quandam mansum qui est in dicto termino vocatum los Comelars, cum omnibus suis terris et possessionibus, de quibus dono et dare teneor predicto domino abbati <...> decimam, tascham et primiciam de omnibus expletis ibidem crecentibus et quolibet anno de censo, in festo Nathalis Domini, decem denarios et obolum Barchinonenses de terno, pro dicto manso dels Comelars. Item teneo pro dicto reverendo domino abbate dicti monasterii <...> quendam trocium terre in loco vocato al Torn, in dicto terminio, de quo dono <...> dicto domino abbati et dictis omnibus successoribus suis decimam, tascham et primiciam de omnibus fructibus in dicto trocio crecentibus. Teneo etiam pro officio sacristie dicti monasterii cum pleno iure et dominio ipsius in dicto termino quandam masadam terre vocatam la Torregaza, de qua dono et dare teneor et debeo sacriste dicti monasterii <...> tascham de expletis que ibi creverint vel, in recompensacione tasche, quatuor solidos Barchinonenses de terno et est in sua eleccione. Et teneo dictum mansum pro vobis et dictis vestris successoribus cum decimis caseorum, ovorum, pullorum, agnorum, porcellorum, edulorum et lane et cum cruribus et medio pectoris boum vel vacharum cum casus fortuitus irruendi vel moriendi evenerit. Item teneo pro vobis et dictis vestris successoribus dictum mansum cum terciis, laudimiis, empariis, faticiis, redempcionibus personarum et firmis sponsaliciorum et cum omnibus empriviis, calonibus, punicionibus et cum omnibus aliis et singulis iuribus <...>. Quare promito sub virtute iuramenti et homagii per me inferius prestitorum vobis et dictis vestris successoribus predicta esse vera et me esse bonum, fidelem, legalem ac obedientem et facere in omnibus et per omnia prout quilibet homo proprius, quitius, solidus, naturale ac glebe astrictus et amansatus suo vero propio ac naturali domino debet et obedire tenetur tam de iure quam secundum usatichos Barchinonenses et Constituciones et Consuetudines Chatalonie. <*Fa un jurament sobre els quatre Evangelis i un homenatge de boca i mans, d'acord amb el Costum de Catalunya, els Usatges de Barcelona i el Fur d'Aragó*>.

Actum est hoc tercio decimo kalendas marcii, anno Domini millesimo CCC° XL° primo.

Sig+num Petri Vinyos, predicti qui predicta laudo, concedo, firmo, iuro atque homagium facio ut superius continetur. Testes huius rey sunt: Bernardus Fresch de Berga et Bernardus Ferrarii, beneficiatus in dicto monasterio.

Ffrater Guillelmus Fferarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

293

1342, febrer, 17

Reconeixement d'ésser home del cambrer. *Bernat de Grallera, del terme del castell de Serrateix, reconeix a Jaume sa Prous, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, ésser el seu home propi, quiti, soliu i natural i tenir per ell, en aquest terme, el mas de la Grallera, llevat de les terres que té per Arnau de Coromines, de la vila de Berga. S'esmenten els censos i les obligacions que té per la possessió del mas.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18 × 34,5 cm). Pergamí tacat i descolorit; alguns fragments són gairebé il·legibles. Al verso: "Homenatges de la Gragera", "n° 19".

Noverint universi quod ego, Bernardus de Graylera, termini castri de Serratexio, ex certa sciencia, per me et omnem prolem meam natam et nascituram, confiteor et recognoscho vobis venerabili et religioso ffratri Jacobo za Prous, camerario monasterii Sancte Marie de Serratexio, domino meo presenti [et] recipienti et solempniter stipulanti nomine vestro et nomine successorum vestrorum in officio camere, me esse hominem propium, quitium, solidum et naturalem vestri et dictorum vestrorum successorum et teneo pro vobis <...> mansum meum de za Graylera situm et collocatum in dicto termino, in quo facio et facere debeo et teneor continuam residenciam sub dominio et alodio vestris <...> cum omnibus domibus, terris, possessionibus et pertinentiis ubique sint, de quibus vobis <...> dono et dare debeo et teneor decimam, tascham et primiciam de omnibus fructibus in dictis terris crecentibus, excepto quod teneo pro Arnaldo de Condeminis, ville Berge, aliquas terras vocatas Podius Rotundus, Cogomer et Coma Bela, prout terminantur in publica via usque ad [...]. Possum hostendere per publica instrumenta, de quibus terris dono

dicto Arnaldo taschame et reverendo domini abbati de Serratexio <...> decimam et primiciam. Et teneo dictum [mansum pro vobis et dictis vestris successoribus], cum decimis caseorum, [ovorum], pullorum, agnorum, porcellorum, edulorum et lane et cum cruribus et medio pectoris boum vel vacharum cum casus fortuitus irr[uendi vel moriendi evenerit. Item teneo pro vobis et dictis vestris successoribus] dictum mansum cum terciis, laudimiis, empariis, faticiis, redempcionibus [personarum et] firmis sponsaliciorum et cum omnibus [empriviis, calonibus, punicionibus et cum omnibus aliis et singulis iuribus ...] <*Té l'obligació de fer tot allò que ha de fer un home propi, quiti, soliu, natural i adscrit a la gleva. Ho jura sobre els quatre Evangelis, i fa homenatge de boca i de mans*>.

Actum est hoc tercio decimo kalendas m[arcii, anno Domini] millesimo CCC° XL° primo.

Sig+num Bernardi de Graylera <...>. Testes huius rey sunt: Bernardus Iuliani de Villa Sancti Petri de Auro et Petrus Vinyos de Serratexio.

Sig+num Guillelmus Fferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scribi fecit et clausit hoc suo sig+no.

294

1342, març, 23. Casserres

Decisió arbitral sobre la venda del domini útil d'un mas al sagristà. *Guillem de Gerreta, Romeu de Capdevila i Pere de Bosc actuen com a àrbitres entre Maimó i el seu fill, Maimó, d'una banda, i Guillem Ferrer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, de l'altra, amb relació a la venda del domini útil del mas de "Tiurana" [Ca n'Eloi], situat a la parròquia de Sant Pau de Casserres, amb les seves terres i vinyes i amb tots els seus drets. Estableixen el preu de la venda i els béns seents i mobles que resten afectats per aquesta alienació del domini útil d'aquest mas que formava part del domini de la sagristia.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (27 × 72 cm). Pergamí tacat que li manca tot l'extrem superior. Aquest document és escrit juntament amb dos instruments més que es refereixen al mateix mas de Tiurana.

[...] <*D'una banda, Maimó, de la vila de Berga i el seu fill, Maimó, i*> frater Guillelmus Fferrarii, sacrista monasterii Serratexensis, ex altera, convenimus et promitimus vobis Guillelmo de

Garreta, Romeo de [Capite Ville] et Petro de Bosco, de Berga, bona fide et firma et legali stipulacione <*que, en virtut d'un juram*ent, *actuaran*> tanquam in arbitros arbitratores et amicabiles componitores. <*Han d'arbitrar*> super vendicionem per nos, dictos Maymonum et eius filium, faciendam dicto fratri Guillelmo Ferrarii de manso vocato de Tiurana, qui est in parrochia Sancti Pauli de Casserris, vineis, terris, honoribus, possessionibus ipsius, cultis et heremis, et que nunc ego dictus Maymonus teneo et possideo <...>. Et, etiam, super redempcione fienda de persona mea dicti Maymoni filii dicti Maymoni et absolucione et definicione fienda de persona mea <...>. Et, etiam, super solucionibus fiendis pro predictis et ad obligandum nos et omnia bona nostra ad predicta facienda et complenda, cum illis securitatibus et cautelis et fideiussionibus [...]. Retento tamen mihi, dicto sacriste, in predictis, licencia et voluntate domini abbatis dicti monasterii et conventus eiusdem <...>.

<...> Quod est actum in parrochia Sancti Pauli de Casserris, diocesis Urgellensis, decimo kalendas aprilis, anno Domini M CCC° XL secundo.

Sig++na Maymoni Tholosa et Maymoni, eius filius <...>. Guillelmi Ferrarii, predicti, qui predicta laudo et firmo. Testes huius rey sunt: frater [...] dispensarius [...], Bernardus Ferrarii, procurator, Periconus dez Quer et Guillelmus de Terradellis, parrochie de Aviano <...>.

Et die et anno et loco predictis, dicti arbitri et arbitratores in continenti pronunciarunt super predictis in hunc modum. Unde nos, Guillelmus de Garreta, Romeus de Capite [Ville] et Petrus de [Bosco ...] et arbitratores predicti, viso compromisso a partibus [...], visis, etiam recognicis ac inspectis, diligenter, omnibus et singulis <...>, habito super hiis diligenter consilio et tractatu, dicimus et pronunciamus sub pena in dicto compromisso contreta,[1] quod dicti Maymonus Tholosa et Maymonus Tholosa, pater eius, vendant atque vendicionem faciant dicto sacrista [...] de toto integriter manso eorum de Tiurana, cum domibus, vineis, terris, honoribus et possessionibus eiusdem, cultis et heremis, et quas nunc habent et tenent et cum omnibus aliis iuribus et pertinenciis ipsius et cum omnibus terciis et iuribus et accionibus que et quas habent, tenent et possident infra pertinencias dicti mansi [...] eis vel eorum alteri competentibus et competere debentibus in eisdem quarumque causa vel racione, salvis et retentis dicto Maymono,

patri dicto Maymoni, omnibus et singulis azinis, superlectibus, vasis vinariis et bladariis et omnibus bonis suis que sint in dicto hospicio et salvo [...] retento dicto Maymono quodam tro[cio terre] quod [emit] de manso den Teyra et que est in dicta parrochia [... hospi]talis Sancti Iohannis Iherosolomitani, ville Berge, quod in presenti vendicione non intendimus comprehendi. Item, quod dictus sacrista teneatur dare et solvere dictis venditoribus, pro precio dicte vendicionis, duos mille et quingentos solidos Barchinonenses, de quibus solvat eisdem videlicet quadraginta libras, in primo venturo festo Pasce, [*i que la resta sigui lliurat*] primo venturo festo Sancte Marie augusti <...>, tantum et tamdiu quo usque fuerit eisdem venditoribus satisfactum in predictis et predicta teneatur assecurare dictus sacrista cum ydoneis fideiussoribus, cum instrumento et confessione iudiciali ad cognicionem nostram. Item dicimus et pronunciamus quod de dicto precio habeant dictus Maymonus, filius dicti Maymoni, [...] libras Barchinonenses, et residuos mille et septingentos solidos [...] eius cum quibus mille et septingentis solidis ipse Maymonis, pater, habeat se componere cum omnibus et singulis personis ius habentibus seu habere intendentibus in predicto manso <...>, sine dampno, missione et exaccione dicti Maymoni. Item quod dictis sacrista habeat [...] dominio et potestate eicere dictum [mansum...].

Quod fuit actum die, anno et loco iam dictis, presentibus testibus supradictis.

Sig+num mei, Petri Coran, habitatoris ville Berge, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam, qui predictis interfui <...> scribi feci et clausi.

1. *Una pena de tres-cents sous barcelonesos de tern.*

295

1342, març, 23. Casserres

Venda del domini útil al sagristà. *Maimó Tolosa* (Maimonus Tholosa)*, fill de Maimó Tolosa i de Constança, i Guillema de Tiurana* (Guillelme de Tiurana)*, de Sant Pau de Casserres, venen al sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix els drets que té sobre el mas de "Tiurana" [ara Ca n'Eloi], del terme de Sant Pau de Casserres* (mansum nostrum nominatum de Tiurana, quem habemus, tenemus et possidemus [...] in parrochia Sancti Pauli de Casserris, sub dominio et alodio

francho vestri, dicte sacriste et sacristie predicte*), a canvi de dos mil cinc-cents sous barcelonesos de tern. S'hi esmenta que també tenien un tros de terra que era dels hospitalers* (quodam trocio terre quod emimus a possessionibus mansi de Teyra, quod est sub dominio Hospitale Sancti Iohannis Iherosolimitani Berge).[1] *A més, hi ha l'aprovació d'aquesta venda per part de la dona de Maimó Tolosa, pare* (ego Constancia, uxor dicti Maimoni, seniore, audita et intellecta vendicione predicta <...> laudo, aprobo, concedo et firmo).[2]

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (49 × 74,5 cm). Pergamí amb moltes taques i plecs. Al verso: "En aquest percamy a una carta del mas Tiurana de Casserres, vuy possehït per Pau Aloy pagès de Casserres. 1689".

<...> Quod est actum in parrochia Sancti Pauli de Casserris, diocesis Urgellensis, decimo kalendas aprilis, anno Domini M CCC quadragesimo secundo.

Sig++na Maimoni Tholosa et Maimoni eius filii, predictorum nos qui predicta concedimus et firmamus et iuramus. Sig+num Constancie, uxoris dicti Maimoni senioris. Testes huius rei sunt: Petrus Toran,[3] notarius, Petrus de Boscho, sutor, Bernardus Fferrarii, procurator Guillelmi de Garreta, ville Berge, frater Simon Poncii, dispensator dicti monasterii <...>.

Sig+num mei Romei de Capite Ville, habitatoris ville Berge, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam, qui predictis [...] et hec scribi feci et clausi.

1. *D'acord amb la sentència arbitral precedent (doc. 294), no restà afectat per aquesta venda.* 2. *Al mateix pergamí, a sota d'aquest document, hi ha el text de la presa de possessió corporal d'aquest mas per part del sagristà. Text en part il·legible, a causa del mal estat de conservació del pergamí. Podem llegir que entraren al mas plegats, el pagès i el sagristà, i el sagristà, com a signe de cessió de la possessió,* clausit ianuas dicti mansi*. Després, sembla que el sagristà va trencar una branca d'una figuera (*scidit ibi de ramis cuiusdam ficulnee*). Aquest document fou fet* octavo idus aprilis, anno Domini Mº CCCº XLº tercio*. Els testimonis i l'escrivà foren els mateixos que els del document precedent.* 3. *Lectura dubtosa*.

296

1342, maig, 21

Reconeixement de tenir terres pel monestir. *Jaume Colomer d'Angostrina, fill de Pere Colomer, difunt, reconeix a Mateu, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, que té dues terres situades al terme del lloc d'Angostrina. Una és al lloc "a*

Sovila" i l'altra a "Quer Major". S'esmenten les afrontacions i el cens que ha de lliurar.

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia (29,5 × 60 cm). Amb taques, estrips i en part descolorit. Instrument traslladat en aquest pergamí juntament amb dos documents més (docs. 307 i 317). Al verso: "DXIV", "Són dos regonexensas. Una de dos pessas de terra en Angostrina per Jaume Colomer del dit lloch en 21 maig [...]. Altre de Guillem Palau del dit mas d'en Oliba en Vilalta, als 30 agost [...]. Y las dos a favor del molt [...] abat de Serrateix", "Serdanya", "51".

Sit omnibus notum quod ego Iacobus Colomer de Angostrina, filius Petri Colomerii, quondam, per me et meos confiteor et recognosco vobis reverendo domino ffratri Matheo, Dei gratia abbati monasterii Sancte Marie de Serratex, <...> quod ego teneo et tenere debeo pro vobis et dicto vestro monasterio et successoribus vestris predictis duas terras in terminis dicti loci de Angostrina, quarum prima est loco dicto a Sovila et affrontat in via de duabus partibus et in terra Simonis Oliba et in terra Guillelmi Arnaldi. Altera est a Quer Mayor et affrontat in terra mansi d'en Sala et in terra mansi d'en Soriguera et in terra d'en Riu et in terra Petri Bergua, dicti loci. Quas terras teneo iure directi dominii et pro eisdem facimus et facere debemus ego et mei vobis <...> semper, annuatim, pro censu, in festo Sancti Michelis septembris, unum quartallum siqualis,[1] rectum, rasum et duodecim denarios Barchinonenses. <*Ha de donar també foriscapis*>, videlicet terciam partem precii in signum directi dominii, <*quan les venguin a persones alienes*>. Quas terras, Bernardus Colomerii, avus meus, emit perpetuo ab Elicsende, filia Iohannis de Bonadona de Podio Ciretano et Sibilia, uxoris eius, quondam <...>.

Actum est hoc vicesima prima die mensis madii, anno Domini millessimo CCC° quadragesimo secundo.

Sig++na Iacobi Colomer et fratris Mathei, abbatis, predictorum qui hec laudamus. Testes huius rei sunt: ffrater Iacobus za Proos, camerarius dicti monasterii, Bernardus de Arcegell[2] de Podio Ceritano, Bernardus Iulia, predicti domini abbatis scutiffer, et Francischus de Boan, qui hec scripsit vice notarii <...>

Arnaldus Embercat, publicus Podii Ceritani notarius, hec scrip+sit.

1. *Lectura difícil.* 2. *Amb una correcció; de mal llegir.*

297

1342, agost, 11

Sotsestabliment. *Berenguer de Canals, fill de Pere de Canals de Berga, difunt, amb els seus fills, Blanca i Pere, donen en establiment a Berenguer de Riu, de la parròquia de Sant Martí de Coforb, un tros de terra anomenat "Regatell", que té sota la senyoria del monestir de Santa Maria de Serrateix, a canvi d'un cens anual de dotze diners barcelonesos —més la tasca que cal lliurar al cenobi— i d'una entrada de deu sous. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (21 × 36,5 cm). Pergamí en bon estat, amb algun forat i alguna taca. Lletres partides a la part superior del pergamí. Al verso: "CLXXXII".

Noverint universi quod nos Berengarius de Canalibus, filius Petri de Canalibus, quondam, de Berga, et filia eius Blancha et filius eius Petrus et ut legitimus administrator dictorum meorum filiorum, per nos et omnes heredes et successores nostros, presentes et futuros, vendimus et concedimus <...> vobis, Berengario de Rivo, de parrochia Sancti Martini de Coforp et vestris <...> perpetuo quoddam trocium nostrum terre, quod habemus in dicta parrochia sub dominio monasterii Sancte Marie Serratexensis, vocatum Regatel, prout affrontatur in honore Petri Franch et in honore Petri Rosinyol et in torrente nominato del Ceylla et in honore Iacobi de Fferrers. Predictum itaque trocium terre <...> vendimus vobis dicto Berengario de Rivo et vestris, perpetuo, sic melius dici potest et inteligi <...>. Cedentes vobis et vestris in predictis que vobis vendimus omnia loca nostra iura, voces et acciones reales et personales, utiles et directas, mixtas et coherentes <...> in veram, plenam et corporalem possessionem iure et facti <...> salvo iure et dominio dicti monasterii et tascha quam ibi dictus monasterius recepit et salvo etiam quod vos et qui predicta tenuerint detis et faciatis nobis et nostris et quibus voluerimus pro censu anno quolibet, in festo sancti Michelis september duodecim denarios minutos Barchinonenses. El nichil aliud in predictis retinemus seu reservamus precio decem solidos Barchinonenses, super quibus renunciamus excepcioni peccunie non habite et non recepte et doli <...>. Et nos, dicta Blancha et Petrus, spontanea iuramus per dominum Deum et eius sancta IIII^{or} Evangelia a nobis corporaliter tacta <...>.

Actum est hoc tercio idus augusti, anno Domini milessimo CCCº XL secundo.

Sig+++na Berengarii de Canalibus et Blanche et Petri, eius filiorum <...>. Testes huius rey sunt: Guillelmus de Solano, Petrus de Salau et Petrus de Vahel, presbiter.

Ego Berengarius Clari,[1] rector ecclesie Spinalbeti et notarius eiusdem, qui hec scribi feci et clausi hoc meo sig+no.

1. *Lectura dubtosa.*

298

1342, desembre, 19

Venda de l'obligació de lliurar un cens a l'abat. *Pere Morell de Soler Monegal, del terme de Pinós, i la seva muller, Romia, venen a l'abat Mateu, del monestir de Santa Maria de Serrateix, tres trossos de terra, situats a l'esmentat terme, anomenats "Hortal", "Farraginal" i "Plana de Fodal", pel preu de cent cinquanta sous barcelonesos de tern. S'esmenten les afrontacions. Els venedors continuen tenint el domini útil d'aquestes terres a canvi de lliurar, cada any, sis sous barcelonesos de tern al despenser.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (30 × 46 cm). Pergamins amb alguns trossos molt descolorits i difícils de llegir. Amb una taca molt grossa. Al verso: "Pinós. Señoria del dispenser".

Noverint universi quod nos Petrus Moreyll de Soler Monegal, termini de Pinos, et eius \uxor/, Romia, cum hoc presenti publico instrumento perpetuo valituro et duraturo, vendimus et concedimus vobis venerabili fratri Matheo, abbati Dei gratia monasterii Sancte Marie Serratexensis, et conventui <...>, ad opus cuiusdam aniversarii instituti fieri in ecclesia dicti monasterii per venerabilem Guillelmum [de] Alb, canonicum Urgellensem, condam <...>, recipienti scilicet sex solidos Barchinonenses terni censuales, quos vobis et vestris successoribus asignamus et asecuramus habendos et percipiendos annuatim perpetuo, in qualibet festo Sancti Vicencii martiris Christi. In et super tribus trociis terre nostris sitis in termino de Pinos, sub dominio et alodio venerabilis dispenserii dicti monasterii et de pertinenciis mansi nostri. Quarum alterum vocatur Ortale, quod est ante [portale] ville dicti loci de Solerio Monegal et afrontat ex parte una, versus orientem, cum carraria qua itur a Calaff, ex altera, versus meridiem, cum area Aprilis de Plano et cum area nostri dictorum venditorum et cum carraria qua itur

a la triylla et versus occidentem cum quadam cumba terre dicti Aprilis de Plano et versus circium cum dicta cumba dicti Aprille et cum via publica. El alterum trocium vocatur Ferreginale quod est desuper dictum ortalem et afrontat, versus orientem, cum honore Guillelmi de Valeriola, ex altera, versus meridiem, in eodem honorem Guillelmi de Valeriola et, versus occidentem, in via qua itur a Calaf, ex altera, versus cercium, in domibus nostris et ex altera cum domibus de n'Alarich. Et alterum trocium vocatur Plana del Rodali et affrontat versus orientem in torrente et in via qua itur ad fontem dicti loci de Soler Monegal, ex altera versus meridiem in eisdem torrentem et via, ex altera, versus occidentem, in honore d'en Conemines, ex altera, versus cercium, in honoribus nostris. Que quidem scensum solvere pro[mitim]us nos et heredes nostri perpetuo annuatim in dicto festo [solvere] in terra, intus villam Cardone, baiulo dispenserii dicti monasterii <...>. Et de predicto scensu inducimus vos dictum venerabilem abbatem et conventum eiusdem in plenam et corporalem possessionem [...] ad omnes vestras et vestrorum voluntates perpetuo faciendas. <...> Et promitimus vobis et vestris successoribus tenere emparam de dictis trociis terre, racione dicti scensu [...]. Antem huius vendicionis a vobis habuisse et recepisse confitemus centum quinquaginta solidos Barchinonenses terni quorum a vobis [... bene] paccati sumus <...>. Ego dicta Romia cerciorata de iure meo per notarium infrascriptum iuro per Deum et eius sancta IIII^{or} Evangelia coram me posita manualiter tacta quod contra predicta non veniam <...> racione dotis sive sponsalicii mei nec aliqua alia racione <...>.

Quod est actum XIIII kalendas ianuarii, anno Domini millessimo CCC^{a} quadragessimo secundo.

Sig++na Petri Moreyll et eius uxore, Romie, iurantis <...>. Testes inde sunt: Petrus Andree de villa Berga, Petrus Cardona, Bertrandus Mulnerii, faber Cardone, et Guillelmus Moreyll, frater dicti Petri Moreyll venditor. Sig+num fratris Simonis Poncii, dispenserii <...>.

Sig+num mei, Bernardi de Sancto Gervasio, notarii publici Cardone, qui hec scribi feci et clausi <...>.

299

1343, febrer, 16. Berga

Sotsestabliment emfitèutic. *Pere de Vilardaví, el seu fill, Bernat, la seva muller, Sibil·la, i llur fill, Pere, de la parròquia de Santa Maria de Serrateix, donen en emfiteusi a Antic, fill de Ramon de Nabarons [potser Navars o Navàs], difunt, del terme del castell de Viver, i a la seva muller, Romia, la banada de terra de "Coromines", a canvi d'un cens anual de tres sous barcelonesos, una gallina, dues punyeres d'ordi i la tasca, com a ajuda [del cens que han de pagar al cenobi]; han de lliurar, a més, els delmes i les primícies a Santa Maria de Serrateix. Paguen cent sous barcelonesos de tern com a entrada.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (28 × 30 cm). Pergamí retallat, a banda i banda, amb forats; va servir com a coberta d'un llevador. Al verso: "Llevador de Serrat[...], Castelladral, Navel", "CCLXXXV[...]", "Puigretg".

[...] Nos Petrus de Vilardevi, Bernardus, eius filius, Sibilia, uxor eius, et Petrus, eorum filius, parrochie Sancte Marie de Serrateix et certa sciencia, per nos et omnes heredes et successo[res ... in] emphiteosim tradimus vobis Antiquo, filio Raimundi de Nabarons, quondam, com[oranti in] termino castri de Viverio, et Romie, uxori vestre, et vestris perpetuo illam nostram banadam terre [de Condeminis ...] prout afrontatur ex una parte cum honoribus mansi de [...]eda, de alia com honoribus mansi de Socarrats, de alia cum honoribus mansi de za Gralyera et de alia in ca[...] vobis et quibus volueritis perpetuo in emphiteosim, et ad censum infrascriptum tradimus et concedimus, sicut melius dici potest <...> vos et vestri et quicumque dictam terram tenuerint, detis nobis vel cui voluerimus semper pro censu anno quolibet in adiutorium censsus [... Nativitate] Domini tres solidos Barchinonenses et unam gallinam et in festo Sancte Marie Augusti, duas punyerias ordei et <...> de omnibus expletis ibi crescentibus tascham et monasterio Sancte Marie de Serrateix decimam et primiciam, et nichil al[... Per l'establiment] confitemur et recognoscimus vobis nos habuisse et recepisse a vobis centum solidos Barchinonenses de terno super quibus [...]. <*Juren sobre els quatre Evangelis, tocats corporalment*>.

Actum est hoc XIIII kalendas marcii, anno Domini M CCC XLII.

Sig+++na Petri de Vilardevi [...] Sibilia et Petrus. Testes huius rei sunt: Petrus de Cerdans, Arnaldus de Condeminis, Petrus de Sancto Iusto et Ihoannes de Solanellis [...]minis et Elicsendis eius matris <...>, qui predicta in quantum eis competit firmarunt pro dominio et de tercio seu laudimio vel iure eis competentibus [...], que firma facte fuerit die intutula[ta n]onas aprilis, anno Domini M° CCC° quadragesimo tercio. Presentibus testibus: Bernardo Gotmar, ville Berga, et Bernardo Sa[...] de Gerundella, vicarii perpetui [... Sancte E]ulalie eiusdem villa [...].

Et in testimonium premissorum, ego dictus notarius meum sig+num apposu[i ...] Sancti Michaelis de Viverio et notarius [...] eiusdem qui hec in formam publicam set non clausam a manumissoribus Bernardi de Truyls, quondam rectoris [...] et auctoritate venerabilis domini Iacobi de Manso, fecit Berge IIII idus iunii, anno Domini millessimo CCC° XL° quarto, clausi et meum sig[+num ...].

300

1344, gener, 17

Donació de mare a fill. *Guillema de Tiurana, filla de Pere de Tiurana i de la seva muller Berenguera, reconeix que el seu fill, Maimó Tolosa, ha heretat el mas de "Tiurana" [Ca n'Eloi], situat a la parròquia de Sant Pau de Casserres. S'estableix què passarà si neixen discòrdies entre mare i fill. S'esmenten les afrontacions.*[1]

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (40 × 42 cm). Pergamí en mal estat; fragments ben descolorits i alguns plecs. Al verso: "Donació del mas de Tiurana, situat en lo terme de la parròquia de Sant Pau de Casserres al monastir de Santa Maria de Serrateix".

Noverint universi quod ego Guillelma de Tiurana, filia Petri de Tiurana et Berengarie uxoris eius, de parrochia Sancti Pauli de Casserris, condam [... Attendens et] recognoscens me [...] Tholosa, sutore Berge heredasse [...] ubique donacionem el concessionem fecisse de toto manso meo integriter nominato de Tiurana, qui est in parrochia predicta Sancti Pauli de Casserris <...> et casu divissionis retinui michi medietatem omnium honorum que tempore ipsius divisionis [...] set propter famem et nuditatem aut aliam evidentem necessitatem posem ad faticham vestri vendere, inpignorare seu alienare <...> Exceptis censum trigintam solidos terni de quibus ego et dicta mater mea in die obitus nostri [...]

possemus facere voluntates [...] <*segons consta en un document*> confacto duodecimo kalendas novembris, anno Domini millessimo trescentessimo vicessimo quinto [...]. Afrontat autem dictum mansum ex una parte in manso de Teyra, de alia in via que vadit versus Montclar et in manso de Coaylops Sobirà et ex alia parte in honoribus manssi de la Serra Jossana et Subirana <...>.

Quod est actum XVI[a] kalendas februarii, anno Domini M[o] CCC[o] XL[o] tercio.

Sig+num Guillelme de Tiurana, predicte, qui hec concedo et firmo. Sig+num Bernardi Uguet, filii Arnaldi Uguet quondam de Berge. Sig+num Bernardi de Casteyllo de Trempo.[2] Sig+num Guillelmi Ager. Sig+num Raimundi de Palacio de Tenrui.[3] Testium.

Ego Iacobus [...] Trempi, notarius auctoritate domini episcopi Urgellensis, hec scribi feci et meo sig+no clausi.

1. *Es pot comparar amb el document 199 (de l'any 1254) o amb el 376 (del 1383).* 2. *Lectura difícil.* 3. *Lectura dubtosa.*

301

1344, gener, 22

Establiment emfitèutic. *Guillem Ferrer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, concedeix en emfiteusi a Bernat de Tiurana, habitant del lloc de Casserres, una feixa de terra que forma part de les pertinences del mas "Tiurana" [Ca n'Eloi], de la parròquia de Sant Pau de Casserres, a canvi de pagar cada any un cens de quinze sous barcelonesos de tern, el delme, les primícies i de lliurar, com a entrada, vuitanta sous barcelonins. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (24 × 60,5 cm). Pergamí amb alguna taca. Lletres partides a la banda de dalt.

Sit omnibus notum quod ego ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista monasterii Serratexensis, ex certa sciencia ex concessione potestate et licencia mihi datis et concessis per venerabiles abbatem et conventum dicti monasterii, cum [...] instrumento confacto kalendas marcii, anno Domini M[o] CCC[o] XL[o] secundo, auctoritate Guillelmi Scuderii, habitatoris ville Berge, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam <...>, arrendo, concedo et ad censum et partem infrascriptos et ad in emphiteosim trado vobis Bernardo de Tiurana, comoranti in loco de Casserris et vestris et quibus volueritis, perpetuo, quandam fexiam terre que est de pertinenciis

mansi nostri de Tiurana, in parrochia Sancti Pauli de Casserris, sub dominio, alodio ac decimali mei et dicti mei officii, prout affrontat de prima parte in via que ibi est, de secunda in terra vocata la Clota, et de omnibus aliis partibus in terris meis residuis dicti mansi <...>. Quod dictam fexiam terre teneamini agricultare, laborare et meliorare ad utilitatem et profectum nostri et mei atque dicti mei officii <...>. Et de omnibus expletis ibidem crescentibus detis vos <...> mihi <...> semper et annuatim intus dictam terram decimam partem bene et fideliter sine omni fraude et primiciam ecclesie Sancti Pauli de Casserris et eius rectori. Detis etiam et dare teneamini michi et dictis meis successoribus perpetuo, anno quolibet, pro predictis, in festo Beate Marie mensis septembris, pro censu, quinque solidos Barchinonenses de terno censsuales et rendales <...>. Pro intrata predicti trocii terre habui et recepi a vobis octuaginta solidos Barchinonenses de terno <...>.

Actum est hoc XI° kalendas februarii, anno Domini M° CCC° XL° tercio.

Sig+num ffratris Guillelmi Fferrarii, sacriste <...>. Sig+num Bernardi de Tiurana <...>. Testes huius rey sunt: Petrus de Boscho, Bernardus Fferrarii, Guillelmus Salvati, Petrus de Verdeguerio et Bonanatus de Valle.

Ego Bernardus za Clusa, rector ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarius publicus <...>.

302

1344, gener, 22

Establiment emfitèutic. *Guillem Ferrer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, concedeix en emfiteusi a Berenguer de Ricarts, habitant de la parròquia de Sant Pau de Casserres, una feixa de terra que forma part de les pertinences del mas de "Tiurana" [Ca n'Eloi], a canvi del delme, d'un cens anual de sis sous barcelonesos i d'una entrada de vuitanta sous barcelonesos de tern. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (21 × 39 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Lletres partides a la banda de dalt. Al verso: "De Tiurana", "Venda de un tros de terra del mas de Tiurana".

Sit omnibus notum quod ego ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista monasterii Serratexensis, ex certa sciencia ex concessione potestate et licencia mihi datis et concessis per venerabiles abbatem et conventum dicti monasterii, cum [...] instrumento

confacto kalendas marcii, anno Domini Mº CCCº XLº secundo, auctoritate Guillelmi Scuderii, habitatoris ville Berge, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam <...>, arrendo, concedo et ad censum et partem infrascriptos et ad in emphiteosim trado vobis Berengario de Ricarts, comoranti in parrochia Sancti Pauli de Casserris, et vestris et quibus volueritis, perpetuo, quandam fexiam terre que est in pertinenciis mansi de Tiurana mei et dicti mei officii predicta parrochia sub dominio alodio et decimali et dicti mei officii, prout affrontat de prima parte in fexia Bernardi de Tiurana, de secunda in via que transit infra terram d'en Verdeguer et istam fexiam et de omnibus aliis partibus in residuo dicti mansi <...>. Et de omnibus expletis ibidem crescentibus detis vos et vestri et dare teneamini mihi et dictis meis successoribus in dicto meo officio, semper et annuatim, intus dictam terram, decimam partem bene et fideliter sine omni fraude et primiciam ecclesie Sancti Pauli de Casserris et eius rectoris. Detis etiam et dare teneamini <...> anno quolibet pro predictis, in festo Sancte Marie Septembris, pro censsu, sex solidos Barchinonenses de terno <...>. Confitens nichilominus et recognoscens vobis quod pro intrata predicte terre habui et recepi a vobis octuaginta solidos Barchinonenses de terno <...>.

Actum est hoc XI kalendas februarii, anno Domini M CCC XL tercio.

Sig+num fratris Guillelmi Fferrarii, sacriste predicti, qui hoc laudo et firmo. Sig+num Berengarii de Ricarts, predicti, qui hoc laudo et firmo. Testes huius rey sunt: Petrus de Boscho, Bernardus Fferrarii, Petrus de Querio et Bonanatus de Valle.

Ego Bernardus za Clusa, rector ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarius publicus <...>.

303

1344, gener, 23

Establiment emfitèutic. *Guillem Ferrer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, concedeix en emfiteusi a Elisenda, filla de Guillem de Bertolins, habitant a la parròquia de Sant Pau de Casserres, un tros de vinya i de terra, de les pertinences del mas "Tiurana" [Ca n'Eloi], situat al lloc de "Bufart", a canvi del delme, d'un cens anual de cinc sous barcelonesos de tern i d'una entrada de vint sous. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (20,5 × 67 cm). Pergamí amb lletres partides a la part superior. Al verso: "Venta de un tros de terra a Bufart de Tiurana".

Sit omnibus notum quod ego ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista monasterii Serratexensis, *<amb llicència donada per l'abat, d'acord amb un document fet l'any 1342 per Guillem Escuder, notari de Berga>*,[1] arrendo, concedo ad censsum et partem infrascriptos et ad in emphiteosim trado vobis Eligssendi, filie Guillelmi de Bertholins, comoranti in parrochia Sancti Pauli de Casserris, <...> trocium vinee et terre de pertinenciis mansi de Tiurana <...> in dicta parrochia, in loco de Buffart, sub dominio, alodio et decimali me et dicti mei offici, prout affrontat de prima parte in vinea Bernardi za Garriga et omnibus aliis partibus in meis terris residuis <...>, quod predictam vineam et terram teneamini agricultare, laborare et miliorare <...> et de omnibus expletis ibidem crescentibus detis vos <...> annuatim, intus dictam terram, decimam partem <...> bene et fideliter, sine omni fraude, et primiciam ecclesie Sancti Pauli de Casserris et eius rectori. Detis etiam et dare teneamini mihi <...> anno quolibet <...> in festo Sancte Marie septembris, quinque solidos Barchinonenses de terno pro censu <...>. Confitens nichilominus et recognoscens vobis quod pro intrata predicti trocii terre habui et recepi a vobis viginti solidos Barchinonenses de terno <...>.

Actum est hoc decimo kalendas februarii, anno Domini Mº CCCº XLº tercio.

Sig+num fratris Guillelmi Ferrarii, sacriste, qui hoc laudo et firmo. Eligsendis, filie Guillelmi de Bertholins <...>. Testes huius rey sunt: Petrus Salvati, Petrus de Boscho, Bernardus Fferrarii et Bonanatus de Valle.

Ego Bernardus za Clusa, rector ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarius publicus <...>.

1. *La mateixa fórmula que trobem als dos documents precedents.*

304

1344, febrer, 11

Àpoca de pagament de venda. *Ramon sa Serra, capellà de Cardona, reconeix al despenser [o cellerer] del monestir de Santa Maria de Serrateix que ha rebut* (quod solvistis et deliberastis michi) *quatre-cents sous barcelonesos de tern. Aquesta quantitat era*

el preu de la venda de la quarta part del blat, del vi i de l'oli (quarta parte integriter bladi, vini, olei) *de la meitat del mas anomenat del Prat, situat a la parròquia de Vall[deperes].*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Pergamí original (21,5 × 37 cm). Pergamí totalment descolorit. Quasi il·legible. Només hem pogut llegir algunes paraules amb molta dificultat.

<... *Fou fet*> tertio idus februarii, anno a nativitate Domini M CCC XL tercio. Raimundi za Serra [...], Testes inde sunt: Raimundus [...], Raimundus de Conemines [...].

Sig+num mei Bernardi de Sancto [Gervasio], notarii publici Cardone [...].

305

1344, març, 8

Reconeixement d'ésser home del cambrer. *Berenguer, fill de Berenguer d'Olm i d'Elisenda de Peguerisses, de la parròquia de Santa Eulàlia de Gironella, confessa ésser home propi, quiti, soliu i natural de Jaume sa Prous, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix. En reconeixement d'aquest fet, lliura, cada any, a l'esmentat cambrer, un cens de dos diners.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13 × 30 cm). Pergamí tacat, enfosquit i rebregat. Al verso: "Gironella. Pagarisses".

Noverint universis quod ego Berengarius, filius Berengarii de Ulmo et Elicssendis de Peguerizes, de parrochie Sancte Eulalie de Gerundella, per me et meos presentes et futuros, confiteor et recognoscho vobis ffratri Iacobo za Prous, camerario monasterii Serratexensis, me esse hominem vestrum propium et dicti vestri officii, quitium, solidum et naturalem, quo circa per me et omnem prolem meam natam et nascituram convenio et promito vobis et vestris successoribus in dicto officio me [...] obedire, respondere atque satisfacere in omnibus et per omnia tanquam domino meo propio, quitio, solido et naturali et nunquam facere, eligere seu acclamare alium dominum vel dominam nisi vos et vestros successores in dicto vestro officio [...]. Autem vobis et vestris successoribus faciam censum duorum denariorum annuatim in festo Sancti Iohannis iunii. Et renuncio omni inmunitati, emfranquitate et libertati cuiuslibet civitatis, ville, castri seu burgi <*Jurament sobre els quatre Evangelis i esment dels Usatges de Barcelona, dels Costums de Catalunya i del Fur d'Aragó*>.

Actum est hoc octavo idus marcii, anno Domini Mº CCCº XLº tercio.[1]

Sig+num Berengarii predicti <...>. Testes huius rey sunt: Arnaldus Fresch, Bartholomeus de Aviano et Bernardus Campi [...], Petrus Scuderi.[2]

Iohannes Martini, vicarius perpetuus ecclesie Sancte Eulalie ville Berge et notarius publicus, <...> per Michaelem [de] Sancto Michaele, notario <...>.

1. *Lectura insegura, però probable.* 2. *Difícil de llegir.*

306

1344, agost, 28

Reconeixement de pagar uns censos. *Jaume Pere Bernat i el seu fill, Pere, i Ramon de Canals* (Raimundus de Canalibus)*, de "Valljoan"* (de Valle Iohanne)*, parròquia de Sant Genís de Montellà, homes del monestir de Santa Maria de Serrateix, i Bernat Clos i Guillem Barguja, del lloc esmentat, reconeixen a l'abat Mateu d'aquest cenobi els censos que fan per les terres i els masos que tenen pel monestir. Aquests censos són pagats en forment, civada i monedes. S'assenyala que Ramon de Canals fa, en els dos masos que té, l'alberga* (albergam trium equitancium cum eorum familia bene et complete).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (26,5 × 36 cm). Pergamí gairebé il·legible, tacat i molt esvaït. Al verso: "CCCCLXXXIII".

<...> Actum est hoc V kalendas septembris, anno Domini Mº CCCº quadragesimo quarto.

Sig+++na Iacobi Petri Bernardi, Petri eius filii, Raimundi de Canalibus, Bernardi Clot et Guillelmi Barguja, predictorum qui predicta laudamus, concedimus et firmamus. Sig+num fratris Mathei, Dei gracia abbatis predicti, qui hec predicto laudamus et firmamus. Testes huius rey sunt: Petrus de Mediavilla de Soriguerola, Raimundus Petri Bernardi et Petrus Fort.

Ego Bartholomeus Rippo, capellanus d'Anaugia, notarius publicus castri de Monteliano <...>.

307

1344, agost, 30. Puigcerdà

Reconeixement de tenir mas del monestir. *Guillem Palau d'Angostrina, havent heretat de Jaume Oliba de Vilalta, difunt, home del monestir de Santa Maria de Serrateix, un mas situat a Vilalta [municipi de Targasona, Alta Cerdanya], anomenat "d'en Oliba", promet d'establir-hi algú, abans de trenta dies, que sigui home del monestir i que pagui el cens de tres quartals de sègol segons la mesura de la vila de Puigcerdà. Més endavant hi haurà d'establir un fill o una filla, que hi restarà com a home del monestir de Serrateix.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia (29,5 × 60 cm). Escrit en un pergamí juntament amb dos documents (docs. 296 i 317). Al verso: "DXIV" i "Són dos regonexensas. Una de dos pessas de terra en Angostrina per Jaume Colomer del dit lloch en 21 maig [1342]. Altre de Guillem Palau del dit mas d'en Oliba en Vilalta, als 30 agost [1344]. Y las dos en favor del molt [...] abat de Serrateix".

Sit omnibus notum quod ego Guillelmus Palau de Angustrina attendens Iacobum Oliba de Vilauta, condam, hominem monasterii Sancte Marie de Serratexio, decesisse suo condito testamento et in eodem inter alia legasse michi amore Dei quendam mansum suum cum suius iuribus et pertinenciis qui est apud Vilauta, vocatum d'en Oliba, qui pro ipso monasterio tenetur iure directi domini <...>, sub tali tamen pacto quod ego haberet et teneret infra triginta dies, ad requisicionem abbatis monasterii predicto, stabilire in dicto manso aliquem qui esset homo dicto monasterio, et solveret et faceret dicto monasterio omnia ea que pro ipso manso et eius iuribus sunt fieri assueta ut in dicto testamento latius continetur. Nunc que gratis confiteor et recognoscho vobis reverendo domino fratri Matheo abbati monasterii prelibati <...> promito tantum quantum ipsum tenebo et possidebo vobis <...> pro censu, annis singulis, in eternum tres quartallos sigalis sine turnis, calca et rectam mensuram ville Podii Ceritani. Et insuper promito vobis quod infra unum annum post vestram <...> requisicionem stabilibo et stabilire promito in dicto manso aliquem filium seu filiam meam qui erit perpetuo homo vester et dicti vestri monasterii et faciet prestabit vobis <...> dictum censum et alia omnia et singula iura servicia et servitutes <...>

Que fuit actum in Podio Ceritano XXX die mensis augusti, anno Domini millessimo CCCº XLº quarto.

Sig+num Guillelmi Palau, predicti qui hec laudo. Testes huius rei sunt: Berengarius Thom[...], iurisperitus, Berengarius [...] de Podio Ceritano et frater Guillelmus Ferrarii, sacrista dicti monasterii.

Ego Iohannes [Tor]rente, mandato notarii subscripti, hec scripsi. Sig+num mei Iohannis Muntanerii, publici Podii Ceritanii et Ceritanie notarii <...>.

308

1344, agost, 30

Aprovació de venda. *L'abat Mateu, del monestir de Santa Maria de Serrateix, aprova que Guillem Ponç del Vilar, d'Urtx, hagi comprat a Huguet Torrent, de l'esmentat Vilar, una terra situada al terme de Soriguera, al lloc anomenat "al Prat de Casassús", a canvi que el dit Guillem Ponç el reconegui com a senyor directe i que lliuri, cada any, un cens d'un diner barcelonès. S'esmenten les afrontacions i els drets senyorials. L'abat confessa haver rebut el lluïsme.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (14,5 × 32,5 cm). Pergamí en bon estat. Amb lletres partides a la banda de dalt. Al verso: "CCCCLI".

Sit omnibus notum quod nos ffrater Matheus, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie Serratexensis, <...> laudamus semper et concedimus tibi Guillelmo Ponci de Villari de Urgio et tuis illam vendicionem quam Huguet Torrent de Villari de Urgio tibi et tuis fecit de quadam terra que est in termino de Soriguera, loco vocato al Prat de Casasus. Et afrontat in prato de Casasus et in terra Guillelmi Arnaldi de Soriguerola et in flumine Siccore et in terra tua que tenetur pro nobili vicecomite Castri Boni, prout in carta inde facta melius continetur <...>. Et concedimus sub tali pacto et condicione quod tu et tui habeatis et teneatis dictam terram pro nobis et dicto nostro monasterio iure directi dominii et illam non vendatis vel alienetis in totum vel in partem absque laudemio et voluntate nostra et dicti nostri monasterii <...> et salvo uno denario Barchinonensi semper annuatim pro censu dicte terre nobis et dicto nostro monasterio. Et de laudemio nobis pertinenti de predictis sumus bene tui paccati. <...>

Ego Guillelmus Poncii [...] promito per me et meos predictam terram tenere iure directi dominii pro vobis et dicto vestro

monasterio et illam non vendam vel alienabo in totum vel in partem absque laudemio et voluntate vestra et vestrorum <...> et prestare promito vobis et dicto vestro monasterio pro censu dicte terre unum denarium Barchinonensem annuatim <...>.

Actum est hoc XXX die mensis augusti anno Domini M CCC XL quarto.

Sig+num fratris Mathei, Dei gratia abbatis, et Guillelmi Ponz <...>. Testes huius rey sunt: ffrater Guillelmus Fferrer, sacrista monasterii predicti, [...]ianus Cogot de Podio Ceritano et Raymundus za Comela <...>.

Ego Iohannes Torrent, vicenotarius subscripti hec scripsit. Sig+num Iohannis Montanerii, publici Podii Ceritani notarii, qui hec subscribo.

309

1344, setembre, 12

Àpoca de pagament. *Bernat de Tiurana, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, reconeix haver rebut de Guillem Ferrer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, noranta-cinc sous barcelonesos que li devia Maimó Tolosa, sabater de Berga.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (14 × 19 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca i algun forat. Al verso: "Àpoca de Tiurana".

Sit omnibus notum quod ego Bernardus de Tiurana, parrochie Sancti Pauli de Casseris, confiteor et recognosco vobis ffratri Guillelmo Fferrari sacriste monasterii de Serratexio quod solvistis et tradidistis mihi omnes illos noginta quinque solidos Barchinonenses quos Maymonus Tholosa sabaterius Berge mihi solvere tenebatur <...>.

Actum est hoc prodie idus september anno Domini millessimo CCC^{o} XL° quarto.

Sig+num Bernardi de Tiurana predicti qui predicta laudo et firmo. Testes huius rey sunt: Petrus Ffonoylleti, filius Guillelmi Ffonoylleti et Periconus Ribera.

Sig+num mei Guillelmi de Nuce, notarii publici ville Berge auctoritate Iohannis Marini vicarii perpetui ecclesie eiusdem ville, scribi feci et clausi.

310

1345, gener, 21

Confessió de deute. *Pere de Ricarts i Ramon de Ricarts, de la parròquia de Sant Pere de l'Esglesiola, confessen deure a Guillem Ferrer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, set lliures barceloneses de tern —preu de la compra que feren d'una banada de terra—, que han de pagar en quatre anys.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12 × 50,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Escriptura feta amb poca cura. Al verso: "Tiurana".

Sit omnibus notum quod nos Petrus de Ricarts et Raymundus de Ricarts, de parrochie Sancti Petri de l'Esgalola, confitemus nos debere vobis venerabilis Guillelmo Fferrarii, sacrista monasterii Serratexensis, causa huius banade terre que nobis et nostris perpetuo vendidistis cum instrumento inde confacto septe librarum Barchinonensium de terno. <... > Promitemus vobis solvere per hos terminos de hic a quatuor annos, scilicet anno quolibet quartam partem dictarum VII librarum sine omni dampno <...>.

Actum est hoc duodecimo kalendas freboarii, anno Domini Mº CCCº XLº quarto.

Sig+num Petri de Ricarts et Raimundi de Ricarts <...>. Testes huius rey sunt: Bernardus Ferrarii, parator Berge, Raymundus de Peracamps, Iacobus de Teyra, Bernardus de Croylops, Petrus za Serra et Bonenatus de Valle.

Ego Bernardus za Clusa, rector ecclesie Sancti Pauli Casserris et notarius publicus <...>.

311

1345, febrer, 3

Reclamació d'uns béns del dot. *Elisenda, vídua d'Andreu de Comelles, del terme de Serrateix, fa constar davant de l'abat Mateu, del monestir de Santa Maria de Serrateix, en un document, que, segons el dot i l'esponsalici i segons el darrer testament del seu marit, ha de tenir tots els béns mobles i immobles del mas de Comelles. Tanmateix, només en té la meitat, car el seu fill Bernat en té, injustament, l'altra. Hi ha la resposta de l'abat.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (30 × 36 cm). Pergamí amb la part superior molt descolorida i amb nombroses taques arreu. Al verso: "LXIV".

[...] quod die intitulata tercio nonas februarii, anno Domini millesimo CCC° XL° quarto, in presencia mei notarii infrascripti et testium [...] Elicsendis, uxor quondam Andree de Comellis, termini de Serratexio, personaliter constituta in monasterio Serratexensi, ante presencia reverendi domini ffratris Mathei Dei gratia abbatis dicti monasterii, [...] requisivit dictum dominum abbatem et per me dictum notarium eidem domino abbati legi fecit quandam cedulam papiream sic continentem. Dicit Elicssendis, uxor Andree [...], de parrochia Sancte Marie Serratexensis, quod ipsa Elicssendis racione dotis et sponsalicii eius, quam et quod habet in et super toto manso de Comeliis de dicta parrochia Serratexensi [*en relació amb*] bonis mobilibus et inmobilibus qui et que fuerunt dicti mariti sui quondam, ac etiam racione legatorum per ipsum Andream, quondam maritum eius, sibi factorum in ultimo testamento [... *que feia*] dictam Elicssendem uxorem suam dominam et potentem de dicto mansso de Comellis et de omnibus bonis ipsius Andree, quondam, ipsa Elicssendis iuste et iure suo et iusto titulo [...] possidet medietatem dicti mansi de Comellis <...>, alteram vero medietatem dicti mansi et honore terrarum et pertinenciarum ipsius mansi detinet licet indebite et iniuste Bernardus, filius ipsius Elicsendis, sine omni instrumenta et contra voluntatem ipsius Elicsendis, matris ipsius Bernardi uxorique dicti Andree, quondam, de Comellis, que racione dicte dotis sue et sponsalicii sui. Que dos sunt octingenti quinquaginta solidos monete Barchinone de terno et quod sponsalicium eiusdem Elicsendis sunt tredecim septuaginta quinque solidos dicte monete. Et etiam racione dictorum legatorum <...> deberet et debet ipsa Elicsendis tenere et possidere tam de iure quam secundum Consuetudinem Cathalonie generale que pro iure servatur in Cathaloniam integriter mansum de Comellis cum omnibus honoribus <...> et omnia bona <...>. Ideo dicta Elicsendis oferens se paratam cum [...] firmare ius ydonee et prestare et facere ydonea firma iure in posse vestri dicti venerabili domini abbatis dicti monasterii Serratexensis, super omni questione, peticione et damanda quam dictis Bernardus, filius eius, <...> intendat habere aut velit facere, proponere vel movere contra ipsam Elicsendem, racione vel occasione dicte medietatis dicti mansi <...>.

Quod fuit actum die et anno in prima linea presentis instrumenti contentis.

Presentibus testibus: Petro Vinyos et Petro de Vilardevino, termini [...].

Ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus [...].

Quod ipse dominus abbas est paratus facere servari in predictis ea que iam verbotenus inter dictam Elicsendem et Bernardum, eius filium, fuerunt dicta et comprehensa ac etiam de eorum voluntate abtata et difinita presentibus dicto abbate et eius iudice iam in predicta questione per ipsum posito et asignato et pluribus aliis cum predictos Elicsendem et Bernardum vel alterum ipsorum fuerit requisitus <...>

Frater Guillelmus Ferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, <...>.

312

1345, març, 20. Sant Pere de Madrona

Definició entre senyoria dominical i banal. *Pere de Merlès, del castell de Montmajor, reconeix al monestir de Santa Maria de Serrateix, i al seu despenser, que el cenobi té unes propietats —masos de la Llena i de Vila-seca— i uns drets al terme del castell de Montmajor. Estableix, també, en quines circumstàncies els homes del monestir en aquest terme han de col·laborar en les tasques de la senyoria jurisdiccional que sembla que ell té (viafors, reconstrucció de murs i de valls) i, a més, han de restar sotmesos a la justícia del senyor del castell.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (28,5 × 75 cm). Pergamí gairebé il·legible, molt tacat, esquinçat i descolorit. Lletres partides a la part de dalt. A causa del mal estat de conservació només n'hem pogut fer un resum.

Noverint [universi quod ego] Petrus de Merlesio, [...] castri de Monte Maiori, vicarie Berguitanensis, attendens et recognoscens monasterium Sancte Marie Serratexio, situm in dicta vicaria <*i d'una manera especial al seu dispenser* ...> habere et possidere et ab antiquo habuisse et possedisse, in termino dicti castri, mansum de la Lena et mansum de Vila Secha, cum omnibus terris, vineis, honoribus et possessionibus [...] et cum hominibus [...] pro alodio francho, quitio et [...] redempciones personarum, questias, toltas, forcias, recogniciones et firmas sponsaliciorum sive donacionum, [...] intestias, cugucias, exorquias et ar[sina]s et [*tots els altres costums. D'altra banda, han d'eixir al so de viafors del dit castell*] cum aliis hominibus eiusdem termini [*si s'esdevé qui hi ha*] depredatores et malefactores et raubatores. [*Així mateix, els homes*

d'aquests masos han d'ajudar a restaurar] in dicto castro, muris, vallatis seu fossatis ipsius et etiam sine guerra. [*També s'estableixen els drets jurisdiccionals dels senyors en relació amb els delictes que hi pugui haver o en relació amb els plets*].

Quod fuit actum in parroquia Sancti Petri de Madrona, diocesis Urgellensis, tercio decimo kalendas aprilis, anno Domini M° CCC° XL° quinto.

Sig+num Petri de Merlesio, predicti <...>. Sig+num Simonis Pon[...]. Testes huius rey sunt: frater Guillelmus Ferrarii, sacrista, monachus dicti monasterii, et Raimundus de Fonte, comorans in Berga.[1]

1. *Manca la signatura de l'escrivà i notari.*

313

1345, març, 24. Sant Martí d'Avià

Concessió de benefici eclesiàstic. *Ramon de Bosc, rector de l'església de Sant Martí d'Avià, d'acord amb Mateu, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, concedeix d'una manera vitalícia, a Guillem de Bosc, clergue tonsurat, fill de Guillem de Bosc, artesà de Berga, en benefici personal, la capella de Sant Jaume, construïda a l'església de Sant Martí, a canvi de les oblacions que rebi i d'un cens de dotze diners barcelonesos de tern anuals.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (19 × 41,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, tacat al costat dret. Al verso: "CCXXVIII" i "Ramon Bosch, rector de la església de Avià confereix el benefici de la capella de Sant Jaume en la dita iglésia a Guillem Bosch, clèrich tonsurat. Any 1345".

Noverint universi quod ego Raimundus de Bosco, rector ecclesie Sancti Martini de Aviano, cum assensu et voluntate <...> ffratris Mathei, Dei gratia abbatis monasterii Sancte Marie de Serratexio, <...>. Ego dictus rector <...> dono et concedo, prout per alios predecessores meos fuit fieri assuetum, vobis Guillelmo de Bosco, clerico tonsurato tanquam idoneo et sufficienti, filio Guillelmi de Boscho fabri Berge, diebus omnibus vite vestre, in benefficium personale, capellam Sancti Iacobi, constructam in dicta mea ecclesia Sancti Martini de Aviano, cum omnibus honoribus, redditibus, exitibus et possessionibus suis et bonis et iuribus eius universis. Tali tamen pacto et modo quod vos deservitis vel deser-

vire faciatis dictam capellam [...] omnibus horis in dicta ecclesia, diurnis et nocturnis, sicut consuetum est et fieri debet <...> et sitis hobedientes et legalis michi et successoribus meis rectoribus dicte ecclesie et dicto domino abbati et successoribus suis. Retineo etiam michi et successoribus meis omnes oblaciones que dicto altari proveniatur et duodecim denarios Barchinonenses de terno pro censsu quolibet anno, in festo Sancti Iacobi <...>.

Actum est hoc in parrochia Sancti Martini de Aviano <...> nono kalendas aprilis, anno Domini millessimo trecentessimo quadragesimo quinto <...>.

Sig+num Raimundi de Bosco, sig+num Guillelmi de Bosco, clerico, sig+num ffratris Mathei, Dei gratia abbatis, predictorum qui hec laudamus, concedimus et firmamus. Testes huius rey sunt: Arnaldus Fresch, presbiter, Guillelmus de Boscho, fabre, Iacobus de Podiolo, presbiter, Berengarius de Prixana, filius Berengarii de Prixana de Berga, et Raimundus de Comella de Sancto Petro de Auro.

Sig+num mei Berengarii de Prixana, habitatoris ville Berge, auctoritate regia notarii publici per totam Cataloniam <...>.

314

1345, abril, 2

Cessió en emfiteusi d'una terra. *Arnau de Quer i la seva muller Romia, del terme de Serrateix, atès que Berenguera, mare d'Arnau, reté un tros de terra, situat a la banada del mas de Quer, anomenat "Boix Llobater", que l'esmentat matrimoni havia lliurat en emfiteusi a Joan de Quer i a la seva muller Maria, segons consta en un document del 22 d'octubre de 1340, els lliuren, en compensació, un altre tros de terra. S'esmenten les afrontacions i el cens.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16,5 × 43,5 cm). Pergamí amb lletres partides a la banda de dalt. Pergamí tacat i esvaït, amb trossos il·legibles. Al verso: "CXXXII".

Noverint universi quod nos Arnaldus de Querio et Romia, uxor eius, termini de Serratexio, attendentes nos ad inperpetuum vobis Iohanni de Querio et Marie, uxori vestre, et vestris et quibus volueritis vendidisse quandam banadam meam terre mansi nostri de Querio, vocatam Boix Lobater. Afrontata de parte una in terris mansi de Fabricha, de alia parte in terris mansi Bernardi de Ma-

nyanachs et de alia parte in terris mansorum de Casa Nova et de Podio Pulcro, sicut aqua dividit [...] quodam publico instrumento confacto de predictis XI kalendas novembris, anno Domini Mº CCCº XLº auctoritate notario infrascripto plenius continetur. Attendentes etiam Berengaria, matrem mei dicti Arnaldi, habere de illa parte quam tenet ipsius mansi quoddam trocium terre in medio dicte banade quod sibi retinuit et a vobis iure predicto recuperavit, quare in recompensacione dicti troci terre, ex certa sciencia, per nos et omnes succesores nostros, damus et concedimus vobis dictis Iohanni et Marie et vestris et quibus volueritis perpetuo unum nostrum trocium terre dicti nostri mansi [...] contiguum dicte nostre banade terre, affrontatum ex una parte in dicta banada, de alia parte in torrente vocato de Casa Nova, et de omnibus aliis partibus in terris partis dicti mansi quas dicta Berengaria tenet predictum itaque trocium terre <...>. Concedimus et tradimus [...] illam gallinam censualem anno quolibet, [tam] pro predicti trocio terre quam pro predicta banada, quam [dicta] gallina iam facere debebatis et debetis per iam dictam banadam <...>.

Actum est hoc quarto nonas aprilis, anno Domini Mº CCCº XLº quinto.

Sig+num Arnaldi de Querio et Romie, eius uxoris <...>. Testes [huius rey sunt: ...] de Mathamala, monacus monasterii de Serratexio, et Bernardus Fferrarii, parator ville Berge.

Ffrater Guillelmus Ferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scribi fecit cum [...] clausit hoc suo sig+no.

315

1345, abril, 11

Establiment del sagristà. *Guillem Ferrer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, estableix, a canvi d'un cens de set sous anuals, a Romia, vídua de Ramon de Peracamps, i al seu fill Ramon, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, les cases del mas de "Tiurana" [ca n'Eloi] i dues peces de terra properes.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18 × 29 cm). Pergamí amb lletres partides a la part de dalt. Molts trossos il·legibles, amb taques i molt esvaït. Al verso: "Stabliment del mas de Tiurana".

Sit omnibus notum quod ego ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista monasterii Sancte Marie de Serratexio. Ex certa sciencia ex

concessione et potestate michi datis et concessis per venerabilem abbatem et conventum dicti monasterii cum publico instrumento confacto kalendas marcii, anno Domini M CCC XL secundo, auctoritate Guillelmi Scuderi habitatoris ville Berge, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam <...>, attendo et concedo et ad censsum infrascriptum concedo et trado vobis Romie ,uxore Raimundi de Peracamps, quondam, parrochie Sancti Pauli de Casserris, et Raimundo, eorum filio, et vestris et quibus volueritis perpetuo hospicium sive domos integriter de Tiurana, in parrochia Sancti Pauli de Casserris, ex abisso usque in celum, cum duobus petiis terre [ipsi] hospicio contiguis ex duabus partibus et de tercia in terra d'en Verdeguer et de quarta in terra vestra predicta <...> salvo tamen et [...] iure, dominio et alodio, [...] faticha et empara et quod teneatis predicta condirecta et vivificata <...> et quod faciatis michi et successoribus meis pro censsu, anno quolibet, pro predictis, in festo Nathalis Domini, septem solidos [Barchinonenses]. Et nichil aliud <...>.

Actum est hoc tercio idus aprilis, anno Domini M CCC XL quinto.

Sig+num ffratri Guillelmi [Fferrarii...]. Sig+num Romie de Peracamps et Raimundi, eius filii [...]. Testes huius rei sunt: Petrus d'Olers, Bernardus de Tiurana, Guillelmus, [proles il]legitimus, Bernardus Fferrarii et Bonanatus de Valle, scriptor.[1]

1. *La línia on hi ha la signatura de l'escrivà és ben il·legible.*

316

1345, abril, 11

Presa de possessió. *Guillem Ferrer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, dóna a Romia, vídua de Ramon de Peracamps, i al seu fill Ramon, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, possessió corporal de les cases de "Tiurana" [ca n'Eloi] i d'algunes terres adjacents, lliurades en establiment, segons consta en un altre document fet el mateix dia (doc. 315). Com a símbol d'aquesta presa de possessió, Romia i el seu fill, Ramon, entren a la casa i tanquen les portes.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13 × 22,5 cm). Pergamí molt esvaït i una mica tacat. Al verso: "Possessio del mas de Tiurana".

Noverint universi quod in presencia mei Bonanati de Valle, scriptoris iurati substitutique a notario infrascripto, et testium

infrascriptorum ad predicta especialiter vocatorum et rogatorum, ffrater Guillelmus Fferrarii sacrista monasterii Serratexensis misit seu induxit in corporalem possessionem iure et facti seu [...] Romiam, uxorem quondam Raimundi de Peracamps, et Raimundum eius filium, parrochie Sancti Pauli de Casseris, de domibus hospicii de Tiurana et de aliquibus terris que se tenent cum eo. Que eis et suis ad inperpetuum stabilivit cum publico instrumento hodie facto auctoritate notarii infrascripti, prout in eodem satius continetur et affrontatur. Ita videlicet et in hunc modum predictus sacrista accepit per manus dictos Romiam et Raimundum, eius filium, et introduxit ipsos intus dictum hospicium sive domos et ipse exivit extra, salvo et retento sibi et successoribus suis in dicto suo officio iure, dominio et alodio, empara et emparis predictorum in omnibus et pro omnia. Et in signum vere et tradite sibi possessionis de predictis iidem Romia et Raimundus clauserunt ianuas dicti hospicii. Se quibus mandarunt eisdem fieri et tradi publicum instrumentum [...].

Quod fuit actum tercio idus aprile, anno Domini Mº CCC XL quinto.

Presentibus testibus: Petro d'Olers, Bernardo de Tiurana, Guillelmo, prole illegitimo, Bernardo Fferarii et Bonanato de Ville, scriptore.

Ego Bernardus za Clusa, rector ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarius publicus eius domini, qui scribi feci et clausi et meum sig+num posui.

317

1345, setembre, 2

Renúncia a l'eixorquia. *L'abat Mateu, del monestir de Santa Maria de Serrateix, renuncia als drets que pogués tenir en l'herència de Jaume Oliba de Vilalta, home seu, mort sense fills.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Còpia de l'any 1361 (29 × 71 cm). El tercer document escrit en el mateix pergamí. Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "DXIV" i "Serdanya. Nº 15".

Sit omnibus notum quod nos ffrater Matheus, Dei gratia abbas monasterii Beate Marie de Serratex, gratis et ex certa sciencia, per nos et omnes successores nostros, solvimus semper cedimus et definimus vobis Petro Arnaldi, presbitero Sancti Martini de

Nuials,[1] Raimundo Tresserra de Angustrina et Petro Boverii de Vilalta, manumissoribus et exequtoribus ultimi testamenti Iacobi Oliba, condam, de Vilalta, hominis nostri qui Deum omnipotentem et eius pauperes sibi heredes universales instituit in eodem totum quitquid iure votis, accionis, questionis, peticionis et demande habemus et habere debemus et nobis competunt et competere possunt et debunt in bonis que fuerunt ipsius Iacobi Oliba et Berengarie, uxoris eius, deffunctorum racione exorquie dictorum coniuguum que sine prole decesserunt. Constituentes vos super predictis veros dominos et procuratores tamquam in rem veram, propriam nullo iure nobis vel nostris successoribus in dictis bonis a modo retento vel etiam reservato, confitentes nobis fore satisfactum in iure nobis pertinenti in predictis bonis racione dicte exorquie. Renunciantes excepcioni iure non recepti et doli.

Actum est hoc secunda die mensis septembris, anno Domini millessimum CCCº XLº quinto. Sig+num fratris Mathei, Dei gratia abbatis predicti, qui hec laudamus. Testes huius rey sunt: Petrus de Miyavila de Soriguera, Raymundus, faber eiusdem loci, et Iohannes Torrent, scriptor Podii Ceritanii. Ego idem Iohannes Torrent, publicus Podii Ceritanii et Ceritanie notarius hec scripsi et clausi.

Sig+num mei Guillelmi Scuderii, habitatoris ville Berge auctoritate regia notarii publici per totum Cathaloniam, qui hoc translatum a dictis suis originalibus fideliter sumptum et cum eisdem diligenter comprobatum scribi fieri et clausi [...] mea propria manu scriptum die VII aprilis, anno a nativitate Domini Mº CCCº LXº primo <...>.

1. *O potser* Muals.

318

1345

Judici. *Plet entre l'abat Mateu, del monestir de Santa Maria de Serrateix, i Pere de Santandreu d'Avià, amb relació al mas Santandreu. La sentència fou favorable a l'abat.*

[A]. Original perdut. Amb número CCCLXXXII.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 76 (fol. 38v).

Sentència a favor del abat Matheu contra Pere de Sant Andreu de Avià sobre lo mas de Sant Andreu. Any 1345. Número CCCLXXXII.

319

1346, gener, 15

Establiment del sagristà. *Guillem Ferrer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, dóna en establiment a Berenguer de Teira, pagès, habitant del lloc de Casserres, un tros de terra erma, pertinença del mas de "Tiurana" [ca n'Eloi], de la parròquia de Sant Pau de Casserres, anomenat "Comellar de Bubafolls", amb la condició que Berenguer lliuri un cens anual de cinc sous barcelonesos i el delme de les collites. Berenguer de Teira es compromet a plantar-hi vinyes. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18 × 39 cm). Pergamí tacat, gastat i descolorit. Lletres partides a la part superior. Al verso: "Arrendament que lo sagristà féu a na·n Berenguer de Teyra de un tros de terra del mas de Tiurana".

Sit omnibus notum quod ego, ffrater Guillelmus Ferrarii, sacrista monasterii Beate Marie de Serratexio, <...> cum publico instrumento confacto kalendas marcii, anno Domini M° CCC° XL° secundo, auctoritate Guillelmi Scuderii habitatoris ville Berge notarii publici[1] <...> arrendo et concedo et ad censum infrascriptum concedo et trado vobis Berengario de Teyre, colono habitatori loci de Casserris, et vestris et quibus volueritis perpetuo unum trocium terre heremum de pertinenciis mansi de Tiurana mei et dicti mei officii, in parrochia Sancti Pauli de Casserris, sub dominio, alodio et decimali mei et dicti mei officii, vocatum Comelar de Bubafols, prout afrontat de prima parte in terra d'en Serra Josana, de secunda in terra d'en Sola et de tercia in meo residuo <...>. Cedens atque dans vobis et vestris in predictis omnia loca mea iura, voces et acciones reales et personales, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias, mixtas et coherentes <...>. Talibus tamen condiciones et retenimentis <...> quod dictam terram teneamini agricultare, laborare et meliorare ad utilitatem et profectum vestri et mei atque dicti mei officii <...> ipsamque terram plantare de vinea et proposse meliorare et quod de omnibus fructibus et expletis ibidem crescentibus detis mihi et dare teneamini <...> semper et annuatim, <...> bene et fideliter, decimam partem et primiciam ecclesie Sancti Pauli de Casserris et eius rectori sine omni fraude. Et quod anno quolibet semper in unoquoque festo sancte Marie mensis septembris teneamini mihi et meis successoribus in dicto meo officio dare, solvere et prestare, pro censsu, racione dicte terre

et pecie, quinque solidos Barchinonenses annuales sive rendales. Et nichil aliud in predictis retineo seu reservo salvo tamen <...> in eodem iure, dominio et alodio. <...> Confitens nichil ominus et recognoscentes vobis quod pro intrata predictorum habui a vobis et recepi decem solidos Barchinonenses <...>. Ego Berengarius Teyre <...> dictam terram plantare promito de vinea ac ipsam tenere plantatam condirectam et bene posse meo laboratam et omnia alia et singula <...>.

Actum est hoc XVIII kalendas febrerii, anno Domini Mº CCCº XLº quinto.

Sig+num ffratris Guillelmi Ferrarii, sacriste predicti, qui hoc laudo et firmo. Sig+num Berengarii de Teyre, predicti, qui hec predicta laudo, concedo et firmo.

Ego Bernardus za Clusa, rector ecclesie Sancti Pauli de Casserras, notarius publicus <...> meum sig+num apposui.

1. *Fórmula molt semblant a la que trobem, per exemple, als documents 301 o 302.*

320

1346, agost, 2. Sant Esteve de Pujol de Planès

Queixa del despenser (o cellerer). *Pere de Serra, batlle del Pujol de Planès, respon al document de queixa de Pere Ponç, procurador del despenser del monestir de Santa Maria de Serrateix, en aquest document es protesta pel fet que el batlle ha intentat vendre esplets del mas Fàbrega del Pujol de Planès quan el mas era del despenser de Serrateix i qui el posseïa, Pere de Fàbrega, no havia lliurat diversos censos. En la resposta, el batlle afirma que ha intentat expropiar béns del mas sota la pressió dels creditors, sense, però, voler perjudicar el despenser.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18 × 20,5 cm). Pergamí amb nombroses taques i tinta molt esvaïda. Al verso: "Pujol de Panès. És de la dispensa".

Noverint universi quod die intitulata tercio kalendas augusti, anno Domini Mº CCCº XLº sexto, in presencia mei notarii infrascripti et testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, Petrus Poncii, habitator ville Cardone, procurator ut asserit religiosi ffratris Simonis Poncii, dispenseri in monasterii de Serratexio, constitutus personaliter ante ianua ecclesie Sancti Stephani de Podiolo, presentavit Petro de Serra, baiulo castri de

Podiolo, quandam scedulam papiream et per me dictum notarium \ipso baiulo/ legi et exponi fecit eam ut sequitur:

Cum vos Petrus de Serra, termini castri de Podiolo, baiulus et [...] dicti castri et termini vendere intendatis aliqua expleta bladi et vini, que sunt in manso de Fabrica, eiusdem termini et pertinenciis eiusdem. Qui mansus est sub dominio et alodio ffratris Simonis Poncii, dispenseri monasterii de Serratexio, in quo quidem manso et per eius heredes census anni presentis et aliquorum etiam annorum preteritorum sibi aut alicuius \ipsius/ nomine non fuit solutus et cum dictus census ipse competat et competere debeat, tam expletis dicti mansi quam in aliis bonis dicti mansi, ut quia prior et pocior in hoc casu omnibus aliis creditoribus et quare ego Petrus Poncii procurator dicti dispenseri vos instanter requiro quatinus ad dictam vendicionem minime procedatis ad alicuius instanciam usque illi plenarie et integre de dicto censu fuerit satisfactam alii protest[...] nomine procuratori quo supra contra vos et bona vestra cum dampnis et interessa et etiam cum expensis factis et faciendis quas vobis et dictis bonis vestris coram superiore recuperare intendo loco et tempore oportunis de quibus et [...].

Quod fuit actum die et anno in prima linea contenti. Presentibus testibus: Petro de Calabuig, Bernardo Vitalis, Guillelmo de Calabuig et Berengario de Aula.

Et die intitulata IIII nonas augusti, anno predicto, Petrus de Serra, baiulus predictus, tradidit michi dicto notario responsionem sequentem. Et dictus Petrus za Serra, baiulus castri predicti, respondet ad requisita et protestata per Petrum Poncii aserentem se procuratorem fratris Simonis Poncii, monasterii Serratex, et dicit quod est verum quod ipse fecit et indendit facere execucionem legitime in aliquibus bonis mansi de Fabrica ad requisicionem aliquorum creditorum dicencium se habere debitam in dicto manso que facta fuerunt per Petrum de Fabrica, cuius mansus est. Et hoc hec fa[...] dictus baiulus faciat querelantibus iusticie complementum al[...] invenirent dicti querelantes in dicto baiulo faticham iurem et per consequens baiulus Cardone pignoret bona subditorum ut est fieri asuetum et sic dictus baiulus non potest defficere quin dictam vindicionem substraccionem faciat bonorum mansi de Fabrica ut fieri debet et in hoc non intendit periudicare dicto dispenserii, in iure suo, si prior iure tempore reperiatur. Imo placet dicto baiulo quod ius dicti dispenserii sal[vum] remaneat

et illesum. Offert se peratum dictus baiulus, in predictis, facere et complere cognicionem sui iudicis et quidquid iure fuit et racionis et hoc mandat inseri et clausit.

Quod actum fuit die et anno predictis presentibus testibus Arnaldo de Aula, Bernardo Company et Petro de la Pera de Sancto Laurencio de Marunys.

Ego Raymundus de Viduis, rector ecclesie castri Sancti Stephani de Podiolo, notarius publicus <...>.

321

1346, setembre, 20. Bellver de Cerdanya

Reconeixement de tenir terra. *Ramon Gisalt, de la parròquia de Santa Eugènia de Nerellà, reconeix a l'abat Mateu, del monestir de Santa Maria de Serrateix, que té per ell una peça de terra, situada a la parròquia, al lloc anomenat "Carcarers". S'esmenten les afrontacions i els censos que cal lliurar.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15 × 23,5 cm). Pergamí gastat i de mal llegir. Al verso: "CCCCIIII".

Sit omnibus notum quod ego Raimundus Gisalt d'Anas, parrochie Sancte Eugenie de Neriliano, terre Baritani, per me et omnes successores meos <...> recognosco vobis ffratri religioso viro domino Matheo, Dei gratia abbati monasterii Beate Marie de Serrateyx, <...> quod ego teneo et possideo pro vobis <...> quandam peciam terre infra dictam parrochiam Sancte Eugenie, loco vocato a Carcarers, confrontatam ex una parte in torrente vocitato Carcarers, ex alia parte in tenencia Petri Iacobi de Oliano, et ex alia parte in tenencia manssi vocati de la Cavaleria, que fuit de tenencia mea, que pro dicta abbacia dominacione tenetur. In qua [...] vos nomine dicte abbatie et vestri successores in dicta abbatia recipitis et recipere debetis et consuevistis recipere, singulis annis, perpetuo, in festo sancto Michaeli de menssis septembris, de censo et pro censu, sex denarios Barchinonenses de terno censuales et unum cextare siliginis, ad rectam mensuram Podii Ceritani [...] dominium et laudimium <...>.

Quod fuit actum et [laudatum] in villa Pulcri Visus, per dictum Raymundum Gisalt, die vicesima mensis septembris, anno Domini millessimo trecentessimo quadragessimo sexto.

Presentibus Petro de Media Villa, de Soriguerola, Iacobo de Holm, de Podio Ceritano, testibus et me Raymundo Reandi,[1] notario subscripto, qui hoc requisitus [...] et scripsi.

Ego Raymundus Reandi,[2] prefatus, auctoritate regia notarius publicus comitat[...] Rossilionis et Ceritanie subscripsi, clausi et hoc sig+num [...].

1. *Lectura dubtosa.* 2. *Dubtós.*

322

1346, desembre, 31

Reconeixement d'ésser home del despenser (o cellerer). *Berenguer de Puigventós, de la parròquia de Sant Pere de Monistrol, al terme del castell de Gaià, confessa ésser home propi, soliu, quiti i natural del despenser del monestir de Santa Maria de Serrateix, per la borda que té.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (28 × 33 cm). Pergamí gairebé il·legible, especialment en tota la meitat superior. Al verso: "Ministrol. Puigventós".

Noverint universi quod Ego Berengarius de Podio Ventoso, de parrochia Sancti Petri de Monistrollo, termini castri de Gayano, confiteor et recognosco <*que sóc*> homo proprius, solidus, quitius et naturalis <...> oficii vestri dispensarie <... *per motiu de*> dicte borze. <*Ha de tenir la dita borda. Queda establert que ha de triar com a hereu un dels seus fills o qualsevol altra persona* –heredem dicte borze assignare–*, el qual també serà home propi, soliu, quiti i natural del dit ofici. Així mateix, hauran de lliurar*> quolibet anno unam gallinam censualem, bonam et recipientem. <*A més, ells i llurs successors hauran de lliurar*> unam libram cere pro quolibet persona exientis seu volentis exire a dicto dominio.

Actum est hoc pridie kalendas ianuarii, anno Domini Mº CCCº XLº sexto.

Sig+num Berengarii de Podio Ventoso, predicti, qui predicta laudo et firmo. Sig+num fratris Simonis Poncii, predicti \dispensarii/, qui predictis consencio et ea laudo et firmo. Testes huius rey sunt: ffrater Berengarius de Matamala, monachus dicti monasterii, Petrus de Vineis termini de Serratexio.

Ffrater Guillelmus Fferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scribi fecit <...> et clausit hoc suo sig+no.

323

1347

Reconeixement de tenir una vinya pel monestir. *Pere Ponç de Berga reconeix tenir per l'abat Mateu, del monestir de Santa Maria de Serrateix, una vinya, situada a Avià, i un torrent.*

[A]. Original perdut. Amb número CLXX.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 75 (fol. 8).

Confessió feta de un vinya y torrent en Avià, en alou y senyoria del abat Matheu y monestir, per Pere Pons de Berga. Any 1347. CLXX.

324

1347

Redempció d'una dona. *Mateu, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, allibera de tota jurisdicció Romia sa Coma de Vilamarí, al terme d'Avià. Manca la quantitat pagada.*

[A]. Original perdut. Pergamí número CLXXXVII.
B. Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 76 (fol. 38v).

Absolució y abstracció de jurisdicció feta per lo abat Matheu a Romia Çacoma de Vilamarí de Avià. Any 1347. Número CLXXXVII.

325

1348, abril

Recepció de diners en comanda. *Guillem de Santmartí, de la parròquia de Sant Martí de Montdarn, confessa que ha rebut de Maria, vídua de Guillem, vint-i-dos sous barcelonesos de tern que tindrà en comanda.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Pergamí original (12,5 × 22 cm), amb algunes taques i esquinçat.

Noverint universi quod ego Guillelmus de Sancto Martino, parrochie Sancti Martini de Mundarn, filius quondam Ffer[...],[1] parrochie Sancti Martini de Monte Claro, confiteor et recognosco vobis Marie, uxori quondam Guillelmi [... Serra]texio, me recepise a vobis et tenere in vestra pura comanda seu deposito viginti duos solidos Barchinonenses de terno [...]. Renunciando excepcioni peccunie non numerate et comande non habite et non recepte et

doli. Promito reddere vobis [...] volueritis incontinenti, cum per vos et vestros inde fuero requisitus, sine dilacione aliqua et excusacione et sine omni da[...] et etiam sub pena tercii quam in curiam illi citra [...] me volueritis convenire absenti cui [...] me et bona mea submito et foro meo quo ad hec renuncio, pro quibus obligo vobis et [...] racione dicte pene [...] absenti tamquam presenti [...] infrascripto eius nomine stipulanti et recipienti iuris me et omnia bona m[ea ....], habita et habenda ubique sint. Renuncians quantum ad hec omni iuri contra hec facienti.

Actum [est ...] aprilis, anno Domini Mº CCCº XLº octavo.

Sig+num Guillelmi de Sancto Martino, predicti, qui predicta laudo. Testes huius rey sunt: Petrus de Arboceda, termini Castri Edralis, et Franciscus za Serra de Casseres.

Frater Guillelmus Ferrarii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scripsit et clausit hoc suo sig+no.

1. *Potser* Fferrarii.

326

1349, juliol, 19. Soriguerola

Reclamació d'homenatge. *L'abat Simó, del monestir de Santa Maria de Serrateix, reclama a Ramon Llorenç de Soriguerola, també anomenat Ramon Osona, i a la seva muller, Arsèn, que li retin homenatge i li jurin fidelitat. El matrimoni afirma que només farà homenatge al procurador reial, atès que són homes del rei.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13 × 44,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "CCCCXXXXLX".

Pateat universis quod die et anno infrascriptis, in presencia mei notarii et testium subscriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, reverendus vir dominus frater Simon, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie de Serratex, existens personaliter in loco de Soriguerola ante presencia Raymundi Lorenz de Soriguerola, alias vocati Raimundi Hosona, et Arsendis, uxoris eius,[1] hominis et mulieris preffati domini abbatis ut ipse dominus abbas dixit requisivit verbotenus eosdem ut facerent ipsi domino abbati homagium, fidelitatem et sacramentum prout tenentur, tanquam homines sui et prout ipsi coniuges et predecessores eorum predecessoribus dicti domini abbatis fecerunt. Et de predictis dictus dominus abbas requisivit et monuit ipsos coniuges per tres vices.

Quibus requisicione et monicione per dictum dominum abbatem dictis coniugibus sic ter factis. Ipse coniuges ibidem incontinenti in presencia notarii et testium subscriptorum dixerunt quod non facerent ipsi domino abbati nec alicui alteri nomine suo homagium, sacramentum nec fidelitatem nec intendebant ut dixerunt quod essent homines ipsius domini abbatis nec suorum, immo erant homines, ut dixerunt, domini regis Aragonum et quod facerent homagium procuratoribus dicti domini regis. Quibus sic peractis, dictus dominus abbas ibidem incontinenti ad habendam rey memoriam in futurum et ad sui iuris conservationem requisivit sibi fieri atque tradi hoc presens publicum instrumentum per notarium infrascriptum.

Quod fuit actum in dicto loco de Soriguerola decima nona \die/ mensis iulii, anno Domini milesimo CCC° quadragesimo nono.

In presencia et testimonio Poncii Guillelmi de Lorano, Raymundi de Mosoyll, Arnaldi Domingo de Podio Ceritano et Guillelmi Castels, notarii publici Podii Ceritani et Ceritanie, qui hec requisicionem et rogationem in dicto loco recepit.

Ego Bernardus Salati, publicus notarius subscripsi hec scripsi. Sig+num Guillelmi Castels, publici Podii Ceretani et Ceritanie notarii [...].

1. *Repetit dues vegades.*

327

1[34]9, juliol, 5

Reconeixement d'ésser dona de l'abat. *Sibil·la de Bosc, filla del difunt Pere Vinyós, del terme del castell de Serrateix, reconeix ésser dona pròpia, soliua, quítia i natural, juntament amb els seus fills, de l'abat Simó del monestir de Santa Maria de l'esmentat lloc de Serrateix.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (11 × 26 cm). Pergamí amb un gran nombre de forats, especialment a la part inferior. Al verso: "Serrateix. Mas Bosch".

Sit omnibus notum quod ego Sibilia de Boscho, filia condam Petri Vi<n>yos, de termino castri de Serratexio confiteor et recognosco vobis reverendo domini fratri Simoni, Dei gratia abbati monasterii de Serratexio presenti, me esse feminam propriam, solidam, quitiam et naturalem cum prole mea presencia

et futura vestri dicti domini abbatis et vestrorum successorum <...>. Unde bona fide et firma stipulacione et sub virtute iuramenti et homagii per me inferius prestituriis promito obedire vobis et dictis vestris successoribus in omnibus et per omnia prout quolibet mulier propria, solida, quitia et naturalis suo vero domino proprio obedire et respondere tenetur et debet et non aclamabo vel faciam alium dominum vel dominos seu dominam nisi vos et successores vestros, sine tamen vestri vel vestrorum successorum licenciam et voluntatem. Et tociens quociens per vos vel ipsos vestros successores fuero requisita verbo, nuncio vel litera <...> comparebo incontinenti si fuero infra castrum de Serratexio, si autem extra castrum infra spacium decem dierum. <*Es compromet a donar anualment*> in festo natale Domini pro censu et in recognicione veri dominii unam unciam piperis. <*Jurament sobre els quatre Evangelis. Homenatge de boca i mans d'acord amb els Usatges de Barcelona i els Costums de Catalunya i el Fur d'Aragó*>.

Actum est hoc III nonas iulii, anno Domini [...] nono.

Testes: Raimundus de Vineis, Guillelmus de Boscho [...].

Sig+num Berengarius de Torigues [...], sacrista et notarius [...].

328

Primera meitat del segle XIV

Reconeixement de tenir un mas pel cambrer. *Bernat Julià i Pere Vinyós de Serrateix reconeixen al cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix que tenen per ell el mas "d'en Rossa", dues banades de terra, una de les quals anomenada de Carbolins, i la masada de Carbolins. S'esmenten les afrontacions i els censos.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (19 × 25 cm).[1] Pergamí en molt mal estat de conservació: tota la part superior és il·legible i la resta es llegeix amb molta dificultat. Al verso: "Carbolins. Sant Just".

[...] manssus d'en Rossa est taschalis, decimalis et primicialis prout affrontatur ex parte una in aragallo [...] de vinea [...] vocatur za Nou et ascendit per torrentem usque in Gorch d'Oliba et revertitur ad aragallum [...] in officio dicte camere cum pleno iure, dominio [...]. Ipsas duas banadas terre, quarum unam vocatur Carbolins [...] tascham, decimam et primiciam de omnibus

fructibus in dictis banadis crescentibus et etiam quolibet anno in festo Nathali [Domini ...] medium ordeum et medium cibatam ad mensuram de Serratexio, et baiulo dicti camerarii araticum. Item damus vobis et dictis successoribus [vestris, pro] masada de Querbolins, octo denarios et duas gallinas domesticas et mediam et anno quolibet, in festo Sancte Marie augusti, [...] et medium cibatam censuales et duas punyerias tritici calquades et corrents [...] iurandum homagiumque faciendum [...] qui hec predicta laudamus et concedimus.

Bernardus Iuliani et Petrus Vinyos de Serratexio [...].

1. *Segons la transcripció feta l'any 1982.*

329

1350

Reclamació de deute. *L'abat Simó, del monestir de Santa Maria de Serrateix, reclama al veguer de Berga un deute que algú havia contret amb Jaume sa Prous, quan era cambrer de l'abadia de Serrateix. En aquest moment, atès que Jaume sa Prous era abat del monestir de Sant Llorenç prop Bagà, el deute s'havia de retornar al monestir de Serrateix.*

[A]. Original perdut. Amb el número LXXXXVIII.
B.* Resum: BC, PASQUAL, vol. IV, 86 (fol. 43v).

Una protesta del veguer de Berga sobre un deute que lo abat Simon li demanava, lo qual deute tocava al cambrer frare Jaume Caprons, y com est fou elegit abat de Sant Llorens prop Bagà dit deute pertañia al monestir. Any 1350. Número 98.

330

1351

Reconeixement d'un mas. *Arnau Cerdà i Berenguer de Corts reconeixen a l'abat Simó que tenen per ell el mas Corts, situat al terme de Talló.*[1]

[A]. Original perdut. Amb número CCCCLXXXXIX.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 88 (fol. 44v).

Dos regoneixensas al abat Simon fetas la una per Arnaldo Cerdà y altre per Berenguer de Corts, per rahó del mas Corts que possehian en lo terme de Toló. Any 1351. CCCCLXXXXIX.

1. *També podria ser que es referís a dos documents de reconeixement d'ésser homes de l'abat fets amb relació a uns masos situats a Corts, a les rodalies de Baltarga. Amb un resum tan breu com el que s'ha conservat hom no pot assegurar res.*

331

1353, octubre, 22

Aprovació d'una venda per part de l'abat. *Simó, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, aprova a Ramon Blanc, fill del difunt Bernat Blanc, de Puigcerdà, la compra que ha fet, a Jaume Salat d'Age, d'un prat, situat al terme de Sant Miquel de Soriguerola. S'esmenten les afrontacions, el cens d'una gallina domèstica anyal i altres obligacions de Simó Blanc.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15 × 29 cm). Lletres partides a la part inferior del document. Pergamí amb la part central tacada. Al verso: "CCCLXXIII" i "Aprobació de una venda de un prat en Surigarola. Any 1353".

Noverint universi quod nos ffrater Simon, Dei gratia abbas monasterii de Serratex, <...> laudamus semper et concedimus tibi Raymundo Blanch, filio Bernardi Blanch, condam, de Podio Ceritano, et tuis illam vendicionem quam Jacobus Salat de Agia tibi et tuis fecit perpetuam de quodam prato quod est in terminis Sancti Micaelis de Soriguerola, prout affrontat in prato d'en Tresvila de Saga et in prato Bertholomei Oliba et in prato Raymundi Gispert de Soriguerola, cum carta publica inde facta <...> laudamus semper et concedimus [...] salva una gallina domestica semper annuatim pro censu dicti prati nobis aut dicto nostro monasterio solvenda, in festo Sancti Michaelis septembris <...>. Et quorumque vendatur vel alienetur dictum patrum in totum vel in parte detur et dare teneamini nobis aut successoribus nostris foriscapium <...>.

Ego, dictus Raimundus Blanch, <...> promito vobis et successoribus vestris facere quolibet anno dictum censum in dicto termino et quod non vendam vel alienabo dictum pratum in totum vero in parte sine consensu vel laudemio vestri et successorum vestrorum <*i en el cas que ho faci*>, dare promito vobis et vestris successoribus foriscapium de precio eiusdem <...>.

Laudatum et firmatum XXII die octobris, anno nativitate Domini MCCCL tercio, in presencia Iacobi Vilela, Raimundi Fferrer et Petri Sala, qui vicinotarii subscripti hec scripsit.

Sig+num mei Iohannis Torreylles, publici Podii Ceritani notarii, qui hec subscribo.

332

1354, juny, 7

Reconeixement d'ésser home del prebost. *Berenguer de Vila-seca, fill del difunt Bernat de Vila-seca, de la parròquia de Sant Sadurní de Montmajor, reconeix a Ramon de Matamala, prebost del monestir de Santa Maria de Serrateix, que és el seu home propi, soliu i natural i li ret homenatge. Si se n'ha d'anar de la senyoria del monestir, promet lliurar cada any mitja unça de pebre.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (19,5 × 29 cm). Pergamí amb algunes taques. Al verso: "Recognicio mansi Villasiche".

Noverint universi quod ego, Berengarius de Villa Sicha, filius Bernardi de Villa Sicha, condam, de parochia Sancti Saturnini de Monte Maiori, ex certa sciencia, confitens et asserens virtute iuramenti, per me inferius prestiti, me fore maiorem quatuor decem annis, confiteor et in veritate recognosco vobis religioso viro Raymundo de Mata Mala, monaco et preposito monasterii Sancte Marie de Serratexo, et successoribus vestris in dicto officio, quod ego sum homo vester et filius hominis et femine vestrorum, solidus et naturalis et vos estis dominus meus solidus et naturalis. Quare vobis facio homagium personale horis et manum vestrorum, hosculo ut est in Cathaloniam fieri assuetum, et iuro ad sancta quatuor Evangelia coram me posita et propria manu mea tacta, sub fide cuius homagii et virtute dicti iuramenti promito vobis quod ero vobis et [...] vestris utilis, obediens et fidelis, sicut verus subditus et naturalis <...>. Et in recognitione subiecionis, promito facere et prestare vobis et vestris successoribus si me stare contingerit extra dominacionem vestram mediam unciam piperis censu<a>le, in festo Natalis Domini, perpetuo, annuatim <...>.

Actum est hoc septima die mensis iunii, anno a nativitate Domini millessimo trescentessimo quinquagesimo quarto. <...>

Sig+num Berengarii de Villa Sicha predicti, qui hec laudo, concedo et firmo adque iuro et homagium facio. Testes huius rey

sunt: Arnaldus de Matamala, parochie Sancti Petri de Monistrol de Gaya, Franciscus ca Villa, ville Berge, et Iacobus de Cirera, scolaris Sancti Pauli de Casserris.

Sig+num mei Bernardi de Cirera, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casseris et notarii publici <...>, scripsi et clausi.

333

1354, agost, 12

Renúncia d'uns drets sobre un mas. *Ramon de Vinyes, habitant del terme del castell de Viver, lliura a Francesc d'Albesa, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, els drets que té per la donació que li ha fet Gueraula, vídua de Bernat Vinyós, del que posseïa al mas de Bosc, situat al terme de Serrateix. L'esmentat cambrer obligava Ramon de Vinyes a renunciar a aquests drets o bé a nomenar-lo hereu i mantenir el mas afocat.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (22,5 × 33,5 cm). Pergamí amb taques i gastat. Lectura difícil en algun fragment. Al verso: "Actes del mas Bosch. És unit ab lo mas Forner", "Tenetur pro camerario. nu. 4".

Noverint universi quod ego Raimundus de Vineis, nunc habitator castri de Viverio. Attendens me habere locum et cesionem in et super omnibus [que Ger]alda, uxor Bernardi Vinyos quondam, habebat in manso de Boscho, situato in termino de Serrataxio, quod tenetur per cameram monasterii Sancte Marie Serratexensis et eius camerarium nomine ipsius camere ut hec clarius pateat in quodam publico instrumento <*fet fer per la dita Gueralda l'any 1354, per*> Francischum de Podio, notarium publicum Barchinonensem. Attendens etiam quod venerabilis frater Francischus de Albesia, camerarius, <...> requirit me ut faciam sibi heredem nomine ipsius camere de dicto manso et teneam populatum et affocatum dictum mansum aut dimitam vel renunciem iurii que habeo in dicto manso, racione donacionis michi facta per dictam Geraldam vel alias. Attendens etiam michi magis esse dampnosum quod facerem sibi heredem et tenere affocatum dictum mansum quam dimitere ius quod habeo in dicto manso nomine ipsius Geralde vel alias. Ideo, ego, dictus Raymundus de Vineis, per me et meos presentes et futuros, salvo, diffinio et penitus relaxo vobis venerabili \ffratri/ Francischo de Albesia, camerario predicto, totum illud ius quod ego habeo aut habere debeo nomine Geralde vel alias in dicto manso de Boscho <... *Jurat sobre els quatre Evangelis*>.

Actum est hoc XII die mensis augusti, anno a nativitate Domini Mº CCCº quinquegesimo quarto.

Sig+num Raimundi de Vineis <...>. Testes huius rey sunt: Raymundus de Viduis, rector de Viverio, et Guillelmus de Boscho, alias vocatus Vinyos.

Ffrater Petrus Poncii, sacrista Serratexensis et notarius publicus, eiusdem qui hec scribi fecit <...> et clausit hoc suo sig+no.

334

1355, agost, 28. Puigcerdà

Pacte amb un tenidor. *Simó* (ffrater Simon)*, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, en tenir coneixement que Pere de Puigcerdà* (Petri de Podio Ceritano) *ha comprat a Guillem de Llorà* (Guiyllelmi de Lorano)*, encarregat dels béns del difunt Pere Gispert de Soriguerola* (Petri Gispert de Soriguerola)*, el mas anomenat d'en Gispert, situat a Soriguerola* (mansum dicti defuncti qui est in loco de Soriguerola), *concedeix que durant quatre anys no li hagi de fer homenatge. Tanmateix, després l'haurà de vendre o bé alienar a algú que en pugui fer* (que pugui fer homagium nobis et recognitionem predicto manso et quod sit homo proprius, solidus et affocatus mei et successorum nostrorum et quod faciat focum et continuam residenciam in dicto manso).

A* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (22,5 × 28 cm). Pergamí amb algunes taques. Al verso: "DIX" i "Homenatges del mas Gispert. n. 19".

<...> Actum est hoc in Podio Ceritano, XXVIII die mensis agusti, anno a nativitate Domini Mº CCCº quinquagesimo quinto.

Sig+num fratris Simonis, Dei gratia abbatis predicti, et Guillelmi Petri <...>. Testes huius rey sunt: discretus Petrus de Noguerio, iurisperitus, Raimundus Omb[...] et Iacobus Vilela de Podio Ceritano.

Iohannes Torreylles, notarius publicus Podioceritani, hec subscrip+sit.

335

1355, novembre, 7

Venda del domini útil. *Bernat Moragues* (Bernardus Moragues), *habitant de Montmajor, i el seu fill, Pere* (Petrus), *venen a Berenguer Domènec, fill de Maimó Domènec, de Sant Pere dels Arquells* (Berengario Domench filio Maymoni Domenech Sancti Petri de Archillis), *la meitat d'un tros de terra* (medietatem illius trocii terre quod Petrus Reyg et Barchinona, eius uxoris, quondam, loci de Payllerols vendiderunt Petro Cardona, quondam, Sancti Antholini et michi dicto Bernardo Moragues, in termino Sancti Petri de Archillis), *anomenat "Domenge de Serrateix"* (Dominicatura de Serrateyg), *que tenen pel monestir de Santa Maria de Serrateix. Han de lliurar un cens de tres mitgeres de forment, segons la mesura del mercat de Cervera* (ad rectam mensuram fori Cervarie). *Paguen el preu de cent vuitanta sous barcelonesos de tern. S'esmenten les afrontacions* (afrontatur cum Andrea Pont Sancti Antholini [...] et cum via publica qua itur apud locum de Rabinato et cum Iacobo Solani et cum en Reverdit Sancti Petri de Archillis).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (33 × 36 cm). Pergamí molt tacat, descolorit i ple de forats. Gairebé il·legible. Al verso: "St. Pere dels Arquells. Dispenser", "Tomàs Maymó y Parot Domènech venen aquella terra dita la dominicatura del monestir de Serrateyx".

<...> Actum est VII[a] die mensis novembris, anno a nativitate Domini M° CCC° L° quinto.

Sig+num Bernardi Moragues <...>. Testes huius rey sunt: Petrus Cortes et Petrus de Robione, presbiteri Sancti Anthonini. Sig+num [Ray]mundi de Matamala, dispenserii monasterii de Serratexio <...>.

Sig+num [...] et notarius publicus ecclesie Sancti Anthonini. [Raymundus] de Villamuntano, rectore eiusdem qui hoc scribi feci et clausi.

336

1356, agost, 26. Puigcerdà

Obligació de nomenar hereu que no sigui noble. *Ramon Fabre d'Urtx, home noble del vescomte de Castellbò, té el mas anomenat d'en Fabre, a Soriguerola, el qual fou del seu pare, Bernat Fabre, difunt, que el tenia per l'abat del monestir de*

Santa Maria de Serrateix. Ramon promet a l'abat Simó, de l'esmentada abadia, que, en els propers cinc anys, nomenarà un hereu o una hereva per al dit mas que li pugui retre homenatge. Mentrestant, retrà homenatge, pagarà els censos i farà les prestacions.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (32 × 38 cm). Pergamí en bon estat de conservació, una mica gastat i amb algun plec. Al verso: "CCCCLXXXV", "De Soriguerola, so és homenatges prestats per Ramon Fàbrega", "Del mas de Fàbrega" i "Cerdanya".

Sit omnibus notum quod ego Raymundus Fabri de Urgio, homo nobilis domini vicecomitis Castriboni, attendens me habere [...] loco de Soriguerola quendam mansum sive alberch vocatum d'en Fabri, qui fuit Bernardo Fabri, quondam, patris mei, quiquid mansus pro vobis tenere [...] fratre Simone, Dei gratia abbate monasterii Sancte Marie de Serrateix, et dicto vestro monasterio, tenet et teneri debet, et detentatores eiusdem sunt et esse debent homines vestri et dicti vestri monasterii, proprii, solidi et afocati, cum censibus et aliis iuribus, debitis et [...]. Nuncque, gratis et ex certa sciencia, per me et meos, promito et convenio et pacto bona fide mea [...] quod ego in dicto manso hinc ad quinque annos proximos venientes habeo heredem hominem vel feminam etate legitime ad faciendum homagium et dictum mansum tenendum condirectum. Quiquid eo tunc faciet et prestabit vobis seu vestris successoribus in dicta abbatia aut vestro legitimo procuratori homagium debitum et assuetum et recognoscet et faciet ac prestabit vobis in dicto monasterio omnes et singulos census, servicia, iura et servitutes, qui et que pro dicto manso et eius iuribus vobis et dicto vestro monasterio faciunt et fieri debent et consueverunt <...>.

Actum est hoc in Podio Ceritano, vicesima sexta die augusti, anno a nativitate Domini millessimo trecentesimo quinquagesimo sexto.

Sig+num Raymundi Fabri, predicti, qui hec laudo et firmo, sig+num nostri fratris Simonis, abbatis predicti, qui hec laudamus et firmamus. Testes huius rei sunt: Petrus Zalou de Berga, Raymundus Embroni, Iohannes Torreylles et Petrus Sala de Podio Ceritano.

Sig+num mei, Iohannis Torreyles, notarii publici Podii Ceritanii, qui hec [...].

337

1357, febrer, 11

Reducció de cens. *Simó Ponç, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, rebaixa a Ramon de Santamaria el que ha de pagar per una terra que té pel cenobi al terme d'Avià. En lloc d'haver de donar deu sous cada any, només n'haurà de lliurar cinc el dia 15 d'agost. El motiu adduït per aquesta reducció són els efectes de la pesta.*

[A]. Original perdut.

B.* Resum: Fitxa del segle XVIII conservada a l'arxiu particular del mas Santamaria de Serrateix.

a. Ignasi FELIU, *El monestir de Santa Maria de Serrateix. Una aproximació a la seva història*, Granollers, 1977, pàg. 32. Ex. B.

En Berga, ante el notario Pere de Olzina, fray Simon Pons, abad del monasterio de Serrateix, en atención a que, por causa de una espantosa peste, que algunos años antes asoló y despobló casi la Europa, quedaron sin cultivar, por falta de gente, muchas fincas, reduce a cinco sueldos pagaderos el día de Nuestra Señora del mes de Agosto, los diez que venía obligados a prestar una finca de Avià, propiedad de Raimundo de Santamaria, cuyos lindes estan casi ilegibles.

338

1359, novembre, 3

Establiment emfitèutic de terres fet pel sagristà. *Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb l'abat i amb la resta de la comunitat, estableix Guillem de Cruallops, de la parròquia de Sant Pere de l'Esglesiola, en una banada de terra de les pertinences del mas Tiurana [ca n'Eloi], parròquia de Sant Pau de Casserres, a canvi de la donació del delme i d'un cens anual de dos sous i sis diners barcelonesos de tern. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (25 × 51 cm). Pergamí amb alguna taca. Lletres partides a la part de dalt. Al verso: "Venda [...] del mas de Tiurana".

Sit omnibus notum quod ego ffater Berengarius de Torriges, sacrista monasterii Beate Marie de Serratexio, ex certa sciencia, de consilio et voluntate venerabilium abbatis et conventus eiusdem monasterii <...> arrendo, concedo et ad censum et partem infras-

criptos et ad in emphiteosim trado vobis Guillelmo de Cruyslops, parrochie Sancti Petri ç'Esglayola, et vestris et quibus volueritis, perpetuo, quandam banadam terre, pertinenciis mansi de Tiurana mei et dicti officii sacristie in parrochia Sancti Pauli de Casserris sub dominio, alodio et decimali mei et dicti officii, prout affrontat ex una parte cum pertinenciis ipsiusmet Guillelmi de Cruyllops, ex alia vero parte cum pertinenciis mansi de Serra superioris, ex altera vero parte cum itinere publico quo itur de Casserris ad Montem Clarum. <...> Quod dictam banadam terre teneamini agricultare, laborare et meliorare \ad utilitatem/ et profectum vestri et nostri <...>. Et ipsam teneatis condirecta, et de omnibus expletis ibidem crescentibus detis <...> mihi et dictis meis successoribus <...> semper et annuatim, intus dictam terram, decimam partem <...> et primiciam ecclesie Sancti Palli[1] de Casserris et eius rectoris. Detis etiam <...> perpetuo, anno quolibet, pro predictis, in festo Beate Marie mensis septembris, pro censu, duos solidos et sex denarios Barchinonenses de terno, censuales et rendales <...>. Recognoscens vobis quod pro intrata predicte banade terre habui et recepi a vobis decem solidos Barchinonenses de terno <...>.

Actum est hoc tercia die mensis novembris, anno domini millessimo CCC° quinquagesimo nono.

Sig+num fratris Berengarii de Torigues, sacriste predicti, qui hec laudo et firmo. Sig+num mei Guillelmi de Cruyslops <...>. Testes huius rey sunt: Bernardus de Vilarguar, parrochie Sancti Martini de Monteclaro, et Petrus Ferrarii, parrochie Sancti Martini de Podio Regum. Sig+num fratris Simonis, Dei gratia abbatis monasterii predicti <...>. Sig+num fratris Berengarii de Torigues, prioris dicti monasterii <...>. Sig+num fratris Franciscii d'Albesia, camerarii dicti monasterii. Sig+num mei fratris Raimundi de Matam[ala], dispenseri dicti monasterii. Sig+num fratris Raimundi de Vinyes, monachi <...>. Sig+num mei fratris Iachobi za Quintana, operarii dicti monasterii. Sig+num mei fratris Bernardi de Prato, monachi <...>.

Sig+num Francisci de Condamina, notarii publici termini de Serratexio auctoritate venerabilis fratris Berengarii de Toriges, sacriste et notarii publici eiusdem loci, qui hoc scribi feci <...> et clausi.

1. *Sic*.

339

1359, novembre, 3

Establiment emfitèutic fet pel sagristà. *Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix* (ffrater Berengarius de Torigues, sacrista monasterii Serratexensis), *dóna en emfiteusi* (arrendo et ad censum et partem infrascriptos et ad emphiteosim trado) *a Pere Ferrer, de la parròquia de Sant Martí de Puig-reig* (Petro Ferrarii, parochie Sancti Martini de Podio Regum), *una vinya, de les pertinences del mas de Tiurana [ca l'Eloi], parròquia de Sant Pau de Casserres* (sub dominio alodio et decimali). *S'esmenten les afrontacions* (afrontatur ex una parte cum honore quam tenen per me et dicto officio Raymundus de Bogets, ex alia cum illam quem tenet per me heredes Maymoni Tolose, ex alia vero cum illo honore quem solebat tenere Petrus ça Sala, qui nunc vaccat). *També s'estableix el cens* (et de omnibus expletis ibidem crescentibus detis nos et nostri <...> decimam partem bene et fideliter, sine omni fraude. Et primiciam ecclesie Sancti Pauli de Casserris et eius rectoris detis etiam et dare teneamini michi <...> anno quolibet pro predictis, in festo Beate Marie mensis septembris. Pro censu, tres solidos Barchinonenses de terno, censuales et rendales).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (20 × 47 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Lletres partides a la part de dalt.

<...> Actum est hoc tercia die mensis novembris, anno a nativitate Domini Mº CCCº quinquagesimo nono.

Sig+num fratris Berengarii de Toriges, sacriste <...>. Sig+num Patri Fferrarii, predicti <...>. Testes huius rey sunt: Guillelmus de Cruyslops, parrochie Sancti Petri c'Esgleyola, et Bernardus de Vilarguarr, parrochie Sancti Martini de Monteclaro. Sig+num ffratris Simonis, Dei gratia abbatis monasterii <...>. Sig+num fratris Franciscii de Albesia, camararii. Sig+num fratris Raimundi de Matamala, dispenseri. Sig+num fratris Raimundi de Vinyes, monachi. Sig+num fratris Iachobi za Quintana, operarii. Sig+num fratris Bernardi de Prato, monachi <...>.

Sig+num Francisci de Condamina, notarii publici termini de Serratexio <...>.

340

1360, maig, 28

Venda del domini útil d'una terra. *Andreu Pont, habitant de la vila de Sant Antolí* (Andreas Pont, habitator ville Sancti Antonini)*, ven per dos-cents sous barcelonesos de tern a Bernat Oliba, habitant de la vila de Sant Pere dels Arquells* (Bernardo Holiba, habitator ville Sancti Petri de Archiellis)*, dos trossos de terra, situats al terme de Sant Pere dels Arquells, anomenats "Domenge de Serrateix"* (Dominicatura de Serratex)*, que té pel monestir de Santa Maria de Serrateix, a canvi de pagar un cens anual de tres quarteres de forment* (tres quarterias frumenti ad rectam mensuram Cervarie). *S'esmenten les afrontacions* (afrontatur et terminatur de una parte cum Iacobo Sola et cum Berengario Domenech et cum via publica qua itur apud locum Sancti Antonini et cum Arnaldo Reverdit et cum Iacobo Sola et cum aqua sive cequie qua tendit ad molendinum Sancti Petri de Archells). *També cedeix les ajudes que rep* (item vendo vobis et vestris et quibus volueritis nunch et in perpetuum omnes sufragias sive aiudas et quartos quas mihi faciunt per predictos trocios terre in auxilio sensus supradicti) *i, per tal de saber què representaven aquestes ajudes, dóna un document vell* (dono vobis sive delibero la carta veyla).[1]

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (23 × 36 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca i algun forat. Al verso: P. Domènach Ferrer Oliba. Sant Pere de Arquells".

<...> Actum est hoc XXVIII die mensis madii, anno a nativitate Domini Mº CCCº sexssagesimo.

Sig+num Andre Pont, predicti, qui hoc totum laudo et aprobo et firmo. Testes huius rey sunt: Iacobus Gilabert et Petrus Moragues Sancti Antonini. Sig+num mei fratris Raymundi de Matamala, dispenseri Sancte Marie de Serratexio, qui recepto integro tercio precii dicte vendicionis, racione mei dominii predicta concedo et firmo <...>.

Sig+num mei Petri Robio, vicarii et notarii publici ecclesie Sancti Antonini pro discreto Raymundo de Villamuntano, rectore eiusdem qui hoc scribi feci <...> et clausi.

1. *En general, s'han de relacionar aquestes ajudes amb contractes de sotsestabliment.*

341

1361, juny, 3

Reconeixement de tenir terres pel sagristà. *Bartomeu de Puig i la seva muller, Francesca, del terme de Castelladral, confessen a Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, que posseeixen per ell una banada de terra, situada sobre llur mas del Puig, llevat d'una peça de terra d'un jornal que tenen pel monestir de Sant Llorenç prop Bagà. També confessen tenir una altra banada de terra, que rep el nom de "Coll de Baldomar", una peça de terra anomenada "Pla de Tassis", del mas "Oloet", i un mas dit "Lleoparts", a canvi del lliurament d'un cens d'un quarter d'oli d'oliva cada any. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (52 × 43,5 cm). És el primer de tres documents de capbrevació inclosos en un únic pergamí (juntament amb els docs. 343 i 355). Pergamí malmès, esquinçat i tacat. Al verso: "Capbreu d'oli del Puig de Castelledral, de la Garriga y de la Rovira de Torroella, Riols y Pujol de Planès" i "Capbreus del ofici de la sacrestia de Serrateix".

Sit omnibus notum quod nos Bertolomeus de Podio et eius uxor, Francischa, termini Castri Edralis, per nos et nostros presentes et futuros <...> confitemus [...] vobis venerabili et religioso ffratri Berengario de Torigues, sacriste monasterii Sancte Marie de Serratexio <...>, quod tenemus pro vobis <...>, pro alodio francho, quandam banadam terre que est prope mansum nostrum deç Puyg, que affrontatur ab occidente cum honore mansi d'en Oloet, quem tenet pro monasterio de Serratexio, a parte meridiey ab los closos nostros, prope hospicium et cum olcina que est ibi, sicut sunt ibi termini fixi per los closos aval, ab la Fexa Longa; ab occidente cum pariete del Clos Sobira et va fenir[1] al canto de la paliça et cum via qua itur ad nostrum mansum et cum honore mansi de ça Garriga qui est ultra haream; a cerç ab l'alou de Sent Miquel et cum honore d'En Sala. Et intus istam banadam est I[a] peça terre que est I jornal de bous que tenetur pro monasterio Sancti Laurencii prope Bagadanum. Item tenemus pro vobis et dicto officio sacristie quandam aliam banadam terre vocatam Col de Baldomar, et affrontat ab occidente cum honore mansi de ça Garriga Iusana; a meridiey cum honore de ça Garriga Subirana; a parte occidentis et cercii cum honore mansi d'en Oloet. Et inter istas affrontaciones est quedam pecia terre vocata Pla de Tasis, que est mansi d'en Oloet et tenetur pro vestro monasterio. Item

tenemus pro vobis et dicto officio unum mansum vocatum Leoparts et affrontatur ab occidente a la Losa de l'Afra, a meridiey ab los Casals de a l'Afra, a parte cercii cum manso de Costa, et ab les Cabaneles, ab occidente cum la Codina d'Ortons et riera aval usque ad honorem mansi de Cumbis. De quibus terris et manso damus vobis <...> in recompensacione decime et tasque quolibet anno unum quarterium oley olivarum boni et pulcri, in festo Natalis Domini, ad mesuram de Serratexio sive Cardone, et nichil aliud pro predictis terris consuevimus dare. <... *Jurament sobre els quatre evangelis* >.

Actum est hoc III die iunii, anno a nativitate Domini Mº CCCº LXº primo.

Sig++na Bertolomei de Podio et eius uxoris, Francische, <...>. Testes huius rey sunt: Guillelmus za Vila, termini de Viverio, et Berengarius filius Iacobi de Puyg Bayg Castri Edralis.

Sig+num Arnaldi de Cumba, publici rectoris ecclesie Sancti Michaelis Castri Adralis et notarii publici parrochie, eidem qui hec scribi feci et clausi.

1. *Paraules d'interpretació insegura.*

342

1361, juny, 4

Reconeixement de tenir terres pel sagristà. *Pere s'Arboceda, hereu del mas Arboceda, i Romia Arboceda, també anomenada de Toró, habitants de la masia de "Toró", del terme de Castelladral, confessen a Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, que tenen per ell una banada de terra o masia dita "Toró" i "Cabrafiga", situada al terme de Castelladral. S'esmenten les afrontacions i el cens que han de lliurar.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (25,5 × 31,5 cm). Pergamí, amb alguns forats, cosit a un altre document, de l'any 1217 (doc. 167), també relacionat amb aquest mas. Al verso: "Castelladral. Mas Toro".

Sit omnibus notum quod nos Petrus ç'Arboceda, heres mansi ç'Arboceda, et Romia c'Esboceda, alias vocata de Toro, nunc habitans in dicta masia de Toro, termini Castri Edralis, <...> confitemus et recognoscimus vobis <...> ffratri Berengario de Torigues sacriste monasterii Sancte Marie de Serratexio [...] quod tenemus <...> sub dominio, alodio francho vestri et dictorum successorum

vestrorum <...> quandam banadam sive masiam terre vocatam Toro et Cabrafiga, sitam in termino Castri Edralis, sicut affrontat a parte circi del Puyg de la Guardiola per lo col d'Aquilla aval, usque ad torrente de Tordel; a parte occidentis per la serra, axí[1] com aygua versa, tot camí com hom va a Castelladral entrò a la Pedra Oradora, et descendit a meridiey parte et terminatur cum honore mansi de Rovira, qui pro nobis tenetur, per lo comelar de la Servera entrò al torrent ho riera de Tordel. De qua masia damus, tenemus et consuevimus dare vobis et successoribus vestris, quolibet anno, pro censu, in tempore mesium, tres pu<n>yeres bladi ad mensuram Castri Edralis, hunam ordey et duas cibate. Et in festo natalis Domini sexdecim denarios Barchinonenses censuales. Pro qua eciam masia facimus vobis et successoribus vestris unam albergam quolibet anno, cum uno animali et uno mancipio vel debemus vobis et successoribus vestris quolibet anno \dare/, in festo natali Domini, quatuor solidos monete, illud quod vos et dicti successores magis volueritis elegire. Item damus et dare tenemus vobis et successoribus vestris tascham sive undecimam partem intus terram de omnibus fructibus in terris crescentibus sive levantibus excepto de brino safrani, de quo debemus dare vobis et successoribus vestris mediam decimam et Petro Fresch, ville Berge, aliam mediam, et non damus tascham dicto safrano <...>. Et predictam masiam tenemus pro vobis et successoribus vestris in dicto officio sacristie, cum terciis, laudimis, empriis et cum redempcionibus hominium et mulierum <...> quo ibi fiat habitacio non tamen sumus ascricti masiam tenere populatam et affochatam et cum omnibus aliis et singulis iuribus <...>. Insuper iuramus predictum Deum et eius sancta IIII^{or} Evangelia manibus a nos corporaliter tacta <...>.

Actum est hoc quarta die iunii, anno a nativitate Domini M^{o} CCC^{o} LX primo.

Sig++na Petri et Romie c'Erboceda, predictorum qui predicta facimus, aprobamus, firmamus et iuramus. Testes huius rey sunt: Guillelmus ça Vila, castri de Viverio, et Berengarius filius Jacobi de Puygs Bayg Castri Edralis.

Sig+num mei Arnaldi de Cumba, presbiteri rectoris ecclesie Sancti Michaelis Castri Edralis et notarii publici parrochie, eiusdem qui hec scribi feci <...>.

1. *Les paraules escrites en català han estat accentuades d'acord amb la normativa actual.*

343

1361, juny, 4

Reconeixement de pagar un cens. *Jaume sa Garriga i el seu fill, Pere, del terme de Castelladral, reconeixen a Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, que li lliuren un cens anual de mig quarter i una lliura d'oli bo i net per les sis oliveres de l'ofici de la sagristia que hi solia haver, algunes de les quals encara hi són, a la feixa que tenen davant les portes de llur mas de la Garriga.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (53 × 43,5 cm). Juntament amb dos documents més (docs. 341 i 355) en un sol pergamí.

Sit omnibus notum quod nos Iacobus ça Garriga et eius filius, Petrus, termini Castri Edralis, per nos et nostros, gratis et ex certa sciencia, confitemus et recognoscimus vobis venerabili et religioso fratri Berengario de Torigues, sacriste monasterii Sancte Marie de Serratexo, presenti et recipienti et solempniter stipulanti [...] quod facimus vobis et dicto officio sacristie quolibet anno in festo Natalis Domini medium quaterium et unam libram oley boni et pulcri ad rectam mensuram ville Sancti Petri de Auro [...] pro quibusdam oliveriis que solebant esse et aduc sunt alique in illa fexa nostra que est ante ianuam nostri mansi de ça Garriga. Que oliveres erant predicti officii sacristie cum terra in qua stabant et erant sex et fuit secundum pactum antiquitus inter sacristam dicti monasterii et heredem dicti nostri mansi <... *Jurament sobre els quatre Evangelis* ...>.

Actum est hoc IIII die mensis iunii, anno Domini Mº CCCº LXº primo.

Sig++na Iacobi ça Garriga et eius filii, Petri <...>. Testes huius rey sunt: Guillelmus ça Vila, termini de Viverio, et Petrus ça Garriga, dicti termini. <...>

Sig+num mei Arnaldi de Cumba, presbiteri rectoris ecclesie Sancti Michaelis Castri Edralis et notarii publici parrochie, eidem qui hec scribi feci et clausi.

344

1361, juny, 4

Reconeixement d'ésser homes del sagristà. *Ramon de Coromines i la seva muller, Romia, del terme de Castelladral, reconeixen*

a Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, ésser els seus homes quitis, solius i naturals i tenir per ell el mas de Coromines i una banada de terra anomenada "lo Solà dels Closos". S'esmenten les afrontacions, els censos i altres obligacions. Així mateix, es fa esment de les terres que tenen pel senyor d'Olivella i el cens que lliuren a l'hereu del mas d'"Eixibís".

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (32 × 30 cm). Pergamí amb alguns forats, cosit amb un altre document (doc. 190). Al verso: "[...] hereu dels Exibís de Castelladral".

Noverint universi quod nos Raymundus de Condeminis et eius uxor, Romia, termini Castri Edralis, ex certa sciencia, per nos et omnem prolem nostram natam et nacituram, confitemus et recognoscimus vobis venerabili et religioso ffratri Berengario de Torigues, sacriste monasterii Sancte Marie de Serratexio, domino nostro, <...> nos esse homines proprios, quitios, solidos et naturales vestri et vestrorum succesores et tenere pro vobis et dictis vestris successoribus mansum nostrum de Condeminis, situm et collocatum in dicto termino Castri Edralis, in quo facimus et facere debemus et tenemus continuam residenciam sub dominio et alodio vestri et vestrorum [...], de quibus damus et dare tenemus et debemus vobis et vestris successoribus tascham et decimam de omnibus [...] de olivis, de quibus damus et dare consuevimus Sancte Marie Magdalene decimam, et excepto etiam quod tenemus pro domino de ç'O[livella *una banada de terra anomenada*][1] Comelar de Muscota, sicut avala pel Serradal aval usque ad Cabanal de Muscota et descendit etiam usque al Cingle sobre lo Quer d'Oliol; et afrontat a parte meridiey cum camino qui puya per la Coma de Sererols et affrontat cum itinere sive via qua itur ad mansum nostrum de Conemines; affrontat etiam a parte orientis cum honore masi de Coma Ponita. Et istam banadam terre tenemus pro domino de Olivela, de qua damus sibi tascham et vobis et successoribus vestris decimam. Item tenemus pro dicto domino de ç'Olivela quandam aliam banadam vocatam Planes Durban, sicut descendit pel Serradal de Muscota usque ad Planam de Miro al Cingle prope dictum mansum nostrum sicut aqua versa; a parte occidentis versus torrentem de Caner. Item tenemus pro dicto domino de Olivella quasdam vineas vocatas Planes he[2] Mayolet et Verdeguer prout termini sunt fixi. Et de istis terris nichil damus vobis nec dicto vestro officio set damus et dare consuevimus predicto domino de Olivella decimam et tascham de fructibus ibi crescentibus et unum par gallinarum et XX denarios pro censu quolibet anno in

festo Natale Domini. Item facimus et consuevimus dare quolibet anno pro censu heredi mansi de Exibis I par gallinarum et tres pu<n>yeres, medium ordei et medium cibate. Item de quadam banada terre, quam pro vobis et dicto officio tenemus, vocata lo Sola dels Closos, prout affrontat a parte occidentis cum Plana de Miro, a parte meridie cum pariete del Ort, ab occidente ab lo Cingle Iusa del Solà, a parte cercii cum olivariis dels Closos. Et de ista terra nichil consuevimus \dare/ vobis nec predecesoribus vestris nisi tria quartans oley censuales, quolibet anno, in festo Natalis Domini, ad mensuram Cardone, et damus rectori primiciam de fructibus ibi crescentibus. Item damus et debemus et consuevimus dare vobis et succesoribus vestris in dicto officio sacristie, quolibet anno, in festo Natale Domini, pro dicto manso, dicte su[3] scripto sex solidos et octo denarios Barchinonenses de terno. Item solebamus dare domino abbati de Serrataxio, quolibet anno, in dicto festo Natale Domini, duo media quarteria oley et predecesores vestri recipiebant alia duo quarteria oley in manso de Rovira dicti termini, qui mansus est dicti domini abbatis. Et fuit factum concambium inter dictos abbates et sacristam: et nunc vos recipitis in dicto manso illa duo media quarteria oley, que dictus abbas recipiebat [...][4] nobis cum alio quod iam vobis faciebamus tres migs quartes et unum quarta ad rectam mensuram Cardone. Et dictum mansum nostrum tenemus <...>, cum decimis caseorum, pullorum, edulorum, agnorum, porcellorum, lane et aliorum fructuum. Item tenemus dictum mansum nostrum pro vobis et [...] faticiis, emparis, redempcionibus personarum et firmis sponsaliciorum, cum omnibus emprivis, calonibus, punicionibus et [...] pertinenciis que pertinent et pertinere possunt et debent quoquomodo, dominacioni, iurisdiccioni <...>. Quare promitimus <...> nos esse bonos, fideles et legales et etiam obedientes et facere in omnibus et per omnia prout quilibet homines proprii, quitii, solidi et naturales ac glebe ascricti et amansati suo vero proprio ac naturali domino debent <...>, tam de iure quam secundum Usatichos Barchinonenses et Constituciones et Consuetudines Cathalonie <...>.

Actum est hoc IIII die mensis iunii, anno a nativitate Domini M° CCC° LX° primo.

Sig+num Raymundi ces Conemines et eius uxor, Romie, <...>. Testes huius rey sunt: Guillelmus ça Vila, termini de Viverio, et Guillelmus de Torigues, scolares.

Sig+num Arnaldi de Cumba, presbiteri rectoris ecclesie Sancti Michaelis Castri Adralis et notarii publici parrochie, eiusdem qui hec scribi fecit <...>.

1. *Ara hi ha un forat.* 2. *Sic.* 3. *Sic.* 4. *Espai raspat.*

345

1361, novembre, 3. Puigcerdà

Reconeixement de tenir una borda per al monestir. *Pere de Casa Extremera de Nas, de la parròquia de Santa Eugènia de Nerellà* (Petrus de Casa Astramera de Anaz, parrochie Sancte Euginie de Nalariano)*, tutor de Ramon Vilar Guisalt d'Olià, fill de Pere de Casa Extremera, difunt* (Raymundi Villarii Gisalt de Oliano, pupilli, filii Petri Casa Stramera, condam)*, confessa a Berenguer Cogot, de Puigcerdà* (Berengario Cugot de Podio Ceretano), *procurador de l'abat de Santa Maria de Serrateix, que té la borda anomenada de Santa Maria de Serrateix, a Olià* (quandam bordam in loco de Oliano). *També reconeix que ha de lliurar anualment un muig de sègol, dos quartals de blat i dotze diners de Barcelona* (unum modium sigalis et duos quartallos frumenti ad rectam mensuram et duodecim denarios Barchinonenses).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13 × 36,5 cm). Pergamí molt descolorit, gairebé il·legible. Al verso: "CCCCLXXI".

<...> Actum est hoc, in Podio Ceritano, tercia die mensis novembris, anno a nativitate Domini M CCC sexsagesimo primo.

Sig+num Petri Casa Astramera predicti <...>. Testes huius rey sunt: Petrus Serra, presbiter [...], Ferrerus de [Anaz], Petrus Cerdani, rector de Sancta Euginia.

Sig+num mei Bernardi Manresa, publici Podii Ceretani et Ceritanie notarii, qui hoc subscribo.

346

1361, novembre, 6

Acord entre el despenser (o cellerer) i una dona seva. *Ramon de Matamala, despenser del monestir de Santa Maria de Serrateix* (Raymundus de Matamala, dispenserius monasterii Sancte Marie de Serratexio)*, renuncia a presentar qualsevol*

mena de demanda contra Gueraula de Buscart, despensera, del terme de Vallmanya (Gueralde de Buscart, femine termini de Valmaya)*, pel fet d'haver-se resistit al batlle* (fecistis resistenciam Berengario de Madriguera, baiulo nostro)*, al lloc de Buscart, a canvi que l'esmentada dona lliuri la quantitat de cinquanta sous barcelonesos de tern per tal d'obtenir l'absolució* (absolucione et deffinicione).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (17 × 26,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació.

Actum est hoc VI die novembris, anno a nativitate Domini Mº CCCº sexsagesimo primo.

Sig+num ffratris Raymundi de Matamala, [dis]penserii [...]. Testes huius rey sunt: Berengarius dez Mercadal, ville Cardone, et Huguetus ça Grayera, termini castri de Serratexio.

Sig+num fratri Berengarii de Torigues, sacriste et notarii publici Serratexensis, qui hec scripsit <...> et clausit.

347

1361, desembre, 23

Reconeixement de pagament de deute. *Francesc d'Albesa, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, confessa haver rebut dels marmessors de Guillem de Soldevila, rector difunt de Pedra, quaranta-tres lliures barceloneses, que eren part de les cinquanta-set lliures que aquest rector devia al monestir per la compra del cens i de l'alberga que la comunitat havia de rebre en una propietat del monestir.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (17 × 27,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "LXXXVI".

Noverint universi quod ego frater Ffranciscus d'Albesa, monacus et camararius monasterii Sancte Marie Serratexensis, confiteor et recognosco vobis Petro Çabaterii, notario, Bernardo de Soldevila et Petro Clari, ville Berge, manumissoribus ultimi testamenti Guillelmi de Soldevila, rectoris condam de Pedra,[1] quod de illis quinquaginta septem libris Barchinonensibus quas vos michi confessus ffuistis debere pro precio illius vendicionis quam abbas et conventus dicti monasterii vobis ffecit de censu et partibus expletorum et alberga que recipiebant in loco de Gartzsieres,[2] ut infrascriptus vendicionis [...] solvistis et tradidistis michi quadraginta tres libras Barchinonenses, que ffuerunt per vos habite de precio hospicii dicti condam rector empti per Guillelmum Paliada ville Berge. Et

ideo renunciando excepcioni peccunie non numerate, non habite et non recepte et doli, ffacio vobis et vestris de dictis XIIII libris ffinem et pactum [...].

Actum est hoc XXIII decembris, anno a nativitate Domini Mº CCCº LX primo.

Sig+num ffratris Ffrancisci d'Albesa, camararii [...]. Testes huius rey sunt: Raymundus Guilaberti, Petrus de Valieles et Bernardus Terrers.

Sig+num mei Arnaldi Balaguerii, notarii publici ville Berge, <...> et clausi.

1. *Lectura dubtosa*. 2. *Lectura insegura*.

348

1361, novembre, 5

Préstec del sagristà al cambrer. *Francesc d'Albesa, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, comprà els masos Roig i Sala, situats a la parròquia de Sant Joan de Merola. Per tal de poder fer aquesta compra es va plantejar la venda de la propietat de Llobera. Al final, es va acordar que el sagristà, Berenguer de Torigues, li deixaria els diners amb la condició que el cambrer i els seus successors paguessin vuit sous a la sagristia en una data determinada.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (26 × 46,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "Merola. Mas Roig y mas Sala".

Noverint universi quod cum ego ffrater Ffranciscus d'Albesa, camerarius Sancte Marie de Serratexio, de voluntate et assensu reverendi domini ffratris Simonis, Dei gratia abbatis, et venerabilis conventus dicti monasterii, emerim officio camare dicti monasterii duos mansos quorum unus vocatur Roygs et alius ça Sala, situatos in parochia Sancti Iohannis de Merola et ad eorum precium sive solucionem sive redditum et proprietatis ipsius officii alienacionibus minime complere possem ymmo ex necessitate opporteret me vendere predicta solucione illud censuale et propietatem eiusdem de Lobera vel aliud de dicto oficio camere. Nisi quia nos ffrater Berengarius de Torigues sacrista dicti monasterii ex patrimonio quod nobiscum et dictum monasterium detulistis de licencia dominorum abbatis et conventus predictorum adiuvastis me dictam

solucionem adimplere in tantum quod non opportuit nec fuit michi necesse predictum censuale nec eius proprietatem de Lobere vendere nec alienare. Hoc autem fecistis sub condicionibus, retencionibus et pactis subsequentibus, videlicet quod ego dictus camerarius et successores mei in dicto officio camere demus et dare teneamus vobis dicto sacriste et cui seu quibus volueritis seu ordinaveritis quolibet anno dum vita vobis erit comodus, in festo Pasce, octo solidos Barchinonenses de terno, et post obitum vestrum tercio vel quarto die antequam dies obitus vestri legatur in mortologio dicti monasterii illos VIII° solidos solvam. Ego et dicti mei successores illi[1] cui ordinabitis. Qua propter ego dictus frater Franciscus videns et recognoscens multum utilius et sine dubio magis comodiosum michi et dicto officio camere et etiam dicto monasterio quod dictum censuale et eius propietas remaneat dando et solvendo quolibet anno octo solidos censuales quam si alienarentur dictum censuale de Lobera et eius propietas vel aliud simile dicti offici maxime cum a vobis receperim racione predicta tantum quantum haberem de dicto censuale et propietate de Lobera prout vidi subastando dictum censuale ideoque ex certa sciencia de voluntate et consensu dominorum abbatis et conventus predictorum, per me et omnes successores meos in dicto officio convenio et promito vobis ffratri Berengario predicto et cui volueritis perpetuo, quolibet anno, solvere et dare vobis et cui volueritis octo solidos Barchinonenses de terno videlicet in tota nostra vita, in festo Pasce, et, post obitum vestrum, quarto vel tercio die ante quam dies vestri obitus legatur in mortologio dicti monasterii illi seu illis cui seu quibus mandabitis seu ordinabitis sine vestri vel eorum requisicione vel peticione. Pro precio autem predictorum octo solidos sive in eius compensacionem dedistis michi. Et ego a vobis confiteor me habuisse et recepisse de predicto nostro patrimonio domino abbate et aliis presentibus numerando decem libras Barchinonenses de terno quas incontinenti vel paulo post solvi et tradidi venditoribus dictorum mansorum dez Roygs et de ça Sala. Predicta autem omnia et singula superius ennarrata promito bona fide et ferma stipulacione facere, tenere et observare prout superius dictum est et non in aliquo contrafacere vel venire. Et, pro hiis complendis et firmiter attendendis et observandis inviolabiliter per me et omnes meos successores in dicto officio, obligo vobis et vestris et illis quorum inter est et inter erit et notario infrascripto pro vobis et illis solempniter stipulante, pacistenti et recipienti, spe-

cialiter omnes census et partes dictorum dominorum mansorum dez Roygs et de ça Sala et generaliter omnes redditus dicti officii camere predictos, tamen VIIIº solidos promito vobis seu illis quibus supradictum est anno quolibet predictis terminis intus monasterium solvere sine omni ut dictum est requisicione vestri et vestrorum vel alterius persone. Renuncians expresse omni iure contra hec veniente.

Actum est hoc quinta die mensis novembris, anno a nativitate Domini Mº CCCº sexsagesimo primo.

Sig+num ffratris Francischi, camerarii predicti, qui predicta facio, laudo, aprobo et firmo. Sig+num fratris Simonis, abbatis predicti, qui predictis presens et tractans una cum conventu consentio et ea aprobo, laudo et firmo. Sig++++++na fratris Berengarii de Torigues, prioris, fratris Bernardi de Prato, precentoris, fratris Raymundi de Matamala, dispenserii, fratris Jacobi Quintana, operarii, fratris Raymundi de Vineys et fratris Bernardi Merceri, monachi dicti monasterii, et omnes, cum domino abbate et camerario predictis, in capitulo dicti monasterio ad sonum squille cori ut moris est pro predictis firmandis congregati qui predictam tanquam dicto officio utilia laudamus aprobamus et firmamus. Testes huius rey sunt, vocati et rogati: Francischus de Podiolo, termini Salientis, et Franciscus de Cura, parochie de Navarcles, et Guillelmus de Torigues, termini castri de Reyadello.

Sig+num mei, Guillelmi de Vilario, vicarii perpetui Sancti Petri Serratexensis et notarii publicii termini castri de Serratexio auctoritate venerabili et religiosi ffratris Berengarii de Torigues, sacriste et notarii perpetui Serratexensis, qui hec scribi feci et clausi.

1. *Amb una correcció.*

349

1362, abril, 26

Reconeixement de venda. *Joan Oliba, fill i hereu universal de Joan Oliba, difunt, reconeix a Simó, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, i a Francesc d'Albesa, monjo i cambrer del monestir, haver rebut setze lliures, tretze sous i quatre diners que encara li devien amb relació a la venda de dos masos, anomenats "Roigs" i "sa Sala", situats a la parròquia de Merola.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (31 × 55 cm). Pergamí en bon estat de conservació amb alguna taca i algun estrip. Al verso: "Merola. Mas Roig y mas Sala".

Noverint universi quod ego Iohannes Oliba, filius et heres universalis Iohannis Oliba, condam ffilii Iacobi de Alodio ville Berge, <...>. Attendens venerabilem subvicarium Berguitani pro domino rege et comissione regia vobis religioso fratri Simoni, Dei gratia abbati Serratexensis, et fratri Francisco d'Albesa, monaco et camerario dicti monasterii, vendidisse et concessisse duos mansos vocatos dez Rotges e de za Sala, parrochie de Merola, pro alodio bene francho, quitio et inmuni, precio trium milium solidis Barchinonensibus, de quibus michi pertinebant [mi]lle solidos Barchinonenses, cum tercia pars dicti precii mihi pertineat et nobile domine Beatricis de Saga, filie nobile Arnaldi de Saga, condam, duas partes <...>. Attendens etiam mihi de dicto precio recepisse triginta tres libras, sex solidos, quatuor denarios Barchinonenses, de quibus vobis iam feci instrumentum apoche. Attendens insuper mihi de dicto precio nunc de presenti restarent ad solvendum sexdecim libras, tresdecim solidos et quatuor denarios <...>. Confiteor et recognosco vobis dictis emptoribus quod nunc de presenti solvistis et redidistis michi de dicto precio dictas sexdecim libras, tresdecim solidos, quatuor denarios adhuc mihi restabant per vos ad solvendum <...>. Pro quibus dono vobis et vestris fideiussores qui meum et sine me vobis de predictis teneantur in solidum et pro toto, Petrum de Alodio et Sibiliam matrem meam dicte ville. <*Juren sobre els quatre Evangelis*>.

Actum est hoc vicesima sexta die aprilis, anno a nativitate Domini millessimo trescentessimo sexsagesimo secundo.

Sig+++na Iohannis Oliba, Petri de Alodio et Sibilie, matris dicti Iohannis, predictorum, nos qui hec laudamus et firmamus. Testes huius rei sunt: Huguetus de Ortigiis, Guillelmus Scuderii et Berengarius de Fornelle.

Sig+num mei Arnaldi Balagarii, notarii publici ville Berga <...>.

350

1362, octubre, 24

Establiment del sagristà. *Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, cedeix en establiment a*

Guillem de Teirà, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, un tros de terra i de vinya que forma part de les pertinences del mas Tiurana [ca n'Eloi], de l'esmentada parròquia, anomenat "Bufart", a canvi d'un cens de vuit sous barcelonesos de tern anuals, més el delme i a canvi d'una entrada de deu sous barcelonesos de tern. S'esmenten les afrontacions.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (29 × 32 cm). Pergamí tacat i amb algun forat.

Noverint universi quod ego ffrater Berengarius de Torigues, sacrista monasterii Sancte Marie de Serratexio, *<amb la llicència donada per l'abat i el convent en un document fet el 20 de febrer del 1355, sota l'autoritat de fra Pere Ponç, aleshores sagristà i notari públic>* arrendo, concedo et ad censum et partem infrascriptos et ad inemphiteosim trado vobis Guillelmo de Teyra, de parrochia Sancti Pauli de Casserris, <...> quoddam trocium terre et vinee, que sunt de pertinenciis mansi de Tiurana, dicte parrochie, mei et dicti officii sacristie, in loco vocato Bufart, prout affrontatur de prima parte in torrente de Bufart et ex alia parte in vinea Petri ça Serra Superiore et de tertia parte cum honore d'en Tolosa et de quarta parte in honore vestri, de emptoris <...>. Talibus tamen condicionibus et retenimentis: adiectis iuhicis et penitus retentis et reservatis quod dictum trocium terre et vinee [teneamini agri]cultare, laborare et meliorare ad utilitatem et profectum vestri et mei atque dicti officii <...> et ipsam vineam tenere plantatam et tam trocium quam vineam condi[rectam. Quod de] omnibus expletis ibidem crescentibus detis vos et vestri et qui predicta tenuerit et dare teneamini michi et meis successoribus in dicto officio semper et annuatim et quocienscumque fuerint, intus dictam terram, decimam partem bene et fideliter omni fraude remota et primiciam ecclesie Sancti Pauli de Casserris et eius rectori, detis etiam et dare teneamini michi <...> in festo Sancte Marie mensis septembris, octo solidos Barchinonenses de terno pro censu et nichil aliud ibi retineo <...>, salvo iure, dominio, alodio, tercio et faticha [...]. Confitens et recognoscens vobis dicto Guillelmo [quod] frater Petrus Poncii, olim sacriste Serratexensi, habuit a vobis pro ista intrata decem solidos Barchinonenses de terno quos ego habeo pro habitis et receptis <...>.

Actum est hoc vicesima quarta die mensis october, anno a nativitate Domini M° CCC° LX° secundo.

Sig+num fratris Berengarii de Torigues, sacriste <...>. Sig+num Guillelmi de Teyra <...>. Testes huius rey sunt: Guillelmus de Torigues, termini de Reyadello, et Francischus de Albesa, termini de Viverio.

Sig+num Francisci ça Conemina, vicarii Sancti Petri de Serratexio et notarii publici in termino de Serratexio <...>.

351

1364, octubre, 26

Àpoca de pagament. *Pere de Vilalta, també anomenat de l'Olivella, donzell i senyor de Castelladral, reconeix, a Berenguer de Torigues, prior claustral del monestir de Santa Maria de Serrateix, haver rebut les dotze lliures barceloneses de tern que li devia per la compra d'un alou, amb els seus drets, situat entre les pertinences del mas de "ses Coromines".*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16,5 × 17 cm). La part inferior i esquerra del pergamí en molt mal estat de conservació; amb taques i algun forat.

Sit omnibus notum quod ego Petrus de Vilalta, alias vocatus de ç'Olivella, domicellus et dominus Castri Edralis, confiteor et recognosco vobis discreto et religioso fratri Berengario de Torigues, priori claustrali monasterii de Serratexio, quod solvistis et satisfecistis michi, bene et plenarie at totam meam voluntatem, duodecim libras Barchinonenses de terno, quas michi debebatis racione illius alodi, cum censu et partibus et questia que habebam et recipiebam in pertinenciis mansi de ces Conemines, que vobis vendidi pro proprio, libero et francho alodio. Facio vobis et vestris de predictis XII libris apocham presente de soluto et perpetum finem et pactum <...>.

Actum est hoc XXVI die octobris, anno a nativitate Domini Mº CCCº LXº quarto.

Sig+num Petri de Vilalta, alias vocati de ç'Olivela <...>.

Testes huius rey sunt ad hec vocati et rogati: Petrus de Podio Bayg et Mateus de Correyoles et Lopelus Garcia, baiulus, omnes termini Castri Edralis.

Sig+num [Raymundi] de Torrente Profundo, rectoris ecclesie Sancti Michaellis Castri Edralli et notarii publici [...].

352

1364, octubre, 26

Aprovació de venda. *Margarida, muller de Pere de Vilalta, també anomenat de l'Olivella, i la seva filla Ermessenda, aproven i ratifiquen la venda feta, per necessitats econòmiques, per l'esmentat Pere a Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'uns censos que rebien al mas de "Coromines" [Castelladral] pel preu de dotze lliures. Aquest mas depenia de l'ofici de la sagristia.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12 × 27 cm). Pergamí amb alguna taca i desgastat. Al verso: "Carta del mas de les Coromines de Castell-lladral".

Noverint universi quod nos, Margarita, uxor honorabilis Petri de Vilalta, alias vocati de ç'Olivela, et Elicsendis, filia eiusdem Petri, attendentes dictum Petrum vendidisse vobis venerabili et religioso ffratri Berengario de Torigues, sacriste monasterii Sancte Marie de Serratexio, et successoribus vestris, pro alodio libero et francho, cum pleno iure, unum par gallinarum et XX denarios Barchinonenses, quas et quos recipiebat quolibet anno censuales in manso vestro et officii sacristie dicti monasterii vocato Conemines Castri Edralis et partes expletorum, scilicet decimam in quodam trocio et tascham in quibusdam aliis, quas eciam recipiebat in quibusdam terris de pertinenciis dicti mansi. Attendentes etiam quod dictus Petrus fecit vobis dictam vendicionem precio XII librarum Barchinonensium ob necessitatem sui et nostrarum, que talis erat quod sine dicta vendicione comode evitare non poterat scandalum et necessitatem. Quare nos predicte Margarite et Elicsendi, de expresso consensu dicti domini Petri predictis omnibus et singulis ex certa sciencia laudamus, aprobamus, ratificamus et confirmamus vobis dicto sacriste et vestris successoribus predictam vendicionem vobis per dictum Petrum de Vilalta, alias de Olivella, prout latius et plenius continetur in instrumento eiusdem vendicionis per eum vobis hodie facto <...>. Et ad mayorem firmitatem iuramus per Deum et eius sancta IIII^{or} Evangelia <...>.

Actum est hoc die sabati XXVI octobris, anno a nativitate Domini M^{o} CCC^{o} LX° quarto.

Sig++na Margarite et Elicsendi de Vilalta <...>. Sig+num Petri de Vilalta <...>. Testes huius rey sunt rogati et vocati: Simon Solva, Arnaldus de Navel et Lopelo Garcia, scutiffer dicti venerabilis Petri de Vilalta.

Sig+num mei Romei Grosset, notarii publici <...>.[1]

1. *Diverses paraules són difícils de llegir.*

353

1365, març, 22

Reconeixement de tenir terres pel sagristà. *Guillem de Santfeliu, de la parròquia de Sant Miquel de Viver, reconeix a Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, que té per ell una vinya i una terra, anomenades de "la Roca", i una banada de terra, anomenada de "Panadors". S'esmenten les afrontacions i els censos. També reconeix que té per l'abat el mas de Sant Feliu.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (37 × 22 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb algun estrip a la banda dreta i alguna taca, sobretot a la part inferior. Al verso: "Viver. San Feliu", "Guillem de Sant Feliu ha de donar cada any, per la festa del Naixement del Senyor, un parell de gallines domèstiques a Berenguer de Torigues, sacristà del monastir de Serrateix, en recompensa de la part d'esplets de certa terra y vinya anomenada de la Roca, que pertanyia a dit Berenguer. Any 1365".

Noverint universi quod ego Guillelmus de Sancto Felice, de parrochia Sancti Michaelis de Viverio, <...> confiteor et recognosco vobis venerabili fratri Berengario de Torigues, sacriste dicti monasterii, quod teneo <...> quandam vineam et terram vocatam de la Rocha, prout terminatur a parte meridiey cum honore mansi de Lobato et d'en Vila, et a parte occidentis cum honore mansi d'en Vila, et a parte orientis cum honore castri de Vivario et cum honore mansi de la Devesa, de parte vero circii cum honore meo qui tenetur pro dicto domino abbate de Serratex. Pro qua dicta terra et vinea facio vobis et vestris successoribus, in recompensacione partium expletorum, unum parem gallinarum domesticarum in quolibet festo Natalis Domini. Item teneo pro vobis et dicto officio vestro quandam aliam banada de terra vocatam Panadors, prout terminatur de parte orientis cum honore mansi de Villa Nova vocata de Fraers, et a parte occidentis et tramuntane cum honore mansi del Pug, et de alia parte meridiey cum honore del Puyg. De qua dicta terra dono vobis <...> tascham, licet in capite brevio quod fecit fieri dominus frater Mateum, olim Dei gratia abbas predicti monasterii,[1] continentur quod totum mansum de Sancto Felice tenetur predicto domino abbate, exceptis dicte vine

et terre de la Rocha. <*Ho té amb*> terciis, laudimis, empariis et faticiis et omnibus aliis et singulis iuribus <*S'esmenta l'obligació de conrear-ho bé ...*>.

Actum est hoc XXII die mensis marcii, anno a nativitate Domini Mº CCCº Lº Xº Vº.

Sig+num Guillelmi de Sancto Felice, predicti, laudo et firmo et iuro. Sig+num domini fratris Simonis, abbati predicti <...>. Testes huius rey sunt: Arnaldus de Cumba, presbiter, et Raymundus de [...], presbiter, ambo beneficiati de Viverio.

Ego Raymundus de Viduis, rector ecclesie Sancti Micahelis de Viverio et notarius publicus, <...> et meum sig+num apposui.

1. *És interessant l'esment del capbreu que es va manar fer durant el govern de l'abat Simó Julià, és a dir entre els anys 1340 i 1348.*

354

1366, agost, 21. Puigcerdà

Aprovació de venda. *Simó, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix* (ffrater Simon, abbas)*, aprova que Jaume Ponç, del Vilar d'Urtx* (Iacobo Poncz de Villari de Urgio et tuis) *hagi comprat al seu germà gran, Pere de Casassús, de Vilar* (Petrus de Casassus de dicto Villari)*, un prat situat al terme de Soriguera* (prato quod est in terminis de Soriguera). *S'esmenten les afrontacions* (afrontat in flumine Sicoris et in prato Bernardi Poncz de dicto Villari, et in terris Guillelmi Arnaldi de Soriguera de duabus partibus, et in duabus faxiis terre Bernardi de Soldevila, et in terra Raymundi Isarni de Soriguera, et in terra Guillelmi Englada, et in terra Guillelmi Navell, dicti loci de Soriguera). *S'esmenta el cens de dos diners* (in festo Sancti Michaelis septembris duos denarios Barchinonenses). *També s'estableix que no poden vendre el prat sense pagar el lluïsme* (dictum pratum non vendatis vel alienetis [...] absque laudimio et foriscapie nostri vel successorum nostrorum)*, i que, si ho fan, han de donar un terç del preu* (tercia pars precii in signum dicti dominii).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (12,5 × 45,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca. Lletres partides a la part de dalt. Al verso: "CCCCLXX".

<...> Actum est hoc in Podio Ceritano, vicessima prima die, mensis augusti, anno a nativitate Domini Mº CCCº sexsagesimo sexto.

Sig+num Simonis, abbatis <...>. Sig+num Iacobi Poncz. Testes huius rey sunt: Raymundus Riu, Guillelmus Fabri et discretus Petrus de Noguerio, iurisperitus Podii Ceritanii.

Sig+num mei Guillelmi Petri, publici Podi Ceritani et Ceritanie notarii <...>.

355

1367, febrer, 4

Reconeixement de tenir terres pel sagristà. *Bartomeu sa Rovira i la seva mare, Sibil·la, de la parròquia de Sant Miquel de Castelladral, confessen a Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, que tenen per ell una banada de terra anomenada "la Feu", per la qual donen cada any un quarter d'oli d'oliva bo i net, i una altra banada de terra anomenada "la Clota", per la qual lliuren la tasca de tots els fruits que hi creixen i, anualment, tres diners. S'esmenten les afrontacions de les dues banades de terra.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (53 × 43,5 cm). El pergamí també conté els documents 341 i 343.

Sit omnibus notum quod nos Bertolomeus ça Rovira et eius mater, Sibilia, parochie Sancti Michaelis Castri Edralis <...> confitemus et recognoscimus vobis venerabili et religioso fratri Berengario de Torigues, sacriste monasterii de Serratexio, <...> quod tenemus pro vobis <...> quadam banadam terre vocatam la Feu, prout affrontat a parte orientis cum quatuor caps de fexes que sunt iuxta domos nostri hospicii et tenentur pro camerario dicti vestri monasterii; a parte merydiey cum cinglo de Sogorbs et cum quodam cinglo qui partex cum honorem mansi de ça Muntada; a parte occidentis cum quodam torrente vocato Font Cuberta et cum cinglo qui partex de dicto fonte et vadit usque ad medium campaç et ascendit usque a la Conigera; a parte vero cercii cum itinere quo itur Berga. De qua terra damus vobis <...> duo media quarteria oley olivarum boni et pulcri, in festo Natalis Domini, censuales ad mensuram castri de Serratexio, que est sicut de Cardona, et niquil aliud pro dicta banada <...>. Est verum quod inter dominum abbatem et predecesores nostri sacriste fuit factum cambium de dicto oleo, scilicet quod dominus abbas nunc recipit illa duo media quarteria oley in nostro manso et vos recipitis alia

duo in manso vestro de Conemines, dicti Castri Edralis, que ipse solebat recipere ante dictum cambium.

Item tenemus pro vobis et dicto officio aliam banadam terre vocatam la Clotam, prou affrontat a parte orientis cum riaria de Tordel; a parte occidentis cum via publica et cum quodam Cinglo Gros, vocato la Feu, et ascendit usque al Pla et ibi afrontatur cum honore mansi de c'Erboceda; a parte vero cerci cum honore dicti mansi de c'Erboceda, qui honor tenetur pro vobis et dicto officio sacristie. De qua terra damus <...> tascham de omnibus fructibus in dicta terra crescentibus. Et quolibet anno, in festo Natalis Domini, tres denarios Barchinonenses censuales, et nichil aliud. <*Esment dels terços, lluïsmes i de les empares. Juren sobre els quatre Evangelis*>.

Actum est hoc quarta die februarii, anno a nativitate Domini Mº CCCº LXº septimo.

Sig++na Bertolomei et eius matris Sibile <...>. Testes huius rey sunt vocati et rogati: frater Raimundus de Matamala et Guillelmus ça Vila de Viverio.

Sig+num Raymundi de Torente Profundo, rectoris ecclesie Sancti Michaelis Castri Edral et notarii publici <...>.

356

1367, maig, 20

Renúncia d'un veguer del monestir. *Berenguer de Matamala, veguer del monestir de Santa Maria de Serrateix, renuncia al seu càrrec.*

[A]. Original perdut.
B.* Regest: BC, Pasqual, vol. IV, 76 (fol. 38v).

Acte de resigna de la vicaria de Serrateix feta per Berenguer de Matamala, en mans de Simon abat. 20 maig de 1367.

357

1368, agost, 29

Venda del domini útil d'una vinya erma. *Pere Ferrer i la seva muller, Sibil·la, habitants del barri de Puig-reig, de la parròquia de Sant Martí de Puig-reig, venen a Guillem Teira, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, una peça de vinya erma que*

tenen a la parròquia de Casserres, a les pertinences del mas "Tiurana" [ca n'Eloi], al lloc anomenat "Sota la Cornellona". Per la tinença d'aquesta vinya cal lliurar al sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix el delme i tres sous i, al rector de Sant Pau de Casserres, les primícies.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (32 × 49,5 cm). Pergamí en bon estat.

Noverint universi quod nos Petrus Ferrarii et Sibilia uxor eius, habitatores in Barrio de Podio Regum, parrochie Sancti Martini de Podio Regum <...> vendimus et concedimus <...> vobis Guillermo de Teyra, de parrochia Sancti Pauli de Casserris, <...> quandam vineam heremam quam habemus et possidemus intus parrochiam Sancti Pauli de Casserris, in lo<co> vocato de Tiurana, de pertinenciis mansi de Tiurana, in loco vocato sota la Corneylona, sub dominio, alodio et decimali sacriste monasterii Sancte Marie de Serratex, prout afrontatur de prima parte in horienti cum terra Petri Riccardi de Ecclesiola; a meridie, cum terra seu vinea Petri Tolosa, ville Berge; in occidenti, cum vinea Guillelmi de Cruilops, que vocatur la Corneylona; a parte vero circii, cum terra dicti Petri Riccardi <...>. Salvo iure, dominio, alodio et decima dicti sacriste Serratexensis <...> detis et dare teneamini decimam partem et primiciam ecclesie Sancti Pauli de Casserris et eius rectori <...> in quolibet festo Sancte Marie mensis septembris, tres solidos censuales et rendales <...>. Recipimus a vobis octo solidos Barchinonenses <...>.

Actum est hoc XX nona die mensis augusti, anno a nativitate Domini Mº CCCº LXXVIIIº.

Sig++na Petri Ferrarii et Sibilie <...>. Testes huius rey sunt: Petro za Serra Superna, Guillelmo za Serra, sagio de Casserres. <...> Petrus Oliba, sartor ville Berge, et Iacobus de Serradenya, filius Guillelmi de Serradenya de Biure. Sig+num fratris Berengarii de Torrigues, sacriste <...>.

Sig+num Berengarii de Serradenya, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarii publici <...>.

358

1368, desembre, 11

Renúncia de benefici eclesiàstic. *Romeu Soler, prevere de la vila de Cardona, beneficiat de la capella de Sant Salvador de*

l'església monàstica de Santa Maria de Serrateix, renuncia a aquest benefici.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (21 × 27,5 cm). Pergamí lleugerament descolorit. Al verso: "Renuncia Romeu Soler lo benefici de St. Salvador [...]. 1368".

Noverint universi quod undecima die decembris, anno a nativitate Domini M CCC LX octavo, in presencia mei Arnaldi de Vilario, vicari Serratexensis et notarii publici parochie Sancti Vincentii de Navel, et in presentia etiam Petri Poncii, bayulii termini castri de Serratexio, et Petri de Codinachs, parrochie de Merles, et Bernardi de Matamala, termini de Gayano, testium ad hoc vocatorum, Romeus Soler, presbiter ville Cardone et beneficiatus capelle Sancti Salvatoris site in ecclesia monasterii Sancte Marie de Serratexio, diocesis Urgellensis, constitutus personaliter ante presentiam reverendi domini ffratris Simonis, Dey gratia abbatis dicti monasterii, personaliter existentis prope ecclesiam Sancti Vincentii de Navel, ac etiam ante presentiam Reymundi Ponç de Cabrianes, patroni dicte capelle Sancti Salvatoris, renunciavit pure et libere in manibus et posse dictorum, dicti domini abbatis et dicti Raymundi eisdem domino abbatis et dicto Raymundo ad quos presentacio dicte capelle sive beneficii noscitur [...] beneficio dicte capelle quod quidem beneficium idem Romeus Soler in dicta ecclesia obtinebat et omni iure sibi in eodem seu ex eodem beneficio quoquomodo competenti libere resig[...] in cuius rey testimonium, tam predicti dominus abbas et Reymundus Ponç quam dictus Romeus Soler petierunt sibi et utrique ipsorum fieri et tradi unum vel plura publica instrumenta ad habendum inde memoriam rey geste que fuerunt acta die et anno et loco predictis, presente me dicto notario et presentibus etiam testibus supra dictis.

Sig+num Arnaldi de Vilario, predicti, qui predictis cum testibus supradictis interfuit scribi fecit et clausit.

359

1369, setembre, 27. Puigcerdà

Reconeixement de tenir terres pel monestir. *Ramon Tresvila reconeix a Francesc d'Albesa, monjo i cambrer, procurador de Simó, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, que té per aquesta abadia una terra a "les Calveroles", terme de Soriguerola, per la qual dóna mig quartal de sègol cada any*

(medium quartallum sigale).[1] *Així mateix, confessa que té un prat, al mateix terme, a "les Marunyoses", que afronta amb Joan Torrent de Saga i el prat de Pere Sala de Soriguerola. Per aquest prat* (quod pratum antiquitum fuit terra) *dóna dos diners cada any. També confessa que en té un altre situat als "Arenys"* (terminis de Soriguerola, als Areyns)*, del qual s'esmenten les afrontacions* (affrontat in prato Petri Bosom de Salentz, et in prato Raimundi Toanell de Saga, in prato d'en Lorenz de Soriguerola, in prato d'en Prades de Gerio, in ermali que fuit d'en Faber de Soriguerola). *També es compromet a lliurar dos diners per Sant Miquel. En cas de venda han de donar un terç del preu* (tercia pars pretii in signum directi domini).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16,5 × 38 cm). Manca gairebé tota la part superior del pergamí; tacat, sobretot, a la banda esquerra. Al verso: "CCCCLXXV", "1369. En poder de Guillem Vives, notari de Puigcerdà".

<...> Actum est hoc in Podio Ceritano, vicesima septima die septembris, anno a nativitate Domini millessimo CCC LX nono.

Sig+num Raimundi Tresvila, predicti, qui hec laudo. Testes huius rey sunt: Berengarius Cugot et Pericus Ermengaudi, scriptori de Podioceritano.

Sig+num Guillelmi Vives, publici Podioceretani notarii, qui hec scribo <...>.

1. *El mal estat de conservació del document fa que sigui difícil d'assegurar-ne alguns aspectes del contingut.*

360

1370, març, 22. Puigcerdà

Reconeixement de cens. *Bernat d'Urtx, rector de l'església d'Estoll, confessa a Francesc d'Albesa, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix i procurador de l'abat Simó, que cada any fa una alberga a l'abat i li lliura dues canes de drap per l'església sufragània dedicada a sant Miquel, que té i posseeix a Soriguera.*

[A]. Original perdut.

B.* ADS. Plec número 35 de papers i capbreus de Santa Maria de Serrateix dedicats a la Cerdanya. Llibret del segle XVIII. Abans de la transcripció del document, hi ha escrit: "Regoneixensa y confessió que fa lo rector del lloch de Stoll al abat de Serrateix de prestar-li una alberga a ell y a la sua família, y dos canas de paño, cada any, quan se trobia[1] en terra de

Cerdaña, per rahó de la iglésia de Sant Miquel de Soriguerola. Consta en un pergamí signat de lletra G, als 12 de mars de 1370. Nº CCCCLXXXXII".

Sit omnibus notum quod ego Bernardus de Urg, rector ecclesie de Stoll, juratus sponte super sancta quatuor Dei Evangelia, manibus meis corporaliter tacta, confiteor et in veritate recognosco vobis venerabili fratri Francisco de Albesa, monacho et camerario monasterii Sanctae Mariae de Serrateix, procuratori reverendi domini fratris Simonis, abbatis dicti monasterii, et tibi, notario publico infrascripto, h c a me nomine dicti monasterii et aliorum quorum interest vel poterit interesse legitime stipulanti et recipienti, quod ego facio et facere debeo et consuevi dicto domino abbati et suis successoribus in dicta abbatia tociens quociens dictus dominus abbas sit in terra Ceritanie, cum sua familia et non cum aliis personis, quolibet anno, unam albergam pro quadam ecclesia sufraganea, quam ego teneo et possideo in loco de Soriguerola, vocatam de Sant Miquel de Soriguerola. Et etiam facio eidem domino abbati et suis successoribus in dicta abbacia, dum dictus dominus abbas sit in terra Ceritanie, una vice tantum quolibet anno, duas canas panni de bent, quare promitto vobis nomine quo supra facere dictam albergam et dictas duas canas bentii ut superius est dictum. Et pro predictis atendendis, servandis et complendis obligo inde vobis nomine quo supra recipienti et tibi notario publico subscripto stipulacione qua supra omnes redditus dicte ecclesie sufraganee Sancti Michaelis de Soriguerola.

Confectum est hoc, in Podio Ceritano, vicessima secunda die marcii, anno a nativitate Domini millesimo CCCº septuagesimo.

Sig+num Bernardi de Urg \predicti/, qui hec laudo. Testes huius rey sunt: Berengarius Cugot, Franciscus Hisoyo, scriptor Podii Ceritani, et Bernardus Blanch, notarius subscriptus.

Sig+num mei Bernardi Blanch, publici Podii Ceritani et Ceritanie notarii, qui hic subscribo et constat mihi de supraposito in septima linea, ubi dicit cum, et clausi.

1. *Sic*.

361

1371, agost, 14

Concòrdia entre l'abat i el sagristà. *Després de molts anys de discòrdia, s'estableix que l'abat del monestir de Serrateix, a part d'altres coses, s'ha d'encarregar de la conservació de les parets*

i de la volta de l'església i, així mateix, s'ha de fer càrrec que es facin i mantinguin en bon estat els llibres de l'ofici diví. Per la seva banda, el sagristà ha de tenir un escolà —que abans depenia de l'abat— que ha d'ajudar en tot allò que calgui.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (35,5 × 68 cm). Pergamí amb nombrosos forats a la part inferior. Els marges del document són molt gastats i descolorits. Al verso: "Concòrdia entre lo abat y lo sagristà" i "Donacions, capbreus o confesions fetes al offici de la sacristia del present monastir de algunas pessas de terra dificultosas de encontrar mas per mas, y altras diferents cosas".

Pateat universis quod cum discordie, murmura, scandala necnon et alias inhonestates exorte et secute fuissent temporibus retroactis in monasterio et ecclesie Beate Marie de Serratexio, inter dominos condam abbates et sacristas dicti monasterii super eo videlicet quod non plene elucesceret quis eorum deberet testudinem sive voltam, et ecclesie predicte opera eius facere et condirectam tenere necnon et libros divini officii, vestimenta sacra, capas, pannos altarium et alia in dicta ecclesia necessaria facere, cum officium specialem in dicto monasterio non sit creatum ad predicta faciendum, dictis dominis abbatibus aserentibus sacristam ex honore sui offici teneri. Ipso, ex adverso, dicente contrarium cum ad hoc non suppeteret facultates dicti officii sacristie nec imperpetum de consuetudine appareret quod ipsa sacristia teneretur. Et ob istam controversiam ecclesia predicta multum in libris divini officii, pannis, vestimentis aliisque iocalibus diucius extitit et est inornata, meius bene condirecta ac etiam verti specialiter inter nos fratrem Simonem, Dei gratia abbatem, et ffratrem Berengarium de Torigues, sacristam dicti monasterii. [*Tot això també fa que hi hagi grans tensions dins la comunitat, que provoquen que els seus membres, com si fossin enemics, s'insultin o s'ignorin, fet que suposa la fi de la unitat, renunciar a la caritat i caure en l'enveja més amarga*]. Consilio itaque nostri conventus diligenter super hoc exquisito et eo ut laudabili approbato et unanimiter in subsequentibus concordantes. Ex certa sciencia, per nos nostrosque successores convenimus, declaramus, instituimus et perpetuo ordinamus prout sequitur. Videlicet quod nos ffrater Simon, Dei gratia abbas predictus, et successores nostri abbates perpetuo teneamur et habeamus ecclesie predicte, parietes et testudinem sive voltam operari et condirectam tenere, tociens et cociens opus erit necnon et libros ad divinum officium necessarios facere et reparare et in dicta ecclesia completos et ligatos propriis sup[...]tibus abbacie ponere. Item cum scolaris quem nos et nostri successores tenere et habere debemus pro serviendo vicario Sancti

Petri in missis celebrando et sacramentis parochianis ministrando. [... *Cal evitar també que es pugui dormir amb facilitat els diumenges i festius, a les matines, per la separació que hi ha entre els monjos i l'ofici diví*]. Ad que tollenda ut debemus atencio vigilavimus. Et ut altissimo karitative benignius ac meritorie officium et pensum persolvere valeamus quia ubi pax et ordo ibi karitas et salus. Ex certa sciencia et mente deliberata, per nos et omnes nostros successores, de consilio voluntate et consensu nostri conventus convenimus, statuimus et ordinamus quod sacrista qui nunc est et pro tempore erit habeat et teneat scolarem quem nos et predecesores nostri habebamus et tenebamus temporibus preteritis qui scolaris faciat ea que faciebat et facere consueverat et de celebrandis et diebus dominicis et festivis interesse in matutinis quando epdomedarius induit se ad cantandum evangelium, iuvando eum in hiis quibus opus fuerit. Et pro remuneracione istius laboris et honeris adimus et perpetuo damus de voluntate dicti nostri conventus vobis fratri Berengario de Torigues et officio [sacristie] et eis successive sacristis oblaciones sive offertes cuiusvis nomine et rerum nuncupatur[1] undecumque venerint in ecclesiis Beate Marie, Sancti Petri et aliis infra terminum Serratexen[...] constitutis, que nobis et predecesoribus nostris pertinere debebant [...].

1. *Lectura difícil.*

362

1372, setembre, 9

Reconeixement de tenir una terra de la sagristia. *Guillem sa Serra* (Guillelmus za Serra)*, habitant del barri de Casserres* (barrio de Casserris)*, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, reconeix a Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix* (fratri Berengario de Torigues, monacho et sacriste)*, que posseeix pel seu ofici una feixa de terra* (quandam fexiam terre)*, situada a l'esmentada parròquia, entre les pertinences del mas de "Tiurana" [ca n'Eloi], al lloc anomenat "la Clota Jussana"* (la Clota Josana)*, per la qual ha de lliurar-li un cens anual de quinze sous barcelonesos i el delme que correspon a l'església de Sant Pau de Casserres; les primícies, en canvi, han d'ésser del rector de Sant Pau. S'esmenten les afrontacions* (prout affrontatur de prima parte, orientis, in vinea Petri za Serra Supirana; a meridie, in

via de Teyra, qua itur ad Serra Sobirana; a parte meridiey,[1] cum terra Guillelmi de Teyra; et a parte circii, cum terra que fuit Berengarii de Verdeguerio, quondam, qua tenet modo et possidet Guillelmus de Teyra).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16 × 33,5 cm).

<...> Actum est hoc nona die septembris, anno a nativitate Domini Mº CCCº septuagesimo secundo.

Sig+num Guillelmi za Serra predicti <...>. Testes huius rei sunt: Ffrancischus za Serra, baiulus de la Spuyola, et Guillelmus de Cruilops de la Esgleyola.

Sig+num mei Berengarii de Serradenya, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarii publici <...>.

1. *Sic. Segurament fa referència a l'occident.*

363

1372, setembre, 9

Reconeixement de tenir terres de la sagristia. *Berenguer de Ricarts, habitant del barri o veïnat de Casserres, de la parròquia de Sant Pau de Casserres* (Berengarius de Ricarts, habitator in barrio de Casserris, de parrochia Sancti Pauli de Casserris), *reconeix a Berenguer de Torigues, monjo i sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix* (Berengario de Torigues, monacho et sacriste), *que té per ell dues feixes de terra* (duas fexias terre), *situades a l'esmentada parròquia, a les pertinences del mas "Tiurana" [ca n'Eloi]* (mansi de Tiurana), *per les quals lliura el delme i un cens d'onze sous barcelonesos; les primícies són del rector de Sant Pau. S'esmenten les afrontacions* (affrontant de prima parte in orientem in terra Guillelmi de Teyra, que fuit Berengarii del Verdeguer, quondam, et de alia parte in clota dicti Guillelmi de Teyra, et de duabus partibus in terra Guillelmi de Cruylops de la Esgleyola). *També té, pel dit sagristà, una vinya al lloc de "Bufart", a les pertinences d'aquest mas, per la qual dóna el delme i un cens de dos sous barcelonesos, per Santa Maria de setembre; les primícies són del rector del lloc.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (20,5 × 25,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "Del mas Tiurana de S. Pau de Casserres, del bisbat d'Urgell".

<...> Actum est hoc nona die septembris, anno a nativitate Domini M° CCC° septuagesimo secundo.

Sig+num Berengarii de Ricarts <...>. Testes huius rei sunt: Ffrancischus za Serra, baiulus de Casserris, Berengarius de Manso, baiulus de la Spuyola, Guillelmus za Serra, sagio de Casseris, et Raimundus Bogets, alias de Casadessus, et Guillelmus de Cruilops de Ecclesiola.

Sig+num mei Berengarii de Serradenya, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarii publici esiudem, qui hec scribi feci et clausi.

364

1372, setembre, 9

Establiment emfitèutic. *Berenguer de Torigues, monjo i sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, concedeix en emfiteusi a Guillem de Teira, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, i al seu fill, Pere, dues banades de terra, de les pertinences del mas de "Tiurana" [ca n'Eloi], una de les quals s'anomena de "Beraldes", a canvi del lliurament del delme i d'un cens anual de quatre sous i sis diners barcelonesos. S'esmenten les afrontacions. Al final hi ha la presa de possessió corporal d'aquesta banada de terra.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (35 × 43 cm). Pergamí amb algun estrip i alguna taca.

Noverint universi quod ego frater Berengarius de Torigues, monachus et sacrista, <...> arrendo, concedo et ad censum et partem infrascriptos et ad inemphiteosim trado vobis Guillelmo de Teyra, de parrochia Sancti Pauli de Casserris, et Petro filio <...> quasdam banatas terrarum, de pertinenciis mansi mei de Tiurana, siti in parrochia Sancti Pauli predicti, <...> prout affrontat una earum scilicet versus Puig Alt, subtus mansum de Teyra, prout aqua dilabitur versus torrent Cau et prout ubi sunt termini poniti et affixi. Alter vero banata terre, que vocatur Beraldes, prout aqua labitur versus torrentem qui discurrit de Bogets et de Teyra, prout termini sunt poniti seu simili modo fixi <...>. Et propter predictum stabilimentum quod de presenti vobis facio non applicetur glebe vestri mansi de Teyra neque etiam adunetur. Et quod vos vel vestri non possitis vel valeatis vendere seu alienare nisi vestris consimilibus, ut quod nos vendatis militibus vel personis

ecclesiasticis. Et quod ex omnibus expletis que dicto [...] in dictis terris creverint, detis bene et fideliter decimam parte intus dictam terram mihi vel meis successoribus et primiciam rectori ecclesie Sancti Pauli de Casserris, et pro censum, quolibet anno, in quolibet festo Sancte Marie septembris, quatuor solidos et VI denarios Barchinonenses pro censu <...>. Confitens et recognoscens vobis dictis Guillelmo et Petro de Teyra quod habui a vobis et recepi, pro intrata predicti stabilimenti dictarum terrarum, decem solidos Barchinonenses de terno.

Actum est hoc nona die mensis septembris, anno a nativitate Domini millessimo trecentessimo septuagesimo secundo.

Sig+num fratris Berengarii de Torigues, sacriste <...>. Sig++na Guillelmi de Teyra et Petri, filio eius <...>. Testes huius rei sunt: discretus Arnaldus de Vilario, vicarius perpetuus Sancti Petri de Serratex, Ffrancischus za Serra, baiulus de Casserris, Guillelmus de Cruilops de Ecclesiola et Raimundus Boget, alias vocatus de Casadessus.

Noverint universi quod <...> ita videlicet et per hunc modum quod dictus frater Berengarius, sacrista, accepit per manum dictum Guillelmum de Teyra et introduxit ipsum intus dictas banatas terrarum et dictus Guillelmus cum quodam sarculo sive exada fodit in dictis terris <...>.

Actum est hoc IX die septembris, anno a nativitate Domini M CCC° LXX° secundo, presentibus testibus discreto Arnaldo de Vilario, vicario perpetuo de Serratex, Ffrancischo za Serra, baiulo de Casserris, et Guillelmo za Serra, sagione de Casserris.

Sig+num mei Berengarii de Serradema, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarii publici, eiusdem qui hec scribi feci et clausi.

365

1372, setembre, 9

Reconeixement de tenir terres de la sagristia. *Guillem de Cruallops "Sobirà", de la parròquia de Sant Pere de l'Esglesiola* (Guillelmus de Cruylops Superiori, Sancti Petri de Ecclesiola), *reconeix a Berenguer de Torigues, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, que té per ell, a les pertinences del mas de "Tiurana" [ca n'Eloi], una banada de terra i una vinya plantada* (banatam terre et vinee plantatam), *anomenada "la Cornellona"* (la Corneylona), *amb algunes feixes de terra i el*

lloc on antigament hi havia la casa o mas de "Tiurana" (ubi domus vel mansus de Tiurana situs erat ab anticho)*, a canvi del delme i del lliurament anual de vint sous barcelonesos de tern, el mes de setembre. S'esmenten les afrontacions* (de prima parte, in oriente, in vinea et terra Petri Tolosa, paratoris ville Berge; a meridie, in via publica qua itur de Casserris ad Monte Clarum; a parte occidentis, in Codina de Tiurana, cum terra Petri Ricart; a parte vero circii, in termino de la Spunyola, en Comelars de Luga, et in terra Guillelmi de Teyra, et cum terra que fuit Berengarii de Verdeguerio, que nunc est dicti Guillelmi de Teyra, et in parte cum terra Berengarii Ricart de Casserris et cum terra [...] Ruart de Ecclesiola, per la riba de la Amargosa et usque in cinglo de Teyra). *Així mateix, té una vinya, en el mateix lloc, anomenada "Erols"* (vineam et terram vocatam de Herolis)*, per la qual dóna el delme i dos sous i sis diners barcelonesos. També s'esmenten les afrontacions* (de prima parte, in oriente, cum terra Petri za Serra Supirana et cum terra Petri de Cumbis de Casserris, et in terra mea de Cruylops, et in via qua itur de Casserris apud Monte Clarum, et cum Codina predicta de Tiurana). *En tots dos casos, el delme és del sagristà i les primícies són del rector de Sant Pau de Casserres.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (21,5 × 33,5 cm), Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca.

<...> Actum est hoc nona die mensis septembris, anno a nativitate Domini millessimo trecentessimo secundo.

Sig+num Guillelmi de Cruylops, iurantis <...>. Testes huius rei sunt: Ffranciscus za Serra, baiulus de Casserris, Berengarius de Manso, de la Spunyola, Guillelmus de Teyra et Raimundus de Casadessus, alias vocatus Boget de Casserris.

Sig+num mei Berengarii de Serradenya, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarii pùblici, eiusdem qui hec scribi feci et clausi.

366

1372, setembre, 9

Reconeixement de tenir terres de la sagristia. *Guillem de Teira, de Sant Pau de Casserres, reconeix a Berenguer de Torigues, monjo i sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, que*

té per ell una feixa de terra anomenada "la Clota Sobirana", situada a l'esmentada parròquia, entre les pertinences del mas "Tiurana" [ca n'Eloi], a canvi del lliurament del delme i d'un cens de deu sous barcelonesos. Així mateix, confessa que també té a les pertinences del dit mas, al lloc anomenat del "Quer", una vinya i una terra, per les quals dóna el delme i un cens de vuit sous. S'esmenten les afrontacions.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (24 × 35,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació.

Sit omnibus notum quod ego Guillelmus de Teyra, de parrochia Sancti Pauli de Casserris, <...> confiteor et recognosco vobis fratri Berengario de Torigues, monacho et sacriste, <...> tenere et possidere pro vobis <...> quandam fexiam terre vocatam la Closa Sobirana, que est in parrochia predicta Sancti Pauli, de pertinenciis mansi de Tiurana <...>, prout affrontatur de prima parte in Clota Josana, quam pro vobis tenet Guillelmus sa Serra, sagio de Casserris, et in terra Petri Tolosa ville Berge, et ex alia parte in terra Petri Ricart de Ecclesiola, et a parte circii cum fexiis Berengarii Ricarts, habitatoris in barrio de Casserris, de qua siquidem terra teneor vobis dare et prestare anno quolibet decimam partem bene et fideliter intus dictam terram et primiciam rectori ecclesie Sancti Pauli de Casserris, de omnibus explitis que Deus dederit in eadem terra, et pro censu quolibet anno, in quolibet festo Sancte Marie mensis septembris, decem solidos Barchinonenses cum omni empara et districtu emperandi <... *Ho juren sobre els quatre Evangelis*>.

Item confiteor et recognosco vobis dicto religioso et discreto fratri Berengario, sacriste predicto, sub virtute dicti iuramenti quod teneo pro vobis <...> quandam vineam et terram, in loco vocato del Quer, in dicta parrochia, que fuit de pertinenciis dicti mansi de Tiurana, prout affrontatur de prima parte in horientem in quodam torrente, cum terra Petri za Serra Superiori, et partim cum terra Raimundi Boget, alias vocati de Casadessus, et cum terra Petri Tolosa et ex alia parte in terra mea que est prope tinam de Teyra. De qua siquidem vinea et terra debeo dare vobis decimam bene et fideliter intus ipsam terram omnium expletorum et primiciam dicto rectori Sancti Pauli et pro censu <...>, in quolibet festo Sancte Marie septembris, octo solidos Barchinonenses <...>.

Actum est hoc nona die septembris, anno a nativitate Domini millessimo trecentessimo septuagesimo secundo.

Sig+num Guillelmi de Teyra, presenti <...>. Testes huius rei sunt: Francischus za Serra, baiulus de Casserris, Berengarius de Manso, baiulus de la Spunyola, Berengarius Ricarts de Casserris et Raimundus de Casadessus.

Sig+num mei Berengarii de Serradeny, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarii publici <...>.

367

1373, agost, 7

Arrendament de les rendes de tres masos. *Francesc d'Albesa, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, arrenda a Arnau de Cerdans, del terme del castell de Viver, durant quatre anys, els censos i la meitat dels ingressos dels masos de Cerdans, Arboceda i Vilardell, que té Arnau, a canvi del lliurament, durant aquests anys, de setanta-cinc sous anuals.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (10 × 25 cm). Pergamí amb alguna taca, algun plec i lleugerament desgastat. Al verso: "Cerdans. XII".

Sit omnibus notum quod ego frater Francischus d'Albesa, camerarius Serratexensis, gratis et ex certa sciencia, a proximo preterito festo Sancti Iohannis iunii ad quatuor annos primos venturos et quatuor expleta inde plenarie levata et recollecta, concedo, vendo et arrendo vobis Arnaldo de Cerdans, termini castri de Viverio et vestris et quibus volueritis, predictum tempus omnes et singulos redditus, census, partes et agraria, cum medietate aventurarum mansi vestri de Cerdans, de ç'Arboceda et de Vilarçel et alios, sicut et pro modo quo vobis alias arrendavi. Predictam arrendacionem facio vobis et vestris et quibus volueritis per dictum tempus sicut melius dici <...>. Precio autem huius arrendacionis dabitis mihi vel quibus voluero pro quolibet anno septuaginta quinque solidos, in dominica Carniprivi Quadragesime primo ventura et in aliis sequentibus tribus annis similiter, in predicto termino, LXXV solidos, et hoc sine dilacione, excusacione, dampni et missione. Et si quis amplius dicto precio hec predicta valent vel valere potuerunt per dictum tempus totum illud nobis et nostris dono et remito <...>. Ad hec ego dictus Arnaldus de Cerdans [...] promito predictos LXXV solidos solvere quolibet anno, in dicto terminio sine omni dilacione, dampno et missione, pro quibus obligo omnia bona mea, mobilia et inmobilia, ubique, habita et habenda.

Actum est hoc VII die augusti, anno a nativitate Domini M CCC LXX tercio.

Sig+num ffratris Francisci d'Albesa, predicti, qui predicta facio et firmo. Sig+num Arnaldi de Cerdans, predicti, qui predicta concedo et firmo. Testes huius rey sunt: Petrus de Vilardevi et Berengarius de Sancto Iusto, termini castri de Seratexio.

Sig+num fratris Berengarii de Torigues, sacriste et notarii publici Serratexensis, [...] et ea scripsit et clausit.

368

vers 1373

Necrologi. *Necrologi del monestir de Santa Maria de Serrateix.*

[A]. Original perdut. Necrologi de Serrateix.
a.* VILLANUEVA, vol. VIII, pàgs. 266-268.

La datació del necrologi vell ha d'ésser, tal com el trobem en la transcripció feta pel pare Villanueva, de poc després del 1373, data de la mort de fra Simó, abat del monestir de Serrateix, que va morir el darrer dia del mes d'agost d'aquest any. Més tard, el 1466, el 1505 i el 1593 encara s'afegiren tres notícies al final, situades fora del lloc que, d'acord amb el dia de la defunció, havien d'ocupar.

Excerpta ex veteri necrologio monasterii Sanctae Mariae Serratexi.

XVII kalendas februarii, obiit Bernardus Raimundus de Olivella, miles, anno Domini M CC LXXX.

XIII kalendas <februarii>, obiit Petrus de Argensola, miles, anno Domini M CC.

X kalendas <februarii>, obiit Guillelmus, episcopus sedis Urgellensis.

VII kalendas <februarii>, obiit Emilus, abba istius loci.

III kalendas <februarii>, obierunt Fulco, vicescomes, et omnes qui cum eo interiere, anni Domini M XXX VIIII.[1]

III nonas februarii obiit Petrus, abba istius loci.

XV kalendas martii obiit Miro, abba.

XIIII kalendas <marcii>, obiit Berengarius, archiepiscopus.[2]

XI kalendas obiit Guillelmus, abbas Sancti Laurentii de Baguedano.

V kalendas obiit Raimundus de Portella, miles, anno Domini M CC L quarto, et Guillelmus de Olivella, miles, anno Domini M CC LXX VI.

III nonas martii obiit dompnus Ollegarius, archiepiscopus.

VIII idus <marcii>, obiit Bernardus, episcopus Urgelli, qui relicto episcopatu apud Magalonam obiit.[3]

II idus <marcii>, obiit Petrus, abba Sancti Benedicti.[4]

XV kalendas aprilis, obiit Petrus sedis Urgellensis.[5]

Idus aprilis, obiit Gauzfredus, abba Rivipullensi.

Anno ab incarnatione Domini M CXC VI, VIII kalendas maii, obiit Ildefonsus, rex Aragone, comes Barchinone, marchio Provincie. Hic Rossilionensem et Pallariensem comitatum sibi adiunxit, mortuis eorum comitibus sine prole. Qui ut bonus et religiosus apud Perpinianum viam universae carnis ingressus est.

IIII idus madii, obiit dominus frater Raimundus Trebaila, episcopus Urgellensis, anno Domini M CCC XX VI.

XII kalendas iunii, obiit Bernardus, Dei gratia Cardonensis abbas.[6]

X kalendas <iunii>, obiit Oliba, comes sive monachus.

Kalendas iunii, obiit frater[7] Bernardus de Cura, abbas istius loci.

IIII idus <iunii>, obiit Arnallus, abbas Sancti Petri.[8]

Idus <iunii>, obiit Raimundus, abbas Sancti Benedicti.[9]

XVIII kalendas iulii, obiit Bernardus, comes.

XII kalendas <iulii>, obiit Bernardus, abba Sancte Marie Rivipollentis.[10]

X kalendas, obiit Deila, vicecomes.

VIII idus iulii, anno Domini M CC LX VII, obiit Benedictus, abbas istius loci.

IIII idus <iulii>, obiit Guillelmus, vicecomes Cardone.

III idus <iulii>, obiit Petrus, abbas istius loci, anno Domini M CC XL VI.

Idus <iulii>, obiit Benifilius, abba.[11]

X kalendas augusti, obiit Widisclus, abba.[12]

III kalendas <augusti>, obiit domnus Rainardus, abba istius loci.

II kalendas <augusti>, obiit Benedictus, abbas Sancti Benedicti Baienses,[13] et domna Helisabet, comitissa Bergitano.[14]

XVIII kalendas septembris, obiit frater Matheus, abbas istius loci, anno M CCC XL VI.

II kalendas septembris, obiit dominus frater Simon, Dei gratia abbas istius loci, anno Domini M CCC LXX III.

VIIII kalendas octobris, Raimundus, abba Portellensis.[15]

VII kalendas <octobris>, obiit Bernardus, consul, et Petrus de Terrada, condam abbas.

VIII idus octobris, obiit Guillelmus, comes Ceritanie.[16]

II nonas novembris, anno Domini M CC LXXX... obiit dominus Bernardus de Olivela, archiepiscopus Terragonensis.

VIII idus <novembris>, obiit Guillelmus, abba istius loci.[17]

III nonas decembris, obiit Arnaldus, abba istius loci, anno Domini M CC LXX VII.

VIII kalendas ianuarii, obiit Poncius, abbas Sancti Petri.

Ex necrologio recentiori

XIII kalendas martii, obiit frater Gabriel Mas, abba istius monasterii, anno Domini M CCCC LXVI.

IV kalendas iunii, obiit reverendus frater Ludovicus de Claramonte, abbas presentis monasterii, XXVIII die mensis madii, ora VI noctis, anno Domini M D V.

II nonas iulii, obiit reverendus frater Franciscus Senjust, abbas presentis monasterii, anno Domini M D LXXXX III.

1. *En lloc de M hi ha una* I. 2. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XII). 3. *En Villanueva:* Magolonam *i al final, afegit:* (sec. XIII). 4. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XIV). 5. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XII). 6. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XII). 7. *Abreujat* Fr. 8. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XIIII). 9. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XIII). 10. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XII). 11. *Villanueva hi afegeix:* (f. Campirotundi, sec. XI). 12. *Villanueva hi afegeix:* (f. Rivipulli, sec. XI). 13. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XIII). 14. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XI). 15. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XIII). 16. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XII). 17. *Villanueva hi afegeix:* (sec. XI vel XII).

369

1378, març, 26

Reducció de les rendes. *Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, juntament amb la resta de la comunitat, rebaixa el que Ramon de Quer ha de donar per la possessió del tros de terra o costa anomenat "Solà de Boix Llobeter" que*

pertany al mas de Quer. Mentre el seu possessor, abans, lliurava la tasca, a partir d'aquest moment només haurà de fer una cavada de quatre dies cada any per al monestir. Haurà, però, de continuar lliurant els delmes i les primícies. S'esmenten les afrontacions.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (28 × 39 cm). Amb alguna taca. Al verso: "CXXXVIII".

Noverint universi quod nos ffrater Berengarius, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie de Serratexio, ffrater Raymundus de Matamala, prior, ffrater Bernardus Mercer, sacrista, ffrater Petrus de Sancto Martino, camerarius, ffrater Bernardus de Prato, precentor, et ffrater Raimundus de Vineis, monachi dicti monasterii [vocati] et congregati in capitulo dicti monasterii ad sonus squille cori, sicut mors est pro infrascriptis capitulum celebrantes et tamquam capitulum facientes. Attendentes mansum del Quer, nostri termini de Serratexio, [...] valoris et aliquam barqueriam [terre] habere imo de omnibus terris dicti mansi, decimam, primiciam et tascam dicto monasterio dar[e] tam cultis quam heremis. Ideo ut predictus [...non] sustentari possit et ob comod[...] monasterii, per nos et omnes nostros successores, non coacti nec vi vel metu compulsi, nec etiam amore precii incensi, sed bono animo et pura mente et ex certa sciencia atque gratis sive graciose solvi[mus ...], diffinimus et relaxamus, omni tempore, vobis, Raymundo del Quer, et vestris legitimis heredibus descendentibus in dicto manso, undecimam partem sive tascam omnium expletorum levantium sive crescencium in dicto trocio terre sive costa vocato Sola de Box Lobeter, sicut terminatur a parte orientis ab lo Quer Gros, quod ibi est, et a parte meridiey cum torrente qui discurrit de Vineis et del Obach dicti m[ansi] et vadit usque Boquer et a parte ponentis cum honore qui fuit mansi de la Fabrega et a parte circii cum honore Petri de Manyanachs, sicut sunt ab utraque parte <...>. Totum vobis dicto Raimundo et vestris heredibus dicti mansi perpetuo graciose infranquimus, hoc est: quod de cetero non [teneamini] vos neque vestri successores dicti mansi heredes de fructibus crescentibus nisi dum taxat decimam partem et primiciam nobis nec successoribus nostris dare, tali pacto et condicione observatis predict[um] infranquimentum de predicta tasca facimus vobis et vestris heredibus [...] dicti mansi, pro recompensacione dicte tasque, teneamini fodere vel facere cavada quatuor diebus nobis et successoribus nostris abbatibus dicti monasterii quolibet anno, scilicet de festo Pasce usque in festum Pentecostes, per modum

ut alii homines qui nobis sunt assueti facere cavadam per nos et successores nostri teneamur dare vobis et vestris heredibus dicti mansi liberam panis et alia sicut illis qui nobis faciunt predictam cavadam [...] dicto monasterio ut in castro de Serratexio assuetum est <...>.

Actum est hoc vicesima sexta die mensis marcii, anno a nativitate Domini millessimo trecentesimo septuagesimo octavo.

Sig+num ffratris Berengarii, abbatis predicti, qui predictam gratiam una cum nostro conventum facimus, aprobamus et firmamus. Sig+++++na ffratris Raymundi de Matamala, prioris, ffratris Bernardi Mercer, sacriste, ffratris Petri de Sancto Martino, camerarii, fratris Bernardi de Prato [...], fratris Raimundi de Vineis, monachorum predictorum qui predicta aprobamus et consentiendo firmamus. Sig+num Raimundi del Quer, predicti <...>. Testes huius rey sunt: Berengarius de Sancto Iusto, Petrus de Vilardevi, Bernardus de Manyanachs, termini de Serratexio predicto.

Sig+num mei ffratris Bernardi Mercerii, sacriste et notarii publici Serratexensis <...>.

370

1378, agost, 20

Reconeixement d'ésser home del despenser (o cellerer). *Pere dels Erols, de la parròquia de Sant Esteve de Vilarramó, terme del castell de Gaià* (Petrus de Cesserols, parrochie Sancti Stephani de Vilaramo, termini castri de Gayano)*, que té el mas dels Erols per Ramon de Matamala, despenser del monestir de Santa Maria de Serrateix* (ffratris Raymundi de Matamala, dispensarii monasterii Sancte Marie Serratex)*, reconeix ésser home propi de l'esmentat despenser* ([re]cognosco me esse hominem proprium, solidus, scripticius et naturalem legitimum et naturalem et etiam aglebatum vestri)*. Fa homenatge.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (20,5 × 26,5 cm). Pergamí molt tacat, enfosquit i rebregat. Al verso: "Gayà".

<...> Actum est hoc die XX^a^ mensis augusti, anno a nativitate Domini M^o^ CCC^o^ LXX° VIII°.

Sig+num Petri de ces Erols, predicti <...>. Testes huius rei sunt: Guillelmus de Ulmo, Petrus Sancte Marie de Corneto et Petrus de Matama[la].

Sig+num Petri de Borredano, rectoris ecclesie Beate Marie de Gayano et notarii publici, <...> et clausi.

371

1379, març, 20

Bescanvi del domini útil d'unes terres. *Berenguer Gener i el seu fill, Romeu Gener, del terme del castell de Serrateix, possessors del mas Gener, donen en bescanvi a Arnau de Camp, hereu del mas de Camp [mas Santamaria], d'aquest terme de Serrateix, dues peces de terra, anomenades "Cap de Ferriol" i "Comella", i una peça petita que no té nom. Per la seva banda, Arnau de Camp dóna als esmentats possessors del mas Gener una banada de terra anomenada "Planasclusa". S'esmenten les afrontacions d'aquestes terres i el que cal lliurar al monestir per posseir-les.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (33 × 54,5 cm). Pergamí amb lletres partides a l'extrem superior. Amb taques a tot arreu i forats a la part inferior. Al verso: "D'en Camp", "Serrateix. Santamaria".

Noverint universi quod nos Berengarius Giner et Romeus Giner, filius dicti Berengarii, termini castri de Serratexio et heres propietarius mansi d'en Giner, dicti termini, <...> pro infrascripta banada terre quam vos Arnaldus de Campo, de dicto termino, nobis excomutata, excomutamus et excambiamus et titulo excambii et permutacionis concedimus et tradimus vobis dicto Arnaldo de Campo, heredi mansi de Campo, termini predicti, et vestris et cui sive quibus volueritis, perpetuo, quasdam integriter pecias terre, que sunt mixte et coniuncte terris vestris. Et sunt tres pecie quas habemus et possidemus in dicto termino, quarum due sunt sub dominio et alodio sacristie monasterii de Serratexio, que vocantur Cap de Ferriol, ad prestacionem tasque. Et una est sub dominio et alodio abbatie dicti monasterii, prout afrontatur in oriente, meridie et circio cum honoribus vestris, dicti Arnaldi d'en Camp, et in occidente cum honore d'en Call. Et una peciola dictarum trium afrontatur cum honore d'en Roca, sicut ab utraque parte sunt termina fixa. Et vocatur iste pecie terre Comella et Cap de Farriol et illi peciola que afrontatur cum honore d'en Roca nescimus nomine. Hoc autem concambium sive permutacionem ac concessionem facimus vobis dicto Arnaldo <...> pro infrascripta banada terre vestra <...>.

Ego Arnaldus de Campo, de predicto termino, <...> gratis et ex certa sciencia, per me et omnes heredes et successores meos, presentes et futuros, pro predictis peciis terrarum <...> excambio et comuto vobis <...>, perpetuo, quandam integriter banadam terre quam habeo in dicto termino iuxta possessiones mansi vestri d'en Giner, vocatam Planesclusa, sub dominio et alodio dicte abbacie dicti monasterii, que in ipsa banada terre recipit decimam et primiciam prout afrontatur in prima parte, orientis, cum honore mansi de Capdevila et cum honore mansi de Miyavila, in secunda parte, meridiey, cum honore mansi vestri d'en Giner et cum honore mansi de Miyavila et in tercia et in quarta parte, ponentis et circii, cum honore mansi d'en Call et cum honore mansi mei dicti Arnaldi d'en Camp, sicut sunt de utraque parte ibi termina fixa <...>.

Actum est hoc vicesima die mansis marcii, anno a nativitate Domini millessimo trecentesimo septuagesimo nono.

Sig++na Berengarii Giner et Romei Giner, eius filii <...>. Arnaldi de Campo <...>. Sig+num fratris Berengarii, Dei gratia abbatis dicti monasterii <...>.* Sig+num Bernardi Mercerii, sacriste predicti monasterii <...>.* Testes huius rey sunt: Guillelmus Ferrarius de Asemort, Petrus d'Olleres et Petrus de Vilardevi, termini de Serratexio predicto.

Sig+num mei ffratris Bernardi Mercerii, sacriste et notarii publici Serratexensis, qui hec scribi feci <...> et clausi.

372

1380, abril, 16

Venda del domini útil. *Ramon de Vinyes, del terme del castell de Serrateix, ven a Ramon del Quer, del mateix terme, una banada de terra i de vinya, situada al Solà del mas del Quer, a canvi de vuitanta sous barcelonesos de tern. S'esmenten les afrontacions i s'assenyala que l'abat del monestir de Santa Maria de Serrateix té la senyoria de la terra.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (25 × 45 cm). Pergamí amb algunes taques. Al verso: "CXXXLX", "P", "20", "Mas del Quer de Serrateix", "Carta de la Solana del Quer. nº 164".

Noverint universi quod ego, Raymundus de Vineis, termini castri de Serratexio <...>, vendo et [...] trado vobis Raymundo del Quer dicti termini, et vestris <...>, perpetuo, quandam banadam

terre sive vineam, quam habeo et possideo in Solano, mansi vestri del Quer, prout affrontat de omnibus suis partibus cum honoribus dicti mansi del Quer. Quam banadam terre sive vineam teneo pro domino abbate de Serratexio et eius monasterio, sub dominio et alodio eiusdem [...] tercio, firma et alio pleno iure <...>. Ad faciendum inde omnes vestras liberas voluntates sine aliquo obstaculo mei et meorum et alterius cuiuscumque persone, salvis tamen in predictis que vobis vendo domino abbati et monasterio predictis partibus expletorum simul cum aliis iuribus eis pro predicta terra competentibus. Precio autem huius vendicionis dedistis et solvistis michi et ego confiteor et recognosco me a vobis habuisse et recepisse octuaginta solidos Barchinonenses de terno <...>. Ego Margarita, uxor dicti Raymundi de Vineis, venditoris, gratis et ex certa sciencia laudans, aprobans, retificans et confirmans omnia et singula supradicta <... *Jurament sobre els quatre Evangelis*>.

Actum est hoc XXVI die aprilis, anno a nativitate Domini Mº CCCº LXXXº.

Sig+num Raymundi de Vineis, venditoris <...>. Sig+num Margarite, uxoris predicti Raymundi <...>. Testes huius rey sunt: Raimundus Poncii de Cabrianes, parrochie Salientis, Iacobus de Podio, termini Castri Adralis, et Bernardus de Rupe, parrochie Sancti Petri de Monistrol de Gaya. Sig+num fratris Berengarii, Dei gratia abbatis monasterii Sancte Marie de Serratexio, qui predictis, salvo iure predicti monasterii, consentit et ea laudat et firmat.

Sig+num fratris Bernardi Mercerii, sacriste et notarii publici Serratexensis, qui hec scribi feci et clausi.

373

1380, abril, 26

Presa de possessió d'una terra. *Ramon de Vinyes, del terme del castell de Serrateix, dóna possessió corporal a Ramon del Quer de la banada de terra o vinya que aquest darrer li ha comprat al Solà o costa del mas del Quer, segons consta en el document precedent (doc. 372).*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (16 × 22,5 cm). Pergamí una mica enfosquit i tacat. Al verso: "CXXXIII".

Sit omnibus notum quod, in presencia mei Andree de Casamiyana regentis scribaniam de Serratexio, in presencia etiam Raimundi Poncii de Cabrianes, parrochie de Sallent, Jacobi de Podio,

termini Castriadral, et Bernardi de Rupe, parrochie de Monistrol de Gaya, testium ad hec vocatorum et rogatorum, Raymundus de Vineis, termini castri de Sserratexio, tradidit possessionem corporalem iuris et facti seu [gratia] Raymundo del Quer, dicti termini de Sseretexio, recipienti et ocupanti dictam possessionem de quadam banada terre sive vinee, quam predicto Raymundo de Vineis habebat et possidebat in Solano sive costa mansi del Quer, dicti termini, cum introitibus et exitibus, iuribus et pertinentiis suis. Que banada terre affrontatur de omnibus suis partibus cum honoribus dicti mansi del Quer, prout patet per instrumentum venditionis inde factum. Predictam quoque possessionem iuris et facti seu gratia tradidit predictus Raymundus de Vineis dicto Raymundo del Quer, per hunc modum quod predictus Raymundus de Vineis fecit quoddam rotulum coram ianua cellarii monasterii de Sserretexio predicto et misit se intus dicendo hec verba: "jo així com si era en aquella banada de terra que he venuda a vós, Bernat Ramon del Quer, vos met en possesió de la dita banada",[1] et accepit predictum Raymundum del Quer per manum et misit eum intus dictum rotulum et ipse dictus Raymundus de Vineis tempore exivit forae et, in signum vere possessionem tradite, predictus Raymundus del Quer remansit intus et cum [quoddam sarculo] ibi fodit. Et de iam dictis omnibus et singulis sic peractis, dictus Raymundus del Quer petit sibi facere publicum instrumentum per me dictum Andream regentem dictam scribaniam, ad conservationem sui iuris et in testimonium rey geste.

Quod est actum XXVI die aprilis, anno a nativitate Domini Mº CCCº LXXX presentibus testibus supradictis.

Sig+num Raimundi de Vineis predicti, qui predictam possessiones tradidi et eam laudo et firmo.

Sig+num mei ffratris Bernardi Mercerii, sacriste et notarii publici Serratexensis, qui hoc scribi feci et clausi.

1. *Els mots en català s'han accentuat d'acord amb les normes actuals.*

374

1383, abril, 20. Abadia de Santa Maria de Serrateix

Il·luminació de l'església del monestir i institució d'aniversaris. *Berenguer de Torigues, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb la resta de la comunitat, ordena que a la llàntia que hi ha a l'església, davant de l'altar, cremi cada*

nit una candela grossa, per al pagament de la qual s'assigna un censal d'onze lliures, tretze sous i quatre diners barcelonesos de tern, el qual han comprat a la universitat de la vila de Berga. Confessa que el convent ha rebut uns diners, per a causes pies, que han servit per comprar aquest censal. Alhora, també n'han comprat un altre, de seixanta sous, a Pere Fabre, hereu d'un mas proper a Bellver. El fet de disposar d'aquests censals permet que s'assignin altres quantitats per a instituir dotze aniversaris.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (32 × 55,5 cm). Pergamí amb molts forats. Al verso: "De candela rotule et de aniversariis fratris Bng. de Torigues, abbatis" i "Tres actes. Un de una fundació de una candela grossa de cera y de aniversaris en esta iglésia, per lo abat Torigues. Any 1383".

[Noverint] universi quod nos ffrater Berengarius de Torigues, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie de Serratexio, ordinis Sancti Benedicti, diocesis Urgellensis, [...] tenere ex diversis personis quasdam peccunie quantitates quas [...] distribuere habemus et debemus in piis causis [...] honorem in nostro iam dicto monasterio. Ex quibus, cum dicti adiutorio cum alibi invenire non [...] venerabilibus dominis Iacobo de Pi<n>yana [...] consulibus [...] actoribus et procuratoribus universitatis ville Berge et singularis [... pre]dicta universitate emimus undecim libras et tridecim solidos, quatuor denarios Barchinonense de terno, censuales, annuales et rendales quo [...] nobis aut quibus voluerimus seu [...] franchas, quitias, liberas [...] habendas et recipiendas per nos vel quos voluerimus a dictis venditoribus et universitate, vicesima sexta die mensis nominate [...] dicta die intus monasterium de Serratexio [...] aportare et solvere nobis aut quibus voluerimus intus dictum monas[terium ...] et expensis suis [...] et fortuna. Unde cogitantes clare et indubie ante videntes quod solum illa fixa permanent et firmantur que ad Dei laudem servicium et honorem disponuntur et dantur. Et nos affectantes et affectu animo illuminari et [...] a Deo ut ad suam gloriam atingere atque intrare valeamus et ut Deus illuminet cord[...] et servicium in dicta ecclesia atque ad eam veniencium sanctique propiciatores sint nobis et adiutores.

De voluntate nostri venerabilis conventus, in capitulo nostro congregati, ad sonum esquillem cori, ut est moris, semel, bis, ter [...] et infrascriptis tractantes, instituimus et ordinamus quod in ecclesia dicti nostro monasterio, ante altare Beate Marie ponatur illa gabia sive lan[...] emimus et iam ibi, in dicta ecclesia posuimus,

in qua, perpetuo, nocte qualibet, ardeat una ca<n>dela grossa, ante corpus Christi et sanctorum corpora et reliquias in dicta ecclesia existent[es]. Qui candele et eius servicium asignamus et [... C] solidos, de illis undecim libras, tredecim solidos, quatuor denarios, quas ab universitate predicta emimus. De quibus C solidos, ematur cera quolibet anno, ad opus [...] et illos qui ministrabunt illam candela rotule que ibi ardet oris nocturnis et diurnis, dum officium seu ore in dicta ecclesia celebrantur, et ab illis regatur et gubernetur. Et sacristam quicumque fuerit attendatur et supervideat in dictam [...] necessariis. Attendentes in quam quod quedam sunt festa que in nostra ecclesia mandatur celebrari et coli et quedam alia ex devocione [...] facemus modicum officium et parvam sollempnitatem licet multum [...]. Ideo nos ut propiciatores ipsi et adiutores omnium nostrorum fiant et sint de consilio et voluntate [...] dicti venerabilis conventus, statuimus et ordinamus quod de cetero quolibet anno, die suo de istis sanctis inferius notatis fiat per abbate et conventu festum et officium duodecim leccionum cum candelis et pulsacione campanarum ad festum pertinentibus. Et ad hoc [...] asignamus abbati et conventui pro quolibet festo tres solidos [...] de illis qui [...] de predictis XI libris, XIII solidis, IIII^{or} denariis, quos volumus sic dividi et partiri: domino abbate dentur sex denariis, quibus monacho et vicario, tres denariis, nichil perdendo de porcione asueta eis dari, et sacriste pro labore pulsacione et pro candelis sex denariis, ultra sua parte, et dividantur inter presentes per benediciatum Sancti Benedicti cui aplicamus absencias predictorum. Festa autem sanctorum sunt ista: sancti Antoni, sanctorum Victoris, Felicule et [...], sancti Michaelis mensis madii, sancti Barnabe [...], sancti Franciscii, sancti Ermengaudi, Undecim Milia Virginum, sancte Katerine.

Ordinamus etiam de voluntate ut predicitur et instituimus duodecim aniversaria facienda per abbatem, monachos, vicarium et beneficiatos, quicumque et [...] fuerint presentes huic officio. Quibus aniversariis asignamus illos sexaginta solidos quos emimus a Petro Fabre herede mansi de [...]taret, prope Belver, in plana Ceritanie, censuales, rendales, solvendos quolibet anno in festo sancti Michaelis mensis septembris, intus villam Podii Ceritani vel in plana Ceritanie, quitios ab omni servitute suis propriis spensis. Asignamus etiam predictis aniversariis alios sexsaginta solidos restantes ex predictis XI libris., XIII solidis, IIII denariis, et sic sunt sex libras pro quolibet aniversario [...] que aniversaria sic volumus celebrari et fieri tali die quo nos ab hoc seculo migrabimus, si

fuerit V vel sexta sive alia die mensis quo obierimus, simile die cuislibet mensis fiat unum aniversarium pro anima nostra, parentum et beneficiorum nostrorum et dicti monasterii et omnium fidelium defunctorum. De istis duodecim aniversariis unum volumus celebrare pro animabus [...] nostrorum, tali die qua mater nostra, Guillelma de Torigues, exivit a seculo, scilicet tercia die iunii <...>. Ordinamus etiam et instituimus secundum potestatem nobis, per Andream, fratrem nostrum, instrumento asignaciones capelle datum pro de illis centum et unum solidos et octo denarios quos sibi in vita sua [...] post eius mortem dentur uno scolari qui sit oriundi de manso predicto de Torigues <...>.

Acta, in nostro monasterio, vicesimo die aprilis, anno a nativitate Domini millesimo tre[cente]simo tercio.

Sig+num fratris Berengarii, abbatis predicti, qui predicta facimus, aprobamus et firmamus. Sig++++[na] fratris Petri de Sancto Martino, prioris, fratris Bernardi Mercerii, sacriste, fratris Ray[mundi] de Vineys, monachi, fratris Petri de Illa, dispenserii, omnes predicti monasterii [...]. Testes huius rey sunt: discretus Petrus Costoner, vicarius Sancti Petri Serratexensis, [...], presbiter ville Berge.

Sig+num fratris Bernardi Mercerii, sacriste et notarii publici Serratexensis qui [...].

375

1383, novembre, 26

Donació de mare a filla. *Elisenda del mas d'"Esmerades", vídua de Bartomeu Súria, del terme de Castellfollit del Boix* (Elicsendis de manso des Merades, uxor Bartholomei Soria, quondam, de Castro Folito)*, dóna en herència* (in donacione, pura, perfecta et irrevocabili, inter vivos) *a la seva filla Margarida* (Margaritam, filiam meam legitimam) *el mas d'"Esmerades" i els béns que té al terme de Castellfollit* (toto manso meo des Merades et de omnibus bonis meis, mobilibus et inmobilibus ... in termino de Castro Folito de Buxio). *S'esmenten d'una manera especial els* aparamentis *i els* vasis vinariis et bladariis dicti mansi. *Si Margarida mor sense tenir fills amb Galceran de Dalmases, fill de Bernat de Dalmases, d'aquest mateix terme* (Galcerando de Dalmases, filio de Bernardi de Dalmases, dicti termini de Castro Folito)*, els béns cedits retornaran a la mare, excepte*

deu lliures (si tunc vixero, in pace revertat sine aliqua contradiccione, exceptis inde decem libras monete Barchinonensis terni, quas habeatis ad vestras voluntates libere faciendas). *S'estableix un seguit de clàusules per si s'esdevé una discòrdia:* Quod sim domina et potens dum vixero de tota dicta donacione sive hereditamento. Item retineo in dicto hereditamento trescentos solidos ad meas voluntates libere faciendas in die obitus mei. *A més, s'acorda que si no poden viure junts, a causa d'una discòrdia,* in hoc casu retineo medietatem omnium bonorum supradictorum, tam mobilium quam inmobilium. *A més, pot treure* de omnibus bonis meis predictis, pro meis voluntatibus, centum quinquaginta solidos dicte monete. *Reté, també, drets sobre l'habitatge* (hospicii). *D'altra banda, dóna potestat a la filla* quod possitis assecurare dicto Galcerando, viro vestro, mille solidos pro dote sua et non amplius, sine consensu tamen mei et meorum, super dictam donacionem sive hereditamentum vestrum. *Tot això va ésser jurat sobre els quatre evangelis.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (30 × 32 cm). Pergamí amb algunes taques i enfosquit. A la part inferior del pergamí hi ha lletres partides.

<...> Actum est hoc XXVI die novembris, anno a nativitate Domini millessimo trecentesimo octuagesimo tercio.

Sig+num mei Elicesendis, predicte <...>. Testes huius rey sunt: Berengarius Cornet, Petrus Cornet et Bernardus Ugestrosa ville Igualate.

Sig+num Iacobi de Santo Clemente, rectoris ecclesie Sancte Marie de Montepano <...> qui hec scribi fecit et clausit.

376

1384, setembre, 30

Ferma d'espoli forçada. *Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, rep, en qualitat de ferma d'espoli forçada, cinquanta-cinc sous barcelonesos de tern de Maria, filla de Berenguer de Garriguer, de la parròquia de Sant Martí de Montdarn, muller de Joan de Vinyes, hereu del mas de Vinyes, del terme del castell de Serrateix. Maria ha aportat, en condició de dot, vuit-cents sous de l'esmentada moneda.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (44,5 × 28,5 cm). Pergamí en mal estat, força tacat i desgastat; fragments quasi il·legibles. Al verso: "És del Sr. Abat de Serrateix", "XXVI".

Noverint universi quod nos ffrater Berengarius, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie de Serratexio, dominus directus mansi de Vineis, termini castri de Serratexio, atendentes quod vos Maria filia Berengarii de Garriguer, parrochie Sancti Martini de Muntdarn, uxor Iohannis de Vineis, heredis dicti mansi de Vineis, aportastis et misistis in dicto manso de Vineis octingentos solidos monete Barchinonensis de terno racione dotis, exovarii sive donationis propter nuptias. Atendentes etiam suplicacionem quam predictus Berengarius pater vester vobis fecit de eo videlicet quod casu quod dictos octingentos solidos dicto manso velletis vos vel vestri abstrahere et habere <...> possitis sine aliqua conditione nostri et nostrorum successorum in dicto monasterio habere. Unde nos predictam suplicacionem iustam videntes vobis dicte Marie et vestri dictos DXXX^{os} solidos et sponsalicium per predictum Iohannem vobis factam habendos et recuperandos [sine] nostri nostrorum successorum abbatum dicti monasterii impedimento et condicione, concedimus, firmamus et [laudamus] pro hiis autem concessione, laudacione et firma, confitemus et recognoscimus habuisse et recepisse a vobis et a dicto Iohanne quinquaginta quinque solidos dicte monete super quibus renun[ciando ...]. Facimus vobis et dicto Iohanni et vestris de supradictis LV solidis [...] pactum de non petendo et de non movendo questionem aliquam vel demandam in iudicio vel extra et si plus nobis pro predictis conpetit aut conpetere debet totum vobis, vestris et dicto Iohanni remitimus et donamus donacionem firmissimam.

Actum est hoc ultima die setembris, anno a nativitate Domini M^{o} CCC^{o} LXXX quarto.

Sig+num ffratris Berengarii, Dei gratia abbatis <...>. Testes huius rey sunt: Pontius de Vineis, alias de Panasoques, parrochie Sancti Iohannis de Muntdarn et Ferrarius de Insulis, parrochie Sancti Martini de Puigreyts.

Sig+num mei ffratris Bernardi Mercerii, sacriste et notarii publici Serratexensis <...>.

377

1387, novembre, 12. Cardona

Venda del domini útil d'una terra. *Repetició d'un document, fet el dia 25 d'abril de 1384, que pel fet de no estar signat no és considerat vàlid. Berenguer Llobet, amb la seva muller Elisenda, aleshores encara viva, amb el seu fill Joan i amb el seu fill Berenguer, encara viu, habitants a la vila de Solsona, vengueren a Guillem Llobet i al seu fill, Pere Llobet, habitants a Cardona, unes sorts de terra que tenen a l'horta de l'esmentada vila, al lloc anomenat "a Ballestar" o "Pla de Ballestar". Per tenir aquestes sorts han de pagar al despenser del monestir de Santa Maria de Serrateix un cens de vuit sous barcelonesos de tern, per Santa Maria d'agost.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15 × 41,5 cm). Pergamí tacat, esquinçat i esborrat, amb molts fragments il·legibles. Lletres partides a dalt. Al verso: "[...] et Cardona".

[...] Berengarius Luppeti et Iohannes, habitatores ville Celsone <... *juntament amb seva muller, difunta,* Eligsenda *i amb* Berengarius, filius noster, quondam ... *van vendre, segons un protocol fet a Cardona*> vicesima quinta die aprilis, anno a nativitate Domini M° CCC° octuagesimo, vobis Guillelmo Luppeti et Petro Luppeti, filio vestro, habitatoribus ville Cardone [...], perpetuo, quatuor sortes <...>, quas habemus <...> loco vocato a Belestar, prout in ipso instrumento latius continetur <...>. Sed quiam absens eram non potui firmare <*aquest document de venda, i per aquest fet aquesta venda*> fore errata [...] ut faceremus vendicionem [...] de novo et firmaremus.

[... Berengarium Luppeti], Eligsendem uxorem meam, quondam, et Berengarium, filium nostrum, quondam, vobis dicti Guillelmo Luppeti et Petro Luppeto <...> vendimus [...], concedimus perpetuo duas sortes terre nostras contiguas, sitas in orta Cardone, loco vocato Pla de Belestar <...>, prout confrontatur cum honore Guillelmi de Garrigosa et cum sortibus terre que fuerunt Petri de Sorribes et cum honore Romei de Capdebosch, et cum sortibus terre quas <*ara són sota el domini*> Arnaldi d'Altarriba. <*Aquestes sorts que venen les tenen*> sub dominio dispensarii monasterii Sancte Marie de Serratex, cum faticha <*i la meitat del lluïsme*>. Et faciunt <*de cens*>, dicto Arnaldo d'Altarriba, octo solidos Barchinonenses terni, perpetuo, in festo Sancte Marie augusti <...>, scilicet quatuor solidos pro qualibet sorte.

<...> Actum est [... *a la vila de*] Cardone, duodecima die no[vembris], anno a nativitate Domini M° CCC° octuagesimo septimo.

Sig+++na [Berengarii] Luppeti et Iohannis Luppeti, eius filii <...>. Testes huius rey sunt: Romeus Luppeti, Bernardus de Podio et Petrus Luppeti <...>. Sig+num Arnaldi d'Altarriba predicti <...>. Frater Petrus de Illa, dispenserius Sancte Marie de Serratex <...>.

Sig+num mei Romei Giberti, notarii publici Cardone, pro [...] Francischo de Navel, rectore et notario eiusdem ville <...>.

378

1391, abril, 3

Venda del domini útil. *Guillem de Teira, la seva filla Francesca i Pere de Casanova, marit de Francesca, de la parròquia de Sant Pau de Casserres, venen a Guillem de Ricarts Sobirà, de Sant Pere de l'Esglesiola, una feixa de terra, situada al terme de la dita parròquia de Casserres, entre les pertinences del mas de Tiurana [ca n'Eloi], pel preu de vint sous barcelonesos. Se cedeixen també drets de pas per a un parell d'animals grossos i drets d'aigua.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (27 × 43 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca. Al verso: "Venda de [...] terra del mas de Tiurana".

<...> Guillermus de Teyra, Francisca filia eius et Petrus de Casanova, maritus dicte Francisce, de parrochia Sancti Pauli de Casserres <...> vendimus, concedimus et vendendo corporaliter tradimus vobis Guillelmo de Ricarts Sobira, de parrochia Sancti Petri de Ecclesiola, quandam fexiam terre modicam ad vineam, intus parrochiam Sancti Pauli, de pertinenciis mansi de Tiurana, que fuit Petri Tolosa, quondam habitatoris ville Berge, sub dominio sacristie Sancte Marie de Serratex, prout afrontatur dicta fexia modica cum terra Petri ça Serra Sobirana et de omnibus aliis partibus in meo residuo <...> retinemus nobis et nostris perpetuo transitum sive pasatge ad quandam terram heremam que fuit dicti Petri Tolosa.

Et etiam vendimus vobis carrariam sive pasatgem per istam terrasam[1] que discurrit per cap de la vinya de la Corneyllona <...> sicut afrontatur in terra Petri za Serra Sobirana, tali modo quod nos, dictus Guilelmus Ricart, et nostri possint hire et reddire ad

dictam fexiam terre modicam per dictam terrasam cum uno pari animalium grossorum <...> absque tamen animalibus minutis <...>, sub tamen retentionibus quos vos dictus Guillelmus recipiat aquam de quadam rasam nostram que discurrit sot la Cornalona et [...] versus vineam nostram et quod vos faciatis val vel rasam in nostra vinea et quod [...] aquam et terram meam heremam, que est a cap de la Clota Sobirana, que fuit de Tiurana. Precio autem <...> viginti solidos Barchinonenses. <...> facimus nobis apocham de predictis XX solidis receptis <...>. Salvo iure et dominio dicti monasterii et salva decima expletorum quam ibi recipit dictum sacrista et primiciam ecclesiastica Sancti Pauli.

Quod fuit actum tertia die aprilis, anno a nativitate Domini millessimo CCC \nonagesimo/ primo.

Sig+++na Guillelmi de Teyra, Francisce, filie eius, et Petri de Casanova, mariti eius <...>. Sig+num mei Guillelmi Ricart <...>. Testes huius rey sunt: Francischus za Serra, baiulus de Casseres, Petrus za Serra Sobirana, Iohannes Giner et Petrus de Codinachs de Serratex.

Sig+num mei Berengarii de Serradenya, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarii publici <...>. <*Es paga el terç o lluïsme pel dret que hi té el sagristà, Bernat Mercer, que signa el document*> Sig+num mei Berengarii de Serradenya, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserris et notarii publici <...>.

1. *Lectura difícil.*

379

1391, abril, 3

Reconeixement de tenir una terra per la sagristia. *Ramon de Casadessús, també anomenat de Bogets* (Raimundi de Casadesus, alias de Bogets)*, en virtut del jurament fet davant del batlle del rei, Francesc de la Serra Jussana* (ex certa sciencia, sub virtute iuramenti per me prestiti in posse venerabilis Ffrancisci de la Serra Josana, baiuli castro et termini de Casserres pro illustrissimo domino rege), *reconeix que té per l'ofici de sagristia del monestir de Santa Maria de Serrateix una peça de terra situada al terme de la parròquia de Sant Pau de Casserres, que fou del mas de Tiurana [ca n'Eloi], per la qual dóna al sagristà un cens anual en moneda i el delme del rector de l'església parroquial de Sant Pau; el rector*

només rep les primícies. S'esmenten les afrontacions (el camí qua itur de Casserres a Muntclar, cum terra Raimundi de Cruilops Josa, et in alia parte in terra et vinea mansi mei de Bogets, et in terra Petri ça Serra).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (56,5 × 50 cm). Pergamí en mal estat de conservació. Aquesta és la primera de cinc capbrevacions incloses en aquest pergamí, el fragment superior del qual és precisament el més defectuós; manca tota la part esquerra.

<...> [Actum est hoc tercia die] aprilis, anno a nativitate Domini millesimo trescentesimo nonagesimo primo.

Sig+num Raimundi de Casadesus, alias de Bogets, [qui predicta laudo, concedo, firmo et iuro]. Testes huius rei sunt: [Guillelmus de] Teyra, [Petrus ça] Serra Sobirana, Petrus de Codinachs de Serratex et Iohannes Giner de Viladeca.

Sig+num mei Berengarii de Serradenya, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserres et notarii publici, eiusdem qui hec scribi feci et clausi.

380

1391, abril, 3

Reconeixement de tenir una terra per la sagristia. *Pere sa Serra Sobirana, de la parròquia de Sant Pau de Casserres* (Petri ça Serra Sobirana, de parrochia Sancti Pauli de Casserris), *en virtut del jurament fet davant del batlle del rei, Francesc de la Serra Jussana* (ex certa sciencia, sub virtute iuramenti per me prestiti in posse venerabilis Ffrancisci de la Serra Josana, baiuli castro et termini de Casserres pro illustrissimo domino rege), *confessa i reconeix que té per l'ofici de sagristia del monestir de Santa Maria de Serrateix una terra, situada en la dita parròquia, que fou del mas de "Tiurana" [ca n'Eloi], anomenada Barbassolls* (terram que fuit mansi de Tiurana nominata Barbasolls), *per la qual ha de lliurar a la sagristia un cens de catorze sous cada any, el dia de Santa Maria de setembre, i el delme del rector de Sant Pau; ha de donar les primícies al rector. S'esmenten les afrontacions* (in terris mansi de la Serra Josana, al estret de la roca Corbatera, ex alia parte in terra de la Serra Sobirana, et de omnibus aliis partibus in terris de la Serra Josana).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (56,5 × 50 cm). Pergamí en molt mal estat de conservació. Aquest document és el segon dels cinc instruments que conté el pergamí.

<...> Actum est hoc tercia die aprilis, anno a nativitate Domini millessimo [trescentesimo] nonagesimo primo.

Sig+num Petri ça Serra Sobirana, qui predicta laudo, concedo, firmo et iuro. Testes huius rei sunt: venerabilis Ffranciscus ça Serra, baiulus de Casserres, Guillelmus de Teyra, Petrus de Codinachs de Viladeca de Serratex et Raimundus de [Casade]ssus, alias vocat[us] de Bogets, de Casserres.

Sig+num mei Berengarii de Serradenya, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserres et notarii publici, eiusdem qui hec scribi feci et clausi.

381

1391, abril, 3

Reconeixement de tenir una terra per la sagristia. *Guillem de Teira, de la parròquia de Sant Pau de Casserres* (Guillelmus de Teyra de parrochia Sancti Pauli de Casserres)*, en virtut del jurament fet davant del batlle del rei, Francesc de la Serra Jussana* (ex certa sciencia, sub virtute iuramenti per me prestiti in posse venerabilis Ffrancisci de la Serra Josana, baiuli castro et termini de Casserres pro illustrissimo domino rege)*, confessa i reconeix que té, per l'ofici de sagristia del monestir de Santa Maria de Serrateix, una banada de terra* (quandam banadam terre)*, situada a la parròquia, al lloc anomenat "Beraldes", que va pertànyer al mas de "Tiurana" [ca n'Eloi], per la qual lliura a la sagristia un cens anual de quatre sous i sis diners i els delmes i les primícies* (decimam partem bene et fideliter et sine omni fraude et primiciam ecclesie Sancti Pauli). *S'esmenten les afrontacions* (afrontatur sicut aqua dilabitur versus torrentem qui discurrit de Bogets et de Teyra, prout ibi [sicut] termini positi et fixi, et etiam aliqua pars dicte banate terre affrontatur subtus mansum de Teyra versus Puig Alt et usque in torrentem Cau, prout aqua discurrit et labitur).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (56,5 × 50 cm). Pergamí en molt mal estat de conservació. Aquest document és el tercer dels cinc instruments que conté el pergamí.

<...> Actum est hoc tercia die aprilis, anno a nativitate Domini millessimo [trescentesimo] nonagesimo primo.

Sig+num Guillelmi de Teyra predicti, qui predicta laudo, concedo, firmo et iuro. Testes huius rei sunt: venerabilis Ffranciscus

ça Serra, baiulus de Casserres et termini de Casserres, Petrus ça Serra Sobirana et Petrus de Codinachs de Serratex.

Sig+num mei Berengarii de Serradenya, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserres et notarii publici, eiusdem qui hec scribi feci et clausi.

382

1391, abril, 3

Reconeixement de tenir una terra per la sagristia. *Guillem de Teira, de la parròquia de Sant Pau de Casserres* (Guillelmus de Teyra, de parrochia Sancti Pauli de Casserres), *en virtut del jurament fet davant del batlle del rei, Francesc de la Serra Jussana* (ex certa sciencia, sub virtute iuramenti per me prestiti in posse venerabilis Ffrancisci de la Serra Josana, baiuli castro et termini de Casserres pro illustrissimo domino rege), *confessa i reconeix a Bernat, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, que té un peça de terra i de vinya, situada a l'esmentada parròquia, que va pertànyer al mas de "Tiurana" [ca n'Eloi]* (peciam terre et vinee que fuit de pertinenciis mansi de Tiurana), *per la qual lliura a la sagristia un cens anual de deu sous, per Santa Maria de setembre. S'esmenten les afrontacions* (ex una parte, in oriente, in quadam terra mea dicti Guillelmi et in terra Petri de Serra Sobirana). *El sagristà té aquesta terra* (pro alodio francho, quitio et immuni ac etiam decimali). *Inclou un jurament sobre els quatre evangelis*.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (56,5 × 50 cm). Pergamí en molt mal estat de conservació. Aquest document és el quart dels cinc instruments que conté el pergamí.

<...> Actum est hoc tercia die aprilis, anno a nativitate Domini millessimo trescentesimo nonagesimo primo.

Sig+num Guillemi, predicti, qui predicta laudo, concedo, firmo et iuro. Testes huius rei sunt: Ffranciscus ça Serra, baiulus de Casserres, Petrus ça Serra Sobirana et Petrus de Codinachs de Serratex.

Sig+num mei Berengarii de Serradenya, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserres et notarii publici, eiusdem qui hec scribi feci et clausi.

383

1391, abril, 3

Reconeixement de tenir una terra per la sagristia. *Bernat de Soriguera* (Bernardus de Soriguera)*, de la parròquia de Sant Pere de l'Esglesiola, pare i administrador de Caterina* (pater et legitimus administrator Catarine, filie me et heredis universalis [...] mansi de Cruylops Sobira de predicta parrochia)*, confessa i reconeix, en virtut del jurament fet davant del batlle del rei, Francesc de la Serra Jussana* (ex certa sciencia, sub virtute iuramenti per me prestiti in posse venerabilis Ffrancisci de la Serra Josana, baiuli castro et termini de Casserres pro illustrissimo domino rege)*, que té per Bernat, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, unes terres i unes vinyes* (pro alodio francho, quitio [...] et decimali)*, situades a la parròquia de Sant Pau de Casserres, que van pertànyer al mas de "Tiurana" [ca n'Eloi]* (terras et vineas de pertinenciis mansi de Tiurana). *Estan situades als llocs anomenats "Eroles", "Campfranc" i la "Cornellona"* (in loco vocato Heroles et de Campo Francho et de la Corneylona). *A canvi, ha de lliurar al sagristà un cens anual de dos sous i sis diners barcelonesos cada any per Santa Maria de setembre. Dóna també els delmes i lliura les primícies a Sant Pau de Casserres. S'esmenten les afrontacions* (in orientem, in terra mansi de la Serra Sobirana et ex alia parte in terra et vinea de la Corneylona [...] et in alia parte in terra de les Comes et ex alia [...] Cruylops Sobira, de parrochia Sancti Petri de Ecclesiola). *Juren sobre els quatre evangelis.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (56,5 × 50 cm). Pergamí en molt mal estat de conservació; estripat i manca un tros a la banda dreta. Aquest document és el cinquè dels cinc instruments que conté el pergamí.

<...> Actum est hoc tercia die aprilis, anno a nativitate Domini millessimo trescentesimo nonagesimo primo.

Sig+num Bernardi de Soriguera, qui predicta laudo, concedo, firmo et iuro. Testes huius rei sunt: venerabilis Ffranciscus ça Serra, baiulus de Casserres, Petrus ça Serra Sobirana, Guillelmus de Teyra de Casserres, Iohannes Giner et Petrus de Codinachs de Serratex.

Sig+num mei Berengarii de Serradenya, rectoris ecclesie Sancti Pauli de Casserres et notarii publici, eiusdem qui hec scribi feci et clausi.

384

1392, setembre, 20

Reconeixement de deute. *Bartomeu de Planès, de la parròquia de Sant Esteve de Pujol de Planès* (Bartholomeus de Planes, parrochie Sancti Stephani de Puyol de Planes)*, reconeix a Joan de Pujol, donzell i senyor del castell de Pujol de Planès* (venerabili Iohanni dez Puyoll, domicello domino castri de Puyoll de Planes)*, que li deu trenta florins d'or d'Aragó pel fet d'ésser perdonat* (diffinicionis et relaxacionis)*, ell i el seu fill, Ponç de Planès* (Poncio de Planes)*, de totes les demandes que se li podien fer* (causibus, accionibus, questionibus, peticionibus et demandas civilibus et criminalibus ac peccuniariis) *a causa de la baralla amb Ramon, de la parròquia i terme de Pujol de Planès. Aquests trenta florins d'or* (triginta florenos auri) *s'han de pagar la meitat per Tots Sants i l'altra el dia de la festa de Nadal d'aquest any.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (24,5 × 38 cm). Pergamí molt tacat i estripat; lectura molt difícil. Al verso: "nº 78".

<...> Actum est hoc Cardone vicesima die september, anno a nativitate Domini millessimo trescentesimo nonagesimo secundo.

Sig+num Bartholomei de Planes <...>. Testes huius rei sunt: discretus Petrus de Sancto Martino, rector ecclesie de Agramunt, et discretus Bernardus de Navell, presbiter ville Cardone.

Sig+num mei Petri Carbonelli, notarii publici ville Cardone pro venerabili et discreto Ffrancischo de Navell, rectore et notario dicte ville <...>.

385

1393, febrer, 5

Reducció del cens d'una costa. *Pere de l'Illa, despenser del monestir de Santa Maria de Serrateix, conjuntament amb la resta de la comunitat, redueix a Pere de la Llestonosa i al seu fill Bartomeu, del mas de la Llestonosa, del terme de Castelladral, el lliurament de la mitja tasca, que havien de pagar per la possessió d'una banada de terra o costa, situada sobre llur casa, a haver de lliurar només dos polls, més el delme que ja donava abans. S'esmenten les afrontacions.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (25 × 37,5 cm). Pergamí ennegrit, amb algun forat i alguna taca. Lletres partides a la part de dalt. Al verso: "De Lestanosa".

Sit omnibus notum quod ego ffrater Petrus de la Illa, monachus et dispenserius monasterii Sancte Marie de Serratexio, et nos frater Berengarius, Dei gratia abbas dicti monasterii, frater Bernardus de Cumbis Bartides, prior, frater Bernardus Marcer, sacrista, frater Petrus de Sancto Martino, camerarius, frater Galcerandus de Canudes, precentor, frater Raimundus de Vineis et frater Johannes Planes, omnes monacchi dicti monasterii in coro dicti monasterii vocati et congregati bis, ter et pluries, ad sonum squille dicti cori, sicut mos est, pro infrascriptis capitolum celebrantes. Atendentes quod vos Petrus de la Lastanosa et Bartolomeus filius vester, termini \de/ Castro Edrali, et iam predecessores vestri mansi de la Lastonosa, diu est quandam costam vel banadam terre vocatam la Costa sobra la Casa, que est de pertinencis dicti mansi vestri, propter modicum valorem ipsius terre et magnam partem quam tenetur dare, scilicet decimam et mediam tascham officio dispenserie dicti monasterii et primiciam rectori ecclesie Sancti Michaelis de Castro Edral, et propter magnam missionem que ibi est facienda, ante quam aliquid de bono ibi esset incultam et eremam dimisistis et predicto oficio nullum comodum reddidit. Que terra terminatur et affrontatur a parte orientis, circi et ponentis cum honoribus mansi de la Capçada dicti termini, et a parte meridiey cum honore domini Castri Edral. Propter quod vos dictus Petrus et Bartolomeus heredes dicti mansi de la Lestenosa michi, dicto fratri Petro de la Illa, tanquam domino dicte terre racioni dicti officii dispenserie, suplicastis pluries ut predictam mediam tascham a predicta terra eicerem et ad aliquem censum reducerem sive tornarem et vos predictam terram abtaretis, agricultaretis et parietes faceretis bene secundum vestrum posse. Idcirco, ego dictus ffrater Petrus de la Illa, dispenserius dicti monasterii, habito diligente consilio et tractatu cum <...> abbate <...> et eius conventu <...> considerans quod plus valet aliquantulum habere quam totum amitere, de consensu predictorum abbatis et conventus <...> predictam tascham de predicta terra eicio et abstraho et ad censum reduco et torno <...>. Ita quod vos nec succesores vestri heredes dicti mansi non teneamini dare <...> nisi decimam parte omnium expletorum in dicta terra crescencium. Et pro recompensacione predicte medie tasque <...> detis <...> quolibet anno, in festo beate Marie mensis augusti, unum par pullorum receptabilum ad censum, compre-

henso tamen in istis uno pullo quam iam ab antiquo faciebatis et solvebatis quolibet anno <...>. Salvo tamen iure mihi et meis successoribus <...> in medietate[1] cuiusdam masiam vocant[2] los Tru\y/lars, de qua teneamini dare decimam et tasquam omnium expletorum et pro quolibet anno tres gallinas.

Actum est hoc quinta die ffebruarii, anno a nativitate Domini millesimo trecentessimo nonagesimo tercio.

Sig+num ffratris Petri de ça Illa, predicti, qui predictam reduccionem una, cum reverendo domino fratre Berengario, abbate, et eius venerabili conventu, facio, laudo et firmo. Sig+num fratris Brerengarii, abbatis <...>. Sig++++++++na fratris Bernardi de Cumbis Bertides, prioris, fratris Bernardi Mercer, sacriste, fratris Petri de Sancto Martino, camerarii, fratris Galcerandi de Canudes, precentoris, fratris Raymundi de Vineis et fratris Iohannis de Planes, monachorum <...>. Sig++na Petri de la Lestenosa et Bertholomei, eius filii <...>. Testes huius rey sunt: discreti Petrus Costonerii, vicarius Serratexensis, et Iacobus de Sancto Martino, presbiter <...>.

Sig+num mei fratris Bernardi Mercerii, sacriste et notarii publici <...>.

1. *Amb correcció.* 2. *Sic.*

386

1393, setembre, 9

Reducció del cens d'un mas. *Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, juntament amb la resta de la comunitat, concedeix a Francesc, fill de Ramon de Quer, del terme del castell de Serrateix, la reducció dels censos que haurà de lliurar pel mas Soler de l'esmentat terme si s'estableix en aquest mas rònec —atès que havia estat abandonat per Bernat de Soler, que n'era l'hereu— i esdevé home del monestir. En lloc de donar la tasca, només haurà de lliurar divuit diners de cens anuals més els delmes i les primícies.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (28 × 29,5 cm). Pergamí amb la part inferior trencada i amb algunes taques. Al verso: "Stabliment del mas Soler [...]", "CXXXVII".

Sit omnibus notum quod nos ffrater Berengarius, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie de Serratexio, ffrater Bernardus de Cumbis Vartides, prior, frater Bernardus Mercer, sacrista, frater

Petrus de Sancto Martino, camerarius, frater Petrus de ça Illa, dispenserius, frater Galcerandus de Canudes, precentor, frater Raymundus de Vineis et frater Iohannes de ces Planes, omnes monacchi dicti monasterii in [...] conventum facientes semel, bis, ter et pluries in capitulo dicti monasterii ad sonum squille cori ut moris est congregati pro infrascriptis tractandis et firmandis et finaliter ad istud unanimiter concordantes quod ex quo clare patet quod mansus del Soler, termini castri de Serratexio predicto est parvi valoris et timemus amplius deteriorari et oneratus de partibus et censibus, in tantum quod Bernardus del Soler heres propietarius dicti mansi, in manibus nostris dimisit et renunciavit, ut patet per instrumentum inde receptum, in scribania nostra, XXIII° die augusti, anni subscripti. Itaquod modo est sine herede propietario et est ronegum et inhabitatum et timemus per multum tempus esse propter predictis partibus et aliis oneribus ad que dictus mansus tenetur ideo quia tenetur dare de fructibus crescentibus in terris dicti mansi decimam, primiciam et tascam. Sic quia nobis fuit suplicatum per Franciscum, filium Raymundi del Quer, dicti termini, ut ei faceremus gratiam ut predictam tascam a predictis terris mansi del Soler eiceremus sive extraeremus et aliquem censum parvum reduceremus et ipse se constitueret heredem dicti mansi et pro ipso manso se faceret hominem proprium, quitium, naturalem et scrictum glebe dicti monasterii, aliis non unde considerantes utilitatem dicti monasterii et videntes quod melius est unum hominem lucrari quam propter predictam tascam ipsum amitere[1] et de ipsis terris aliquam partem habere quam totum perdere. Id circo, gratis et ex certa sciencia, per nos et omnes successores nostros in dicto monasterio, cum hoc predicto presenti publico instrumento perpetuo valituro racionibus predictis [...] vobis dicto Francisco et vestris successoribus, heredibus dicti mansi, talem graciam quos vos nech successores vestri heredes dicti mansi nech illi qui terras eius tenebunt non teneamini dare de fructibus crescentibus in dictis terris <...> nisi tantum decima et primicia omnium expletorum. Et sic eicimus dictam tascam ab universis et singulis terris dicti mansi, ita quod vos et successores vestris heredes dicti mansi pro aliqua recompensacione dicte tasque teneamini dare et solvere nobis <...> quolibet anno pro censu, in festo natalis Domini, decem et octo denarios monete Barchinonenses de terno <...>.

Actum est hoc nona die setembris, anno a nativitate Domini millessimo trecentesimo nonagesimo tercio.

Sig+++++++na fratris Bernardi de Cumbis Bartides, prioris, fratris Bernardi Mercerii, sacriste, ffratris Petri de Sancto Martino, camerario, fratris Petri de ça Illa, dispenserii, fratris Galcerandi de Canudes, precentoris, fratris Raymundi de Vineis et fratris Iohannis de ces Planes, monachi predicti monasterii <...>. Testes huius rey sunt: discreti Petrus Cosconerii, vicarius Serratexensis, et Andreas de Casamiyana, presbiter beneficiatus in dicto monasterio.

Sig+num mei fratris Bernardi Mercerii, sacriste et notarii publici Serratexensis, qui hec scribi feci et clausi.

1. *Sembla raspat*.

387

1393, setembre, 9

Establiment emfitèutic d'un mas i reducció del cens. *Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, concedeix a Francesc, fill de Ramon del Quer, del terme del castell de Serrateix, en emfiteusi, el mas rònec del Soler, del terme esmentat, a canvi que en sigui l'home propi, quiti, soliu i adscrit a la gleva, i que lliuri, d'acord amb el que diu el capbreu, el delme, les primícies i, cada any, divuit diners barcelonesos de tern.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (29 × 36 cm). Pergamí amb la part inferior plena de forats i amb taques; lectura difícil. Al verso: "Cartes del Quer", "Mas Soler, termini de Serratex", "CXXXVI".

Sit omnibus notum quod nos frater Berengarius, Dei gratia abbas monasterii Sancte Marie de Serratexio, scientes mansum del Soler, termini castri de Serratexio, esse in manu nostra per renunciacionem Bernardi del Soler heredis dicti mansi, cuius renunciacio patet per instrumentum inde in scribania nostra receptum vicesima tercia die augusti, anni infrascripti. Scientes eciam ipsum mansum esse ronegum et inpopulatum et volentes ei remedium adhibere et utilitatem dicti nostri monasterii adquirere. In super, gratis et ex certa sciencia, per nos et omnes successores nostros abbates dicti monasterii <...> stabilimus et in emphiteosim donamus et concedimus vobis Francisco, filio Raymundi del Quer, dicti termini et vestris perpetuo totum integriter dictum mansum del Soler, cum omnibus et singulis eius terris, cultis et heremis, cum vineis et arboribus diversorum generum, parsturis,[1] cacis, aquis, petris grossis et minutis <...>, sub tali pacto et condicione quod vos et vestri melioretis bene predicta que vobis stabilimus

et donamus ad emphiteosim et concedimus et quod vos et proles vestra sitis semper homines proprii, quitii, solidi et scricti glebe nostri et dicti monasterii. *<Han de donar tot l'establert en el capbreu (*sicut est in capitibus brevibus ordinatum*), llevat de la tasca (*tascha expletorum*); així, doncs, només els delmes i les primícies (*decimam et primiciam*). A canvi de deixar de donar la tasca, per Nadal donaran divuit diners barcelonins de tern (*quolibet anno, in festo Natalis Domini, decem et octo denarios monete Barchinonensis de terno*).*[2] *Es fa un* homagium propietatis ore et manibus comendatum. *Jurament sobre els quatre Evangelis.>*

Actum est hoc nona die septembris, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio.

Sig+num fratris Berengarii, abbatis <...>. Sig+num Francisci del Quer <...>. Sig+num Raymundi del Quer <...>. Testes huius rey sunt: discreti Petrus [...] et Andreas de Casa Miyana, presbiter et beneficiatus <...>.

Sig+num mei fratris Bernardi Mercerii [...].[3]

1. *Sic.* 2. *Al llevador de comptes (no creiem que sigui aquest capbreu), document no datat fet cap a aquesta època (doc. 395), a l'hora de fer-se esment dels censos del mas del Soler, ja es mencionen aquests divuit diners que cal lliurar en lloc de la tasca.* 3. *Lectura molt difícil.*

388

1393, setembre, 9. Abadia de Serrateix

Presa de possessió d'un mas. *Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, cedeix a Francesc, fill de Ramon del Quer, del terme de Serrateix, la possessió del mas de Soler, fent-li lliurament de les claus del mas. Es transcriuen les paraules dites en català per l'abat davant de la torre del portal de l'abadia.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (13,5 × 23,5 cm). Pergamí amb taques, amb plecs i descolorit. Al verso: "Possessió del mas en lo terme de Serratex", "Del mas Soler", "CXXXI".

Sit omnibus notum quod nona die septembris, anno a nativitate Domini millessimo trecentessimo nonagesimo tercio, in presencia mei fratris Bernardi Mercerii, sacriste et notarii publici monasterii Serratexensis, presencia etiam testium infrascriptorum, reverendus dominus frater Berengarius, Dei gratia abbas dicti monasterii, constitutus personaliter ante turrim portali dicti monasterii, ubi fecit quodam rotulum dicens hec verba vel similia:

"Nós, axí com si éram en lo mas del Soler, lo qual vuy avem stablit, axí com se apar per carta de aquella cosa vuy feta en la nostra[1] scrivania, a vós en Francesch, fil d'en Ramon del Quer, del terma de Serrateix, vos metem en possessió del dit mas et de tots sos drets e pertinències universals e senglàs, e en senyal de vera possesió corporal, la qual vos liuram de dret e de fet ho coax, donam a vós aquestas claus que són del dit mas ab que ubrats e tanquets en aquell e exim-nos de aquest rat-lo e metem-hu vos."[2]

Et in signum vere possessionis tradite, dictus Franciscus predictas claves recepit et in dicto rotulo rema[...] per aliquid tempus ibi stetit. Et de predictis omnibus et singulis sic peractis dictus Franciscus petit et requisivit sibi fieri et tradi publicum instrumentum <...>.

Que fuerunt acta die et anno in prima linea contentis, presente me dicto notario, presentibus etiam discretis Petro ces Comes,[3] vicario Serratexensi, et Andrea de Casamiyana, presbitero et beneficiato in dicto monasterio. Sig+num fratris Berengarii, abbati predicti, qui predictam possessionem tradimus eam, laudamus et firmamus.

Sig+num mei fratris Bernardi Merceri, sacriste et notarii publici Serratexensis, qui hoc scribi feci.

1. *Algunes paraules són de lectura difícil.* 2. *Hem accentuat el text d'acord amb la normativa actual.* 3. *Lectura dubtosa.*

389

1394, gener, 18

Venda d'un cens al sagristà. *Pere d'Eixibís, fill i hereu de Guillem d'Eixibís, del terme de Castelladral, ven a Bernat Mercer, sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, el cens anual d'un parell de gallines domèstiques i de tres punyeres de cereals, meitat ordi, meitat civada, segons la mesura de Castelladral, que l'esmentat Pere ha de rebre del mas de Coromines, del terme d'aquest lloc de Castelladral, a canvi de les cinc lliures i mitja de moneda barcelonesa de tern que li ha lliurat el sagristà.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (30 × 40 cm). Pergamí amb algun forat, sobretot a la part baixa, i amb taques.

Noverint universi quod ego Petrus de Hexibis, filius et heres Guillelmi de Hexibis termini Castri Edralis, <...> vendo et ex causa

vendicionis concedo vobis venerabili et religioso ffratri Bernardi Mercer, monacho et sacriste monasterii Sancte Marie de Serratexio, unum par gallinarum domesticarum et tres pu<n>yerias bladi, medium ordei et medium civate, ad mensuram Castri Edralis, que habeo et recipio, habere et recipere debeo et consuevi in et super manso de Condeminis, dicti Castri Edralis, quolibet anno de censu prout hostendere et mostrare possum per publicum instrumentum racione in eo contenta <...> Precium autem huius vendicionis dedistis et solvistis michi et ego confiteor me habuisse et recepisse a vobis dicto emptore quinque libras et mediam monete Barchinonensis de terno <...>.

Ad hec nos Guillelmus de Exibis, pater predicti Petri ven[ditoris], et ego Romia, uxor dicti Petri, gratis et ex certa sciencia laudantes et aprobantes, ratificantes et confirmantes omnia et singula supradicta <... *Ho juren sobre els quatre Evangelis*>.

Que fuerunt acta octava decima die ianuarii, anno a nativitate Domini millesimo trescentesimo nonagesimo quarto.

Sig+++na Petri, Guillelmi et Romie de Exibis <...>. Testes huyus rey sunt: Bartolomeus de Coma Ponita, Guillelmus de Castel et Antonius de Correjoles, omnes termini et parrochie Castri Edralis.

Sig+num mei Raymundi de Torrente Profundo, rectoris ecclesie Sancti Michaelis Castri Edralis et notarii eiusdem publici, qui hec scribi feci <...> et clausi.

Noverint universi quod ego Petrus de Exibis <...> confiteor et recognosco vobis venerabili et religioso fratri Bernardi Mercer, monacho et sacriste monasterii Sancte Marie Serratexio, quod solvistis et satisfecistis mihi <...> illas quinque libras et mediam monete Barchinonensis de terno.

Sig+num mei Raymundi de Torrente Profundo, rectoris ecclesie Sancti Michaelis Castri Edralis et notarii publici <...>.

390

1394, desembre, 24

Acords presos per la comunitat sobre la il·luminació de l'església. *La comunitat del monestir de Santa Maria de Serrateix estableix que els dies festius cremin contínuament dues candeles davant de l'altar de Santa Maria. També n'ha de cremar una*

al cor perquè hom pugui cantar les matines, i una altra al faristol, per llegir els psalms i les antífones. Per tal de cobrir les despeses noves que això suposa, decideixen que l'ofici de sagristia rebi dues gallines i tres punyeres de cereals, meitat ordi i meitat civada, comprades a Pere d'Eixibís (doc. 389).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (29 × 41,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació.

Noverint universi quod ego ffrater Bernardus Mercer, monachus et sacrista monasterii Sancte Marie de Serratexio. Attendens et sciens quod est longa consuetudo in dicto monasterio in tantum quod non est memoria in contrarium quod in diebus dominicis et festivis duodecim leccionum et in solempnitatibus Beate Marie sacrista dicti monasterii ponit et tenetur ponere et attendere duas candelas ante altare Beate Marie dicti monasterii, que candele ardent semper ante dictum altare, in dictis diebus dum vitatorium cantatur pro matutinis et perfecto vitatorio una dictarum candelarum sufocatur et alia fertur in coro que semper uritur pro servicio et inluminacione legendi lecciones ad matutinas ultra illam que conburitur in lampiterna pulpiti sive feristol pro psalmis, antifonis et responsis legendis in matutinis et matutinis dictis, dicta candela que lata fuerat in dicto coro pro legendis leccionibus revertitur ante dictum altare que cum alia que remansserat extingta reincenditur et ibi ardent dum laudes perfecte cantantur in dicto coro, in dictos diebus, usquequo benedicamus dicitur. Et cumquisque teneatur in tantum potest summ beneficium meliorare id circo gratis et ex certa sciencia cum testimonio huius presentis publicii instrumenti perpetuo valituri de consensu et voluntate reverhendi prioris et domini fratris Berenguarii, Dei gratia abbatis dicti monasterii, et eius venerabilis conventus volo, hordino et instituo quod semper dictus sacrista dicti monasterii in dictis diebus dictas duas candelas ante incoacionem vitatorii accedant vel attendi faciat ante dictum altare et ibi continue ardeant donech matutine et laudes perfecte dicte fuerint. Et unam candelam ultra illam que servit ad psalmos legendos in dicto coro tenere habeat que serviat ad legendum lecciones in matutinis dictorum dierum. Et pro expensione quam dictus sacrista faciet ultra quam non solebat, pro eius recompensatione dono et assigno officio sacristie dicti monasterii illud par gallinarum et tres punyeras bladi, medium ordei et medium cibate, que omnia predicta emi a Petro dels Exibis ut patet per instrumentum inde factum X^{a} VIII^{a} die ianuarii, anno a nativitate Domino M^{o} CCC^{o} XC^{o} IIII° et clausum per discretum Raymundum

de Torrente Profundo rectorem ecclesie Sancti Michaelis de Castro Adral et notarium publicum eiusdem quam assignationem de dicto pari gallinarum et dicto blado dicto officio sacristie facio et servitoribus eiusdem pro recompensacione dictarum candelarum sicut melius dici potest et inteligi ad comudum et salvamentum dicte sacristie omni fraude remota, unde nos frater Berengarius, Dei gratia abbas dicti monasterii, frater Bernardus de Cumbis Bartides, prior, frater Petrus de Sancto Martino, camararius, frater Galcerandus de Canudes, precentor, frater Raymundus de Vineys et frater Iohannes Planes, omnes dicti monasterii monacchi, et in predicto coro congregati tanquam capitolum facientes et videntes et considerantes quod de predicta assignacione dictum officium est satis remuneratum et dicto monasterio honor aucmentatur propter quod predicte assignacioni facte dicto officio per vos dictum fratrem Bernardum Mercer, sacrista dicti monasterii, consentimus et sic perpetuo eam gratam ratam et firmam esse volumus. Renunciantes quantum ad hec omni iuri, rationi et consuetudini contra hec facientibus vel venientibus.

Actum est hoc XX^a^ IIII^a^ die decembris anno a nativitate Domini M^o^ CCC^o^ XC^o^ quarto.

Sig+num fratris Bernardi Mercer, sacriste predicti, qui de consensu predictorum dominorum facio, laudo et firmo. Sig+num fratris Berengarii, abbatis predicti, qui predictis consentimus et ea probamus, laudamus et firmamus. Sig+++++na fratris Bernardi de Cumbis Bartides, prioris, fratris Petri de Sancto Martino, camararii, fratris Galcerandi de Canudes, precentoris, fratris Raymundi de Vinyes et fratris Iohannis de Planes, dicti monasterii monachorum predictorum, qui predictis consentimus, laudamus et firmamus. Testes huius rey sunt: discreti Petrus Cosconerii et vicarius Serratexensis et Andreas de Casamiyana, presbiter et beneficiatus in dicto monasterio.

Sig+num mei ffratris Bernardi Mercerii, sacriste et notarii publici Serratexensis, qui hec scribi feci et clausi.

391

1395, setembre, 10. Pi (batllia de Bellver)

Confessió de tenir un canemar pel monestir. *Guillem Acart, habitant del lloc de Valljoan, de la parròquia de Montellà* (Guillelmus Acart, habitator loci de Val Johan, parrochie de

Muntaylla), *confessa a Pere Forner, procurador de l'abat del monestir de Santa Maria de Serrateix* (Petro Forner, castri de Serratex et habitatori in segraria de Avia, procutarori reverendi domini abbati Beate Marie de Serratex, ordinis sancti Benedicti), *que té pel monestir un canemar situat al lloc de Vilavedra* (unum canemar situm in Vila Veylla). *S'esmenten les afrontacions* (afrontat cum canamar Guillelmi Canal et cum canamar Iacobi Scuder), *el cens que ha de lliurar cada any i les obligacions que té* (debeo dicto domino abbati in festo Sancti Michaelis mensis septembris, mediam ayminam annone et directum dominium et laudimium).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (15 × 27,5 cm). Pergamí amb algunes taques. Al verso: "CCCCLIV", "Puicerda".

<...> Actum est hoc in valle de Pi, baiulie Pulcri Visus, decima die septembris, anno a nativitate Domini millessimo CCCº XCº quinto.

Sig+num Guillelmi Acart predicti <...>. Sig+num Raimundi Giabau, loci Pulcri Visus, sig+num honorabilis Petri ca Riba, domini vallis de Pi, testium.

Sig+num mei Raymundi Vilela, notarii publici loci Pulcri Visus et baiulie eiusdem, qui hoc instrumentum scripsi et clausi <...>.

392

1395

Capbrevació d'Avià. *Atesa l'ordre enviada pel monarca, a sol·licitud del monestir de Santa Maria de Serrateix, comença la capbrevació dels béns d'aquesta abadia. Es capbreven les possessions i drets que té al terme d'Avià.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original format per tres pergamins cosits (72 + 75 + 63 × 31,5 cm). L'extrem superior del primer pergamí s'ha estripat i cosit i està molt ennegrit i tacat. Al verso: "XXXI" i "g".

Pateat universis quod anno a nativitati Domini millessimo trescentesimo nonagesimo[1] quinto [...] octava die menssis madii fuit presentata venerabilibus Iacobo de Torrente locumtenente, venerabilis Iohannis Raymundi de Aviano, [venerabilis] baiuli ville Berge pro domino rege et Berengario de Sancto Clemente, subvicario Berge et Berguitani, pro eodem domino rege, per Petrum [Furnerii...] procuratorem honorabilis et religiosi domini fratris

Berengarii, Dei gratia abbatis monasterii Serratexensis, quedam litera papirea patens [...] illustrissimi domini regis sigillati in eius dorso cum cera rubea sigillo ipsius domini regis, cuius tenor talis est: Iohannes Dei gratia rex Aragone, Valencie, Maiorice, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie <*a tots els seus veguers i sotsveguers*>, ffidelibus nostris vicariis Podii Ceritani et Ceritanie, Minorise et Bagiarum, subvicario et baiulo Berge nec non baiulo Minorise et aliis baiulis universis et singulis officialibus nostris et ipsorum loca tenentibus, ad quos pertinere infrascripta modo aliquo [...] pro parte monasterii Sancte Marie de Serratexio, ordis Sancti Benedicti, Urgellensis diocesis, ffuit nobis humiliter de[manda]tum quod <*atès que*> diversos census, redditus, agraria, decimas, directa, dominia et alia etiam quia plurima habeat iura que propter frequentem mutacionem emphiteotarum et alias diversas raciones atque causas <*resulta fàcil de sostreure-se'n ... mana que es faci un capbreu dels seus béns sota pena de 100 morabatins d'or*>. Datum in Villafrancha Penitensis, quintadecima die ianuarii anno a nativitate Domini millessimo trecentessimo octuagesimo octavo. <*Llegida aquesta lletra, féu que Ramon de Cortal (*Raymundus de Cortale*), pregoner públic de Berga, fes el pregó següent*>:

Ara hoyats que us fan saber los honrats en Jacme Torrent, lochtinent del honrat en Johan Ramon d'Avià,[2] donzell batle de Berga, pel molt alt senyor rey, e d'en Berenguer de Sent Climents, sotsveguer de Berga e de Bergadà, per aquell mateix senyor, per manament a ells fet per lo dit senyor rey ab letra sua donada en la vila de Vilafrancha de Penedès, a XV dies de janer, del an de la nativitat de nostre Senyor, M CCC LXXX VIII, que tota persona que tinga ne possescha alberchs, mases, terres, possessions, domicilis, borzes o altres drets per l'onrat abbat de Santa Maria de Serrateix o per son monestir, ho qui a aquell en qualque manera sien acustumats de fer e donar censes, rendes, parts d'esplets, ho altres qualsque quals drets, que dins spay de XXX dies primers vinents e continuament comptadors ho denuncien miganzant sagrament en poder d'en Guillem Scuder, notarii e scrivà de la cort de la vegueria de Berga e de Bergadà, habitador de la vila de Berga, qui per part del dit honrat abbat és a zo stat nomanat e assignat e posat e en poder de aquell e de son procurador dessús dit deposen cartes de proprietats e possessions e drets demunt dits e cessant tota frau regoneguem per virtut del dit sagrament aquells censes, rendes, agrers, borzes e altres drets que per los

dits alberchs, mases, terres, proprietats e possessions són tenguts de fer al dit honrat abbat e a son monestir e han acustumat de fer, sots pena de CC sol. sen tota amor que non auran.

<I fou pregonat per en Ramon de Cortal, pregoner públic, per tota la vila de Berga.>

Et primo, die iovis tercia die iunii, anno predicto comparuit Ffranciscus de Sobrestrada, de manso de Sobrestrada,[3] parrochie de Aviano et dixit et conffessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, quod ipse tenet et possidet dictum mansum de Sobrestada sub directo dominio et alodio ac taschali monasterii Beate Marie Serratexensis, cum domibus, terris, vineis, honoribus et pertinenciis suis, et cum nemoribus, roquis, fontibus, adempriviis et aliis iuribus et pertinenciis ad dictum mansum pertinentibus et pertinere debentibus, ex emptione per ipsum facta a Miquele de Sobrestada, prout constat per publicum instrumentum confectum tercia die iunii, anno domini Mº CCCº sexsagesimo quarto, auctoritate Guillelmi de Perzariza, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam, precio quadraginta lbr. Barchn., salvo tamen iure et dominio dicti monasterii, in omnibus et per omnia. Et salvis octo solidos Barchinonenses, quos anno quolibet, in quolibet festo Natalis Domini, dictum monasterium ibi recipit censuales. Et salvis et retentis personarum redemptionibus et aliis servitutibus et iuribus in quibus dictus mansus et possessiones ipsius tenent et usi et ascricti facere ac prestare. Et fuit firmatum et investitum de predictis, per dictum fratrem Simonem Dei gracia abbatem Serratexensem pro dominio. Que acta fuerunt die et anno predicto, presentibus testibus inffrascriptis. Produxit etiam idem Ffranciscus de Sobrestrada quoddam instrumentum confectum XIXª die madii, anno a nativitate Mº CCCº LXXXº sexto, auctoritate Anthonii de Bretonibus, rectoris ecclesie Sancti Martini de Aviano, in quo continetur quod Bartholomeus Cardona et Iohannes eius filius vendiderunt dicto Ffrancisco de Sobrastrada quoddam trocium terre heremum cum sua ripparia et arboribus eius, prout affrontat cum honore Raymundi de Lupparia, sub dominio et alodio ac taschali dicti monasterii Serratexensis. Et quinque solidos, sex denarios Barchinonenses, quos dictum monasterium ibi recipit, anno quolibet, in dicto trocio terre, censuales, precio centum solidos Barchinonenses. Et hec iuravit ad sancta Dei IIIIor Evangelia manibus suis corporaliter tacta predicta vera esse. Quod fuit actum die et anno predictis, presentibus testibus Petro Fornerii, Raymundo de Sancta Maria et Petro de Turri, colono ville Berge.

Eadem die, Petrus de Turri, colonus ville Berge, dixit et confessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, quod ipse tenet et possidet in parochia Sancti Martini de Aviano, sub dominio et alodio et taschali monasterii Serratexensis, quoddam trocium vinee et terre cum suo torrente prout affrontatur cum vinea et terra Iacobi Solerii et in vinea et terra Petri de Bretonibus, ex emptione per ipsum facta a Petro de Caseles paratore Berge, precio duodecim libra. Barchn., salvo iure et dominio ac taschali dicti monasterii, et decimam et primiciam, prout constat per publicum instrumentum confectum XX[a] die ianuarii, anno a nativitate Domini M[o] CCC[o] LXXX[o] secundo, auctoritate Berengarii de Viladomat, notarii publici ville Berge. Et fuit firmatum pro dominio per Petrum Fornerii, procuratorem dicti monasterii et abbatis eiusdem, die tercio iunii, anno a nativitate Domini M[o] CCC[o] XC[o] quinto. Item idem Petrus dixit et conffessus fuit quod ipse emit a Petro de Sobrestrada de Berga, unum trocium terre heremum quod est in dicta parrochia, in loco vocato Fons Caldes, sub dominio et alodio et taschali dicti monasterii, prout constat per publicum instrumentum confectum IX[a] die madii, anno a nativitate Domini M[o] CCC[o] LXX[o] VIII[o] auctoritate Berengarii de Viladomat, notarii Berge, precio triginta sol. Barchn.. Et fuit firmatum pro dominio per dominum fratrem Berengarium, Dei gratia abbatem Serratexensem. Quod fuit actum ut super. Testes fuerunt Raymundus de Sancta Maria et Ffranciscus de Sobrestrada, parrochie de Aviano.

Eadem die, Raymundus de Sancta Maria, senior, parrochie de Aviano, dixit et conffessus fuit per iuramentum ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, quod ipse tenet et possidet, in dicta parrochia de Aviano, quoddam trocium vinee et terre quod fuit Bernardi d'Olvan, ville Berge, sub dominio et taschali monasterii Sancte Marie de Serratexio, affrontatum cum vinea et terra d'en Perpenya et cum vineis suis. Et quod faciebat dicto monasterio, pro censu, decem solidos Barchinonenses. Et fuerunt reducti per dictum fratrem Simonem, Dei gratia abbatem Serratexensem, et eius conventum ad quinque solidos Barchinonenses censuales cum ipsa terra esset destructa et in heremum reducta et quasi tota destructa \et etiam ffacit duo paria gallinarum, unam esminam cibarie [...] anno quolibet/, salvo iure, dominio et tascha dicti monasterii. Et dictis quinque solidis et decima et primicia ipsius monasterii, prout constat per publicum instrumentum confectum XI[a] die februarii, anno a nativitate Domini M[o] CCC[o]

quinquagesimo quarto, auctoritate Petri Oltzina, notarii Berge. Et fuit firmatum pro dominio per dominum ffratrem Simonem, Dei gratia abbatem dicti monasterii, et per monachos ipsius monasterii. Que acta fuerunt die et anno predictis. Testes sunt Petrus de Turri et Ffranciscus[4] de Sobrestrada.

Bertholomeus za Coma, parrochie de Aviano, iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta quod ipse tenet et possidet in parrochia Sancti Martini de Aviano, in loco vocato vall de Vila Marehii, mansum suum de la Coma,[5] sub dominio et alodio dicti monasterii de Serratexio, cum terris, domibus, vineis, possessionibus cultis et heremis, et cum redempcionibus personarum et tenere ipsum populatum et affocatum de personis. Et facit et facere debet tascham omnium expletorum panis et vini et aliorum que creverint et Deus dederit in predictis anno quolibet eidem monasterio. Et alia facere ad que ipse et predecessores dicti mansi tenentur facere et sunt assueti facere. Exceptis quibusdam terris quas tenet pro monasterio Beate Marie Montis Benedicti, ville Berge, que fuerunt de Vilario, qui est dicti monasterii monialium, prout affrontantur in pertinenciis dicti mansi, prou terminatum est et termini sunt ibi positi et fixi. Que acta fuerunt die et anno predictis, presentibus testibus Petro de Vilamarahii et Matheus de Palarolls.

Dicta eadem die, Ffranciscus de Vila Marahii, dicte parrochie, iuratus et interrogatum ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suius corporaliter tacta quod ipse tenet et possidet, in dicta parrochia, mansum de Casa Saura,[6] cum suis terris, vineis, honoribus et possessionibus ipsius, sub dominio et taschali monasterii Serratexensis, ex empcione per Petrum de Vila Marahii, fi[...] Petro de Casa Saura dicte parrochie, prout constat per publicum instrumentum confectum IX^{a} die novembris, anno a nativitate Domini millesimo CCC^{o} L^{o} quarto, auctoritate Petri Zabaterii, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam, precio viginti libr. Barchn. Et fuit firmatum pro dominio per ffratrem Simonem, Dei gratia abbatem Serratexensem, salvo iure et dominio dicti monasterii, et tascha, tribus gallinis \decem et/ novem denariis et obolo, una quarteria ordei, sex mediis quarteris vini et comestione d'aratge et pro igne et habitacione facit la massada de Roigs unum par gallinarum dicto monasterio. Que fuerunt acta die et anno predictis, presentibus testibus supradictis.

Eadem die Matheus de Payllarolls, parrochie de Aviano, dixit et confessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta quod ipse tenet et possidet in valle de Vila Marahii, parrochie de Aviano, mansum suum vocatum d'Olers dicte parrochie,[7] cum terris, vineis, honoribus et possessionibus ipsius sub dominio et alodio domini regis in parte. Et in parte //[8] sub dominio et alodio monasterii Serratexensis ex empcione per ipsum facta de dicto manso, prout constat per publicum instrumentum confectum XXVII[a] die septembris, anno a nativitate Domini millesimo CCC[o] L[o] septimo, auctoritate Guillelmi Scuderii habitatoris ville Berge, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam, ex empcione per ipsum facta de eodem a curia domini regis precio decem librarum, salvo iure et dominio domini regis, et salvo quod ipse et sui faciant ac prestent anno quolibet census, taschas et expletorum partes domino regi et quod etiam teneatur ipsum mansum tenere affocatum et populatum et facere hominis et feminas dicto domino regi pro manso predicto prout assuetum est et omnia alia fieri assueta et salvo etiam iure et dominio manasterii Serratexensis pro illo quod pro ipso tenetur, et unum par gallinarum et unam mediam quarteriam cibate corrent et aratichum baiulo, que est octo denarii quolibet anno. Et fuit firmatum pro dominio per dominum ffratrem Simonem, abbatem Serratexensem, quod fuit factum die et anno predictis, presentibus testibus Ffrancisco de Vila Marahii et Bartholomeo de Cumba, dicte parrochie.

Quarta die iunii, anno predicto, comparuit etiam dicta die Laurentius de Carbesino, parator ville Berga, qui produxit quoddam publicum dicta die instrumentum confectum XXVII[a] die februarii, anno a nativitate Domini M[o] CCC[o] LXX[o] octavo, auctoritate Arnaldi Balagarii, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam, in quo continetur quod Miquell de Coloma, qui intravit mansum de Coloma,[9] parochie de Aviano, sub dominio et taschali monasterii Sancte Marie Serratexensis, affrontatum in honore Ffrancisci de Sobrestrada et in honore Petri Bach, pretio triginta quatuor librarum Barchinonensium salvo iure et dominio ac tascha dicti monasterii Serratexensis. Et fuit firmatum pro dominio per dominum fratrem Berengarium, Dei gratia abbatem Serratexensem. Et hec iuravit per dominum Deum et eius sancta Dei quatuor Evangelia, manibus suis corporaliter tacta, predicta vera esse et in veritate existere. Quod fuit actum die et anno predictis, presentibus testibus supradictis.

Quinta die mensis iunii, anno predicto, Matheus de Payllarolls, parrochie de Aviano, dixit et confessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, quod ipse tenet et possidet, in dicta parrochia, mansum suum de Payllarolls,[10] cum domibus, terris, vineis, honoribus et possessionibus ipsius, cultis et heremis, pro dicto monasterio Serratexensi et taschale ipsius et cum hominibus, femenis et cum redemptionibus personarum et quod tenet et tenere debet ac facit ipsum mansum cum suis terris et pertinenciis pro dicto monasterio et sub directo dominio et alodio ac taschali ipsius monasterii Serratexensis. Et facit ac facere debet dicto monasterio quolibet anno, in festo Natalis Domini, quinque solidos Barchinonenses et octo denarios baiulo d'aratge. Et per ipsum iuramentum per ipsum prestitum quod ipse non habet instrumenta proprietatum dicti mansi nec de empcionibus ibi factis nec fecit per quem nec scit ubi sunt immo si ea invenerit ea denunciabit domino abbati Serratexensi incontinenti cum ea sciverit. Que fuerunt acta die et anno predictis presentibus testibus Petro de Vilamarahii et Bartholomeo za Coma.

Eadem die, Ffranciscus de Vila Marahii, dicte parrochie, iuratus et interrogatus super sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, dixit et conffessus fuit quod ipse tenet et possidet mansum suum de Vila Marahii[11] pro dicto monasterio Serratexensi et taschali. Exceptis uno trocio vinee et terre vocato lo Terret, plantato et ad plantandum, prout terminatum est et termini sunt ibi positi et fixi prout affrontatur cum honore mansi de la Vall et honoribus dicti mansi de Vila Marahii, quod tenetur pro domino rege. Et alio trocio terre heremo quod tenetur pro monasterio Rivipulli, affrontato cum honore mansi de Calvinza et in honore suo. Et facit et facere debet dicto monasterio Serratexensi pro censu anno quolibet sex medios quarterios vini primi, ad mensuram Berge, sex gallinas, sex sestaria bladi ad mensuram censualem rasos scilicet quatuor cibate albe et duo sestaria ordei ad dictam mensuram censualem. Et etiam duos solidos, sex[12] denarios Barchinonense. Et octo denarios baiulo dicti monasterii Serratexensis. Quod fuit actum die et anno predictis presentibus testibus supradictis.

Eadem die, Bartholomeus de Sancto Andrea, dicte parrochie, iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta quod ipse tenet, possidet mansum de Sent Andreu pro monasterio Serratexensi et est taschale ipsius, cum terris, vineis,

honoribus et possessionibus ipsius, cultis et heremis. Et tenere ipsum affocatum et populatum de personis cum redempcionibus personarum. Et facit et facere debet, anno quolibet, dicto monasterio tascham expletorum panis et vini et aliorum. Et facit, ex alia parte, dicto monasterio, pro censu, anno quolibet, tres medios quarterios vini primi ad mensuram Berge, tres gallinas, octo denarios d'aratge, anno quolibet, dicto monasterio. Et sex sestarios bladi, scilicet quatuor sestaria cibate et duos sestarios ordei, totum ad mensuram censualem, rasos. Et dictam tascham facit et recipit lo cabiscoll dicti monasterii et quatuor gallinas et duos solidos Barchinonenses, per perna, eidem precentori, nomine dicti monasterii. Quod fuit actum die et anno predictis, presentibus testibus Bartholomeo Coma, Ffrancisco de Vila Marahii et Matheo de Payllarols.

Eadem die, Petrus Bach, filius Petri Bach, fusterius ville Berge, confessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, quod ipse tenet et possidet, in parrochia Sancti Martini de Aviano, quoddam integriter trocium vinee et terre cum torrente eidem contiguo, sub dominio et taschali monasterii Serratexensis, prout affrontatur in honore Guillelmi de Bretonibus et in honore mansi de Fontscaldes, et in honore mansi de Sobrestrada, salvo iure et dominio et taschali dicti monasterii ex emptione per patrem suum predictum facta de predictis a Berengario Bergues et Elicsende, uxore eius, quondam, ville Berge, precio XVIII° llrs. et quindecim sols. Barchinonenses, prout constat per publicum instrumentum confectum secunda die mensis marcii, anno a nativitate Domini M^{o} CCC^{o} LXX° sexto, auctoritate Arnaldi Balagarii, notarii publici ville Berge. Et fuit firmatum pro dominio per dominum fratrem Berengarium, Dei gratia abbatem monasterii Serratexensis. Que acta fuerunt ut super presentibus testibus Bernardo Rama et Hugueto de Ortiguis.

Eadem die, Periconus de Bretonibus, ville Berge, filius quondam Guillelmi de Bretonibus, coloni ville Berge, dixit et confessus fuit ac ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta iuravit quod ipse tenet et possidet, in parrochia de Aviano, iuxta mansum de Sobrestrada, quoddam trocium vinee et torrente eidem contigui, sub dominio et taschali monasterii Sancte Marie Serratexensis, prout affrontatur cum honore Berengarii Bergues et cum honore d'en Sobrestrada. Ex empcione facta de eadem a Berengario de Cortieles, paratore Berge, et Blancha, uxore eius, cum publico instrumento confecto VIII° die ianuarii, anno a nativitate

Domini millessimo CCCº LXº septimo, auctoritate Berengarii de Prixana, notarii publici ville Berge, precio duorum millium trescentorum solidos Barchinonenses, salvo iure, dominio et alodio ac tasca dicti monasterii Serratexensis, quam ibi ut dixit recipit anno quolibet. Et nichil aliud ibi, ut dixit, facere non tenet dicto monasterio. Et fuit firmatum pro dominio per dictum fratrem Simonem, Dei gratia abbatem Serratexensem, quondam. Que acta fuerunt die et anno predictis, presentibus testibus Bartholomeo za Coma, Matheo de Payllarolls et pluribus aliis. Item per iuramentum predictum per ipsum super prestitum dixit et confessus fuit quod ipse, ex empcione per dictum quondam patrem suum facta a Iacobo de Trullars, ville Ville,[13] tutore Arnaldi filii pupilli Petri de Truyllars, quondam, dicte ville, tenet et possidet in dicta parrochia quoddam trocium vinee et terre sub dominio et taschali monasterii Sancte Marie Serratexensis, prout affrontatur cum campis Guillelmi Torrent et Petri Poncii, ex emptione facta per Guillelmum de Bretonibus, quondam, ville Berge, patrem suum, prout constat per publicum instrumentum confactum VIIIº kalendas aprilis, anno Domini Mº CCCº Lº primo, auctoritate Petri Oltzina, condam, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam, precio viginti quatuor llrs. Bar. Et fuit firmatum pro dominio per dominum fratrem Simonem, Dei gratia abbatem dicti monasterii Serratexensis. Que acta fuerunt die et anno proxime dictis presentibus testibus supradictis.

Eadem die, Iacobus Solerii, mercator ville Berge, dixit et conffessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta quod ipse tenet et possidet, in parrochia Sancti Martini de Aviano, mansum suum integriter vocatum de Guilaberts,[14] cum terris, vineis, honoribus et possessionibus ipsius, sub dominio et taschali monasterii Serratexensis, cum barqueria vocata Costa de Focorp, prout terminatum est ex stabilimento eidem facto de eodem per honorabilem dominum ffratrem Simonem, Dei gratia abbatem Serratexensem, et suum conventum, prout constat per publicum instrumentum confactum XXVIIª die novembris, anno a nativitate Domini millesimo CCCº Lº tercio, auctoritate Petri Scuderii, quondam, notarii publici ville Berge, salvo tamen iure et dominio dicti monasterii in omnibus et per omnia. Et salvo quod de omnibus fructibus ibi crescentibus solvat, det et teneatur dare dicto monasterio in perpetuum, quolibet anno, decimam et tascham et quod faciat iura assueta ecclesie Sancti Martini de Aviano ut erit iure, et salvo laudimiis, forescapiis et firmis et empara et

emparis dicti monasterii et toto iure, districtu, iure emprandi et salvis septem solidis Barchn., quos anno quolibet, in quolibet festo Natalis Domini idem monasterium ibi recipit et idem monasterium retinuit censuales, in recompensacionem habitacionis et populacionis et ignis que minime teneatur facere in dicto manso. Et aliis plurimis retencionibus factis, in dicto instrumento contentis et expressis, ut in eo continentur pro intrata autem huius stabilimenti confessus fuit idem dominus abbas se habuisse et recepisse a dicto Iacobo Solerii quatuordecim llbrs. Barchn. Et fuit etiam firmatum pro dominio per ipsum dominum abbatem per ffratrem Raymundum de Matamala, per ffratrem Ffranciscum d'Albesa, per ffratrem Raymundum Poncii, per ffratrem Bernardum de Prato et per ffratrem Petrum Poncii, monachos dicti monasterii. Quod fuit actum die et anno predictis, presentibus testibus supradictis.

Sexta die iunii, anno predicto, Blancha uxor condam Bernardi de Sancta Maria, paratoris Berge, comparuit et dixit et asseruit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, quod ipsa tenet et possidet, in dicta parrochia de Aviano, sub dominio et alodio ac taschali monasterii Beate Marie de Serratexio, quoddam trocium vinee et terre cum quadam fexia et ripparia in loco vocato Sobrestrada, prout affrontatur ex una parte in honore Petri za Pila, ex alia in honore Raymundi de Bretonibus, ex empcione per dictum maritum suum facta sive donacione per Raymundum de Sancta Maria, Maymonam, eius uxorem, parrochie de Aviano, prout constat per publicum instrumentum confactum undecima die madii, anno a nativitate Domini Mº CCCº LXº sexto, auctoritate Berengarii de Prixana, habitatoris ville Berge, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam, salvo tamen iure et dominio ac tascha quam dictum monasterium, in aliqua parte dicte vinee et fexie, recipit quoslibet anno, de fructibus ibi crescentibus. Et salva etiam capelle Sancti Iacobi, constructe in ecclesia Sancti Martini de Aviano, tascha quam in aliqua parte inferiori dicte vinee et terre recipit, prout terminatum est et termini sunt ibi positi et fixi. Et fuit firmatum pro dominio per dominum ffratem Simonem Dei gratia abbatem Serratexensem, condam. Quod fuit actum die et anno ac loco predictis, presentibus testibus Petro dez Padro et Petro Fornerii.

Eadem die, comparuit Arnaldus[15] Ramat, parrochie de Aviano, qui dixit, asseruit et conffessus fuit et iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus ipsius corporaliter tacta quod ipse possidet ac tenet, in parrochia de Aviano, quoddam trocium vinee et terre sub

dominio et alodio ac taschali dicti monasterii, prout affrontatur[16] ex una parte cum honore Petri Pila, ex alia parte in vinea Iacobi de Bretonibus, et in vin<e>a d'en Bach. Quod fuit actum die et anno et loco proxime dictis, presentibus testibus Petro de Podio et Petro Fornerii, super proxime dictis.

Eadem die, Bernardus Roig, oriundus parrochie de Avianus, alias Bernardus Radon, parrochie de Serratexio, dixit et conffessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta quod ipse tenet et possidet, in dicta parrochia, unum trocium vinee et terre de pertinenciis mansi de Sent Andreu,[17] sub dominio et taschali monasterii Serratexensis, prout affrontatur cum honore dicti Bernardi Rubei, ex empcione per Petrum Rubei facta a Petro de Sancto Andrea, dicte parrochie, precio quinquaginta solidos Barchinonenses. Et fuit firmatum pro dominio per ffratrem Bernardum, Dei gratia abbatem Serratexensem, salvo iure et dominio ac taschali dicti monasterii prout constat per publicum instrumentum confectum quinto kalendas novembris anno domini Mº CCCº XXXº sexto, auctoritate Bernardi de Pontibus, rectoris ecclesie Sancti Martini de Aviano, quondam. Idem dixit, asseruit et confessus fuit per idem iuramentum quod ipse tenet et possidet, in dicta parrochia, quoddam trocium vinee et terre, sub dominio et alodio ac taschali dicti monasterii, prout affrontatur cum honore mansi de Sent Andreu et in suo honore, ex empcione facta de eo a Petro d'Olers, dicte parrochie, quondam, per Petrum de Podiolo de Sancto Quintino, prout constat per publicum instrumentum confectum idus decembris, anno domini Mº CCCº quarto, auctoritate Bernardi de Pontibus, condam, notarii Berge, precio CCX solidos Barchinonenses, salvo iure et dominio et taschali dicti monasterii in omnibus et per omnia. Et fuit firmatum pro dominio per ffratrem Berengarium, Dei gratia abbatem Serratexensem, condam. Item dixit et confessus fuit ac per idem iuramentum asseruit quod ipse tenet et possidet, in predicta parrochia, quoddam trocium vinee ac comelarium vocatum Comalar de la Vinya de Sent Andreu, sub dominio et alodio ac taschali dicti monasterii, ex empcione per Petrum Rubei, condam, facta a Petro de Sent Andreu, dicte parrochie, prout constat per publicum instrumentum confactum IIIIº idus marcii, anno Domini Mº CCCº XLº primo, auctoritate Petri Laverna, rectoris ecclesie Sancti Martini de Aviano, quondam. Et fuit firmatum, pro dominio, per fratrem Matheum, abbatem dicti monasterii Serratexensis, et fuit precium dicte emptionis XIIII solidos Barchinonenses. Quod fuit actum, in dicta parrochia, die

et anno predictis, presentibus testibus Guillelmo de Sancto Salvatore de Torneula et Petro Ramat de Aviano. Item dixit et conffessus fuit, ex alia parte, per ipsum iuramentum quod ipse facit, anno quolibet, in festo Natalis Domini, dicto monasterio, per sua mansoveria vocata masada d'en Roig,[18] dicte parrochie, duo parii gallinarum scilicet domino abbati unum par et aliud preceptori dicti monasterii. Quod fuit actum in dicta parrochia, die et anno predictis, presentibus testibus supradictis. //[19]

Eadem die, Iacobus de Guarans, parrochie de Aviano, dixit et confessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta quod ipse tenet et possidet, in dicta parrochia, quoddam trocium vinee et terre sub dominio et taschali dicti monasterii Serratexensis, ex emptione per ipsum facta a Petro Vila, ville Berge, prout affrontatur cum honore Iohannis za Pila precio quinquaginta solidos Barchinonenses, prout constat per publicum instrumentum confectum XXVII[a] die decembris, anno a nativitate Domini M[o] CCC[o] XXX[o] quinto, auctoritate discreti Anthonii de Bretonibus, rectoris ecclesie Sancti Martini de Aviano. Et fuit firmatum, pro dominio, per ffratrem Berengarii, Dei gratia abbatem Serratexensem. Quod fuit actum, in parrochia de Aviano, die et anno predictis, presentibus testibus supradictis.

Decima die menssis novembris anno predicto, Petrus Belloch, sartor ville Berge, dixit et conffessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, quod ipse habet, tenet et possidet, in parrochia de Aviano, ad locum vocatum Sobrestrada, tres fexias vinee et terre et unam capciatam que tenentur sub dominio et alodio monasterii Serratexensis, et fuerunt de pertinenciis mansi de Sobrestrada, ex empcione per B<e>rtholomeum de Belloch, colonum ville Berge, patrem suum, facta a Petro Gareta, paratore filio Guillelmi Garreta, ville Berge, manumissore ultimi testamenti Elicsendis, uxoris condam Bertholomei Rossinyoll, ville Berge, precio sex libr. Barchn., prout constat per publicum instrumentum, confactum XVII[o] kalendas octobris, anno Domini M[o] CCC[o] quinquagesimo, auctoritate Petri Zabaterii, auctoritate regia publici notarii per totam Cathaloniam, salvo iure et dominio dicti monasterii Serratexensis. Et salvis duodecim denariis censualibus annuatim qui faciunt pro predictis que sibi vendidit dicto manso de Sobrestrada in adiutorium census quem facit dicto monasterio. Et fuit firmatum, pro dominio, per ffratrem Simonem, Dei gratia quondam abbatem dicti monasterii. Salvo iure et dominio dicti monasterii in omnibus et per omnia. Quod fuit ut supra, presentibus testibus supradictis.

Et die decima mensis aprilis, anno predicto, comparuit Iohannes de Torrentbo, filius Berengarii de Torrentbo, parrochie Sancti Martini de Aviano,[20] qui dixit et conffessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, quod ipse emit a Iacobo de Bretonibus, parrochie predicte, unum trocium terre et vinee et heremi ibi contigui, quod est in dicta parrochia, prout affrontatur, ex una parte, cum itinere quo itur de Serrateix versus Bergam et cum Rippa Grossa, et cum aqua de Anavell, sub dominio et alodio monasterii Sancte Marie Serratexensis, precio centum quatuor solidos et sex denarios prout constat per publicum instrumentum confactum Xª VIIIª die mensis ianuarii, anno a nativitate Domini Mº CCCº XCº quarto, auctoritate discreti Anthonii de Bretonibus, rectoris ecclesie Sancti Martini de Aviano et notarii publici eiusdem. Et fuit firmatum pro dominio per Petrum Fornerii, procuratorem generalem honorabilis abbatis, salvo iure et dominio dicti monasterii et tascha expletorum que ibi Deus dederit anno quolibet. Et nichil aliud ut dixit facit pro predictis dicto monasterio. Que acta fuerunt ut super, presentibus testibus Raymundo de Sancta Maria et Berengario de Torrentbo et pluribus aliis.

Anno a nativitate Domini millessimo quadringentesimo secundo, tercia die mensis aprilis, Guillelmus de Coma Posada, termini Vallis Lurdi infferioris, qui emit quoddam trocium vinee et terre Bonanati za Vola, condam, ville Berge, et fuit Bernardi sagionis, condam, dicte ville, quod est in parrochia Sancti Martini de Aviano, sub dominio in maiori parte domini regis et in aliqua parte sub dominio et alodio monasterii Sancte Marie Serratexensis et taschali ipsius monasterii, precio quinquaginta quinque libras Barchinonenses. Que pars que tenetur pro dicto monasterio fuit extimata valere, per Petrum de Arulis et Guillelmum de Padrinyano, ville Berge, ad hec destinatos per venerabiles consules et universitatem dicte ville et deputatos, decem libras Barchinonenses. Et totum residuum, quod tenetur pro domino rege, quadraginta quinque llrs. Id circo, dictus Guillelmus de Comaposada conffessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta se tenere et possidere dictam partem dicte vinee et terre extimatam valere pro dicto monasterio et taschali decem llrs. Bar., prout terminatum est et termini sunt ibi positi et fixi. Quod fuit actum in parrochia de Aviano, Urgellensis diocesis, die et anno predictis, presentibus testibus Arnaldo Perpiniani, Geraldo d'Anguera, Petro d'Arles et Guillelmo de Padrinyano, ville Berge.

Sig+num mei Guillelmi Scuderii, habitatoris ville Berge, auctoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam, qui hoc capibreum iuratum in tribus trocis pergamentis iunctis et sutis cum quadam lenca pergamenea presens interfui et hec scribi feci. <*S'esmenten les línies escrites que conté cadascun dels pergamins i les paraules del començament i del final de cadascun d'ells. El primer té noranta-set línies, el segon cent-set i en el tercer hi ha trenta-quatre línies. També s'esmenten les esmenes que hom hi ha hagut de fer*>.

Noverint universi quod die messe et anno infrascriptis, Laurencius Lena, colonus ville Berge, comparuit, dixit et conffessus fuit ac iuravit ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, quod ipse tenet et possidet, in parrochia Sancti Martini de Aviano, quoddam trocium vinee et terre, sub dominio et alodio monasterii Serratexensis, ex emtione per ipsum facta a Petro Martini ville Berge. Et quod facit et facere debet anno quolibet dicto monasterio, pro censu, quinque solidos Barchinonenses et est in loco vocato a Puig Sech e Costa la Creu del dit Puig. Que acta fuerunt, in dicta parrochia de Aviano, die tercia menssis aprilis, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo secundo, presentibus testibus Bernardo Cortina et Pericono de Cascalls.

Sig+num mei Guillelmi Scuderii, habitatoris ville Berge, actoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam, qui premissis [...] et hec scripsi et clausi.

Noverint universi quod Petrus Ramat, de secraria Sancti Martini de Aviano, confessus fuit et recognovit per iuramentum ad sancta Dei quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, quod ipse tenet et possidet in dicta parrochia, sub dominio et alodio dicti monasterii Serratexensis et tascali, quoddam trocium terre prout affrontatur in honore Raimundi de Santa Maria et in honore d'en Guarans et in honore Petri de Cerchs et in camino missaderio quo itur a Calvinza. Que acta fuerunt die vicesima octava die mensis aprilis, anno a nativitate Domini M° CCCC° tercio,[21] presentibus testibus Petro Fornerii, Galcerando [...]neris et pluribus aliis.

Sig+num mei Guillelmi Scuderii, habitatoris ville Berge, actoritate regia notarii publici per totam Cathaloniam, qui <...> hec scribi feci et clausi.

1. *Quasi il·legible. Aquesta data es pot confirmar si ens fixem en la data de la signatura de Guillem Escuder, que trobem al final del document.* 2. *Hem accentuat aquest text escrit en català, d'acord amb la normativa actual.* 3. *Al marge, escrit posteriorment:* Sobrestada. 4. *Lectura molt difícil.* 5. *Al marge:* lo mas de la

Coma. 6. *Al marge:* Casa Saura. 7. *Al marge:* lo mas de Ollers. *8. Final del primer pergamí, cosit amb dos pergamins més.* 9. *Al marge:* lo mas de la Coloma. 10. *Al marge:* lo mas de la Pallerols. 11. *Al marge:* lo mas de Vilamarí. 12. *Amb correcció.* 13. *Segurament havia de dir ville Berge.* 14. *Al marge:* lo mas enomenat de Gilaberts. 15. *Arnaldus fou raspat.* 16. *Les dues darreres paraules foren raspades i escrites de bell nou.* 17. *Al marge:* Terres d'en Roig. 18. *Al marge:* la masoveria d'en Roig. 19. *Final del segon pergamí i començament del tercer.* 20. *Al marge:* Joan de Torrentbò. 21. *Lectura dubtosa. Amb una taca.*

393

1398

Reducció del cens que grava una terra. *Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, redueix a Bartomeu de Coma, del mas Vilamerí d'Avià, el cens que ha de lliurar per un tros de terra i de vinya de l'esmentat mas. Bartomeu deixa d'haver de donar la tasca, encara que, segurament, en compensació, degué passar a pagar un cens fix.*

[A]. Original perdut. Número CLXXII.
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 76 (fol. 38v).

Relaxació de taschas feta fer per lo abat Berenguer y monestir a Barthomeu de Cunba, per un tros de viña y terra del mas Vilamarí de Avià. Any 1398. CLXXII.

394[1]

1399, juny, 22

Reconeixement d'ésser home del cambrer. *Francesc, fill de Valentí de Vilanova, del terme del castell de Viver, casat amb la pubilla del mas de Cerdans, de l'esmentat terme, reconeix, per aquest fet, ésser home propi, quiti, soliu, natural, adscrit a la gleva i amasat de Pere de Santmartí, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (19 × 23,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca. Al verso: "Homenatge de Cerdans".

Sit omnibus notum quod ego Ffranciscus, ffilius Valentini de Vilanova, termini castri de Viver, qui uxorem duxi in manso de Cerdans dicti termini, ex certa sciencia, per me et omnem prolem meam nasciturum <...> confiteor et recognosco vobis religiosi ffratri Iohanni Planes, monacho monasterii Sancte Marie de Serratexio et procuratori venerabilis et religiosi ffratris Petri de Sancto Martino,

camerarii dicti monasterii, quem dictum camerarium <...> eligo atque facio in dominum meum proprium et naturalem, racione et occasione dicti mansi de Cerdans, unde convenio et promito vobis <...> bona fide et firma stipulacione, obedire et respondere vobis <...> in omnibus et per omnia, prout quilibet homo proprius, quitius, solidus, naturalis et gleba strictus et amansatus suo domino proprio vero et naturalis debet et obedire tenet, tam de iure quam secundum usaticos Barchinone et Constituciones et Consuetudines Catalonie <...>.

Actum est hoc vicesima secunda die iunii, anno a nativitati Domini millesimo trecentesimo nonagesimo nono.

Sig+num Francisci, predicti, qui predicta laudo et firmo atque iuro et homagium ut predicitur facio. Testes huius rey sunt: Velentinus de Vilanova, dicti termini de Viver, et Petrus de la Rovira, termini castri de Serratexio.

Sig+num mei Andree de Casamiyana, presbiteri et notarii publici Serratexensis auctoritate venerabilis ffratris Bernardi Mercerii, sacriste monasterii Sancte Marie de Serratexio, qui predicta scripsi <...> et clausi.

1. *A l'Arxiu Diocesà de Solsona, entre els documents de l'abadia de Serrateix, es conserva un fragment de pergamí (ara fa 12 × 26 cm), gairebé il·legible, que podem suposar que es va fer al segle XIV. És tacat i ennegrit. Ni tan sols és possible de fer-ne un regest. Hi hem pogut llegir amb dificultat l'esment de quinze sous del monjo precentor,* ad opus unius obitus*. No hem cregut necessari que calgui donar-li un número en aquest diplomatari.*

395

c. 1400

Llevador. *Inventari dels censos i serveis personals que s'havien de lliurar o prestar al monestir de Santa Maria de Serrateix pels masos i terres d'aquesta abadia situats als termes parroquials de Serrateix i de Viver.*

A.* ADS. Documents de Santa Maria de Serrateix. Plec de capbreus número 3a. Original.[1]

En aquest document, escrit en català, hem normalitzat l'accentuació, els apòstrofs i els punts volats, d'acord amb les normes de transcripció de documents catalans medievals.

Lo mas d'en Cervera de Navel dóna delma, promeya e tasca al monestir de tots fruyts levans en les terres que lo mas ha deçà la riera, en lo terme de [...]. E d'aquela plana apelada de

Muntmayor dóna al monestir delme. Item ha lo mas algunes terres en la parròquia de Navel, de les quals no dóna part [a]l monestir, més són sots senyoria sua. Excep[tat u]n troç de terra apelat Pla de Ínsula, la [qual és] del mas de Siccarts; d'aquela dóna al monestir [...]a. Item d'aquel obach qui és deçà la riera no dó[na a]l monestir sinó delme e promeya. [Dóna] al monestir per alberga, a Nadal, VI sol.[2] Item fa [de] sens, en la dita festa, la un an V diners[3] e mayla[4] e en [al]tre, V diners. Item fa, en lo mes de mayg, XVI [diner]s, e un an part altre, en lo dit mes, una [o]veyla; en aquesta meten sua part los mases [d'e]n Calabuyg e d'en Claranès, si·n tenen. Item fa per alberga de batle VIII diners e aratge. Item fa I pu<n>yera de froment a mesura de Serratex. Item dóna delme de fromatges, de lana, de pols, d'ous, de porcels, de cabrits, e cuxa e mig pits de bou, etcètera.

Lo mas de Calabuyg dóna al monestir, de totes les sues teres, delme, promeya e tascha de tots fruyts. Item fa, en festa de Nadal, per alberga, IIII sol., en temps de messes, I[a] pu<n>yera rasa de forment a mesura de Serratex. Item fa, el mes de mayg, × diners. Ite[m], per alberga de batle, V diners, malla, aratge. Item dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, etcètera. Item cuxa, mig pits de bou.

Lo mas d'en Clarenès dóna, de les teres que ha deçà la riera, en lo terme de Serratex, delme, promeya, tascha; d'aqueles que ha en la paròquia de Navel, dóna al monestir delma, tascha, exceptat d'un troç que ha en la Plana de Montmayor, del qual no dóna al monestir sinó delme. Item dóna, en la festa de Nadal, de sens, II sol., II sol. per alberga; en lo mes de mayg, V diners, malla; en messes, la terça part d'una pu<n>yera de froment. Item fa, en la festa de Nadal, II liures d'oli, II galines, miya. Item dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, de pols, de porcels, etcètera; cuxa, mig pits de bou, etcètera.

Lo mas de Castelet dóna delme, promeya de tots fruyts.[5] Més, d'aquela banada apelada d'en Roela dóna delma, promeya, tascha. Item fa, en la festa de Nadal, de sens, IIII sol. meys II diners. Item fa, en temps de messes, de sens, III pu<n>yeres d'ordi, tres pu<n>yeres[6] de civada, pesols, a mesura de Serratex, Item fa I[I[7] pu<n>yeres] de froment, calcades, cor[r]ens. Item fa, al batl[e], alberga, aratge. Item dóna delme de fromatges, d'ous, de pols, de cabrits, de lana, de porcels.

Lo mas de Xexalans dóna delme, promeya, ta[scha][8] de tots fruyts, exceptat d'una banada apela[da] la Gàrdia, de la qual dóna

delme, promeya. It[em] fa de sens, en la festa de Nadal, VI sol. menys II diners, per carn, I pareyl de galines, VIII lliures[9] de pa de froment. Item fa, en lo mes de mayg, V sol., IIII diners, Iª oveyla, un an part altre. Fa de Pasch[a] a Cinquagesma, VII hòmens, totes setmanes, I per cavada. Item fa, en temps de messes, XXX pu<n>yeres[10] d'ordi, XX pu<n>yeres de civada, pesols, a mesura de Serratex. Fa encara III pu<n>yeres[11] de froment, pesols, II pu<n>yeres de froment, calcades, correns. Item fa, en temps de venemes, XIII dolces de cércols. Item fa jova, batuda, femada, tragí, I feyx de payla.[12] Al batle, alberga, aratge. Dóna delma de fromatges, de lana, de cabrit, de porcels, de pols, cuxa, mig pits de bou.

Lo mas de la Rocha dóna delme, promeya e tascha[13] de tots fruyts levans en les terres. Exceptat d'una banada de tera apelada lo Soleraç, la qual fo del mas d'en Forner, de la qual dóna delme, promeya, no alre. D'una barquera que és sots lo mas del Camp, de la qual no dóna sinó delme, promeya. Item dóna, en la festa de Nadal, per carn, III sol., II diners, I pareyl de galines. Item dóna, cascun an, en lo mes de mayg, II sol., VIII, censals, e un an part altre, en lo dit mes, Iª oveyla o cabra de dues dens ab let, si en lo mas n·a. Item dóna, cascun an, en temps de messes, XVI pu<n>yeres d'ordi, XIII pu<n>yeres[14] de civada, pesols, Iª pu<n>yera, miya de forment pesol, tot a mesura de Serratex. E dues pu<n>yeres[15] de froment, calcades, correns, a la dreta mesura de Serratex. Item fa jova, batuda, femada, obra de molí, tragí. Al batle, alberga, aratge. Item dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, de porcels, de pols. Deu dar cuxa, espatle, mig pits de bou, con se ve cas. Item dóna, per la masia d'en Martí, ço és, per lo foch que·n traguen a Nadal, II sol.

Lo mas de la Cayl dóna, de tots fruyts, delme, promeya.[16] E d'alcuns troços de tera dóna delme, promeya, tascha, ço és d'un troç apelat Costa d'en Salat, affronta ab les teres del mas de Xexalans, de la Rocha; e d'altre troç apelat Camp d'en Lavayg; e d'altre troç apelat Comelar del Vi<n>yol; e d'altres troç appelat lo Puyolar; e d'altre troç apelat Costa de la Ergila, que·s té ab la honor del mas del Camp; e d'altre troç apelat Clotal de Ferriol, lo qual és entre les honós del mas del Camp, d'en Gener; e d'altre troç apelat Codinela; e d'altre troç apelat Comelar, lo qual és entre les vi<n>yes del mas del Camp. E d'aquests dóna delma, promeya e tascha. Item dóna, en la festa de Nadal, de sens, XVI diners, en l'an que dóna oveyla o cabra, XVI diners, malla. Item dóna

cascun an, en la festa de Pariçi, XVI diners. Item dóna, en lo mes de mayg, cascun an II sol., VIII diners. E cascun an, en temps de messes, × punyeres[17] d'ordi pesols, bel, rehebador, a mesura de Serratex; VI pu<n>yeres[18] de civada pesol; Iª pu<n>yera, miya pesol de froment, II pu<n>yeres[19] de froment, calcades, corrent, a la dreta mesura de Serratex; un an part altre una oveyla o cabra en lo mes de mayg. Item fa I feyx de payla. Item fa jova, batuda, femada, tragí, obra de molí. Item dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de pols, de cabrits, porcels, dóna cuxa, espatlar, mig pits, con cas se vé de bou o vaca.

Lo mas de Capdevila[20] dóna, de tots fruyts en les teres del dit mas levans, delme, promeya, tascha; exceptat que té per lo dispenser Iª banada de tera apelada Grataconils, de la qual dóna al dispenser delme, a l'abat promeya de tots fruyts, dóna al dispenser I parel de galines a Carnestoltes, XII diners, en temps de messes, III pu<n>yeres[21] de civada pesols a mesura de Cardona. Item dóna al monestir, tots ans en la festa de Nadal, per carn, XVI diners, en l'altre an XVI[22] diners, mayla; en cascun an, en lo mes de mayg, II sol., VIII diners; e un an part altre, Iª oveyla. Item dóna, cascun an, en temps de messes, × pu<n>yeres[23] d'ordi pesols, VI pu<n>yeres[24] de civada pesols, Iª pu<n>yera, miya, de froment pesol, II pu<n>yeres[25] de froment, calcades, corrent, tot a la dreta mesura de Serratex. Item fa cavada, de Pascha a Cinquagesma, totes setmanes, I dia. Ffa jova, femada, batuda, tragí, obra de molí, I fex de payla; e al batle, alberga, aratge. Item dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, de porcels, de pols, cuxa, mig pits de bou con vé cas.

Lo mas d'en [...] Viladecà[26] dóna de tots fruyts levan en la tera del dit mas delme, promeya, tascha; exceptat I troç de tera apelat de Librela, del qual no dóna sinó delme, promeya. Item té per lo dispenser Iª banada de tera apelada Bosquet, té-la a miges ab lo mas d'en Gener,[27] de la qual dóna al dispenser delme, a l'abat[28] promeya; dóna encara al dispenser, en temps de messes, Iª esmina d'ordi a mesura de Cardona, III pu<n>yeres[29] de civada, a Nadal dues galines e miya. Item dóna a l'abat, tots ans, a Nadal XVI, diners per carn, e en l'altre an, en temps de messes, II sol., VIII diners, un an part altre I oveyla ho cabra, si n·an. Item dóna, cascun an, en temps de messes, × pu<n>yeres[30] d'ordi pesols, VI pu<n>yeres[31] de civada, pesols, Iª pu<n>yera de miya[32] de froment, pesol, tot a mesura de Serratex; encara II pu<n>yeres[33] de froment, calcades, corrents, a la dreta mesura de Serratex; cascun an, en

la festa de Santa Maria del mes d'agost, I parel de pols. Item fa de la festa de Pascha entrò a Cinquagesma, totes setmanes, I hom de cavada, XIII dolces de cercles sol que n·i haya, fa jova, femada, batuda, tragí, obra de molí, I feyx de payla; al batle, alberga, aratge. Dóna delme de formatges, d'ous, de lana, de pols, de cabrits, de porcels, cuxa, mig pits de bou, etcètera.

Lo mas d'en d'en Gener dóna, de tots fruyts en les teres[34] levans, delme, promeya; exceptat d'una b[anada de] tera, la qual té per lo dispenser, apelada Bosquet, de la qual dóna al dispenser delme, a l'abat promeya; dóna encara al dispenser, en temps de meses, per la dita tera, XVIII pu<n>yeres[35] d'ordi pesols, a mesura de Cardona, a Nadal Iª galina, miya. Item té lo dit mas per lo dispenser Iª honor apelada Palcema, de la qual li dóna delme, a Nadal I pareyl de galines, a l'abat promeya. Item té per l'ofici de la sacristia I troç de tera apelat Ferriol, la Comela, de les quals dóna al sacristà tascha, a l'abat delme, promeya. Item té per Arnau[36] de Conemins de Berga alcunes teres apelades Quer de Gualter, de les quals dóna al dit Arnau[37] tascha, a l'abat delme, promeya. Item dóna a l'abat, per carn, en la festa de Nadal, XV diners, en l'an que donen oveyla, XVI diners, mayla. Item dóna, en temps de messes, II pu<n>yeres de froment, calcades, correns, a la dreta mesura de Serratex. Item fa jova, batuda, femada, tragí, feyx de payla; al batle, miya alberga, aratge. Dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, de porcels, de pols, cuxa, mig pits de bou, etcètera.

Lo mas del Camp[38] dóna, dels fruyts levant en les terres, delme, promeya. Item dóna, de sens, per carn, en la festa de Nadal, XVI diners, l'an que dóna oveyla dóna XVI diners, malla. Item dóna, tots ans, en lo mes de mayg, II sol., VIII diners, un an part altre Iª oveyla o cabra. Item dóna, tots ans, en temps de messes, × pu<n>yeres[39] d'ordi, VI de civada, I pu<n>yera, miya de froment, tot pesol, II pu<n>yeres[40] de froment, calcades, correns, a la dreta mesura de Serratex. Item dóna, cascun an, en la festa de Nadal, II carns de cunils. Item fa jova, batuda, femada, tragí, I fex de payla; al batle, alberga, aratge. Item dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrit, etcètera. Item dóna cuxa, espatle, mig pits de bou, etcètera.

Lo mas de les Vives[41] dóna, de tots fruyts levans en les teres, delme, promeya, tascha. Item dóna tots ans, en la festa de Nadal, IIII galines sensals. Item fa, en lo mes de mayg, VIII diners, un

an part altre Iª oveyla o cabra, tots ans, en temps de messes, III pu<n>yeres[42] d'ordi, III pu<n>yeres de civada, pesols, a mesura de Serratex. Item dóna delme de fromatges, de lana, d'ous, de cabrits, de porcels, de pols. Item fa jova, batuda, femada, tragí, I feyx de payla, obra de molí, tragí; al batle, miya alberga, aratge, cuxa, espatlar, mig pits. Item fa, en messes, froment Iª pu<n>yera calcada [...] de Valldeperes.[43]

Lo mas de les Comes dóna de tots fruyts en les teres levans, delme, promeya, tascha, exceptat de la barquera.[44] Item dóna, en la festa de Nadal, de sens, per carn, XVIII diners; en lo mes de mayg II sol., VIII diners; un an part altre una oveyla o cabra en lo dit mes; dóna encara cascun an, en temps de messes, × pu<n>yeres[45] de froment, tot pesol, a mesura de Serratex, II pu<n>yeres de froment, calcades, correns, a la dreta mesura de Serratex. Item fa a Nadal, per la barquera, I parel de galines, fa jova, batuda, femada, obra de molí, tragí, I fex de pala, al batle alberga, aratge. Dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, de porcels, de pols, dóna cuxa, mig pits de bou cum hy ve cas.

Lo mas de Botich ces Comes[46] dóna delme, promeya, tascha de tots fruyts levans en les teres, exceptat d'aquela vi<n>ya apelada Casals, de la qual no dóna sinó delme, promeya. Item dóna, en la festa de Nadal, de sens, × diners, l'an que dóna oveyla o cabra × diners, malla. Item fa I parel de galines per aquela honor qui fo del mas d'en Forner. Item dóna, el mes de mayg, Iª oveyla o cabra, en temps de[47] messes, Iª pu<n>yera de froment, calcada, corrent, a la dreta mesura de Serratex. Item fa jova, batuda, femada, tragí, obra de molí, mig feyx de payla; al batle, miya alberga, aratge. Encara dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, porcels, pols, cuxa, mig pits de bou si cas hi ve.

Lo mas d'Oleres[48] dóna delme, promeya de tots fruyts en les teres levans, exceptat d'una coma apelada[49] del Obach, aprés la casa, dels quals no dóna sinó delme, promeya. Item fa, en messes, Iª pu<n>yera de froment, calcada, corrent. Item per la barquera del Obach III pu<n>yeres[50] de civada. Item fa, a Nadal, I pareyl de galines. Hara es a hunit ab Botichs; fa totes servituts, axí com altre mas entegre.

Lo mas d'en Matheu dóna de an Doda, de la part devès la Fàbrega, delme, promeya, miya tascha, e de tot l'alre d'en Doda, dóna tascha entegre, delme,[51] promeya; d'aquela tera apelada Serra,[52] envers la Cavera, de les vi<n>yes del dit mas; d'aquel comelar de

vi<n>ya apelada an Cemoles dóna delme, promeya; d'aquel camp comelar, qui mou de Guarines entrò an Cemoles, dóna delme, promeya, tascha; d'aquela terra apelada Argiles, axí com afronta ab lo basal d'en Forner, dóna delme, promeya, miya tascha; d'aquel troç de tera prop lo clos d'en Forner delme, promeya, tascha; del ort aytambé. Exceptat que té per l'offici de la sacristia una banada apelada Clos, axí com termena ab aquela fexa tascal del mas d'en Forner, de l'altra part ab lo clos d'en Forner, de l'altra ab aquela terra apelada Cavera, de l'altra ab Iª fexa apelada Tirabeça; I fexa a Puyg Sarriat. De les quals[53] teres dóna, a la sacristia tascha, a l'abat delme, promeya. Té encara per l'ofici de la sacristia Iª casa en lo loch apelat Puyg, per la qual li fa a Nadal Iª galina. Item dóna a l'abat de sens, a Nadal, per carn, XVI, en l'an que donen[54] ovela o cabra XVI diners, mayla; Iª galina, en temps de messes III pu<n>yeres[55] de blat, Iª d'ordi, II de civada, II pu<n>yeres[56] de froment, calcades, correns, a la dreta mesura de Seratex. Item fa jova, batuda, femada, tragí, obra de molí, fex de payla. Al batle, alberga, aratge. Dóna delme de fromatges, d'ous, de cabrit, de porcels, de lana, de pols, cuxa, spatle, mig pits, etcètera.

Lo mas d'en Forner dóna, de tots fruyts, delme, promeya, tascha; d'un camp apelat camp de Figuerola, part les dites parts, la quarta part de ço que sobre; d'una fexa prop lo Puyolar aytambé; exceptat que té per l'offici de la sacristia I troç de tera apelat Clos, altre apelat la Plana del Noguer; d'éls dóna al sacristà tascha de tots fruyts, a l'abat delme, promeya; d'una fexa apelada fexa sobre la Figuera, d'altra apelada prop la Figuera, altra apelada fexa de la Tina, d'una vi<n>ya apelada Cavera; de les teres, vi<n>yes dóna a l'offici de la sacristia, de sens, cascun an, tres lliures, miya de cera, en temps de messes II pu<n>yeres[57] d'ordi, pesols, a mesura de Seratex; dóna a l'abat delme, promeya. Item dóna a l'abat tots ans, en la festa de Nadal, III galines, miya, tres mayles; el mes de mayg tots ans VIII diners; en temps de messes, II pu<n>yeres de froment calcades, correns a la dreta mesura de Seratex. Item fa jova, femada, batuda, tragí, obra de molí, I feyx de payla; al batle, alberga, aratge. Encara dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, porcels, pols, cuxa, spatle, mig pits de bou, com se ve cas.

La masoveria apelada d'en Sols, prop Guarines, dóna al monestir, de tots fruyts, delme, promeya; d'aquela tera, vi<n>ya, que foren de la Fàbrega, dóna delme, promeya, tascha; d'aquel troç de terra que ha a Puig Sarriat delme, promeya. Item dóna, en la

festa de Nadal, II parels de galines. Item dóna delme de pols, de fromatges, d'ous, de cabrits, de porcels, de lana, cuxa, mig pits de bous, com si ve cas.

Lo mas de la Rovira[58] dóna de tots fruyts levans en les teres apelades en Sols, Caus, mas Orges, de Turno,[59] delme, promeya, tascha; de les altres teres del dit mas, dóna tascha al cabíscol sens senyoria, a l'abat delme, promeya. Item dóna, en la festa de Nadal,[60] I parel de galines de sens, II lliures de pa de froment, en temps de messes I pu<n>yera d'ordi, II de civada pesols, II pu<n>yeres[61] de froment, calcades, correns, a la dreta mesura de Seratex. Ffa jova, batuda, femada, tragí, I feyx de payla, al batle alberga, aratge, dóna delme de fromatge, delma de cabrit, porcels, de pols, etcètera, cuxa, espatle, mig pits de bou.

Lo mas d'Asemort[62] dóna de tots fruyts en les teres levans delme, promeya, tascha. Exceptat que té una vi<n>ya per l'oficii de la sacristia apela[da] vi<n>ya del Val, així com afronta d'una part amb la rasa de la Coma del monestir, en l'altra vi<n>ya apelada de la Font, ab cases contigües aquí; I ort ab altres teres aquí contigües, així com affronten ab les teres del mas d'en Forner d'una part, de totes altres ab la lauraó del monestir; Iª peça de tera apela[da] fexa d'en Forner, així com affronta ab les teres del mas de la Rovira, les quals teres se tenen per l'ofici de la sagristia; fan-li'n de sens, tots ans, VI sol., III diners, tascha dels fruyts en la dita fexa levans, en temps de messes VIII pu<n>yeres[63] d'ordi, pesols, a mesura de Seratex, I mata de vímens, pobils, blens, així com en I carta feta entre lo mas el sacristà se conté plenament. De les dites teres dóna a l'abat delme, promeya, exceptat que dóna al cabíscol tascha d'una banada de terra apelada Conemina, sens senyoria; delme, promeya a l'abat. Item dóna a l'abat cascun an, en la festa de Nadal, per carn, XVI diners, I an part altre Iª oveyla o cabre en mayg, en temps de messes Iª pu<n>yera de froment calcada, corrent, a la dreta mesura de Seratex. Item fa la jova, batuda, femada, tragí, obra de molí, I feyx de payla, al batle miya alberga, aratge. Dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, porcels, de pols, cuxa, mig pits de bou, con ve cas.

Lo mas de les Vi<n>yes[64] dóna de tots fruyts en les teres levans delme, promeya; mas d'aquela terra apelada mas d'en Rossa dóna delme, promeya, tascha, així com affronta d'una part en l'aragay de la Coma de les Viyes, puya a la olcina, Quer de Coma, puya per lo torrent dels Caus entrò en les pertinences del mas de la

Rovira, les quals pertinences són apelades ça Nou, puya per lo torrent entrò al gorch d'Oliba, torna a l'a[ra]gay que devala, decorre a la font de les Vi<n>yes; exceptat que té per l'ofici de la camereria dues banades de tera, la I és apelada Carbolins, l'altra Lobosa, de les quals dóna al camerer delma, promeya, tascha de tots fruyts, a Nadal VIII diners de sens, en temps de messes tres pu<n>yeres[65] de blat, mig ordi mig civada, a mesura de Seratex; al batle del camerer, aratge. Exceptat encara que té per lo monestir de Ripol alcunes teres apelades Coma de Ripol, de les quals dóna a Ripol tascha, a l'abat de Seratex delme, promeya. Item té per n'Arnau de Conemines de Berga Iª banada de tera apelada Sinania,[66] Solà, Closa, Caroseles, Clarà, de la Font, Lobateres, Mascaró, de les quals li dóna tascha, a l'abat delme, promeya. Item dóna a l'abat cascun an de sens, en la festa de Nadal, XVI per carn, per la dita masia de Carb[o]lins VIII diners, II galines, miya, en la dita festa, en la festa de Santa Maria d'agost I parel de pols per Casal d'Edral,[67] cascun an, en temps de messes III pu<n>yeres[68] de blat, mig ordi, mig civada, II pu<n>yeres[69] de froment calcades, correns, el mes de mayg II sol., I an part altre una oveyla o cabra. Item fa jova, batuda, femada, tragí, obra de molí, I feyx de payla; al batle, alberga, aratge. Dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, etcètera, cuxa, mig pits de bou con ve cas. Item té, per P. de Madrona,[70] Iª peceta de tera, de la qual li dóna tascha, a l'abat delme, promeya.

Lo mas de Sent Just[71] té per lo monestir de Seratex alcunes terras apelades Camp de ça Cerquosa, són en l'alou del monestir, de les quals dóna al monestir delme, promeya, tascha de tots fruyts; en temps de messes, per cascun an, de sens, per les dites terres V pu<n>yeres[72] d'ordi, pesuls, a mesura de Serat[ex], dóna encara II pu<n>yeres[73] de froment, calquades, correns, a la dreta mesura de Seratex. Item té per lo dit monestir alcunes teres apelades Camp d'Alba, que són contigües ab l'esgleya de Sent Just, de les quals dóna delme, promeya, tascha, e part açò[74] la quarta part de ço que roman. Item té per lo monestir Iª peça de tera, la qual affronta de solexent ab lo clos d'en Sent Just, axí com aquí són termes, de la qual dóna delme, promeya, tascha, part açò lo quart de tots fruyts, aratge al batle. Item té per lo camerer de Seratex Iª masia apelada Carbolins,[75] de la qual li dóna delme, promeya, tascha, en temps de messes III pu<n>yeres[76] d'ordi, pesols; al batle del camerer, aratge. Item dóna al dit camerer, de sens, a Nadal, XVI diners, per la dita masia de Carbolins. Item dóna al monestir, en la dita festa, de sens, XVI diners, per la dita masia de Carbolins.

Item dóna a l'abat de tots fruyts[77] levans en les teres de Sent Just, delme, promeya, exceptada la masia de Carbolins. Dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, porcels, pols, cuxa, mig pits de bou, si morra en l'alou del monestir.

Lo mas de Vilardeví[78] dóna delma, promeya, tascha de tots fruyts levans en les dites teres, part açò la quarta part dels fruyts levans en les teres que són contigües a les masies de Vilardeví; exceptat una banada de terra que·s té ab los dits quartals, la qual se té per lo monestir de Ripol, qui hy pren tascha, [a l'abat] de Seratex delme, promeya. Item té per Arnau[79] de Conemines de Bergua alcunes teres de les quals li dóna tascha, a l'abat delme, promeya. Item dóna a l'abat de sens, en la festa de Nadal, I parel de galines, en temps de messes II pu<n>yeres[80] de froment, calcades, correns, a la dreta mesura de Seratex. Dóna d<e>lme de fromatges, d'ous, de lana, cabrits, porcels, pols e cuxa, mig pits de bou, con ve cas.

Lo mas de Socarats[81] dóna delme, promeya, tascha de tots fruyts en les terres levans, exceptat que té per l'ofici de la camereria alcunes masoveries apelades Vilar del Alvira, Planes, de les quals dóna al dit camerer tascha de tots fruyts, a Nadal I parel de galines de sens, a Sancta Maria d'agost I parel de pols, en temps de messes III pu<n>yeres[82] pesols de blat, mig ordi mig civada, al batle del camerer alberga, aratge. Exceptat encara que té per n'Arnau de Conemines de Berga alcunes teres apelades Avenals, Camivia,[83] del angle amunt entrò al camí públich, de les quals dóna al dit Arnau tascha, a l'abat delme, promeya. Item dóna a l'abat a Nadal, de sens, VIII diners per Vilarcel, en lo mes de mayg II sol., VIII diners per lo mas de Soccarats, en lo dit mes I an part altre una oveyla o cabra, en lo temps de messes II pu<n>yeres[84] de froment calcades, corens, a la dreta mesura de Seratex. Fa jova, batuda, femada, tragí, obra de molí, I feyx de payla, al batle alberga, aratge. Dóna delme de formatges, d'ous, de lana, de cabrits, de porcels, de pols, cuxa, mig pits de bou con cas hi ve.

Lo mas de Comeles Subi\ra/nes[85] dóna delme, promeya de tots fruyts en les dites terres crexens; eres[86] del camp del Soler[87] dóna delme, promeya, tascha. Item dóna, en la festa de Nadal, de sens, III sol. me<n>ys I diner, I parel de galines, IIII lliures de pa de froment. Item fa, el mes de mayg, II sol., VIII diners, un an part altre en lo dit mas una oveyla o cabra; de la festa de Pascha tro

a Cinquagesma totes setmanes I hom per cavada, tots an XIII dolces de cérquols, si són en lo mas, tots ans, en temps de messes, XV pu<n>yeres[88] d'ordi, V pu<n>yeres[89] de civada tot pesol, I pu<n>yera, miya de froment pesol, II pu<n>yeres[90] de froment calcades, correns a la dreta mesura de Seratex; fa encara jova, batuda, femada, tragí, obra de molí, I fex de payla, al batle alberga, aratge; dóna delme de fromagges, d'ous, de lana, de cabrits, porcels, pols, cuxa, mig pits de bou.

Lo mas de Comeles Jusanes[91] dóna delme, promeya de tots fruyts crexe<n>ts en les teres. Item dóna, en la festa de Nadal, de sens, III sol. me<n>ys I diner, I pareyl de galines, IIII lliures de pa de froment, el mes de mayg II sol., VIII diners, un an part altre, en lo dit mes una oveyla o cabra; de la festa de Pascha entrò a Cinquagesma, totes setmanes, I hom de cavada, tots ans XIII dolces de cercles si n·i a, cascun an en temps de messes XV pu<n>yeres[92] d'ordi, V pu<n>yeres[93] de civada, tot pesol, una pu<n>yera, miya, de froment pesol, II pu<n>yeres[94] de froment calcades, correns, a la dreta mesura de Seratex. Ffa jova, batuda, femada, tragí, obra de molí, I feyx de payla. Al batle, alberga, aratge. Dóna delme de fromatges, d'ous, de cabrits, de porcels, de pols, cuxa, mig pits de bou con és, etcètera. Item té per Sent Pere[95] de Madrona una peça de tera, la qual a nom Puyg Moradel, d'aquela li dóna tasca.

Lo mas del Soler dóna ara de tots fruyts en les teres levans delma, promeya. Item dóna, en la festa de Nadal, de sens, per carn, XVI diners, en l'an que dóna ovela XVI, mayla,[96] el mes de mayg II sous, VIII diners, I an part altre, en lo dit mes, Iª oveyla o cabra. Fa de la festa de Pascha entrò a Cinquagesma totes setmanes I hom de cavada; fa en temps de messes V pu<n>yeres[97] d'ordi de sens, V pu<n>yeres[98] de civada, una pu<n>yera, miya de froment, tot pesol, a mesura de Serateix, II pu<n>yeres[99] de froment calcades, correns, a la dreta mesura de Seratex; dóna encara per la tascha tots ans, en messes, XVIII[100] diners. Item, en temps de venemes, XIII dolses de cerclas si n·i a; fa iova, batuda, femada, obra de molí, tragí; al batle, alberga, aratge, I feyx de payla. Dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, de porcels, de pols, cuxa, mig pits de etcètera.

La masoveria del Gramenal dóna delma, tasca, promeya de tots fruits, exceptat que aqueles teres que ha a les Guardioles, les quals foren d'en Ro[...].[101]

Viver

Lo mas d'Albesa és del monestir, dóna de tots fruyts tascha, exceptat d'una banada de tera apelada Vilarcel, que té per l'offici de la camereria, de la qual li dóna tascha; al seu batle, IIII diners per alberga, aratge; a l'abat, VIII diners de sens, la festa de Nadal, per Vilarcel. Item té per l'offici de la cambra I troç de tera apelat Vilalta, del qual li dóna tascha. Item té per lo[102] monestir de Ripul, en lo loch de Sent Pere Celou, Iª juvada de terra. Item ha lo dit mas una vi<n>ya prop Conemines en alou,[103] segons diu. Item fa a l'abat, per lo dit mas, en la festa de Nadal, XVIII ultra los VIII diners desús dits, bon parel de perdius, el mes de mayg II sol., VIII diners, un an part altre una oveyla ho cabra de II dens. E, en temps de messes, III pu<n>yeres de froment, IIII pu<n>yeres d'ordi, VIII pu<n>yeres de civada correns, pesols, a mesura de Seratex; en temps de venemes, una esmina de vi a la mesura de Cardona; al batle, alberga, aratge.

Lo mas de la Vila és del monestir. En reconpensació de les parts dóna cascun an, en la festa de Nadal, IIII sol., VIII diners, Iª galina, I pol, en lo mes de mayg II fromatges, en temps de messes XI pu<n>yeres[104] de civada, XI pu<n>yeres d'ordi corrent ab Iª calca, a mesura de Seratex, × pu<n>yeres d'ordi, XX pu<n>yeres[105] de civada pesols, correns, a mesura de Seratex, en temps de venemes I somada[106] de venema; dóna aratge. Té, per l'ofici de la sacristia del dit monestir, Iª banada de tera apelada an Entich Celer, de la qual li dóna al sacristà tascha, II liures de cera de sens, alberga ab I fàmul, sens civada; dóna aratge al seu batle. Per la perna, II moltons que solia fer a l'abat, ara[107] fa XI sol., los x pren lo cabíscol, XII diners són[108] del batle [per] redelme.

Lo mas de Cerdans és del camerer, fa a l'abat tots ans en mayg, per questa, II sol., un an part altre una oveyla ho cabra. Con l'abat demana als seus hòmens questa ho servey ho cumó[109] met-hy sa part.

Lo mas de Sent Feliu és del monestir. Dóna de tots fruyts al monestir tascha; exceptat que té per l'offici de la sacristia del dit monestir una banada de tera, per la qual li fa II parel de galines. Item dóna a l'abat tots ans, per alberga, VIII sol.; al batle, alberga, aratge.

Lo mas de les Artigues és del monestir.[110] E dóna al monestir de tots fruyts [delme], tascha; exceptat d'una barquera que ha sobre l'alberch, de la qual no dóna sinó delme; exceptat enca[ra] que té una bana[da] de tera per senyor de Viver, part lo torrent

de ces Artigues, a part de migjorn. Dóna de sens al dit monestir tots ans, en temps de messes, per lo dit mas, per la barquera I sester d'ordi, I sester de civada a mesura de Cardona. Item dóna en la festa de Nadal III sol., II diners, I parel de galines; al batle, alberga, aratge; dóna delme de fromatges, d'ous, de lana, de cabrits, de porcels, de pols, de tot ço[111] que delmes dóna.

Lo mas de Vila Ferans és del monestir. E dóna al monestir, de tots fruyts, tascha, exceptat que d'una banada de tera que és laurat, erm, axí com termes aquí són, la carta raona; no dóna sinó miya tascha, I parel de galines. Item fa tots ans per alberga a l'abat VIII sol.

La masia de Gorch Morer és del monestir de Seratex.[112] Dóna tascha, aratge, de tots fruyts, per[113] persones, foch II liures de cera censal a la festa de Santa Maria Canaler.

Los terratinents de Viver

La lauraó del castel de Viver per quisque·s laure, dóna al monestir de Seratex mig delme de tots fruyts.

Les teres de la capela de Sancta Maria de Viver donen a l'abat de Seratex mig delme de tots fruyts.

Lo mas de la Rovira de Siula[114] té per lo monestir de Seratex II troços de tera, I de vi<n>ya apelat les Tires de Santa Maria, l'altre és apelat plana de Soriguera, de les quals dóna tascha, aratge.

Lo mas dels Cabalbis[115] té I troç de tera per lo monestir de Seratex apelat Roure de Pebracer, del qual dóna tascha de tots fruyts, aratge.

Lo mas de la Codina Subirana té per lo monestir de Seratex Iª banada de terra apelada als Plans, altra apelada lo Campaç, altra apelada la [...]ayola, de les quals teres dóna tascha, aratge al dit monestir; e de sens, cascun an, en la festa de Sancta Maria de setembre, I parel de galines.

Lo mas de Codina Iusana[116] té per lo monestir de Seratex Iª banada de terra apelada Coma dels Plans, encara ne té altra apelada Bosquet. Item ne té II troços apelats [...] ço és Vi<n>ya de les Vimaneres; l'altre és apelat l'Ara<n>yer. Item ne té altra viya apelada les Mayoles; de les quals teres, vi<n>yes dóna al dit monestir tascha de tots fruyts, e de sens cascun an, en temps de messes, VI pu<n>yeres de civada pesols, a mesura de Viver; al batle VIII diners per alberga, VIII diners d'aratge.

Lo mas de Vilardel té per lo monestir de Seratex tots los closos, les terres, entorn de casa, [axí] com partex ab les honós del mas de Puyg d'Oriu, devala per lo torrent de la font de Vilardel, va al balç de l'Espluga, axí com departex ab les honós del mas de l'Estrada, puja tro a la carrera pública; dels quals closos, teres dóna tascha al dit monestir, VIII diners per alberga.

Lo mas de Conemines[117] té per lo monestir de Seratex I troç de vi<n>ya en lo loch apelat Puyg Terats, del qual dóna tascha al dit monestir.

Na Francescha de c'Estrada[118] té per lo monastir de Seratex Iª banada de tera en lo loch apelat Coma de Puyg, de la qual dóna delme, aratge.

Ramon ça Coma té I troç de tera per lo monestir[119] de Seratex, lo qual affronta de totes parts ab les honós del matex, del qual li dóna tascha, aratge.

Na Margalida dez Torrens[120] té per lo monestir de Seratex una banada de tera apelada Lavanar,[121] altra peça apelada Vi<n>ya Miyana, de les quals li don tascha, aratge.

Lo mas de Puyg Doriu[122] té per lo dit monestir de Seratex una banada de terra, de vi<n>ya apelada Vina[123] Comtessa, de la qual li dóna tascha, aratge.

Lo mas de Torrent Pregon Sobirà té per lo monestir de Seratex I troç de tera apelat Solà de la Era, del qual li dóna tascha, aratge. Item dóna d'aquela honor apelada la Costa del Bosch mig delme; fo de la lauraó del castel de Viver.

Lo mas de Torrent Pregon Iusà té per lo monestir de Seratex Iª banada de tera apelada Costa Erbosa. Item altre troç apelat Plana de la Creu; de les quals li dóna tascha, aratge. Item dóna mig delme d'un troç de tera apelat la Costa del Bosch, qui fo de la lauraó del castel de Viver.

1. *Segons la transcripció feta l'any 1982.* 2. *Hem mantingut l'abreviatura* sol, *en lloc de desenvolupar-la en* solidos *o traduir-la com a* sous. 3. *Abreujat* drs. 4. *Abreujat* M *amb una petita* a *al damunt*. 5. *Al costat de la primera línea de la capbrevació de molts masos, hi ha el nom d'una persona o d'un mas, que segurament eren la persona o el mas del qual depenia, durant el segle* XV *o* XVI, *el bé seent capbrevat. En aquest cas, sembla com si al costat hi hagués escrit* Elivere *o* Elmere, *de mal llegir.* 6. *La paraula* punyeres, *escrita sempre* puyeres, *alguna vegada és abreujada* puyes *i d'altres* puys. *En aquest darrer cas, tot i que pensem que només pot voler dir també punyeres, hem cregut que calia indicar-ho.* 7. *De fet, només hi ha un pal. N'hi podien haver hagut dos, tres o, fins i tot, quatre.* 8. *Al marge del text hi diu* Jaume Soler. 9. *Abreujat* llrs. 10. *Abreujat* puys. 11. *Abreujat* puys. 12. *Al marge, hi ha tres línies actualment il·legibles, escrites en una època més moderna*. 13. *Al marge del text hi diu* Planes. 14. *Abreujat* puys. 15. *Abreujat*

puys. 16. *Al marge del text hi diu* Castellet. 17. *Abreujat* puys. 18. *Abreujat* puys. 19. *Abreujat* puys. 20. *Al marge del text hi diu* Capdevila. Gener. 21. *Abreujat* puys. 22. *Lectura difícil*. 23. *Abreujat* puys. 24. *Abreujat* puys. 25. *Abreujat* puys. 26. *Lectura difícil*. 27. *Hi hagué una correcció; potser abans hi posava* Iener. 28. *A continuació —al final de la pàgina— hi ha tres línies afegides en una època més moderna, gairebé il·legibles*. 29. *Abreujat* puys. 30. *Abreujat* puys. 31. *Abreujat* puys. 32. *Sembla que hi manca alguna paraula*. 33. *Abreujat* puys. 34. *Al marge esquerre hi diu* Gener. 35. *Abreujat* puys. 36. *Abreujat* A. 37. *També abreujat* A. 38. *Al marge esquerra hi ha escrit* Planes. 39. *Abreujat* puys. 40. *Abreujat* puys. 41. *Al marge esquerre hi diu* Cots. 42. *Abreujat* puys. 43. *Des del darrer* Item, *la tinta és més clara. Aquest fragment degué ésser afegit posteriorment*. 44. *Els quatre darrers mots foren afegits al marge del text pel mateix escrivà de la resta de l'escrit, que se'ls havia oblidat*. 45. Abreujat puys. 46. *Al marge dret hi diu, una mica més amunt, amb relació al mas de les Comes*, Cots i, *al costat de la paraula esmentada,* té·l en Gener, *potser en una escriptura no tan moderna*. 47. *Al marge dret del text hi diu* Cots. 48. *Al marge dret hi ha diverses línies escrites en una època més moderna i que són de molt mal llegir.* 49. *Hi ha un espai en blanc a l'original*. 50. *Abreujat* puys. 51. *Hi ha un espai en blanc*. 52. *Abreujat en una* s *partida i una* a. 53. *Darrere d'aquest mot hi ha altre cop, per error, repetit* de les. 54. *Darrere de donen hi ha dues lletres esborrades*. 55. *Abreujat* puys. 56. *Abreujat* puys. 57. *Abreujat* puys. 58. *Al marge hi diu* Flotats. 59. *Lectura dubtosa.* 60. *Per error hi diu* Nal. 61. *Abreujat* puys. 62. *Al marge esquerre hi ha escrit* Flotats. 63. *Abreujat* puys. 64. *Al marge esquerre hi diu* Pere d'Illa *i dessota seu* Johan. 65. *Abreujat* puys. 66. *Lectura difícil.* 67. *Sembla que hi diu això.* 68. *Abreujat* puys. 69. *Abreujat* puys. 70. *Lectura dubtosa.* 71. *Al marge hi diu* Sen Just. 72. *Abreujat* puys. 73. *Abreujat* puys. 74. *De fet vol dir 'i a part d'això'*. 75. *Al marge esquerre hi diu* camarer. 76. *Abreujat* puys. 77. *Darrere d'aquesta paraula, hi ha unes lletres ratllades.* 78. *Al marge esquerre hi diu* San Just. 79. *Abreujat* A. 80. *Abreujat* puys. 81. *Al marge esquerre hi diu* Pere Vilajoana. 82. *Abreujat* puys. 83. *Lectura difícil.* 84. *Abreujat* puys. 85. *Al marge dret hi diu*: Pere Vilajoana. 86. *Lectura dubtosa*. 87. *Mig esborrat*. 88. *Abreujat* puys. 89. *Abreujat* puys. 90. *Abreujat* puys. 91. *Al marge esquerre*: Pere Vilajoana. 92. *Abreujat* puys. 93. *Abreujat* puys. 94. *Abreujat* puys. 95. *Abreujat* P. 96. *Abreujat, com sempre, en una* M *i una* a *al damunt*. 97. *Abreujat* puys. 98. *Abreujat* puys. 99. *Abreujat* puys. 100. *Davant d'aquestes xifres, n'hi havia d'altres que foren esborrades*. 101. *Desgraciadament, aquesta capbrevació resta tallada ací i, segurament, hi deu mancar tot un plec, és a dir quatre planes, on podrien cabre les capbrevacions de fins a uns vuit masos més*. 102. *Els dos darrers mots repetits dues vegades.* 103. *Lectura difícil.* 104. *Abreujat* puys. 105. *Abreujat* puys. 106. *Lectura difícil.* 107. *Lectura dubtosa*. 108. *Dubtós.* 109. *Lectura difícil.* 110. *Al marge esquerre del text hi ha escrit:* Té-le'l en Xixalans. 111. *Darrere de* ço *hi ha unes lletres corregides*. 112. *Al marge esquerre hi diu*: Fo de lo [...]. 113. *Lectura dubtosa*. 114. *Damunt de la* i *i de la* u *de* Siula *hi ha una titlla. Pot ésser que només faci d'accent. Cal tenir present que el nom actual és Xiula*. 115. *Al marge dret hi ha escrit*: Vilard[...]. *Pot ésser que fes referència Vilardaví?* 116. *Al marge dret del text hi diu* Villa[...]. *Podem pensar en el mateix de la nota precedent*. 117. *Al marge esquerra hi ha escrit*: Vilardell. 118. *Al marge esquerre hi ha escrit*: Vilardell. 119. *Al marge dret hi diu* San Feliu. 120. *Al marge dret hi ha escrit*: Coromina. 121. *Lectura dubtosa*. 122. *Al marge dret hi diu* Vilardell. 123. *Lectura dubtosa.*

396

1400

Compra de cens per l'abat. *Berenguer, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, compra a Guillem d'Olost i a la seva muller, Sibil·la, pel preu de dotze lliures, el dret de cobrar un cens de sis sous sobre el mas de Salvans.*

[A]. Original perdut. Al verso: "CLXXVIII".
B.* Regest: BC, PASQUAL, vol. IV, 75 (fol. 38r).

Compra de 6 sous de censos ab un alou en lo mas de Salvans, feta per lo abat Berenguer a Guillem de Olost y Sibília sa muller, en lo terme de Avià, per preu de 12 lliures. Any 1400. CLXXVIII.

397

1402, agost, 22. Sant Pere de Madrona

Reconeixement de deute. *Francesc de Cerdans* (Francischus de Cerdans)*, del terme del castell de Viver, confessa que deu a Joan Planes* (Iohannes Planas)*, monjo i cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, cinquanta lliures barceloneses. Aquesta quantitat és la suma, en primer lloc, d'un cens que deu pel mas de Cerdans. En segon lloc, del preu de dues mules, una de pèl negre i l'altra de pèl roig, que va comprar, atès que no tenia animals per treballar les terres, les vinyes i els erms del mas. I, en tercer lloc, d'una quantitat de blat* (et pro blado quem michi vendidistis tam in comedendo quam in seminando in terras dicti mansi). *Promet pagar les cinquanta lliures sense dilació en un termini establert* (viginti decem et trium dierum). *Francesc de Cerdans deixa, com a penyora, especialment* dictas mulas et omnia animalia mea minuta, que habeo in dicto manso et omnia vasa vinaria et bladaria, que in eo sunt, et superlectilia, que el cambrer pot agafar sense haver de passar per la cúria.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18,5 × 37 cm). Pergamí en bon estat de conservació, tot i tenir alguna taca.

Actum est hoc, in parrochia \Sancti Petri/ de Madrona, Urgellitenensis diocesis, vicesima secunda die mensis augusti, anno a nativitate Domini millesimo quadragintesimo secundo.

Sig+num Franciscii de Cerdans, predicti, qui hec laudo et firmo. Testes huius rey sunt: Bernardus d'Olibes et magister Guillelmus de Pereriis, sciurgitus ville Berge.

Sig+num mei Guillelmi Scuderii, habitatoris ville Berge, auctoritate regia notarii publicii per totam Cathaloniam, qui predictis interfui et hec scribi feci et clausi <...>.

398

1402, novembre, 8

Ferma d'espoli. *Joan Planes, monjo i cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix* (Iohannes Planes, monachus et camerarius), *senyor directe del mas de la Sala* (mansi de la Sala), *de la parròquia de Santa Maria de Merola* (Sancte Marie de Marola), *rep setanta sous de moneda barcelonesa de tern de Francesca* (Francisca), *filla de Guillem Selva* (Guillelmus Selva), *difunt, de la parròquia de Sant Esteve de Valldoriola* (Sancti Stephani de Valeriola). *Quan Francesca es casà en aquest mas amb Bonanat de la Rovira de la Bassa* (Bonenato de la Rovira de la Bassa), *del terme del castell de Viver, va donar i posar el mas com a dot. En aquest moment, el cambrer del monestir aprova aquest esponsalici.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (17,5 × 21 cm). Pergamí descolorit i gastat i amb alguna taca. Lectura molt difícil.

<...> Actum est hoc octava die mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo secundo.

Sig+num fratris Iohannis Planes, camerarii predicti, qui predicta laudo et firmo. Testes huius rey sunt: Guillelmus de la Muntada, dicti termini de Viver, et Anthonius Planes, scolaris.

Sig+num mei Michaelis Copi, rectoris ecclesie Sancte Marie de za Marola et notarii publici <...>.

399

1404, març, 16

Establiment nou fet pel cambrer. *Joan Planes* (Iohannes Planes), *cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, fa un nou establiment a Pere de Vilardeví* (Petrus de Vilardevi), *del terme de Serrateix. Pere de Vilardeví tenia, des de feia molt de temps,*

una masia anomenada la Grallera (la Grayera)*, de l'ofici de cambreria, i pagava el delme, la tasca i les primícies i algun cens fix. Tanmateix, la deixà inculta. Atès l'interès de l'abat Berenguer, el cambrer de Serrateix i Pere de Vilardeví pacten que cada any es conreïn dos jornals de terra* (agricultare duo migeria sive dos jornals)*. Per aquestes terres, Pere de Vilardeví ha de lliurar a Joan Planes la part dels cereals que correspongui, d'acord amb el que s'havia acordat a l'establiment. Amb tot, en lloc de pagar els censos en productes, com hom pagava abans, només havia de pagar dotze diners per Nadal.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (24 × 29,5 cm). Pergamí molt esblaïmat, sobretot a la part de dalt, esquinçat i gairebé il·legible. Al verso "7" i "Establiment de la Gragera".

<...> Quod fuit actum XVI die mensis marcii, anno a nativitate Domini Mº CCCCº IIII.

Sig+num fratris Iohannis, camerarii predicti, qui predicta laudo et firmo. Sig+num Petri de Vilardevi predicti qui predictum stabilimentum cum pactis predictis recipio, laudo et firmo. Testes huius rey sunt: Petrus de Campo et Iacobus de Vineys, dicti termini de Serratexio.

Sig+num mei Andree de Casamiyana, presbiteri et Serratexensis notarii publici, <...> ea scripsi et clausi.

400

1407, juny, 9. Puigcerdà

Reconeixement de tenir un mas de l'abat i d'ésser home seu. *Joan Soldevila* (Iohannes Soldevila) *de Soriguerola, a la Cerdanya, fill de Bernat Soldevila de Talltorta (*Bernardus Soldevila de Taltorta)*, reconeix a Pere Forner* (Petro Forner)*, que habita a la sagrera d'Avià* (in sagraria de Havia)*, procurador de l'abat del monestir de Santa Maria de Serrateix [tal com consta en un document fet el 10 de març del 1395 per Bernat Mercer, sagristà], que té un mas de l'abat al vilar de Soriguerola, anomenat d'en Mitjavila* (den Miyavila)*, amb les seves terres, cases, prats, camps, horts i closes. Joan Soldevila el va comprar a Arsèguel Pascal de la vila d'Organyà* (Arcegell Pascall ville Organiani)*, que fou de Soriguerola, en nom seu*

i com a procurador de Margarida (Margarita)*, muller seva, i filla de Guillem Pere de Sague* (Guillelmus Petri de Sagua)*, difunt, i de Sibil·la* (Sibilia)*, la seva muller. Pel fet de tenir aquest mas reconeix ésser home propi, soliu i afocat* **de l'abat,** *ell, la seva descendència i el seu fill Bernat* (Bernardus)*. S'estableix una remença de 50 sous per a Joan Soldevila i per al seu fill. Ho jura davant dels quatre evangelis i fa homenatge de boca i mans.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (26 × 36 cm). Pergamí en bon estat de conservació.

<...> Actum est hoc in Podio Ceritano, nona die iunii, anno a nativitate Domini millessimo CCCCº septimo.

Sig+num Iohannis Soldevila, predicti, qui hec laudo, firmo et iuro. Sig+num Petri Fornerii, procuratoris <...>. Testes huius rei sunt: Iacobus Bonadona de Taltorta, Franciscus Lobet, ville Berge, et Iohannes de Conomines, notarius infrascriptus.

Sig+num Iohannis de Conemines, publici ville Podii Ceritani et terre Ceritanie notarii <...>.

401

1408, agost, 6. Puigcerdà

Reconeixement de tenir un mas per l'abat i d'ésser home seu. *Guillem Pellicer* (Guillermus Pelicer)*, que fou de Saltèguel* (Sauteguell)*, la Cerdanya, fill de Pere Pellicer* (Petrus Pelicer)*, difunt, davant la petició de Pere Forner* (Petrus Fornerii)*, procurador de l'abat, habitant de la sagrera d'Avià* (in sagraria de Havia) *[segons document fet el 10 de març de 1395 per Bernat Mercer, sagristà i notari], confessa i reconeix que té un mas anomenat de n'Isern* (mansum vocatum d'en Yserni)*. Aquest mas el comprà a Jaume Carbó de Puigcerdà* (Iacobi Carbo de Podio Ceritano)*, que era hereu universal d'Iserna* (na Yserna)*, difunta, de Soriguera. És situat a Soriguera i disposa de terres, prats, camps, horts, closes, deveses i altres possessions. Resta sota el domini de l'abat del monestir de Santa Maria de Serrateix. Guillem Pellicer, alhora que reconeix que té aquest mas, també es declara home propi, soliu i afocat de l'abat de la dita abadia. S'estableix que, per poder deixar el mas, Guillem Pellicer o el seu fill [que encara ha de néixer], hauran de pagar una remença de cinquanta sous barcelonesos.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (26,5 × 48,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, tot i tenir algunes taques. Al verso: "CCCCLXXXII".

<...> Actum est hoc in Podio Ceritano, sexta die augusti, anno a nativitate Domini millessimo quadringentesimo octavo.

Sig+num Guillermi Palicer, qui hec laudo et iuro et homagium presto. Sig+num Petri Forner, procuratoris predicti, qui hec laudo nomine predicto. Testes huius rey sunt: venerabilis Anthonius Gayllard, iurisperitus, Bernardus Soler de Prats, Petrus Codina, bracerius Podii Ceritani. Et Iohannes de Conomines, notarius, qui hec recepit.

Sig+num mei Iohannes de Conomines, publici ville Podii Ceritani et terre Ceritanie notarii <...>.

402

1414, gener, 11

Reducció de cens. *Galceran, abat del monestir de Santa Maria de Serrateix, amb la resta de la comunitat, permet que Guillem de la Capçada deixi de pagar la tasca i passi a pagar un cens fix per unes costes que pertanyien al mas de la Capçada i que havien restat ermes.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (26,5 × 31 cm). Pergamí molt descolorit i tacat. Hi ha, a la part superior, algun fragment il·legible. Lletres partides a la part de dalt. Al verso: "Reducció de tasca y alguns censos de la Capsada".

<L'abat Galceran es reuneix al claustre del monestir, d'acord amb el costum en sentir la campana del cor, amb Bernat Mercer, prior i sagristà, Ramon de Vinyes, cambrer, i amb Pere de Bosc, despenser, atès que> Guiglemus de la Capçada, parrochie Sancti Michaelis de Castro Adral, tenentis et possidentis quasdam costas et terres [*de les pertinences*] mansi de la Capçada [*que, tanmateix, havia deixat de treballar*], quia sunt de magno labore et quia tenentur magnam partem \dare/, scilicet decimam et tascham dicto oficio dispenserie. [*Amb tot, Guillem de la Capçada accepta que si deixa de pagar la tasca, les treurà de l'erm*]. Afrontantur, de parte orientis, cum honoribus mansi de Capdevila et mansi d'en Giner et de Carbo[nils, et, a parte] meridiey, cum honoribus mansorum de les Lestonoses et, a parte ponentis, cum terris dicti Arnaldo et mansi de Castellet [Aubac?] et cum [...] de Teyra de la Codina,

et revertur ad iter generale quod ascendit al quer d'Ombells, et, a parte circii, cum terra de costa [rodona?] et cum cumba mansi de Capdevila, sicut sunt termini fixi inter mansum de la Capçada et mansus d'en Giner <...>. Teneamini dare nisi tantum decimam partem regenti dicti officii dispenserie dicti monasterii, in grano scilicet quod de blado non possitis cogi [...] in garba dum tamen fideliter in grano dictam partem dicto dispensario dabitis. Et quod vos et vestri pro recompensacione dicte tasque et pro censu gallinarum, bladi, roudor[1] et denariorum que omnia pro barqueriis quam iam habebatis ab antiquo et pro toto manso vestro et pro ista <...> qualibet anno, de censo, triginta solidos monete Barchinonensis de terno, inter duas soluciones, scilicet in festo natalis Domini <...> et in festo Beate Marie mensis augusti. <...>

Que fuerunt acta undecima die mensis ianuarii, anno a nativitate Domini M° CCCC° XIIII°.

Sig+num fratris Galcerandi, abbatis predicti, qui predictis consentimus et ea laudamus et firmamus. Sig+++na fratris Bernardi Mercerii, prioris et sacriste, fratris Raymundi de Vineys, camerarii, et fratris Petri de Bosco, dispenserii, monacorum predictorum, qui predicta fecimus, laudamus et firmamus. Sig+num Guiglelmi de la Capçada, predicti, qui predicta laudo et firmo. Testes huius rey sunt: discretus Petrus de la Sala, presbiter, Petrus de Asemort, termini castri de Serratexio, et Franciscus Cabatarii, scolaris loci de Gironella.

Sig+num mei Andree de Casamiyana, presbiteri et Serratexensis notarii publici <...>.

1. *És interessant l'esment del roldor, planta que es devia utilitzar per adobar les pells.*

403

1417, setembre, 26

Establiment emfitèutic i reducció de cens. *Galceran* (Galcerandus), *abat de Santa Maria de Serrateix, amb Bernat Mercer* (Bernardus Mercerii), *prior i sagristà, Pere Espluga* (Petrus Spluga), *cambrer, Pere de Bosc* (Petrus de Bosco), *despenser, Gaspar Refeix* (Gaspar Refex), *monjo, es reuneixen al claustre en sentir la campana del cor. Atès que tenen un mas anomenat "lo Riu"* (mansum vocatum lo Riu), *situat a la parròquia de*

Sant Martí de Coforb, com a alou lliure i franc, ara en desús (qui mansus est dirutus, distructus, ronegus et dispopulatus et sine ullo herede bene sunt quadraginta anni alapsi)*; atès que el venerable Guillem Ramon del Graner, de la vila de Berga* (Guiglemum Raymundi del Graner, ville Berge)*, està disposat a tenir-lo, amb un establiment emfitèutic, si només ha de pagar un cens de vint sous a l'any per Nadal, i es compromet a fer-hi cases i porxos* (ibi faceretis domos et portxos pro colligere les garbes decimi dicte parrochie de Coforp)*, decideixen concedir aquest mas en emfiteusi a l'esmentat Guillem Ramon del Graner.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (31 × 36 cm). Pergamí molt descolorit i tacat. Alguns fragments són il·legibles. Amb lletres partides a la part de dalt. Al verso: "CLXXXIII" i "Mas Riu, nº 6".

<...> Actum est vicesima sexta die mensis septembris, anno a nativitate Domini Mº quadringentesimo decimo septimo.

Sig+num fratris Galcerandi, abbatis predicti, qui predicta una cum venerabilis nostro conventu facimus, laudamus et firmamus. Sig++++na fratris Bernardi Mercerii, prioris et sacriste, fratris Petri Spluga, camerarii, fratris Petri de Bosco, dispenserii, et fratris Gaspar Refex, monacorum predictorum que predictis consentimus et ea laudamus et firmamus. Sig+num Guiglemi Raymundi del Graner predicti <...>. Testes huius rey sunt: venerabilis Petrus de Cascaylls, dicte ville Berge, Petrus de Manyonachs et Bartholomeus de Navel, minor dierum, termini castri de Serratexio.

Sig+num mei Andree de Casamiyana, presbiteri et Serratexensis notarii publici <...>.

404

1418, gener, 17

Reconeixement d'ésser dona del cambrer. *Guillemona de Cerdans reconeix a Pere Espluga, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, que per tenir el mas de Cerdans és dona de l'ofici de cambreria. S'esmenta el cens que ha de pagar.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (20,5 × 36,5 cm). Pergamí en bon estat de conservació, tot i haver-hi algunes taques i algun fragment esblaïmat. Al verso: "Camarer de Serrateix", "nº 53" i "Cerdans".

Sit omnibus notum quod ego Guigellmona, heres propriataria mansi de Cerdans, termini castri de Viver, per me et omnem

prolem meam, confiteor et recognoscho vobis venerabili fratri Petro Spluga, monacho et camerario monasterii Sancte Marie de Serrataxio, presenti domino meo <...> me esse feminam vestram propriam, quitiam, solidam et naturalem <...> et tenere pro vobis et dictis successoribus vestris dictum mansum de Cerdans meum, situm et conlocatum intus dictus terminum de Viver, in quo facio et facere debeo continuam residenciam sub dominio et alodio vestris <...> dono et dare debeo et teneor videlicet tascham. Item dono et dare debeo et teneor vobis et vestris successoribus, de censo, quolibet anno, in festo beate Marie mensis augusti, tres punyerias bladi, medium ordey et medium civate, et, in festo Natalis Domini, tres gallinas bonas et receptibiles et sexdecim denarios monete Barchinonensis de terno. Item teneo dictum mansum pro vobis et dictis successoribus, cum terciis, laudimis, emparis, faticiis, redempcionibus personarum et firmis sponsaliciorum, et cum omnibus emprivis, calonis, punicionibus et cum omnibus aliis et singulis iuribus <...>.

Actum est hoc XVII[a] die mensis ianuarii, anno a nativitate Domini M[o] CCCC[o] X[o] VIII[o].

Sig+num Guiglemona de Cerdans predicte, qui predicta laudo et firmo atque iuro. Testes huius rey sunt: Petrus de Albesa, dicti termini de Viver, et Petrus de Asamort, termini castri de Serratexio.

Sig+num mei Raymundi Cuqueti, presbiteri arendatoris ecclesie Sancti Miquaelis de Viverio et notarii publici pro discreto Bernardo de Ginebreto, rectore eiusdem ecclesie <...>.

405

1418, març, 29

Venda privada. *Pere de Santa Cília, de Sant Andreu de la Móra* (Petrus de Sancta Cilia, parrochie Sancti Andree de la Mora), *ven a Ramon Torner* (Raymundus Torner), *de l'esmentada parròquia, una sort de terra anomenada Aruc (?)* (Aruch), *per quatre florins d'Aragó* (quatuor florenos Aragonie). *S'esmenten les afrontacions* (afrontatur, de parte orientis, cum honoribus vestris dicti emptoris, de parte meridiey, cum honoribus mansi de la Sclusa, a parte ponentis, cum flumine de Hora et, a parte [...] circii, cum honoribus Hugueti de Podiolo). *Aquesta terra es troba, en aquesta parròquia, sota el domini*

del comte de Cardona. Fa d'escrivà Andreu de Casamitjana, prevere i notari de Serrateix.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (24,5 × 34 cm). Pergamí en mal estat de conservació, rebregat, tacat i gastat.

<...> Actum est hoc vicesima nona die mensis marcii, anno a nativitate Domini millessimo quadringentesimo decimo octavo.

Sig+num Petri de Sancta Cilia, predicti, qui predicta laudo et firmo atque iuro. Testes huius rey sunt: Berengarius de Miyavila, termini castri de Serratexio, et Huguetus de Podiolo, dicte parrochie de la Mora.

Sig+num mei Andree de Casamiyana, presbiteris et Serratexensis notarii publici, auctoritate venerabilis fratris Bernardi Mercerii, monachi et sacriste monasterii Sancte Marie de Serratexio, qui predictus interfui et ea scripsi cum rasis et lineatis in quarta linea et in linea testium, et clausi.

406

1421, gener, 12

Reducció de cens feta per l'abat. *Galceran, abat de Santa Maria de Serrateix* (Galcerandus Dei gratia abbas)*, d'acord amb Bernat Mercer* (Bernadus Mercerii)*, prior, Pere Espluga* (Petrus Spluga)*, cambrer, i Pere de Bosc* (Petrus de Boscho)*, despenser, es reuneixen al claustre del monestir. Decideixen reduir el cens que ha de pagar Francesc de Prat, de Gironella* (Franciscus de Prato, loci de Gironella)*, que té per l'ofici de la cambreria dues peces de terra anomenades els Abadals i les Sorts de Peraforn. Aquestes terres han restat ermes almenys durant trenta anys. Per aquest motiu, Francesc de Prat no ha de donar la tasca i ha de passar a pagar, cada any, per Tots Sants, al cambrer, tres sous de tern de Barcelona. S'esmenten les afrontacions de els Abadals* (de parte orientis, cum honore Petri Sala, hospitis dicti loci, parte meridiey, cum honore Arnaldi de Frontanya, baiuli dicti loci, et, a parte ponentis similiter et, a parte circii, cum honore Bernardi de Prato, quondam, fratris nostri). *També es mencionen les afrontacions de les Sorts de Peraforn* (a parte orientis, cum honore d'en Sent March Jusà et cum eius orto, a parte meridiey, cum honore Anthoni Casals[1] vocata la Maçotal,[2] a parte ponentis, cum manso de Pagarices et, a

parte circii, cum itinere quod recedit de ponte Sancti Marchi et vadit versus Cardonam).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (18 × 39 cm). Pergamí amb taques i enfosquit. Al verso: "Gironella. Sant March".

<...> Actum est hoc duodecima die mensis ianuarii, anno a nativitate Domini millessimo quadringentessimo vicessimo primo.

Sig+num fratris Petri Spluga, camerarii predicti, qui predictam reduccionem de consensu predictorum facio, laudo et firmo. Sig+num fratris Galcerandi abbatis <...>. Sig+num fratris Bernardi Mercerii, prioris et sacriste, et fratris Petri de Bosco, dispenserii <...>. Sig+num Francisci de Prato, predicti, qui predicta laudo et firmo. Testes huius rey sunt: Petrus de Manyenachs et Petrus dels Casals, termini castri de Serratexio.

Sig+num [...] Andree de Casamiyana, presbiterii et Serratexensis notarii <...>.

1. *Lectura dubtosa.* 2. *Lectura dubtosa.*

407

1421, març, 9

Reconeixement de tenir un mas pel cambrer. *Bernat de Bosc, de la parròquia de Serrateix, reconeix que té per Pere Espluga, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, el mas de Bosc, situat al terme de Serrateix. S'esmenten els censos que ha de pagar.*

A. ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (23 × 24 cm). Pergamí en molt mal estat de conservació, descolorit, tacat i en bona part il·legible. Al verso: "Mas Bosch" i "núm. 8".

[B]. Còpia perduda.

C.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Full de paper, escrit el segle XVIII. Ex B.

Hoc est exemptum bene et fideliter [...] sumptum a quodam publico instrumento in pergameno exarato tenoris huiusmodi:

Sit omnibus notum quod ego Bernardus de Boscho, termini castri de Serratexio, ex certa sciencia per me et omnem prolem meam, natam et nascituram, confiteor et recognosco vobis venerabili et religioso fratri Petro Spluga, monacho et camerario monasterii Beate Marie de Serratexio, tenere pro vobis et successoribus vestris camerariis dicti monasterii mansum de Boscho, situm in predictum terminum de Serratexio, in quo facio et facere teneor

continuam residentiam, cum omnibus domibus, terris, possessionibus et pertinentiis universis ubique sint. De quibus vobis et dictis vestris successoribus dono et dare teneor et debeo decimam et tascham de omnibus fructibus in dictis terris crecentibus, excepto manso sive masia vocata la Torregaça. Et pro dicto manso de Boscho facio de censu, quolibet anno, in festo Beate Marie mensis augusti, tres punerias, medium ordei et medium cibate. Et in festo Natalis Domini, quolibet anno, unum par gallinarum et duos solidos et unum pullum gallinarum. Et decimam lane et carnalagis et decem ova et octo caseos. Et in dicto manso de Bosco, dictus camerarius et sui successores debent et habere debent redemptionem hominum et mulierum. Item teneor et solvere debeo dicto camerario et suis successoribus, pro manso de Soquerrats, de censu, quolibet anno, in dicto festo Beate Marie, punerias medium ordei et medium cibate, et unum par gallinarum et unum par pullorum et octo denarios. Et predictum mansum de Bosco teneo pro vobis et vestris successoribus cum terciis, laudimiis, emparis, faticis, redemptione personarum et firmis sponsaliciarum, et cum omnibus dominiis, calonibus, punitionibus et cum omnibus aliis et = = et que pertinent et pertinere possunt et debent quoquomodo dominacioni, iurediccione = = quod etiam personalium, expressatis et non expressatis, quarum promitto, bona fide et = = sub virtute iuramenti per me inferius presenti vobis dicto camerario et vestris successoribus predicta facere = = esse bonus, fidelis et legalis ac etiam obediens, pro quibus omnibus et singulis a me observandi et complendi obligo vobis dicto camerario et dictis omnibus successoribus vestris me et omnia bona mea presentia et futura ubique sint. Renunciando quantum ad hec omni iuri, rationi et consuetudini quibus possum contra predicta facere seu venire. In super, promito per Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manu mea corporaliter tacta, predicta omnia et singula esse vera et ea observare, conplere et non in aliquo contrafacere seu venire aliquo modo seu = =.

Actum est hoc nona die mensis martii, anno a nativitate Domini millessimo quadringentessimo \vigessimo/ primo.

Sig+num [Bernardi] de Boscho, predicti, qui predicta laudo, firmo atque iuro. Testes huis rei sunt: venerabilis et religiosus fratrer Petrus de Bosco, monachus et dispensarius Beate Marie de Serratexio, et Ioannes Giner, dicti termini maior dierum.

Sig+num meum Andree de Casa Mijana, presbiteri et Serratexensis notarii publici, auctoritate venerabilis fratris Bernardi Mercerii, monachi et sacriste dicti monasterii, qui predicti interfui et ea scripsi et clausi, cum superposito in linea [...], ubi dicitur vigessimo.

408

1422, gener, 18

Donació al fill. *Guillem de la Capçada* (Guiglelmus de la Capcada) *i la seva muller Margarida* (Margarita)*, de la parròquia de Sant Miquel de Castelladral* (Sancti Michaelis de Castro Adral)*, desitjant que el seu fill Pere* (Petrus, filius noster) *es pugui casar amb Romia, filla de Jaume de l'Illa* (Jacubi de la Illa) *i de la seva muller, Maria, de la dita parròquia, i perquè tingui alguna cosa per donar a Romia, com a dot i esponsalici, i per tal que puguin tenir fills, donen i concedeixen per herència, a ell i als fills que puguin tenir, tot el mas de la Capçada, amb les cases, terres, vinyes, boscos, honors i possessions i amb totes les coses mobles de què disposen. Aquest mas forma part de la senyoria de l'ofici de despenseria del monestir de Santa Maria de Serrateix. S'acorda quines són les obligacions mútues* (et vos honoretis nos ut caros parentes et nos diligamus vos ut filium et nos simul stemus et utilitatem nostri et dicti mansi procuremus et victum et vestitum de comuni habeamus) *i el que s'esdevindrà si hi ha un enfrontament* (set si quod absit omnes in simul pacifice stare non poterimus, in tali casu retinemus dicti donatores medietatem dicti hereditamenti et de mayoritate retinemus totam illam terram quam habemus prope mansos de la Lestonosa, cum arboribus et vinea. <....> Set post mortem nostram dicta medietas revertatur heredi dicti mansi de la Capçada).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (24 × 37 cm). Pergamí amb taques i forats.

<...> Actum est hoc XVIII die mensis januarii, anno a nativitate Domini Mº CCCCº XXIIº.

Sig+num Guillelmi de la Capçada et Margarita [...], qui predicta laudamus et firmamus. XXª die mensis septembris anni predicti, dicta Margarita firmavit predictum hereditamentum, presentibus testibus discreto Petro del [...] et Petro de Asemort de Serratexio.

Testes huius rey sunt: Petrus dels Exibis et Iohannes de la Rovira, dicte parrochie.

Sig+num \Andree/ de Casamiyana, predicti et Serratexensi notarii publici <...>.

409

1422, febrer, 9

Establiment emfitèutic del sagristà. *Bernat Mercer* (Bernardus Mercerii), *sagristà del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb Galceran* (Galcerandus), *abat, Pere Espluga* (Petrus Spluga), *cambrer, Pere de Bosc* (Petrus de Bosco), *despenser, i Francesc Marunys* (Franciscus Maruyns), *tots ells monjos del monestir, estableix en emfiteusi* (stabilio et ad infitiosim dono et concedo) *a Guillem de Ricarts, de la parròquia de Sant Pere de l'Esglesiola* (Guillelmus de Ricarts, parrochie Sancti Petri de la Sgleyola), *un tros de terra que va pertànyer al mas de Tiurana* (mansi de Tiurana). *S'esmenten les afrontacions* (afrontatur de parte orientis cum honoribus d'en Teyra, a parte meridiey cum honore d'en Serra Sobirana, a parte ponentibus cum terris mansi de Cruylops, et a parte circii cum terris vocatis les Canals de Soriguera). *Per gaudir de l'ús d'aquest tros de terra ha de pagar, el dia de la Mare de Déu d'Agost, sis sous barcelonesos de tern i el delme* (decimam bene et fideliter de omnibus fructibus).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (26 × 29 cm). Pergamí enfosquit, sobretot a la banda dreta, amb alguna taca. Lletres partides a la part de baix.

<...> Actum est hoc nona die mensis februarii, anno Domini millesimo quadringentesimo vicessimo secundo.

Sig+num fratris Bernardi Mercerii, sacriste predicti, qui predicta de consensu[1] abbatis et conventus facio, laudo et firmo. Sig+num fratris Galcerandi, abbatis predicti, qui predictis consentimus et ea laudamus et firmamus. Sig+++na Petri Spluga, camerarii, fratris Petri de Bosco, dispenserii, et fratris Francisci Merunys, monacorum predictorum, qui predictis consentimus et ea laudamus et firmamus. Sig+num Guillelmi de Ricarts, predicti, qui predictum stabilimentum recipio, laudo et firmo.

Testes huius rei sunt: Guigelmo de Podio Pulcro, termini castri de Serratexio, et Franciscus de Casamiyana, scolaris.

Sig+num Andree de Casamiyana, presbiteri et Serratexensis notarii publici, auctoritate venerabilis fratris Bernardi Mercerii, monachi et sacriste dicte monasterii, qui predictis interfui et ea scripsi et clausi.

1. *Per error*: consu.

410

1429, setembre, 8. Abadia de Serrateix

Renúncia i elecció d'abat. *Galceran, fins ara abat de Santa Maria de Serrateix, atès el mal estat de salut i el fet d'ésser ben cec, renuncia al seu càrrec. Amb l'acord de tots els membres de la comunitat, fra Gabriel de Mas és elegit nou abat. L'antic, Galceran, renuncia a tots els drets que es poden derivar dels juraments d'homenatge que ha rebut mentre ha estat abat.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (28 × 28 cm). Pergamí en bon estat de conservació, tot i tenir algunes taques, alguns plecs i estar una mica desgastat.

Noverint universi quod ego frater Galcerandus olim abbas monasterii Beate Marie de Serratexio ordinis Sancti Benedicti, Urgellensis diocesis. Attendens quod me viderim prout sum in maxima senectute et decrepitate et totaliter sim orbatus et omnino carens occulorum visu. Et considerans quod racionibus supradictis effectus eram dicto monasterio inutilis. Et ideo volens prout melius dampna dicti monasterii evitare et comoda et utilitatem eiusdem inquirere. Id circo per meos procuratores de consilio conventus in posse reverendi domini episcopi tam dignitati quam et administracioni simpliciter et de facto renunciavi qua renunciacione facta unanimiter et concorditer omnes de conventu dicti \monasterii/ reverendum dominum fratrem Gabrielem de Manso in verum abbatem et pastorem dicti monasterii elegimus qui per gratiam Dei fuit confirmacionem dicte eleccionis assecutus. Attendens etiam quod vos omnes et singuli probi homines termini de Serratexio tam absentes quam presentes et ceteri omnes alii et singuli homines dicti monasterii qui michi racione dicte abbacie prestiteritis ac etiam prestarunt sacramentum et omagium tam fidelitatis quam proprietatis seu aliuscuiusque generis omagii et sacramenti prestari tenebantur michi et dicto monasterio fuistis semper boni, fideles et legales prout veris, probis et ffidelibus vassallis ac legalibus hominibus et naturalibus decet et convenit.

Et ideo, gratis [et] ex certa sciencia, cum hoc presenti publico instrumento et coram notario infrascripto et in posse ipsis notarii tamquam publice persone per omnibus et singulis personis quarum interest vel intererit aut interesse poterit legitime stipulantis et recipientis et etiam vestram infrascriptis \testibus/ et ad hec <s>pecialiter vocatis absolvo, relaxo, dimito et penitus renuncio vobis omnibus et singulis probis hominibus, tam maribus quam feminis, dicti termini de Serratexio, presentibus ac etiam absentibus, et omnibus aliis et singulis ubique existant et cuiuscumque condicionis existant ab omni omagio et sacramento tam fidelitatis quam proprietatis seu alterius cuiuscumque generis iuramenti sint seu nominari possint et ab omni fidelitate, legalitate et naturalitate que seu quibus michi tenebantur ac etiam erant scricti racione dicte abbacie Sancte Marie de Serratexio, sicut melius et utilius dici, cogitari et nominari possit ad omne comodum salvamentum et securitatem vestre bone fidelitatis et cuiuslibet vestrum. Mandans, cum hoc presenti publici instrumento vice epistole in se gerentem, omnibus et singulis probis hominibus, tam maris quam feminis cuiusvis condicionis existant dicti termini de Serratexio et omnibus aliis universis et singulis ubicunque sint qui michi nomine predicte abbacie parere et obedire tenebantur, pareant et obediant reverendo domino fratri Gabrieli, Dei gratia abbati dicti monasterii, et ipsum tanquam verum dominum, pastorem et abbatem nunc per gratiam Dei dicti monasterii Sancte Marie de Serratexio habeant et teneant prout michi et ceteris abbatibus et predecessoribus dicti monasterii actenus parebant et obediebant et parere et obedire tenebantur confferendo et prestando et dando dicto domino fratri Gabrieli, Dei gracia abbati dicti monasterii [...], tam fidelitatis quam proprietatis prout mihi nomine dicte abbacie et predecessoribus abbatibus dicti monasterii sunt assuet[...] etiam tenentur confferere, prestare et dare. Ex quibus itaque perac[...]. Ego frater Galcerandus, olim abbas, [...] hoc publicum instrumentum per dictum et infrascriptum notarium ad habendum memoriam in futurum [...] faciendum.

Quod fuit actum in claustrum monasterii Sancte Marie de Serratexio predicto, octava die mensis septembris, anno a nativitate Domini millessimo quadringentesimo vicesimo nono [...].

Testibus infrascriptis ad hec specialiter vocatis et asumptis videlicet honorabilibus Nicholao Torrent, Reymundo Noger, consiliariis ville Berge. Iohanne des Puyol, domicello, et discreto

Francischo Mas, presbitero et rectore ecclesie Sancti Martini de Aviano, et pluribus aliis.

Sig+num mei Francischi Pinosa, rectoris et notarii publici ecclesie parrochialis Sancti Michaelis de Viverio <....>.

411

1433, gener, 23. Abadia de Santa Maria de Serrateix

Venda de domini útil. *Pere d'Albesa* (Petrus de Albesa) *del mas d'Albesa* (mansi de Albesa), *de la parròquia de Sant Miquel de Viver, i Margalida* (Margalida), *la seva muller, venen a Pere del Camp* (Petro del Camp), *del mas del Camp* (mansi del Camp), *de la parròquia de Serrateix, el mas de les Vinyes* (mansum de les Vinyes), *de la parròquia de Serrateix* (meum mansum de les Vinyes, dicte parrochiae de Serratex). *L'ha de tenir per l'abat de Santa Maria de Serrateix i el seu monestir. El preu d'aquesta venda són trenta florins d'or d'Aragó* (triginta florenorum auri Aragonum).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (32 × 52 cm). Pergamí en mal estat, tacat i foradat. Al verso: "Albesa" i "De fra Gaspar. Camp a Saratex".

<...> Actum est hoc in monasterio de Serratex, vicesima tercia mensis ianuarii, anno a nativitate Domini millessimo CCCC° tricesimo tercio.

Sig+num mei Petri de Albesa, venditoris predicti, qui hec laudo, concedo et firmo. Sig+num mei Margarite, predicte, uxoris Petri de Albesa <...>. Testes huius rey sunt: frater Petrus Bosch, Tomas del Castell Sancti Miquael Castri Adralle et Miquael del G[...] Sancti Martini de Muntdarn.

Sig+num fratris Grabihel, Dei gratia abbatis Sancte Marie Serratex, qui hec laudamus et firmamus salvo iure Beate Marie et omnibus.

412

1440, novembre, 11. Santa Maria de Gaià (Bages)

Donació de bosc. *Pere Ver, prevere de la parròquia de Santa Maria de Balsareny, i Joana, muller de Ramon de l'Abellar, de la parròquia de Santa Maria de Cornet, donen a Joan de Vilagaià, de la parròquia de Santa Maria de Gaià, la meitat del bosc*

que havien comprat a Jaume de Matamala, de la parròquia de Sant Pere de Monistrol. S'esmenten les afrontacions i el cens que han de pagar al monestir de Santa Maria de Serrateix.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (33 × 37 cm). Pergamí en mal estat, amb taques, forats i algun tall.

Noverint universi quod nos Petrus Ver, presbiter, parrochie Sancte Marie de Balcereny, et Iohanna, uxor Raymundi de la Abeya, parrochie Sancti Martini de Cornet, agens in his de consensu et voluntate dicti viri mei, propter plura grata et accepta servicia que vos Iohannes de Vilagaya, parrochie Beate Marie de Gayano, <*fan una donació entre vius al dit Joan de Vilagaià*> medietatem cuiusdam nemoris quod nos titulo vendicionis inde facte per Iacobum de Matamala, parrochie Sancti Petri Monistrolli, termini castri de Gayano, michi dicto Petro Ver et Raymundo Ver, fratri meo, patrique mei dicte Iohanne et cuius ego heres sum <*tal com consta en un document fet al monestir de Serrateix, el dia 28 de maig de l'any 1425, per Francesc Pinosa, prevere i notari de Sant Miquel de Viver*>. Et affrontat dicta medietas dicti nemoris me residua medietate et cum honoribus de Puig Ventos et cum honoribus d'en Matamala. Et tenetur totum dictum nemus pro venerabili dispensario dicti monasterio de Serratexio et eius officio dispensarie et in eorum alodio qui ibi recipiunt et recipere debent, anno quolibet, perpetuo, in festo,[1] duodecim denarios Barchinonenses censuales de quibus faciatis <...> pro dicta medietate sex denarios Barchinonenses censuales, in dicto festo <...>. <*Jurat sobre els quatre Evangelis*>.

Laudo et firmo hec in parrochia Beate Marie de Gayano, undecima die mensis novembris, anno a nativitate Domini millessimo quadringentesimo quadragesimo.

Sig+num Patri Ver, sig+num Iohanne de la Abeyar Inferiori, predictorum qui hec laudamus et firmamus et iuramus. Sig+num Raymundi de la Abeyar Inferiori, viri eius predicti, qui predictis consencio eaque laudo et firmo. Sig+num Iohannis de Vilagaya, predicti, qui predictis consencio atque laudo et firmo. Testes huius rey sunt: Ffranciscus de la Abeyar Superior et Nicholaus de la Abeyar, eius filius, termini castri de Castelleto de Corneto Bagiarum.[2]

1. *Després hi ha un espai en blanc.* 2. *Manca la signatura del notari.*

413

1446, març, 25

Acta notarial d'un crim. *Francesc Marunys, sagristà de Santa Maria de Serrateix, presenta davant del notari una cèdula en què s'acusa Joan de Peguera, donzell, d'haver entrat al mas Coromines, d'haver pegat l'hereu i robat els béns que hi havia. Aquesta cèdula és escrita bàsicament en català.*

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (27 × 37 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb algunes taques. Escriptura no gaire acurada.

In Dei nomine noverint universi quod, die veneris que quasi ora vesprorum que intitulabant XXV[a] die mensis marcii, anno a nativitate Domini M° CCCC XXXX VI°, coram Petrus Castel et Thomas Castel et Iohannes Soler et Petrus Caragolas, omnes parrochiani ecclesie Beati Miquaelis Castri Edralis, de episcopatu Urgellensis ad hec vocatus et me notario infrascripto, venerabilis frater Francischus Marunys sagrista monesterii Beate Marie de Serratex, ordinis Sancti Benedicti, diocesis Urgellensis, presentavit et per me legi fecit quandam sedulam papiream honorabili Iohanni de Pagaria, domicelli, cuius series hic prima facie videbatur talis est:

Com vós honorablla en Johan de Paguera, donzell, vuy que és la festa he solepnitat de la gloriosa denunciació e encarnació del fil de Déu e de la Verga glorosa Sancta Maria, ora de anar al sant ofici divinal, siat anat e entrat en edins lo mas de les Conemines, alou fi he franch del monestir de la dita Verga beneventurada madona Sancta Maria de Saratex [...],[1] he lensant colps de mort al hereu del dit mas he prenent-lo en tant quant a vós hés estat ab més[2] complicis e aportant-se'n e trahent dal dit mas robes e argent e altres béns indegudament more predonis honore salvo in maximum dapnum, preiudicium lesionem et iniuriam magnam, usurpant, violant et dapmificant libertates iure dominico et aloetat del dit monestir. E, per tant, fra Francesch Murunys, sacrista dal dit monestir he senyor dal dit mas de las Coneminas, requer a vós en nom seu dit Iohan de Paguera que tots los béns que presos e aportats vós n'avets, inhonestament e indeguda, dins lo dit mas, tornets e tornar façats prestament en altra manera protesta contra vós he béns vostros e vostros compliciis de tots dans, massions, despeses fetes he faedores he de ingúria manifesta, la qual en nom seu e del monestir estima en

CC ll.,[3] las quals amara més aver perdudas que diminuïdas de sos béns e del monestir, que tal e sengran ingúria lo dit monestir aver sostenguda. E encara protesta de la Constitució de Taregona feta contra invasores, usurpatores et violatores rerum et [...] iurediccionum ecclesiarum he de aver remís[4] a la reginal magestat e a la sacra sua audiència ho del governador[5] et contra qua per letra dictus honorabilis Iohannis de Pagaria de dicta cedula petiit transumptum et acort quod transumptum sequenti die sunt XXVI° die dicti mensis, per me notario, fuit sibi traditum coram et expectate et transacte XXIIII[a] diebus [...] per ipsum Iohannem de Pagaria fuit additum sive responsum et tanquam requisitus in formam publicam redegi et clausi.

Testes quod hec notati et rogati ut superius nominati.

Sig+num mei Bartholomei Riu, presbiteris rectoris ecclesie Beati Martini de Nuce et regens curam animarum in ecclesia parrochiali Sancti Miquaelis Castri Edralis pro discreto Iohanne Villa, rectore et notario publico dicte ecclesie Castri Edralis, et ea que ascripssi et clausi.

1. *Curiosament, en aquest document es barregen paraules en català i paraules en llatí. Aquí hi ha quatre o cinc paraules llatines difícils d'interpretar.* 2. *Lectura molt difícil. Potser* mos? 3. *Lliures, abreujat en dues "l", partides per una titlla.* 4. *De fet* remis*, amb una titlla al damunt.* 5. *Lectura difícil.*

414

1447, setembre, 5. Barcelona

Testament. *Còpia notarial del testament d'Antoni Cases (fet el 5 de juliol de 1441) en què hi ha una deixa de quaranta-cinc lliures per al monestir de Santa Maria de Serrateix, que s'han de repartir entre l'abat, el cambrer i el despenser (o cellerer); el sagristà també rep una quantitat. S'estableix, com a condició, que tornin a viure a l'abadia vuit monjos, en lloc dels cinc que hi ha aleshores. També es decideix que, si moria el seu nét, aleshores s'havia de crear a Serrateix un col·legi de sis preveres que hi cantessin missa i hi visquessin permanentment. També estableix que unes quantitats romanents havien de servir per a la conservació de l'edifici i per a la seva il·luminació i ornamentació. Fins i tot, decideix que, si es creava un col·legi de preveres, caldria fer obres que es pagarien amb els seus diners, i caldria comprar un esclau que fes la feina, perquè no calgués que hi anés a treballar cap dona. A més, també*

s'esmenten les donacions fetes a altres familiars i amics, d'una manera especial l'herència deixada al seu nét, també anomenat Antoni Cases.

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (92 × 68 cm). Pergamí en bon estat, amb algun plec, algun forat i lleugerament gastat. Lletres fetes amb cura.

In Dei nomine. Pateat universis quod die mercurii, quinta die mensis iulii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo primo, venerabilis Anthonius Cases, civis Barchinone, constitutus personaliter in hoperatorio scribanie mei Bernardi Pi, auctoritate regia notarii publici Barchinone infrascripti, per Dei missericordiam mentis et corporis perfruens sanitate, presentibus discreto Bernardo Muntserrat, notario, Guillelmo Marti, collectore iuris lezdarium Dertuse, civibus Barchinone, et Petro Bastat scriptore, habitatore Barchinone, quos idem venerabilis Anthonius Cases pro testibus ad hec vocavit specialiter et rogavit, tradidit michi dicto Bernardo Pi, auctoritate regia notario publico Barchinone infrascripto, quoddam quaternum in septem foleis sive cartis papiri manu propria ut[1] dictus Anthonius Cases dixit Barholomei Doy, mercatoris, filii venerabilis Petri Doy, quondam, patroni navis civis dicte civitatis, de mandato et voluntate ipsius Anthonii Cases ut dixit scriptum et cum cohopertis unius folei papiri et cum quodam filo clausum et duobus sigillis ipsius venerabilis Anthonii Cases sigillatum, quos caternum et scripta in eo suum dixit et voluit, in presencia dictorum testium, esse suum testamentum seu suam ultimam voluntatem et valere iure testamenti quod seu que si non valeret iure testamenti voluit valere iure codicillorum vel alterius ultime voluntatis prout melius de iure valere poterit et tenere et de eo fieri et tradi heredibus et manumissoribus suis ac aliis quorum intersit tot originalia testamenta quot inde petierint et habere voluerint per [...] supra et infra scriptum presentibus testibus supradictis ad hec per dictum testatorem vocatis specialiter et rogatis ut superius continetur quod quidem quaternum quod est ut predicitur testamentum dicti venerabilis Anthonii Cases fuit aptum et dissigillatum post mortem dicti testatoris per me, dictum notarium, in quadam camera hospicii habitacionis dicti testatoris, quod est in dicta civitate Barchinone, prope ecclesiam Beate Marie de Pinu, ad instanciam scilicet et requisicionem honorabilium Bernardi ça Pila, Iohannis d'Aguilar, Anthonii Sala, mercatoris, civium Barchinone, et domine Eulalie, uxoris dicti testatoris, manumissorum et [exec]utorum dicti testamenti per ipsum testatorem in suis codicillis

electorum, pro sciendo sepulturam ipsius testatoris die lune quarta mensis septembris, anno a nativitate Domini millesimo CCCC quadragesimo septimo, qua die fuit michi, dicto notario, per dictos manumissores denunciatum dictum [Ant]honium Cases migrasse ab hoc seculo, in nocte proxime preterita, circa horam terciam post mediam noctem, quam sepulturam ego dictus notarius publicam dictis manumissoribus vigore dicte eorum requisicionis presentibus hiis pro testibus Anthonio Perallada, Paulo Cassa, fusterius, et Ffrancisco Flor, calsaterio, civibus dicte civitatis. De post vero die martis, quinta die dicti mensis septembris et anno predicto fuit publicatum totum dictum testamentum per me dictum notarium in dicta camera dicti hospicii dicti deffuncti, ad instanciam scilicet et in presencia dictorum manumissorum presentibus ipse publi[2] cacione testibus venerabilibus Hugono de Lobets, canonico sedis Barchinone et Ilerde, et Bernardo Cortilles, cive Barchinone, cuius testamenti tenor sic se habet:

En nom de nostro senyor Déu sia e de la humil Verge madona Sancta Maria, mara sua, gloriosa, e de tota la cort celestial, yo Anthoni Cases, ciutadà de Barchinona, considerant que la vida present trespassa com a ombra e dementre que és vista pus larga és axí com a vapor o fum qui poch dura. En mon plen seny e sana e íntegra memòria e per gràcia de Déu, sa de pensa e de cors, revocant tots altres testaments e qualsevol altres codicils per mi en lo passat fets, com jo haia aquells en totes coses per rassos e per nulles encara que y fossen posades paraules derogatòries, de les quals al present no he memòria, ara novament fas e ordon mon testament, en lo qual elegesch mos mermessors e exequidors los honorables e cars compares en Bernat ça Pila e en Johan Aguilar, ciutadans de la dita ciutat de Barchinona, lo reverend frara Gabriel des Mas, abat del monastir de madona Santa Maria de Serrateix, del bisbat d'Urgell, la honorabla madona Angelina, muller del dit honorabla en Joan Aguilar, mossèn March Vallbona, prevera benefficiat en la sgleya de la vila de Cardona, mossèn Johan Picanyes, prevera, la dona na Eulàlia, muller mia e en Nicholau Gual, cambiador de monedes. Los quals, com pus carament pusch, prech e a aquells don plen poder que si·m convedrà morir, ans que faça altre testament ells complesquen e exequesquen aquest meu testament o darrera voluntat en e per la manera que deiús se conté. E si, per ventura, tots los dits marmessors a execució de aquest present meu testament no volien o no podien entendra, vull que almenys los quatre d'aquells en absència o

deffalliment dels altres les dites coses exequescan e complesquen e exequir e complir puxen. E primerament, ans de totes coses, vull que tantost aprés òbit meu, tots deutes e iniuras a que sia tengut, encontinent, sien complidement pagats e restituhits, simplament e plana, tots diffugi excusació e contradicció a part posats pusque aquells deutes e iniurias per legítim documents o en altra manera per testimonis fidedignes e provas legítimas se mostraran per mi ésser deguts. Elegesch sepultura al meu cors en la claustra de la seu de Barchinona, ço és en lo vas on jaen tots mos fills, lo qual vas és quasi denant la capella de Sanct Gabriel [... *si en*] la dita ciutat de Barchinona me convendrà morir, [...] volent expressament que la sole[mpnit]tat de la mia sepultura se faça a disposició e coneguda dels dits marmessors. Així, en lo dia del meu òbit, facen celebrar quaranta missas e, en lo dia de la mia sepultura, trenta missas e, en lo terç dia, altres trenta missas e que en aquests dies sien distribuyts entre pobres mendicants quoranta solidos barchinonenses e entre pobres vergonyants [cent] solidos. E jaquesch a cascú dels dits marmessors per càrrech de la dita [marmessoria] cinquanta solidos. Item, jaquesch als preveras, procuradors e adminstradors de la capella de Senct Sever, màrtir, dins la dita seu de Barchinona construhida, cinquanta quatre lliures barchns. a ells pagado[res ...], per tres eguals pagas dins tres anys del dia de la mia sepul[tura] anant comtadors, ço és, per cascun any, tantost, en lo començament d'aquell any, devuyt llrs. Barchns. convertidores per ells en fer celebrar dins la dita seu cascun jorn, ordinàriament, per tots los dits tres anys, una missa per anima mia, de mon para, de ma mara, de mos fills e dels altres parents e benfaytors meus, feels defuncts. Item lex e remet a la dona na Angelina, muller d'en Pere Cantó, ciutadà de la dita ciutat, e totalment li difinesch tot aquell vincla apposat en aquellas cinquanta lliures, les quals per mi en temps de ses nosses, ab cert vincla, li foren donades, segons que per los capítols matrimonials appar, lo qual vincla vull que sia haüt per ras e per nulla, e que la dona ne puxa fer a ses pròpries voluntats e, ultra açò, li jaquesch vint llrs. les quals vull que de mos béns li sien donades, per amor de Déu, en aquesta forma, ço és que per los dits marmessors meus sien convertides en aquelles coses que a ells seran vistes ésser pus necessàries, a la dita dona. Item, jaquesch a fedrines poncelles pobres de ma parentela, en aiuda de maridar, cent llrs., de les quals vull que sien donades cinquanta llrs. en aiuda de meridar a na Caterina, fillola mia e filla del

dit en Pere Cantó e de la dita dona Angelina muller de aquell, si marit no haurà, e, si marit haurà, vull que sien distribuïdes entre aquelles fedrinas a coneguda del dessus dit ffrara Gabriel, abbat del dessús dit monastir, o dels altres mermessors, per absència o defalliment d'aquell, havents sguard a la missèria e inòpia de aquellas e on per ells serà vist ésser pus necessari. Emperò, vull que·ls sia donat en temps que hauran contractat de matrimoni, e no abans. Item, jaquesch a frara Guillem dez Pla, del orde del Carme, confessor meu, deu llrs. Barchns., pregant-lo axí carament com pusch ne sté que vulla pregar Déu a salvació e repòs de la mia anima. Item jaquesch al obra de la seu de Barchinona vint sols. Item, jaquesch a la sgleya de Madona Sancta Maria del Pi, ço és, per dret de parroquiatge, deu sols. E al bací del pobres vergonyants deu sols., e a la luminària deu sols.[3] E a la obra de la dita sgleya deu sols. Item jaquesch a la dessús dita honorabla madona n'Angelina, muller del dit honorable en Johan Aguilar, ultra la lexa dessús dita, deu llrs. Barchns. Item jaquesch a na Beneta, filla dels propdits marit e muller e muller sdebenidora den Anthoni, nét meu, cinquanta llrs., les quals vull que li sien donades graciosament aprés que haurà presa benedicció ab lo dit Anthoni nét meu, en faç de altar e lo dit matrimoni serà solempnitzat e no abans. E si, per ventura, lo dit Anthoni nét meu, ço que Déu no vulla, ans de la celebració del dit matrimoni o nostro senyor fahia a ses voluntats d'ell, e la dita Beneta sobrevivia, en aquell cas vull que de la dita lexa haia la dita besnéta tansolament la meytat, ço és vint e [cinch] llrs., de les quals faça a ses voluntats. Item com en lo monastir de Serrateix, del bisbat d'Urgell, en temps passat, stiguessen vuyt monges per loar e benehir e glorifficar nostro senyor Déu, e vuy les faccultats del dit monastir sien en tal diminució pervengudes, que no se'n puxen sostenir sinó solament sinch monges, [per] aquesta rahó, per raperar e tornar a loch lo dit nombre e per sostenir aquell, jaquesch al reverend abbat e convent del dit monastir quaranta sinch llrs. barchns., les quals vull que per mon hereu lus sien donades cascun any en dos térmens, ço és la meytat a Nadal e l'altra meytat a Sanct Johan de juny, per provisió dels tres monges que si anediran sobre los sinch qui vuy hi són. E vull que la dita quantitat, per lo dit mon hereu, sia pagada en la forma que·s segueix, ço és: al dit reverend abbat, vint llrs., e al camerer, nou lliures devuyt sols., e al dispenser, deu llrs. dos sols. Si, emperò, los dits tres monges qui·s hi anadiran seran missa cantants. E, si no eren missa cantants,

vull que mon hereu no puxa ésser stret de donar a cascun dels dessús nomenats sinó ten solament la meytat de la quantitat que·ls assigne, per los térmens dessús dits. Encara més, vull que·l dit hereu meu no puxa ésser stret ni forçat de donar les dites quantitats en la dita forma, si donchs en lo dit monastir no habitaven los dits monges, contínuament, en nombre de vuyt; ans si, en lo dit nombre, ne fallirien hun, lo dit meu hereu no sia tengut donar a cascun dels dits abbat, camarer e dispenser, sinó de tres parts, de les dites quantitats que·ls assigne tan solament les dues; e si·n hi falliran dos, solament la terça part. E si·n hi falliran tres, que no·s fos tengut de dar-los res. E les romanenst sinch llrs., a compliment de les dessús dites quaranta cinch llrs., vull que sien donades cascun any per los dits térmens a aquell qui haurà càrrech de administrar la candela de la roda qui crema denant l'altar maior de Madona Sancta Maria de la sgleya del dit monastir, per comprar cera per ço que la dita candela haia manera de poder cremar nit e dia, contínuament, denant lo preciós cors de Jhesu Christ, qui és en lo dit altar. E la demunt dita lexa, emperò, fas al dit reverend abbat e convent ab tal pacte e condició ço és que·n cascun mes de l'any sien tenguts fer un aniversari per ànima mia e de ma muller, de mon para, de ma mara, de mos fills, e de tots mos parents e benfaytors, dients la missa cascuna vegada ab gran solempnitat de Madona Sancta Maria e ab sons d'òrgens, si en lo dit monastir se trobarà algú qui·ls sàpia sonar; e aprés la missa, haien a fer absolució alta de rèquiem, exint en la claustra ab la creu, axí com és acustumat, en aquella part on jaen mon oncle ab mos fills e yo, axí mateix, hi entén a jaura, si a Déu serà plasent que·n lo dit monastir me convinga morir. Però, que·n lo die precedent del dit aniversari haien e sien tenguts dir vespres e matines de morts. E vull que, per mon hereu, sien donats, cascun any, al sacrista del dit monastir, deu sols. barchns., axí per sonar los senys en los dies dels dits aniversaris, com per sguard de las candelas que·s cremaran en les misses e proffessons que·n los dies dels dits aniversaris se celebraran. Volent, expressament, que·l dit mon hereu sia tengut e obligat de servar, tenir e complir les dites coses, axí emperò que·l dit reverend abbat e convent exequescan a la ungla ma ordinació segons dessús és posat e no en altra manera. E en cars que·l dit hereu meu recusàs de pagar les quantitats demunt dites, en la forma dessús contenguda, en tal cas, los dit reverend abbat e convent puxen convenir, requerir de strènyer, forçar e compellir lo dit mon hereu denant aquell official que

ben vist lus serà e fer tots aquells anantaments e execucions en los béns meus qui sien possibles de fer pusque per los dits reverend abbat e convent les coses demunt dites sien stades exequides e complides en e per la manera dessús contenguda. Item confés e regonech a la dona na Eulàlia, muller mia, son dot e spoli e altres drets a ella pertanyents e qui pertànyer, li puixen en e sobra [mos] béns, volent expressament que si la dita dona na Eulàlia, muller mia, pagar se volrà encontinent plenament e íntegra, sens dilació e contradicció alguna, li sien restituhits los preus dels seus censals per mi reebuts segons, de ma pròpia mà, és stat mencionat en los màrgens del translat dels capítols matrimonials, lo qual translat es conservat en la caixa dels meus encartaments, en los quals capítols son distinctament specifficats tots los dits censals que la dita muller [mia], en temps de noces,[4] me constituhí en dot inextimats e totes altres coses, a restitució de les quals, yo sia tengut e obligat, e, en special, aquellas les quals per confessió mia auctènticament se trobarà que haia rebudes sens que per aquells de mos béns altre cosa per ella no pogués ésser repetida sinó solament lo que·s [... haver] rebut. Així, emperò, que en l'acte de la dita restitució, la dita muller mia sia tenguda prestar bona e sufficient caució, en tal manera que mon hereu sia bé en segur del dret a ell [pertanyent o que] pertànyer li puxa, per rahó axí dels vincles per lo para o mara de la dita muller mia en llurs [testaments ...]. Tots los altres béns meus, mobles e inmobles, e [...] universals [...] que [sien e] on que [...][5] jaquesch an Anthoni, nét meu, fill [... Anthoni ...], fill meu e de la dona na Isabel, muller d'aquell, instituhint lo dit Anthoni, nét meu, com [hereu universal. E si per ventura] lo dit Anthoni nét meu, lo dia del meu òbit no viurà o viurà e a mi hereu no serà, per ço com no·n volrà o no u porà ésser a mi hereu [...] e aprés [...] en [pupilar] edat o aprés [...] que quant sens infants [de legal ma] trimoni procreats o ab tal infants id est liberis qui no·n vingués [que·n] a edat perfecta, ço és de vint e sinch anys, en aquests casos e en cascun d'aquests [in]stituesch al dit Anthoni nét meu a mi hereu universals, instituesch nostro senyor Déu la mia ànima e les pies causes deiús contengudes, donant plen poder e comanant mes veus als dits honorables mermessors meus que puyen demanar exhigir, haver e rebre tots e sengles béns meus e drets meus on que sien e pertànyer me puixen per qualsevol títol manera, raó o causa. E daquen apocas, fins e diffinicions, absolucions, [cessions], composicions, pactes e avinenças fer e fermar. E qualsevol uni-

versitats e singulars persones a mi obligades convenir, reconvenir [...] e requerir e contra aquellas e béns lurs requestas, axequcions e tots altres strenyiments e enantaments que per dret e justícia, segons la qualitat e natura dels contractes, fer-se puxa. E per exequir aquesta mia derrera voluntat puxen vendra a qualsevol persones tots los dits béns e drets meus en [encant] públich, en aquella manera e per aquells preus que ben vist lus serà. E daquen fer e fermar totes e sengles cartas, apocas e qualsevol cauthelas ab aquellas clàusules e provissions que·n sien necessàries e finalment fer e exercir tot aquell poder que yo haguera, si visqués. E que totas les peccunias, qui procehiran dels dits béns meus, sien convertides en compra o compres de censal o de censals o altres rendes o morabatins a ops de les pies causes deiús scrites. No és emperò ma interès que·ls censals qui en la mia heretat en aquell cas se atrobaran ja per mi en ma vida smerçats en loch [...] e segur que aquells necessàriement se haian a vendra, ans ara per lavors ho remet a dispusició dels dessús dits honorables marmessors meus. Però vull que, dequianant, los preus dels dits censals en cas de remença sien deposats en la taula assegurada per la ciutat de Barchinona o en altra loch ferm e sagur e que d'aquí no puxen ésser levats sinó per smerç fahedor en compra o compras d'altres censals, rendes o morabatins en e sobra loch e lochs ferms e segur, a for honest, elegut a conaguda del procurador de la comunitat o collegi dels [...] e dels administradors deiús scrit, entrevenint e consentint en los dits smerços lo reverend abbat del dessús dit monastir. E axí [...] que sia expressament mencionat en tots los contractes. E que totes les monedes que procehiran [dels] fruyts dels dits censals e altres rendas e morabatins, axí d'aquells qui en lo de [...] en la dita mia heredat smerçats, com d'aquells qui novellament se smerceran o·s compraran per los dit honorables mermessors meus, dels diners qui seran procehits dels béns per ells axecutats e venuts. Vull que sien deposades, [meses] e conversades en la demunt dita taula o en altra loch ferm e segur. E que sien [...] scrites als administradors de la pia causa, per n'Anthoni Cases ordonades en lo monastir de Serrateix e al procurador síndich actor e pro [...] nom del dit reverend abat convent e de la comunitat o collegi dels preveres deius scrits. No vull emperò que·l dit reverend abat, convent ne procurador lur ne enc[ara] de la comunitat o collegi dels dits preveres, per alguna via directa ne indirecta, haian auctoritat ni facultat alguna de demanar, exhegir, haver ne reebre, ne en alguna manera tocar les

peccunias, drets ne béns qui sien ni pertànyer puxen a la dita pia causa, ni a la administració d'aquella com [...] lus tolga tot poder solament haien poder e signantment lo dit reverend abat de veura e fer axiquir la dita pia causa, segons la mia voluntat e de entrevenir e consentir en los dits smerços e de hoyr, examinar, discutir e ruminar los comptes de tots aquells qui administraran la dita pia causa [...] se volrà e ben vist li serà, a fi que, per indempnitat de la dita pia causa, lo dir reverend abat soven puxa clarament veure e saber si les monedes de aquella seran ab tota leyaltat administrades regides e ben conservades. E aquesta és la mia causa final de son entreveniment e no per pus, ans si lo [...] abbat ne son convent temptaven o en alguna manera presumien ampliar lo dit poder e per alguna via abusar d'aquell contra la mia present ordinació, en tal cas, ara per lavors, li tolch lo dit poder e vull que, en lo dit cas, aquell sia atribuït al reverend abbat del monastir de Cardona e la dita pia causa [sia ...]ada en aquell monastir. E si lo reverend abbat de Cardona, axí mateix, abusava del dit poder, ço és que no seguís la dita [mia] present ordinació, en tal cas vull que·l dit poder en ell no puxe haver loch ans sia hagut per ras e per nulla[6] e, en lo dit cas, vull que la dita pia causa sia mudada en l'espital de Santa Creu de Barchinona, attribuhint lo dit poder als administradors d'aquell en e per la forma dessús dita. Item que si lo dit Anthoni, nét meu, deffallirà en la forma dessús dita, vull e ordon e en defalliment de aquell instituesch, entre les altres coses, en lo dit monastir de Serrateix, un collegi de sis preveres missa cantants per los dits honorables mermessors meus [...] lo principi elegidors, los quals dits preveres haian a fer contínua residència en lo dit monastir per invocar en aquell contínuament ab oracions devotes lo nom de nostre senyor Déu, lohant, benehint, glorificant e adorant aquell e singularment en aquellas set horas, ço és matinas, prima, tèrcia, sexta, nona, vespres e completa, per la [dita] sgleya deputades per grans misteris que nostro Senyor Déu volch obrar en aquellas sanctas horas, per fer a ell en la dita sancta sgleya sacrifficis e oblacions specialment en la missa, offerint a Déu, lo para, lo seu gloriós fill incarnat e per los fa ells christians mort e aprés resuscitat. A cascun dels quals preveres vull que cascun jorn ordinàriament sia feta la caritat deius scrita en e per la manera devall contenguda. Axí matex, vull e ordon que, feta la elecció per los dits honorables manumissors meus dels dits sis preveres, d'aquells tantost ne elegesquen dos en administradors de la dita pia causa qui procuren

deffenen, regesquen e administren aquella [per] spay de dos anys continuus e que del hun dels dits preveres administradors cascun any en la festa de madona Sancta Maria d'agost, per la comunitat o collegi dels dits preveres se faça, per les més veus, mutació e nova elecció romanent l'altre en la ditta administració tro a la fi dels dits dos anys. E així vull e ordon que la dita elecció d'equí anant se faça sens entreveniment dels dits meus mermessors. E per obviar a treballs, messions e despeses e per ço que los dits preveres administradors no haian a desenparar lo servey de Déu en lo dit monastir hara per lavors són de intenció que los dits administradors[7] degen elegir, en la dita ciutat de Barchinona, una persona àbil, fiabla e ben segura qui, en nom de procurador e actor lur, haia càrrech e plen poder de procurar, demanar, exhigir executar, haver e reebra, així en la dita ciutat com en altres parts totes e sengles quantitats de moneda a la dita pia causa pertanyent, així per pencions de censals, com per qualsevulla altra rahó e de fer e fermar àpocas, diffinicions, absolucions e altres qualsevol cauthelas necessàries, així emperò que·l dit procurador e actor sia stret ab sagrament e homenatge, e encara ab bona pena, e sia tengut dar d'açò bona saguratat que totes les[8] monedes que en ses mans pervendran, així com les rebrà sens algun entrevall tantost, éntegrament, les posarà en la demunt dita taula de la ciutat o en altra loch ferm e segur, scrivint e dreçant aquellas als administradors de la pia causa ordenada per n'Anthoni Cases, en lo monastir de Serrateix e al procurador, síndich actor e ycònom del reverend abat, covent e de la comunitat o collegi dels preveres del dit monastir segons dessus[9] és ja dit, e d'aquí no puxen ésser levades mudades ne en altra manera transportades, per los dits administradors, ne per lo procurador e actor lur, sens entreveniment e consentiment del dit síndich, procurador, actor e ycònom, lo qual lo dit reverend abat, covent e comunitat dels dits preveres per expedició dels afers deuen elegir e constituhir en la dita ciutat ab poder tan solament de aiustar, requerir, entrevenir e consentir e non en altra manera, com jo no vulla que en la dita administració haien altre poder sinó en la dita manera e per smerços fahedors en compra o compras de censal o de censals o altres rendes o morabatins, a obs de la dita pia causa e per les rahons deius scrites en la forma següent. És assaber que·ls dits administradors e procurador e actor lur, ab assentiment del dit síndich procurador, actor e ycònom, de tres en tres meses, puxen e levar e reebra de la dita taula tan solament setanta sinch llrs.

barchns., les quals, aprés les hauran reebudes, tantost porten e meten aquellas en una caxa bona e ferma e ben ferrada, la qual stiga [en algun] loch ben segur del dit monestir, en lo qual [haia tres ... artiffici]osas, de la una de les quals tinga la clau lo dit [reverend abat], de la [segona un] dels dits [administradors] e de la terça l'altra administrador. E de la qual caxa los dits administradors haian e sien tenguts dar e pagar, cascun any, als dits reverend abbat e convent les demunt dites quaranta sinch llrs. deu sols., per los térmens dessús dits e, per la forma per mi dessús posada, pusquen, façan e complesquen les coses en e per la manera que demunt per mi son ordonades. Axí matex, los dits administradors, present lo dit reverend abat, tantost en lo principi traguen deu llrs., de les quals la hun d'aquells administradors sia reebedor e aquest haia càrrech de convertir e distribuir aquellas cascun jorn, ordinàriament, en fer la caritat deius scrita al dit reverend abat, monges e preveres del dit collegi. Vull, emperò, que la caritat se [faça] al dit reverend abat e convent, ab tal condició ço és que·ls preveres del dit collegi sien acullits e participants en los òbits e altres pies causes del dit monastir e no en altra manera, e la dita caritat vull que·s faça per lo un dels dits administradors, ço és per lo reebedor e distribuydor en la forma següent. És assaber, a matines, al dit reverend abat, per caritat, dos diners e, a cascun monge de son convent, hun diner e, a cascun dels dits preveres del dit collegi, quatre diners. Item, a prima, al dit reverend abat, dos diners, a cascun monge, hun diner e, a cascun dels dits preveres, dos diners. Item, a la missa maior, al dit reverend abat, dos diners e, a cascun monge, hun diner e, a cascun dels dits preveres, quatre diners. Item, a vespres, al dit reverend abat, dos diners e, a cascun monge, hun diner e, a cascun dels dits preveres, tres diners. Item a completa, al dit reverend abat, hun diner e, a cascun dels altres, axí monges com preveres, sengles diners. E aquesta caritat vull que sia feta, cotidianament, en la forma demunt dita, si emperò lo dit reverend abat, monges e preveres e cascun d'ells hauran feta contínua residència en tots los officis que·s fan en la dita sancta sgleya, per les demunt dites set hores e on no u haguessen, no vull que·ls sia feta la dita caritat, sinó tan solament per aquellas horas e officis en que complidament hauran feta residència; si donchs, per cas de malaltia, no eren detenguts, en lo qual cas stants en lo dit monastir vull que haian la dita caritat axí complida, com si havien fet lo dit servey. Dementre, emperò, serà vist, per rahó de lur accident, ells

haver just impediment e no en altra manera. E ultra la dita caritat, a cascun prevera del dit collegi celebrant missa, vull e ordén que cascuna vegada que celebrarà, li sia feta altra caritat de dotze diners. E axí vull que·s complesque e no en altra manera per aquell administrador qui haurà càrrech de fer la dita distribució e l'altra administrador tenga lo compte en un cohern de paper scrivint e continuant en aquell cascun dia breument la quantitat en suma distribuïda per l'altre conadministrador seu translat del qual cohern stiga contínuament envers lo dit reverend abat, qui axí matex cascun dia faça scriura e continuar en lo dit seu translat la quantitat en suma en aquell dia distribuyda, a fi que en alguna manera en la dita administració frau no·s puxa cometre e que la dita pia causa en per tostemps, tant com sia possibla, sie sostenguda e ben conservada. E aquest cohern o compte vull que correga tan solament per los dits tres mesos, en la fi dels quals lo dit reverend abbat, ensemps ab un monge de son convent e ab un prevera del dit collegi, haian càrrech de hoyr, examinar, discutir e ruminar aquell. E aquest orde e pràtica vull que de qui anant, de terça en terça, se tinga e·s observa. E los dits administradors, en la fi del any, haian lur bona fi de lur administració dels dit reverend abat, convent e comunitat o collegi, als quals[10] abat e administradors vull que sien donats, en la fi de cascun any, per remuneració de lurs treballs, ço és a cascú quaranta sols. Barchinonenses, que són sis llrs. per \cascun/ any, e als procuradors e actors dessús dits qui hauran stat axí en la dita ciutat de Barchinona, com en altres parts, per procurar demanar e haver les peccunias de la dita pia causa, aprés que hauran dats e retuts lurs comptes als dits reverend abbat, covent[11] e collegi dessús dits, [...]dats e finats los dits comptes, haian en la fi de cascun any aquella remuneració que haver deuen, segons mèrits de llurs treballs a conaguda dels dits reverend abbat, covent e collegi e de les més veus d'aquells. E del romanent qui·s trobarà en la fi de cascun any, axí en la dita taula dels fruyts qui en aquella seran stats meses, com en la dita caxa, ço és d'aquellas setanta sinch llrs., les quals, de terça en terça, seran stades levades de la dita taulla e meses en aquella caxa per fer la cotidiana distribució en la forma dessús dita, vull que de tota aquella quantitat restant se reserven, en la fi de cascun any, vint llrs., les quals stiguen apartades e conservades en un sach, dins la dita caxa, e les quals per lo dit reverend abat e administradors, ab consell e delliberació del convent e collegi o de les més veus d'aquells, se [convertesquen],

ço és deu llrs. en reparació del dit monastir e altres deu llrs. en la luminària e ornaments de la sgleya d'aquell matex monastir. Item vull que a cascun prevera qui tindrà fadrí o fadrins per lur servey \e ajuda en fer lo servey/ en la sgleya, sien donats vuytana sols. en aiuda de la provisió de menjar e de beura dels dits fadrins. Pregant,[12] supplicant així lo dit reverend abbat e con convent com \los dits preveras e cascun d'ells, axí carament e affectuosa, com/ pusch ne sté que per repòs de la mia ànima e encara de les ànimas de mon para, de ma mara, de mos fills e de tots los parents e benfaytors meus faels deffuncts, vullen fer singularment dues coses. La primera que cascun mes vullen fer un anniversari dient la missa de madona Sancta Maria. E aquest anniversari vull que·s faça ultra aquell anniversari, lo qual vull que sia fet per l'abat e convent dessús dit, cascun mes, segons dessús és ja tocat; així que, cascun mes, se façan dos anniversaris dients la dita missa de madona Sancta Maria, segons dessús és ja dit. E sobre lo vas on jahen mos fills e lo meu cors jaurà, si en lo dit monastir per cas me covendrà morir, façan la absolució ab la creu e professó acostumada. E la segona que, ordinàriament, cascun dia, de matí, aprés prima, façan la dita absolució alta, sobra lo dit vas, e de vespra, aprés completa e aquesta exint de la dita completa, cascú faça per si secreta. E de tot l'als qui restarà pagada la caritat e altres càrrechs [dessús] dits, en la fi de cascun any, vull que sien fetas tres eguals pars, la una de les quals vull que romanga en la dita taula per convertir aquella en compra o compres de censos o censals e altres rendes o morabatins per los administradors, procuradors e actors demunt dits, en e per la manera dessús ja dita, per augmentar e créxer la dita pia causa, a fi que, augmentant o crexent les rebudes de aquella, lo nombre del dit collegi puxa ésser a temps sdevenidor de dotze preveres honests e de bona vida, per ço que ab mijà d'aquells la dignitat divinal sia en per tostemps exalçada, loada, benehida e glorifficada. E si, per ventura, los dits preveres o algun d'ells viuen desonestament e scandalosa e no fahien contínua residència en lo dit servey, vull que en tals casos e en cascun d'aquells, lo dit reverend abat haia auctoritat, ab delliberació emperò del convent e collegi dels altres preveres o de la més veus de aquells, de poder privar, mudar e variar e provehir d'altres preveres. Entès emperò que si algú o alguns dels dits preveres, per algun cas vigent o necessari, hauran anar en alguna part, que·n puxen fer e star absent o absents per spay d'un mes e si los [...] serà tal que necessitat fort[13] de star-hi

més pus, lo dit reverend abbat sia certifficat de la dita necessitat, puxa star per spay de dos mesos e no [pus], ans tantost passat lo dit temps, lo dit reverend abat ab la delliberació dessús dita, haian e sien tenguts fer elecció d'altres prevera o preveres de bona vida, qui façan lo dit servey e la dita elecció puxen e degen fer [... solament] per los dits cassos ans encara [...] d'aquells. Vull [...] que, en cascuna elecció que·s faça dels dits preveres, hi sien meses del [meu] linatge si se'n troben pusque sien de bona vida e de bons costums, e si no hi haurà que se'n hi me[... d'altres], segons ben vist lus serà. La segona part vull que·s convertesca, ço és cent sol. en [...] en comprar [...][14] en la Setmana Sancta, draps de lana, [burells] o blaus, per vestir [en aquella] Setmana Sancta, ço és, en lo divendres sant, tan pobres com se poran [...] hauran altre qualsevol [...] a disposició dels dessús [dits procura]dors. E tota aquesta caritat vull que·s faça en memòria d'aquella tanta clemència, pietat, misericòrdia e pura caritat que nostre senyor Déu ensenyà a humana natura, quant li tremès lo seu gloriós fill, qui per tostemps obrà, preycà e ensenyà caritat, pietat e pura missericòrdia e, finalment, per redempció de [humana] natura, volch sostenir molt cruel e ignominosa en l'abra de la vera creu. És ma intenció, emperò, que seguint lo cas d'aquesta pia causa, tantost en lo principi ans de totes \coses/, los dits honorables marmessors meus vullen e deian provehir singularment en dues coses, la primera que ab lo dit reverend abbat [e] convent vullen dar orde que·ls dits preveres puxen haver habitació o habitacions dins lo dit monastir e loch on puxen fer pastar e cuynar e fer apperellar ço que hauran necessari per la humana vida. E si, per fer e reparar les habitacions predita, s'i hauran a fer messions e despesas, [que se] fassen de mos béns,[15] tantost en lo principi ans de totes cosas. E la segona, que dels dit béns meus sia comprat un [sclau] bo e àbil a pastar, a cuynar e fer altres servituts a aquells preveras necessàries a fi que fembres per naguna occasió no haien entrevenir ne haver occasió alguna ab [ells. E] vull que de totes les demunt dites coses de present en present sia ordonada una Consueta scrita en un libra en bons pregamins, lo qual libra stiga ab bona cadena ligat en la libreria del dit monastir o en altra loch d'aquell, per memòria que aquellas se exequesquen e a la ungla se complesque[n]. E si lo dit Anthoni, nét meu, viu serà e a mi hereu serà no vull que ell ne los seus puxen detraura legítima, quarta [...], ne quarta falcídia o altra quota, quarta o dret de la dita heretat mia, ans totalment aquella sien tenguts

restituhir a les dites pies causas per mi a ell substituhides, sens retenció alguna de legíttima o detracció de quarta trobelliànica o de falcídia o d'altre cota o dret algú, la qual heretat mia e mos béns, los tudors deius scrits, si ells lavors romendran tudors o curadors, sinó lo dit nét meu, en cas que fos maior, haian a rebra ab beniffet de [inventari] ab la dita condició. Elegesch e assigna en tudor e curador al dit Anthoni, nét meu, los honorables e cars compares en Bernat ça Pila, en Johan Aguilar e la dona na Eulàlia, muller mia, e difallint lo dit Johan Aguilar, mossèn March Vallbona, prevera benificciat en la sgleya de Cardona, ab los altres d'aquells qui vius seran. Pregant-los axí carament e affectuosa com puix ne scé que·l dit Anthoni, nét meu, e los seus béns procuren, regescan, deffenen e administren e vullen instruhir aquell en bons costums, tro que sia pervengut a edat perfeta, ço és de vint e sinch anys. E ara per lavors, suplich [al] honorabla vaguer de Barchinona que en les dites tutele e cura vulla fer aquella provisió que hi sia necessària posant en aquella son decret. Vull, emperò, que la dita Eulàlia, muller mia, dementre que visca e de sa dot e altres drets pagar no·s volrà, sia dona poderosa e usuffructuària de [tots] mos béns mobles e inmobles, on que sian haüts e havedors, axí que ella reba éntegrament totes les pencions de censals e altres rendes e drets meus e qui pertànyer me puxen, per qualsevol títol, manera, raó o causa. Pregant, carament, a la dita Eulàlia, muller mia, que si lo dit Anthoni, nét [e] hereu meu, no haurà tretes de la mia heretat o de mos béns, ne haurà rebudes tres milia llrs. de les quals [en] ma vida li havia feta donació e viurà bonament e graciosa ab la dita muller mia, ella stants e vivents tots ensemps, faça e prenga a son càrrech la messió e [despesa] de la casa, tant com toca de menjar e de beura e de la provisió de dues bèsties. E ultra açò que don al dit Anthoni, nét meu, cascun any vuytanta [lliures] convertidores en calçar e vestir e altres necessitats d'ell e de sa muller. Si, emperò, lo dot que li haurà portat la dita muller sua serà in[...]at en los altres béns meus, e accumulat ab los altres censals meus. E si lo dit Anthoni, nét meu, haurà rebudes les dites tres milia llrs. e les volrà haver e rebre, e aquellas, ensemps ab lo dot,[16] volrà tenir en sa potestat e fer-na sa pròpria voluntat, en tal cas, no vull que la dita muller mia [...] streta de pendra càrrech de messió ni despessa alguna ans vull que stiga en sa libertat, ço és que fassa segons ben vist [ne serà] e no més anant. Vull e expressament man al dit Anthoni, nét meu, les coses següents. Primerament,

que stiga a tota ordinació e disposició, regiment obediència e correció dels damunt dits tudors e curadors seus, o de dos d'ells. Segonament, que·ls libres, los quals se trobaran en la mia heretat en la fi de mos dies, no sien venuts, ans vulla aquells ben conservar per instrucció sua, així en lo temporal com en l'espiritual. E, terçament, com jo haia acostumat de tenir certa luminària de set brandós en l'altar de madona Sancta Maria de Serrateix e d'altres brandons petits cascun jorn quant lo preciós cors de Jesucrist se leva, que aquesta obra per ell e per sos successors sia continuada. Pregant als dessús dits tudors e curadors que durant lo temps de lur administració vullen saguir e complir aquesta obra piadosa. E vull que aquestas coses en special per lo dit nét meu dementre que vista se seguesquen e a la ungla se complesquen. Aquesta és la derrera voluntat mia, la qual vull que vàlega per dret de testament e si no val per dret de testament vull que vàlega [...] puxe per dret de codicils o nuncupatui o en aquela manera que vàlega e valer puxe de dret. De la qual mia derrera ordinació vull e man ésser fets tants originals testaments, com per los hereus e marmessors meus predits o altres dels quals sia interès ne seran requests per lo notari devall [scrit ...] scrit la present ordinació de mà d'en Barthomeu Doy, mercader, fill d'en Pere Doy, quondam, patró de nau, ciutadà de Barchinona.

A setze del mes de ffabrer del any de la nativitat de nostro <Senyor> mil quatracents quoranta-hun, en Barchinona, dins casa de mi, dit Anthoni Cases, qui de pròpia mà, en testimoni de les coses damunt dites pos ací mon nom, yo Anthoni Cases dessús dit confès e atorch que totes les demunt dites coses són stades per mi ordonades. E vull que aquellas sien ad ungnem complidas e exequidas, simplament, segons són posades per son fas ací, de ma pròpia mà, la present sub[scripció], en loch die e any dessús scrits.

Acta et firmata fuerunt hec per dictum venerabilem Anthonium Cases dum vivebat et post eius obitum aperta et publicata per me, dictum Bernardum Pi, notarium, diebus, annis et locis superius declaratis, presentibus testibus supradictis hec vocatis specialiter et rogatis ut superius continetur.

Sig+num mei, Bernardi Pi, auctoritate regia notarii publici Barchinone, qui premisse ordinacioni testamentarie una cum testibus predictis presens rogatus interfui eamque scribi fieri et clausi. Cum suprapositis in lineis XX[a], ubi dicitur meus, et LXXXII[a], ubi

dicitur cascun, et XCVI[a], ubi scribitur e ajudaran fer lo servey, et XCVII[a], ubi dicitur los dits preveras e cascun d'ells així carament e affectuosa com, et centesima decima, ubi dicitur costs. Et cum litteris rasis et emendatis in lineis XXVI[a], ubi corrigitur ponselles, et quinquagesima nona, ubi dicitur messes e, et LXVIIII[a], ubi dicitur mort, et LXXII[a], ubi corrigitur administradors, et XLVII[a], ubi dicitur pregant.

1. *Després de ut*, lletres raspades. 2. *De la mateixa manera que hem fet en tots els documents escrits en català, en aquest document també hem accentuat les paraules d'acord amb les normes actuals.* 3. *La documentació del bací o plat dels pobres vergonyants de l'església de Santa Maria del Pi s'ha conservat i ha estat estudiada. Vegeu:* S. CLARAMUNT, "Una primera aproximación para establecer un plano de la pobreza vergonzante en el arrabal de la Rambla, de Barcelona, a lo largo del siglo XV", *La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña medieval*, volum 2, CSIC, Barcelona, 1981-1982, pàgs. 383-414. 4. *Lectura difícil.* 5. *Lectura molt difícil a causa del plec del pergamí.* 6. *Diverses paraules raspades i ratllades.* 7. *Raspat i corregit.* 8. *A continuació, lletres raspades.* 9. *A continuació, lletres raspades.* 10. *Repetit dues vegades.* 11. *Dubte entre* covent *i* convent. 12. *Paraula prèviament raspada.* 13. *Dubtós.* 14. *Hi ha tota una línia gairebé il·legible perquè coincideix amb un plec del pergamí.* 15. *A continuació, raspat.* 16. *Repetit dues vegades.*

415

1458, febrer, 20

Censal. *Gabriel* (Gabriell)*, abat de Santa Maria de Serrateix, juntament amb Bernat de Pujol* (Bernardus de Podiolo)*, prior i cambrer, Ramon Selva* (Raymundus Selva)*, sagristà, Gaspar Camp* (Gaspar Camp)*, despenser, Manuel de Cantallops* (Manuell de Cantalops)*, precentor, Bartomeu Mas* (Bartholomeus Mas)*, Amador Clarí* (Amator Clari) *i Baltasar Camp, tots ells monjos de l'abadia, són congregats al claustre major del monestir. Atès que fra Bernat de Pujol, com a síndic procurador i ecònom* (proconomis) *del monestir i regent de la cabiscolia amb relació als aniversaris, va comprar als administradors de l'hospital de la vila de Solsona una quadra* (quandam coadram vocatam la coadra d'Escaramat, sitam in terminio de Castro d'Erdevoll, in libero et francho alodio) *pel preu de vint-i-tres lliures, tal com consta en un document fet l'any 1450. Atès que d'aquest preu encara resten onze lliures per pagar i no tenen diners per fer-ho, acorden que han de vendre censals fins a obtenir aquesta quantitat. Per això venen a Pere Camp* (Petro Camp)*, de la parròquia de Serrateix, deu sous censals* (decem solidos Barchinonenses de terno censuales et rendales

et sive de censuali mortuo vulgariter nunccupato), *que han de lliurar perpètuament cada any el 20 de febrer, allà on visqui Pere Camp* (intus vestram habitacionem).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (24 × 64 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb alguna taca i algun forat. Al verso: "CXVII".

<...> Actum est hoc vicessima die mensis fabroarii, anno a nativitate Domini millessimo quadringentessimo quinquagesimo octavo.

Sig++++++++na nostrorum fratrum Gabrielis, abbatis, Bernardi de Podiolo, prioris et camerarii, Raymundi Selva, sacriste, Gasparis Camp, dispenserii, Manuelis Cantalos,[1] \precentoris/, Bartholomei Mas, Amatoris Clari et Baltasaris Camp, monacorum predictorum qui predicta facimus, laudamus, firmamus et iuramus. Testes huius rey sunt: Iohannes Marays, parrochie Sancti[2] de Age et Petrus Salvans, parrochie Sancti Martini de Buira, scolaris habitantes in dicto monasterio.

Sig+num fratris Bernardi de Podiolo, notarii publici monasterii Sancte Marie de Serratexio <...>.

1. *Sic.* 2. *Després, en el lloc on hi hauria d'haver el nom del sant, hi ha un espai en blanc.*

416

1486, febrer, 20

Renúncia del domini útil d'una terra del cambrer. *Gabriel Garriga, de la parròquia de Santa Fe de Valldeperes, cedeix el domini útil d'una terra situada al terme de Torroella a Bartomeu Mas, cambrer de Serrateix. S'esmenten les afrontacions.*

[A]. Original perdut.

B. * ADS. Plec de papers del monestir de Santa Maria de Serrateix, número 35. Transcripció del segle XVIII.

Vicessima die mensis februarii, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto. Notum sit cunctis quod ego Gabriel Garriga, parochie Sancte Fidei de Vallepetrarum, gratis et certa sciencia et mente deliberata, renuncio de presenti, per me et meos successores et tota mea posteritate, vobis, fratri Bartholomeo Mas, camerario de Serrateix, illam terram quam ego teneabam in termino de Torrucella, cum omnibus suis afrontationibus. De prima parte, orientis, affrontat dicta terra cum Rippa Grossa, de occidente cum rivo de Cardenario, circa unum clibanum sive forn de cals, a

meridie cum dicto flumine, a circio cum honoribus d'en Garriga de Palà. Et dicta terra est sub alodio et dominio camarerie dicti monasterii. Et volo dictus Gabriel Garriga quod vos dictus frater Bartholomeus, camerarius, recipiatis de dicta terra possessionem quandocumque vobis placuerit. Et ego predictus camerarius accipio dictam terram et aduno dicto officio.

Testes huius rei sunt: Franciscus Gordiola, parochie Sancte Marie de Plano de Guall, et Manuell Mas Arnau, ville Sallientis = =.

417

1486, maig, 7. Abadia de Serrateix

Establiment fet pel cambrer. *Bartomeu Mas* (Bartholomeus Mas)*, cambrer del monestir de Santa Maria de Serrateix, d'acord amb Lluís de Claramunt* (Ludovicus de Claramonte)*, abat, Gaspar Camp* (Gaspar Camp)*, despenser, i Llorenç Oms* (Laurencius Olms)*, sagristà, assenyala que té una honor i una terra al terme del mas de Palà, del castell de Torroella, prop del Cardener* (in termino mansi de Pala, castri de Torroella, a la part de Cardener). *Aquesta honor ara és erma i malmesa* (heremum et maletractatum). *Per aquest motiu, la concedeix en emfiteusi* (stabilio et in emphiteosim dono) *a Valentí Palà* (Valentinus Pala)*, menor d'edat, hereu del mas de Palà, del terme de Torroella, a canvi del pagament d'un cens de cinc sous i sis diners. A més, per no haver de lliurar la tasca per Nadal haurà de pagar dos diners. S'esmenten les afrontacions* (ab oriente ab la Riba Grossa, ab occidente cum rivo de Cardener de prop un forn de cals que allí és,[1] a meridie cum dicto flumine de Cardener, et a circio cum honoribus et possessionibus mansi d'en Guarrigua de Palà). *En aquesta honor també n'hi resta compresa una altra* (totum illum honorem sive terram, cum quodam orto ibidem constructo qui michi, ut camerario predicto, fuerunt redditi per Gabrielem Garrigua, heredem mansi d'en Garrigua, dicti termini, cum intrumento recepto per notarium infrascriptum). *També s'esmenten les afrontacions d'aquesta terra* (ab oriente cum honoribus dicti vestri mansi de Pala et d'en Gemo, ab oriente cum flumine de Cardener, a meridie cum orto de la Fabregua et a circio cum honoribus de la casa d'en Gemo) *i s'afirma que en conjunt només han de donar els cinc sous i vuit diners esmentats.*[2]

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (41 × 52 cm). Pergamí cosit, tacat i rebregat. Algun fragment il·legible. Al verso: "Palà de Torroella. nº 15".

<...> Actum est hoc, in monasterio predicto, die septima mensis madii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto.

Sig+num mei fratris Bartholomeus Mas, stabilentis. Sig+num mei Valentini Pala, novi adquisitoris <...>. Sig+++na nostrum fratrum Lodevici de Claramunt, abbatis, Gasparis Camp, dispenserii, et Laurencii Oliu, sacriste, et monacorum predictorum <...>. Testes huius rei sunt: venerabilis et discretus Iohannes Olzina, presbiter ville Cardone, et Miquel Malaguarrigua, termini Mons de Malaguarriga, quadre Sancti Iacobi de Malaguarrigua <...>.

Sig+num mei fratris Laurencii Holms, sacriste monasterii et notarii publici <...>.

1. *Hem accentuat els mots escrits en català, d'acord amb la normativa*. 2. *Potser també es fa esment d'una entrada de* unum par gallinarum. *La lectura però és dubtosa.*

418

1491, març, 10. Santa Maria de Serrateix

Reducció del cens. *Lluís de Claramunt* (Ludovicus de Claramonte)*, abat de Santa Maria de Serrateix, amb la comunitat, Gaspar Camp, despenser, Bartomeu Mas, cambrer, i Llorenç Olius, sagristà, es reuneixen al claustre major del monestir. Atès que l'abadia i l'ofici tenen terres ermes al mas del Soler de Geumar* (in manso del Soler de Gelmar)*, de la parròquia de Puig-reig; atès que l'hereu del mas del Soler les vol treballar si hi ha una reducció dels censos que s'han de pagar, i es passi del delme i el quarter d'oli, que haurien de lliurar ara, fins al mig quarter i quatre lliures d'oli* (medium quarterium et quatuor libras oley) *que hauran de donar al sagristà segons la mesura de Cardona per Nadal. S'acorda que l'esmentat hereu del mas del Soler treballi bé aquestes terres i n'eviti l'erosió* (in tali pacto et conditione quod dictas terras teneatis ad usum et consuetudinem boni agricultoris ut ab aquis deffendatis). *S'esmenten les afrontacions* (terminantur dicte terre a parte orientis in strada publica, ab occidente sicut dividitur cum honore Sancti Laurentii de Baga, a meridie cum honore Templi, a circio similiter cum honore Templi).

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (19 × 32 cm). Pergamí en bon estat de conservació. Al verso: "Soler de Jaumas" i "Sacrista de Serratex".

Decima die mensis martii, anno Domini M CCCC XC I <...>. Actum est hoc in dicto nostro monasterio die et anno quo supra.

Testes hius rey sunt: Petrus Giner, parrochie Serrateix, et Gaspar de la Capsada, parrochie Castri Edral.

Sig+num Valentini Bussanya, presbiteri oriundi et habitatoris ville Modiliani, Vicensis diocesis, apostolica atque regia notarii publici dicte ville <...> notarii publici dicte ville <...>

419

1493, abril, 27. Barcelona

Donació testamentària. *Nicolau Julià i Joan Sala, mercaders i ciutadans de Barcelona, com a marmessors subrogats del testament d'Antoni Cases (doc. 414), donen a Lluís de Claramunt, abat de Santa Maria de Serrateix, uns censals amb unes pensions de 800 sous, de 531 sous i 3 diners, de 200 sous, de 250 sous (en realitat de 200 sous) i de 120 sous, i també altres censos, cases, terres i propietats, d'acord amb les disposicions del testament.*[1]

A.* ADS. Pergamins de Santa Maria de Serrateix. Original (31 × 43 cm). Pergamí en bon estat de conservació, amb algun petit forat. Al verso "CCCCXXXII" i "Carta de donació, asignació e transpostació feta per los marmessors d'en Anthoni Cases, qº, al abat e covent del monestir de Sarrateix, de la heretat e béns del dit Anthoni Cases, qº, més vell."

In Dei nomine. Noverint universi quod nos Nicholaus Julia et Iohannes Sala, mercatores cives Barchinone, manumissores surrogati testamenti seu ultime voluntatis honorabilis Anthoni Cases, quondam, senioris civis dicte civitatis, ut constat de dicta nostra surrogacione quadam patenti littera a tabula testamentorum curie reverendi domini episcopi Barchinone emanata, que data fuit Barchinone, decima die mensis junii, anni nativitatis Domini millesimi quadringentesimi octuagesimi noni, dicto nomine pro complendo et exequendo pius prepositum et ultima voluntatem dicti Anthonii Cases, quondam testatoris predicti. Gratis et ex nostris scienciis, per nos et successores nostros in dicta manumissoria, in sequendo voluntatem dicti testatoris, damus, redimus, asignamus, transferimus et transpostamus vobis reverendo domino Ludovico de Claramunt,

abbate monasterii Beate Marie de Serrateix, Urgellensis diocesis, presenti et conventui monachorum et presbiterorum dicti monasterii licet absencium et notario infrascripto pro ipsis stipulantis. Primo totum illud censuale mortuum pensionis anime octingentorum solidorum et precii seu propietatis octingentarum librarum quod heredes honorabilis Iohannis de Valterra et Guillermi Raymundi de Valterra, militum civitatis Valencie, et alii faciunt dicte hereditati vicesima septima madii. Item, et totum illud censuale olim pensionis quingentorum treginta unius solidorum et trium denariorum et precii octo mille et quingentorum solidorum, nunc vero, per reduccionem pensionis, anime quadringentorum viginti quinque solidorum et precii quadringentarum viginti quinque librarum quod Generale regni Aragonum facit, anno quolibet, tricesima die aprilis dicte hereditati. Item, et totum illud censuale pensionis anime ducentorum solidorum et precii seu proprietatis ducentarum librarum quod dicta hereditas recepit et recipere debet, anno quolibet, sexta die mensis septembris super dicto Generali Aragonum. Item, etiam et totum illud aliud censuale mortuum olim pensionis ducentorum quinquaginta solidorum, nunc vero, per reduccionem pensionis, ducentorum solidorum et precii seu proprietatis ducentarum librarum quod dictam hereditas recipit, anno quolibet, quinta octobris super generalitatibus dicti Generalis Aragonum. Item et totum illud censuale mortuum anime pensionis sex librarum et precii seu proprietatis centum viginti librarum monete Barchinone, quod Iohannes Berengarius des Pujol et seu illius heredes faciunt et facere tenentur anno quolibet dicte hereditati, quinta febroarii tam scilicet in preciis quam in pensionibus debitis et debendis. Necnon et generaliter damus, assignamus, redimus, transferimus et transpostamus vobis dicto reverendo domino abbate et conventtui dicti monasterii omnia et singula alia censualia, domos, terras, proprietates, bona et iura, quecunque sint et etiam ubicunque hereditatis dicti Anthonii Cases, quondam, hanch autem donacionem, cessionem, asignacionem et transpostacionem facimus nos dicti manumissores vobis dicto reverendo domino abbati et conventui monachorum et presbiterorum dicti monasterii de predicta hereditate et bonis dicti Anthonii Cases, quondam, sicut melius dici potest et intelligi, ad sanum et bonum intellectum vestri et successorum vestrorum in dicto monasterio. Sub hiis tamen predicto forma et condicione, quod vos et vestri successores in dicto monasterio dictam hereditatem habeatis, teneatis et possideatis et ipsam convertatis et distribuatis iuxta formam, disposicionem et

ordinacionem seriem et tenorem testamenti dicti Anthonii Cases quondam et modo et forma in eo contentis. Et sich extrahimus dicto nomine predictarum hereditatem et bona de iure, dominio et posse nostri et nostrorum. Eademque omnia et singula in vestrum vestrorumque ius dominium et posse mittimus, transferimus irrevocabiliter pleno iure ad habendum, tenendum omnique tempore perpetuo ac pacifice possidendum et ad faciendum, iuxta disposicionem dicti testamenti. Inde vestras libere voluntates sine obstaculo et contradiccione nostra et alterius cuiuscunque curie et persone preterea, ex causa huius dicto nomine, damus, credimus et mandamus vobis dicto reverendo domino abbate et conventui monachorum et presbiterorum dicti monasterii omnia iura omnesque canones reales et personales, mixtas, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias et alias quascunque nobis dicto manumissorio nomine competencia et competentes et competere debentia et debentes, in predicta hereditate bonis et iuribus dicti Anthonii Cases, quondam, et contra quascunque personas bona et res racione et occasione predictorum. Quibus iuribus et accionibus supradictis possitis vos et vestri in dicto monasterio successores uti agere et experiri, agendo scilicet et respondendo, defendendo, excipiendo, proponendo et replicando et pensiones dictorum censualium, tam debitas quam debendas et ceteras proprietatis bona et iura dicte hereditatis, petendo, exhigendo, recipiendo et habendo. Et inde apocham et apochas, fines, absoluciones, diffiniciones ac quovis titulo cessiones retroclama, execuciones et alias quasvis forcias et districtus, si opus fuerit, faciendum et firmandum. Et omnia alia faciendum que in predictis fieri requirantur et que nos, nomine manumissorio predicto, facere possemus ante presentem donacionem, cessionem, transpostacionem et asignacionem et possemus nunc et etiam postea quocunque. Nos, enim, dicto manumissorio nomine facimus et constituimus vos et conventum dicti monasterii nomine eiusdem in hiis dominos et procuratores ut in rem vestram propriam ad faciendum, iuxta disposicionem testamenti predicti, inde vestras libere voluntates. Insuper convenimus et promitemus vobis dicto reverendo abbati presenti et conventui monachorum et presbiterorum predicti monasterii licet absentibus et notario infrascripto, tanquam publice persone, pro ipso conventu et pro aliis etiam personis omnibus et singulis quarum interest et intererit recipienti et pacistenti ac etiam legittime stipulanti predictas donacionem, cessionem, transpostacionem et asignacionem et omnia et singula in eis contenta ratas, gratas et

firmas rataque, grata et firma habere, tenere et observare et in nullo contrafacere vel venire iure aliquo causa vel etiam racione. Ad hec, nos, Serratex Ludovicus de Claramunt abbas predictus acceptans nomine nostro proprio ac etiam nomine conventtui monachorum [et] presbiterorum predicti monasterii predictas donacionem, cessionem, asignacionem, transpostacionem, convenimus et promittimus vobis dictis honorabilis manumissoribus quod ea omnia et singula que per nos facienda, attendenda et complenda sint, iuxta disposicionem predicti testamenti faciemus, attendemus et complebimus et in aliquo non contrafaciems vel veniemus iure aliquo causa vel etiam racione.

Actum est hoc, Barchinone, vicesima septima die mensis aprilis, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio.

Sig++na nostrum Nicholai Julia et Iohannis Sala, manumissorum predictorum, qui hec nomine manumissorio predicto laudamus, concedimus et firmamus. Sig+num nostri Ludovici de Claramunt, abbatis predicti, qui hec nomine nostro proprio et nomine etiam conventus dicti monasterii acceptamus eaque concedimus, laudamus et firmamus. Testes huius rei sunt religiosus Iacobus Costa, monachus et precentor monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone, et Laurencius Folgueres, cinterius, civis Barchinone.

Sig+num Iohannis Fluvia, regia auctoritate notarii publici Barchinone, qui presens instrumentum a cuius nota iam aliud fuerat abstractum instrumentum clausum et parti traditum Iterum in hanch publicam formam redigens scripsit et vigore precepti sibi facti regestrati in libro preceptorum curiem honorabilis vicarii Barchinone sub [...]dario XXV diey, mensis septembris, anni nativitate Domini M° D° octavo, clausit XXVI[a] predictorum mensis et anni.

1. *Adonem-nos que entre la data de la defunció d'Antoni Cases, ciutadà de Barcelona, i la data en què es va produir aquesta donació van passar gairebé cinquanta anys.*

420

Final del segle XVI

Llevador. *Llevador dels censos i serveis personals que s'havien de donar i prestar al monestir de Santa Maria de Serrateix pels masos i per les terres que tenia aquesta abadia al Berguedà i a la Cerdanya.*

A.* ADS. Documents del monestir de Santa Maria de Serrateix. Plecs de papers.[1]

Llevador de censos y altres rendes que pren lo senyor abad del monestir he yglésia de Santa Maria de Se[r]ratex, segons més llargament apar en los capsbreus autèntics, closos per lo discret en Juan Mor, notari de la vila de Puigserdà, regint las scriptures del discret en March Pelós, de la vila de Solsona, a tres del mes de mars de l'any MDXXVIII y del discret mossèn Jerònim Alsina, notari de la vila de Cardona, de l'any 1569.

Primo fa en Juan Planès, allias Camp, del terme y monestir de Saratex, al dit abbad, de cens per carn, en la festa de Nadal ... 1 s, IIII d[2]

Item en lo mes de maig, mitga cabra

Item en lo mateix mes, de cens ... II s, VIII d

Item a Santa Maria de agost, de sens, sivada sis punyeras ... VI pu<nyeras>

Item dit dia, ordi deu punyeras ... × pu<nyeras>

Item dit dia, una punyera y mitja de forment curmullat a mesura de Sarratex ... I pu<nyera> y m

Item dit dia, a mesura curmullades y pitjades, forment, dues punyeres ... II pu<nyeres>

Item a Nadal, dos conills ... II cunills

Item tots ayns, un dia de jova ab un parell de mules en lo sementer, y lo senyor té a donar una punyera de sivada per bèstia mular e la despesa al home qui llaura he al vespra una porsió de pa de monjo per a sopar ... I dia jova

Item batuda, tots ayns, ab un animal si·n té, sinó té a de venir personalment y lo senyor té de fer la despesa y donar una punyera de sivada a la bèstia ... batuda ab un animal

Item femeda un dia y lo senyor té a fer la despesa y donar una punyera de civada a la bèstia ... hun dia fema<da>

Item fa alberga y aratge al batlle ... alberga y aratge al batlle

Item delma de formatge, si·n fa

Item fa, tots ayns delma de hous, so és dotze hous ho sis dinés, y lo vicari té a donar la salpassa y lo señor abbad li té a donar la despesa y lo dit vicari pot vendre la sua porció de

aquells dies de dar la salpassa, y los hous són del senyor abbad ... XII hous

Item fa, tots ayns, delme de llana, so és de set vellós hu y de set altro

Item delme, so és un anyell he un cabrit, si·n tindrà

Item delme de porsell, hun porsell mascle, si n'i a

Item delme aylls, llegum, cànyem y lli, a la setena

Item delme de un poll ... I poll

Item delme de blats, so hés, de XXI garbas, tres al señor

Item delme de verema, so és de set càrregas una, y lo senyor se n'a de fer portar.[3]

Item fa dit Joan Planes, per lo mas de la Rroca, per tots los sensos y servituts, de cens, en la festa de Nadal, vint sous ... I ll[4]

Item fa, per lo dit mas, delme de tots blats al dit senyor abbat de vint y huna garba, tres garbes al senyor, entre delme y primícia

Item delme de verema, de set càrregas una, y lo senyor la se n'a de aportar de la vinya

Item a la hobra del molí

Item per lo mas de la Call[5]

Pere Flotats

Primo fa dit Pere Flotats, allias Asamort, per dit mas de cens, a la festa de Nadal, per carn, setse dinés y l'ayn aprés següent que·s paga la hovella ho cabra, setse dinés y malla ... I s IIII d

Item, en lo mes de maig, mitja cabra ho hovella, si se n'i nodrex hi n'i a

Item una punyera de forment calcada y cormullada ... I pu<nyera> for<ment>

Item totes les altres servituts, com damunt és ja dit y a la hobra del molí

Item, tots ayns, un fex de palla

Item mitga alberga y aratge al batlle

Item delme de formatges, de hous, de lana, cabrit ho anyell, a Sant Juan de juny, y porsell si n'i a, mascle, un poll, delme de allys, llegums, canyam y lli, tot a la setena, com l'altro y si cas

serà que se penya ho cau hun bou ho vaca y romp-se membre algú y mor, li'n té a donar la cuxa y mig pits

Item lo delme de blats, de XXI garba tres al señor, y de verema a la setena y de olives també com l'altro

Item fa dit Pere Flotats, per lo mas de las Roviras, a Santa Maria de Agost, forment duas punyeras ... II pu<nyeras> for<ment>

Item, dit dia, una punyera de hordi ... I pu<nyera> hor<di>

Item duas punyeras de sivada ... II pu<nyeras> si<vada>

Item, a Nadal, duas gallinas ... II galli<nas>

Item, per hun tros de terra nomenada la Vall, fa al sagristà sis sous ... 6 s[6]

Item, per un tros de terra nomenada Llobera, fa al dispenser sis sous

Pere Sant Just

Primo pren dit señor abbat, en lo tros nomenat de la Cercosa, lo delma y primícia y fa de cens, tots anys, a Santa Maria de agost, hordi sinch punyeras curmullades a mesura de Sarratex ... V pu<nyeras> hor<di>

Item duas punyeras de forment, calcades y cormullades ... II pu<nyeras> for<ment>

Item pren dit senyor abbat, de un tros de terra nomenat lo Camp Blanch, lo delme y primícia

Item pren dit señor abbat lo delme y primícia en aquell tros de terra que·s al cap y fora lo clos

Item més pren dit señor abbat lo delme y primícia en totes les terres del mas de Sant Just, axí de blats com de verema y de tot com dels sobredits

Item fa dit Sant Just, per la mesada de Carbolins, a Nadal, setse dinés ... I s IIII d

Item delme de formatjes al senyor abbat, per lo mas de Sanct Just

Item hordi, sis[7] punyeres ... VI[8] pu<nyeres> hor<di>

Item fa, en dinés, dos sous y vuyt ... II s VIII d

Item fa, al dit senyor abbat, tres[9] punyeres de forment calcades y curmullades ... III[10] pu<nyeras> for<ment>[11]

Item delme de hous, com dalt és dit, y de totes altres coses, a la setena; delme de anyell ho cabrit a Sant Juan de juny y de porcell si n'i a mascle, de allys, llegums, cànyams, lli a la setena y és tengut a la hobra del molí y murallas

Més, fa dit Pere Sant Just a Santa Maria de agost, per lo dit mas de Sant Just, tres punyeres de forment bo y rebedor, calcades y corrents, a la dreta mesura de Sarratex ... III pu<nyeres> for<ment>

Item, dit dia, a dita mesura, ordi sis punyeres ... VI pu<nyeres> hor<di>

Item, a la festa de Nadal, en dinés, dos sous y vuyt ... II s VIII

Item fa dit Sanct Just, per la mesada de Carbolins, al camarer, lo delma y primícia y, a Santa Maria de agost, tres punyeras de ordi, mig hordi mig sivada, carmullades y, a Nadal, de cens, vuyt dinés

Al cabíscol. Primo fa dit Sant Just al cabíscol deu punyeras de ordi

Item sinch punyeras de sivada negra, dues gallines a Nadal y tres sous y sis dinés

Item més fa dit Pere de Sant Just lo delme al senyor abbat a la setena, del tros anomenat lo Solà, so és en dos jornals, los quals dos jornals de terra afronten ab les parades dels Roures, a mitjhorn ab lo coll e del cap de la vinya, a ponent ab la vinya del Vilardeví, a tremuntana ab lo forn de teula.

Item fa, a Santa Maria de agost, de sens, al dit señor abbat, quiscun ayn, dues punyeres de hordi calcades y curmullades, mesura de Sarratex ... II pu<nyeres> or<di>

Item més, dit dia, dues punyeres de forment, a dita mesura, calcades y curmullades ... II pu<nyeres> for<ment>

Item, a Nadal, quinze dinés ... I s III d

Item, dit dia, dues gallines ... II gallines

Item fa, per la amortització del foch, sinch sous ... V s

Item fa delme de formatjes y de tots blats y de verema a la setena

Més fa el dit Pere de Sanct Just, per lo mas de Vilardeví, al senyor abbat, a Sancta Maria de agost, dues punyeres de forment a la dreta mesura ... II pu<nyeres> for<ment> de Saratex

Més, dit dia, hordi a la dita mesura, dues punyeras ... II pu<nyeras> or<di>

Item, a la festa de Nadal, quinze dinés ... I s III d

Item, dit dia, dues gallines bones y rebedores ... II gall<ines>

Item més, per la mortització del foch, sinch sous ... V s[12]

Jaume Servera

Primo fa lo mas Servera, al senyor abbat, de cens, en dinés, ço és per albergues y altres dret, comprès la mitja cabra e la ovella de la festa de Nadal, devuyt sous ... XVIII s

Item, a Santa Maria de agost, una[13] punyera de forment, mesura de Sarratex ... I[14] pu<nyera> for<ment>

Item, a Nadal, dues gallines y altre ayn dues y mitga ... II galli<nes>

Item, dit dia, holi dues lliures y mitja a mesura de Sarratex ...

Item, a Sancta Maria de agost, dos polls per la franquesa de la tasqua ... II polls

Item, per la presa de la pexera del molí del Pujol, dos capons ... II capons

Item, per lo mas de Carbolins, fa de cens dos sous ... II s

Item fa delme de tots blats y de verema a la setena, delma de formatjes, de ous, de llana, axí com los altros a la setena.[15]

Item, a Sant Juan de juyn, un cabrit ho anyell ho porcell mascle si n'i a, delme de allys, de cànyams y llegums y lli a la cetena.

Item delme, tots ayns, un poll ... I poll

Item és tengut a la hobra com tots los altros.

Més fa dit Jaume Servera, per lo mas del Solà, de tots los fruyts, tasca y promeya. Té dit mas de Solà, Pere Trems, allias Casals.[16]

Item, a Nadal, de cens, dos parells de gallines ... IIII galli<nes>

Item més, dit dia, un diner ... I d

Item, en tem<p>s de messes, tres punyeres de pesols ... III pesols

y tres de blat, mig hordi, mig sivada ... III pu<nyeres> or<di>, ci<vada>

Item, en dit tems de messes, dues punyeres de forment, calcades y corrents, a la dreta mesura de Sarratex ... II pu<nyeres> for<ment>

Item, de cens, un poll ... I poll

Item delme de llana, formatjes, de cabrits, de porcells y de polls, com los altres.

Item, al vicari de Sarratex, per un tros de terra que té, en lo qual a deu holivés, de tenguda de dos jornals, en lo qual pren la promeya de totes cosses.

Item més, fa al cabíscol, dotze punyeres de civada.

Jaume Vilajusana alias Rodons

Primo fa dit Vilajusana al señor abbat, a la festa de Nadal, per tots los censos de tots los units ab lo mas Rodon,[17] en dinés de moneda, quaranta sous[18] ... y té de fer jova, axí com los altros damunt anomenats, y batuda y femada y a la hobra ...

Més quatra punyeras de forment ... IIII pu<nyeras>

Més de civada, quatra punyeras ... IIII pu<nyeras> ci<vada>[19]

Item un parel de gallines a Nadal ... II gall<ine>s

Item delme de formatjes, de hous, de llana, un cabrit ho anyell ho porcell mascle si n'i a, delme de alls, llegums, cànyems, lli a la setena.

Item un poll y delme de tots blats a la setena de garba y de verema axí mateix.

Més, dit Vilajusana, per lo mas Garriguer, fa a Nadal vuyt sous ... VIII s

Més, a Nostra Senyora de agost, dos punyeras de forment ... II pu<nyeras> for<ment>

Més, dit dia, dos punyeras civada ... II pu<nyeras> ci<vada>

Més gallines ... una gallina[20] ... I gallina

Totas servituts y delme com los altros y un poll.[21]

Juan Cots, alias Comes

Primo fa dit Cots, per lo mas de las Comas, a Nadal, quiscun ayn, de cens, dotze sous ... XII s

Item, a Santa Maria de agost, sis punyeras de forment, a mesura de Sarratex ... VI pu<nyeras> for<ment>

Item, dit dia, ordi deu punyeras a dita mesura ... × pu<nyeras> or<di>

Item, dit dia, deu punyeras de sivada negra ... × pu<nyeras> civ<ada>

Item, a Nadal, de cens, sis gallines ... VI galli<nes>

Item, delme de tots blats a la setena y de verema, axó com los demunt dits.

Item, delme de formatjes, de hous, de llana, un cabrit ho un anyell ho porsell mascle, com los altres, delme de allys, llegums, cànyems, lli a la setena.

Item delme un poll ... I poll

Item totes les altres servituts personals, com los altros y a las hobras.

Francesc Castellet

Primo fa dit Castellet, per lo mas Castellet, de cens a Nadal, tots ayns, dos sous y mig ... II s V d

Item, a Santa Maria de agost, dues punyeras de ordi ... II pu<nyera> or<di>

Item, dit dia, de cens, una punyera y mitga de forment ... I pu<nyera> mª for<ment>

Item, dit dia, dues punyeres de civada negra ... II pu<nyeres> ci<vada>

Item, dit dia, de cens, una punyera y mitga de forment ... I pu<nyera> mª for<ment>

Item delme de tots blats a la setena y de verema, com los altres.

Item delme de formatges, hous, llana y de tot com los altros.

Item, a Sant Juan de juny, un cabrit ho anyell ho porsell si n'i a mascle.

Delme de allys, llegums, cànyems, lli a la setena, com los altros, y a las hobras y un poll de delma ... I poll

Dit Castellet, per lo mas de Xixalans

Primo fa dit Castellet, per lo mas de Xixalans, de cens, a la festa de Nadal, un ducat ... I ll III s

Item fa, en son tems, totes les servituts que los damunt dits fan y delma a la setena de totes coses.

Item delme, un poll quiscun any ... I poll

Item un cabrit ho anyell ho porcell mascle si n'i a.

Item delme de formatjes y de tot lo demés, com demunt és dit y és tengut a las hobras.

Més fa·n Juan Castellet, quiscun any, al abat, tres cortós y mitx de oli, pagadós quiscun ay ha 24 de fabrer. És lo acte en la serimònia del moy.[22] ... III oli

Juan Planes, per lo mas de la Call

Primo fa dit Juan Planes, per lo mas de la Call, a la festa de Nadal, de cens, dos sous y vuyt ... II s VIII d

Item, a Santa Maria de agost, deu punyeras de ordi ... × pu<nyeras> or<di>

Item, dit dia, sis punyeras de sivada negra ... VI pu<nyeras> ci<vada>

Item, dit dia, una punyera y mitga de forment ... I pu<nyera> mª for<ment>

Item, per dit mas, fa batuda, famada y jova.

Item delme de tots blats a la setena y de verema, delme de formatjes, si·n fa, de hous, llana, un cabrit ho anyell a Sant Juan de juny y un porsell mascle, si n'i a, delme de allys, llegum, cànyem y lli y un poll de delme ... I poll

Més fa dit Planes, per lo mas de las Vinyas, de dinés ... a Nadal tres sous y quatra ... III s IIII d

Més, a Santa Maria de agost, mig sivada, mig ordi, tres punyeras ... III pu<nyeras> or<di>, ci<vada>

Jaume Forner

Primo fa dit Jaume Forner, per lo mas Forner, a la festa de Nadal, de cens, al señor abat, quatre sous y set dinés y malla ... IIII s VII d

Item, a Santa Maria de agost, forment tres punyeres calcades ... III pu<nyeres> for<ment>

Item, en dita festa, tres punyeras, mig ordi mig civada ... III pu<nyeras> or<di>, ci<vada>

Més, a la festa de Nadal, tres gallines y mitja ... III galli mi

Item fa jova, batuda, femada, totes les servituts com los altros, delme de tots blats a la setena, com los altros, y la verema, delme de formatjes, de llana, de ous, cabrit ho anyell, a Sant Juan de juny, hun porsell mascle si n'i a, de allys, llegum, lli y cànem.

Item un poll de delme ... I poll

És tengut a totes les hobres, com los altres.

Al camarer. Més, fa al camarer dit Forner per lo mas del Bosch pasos,[23] tots los censos y delmes y a la primícia al senyor abbat.

Al sacristà. Més fa dit Forner, per dit mas, al sagristà, catorze[24] sous y dos pollastres[25] ... 14 s II pollastres

Johan Gener

Primo fa dit Juan Gener, per un tros de terra té, anomenat lo Bosquet, al senyor abbat y pren la promija y lo dispenser lo delma.

Item, per un tros de terra, nomenat Palcema, pren lo senyor abbat la promya y lo dispenser lo delma.

Item fa, a Nadal, per dit mas Janer, al senyor abbat, sinch sous y quatre ... V s IIII d

Item, a Nostra Senyora de agost, deu punyeras de ordi, a mesura de Sarratex ... × pu<nyeras> or<di>

Item, en dita festa, sis punyeras de forment en dita mesura ... V pu<nyeras> for<ment>

Item, dit dia, en dita mesura, sis punyeras de civada ... VI pu<nyeras> ci<vada>

Item dos polls, dit dia ... II polls

Delme de tots blats a la setena, com los altros, y totes les servituts personals.

Item delme de holives a la setena.

Item té a fer tragí ab una bèstia, si·n té.

Item té a donar al senyor abbat, tots ayns, un fex de palla.

Item un nadich, un cabrit, anyell a Sant Juan de juny, un porsell mascle si n'i a.

Item un poll de delme ... I poll

Item és tengut a totes les hobres, com los altros.

Al dispenser. Item fa al dispenser, a Nostra Senyora de agost, devuyt punyeras de ordi de cens ... 18 pu<nyeras> or<di>

Y, a Nadal, dues gallines ... II galli<nes>

Jaume Torres alias Mitgavila

Primo fa dit Jacme Torres, alias Mitgavila, per lo dit mas Mitgavila, a la festa de Nadal, de cens, tres sous y nou ... III s VIIII d

Item, a Santa Maria de agost, sis punyeras de ordi, mesura de Sarratex ... VI pu<nyeras> or<di>

Més, dit dia, quatre punyeras de civada, a dita mesura ... IIII pu<nyeras> ci<vada>

Més, dit dia, dues punyeras de forment, a dita mesura ... II pu<nyeras> for<ment>

Item fa delme de tots los blats y de totes les coses a la setena, com los altros.

Un nadís, cabrit, anyell, un porsell mascle si n'i a, com los altros y delme de formatje y hous, cànem, allys, lli, llegums a la setena, com los altros.

Item un poll de delme ... I poll

Més, és tengut a totes les hobres com los altres.

Ffrancesch Comelles alias Albareda

Primo, fa dit Comelles, per dit mas Comelles, a la festa de Nadal, per la alberga y altres [...][26] quatra sous y quatra ... IIII s IIII [d]

Item, a Santa Maria de agost, tres punyeras de forment, mesura de Sarratex ... III pu<nyeras> for<ment>[27]

Item, dit dia, a dita mesura, vuyt punyeras de ordi ... VIII pu<nyeras> or<di>[28]

Item, dit dia, quatre punyeras de civada ... IIII pu<nyeras> ci<vada>[29]

Item, a Nadal, dues gallines ... II galli<nes>

Item un poll de delme ... I poll

Item fa delme de tots los blats, com los altres a la setena, y de verema y totes les servituts personals, com los altres, y més tres dies de cavada per Pasqua a Singogesma, lo senyor li té fer la despesa.

Item un nadís, un cabrit, hun anyell ho un porsell mascle si n'i a, delme de formatjes, de hous, de allys, de cànem y lli, a la setena, com los altros y a la hobra.

Pere Castell alias Fàbregas

Primo fa en Pere Castell, per lo mas Fàbregas, a Nadal, de cens, sis sous ... VI s

Item, en dita festa, dues gallines ... II galli<nes>

Item, a Santa Maria de agost, tres punyeras de forment ... III pu<nyeras> for<ment>

Item, dit dia, quatre punyeres de ordi ... IIII pu<nyeres> or<di>

Més, dit dia, dues punyeras de civada ... II pu<nyeras> ci<vada>

Més fa delme de totes coses, com los altros a la setena.

Més a totes servituts personals, com los altres, delme de formatjes, de hous, hun cabrit ho anyell ho un porsell mascle si n'i a, delme de allys, de llegums, cànyem, lli si n'i a a la setena.

Més dos dia de cavada, de Pasqua a Sincogesma.

Més un poll y és tingut a la hobra ... I poll

Pere Vilajusana alias Quer

Primo fa en Pere Vilajusana, alias Quer, per lo mas Quer, a la festa de Nadal, de cens, un ducat ... I ll IIII d

Més, dit dia, un parell de gallines ... II galli<nes>

Item, delme de tots blats, com los altros a la setena, y de verema, delme de formatjes, de hous, un cabrit ho anyell, hun porsell mascle si n'i a, delme de llana, de allys, de llegums, cànyem, lli com los altres.

Més un poll de delme ... I poll

Més totes les servituts, cum los altros, y és tegut a la hobra.

Més fa dit mas del Quer, per un tros de terra vulgarment dita de Sant Pere, per un stabliment [que] li féu abbat y convent ha 24 de novembre 1585, duas gallines a la festa de Nadal ... II galli<nes>

Pere Trems alias Casals

Primo fa dit Pere Trems, alias Casals, per lo mas Casals, de cens, a Nadal, dotse sous ... XII s

Més, dit dia, un parell de gallines ... II galli<nes>

Més, a Santa Maria de agost, dues punyeras de forment ... II pu<nyeras> for<ment>

Més delme de tots blats a la setena y de verema, com los altros.

Més delme de formatjes, de hous, un cabrit ho anyell, un porsell mascle, llana, com los altres.

Més un poll de delme ... I poll

Més és obligat a la hobra[30]

Al cabíscol. Més fa al cabíscol, per aniversaris, deu sous.

Més, al sagristà, una gallina.

Bernat Torrabadella de Navel

Primo fa dit Bernat Torrabadella de Navel, per los masos de Navel[31] i Cicars, de cens, a Nadal, setse sous ... XVI s[32]

Més, dit dia, tres cortés de oli bo y rebador ... III q<orters> oli

Més, dit dia, set gallines ... VII galli<nes>

Més, a Santa Maria de agost, set punyeras de civada ... VII pu<nyeras> ci<vada>

Més fa delme de tots blats de las terras que stan en lo terme de Sarratex y és tengut a la hobra.

Item, al vicari de Sarratex, la primícia dels blats.

Lo mas Socarrats

Primo lo mas Socarrats fa de cens, al senyor abbat, a Nadal, quatra sous y quatra y alberga ... IIII s IIII[33]

Més, a Sancta Maria de agost, forment tres punyeras, mesura de Sarratex ... III pu<nyeras>[34]

Item més, dit dia, a dita mesura, vuyt punyeras de ordi ... VIII pu<nyeras> or<di>

Més, dit dia, a dita mesura, sivada quatra punyeras y mija ... III pu<nyeres> si<vada>[35]

Més, a Nadal, dues gallines ... II galli<nes>[36]

Més fa delma, com los altres a la setena, però vuy en dia reb lo delma lo camarer fins sia vist y està en possessió dit camarer. La primícia pren lo senyor abbat, so és dues lo delma y una lo señor abbat.

Més fa lo dit mas totes les servituts personals com los altres y més un dia de cavada.

Més és obligat dit mas a les obres.

Castell-lladral

Primo fa en Pere Rovira, per una pessa anomenada la Costa, a la festa de Nadal, de cens, vint y un diner ... I s VIIII d

Item, a la festa de Santa Maria de febrer, un corter de oli net i bo mesura de Cardona ... I qer oli

Item la tasqua, per lo mas de la Rovira.

Pere Mayol alias Comaposada

Primo fa Pere Mayol, alias Comaposada, per lo mas Comaposada, a la festa de Nadal, set sous ... VII s

Item, en dita festa, un parell de gallines ... II s

Item, a Sant Juan de juny, dos polls ... II polls

Pere Massanés

Primo fa dit Massanés, per lo mas de Garriguesma, sinch sous de cens, a la festa de Nadal ... V s

Sant Miquel de Viver

Primo fa sènyer en Vila de Viver, per lo mas de Comelles, que té en lo terme de Sarratex, de cens, a Nadal, quaranta sous ... II ll

Item fa delma de la setena de tots los blats que·s cullen en dit mas.

Albesa

Primo fa lo mas de Albesa de Viver, a Nadal, de cens, a l'abbat, trenta sous ... I ll x s

Vilanova

Primo fa en Vilanova de Viver, a Nadal, de cens, deu sous al abbat ... x s

Més fa delme, al abbat, de totas las terras del castell de Viver. La meytat del delme, al abbat, y l'altra meytat, al rector de Viver.[37]

Codina

Primo fa lo mas Codina de Viver, al abbat, de cens, a Santa Maria de agost, sis punyeras de civada ... VI pu<nyeras> ci<vada>

Sant Feliu

Primo fa en Sant Feliu de Viver, per lo mas Sant Feliu, a Nadal, trenta sis sous ... no·n paga sinó vuyt ... VIII d

Mas Artigas

Primo fa en Guillem Caselles, del terme de Montclar, fa per lo mas de las Artigas, que està en lo terme de Viver. És dit mas en jurisdictió sivil del abat. Fa dit Caselles, de cens, per dit mas de les Artigas, a Nadal, de cens, tres sous ... III s

Més, dit dia, per dit mas, dues gallines ... II galli<nes>

Més, per la amortizatió del mas, a Nostra Senyora de agost, una polla prenys ... I polla

Item fa, a Santa Maria de agost, quinse punyeras de civada ... XV pu<nyeras> ci<vada>

Més, dit dia, dotse punyeres de ordi ... XII pu or<di>

Item més, fa delme de tots blats y fruyts a la setena que cullirà en dit mas de las Artigas.

Sant Pau de Casserres

Primo fa Juan Bernades de Casseres, per lo mas de Bernades. És home propi. Fa de cens, a Nadal, vint y sous ... I ll II s

Item delme de tots los fruyts de dit mas.

Vall de Peres

Fa Peyjoan de Vall de Peres, per un hort que té en Sarratex, a Nadal, una gallina de cens ... I galli<na>

Y delme de lli, cànem y sebas.

Avià

Primo fan tots los de la parròquia y terme de Sant Martí de Avià, vegueria de Berga, lo delme al abbat de Sarratex, so és a la vuytena, so és de vint y quatre garbes, dues al abbat y una al rector.

Censos de Avià

Primo, en Vilamarí, a Nadal, de cens, vint y sis sous ... I ll VI s

Més en Payarols, en dita festa, de cens, vint y dos sous ... I ll II s

Més, en Royg de Avià, onse sous ... XI s

Més, en Luch, sinch sous ... V s

Més, Guillermas, sinch sous ... V s

Més, en Pere Batllús de Valldan, sinch sous ... V s

Més, en Sardà de Coforph, vint sous ... I ll

Sant Martí de Puig Rey

Primo fa lo mas Canyellas, de la parròchia de Puig-rey, de cens, a Nadal, dues gallines ... II galli<nes>

Item més, fa lo mas de Font Fiumera, de la parròchia de Puig-rey, al abbat de Sarratex, de cens, a Nadal, vuyt sous ... VIII s

Més fa dit mas, dit dia, dues gallines ... II galli<nes>

Llevador dels censos y drets que lo senyor abbat de Sarratex rreb en la terra de Serdanya

Primo fa en Ramon Serraclara, cabaner de Urg, al dit senyor abbat, en la festa de Sant Michel de setembre, per dos prats té en la Ribera de Segra, terme de Sorigarola, de cis jornals, dues mesures de seggle ... II m^e^ seggle

Més fa en Joan Honophre Surina de Sorigarola, per dos masos té en dit lloch, la hu anomenat d'en Fabra y l'altra d'en Olm, en la mateixa festa, de cens, sinch càrregas y una mesura de seggle dretes ... V c^ar^ I m^e^

y onse sous barcelonesos ... XI s

Més fa Pere Armangou de Soriguera, home propi de dit senyor abbat, per dos masos, anomenats la hu d'en Hzent[38] y l'altro d'en Soldevila, en la matexa festa, sinch càrregas de seggle ras, pesol, ... V c^ar^ seggle

y un pollastre y mig cortal de sivada ... I pollastre

y tres sous moneda barcelonesa ... III s

Més fa Pere Colomer de Angostina, per dos camps, dos mesuras de seggle ... II m^e^

y un sou ... I s

Més fan los areus de Beatrius Saurina de Sorigarola, per lo mas seu antigament anomenat d'en Olm, en la mateixa festa, sis mesuras de seggle ... VI m^e^ segle

Més fa Pere Parera, vuy Pau Mots, per lo seu mas anomenat antigament d'en Pere Llorens, cituat en dit lloch de Sorigarola, en la matexa festa, tres càregas de seggle dretas ... III c^ar^ seg<le>

y sinch sous y onze dinés, moneda barcelonesa ... V s XI d

y duas fogassas ... II foga<ssas>

Més, fa Domènech Puyol, de dit lloch, en la matexa festa, per la casa té en dit lloch de Sorigarola, camps y prats un pollastre ... I pollas<tre>

quatra dinés moneda corrent ... IIII d

y una tassa de aygua ... I tassa

Més fan los areus d'en Michel Sunyer de Surigarola, per la masada tenen en dit lloch, anomenada d'en Mijavila aprés d'en Soldevila, aprés d'en Sunyer, en la matexa festa, quatra càrregas y mija de seggle, dretes ... IIII c^ar^ IIII m^e^

y sinch sous y onze dinés barcelonesos ... V s XI d

y dues fogasses lliurols de pa ... II foga<sses>

Més, fa Joan Sunyer de Bollvir, per un prat situat en lo terme de Sorigarola, en la matexa festa, una gallina domèstica ... I gallina

Que poceex lo mas d'en Perera y d'en Lluys Puig.[39]

Més, fa mossèn Thomàs Pau Mots, mercader de Puigcerdà, en la matexa festa, per tres masos té en lo lloch de Soriguera, anomenats la hu d'en Novell, l'altre d'en Joan Novell y l'altre d'en Anglada, de cens, en la matexa festa, quatre càregas y tres mesures de seggle, ras, pesol ... IIII c^{ar} III m^{e}

sinch sous y quatre dinés y malla moneda barcelonesa ... V s III d m^{a}

Més, fa mossèn Pere Maxó, per la mesada té en dit lloch de Xorigarola, anomenat antigament lo mas d'en Sala, en la matexa festa, sinch càrregas de seggle, ras, pesols y onze sous ... XI s[40]

y quatre fogasses de pa lliurols ... IIII foga<sses>

y per un camp y prat d'en Saurina, un sou moneda corrent ... I s

Més, fa na Margarida muller d'en Antoni Jalbert y na Catarina, muller de Bertomeu Pere Bernat, ereus d'en Bonet de Soriguera, per lo mas tenen en dit lloch, anomenat d'en Serra, en dita festa, sis mesuras de seggle, dretes ... VI m^{e} seg<le>

y dues mesures de sivada, bladeres ... II me civ<ada>

Més fa en Toni Martí de Mossoll, de çens, la matexa festa, per un prat asituat en lo terme de Sorigarola, sis dinés moneda de Cerdanya ... VI d

Més, fa madona Costansa de Alp, per una casa, té en dit lloc, sinch sous ... V s

Més fa mossèn Raphel de Bonaselva de Baltargua, per la masada té en dit lloc anomenada del Roix, en la matexa festa, de cens, mitja càrrega de forment ... IIII m^{e} for<ment>

y mija càrrega de ordi ab sis tornes ... IIII m^{e} ordi

y una tassa de aygua ... I tassa de ay<gua>

Més fa Juan Lluís Boxó de Bellver, per los masos situats en dit lloch de Caborriu, batllia de Bellver, anomenada la una d'en Sala y l'altra de Serinjà, de çens, en la matexa festa, quatra càrregas de forment ... IIII c^{ar} for<ment>

una càrrega de ordi ... I c^{ar} seg<le>

a dreta mesura de Puigcerdà ab les tornes ... I c^{ar} ordi

y una alberga ... I alber<ga>

Més fa Bernat de las Eras, alias Caxeta, de Riu de Pedra, per los quatre masos vuy té en hu, situats a Canals, sis mesures de seggle, dretes ... VI m^e^ seg<le>

dos sous y vuyt dinés ... II s VIII

Més fa Juan Pedro del Vilar, per un prat situat en lo terme de Suriguera, de çens, en la matexa festa, quatra dinés moneda corrent ... IIII d

Més fa mossèn Pere Antoni, parayre burgès, per dues masades té en lo lloch y terme de Mosoll, la un anomenat de Albert y l'altro d'en Bosuldú, de çens, en la matexa festa, so és per lo mas d'en Albert una càrega de seggle dreta ... I c^ar^ seg<le>

y una mesura dreta de civada ... I m^e^ civa<da>

y tres sous barcelonesos ... III s

y una ocha ... I ocha

y per lo mas d'en Bosoldú, altra càrrega de seggla ... I car<rega> seggla

y altra mesura de civada dreta ... I m^e^ civa<da>

y tres sous barcelonesos ... III s

Més fa en Guillem Pujol de Sorigarola, per un tros d'erm, li és estat estabblit en dit lloch situat, en dita festa, un pollastre de çens ... I pollas<tre>

Més fa nossèn Antoni Puig, vuy mossèn Pau Mots, per lo mas té en dit lloch de Soriguera, anomenat d'en Serdà, en la mateixa festa, de çens, una càrrega y mitja de seggle, ras, pesol ... IIII m^e^ segle

y dos sous y honze dinés ... II s XI d

y dues fogasses lliurals ... II fogasses

Més da Joan de Espanyó, per la masada té en dit lloch, nomenada d'en Raphel Sunyer y aprés d'en Corch, de cens, en la mateixa festa, dos cortals seggle, ras, pesol ... IIII m^e^ seg<le>

Més fa dona Lluïsa de Quaralt, per la masada de Marangas, tres mesures de forment en dita festa ... III m^e^ for<ment>

y tres mesures de seggle dretes ... III m^e^ seg<le>

Més fan delma al dit abbat de Sarratex, de tota cosa, los de Sorigarola.

Més fan lo delma al dit abbat de Serratex los de Soriguera, sinó que s'o an dexat perdra los abats. Molts anys a que no·ls pren lo abat, sinó un tal mossèn Alanyà de Vilafranca de Conflent y toquen dits delmes al abat de Sarratex conforme los actes y donations del compte Oliban, los quals actes se troben en les scriptures y arxiu de Sarratex y vuy en dia los té mossèn Raphel Coll, mercader de la vila de Puigcerdà.

1. *Segons la transcripció feta l'any 1982.* 2. *Hem mantingut les abreviatures emprades a l'original.* 3. *A l'arxiu privat del mas Santamaria de Serrateix es conserva el resum, fet al segle XVIII, d'un document del 15 de març del 1504, en què es diu:* En Manresa, ante el notario de la misma, Juan Ricart, alias Camp, heredero del mas Camp, de la parroquia de Santa Maria de Serrateix, como señor útil del manso y heredad de Camp, vende el mismo a Pedro Planès, de la parroquia de San Estevan de Pujol, por precio de 40 ll., moneda barc. de t., junto con el manso de Vinyes, anejo, los cuales estaban sujetos a ciertas prestaciones al monasterio de Serrateix que no se expresan, pero que van detalladas en la escritura nº 22, así como las lindes. *4. Abreviatura de lliura.* 5. *Aquesta darrera línia fou afegida posteriorment. Sembla que a continuació hi posa:* a 13 cartes. 6. *A l'inici, posava:* III s. 7. *Inicialment hi posava* deu. 8. *Corregit. Abans:* X. 9. *Inicialment:* quatre 10. *Corregit. Abans:* IIII. 11. *Les darreres quatre línies són ratllades.* 12. *Les cinc darreres línies del document són ratllades.* 13. *Inicialment hi deia:* dues. 14. *Inicialment hi deia:* II. 15. *Els dos darrers paràgrafs, ratllats.* 16. *La darrera frase fou afegida en un moment una mica posterior.* 17. *Inicialment:* capmasos. *Fou ratllat i va ésser escrit a sobre:* units ab lo mas Rodon. 18. *Abans havia posat* coranta dos *i també* trenta quatra. 19. *Les dues darreres línies foren afegides posteriorment.* 20. *Inicialment sembla que eren dues gallines.* 21. *Els cinc darrers paràgrafs foren afegits posteriorment. Com a nota, a peu de pàgina, hi diu:* Fas nota assí, com Benet Martí de Vilajusana, alias Rodons, cabbreva dit mas ab los cabmasos units al dit mas Rodons, ab los sensos demun dits, servituts y també cabbreva lo mas Garriguer y a recfer forses tro a dins un any ab los sensos demunt dits, servituts y personals. En poder de mosèn Costa, notari de Berga, a XIII de juny, 1514. 22. *La darrera paraula:* moy, *amb una titlla al damunt. El darrer paràgraf fou afegit posterioment.* 23. *Difícil de llegir.* 24. *Inicialment es parlava de dotze sous i sis diners, després això es transformà en catorze sous i dos pollastres.* 25. *Aquests pollastres foren afegits posteriorment.* 26. *Sembla que hi diu* carec. 27. *A sobre del* III *hi ha un* VI *ratllat.* 28. *A sobre del* VIII *hi ha un* X *ratllat.* 29. *A sobre del* IIII *hi ha un* X *ratllat.* 30. *Al darrere hi diu* Per lo mas d'en Solà a 9 cartes*, escrit posteriorment.* 31. *Aleshores interpretat com:* d'en Avel. 32. *A sobre afegit posteriorment:* XVIII sous i XI diners. 33. *A sobre dels* IIII *sous hi ha un* XIII. 34. *Al damunt de les* III pu *hi ha un* VII. 35. *Damunt del* III *hi ha un* V. 36. *Damunt del* II *hi ha un* V. 37. *La darrera frase fou afegida posteriorment.* 38. *De mal transcriure* hzet *amb una titlla al damunt.* 39. *La darrera línia fou afegida posteriorment.* 40. *Dessota dels* XI s *hi ha escrit* no vol pagar.

421

Segle XVIII

Memorial dels documents. *Inventari dels plecs i conjunts de documents del monestir de Santa Maria de Serrateix.*

A.* ADS. Documents del monestir de Santa Maria de Serrateix. Quadernet de paper, en bon estat de conservació.

Memorial y canalar de las scripturas que vui dia present y bax scrit, se són trobadas en lo arxiu del present monastir[1] de Serratex, so és las que fan per las rendas y jurisdiccions de la Abadia de dit monastir, fet vui a

Primerament, se trobarà en dit arxiu quatre capbreus de full ab cobertas, so és un del sr. abat Camp, del any 1526. Conté 15 confessions, totas del terme de Serratex.

Altre del sr. Abat Puig, del any 1540. Conté 7 confessions; són de Castelladr[al], Casserras, Serratex y mas Albesa de Viver.

Altre del sr. Abbat St. Just, del any 1569. És del terme de Serratex.

Altre del sr. Abat Alentorn, de 1602, de tot lo terme de Serratex.

Item la dotalia de dit monastir, feta per lo compta de Berga y son germà lo bisbe de Gerona, a 5 idus de octubre del any 977. És una carta de pergamí signada de lletra A.

Item un llibra de fulles ab cobertas novas es[...] de notas, ab una còpia simpla de la dotalia, feta per lo dit compta de Berga. Signat de nº... nº 1.

Item un plec de 8 actas de pergamí, van plegats, ab la tras scrita carta de dotalia, so és la elecció del primer abbat. Any 977.

Altra elecció de abat, del any 1005.

Altra elecció feta per los monjos de dit monastir y sublicació per la confirmació al bisbe de Urgell. És del any 1329.

Una confirmació del bisbe de Urgell de la elecció de abat, feta per los monjos de Serratex, del any 1429.

Altra collació de la abadia de Serratex, feta per lo bisbe de Urgell al sr. Abat St. Just. Any 1566.

Donació de la iglésia de Avià y de Clarà al monastir de Serratex, per lo compta de Berga, a 6 de las kalendas de agost de 1003.

Altra donació ho dotació de dita iglésia de Avià.

Confirmació per lo compta de Berga de moltas donacions feta per sos antepassats al monastir de Serratex. Signada de ... nº 33.

Item, un plech gran de paper de full, són actes de jurisdicció han exersit los abats de Serratex en los termes de Serratex y Vià. Està signat de lletra ... B

Item, un altre plech de 10 actas de pergamí, que tots donan lo civil [...] en lo terma de Serratex al sr. Abat. Onse requestas dadas per dits abats de Serratex a differents officials reals per conservar la dita jurisdicció, y una rodalia de la vegueria de Manresa y altra de la subvegueria de Berga ... nº 150.

Item, altre plech de sinch cartas de pergamí y dintra moltas requestas de paper y una còpia simpla de la dotalia del monastir, fa tot per la juridicció civil del terma de Serratex. Està signat de lletra D y ... nº 151.

Item, un gran plech de pergamins retulat scripturas de Nabell. Són de la jurisdicció, censos, rodalia, compra y altras scripturas de dit terma y quadra de Nabel ...

Item, una carta gran de pergamí ab moltas notas de paper dintra d'ella. És la institució o fundació de la causa pia <que> fundà Jaume Vilajoana de Serratex, en lo any 1561. També hi ha, entra las ditas notas y llevadors de dita causa pia, una indulgència de Urbano VIII per la confraria dels màrtirs ... nº 152.

Item, un plech gran de 24 cartas de pergamí y una nota de paper dels actas de Cerdanya, que encomanaran a Pera Martí Costa, notari de Pugcerdà, per la capbrevació de Cerdanya. Són ditas cartas dels censos de Cerdanya. Stà signat de letra E ... nº 154.

Item, un plech de dos cartas grans. És la venda feta al sr. abat de Serratex dels censos del mas Pagarols de Vià. Signat letra F ... nº 155,

Item, un plech de 5 cartas de pergamí. Totas són dels censos y jurisdiccions té lo sr. abat en lo mas St. Andreu y Vilamarí de Vià ... nº 156.

Item, altre plech xic de tres cartas de pergamí. Són una venda y àpochas dels censos de Avià, per temps de 18 anys, en preu de 1.170 sous. nº 157.

Item una venda del mas Font Filmera de Pugreigs. Se té per la abadia de Serratex ... nº 158.

Item una carta gran de pergamí de 6 sous, que reb lo Sr. abat sobre lo mas Salvan de Berga. Està signada ... nº 159,

Item altra carta e un stabliment del mas Claret, del terma de Claret. Signat ... nº 160.

Item una carta de establiment del mas Soquerrats, de la parròquia de St. Martí de Serrahima, ab prestació de 5 sous de censos al priorat, és ... nº 2

Item un plec de tres cartas de pergamí, ab las quals consta que lo mas Vila de Viver y los abitands de dit mas són hòmens propris del sr. abat de Serratex ... nº 16

Item una carta gran de pergamí ab dos actas, que són contingudas en la un las obligacions [...] del abat, camarer y dispenser, en la altre las obligacions de fer deman[...] los vassalls en lo fort del monastir ... nº 162.

Item una carta de pergamí. És un<a> àpoca de 8 florins de or de Aragó, pagaran per los drets que té la [...]grés de Serratex, en lo any 1416 ... nº 163.

Item, un plec de set cartas de pergamí y un stabliment de paper. Tot de la casa del Quer de Serratex ... nº 164.

Item, un plec de tres cartas de pergamí, ab las quals consta que los pagesos del terma de Serratex stan obligats a la obra del monastir ... nº 165.

Item, un plech xich de un stabliment del mas Castellet de Serratex, del any 1212.

Item, un acta [...] és una reducció de tascha del mas Jaumar \de Pugreigs/, sols de ditas pessas de terra, a cens de 4 sous 6 diners ... nº 1401.

Item, un plech ab molts actets xichs e la donació <que> féu la comptessa de Berga al abat de Serratex de molt censos en la parròquia de Viver y las demés actas, a bé que són molt vells, són de dits censos [...] ..... nº 166.

Item, un plech de tres cartas de pergamí. Són una institució de aniversaris, una candela que tenia de cremar mentra se dirian lo offici y los [...] de T. Torigues. Tot és del sr. abat Torigues, del any 1383. ... nº 167.

Item, un plech de deu cartas de pergamí. Són del benefissi de St. Benet ... nº 168.

Item, una carta de pergamí. És l'establiment y amortització del mas de las Roviras, fet a Pera Flotats. Signat ab letra G ... nº 169.

Item, altra carta de pergamí de la donació de la iglésia de St. Joan y St. Mamet de Madrona, ab alguns alous, feta per lo compta Uuifredo al monastir de Serratex. Signat letra H ... nº 170.

Item, altra carta de pergamí de l'afranquiment de tascha del mas del Quer ... nº 171

Item, altra carta de pergamí de un patronat de un benefissi fundat en la iglésia de Concavella, <que> és patró lo sr. abat de Serratex ... nº 172.

Item, una carta gran ab duas altres cartas dintra. És intitulada carta del benefissi de Nostra Sra. del Miracle de Mondarn. És la dotalia, institució y presentació del benefisi de St. Joan de Mondarn, del qual és donador lo sr. abat de Serratex, y és molt bo. És signada de la carta de lletra J ... nº 173.

Item, una carta de pergamí, <que> és una confessió feta per Macià Vilajoana de tots sos masos al sr. abat. És del any 1474.

Item, una còpia en paper de la sentència dada lo any 1473, en favor del sr. abat de Serratex, en la causa <que> aportava contra lo rector de Madrona, acerca de alguns delmas del castell de Avià. Amb alguns altres papers de Avià ... nº 174.

Item, un plech de pergamins molt xichs y molt vells. Fan per los censos de Viver ... nº 175

Item, duas cartas de pergamí de una premuta o cambi de duas pessas de terra, en lo terme de Cerchs, que la una se té a directa senyoria de Serratex, y alguns censos de Gardilans ... nº 176

Item, una carta gran de un censal de 303 sous, que la universitat de Berga creà al collector de Serratex, lo any 1393.

Item, un codern ab cobertes de pergamí novas. És la bulla de la unió del priorat de Majó.

Item, altra codern de pergamí ab cobertas. És la còpia autèntica de la dotalia d'est monastir.

Item un pergamí en forma de bullas. És una licensia del bisbe de Urgell per acaptar per los monjos de Serratex, per lo que patí gran detriment \lo monastir/ ab las guerras los anys avans de 1493 ...[2]

Item un plech de 7 cartas de pergamí signat de nº ... 177 y lletra M. No fa res per la abadia.

1. *Abreujat* mtir. *Hi ha, però, algun cas en què trobem monestir sense abreujar. Per això hem considerat millor triar aquest desenvolupament de l'abreviatura.*
2. *Adonem-nos que, l'any 1493, es van dur a terme, finalment, les donacions establertes al testament d'Antoni Cases, ciutadà de Barcelona (doc. 418). Adonem-nos, també, que dels anys de la Guerra Civil (1462-1472) no ens ha arribat cap document.*

ÍNDEX ONOMÀSTIC

Hem inclòs en aquest índex del diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix tots els antropònims i els topònims esmentats als 421 documents que el constitueixen. Fer un índex de noms de persona i de lloc medievals és difícil. Potser el problema més important és el gran nombre d'irregularitats que trobem als documents. Els noms no sols es poden declinar, ans també poden variar amb el temps o poden ésser més o menys catalanitzats. Per aquest motiu, hem decidit d'incloure els noms de persona en nominatiu, llevat de quan siguin en català. No els hem traduït, però, sistemàticament al català, com s'ha fet algunes vegades en índexs amb unes característiques semblants a les d'aquest. Sempre que ha estat possible, hem indicat, entre claudàtors, el lloc on és documentada la persona esmentada. Així mateix, també hem intentat d'assenyalar quina activitat o quina funció feia en el document (venedor, comprador, fill, muller, escrivà, etc.) o bé en quina mena de document surt mencionat (bescanvi, testament, judici, establiment, reconeixement, capbreu, etc.). Finalment, molt sovint, també hem fet esment de quin ofici o càrrec tenia (prevere, abat, cambrer, notari, paraire, etc.). Hem intentat d'unificar en una única entrada tots aquells noms que podien correspondre a una mateixa persona, en especial si les dates en què són documentats són properes i si els noms són exactament iguals o bé són molt semblants. En general, hem preferit ésser prudents i, en aquells casos en què no hem vist la relació evident o molt probable, ens hem estimat més mantenir dues entrades diferenciades.

Pel que fa als topònims, algunes vegades, quan han perdurat com a noms vius fins a l'actualitat, els hem escrit d'acord amb la normativa actual (Cerdanya, comtat de), d'altres els hem escrit tal com els trobem als documents (en aquest cas, hem utilitzat la lletra cursiva). En el primer cas, quan hem cregut interessant d'incloure la forma del nom al document, l'hem inclosa en lletra cursiva i entre parèntesis. Hem intentat relacionar el topònim, sempre que ha estat possible, amb un topònim actual més ampli. Així ho hem fet, sobretot, amb relació a la toponímia menor dels termes de Serrateix, Viver, Castelladral, Avià, Soriguera, etc.

Per fer aquests índexs, han estat útils:

A. de FLUVIÀ, *Els primitius comtats i vescomtats de Catalunya. Cronologia de comtes i vescomtes*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1989.

J. M. BADIA, *El monestir de Santa Maria de Serrateix*, Serrateix, 2004, pàgs. 319-320.

C. BARAUT; J. CASTELLS; B. MARQUÈS; E. MOLINÉ, "Episcopologi de l'Església d'Urgell, segles VI-XXI", *Urgellia*, 14, 1998-2001, pàgs. 7-136.

M. CASAS, *La canònica de Sant Vicenç de Cardona a l'edat mitjana. Alguns aspectes de la seva història des dels seus orígens fins al 1311*, *Història de Cardona*, vol. III, Patronat Municipal de Museus de Cardona, Cardona, 1992.

J. VIGUÉ; A. PLADEVALL (dirs.), *Catalunya Romànica*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1984-1998.

J. BOLÒS; J. MORAN, *Repertori d'Antropònims Catalans (RAC) I*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1994.

— A —

Abadia, mas [Coforb], 166; vg. *Rivo, manso de*
Abbadals, los [Gironella], 406
ABO, testimoni, 29
ACHILA [Pujol de Planès], venedor, 30
ADALA, comtessa de Cerdanya, muller de Ramon I de Cerdanya, donadora, 90
ADALA, testimoni, 32
ADALAIZ, testament, 95
ADALBERTUS [Alp], sacerdot, donador, 92
ADALBERTUS [Puig-reig], terra d', 125
ADALBERTUS BONIFILIUS, testimoni, 45
ADALBERTUS, abat, 22, 23
ADALBERTUS, levita, jutge, 80
ADALBERTUS, prevere i testimoni, 32
ADALBERTUS, sacerdot i escrivà, 43
ADALBERTUS, testimoni, 42, 72, 88, 125
Adalchatarre, molino [Rubinat], 106
ADALEDIS, testimoni, 80
ADALEIZ [Correà], donadora, 97
ADALEIZ [Viver], donadora, 121
ADALEIZIS, senyora, difunta, 134
ADALEZ, vescomtessa, muller del vescomte Bardina, donadora, 46
ADALEZIS, marmessora, 80
ADALVIRA, donadora, 65
ADANBERIUS, prevere, 35
ADEMARUS, possessor, 65
ADOVACER (potser ADO SACER) [Avià], venedor, 20
ADOVERUS, testimoni, 15
ADRAMIRUS, prevere i escrivà, 5
ADROVERO [Viver], possessor, 44
AGILUS, levita i escrivà, 15
AGNES [Soriguerola], muller de Julià i filla de Ramon des Om, venedora, 232
AGNETA [Soriguera], muller de Guillem Anglada, 271
AGNETA DE L'ANGLADA [Soriguera], mare d'Agneta, 271
Agramunt, 384
AIO [Viver], donadora, 44
AITO (segurament ATTO), prevere, 35
ALAFREDUS, testimoni, 44
ALAMAN ONOFREDI, testimoni, 117
ALANYÀ DE VILAFRANCA DE CONFLENT, llevador, 420
ALARICH [Pinós], cases de n', 298
ALARIG, testimoni, 107
ALAUDIA [Viver], donadora, 66
ALBA [Serrateix], muller, venedora, 53
ALBA [Viver], possessora, 21
ALBA DE CASTRO NOVO, 195, 215
ALBA, testament, 55, 56 (difunta)
Albar, campum de, llevador, 184
Albert, mas d'en [Mosoll], 209, 420
ALBERTUS, parcer, llevador, 184
Albesa [Viver], mas, 395, 411, 420, 421
ALBOMIRUS, marmessor, 55, 56
Albós (*Albosso*) [Cerdanya], 109, 209
Alcatárro, mas d', 122
ALENTORN, abat (any 1602), memorial de documents, 421
Alichas, vall de [Serrateix], 23, 53 (*Aligas, valle*)
Almenara, 197
Alou de Serratex [Castelladral], banada, 291
Alp [Cerdanya], vila, 92, 184, 209
ALTEMIRI VILLENOVE, testimoni, 86
ALTEMIRUS [Serrateix], possessor, 18
ALTEMIRUS, testimoni, 24
ALTIMIRUS, testimoni, 8
ALUDIA [Viver], venedora i donadora, 61, 69, 74
Amaliu, torrente de [Gaià], 104
Amallani, finem, 116
AMALRIG, testimoni, 81
AMALTRUD, 54
AMALTRUD [Pinós], muller de Seniofred Lleopard, 107
Amargosa, la, 365
AMAT DE PUGBEL [Serrateix], futur marit d'Elisenda, 250
AMATOR CLARI, monjo, 415
AMELIUS, abat de Santa Maria de Serrateix, 22, 23

AMELIUS, venedor, 43
AMOR, testimoni, 14
ANAFRED SENIOFRED, testimoni, 95
Anavel, vg. Navel
Anaz, vg. Nas
ANDREAS, testimoni, 170
ANDREAS D'EN MARCH, testimoni, 209
ANDREAS DE AULA, jurisperit, testimoni, 266
ANDREAS DE CASA MIYANA, prevere beneficiat i notari públic de Serrateix, 373 (regent de l'escrivania de Serrateix), 386, 387, 388, 390, 394, 399, 402, 403, 405, 406, 407, 408, 409
ANDREAS DE COMELLIS [Serrateix], testimoni, 245; difunt, marit d'Elisenda, 311
ANDREAS GARMON, clergue, escrivà, 264
ANDREAS GUERMO, testimoni, 265
ANDREAS PONT [Sant Antolí], 335; venedor, 340
ANDREAS SCUTIFERI [Sant Pere dels Arquells], difunt, pare de Bernat de Timor, 180
ANDREAS TORRENTIS [Cerdanya], testimoni, 266
ANEREDUS, sacerdot i escrivà, 62
ANGANUS [Casserres], prevere i comprador, 6
ANGANUS [Serrateix], possessor, 9
ANGELINA [Barcelona], muller d'en Pere Cantó, testament, 414
ANGELINA [Barcelona], muller de Joan Aguilar, testament, 414
Anglada, mas d'en [Soriguera], 157, 271, 420 (llevador)
Angostina [Cerdanya], 209, 296, 307, 317
Ansalo, pug de, 55, 56
ANSALONUS, monjo, 23
ANSEFREDUS [Viver], fill, venedor i donador, 69; venedor, 74
ANSEFREDUS, testimoni, 60
ANSOLF [Vallmanya], venedor, 105
ANSOLFUS, testimoni, 14
ANSOLFUS DE VAL PELLERES, alou que fou de, 62
ANSULFUS, anomenat BERENGARIUS [Viver], bescanvi, 52; donador, 66
ANTHONI [Barcelona], nét d'Antoni Cases, testament, 414
ANTHONI CASES, difunt, donació testamentària, 419
ANTHONIUS CASALS [Gironella], honor, 406
ANTHONIUS CASES [Barcelona], vg. ANTHONI CASES
ANTHONIUS DE [...]ETO, testimoni, 282
ANTHONIUS DE SAHONA, doctor en lleis, jutge, 266
ANTHONIUS DE BRETONIBUS, rector de Sant Martí d'Avià i notari, 392
ANTHONIUS GAYLLARD, jurisperit, testimoni, 401
ANTHONIUS PERALLADA [Barcelona], testimoni, testament, 414
ANTHONIUS PLANES, escolar, testimoni, 398
ANTHONIUS SALA [Barcelona], mercader, ciutadà, testament, 414
ANTIQUO [Viver], establiment, 299
ANTONI JALBERT, marit de Margarida [Soriguera], llevador, 420
ANTONI PUIG, llevador, 420
ANTONIUS DE CORREJOLES [Castelladral], testimoni, 389
Aprilis de Plano [Pinós], era d', 298
Aquilla, col d' [Castelladral], 146, 342
Aragó, rei d', 326
Aragulisa, vg. Rigolisa
Aravó [Cerdanya], 209
Arayer [Aranyer], l' [Viver], 395
ARBERT, testimoni, 77
ARBERTUS, testimoni, 82
ARBERTUS DE PODIO ALTO, testimoni, 168
Arboceda [Castelladral], 10, 11, 342 (mas, *ç'Arboceda*), 367; 37 (*homines de Arboceda*)
ARCEGELL PASCALL [Organyà], venedor, 400
Archas, collum de, 142
Archavello, 271
Ardèvol, castell d' (*castrum Ardeval*) [Solsonès], 80, 415 (*castro d'Erdevoll)*

Ardèvol, serra d' (*Serra de Ardeval*), 107
ARDOMANNUS, venedor, 68
Areyns [Soriguerola], 359
ARGEMIR, marmessor, 80
ARGEMIR, testimoni, 80
ARGEMIRUS, testimoni, 18
Argemundi, fossa de [Cardona], 32
ARGERICHUS, testimoni, 9
ARGERICUS, sacerdot, testimoni, 80
ARGILECUS, testimoni, 15
Argiles, terra [Serrateix], 395
ARIULFUS, difunt, 13
ARLEVA [Malagarriga], venedora, 29
ARMAMIRUS, prevere i monjo de Serrateix, 22
ARMAN [comtat de Berga], donador, 62
ARNAL, testimoni, 87
ARNAL MIR, testimoni, 107
ARNALDONUS DE CONDEMINIS, de Berga, 269
ARNALDONUS LUPETI [el Llobet, Valldeperes], fill d'Arnau Llobet, préstec, 255, 256
ARNALDUS [...], testimoni, 254
ARNALDUS [Tudela], fill, donador, 148
ARNALDUS BALADRET, testimoni, 218, 226
ARNALDUS BALAGARII [Berga], notari públic, 347, 349, 392
ARNALDUS CARDONA, testimoni, 285
ARNALDUS CERDA [Cerdanya], reconeixement, 330
ARNALDUS D'ALTARRIBA, testimoni, 377
ARNALDUS D'UGUET [Berga], testimoni, 281
ARNALDUS DE ALBESA, prior, prebost i cellerer, 151; testimoni, 161
ARNALDUS DE AULA, testimoni, 320
ARNALDUS DE BEURES, testimoni, 158
ARNALDUS DE BOAN [Puigcerdà], notari públic, 236, 241
ARNALDUS DE BRETONS [Avià], establiment, 175; venedor, 186; testimoni, 226
ARNALDUS DE CAMPO [Serrateix], 211, 371; comprador, 245; establiment, 214; fidejussor, 235
ARNALDUS DE CASCALLE, procurador, plet, 244
ARNALDUS DE CERDANS [Viver], reconeixement, 238; arrendament, 367
ARNALDUS DE CONDEMINIS [Berga], 293; testimoni, 279, 299
ARNALDUS DE CUMBA [Castelladral], prevere rector i notari públic, 341, 342, 343, 344, 353
ARNALDUS DE FLUVIANO, prevere de Cardona, canonge, féu trasllat, 192, 193
ARNALDUS DE FRONTANYANO [Gironella], batlle del castell, 279, 406
ARNALDUS DE GARGALANO, marmessor, 252
ARNALDUS DE GARIGOSA [Castelladral], empenyorament, 154
ARNALDUS DE MATAMALA [Monistrol de Gaià], testimoni, 332
ARNALDUS DE MONTE LEON, escrivà, 180
ARNALDUS DE NAVEL, testimoni, 352
ARNALDUS DE OLIVELA, germà de Poncet d'Olivella, testimoni, 164; 221; 255 (cavaller), 256 (senyor)
ARNALDUS DE PILOSIS [Gaià], establiment, 218
ARNALDUS DE PODIO ALQUER [Sant Pere dels Arquells], establiment, 207
ARNALDUS DE PUIG, testimoni, 158
ARNALDUS DE QUERIO [Serrateix], establiment, 284; cessió, 314
ARNALDUS DE RUBEI, testimoni, 166
ARNALDUS DE SAGA, difunt, 349
ARNALDUS DE SALCANI, testimoni, 213
ARNALDUS DE SANCTO FELICE, fidejussor, 194
ARNALDUS DE SOLERIO, marmessor, 215
ARNALDUS DE SOQUARRATS [Serrateix], testimoni, 290
ARNALDUS DE TRESSERA, testimoni, 210
ARNALDUS DE VICO DE EXENEIA, llevador, 184
ARNALDUS DE VILA [Cardona], 213; testimoni, 214

ARNALDUS DE VILARIO, vicari de Serrateix i notari públic de la parròquia de Navel, 358; testimoni, 364
ARNALDUS DE VINEIS, testimoni, 207
ARNALDUS DE VIVER, 151
ARNALDUS DOMINGO [Puigcerdà], testimoni, 326
ARNALDUS EMBERTAD [Puigcerdà], notari públic, 273; 296 (ARNALDUS EMBERCAT)
ARNALDUS FRABEGA, testimoni, 150
ARNALDUS FRESCH, testimoni, 305; prevere, testimoni, 313
ARNALDUS GRIFFE, testimoni, 232
ARNALDUS IOHANNIS, testimoni, 227
ARNALDUS LUPETI [Valldeperes], préstec, 255
ARNALDUS MIRONIS, prevere, testimoni, 99
ARNALDUS, monjo, 234
ARNALDUS PELAT [Portell], reconeixement, 276
ARNALDUS PERPINIANI, testimoni, 392
ARNALDUS PETRI [Soriguera], 157
ARNALDUS PONCII, cambrer de Serrateix, 241, 243, 253, 282, 292
ARNALDUS RAD[...]ORIS [Berga], testimoni, 204
ARNALDUS RAMAT [Avià], capbreu, 392
ARNALDUS REMUNDI, alou d', testimoni [Gaià], 104
ARNALDUS REVERDIT [Segarra], afrontació, 340
ARNALDUS ROTGERII, difunt, comte de Pallars (1256-1288), 224
ARNALDUS SALAT [Valldeperes], reconeixement, 288
ARNALDUS UGUET [Berga], difunt, pare de Bernat Huguet, 300
ARNALDUS UUILLELMI, testimoni, 117
ARNALDUS Z'OLIVELA, cavaller, 255, vg. ARNALDUS DE OLIVELA
ARNALDUS, abat de Sant Llorenç prop Bagà, 151
ARNALDUS, abba de Serrateix, 368
ARNALDUS, acòlit i escrivà, 161, 164, 165; acòlit, monjo i escrivà, 166, 167
ARNALDUS, bisbe d'Urgell (Arnau de Preixens, 1167-1195), 145, 151
ARNALDUS, capellà de Sant Joan de Montdarn, escrivà, 205
ARNALDUS, fill de Pere de Trullars, 392
ARNALDUS, fill de Ramon de Covinçà [Avià], 203
ARNALDUS, jurisperit, testimoni, 219
ARNALDUS, monjo, 231, 233, 235; monjo, testimoni, 108, 153, 189, 214, 223; sacerdot i monjo, escrivà, 169; sagristà de Serrateix i monjo, 144, 151, 153, 206; escrivà del trasllat, 87, 161, 207; escrivà, 199, vg. ARNALLUS
ARNALDUS, prevere i escrivà, 147
ARNALDUS, terra d', 402
ARNALDUS, testimoni, 58
ARNALL [Rubinat], venedor, 106
ARNALL [Sorribes], comprador, 76
ARNALL SANLLA, testimoni, 121
ARNALL SENTELL, testimoni, 113
ARNALL VIDAL DE CARREUS, testimoni, 129
ARNALL WILELM, marmessor, 89
ARNALL, sacerdot, testimoni, 101
ARNALLDII, prevere, capellà de Súria, marmessor, escrivà, 177
ARNALLDUS [Pujol de Planès], donador, 40
ARNALLUS [Castelladral], germà de Pere de Garriga, difunt, 140
ARNALLUS [Pinós], pare de Ramon Arnau, 128
ARNALLUS BONIFILII, sacerdot, testimoni, 127
ARNALLUS DE CABDERA, clams pagesos, 157
ARNALLUS DE CASTELLOBONO, vescomte de Castellbò (1185-1226), clams pagesos, 157
ARNALLUS GUITARDI, testimoni, 124
ARNALLUS LLOBETI, testimoni, 209
ARNALLUS OLIBANI, testimoni, 119
ARNALLUS ONOFREDI [Viver], pledeja, 126
ARNALLUS SENIOFREDI, marmessor, 113

ARNALLUS VENTAIOLE, fillola d', 123
ARNALLUS, abat de Sant Pere [de la Portella], obituari, 368
ARNALLUS, bisbe d'Urgell, 145, vg. ARNALDUS
ARNALLUS, clergue de Súria, marmessor, 177
ARNALLUS, clergue, testimoni, 13
ARNALLUS, levita, testimoni, 75
ARNALLUS, marit de Riquil·la, 68
ARNALLUS, monjo, 145; monjo, testimoni, 143; sacerdot, monjo i escrivà, 81
ARNALLUS, prevere i escrivà, 102, 125
ARNALLUS, sagristà de Santa Maria de Serrateix, 144, vg. ARNALDUS
ARNALLUS, subdiaca de la Selva [Vall de Lord], testimoni, 120
ARNALLUS, testimoni, 62, 80, 131
ARNALLUS, difunt, vescomte (de Berga?), casat amb Guisla?, testament, 72
ARNAU D'OLIVELLA, cavaller, demanda, 239, vg. ARNALDUS DE OLIVELA
ARNAU DE CASCALLS, 174, vg. ARNALDUS DE CASCALLE
ARNAU DE CONEMINES [Berga], 395
ARNULFUS, prevere i escrivà, 22, 23, 24
ARSEN [Viver], donadora, 121
ARSEN, vescomtessa de Berga, muller de Dalmau, marmessora, 101
ARSENDIS, muller de Ramon Llorenç [Soriguerola], 326
ARSENDIS (o ARSEN), muller d'Ermengol, concòrdia amb el monestir, 135
ARSENDIS [Montmajor], muller de Martí, establiment, 108
ARSENDIS DE CORTS [Cerdanya], mas de, 209
ARSENDIS DE ERIS, llevador, 184
Artigues, mas de les [Viver], 395; llevador, 420
Aruch [la Móra, Vall de Lord], terra, 405
ARVIDIUS [Serrateix], possessor, 16
Arzo, ipso [Puig-reig], 49
Asemort [Serrateix], 230, 420; mas, 395
ASENARIUS [Serrateix], difunt, pare, 14; pare del donador, 12
ASTUCIA [Viver], venedora, 5
ATO [Pujol de Planès], donador, pare del traïdor Bonfill, 24; donador, 29, 30
ATO [Viver], comprador, 85
ATO, monjo, 47; monjo, testimoni, 49
ATO, prevere i escrivà, 6
ATO, testimoni, 38
ATTO [Navel], venedor, 67
ATTO BELARON, testimoni, 66
ATTO, testimoni, 31
AUDERICHUS [Serrateix], donador, 9
AUDERICUS [comtat de Berga], donador, 13
AUDESINDUS [Serrateix], donador, 14
AUSALONUS [ANSALONUS?], monjo de Serrateix, 22
AUZILO [Viver], comprador, 8
AVA, mare d'Oliba I i comtessa de Cerdanya (i muller de Miró II), 22
Avenal, [Serrateix], terra, 395
Avià [Berguedà], 20, 45 (*Avizano*), 63, 78, 96 (*Aviza*), 130, 251, 323, 324, 337, 391 (sagrera), 392 (parròquia), 396, 400 (*Havia, sagraria de*), 401, 420, 421
AZALEDIS, muller, evacuació, 127

— B —

BACH, EN [Avià], 392
Badia, za [Coforb], mas, 251
BAG [Boixadors], antic possessor, 103
Bagà (*Bagadano, mansus de*), 184
Bages (*Baies*), 110, 130, 132
BALDEMIRA [Serrateix], possessora, 16
BALDOFREDUS [Serrateix], difunt, 18
Baldret, codina de, 73
Balsareny [Bages] (*Balzaren*), 130
Baltarga, 209 (parròquia)
Bar [Cerdanya] (*Baritani, terre*), 321
BARBALDUS [Serrateix], possessor, 12
Barbasolls [Casserres], terra, 380

Barcelona, bisbe de, 419
Barcelona, comtat de (*comitatu Barchinonensi*), 130; comte de Barcelona, 116
Barcelona, ciutat de, 414 (testament); veguer de Barcelona, 414
BARCHINONA [Pallerols], muller de Pere Reig, difunta, 335
BARDINA, alou de, 24
BARDINA, vescomte de Berga, donador, 46; i mandatari, 68; i testimoni, 45, 47
BARDINA TEDEVERO, alou de, 57
BARHOLOMEUS DOY [Barcelona], mercader, testament, 414
Baridà (*Baridano*), 178, 184
BARO [Serrateix], bescanvi, 34
BARO, testimoni, 17
BARON, donador, 65
BARON, testimoni, 57
Barrals [Avià], 96
BARTOLOMEUS, fill de Pere de la Llastonosa [Castelladral], reducció de cens, 385
BARTOLOMEUS, marit de Menresa, 206
BARTHOLOMEUS CARDONA [Avià], venedor, 392
BARTHOLOMEUS COMA, testimoni, 392
BARTHOLOMEUS DE AVIANO, testimoni, 305
BARTHOLOMEUS DE BELLOCH [Berga], pagès, pare de Pere Bell-lloc, comprador, 392
BARTHOLOMEUS DE CALVINZANO [de Casserres], reconeixement, 259
BARTHOLOMEUS DE CUMBA [Avià], testimoni, 392
BARTHOLOMEUS DE MANYANACHS, fidejussor, 235
BARTHOLOMEUS DE NAVEL [Serrateix], menor d'edat, testimoni, 403
BARTHOLOMEUS DE PLANES [Pujol de Planès], deute, 384
BARTHOLOMEUS DE PODIO [Castelladral], reconeixement, 341
BARTHOLOMEUS DE ROVIRA [Castelladral], reconeixement, 291
BARTHOLOMEUS DE SANCTO ANDREA [Avià], capbreu, 392
BARTHOLOMEUS DE ZA ROVIRA, vg. BARTHOLOMEUS DE ROVIRA
BARTHOLOMEUS FABER, testimoni, 249
BARTHOLOMEUS MAS, monjo, 415; cambrer de Serrateix, 416, 417
BARTHOLOMEUS MORELLI, testimoni, 236
BARTHOLOMEUS OLIBA [Cerdanya], prat de, 331
BARTHOLOMEUS OLIBA DE SAGA [Cerdanya], confirmació, 236
BARTHOLOMEUS ROSSINYOLL [Berga], 392
BARTHOLOMEUS RIPPO, capellà de Naüja, notari del castell de Montellà, 306
BARTHOLOMEUS RIU, prevere, rector de Sant Martí de la Nou i regent en la cura d'ànimes de Sant Miquel de Castelladral, 413
BARTHOLOMEUS SORIA [Castellfollit del Boix], difunt, marit d'Elisenda, 375
BARTOLOMEUS ÇA ROVIRA [Castelladral], reconeixement, 355
BARTHOLOMEUS ZA COMA [Avià], capbreu, 392
BARTHOLOMEUS ZA COMA, testimoni, 392
BARTHOLOMEUS ZA SERRA, prevere, testimoni, 244
BARTHOMEU DOY, mercader, testament, 414
BARTHOMEUS DE CUNBA, 393, vg. BARTHOLOMEUS ZA COMA
BARTOLOMEUS DE COMA PONITA [Comaposada, Castelladral], testimoni, 389
Batrusches, mas de [Avià], 96
BEATRIUS SAURINA [Soriguerola], llevador, 420
BEATRIX, muller de Ramon de Coaner, 152
BEATRIX DE SAGA, filla d'Arnau de Saga, 349
Beders (*Bederrs, villa*) [Cerdanya], 79

BELA [Viver], muller, venedora, 83
BELARO, testimoni, 55
BELLA [Malagarriga], muller de Sanla, venedora, 102
BELLARONE [Cardona], sacerdot i donador, 32
BELLESEMA, mare d'ADALEIZ, 97
Bellestar, pla de [Cardona, Bages], 377
BELLISSENDIS, muller de Galceran, marmessora, 122
Bellver (*Pulcri Visus*), batllia de, 391, 420
Bellver de Cerdanya (*Pulcri Visus, villa*), 321
Bena, ipsa [Castelladral], 144
BENEDICTUS, abat, 130
BENEDICTUS, abat de Sant Benet de Bages, obituari, 368
BENEDICTUS, abat de Serrateix (1249-1267), 196, 202, 207, 208, 209, 368; cambrer de Serrateix, 187; abat i cambrer, 199
BENEDICTUS, escrivà, 187
BENEDICTUS, prevere i monjo de Serrateix, 181, 182; escrivà, 176, 186, 190
BENEDICTUS, testimoni, 101
BENETA [Barcelona], filla, testament, 414
Benevivere, 54
BENIFILIUS, abat de Camprodon, obituari, 368
Beraldes [Casserres], banada de terra, 364, 381
BERENGARIA, filla d'Hug de Navà, donació, 159
BERENGARIA, muller de Berenguer de Soler, senyora, 260
BERENGARIA, muller de Pere de Soler i mare de Berenguer de Soler, 260
BERENGARIA [Casserres], muller de Pere de Tiurana, 300
BERENGARIA [Castelladral], evacuació, 161
BERENGARIA [Castelladral], muller de Berenguer de Corts, 291
BERENGARIA [Cerdanya], muller de Jaume Oliba, difunta, 317
BERENGARIA [Gironella], filla d'Elisenda, reconeixement, 285
BERENGARIA [Navel], donadora i venedora, 200
BERENGARIA [Serrateix], mare d'Arnau de Quer, 314
BERENGARIA [Serrateix], muller de Mateu de Puig, venedora, 245
BERENGARIA DE CALVITZANO [Casserres], reconeixement, 220
BERENGARIA DE PODIO [Serrateix], muller de Mancús de Puig, venda, 230
BERENGARIUS, 65
BERENGARIUS [DE LLUÇÀ], abat de Serrateix (1305-1329), 240, 241, 242, 244, 246, 247, 249, 251, 252, 259, 260, 262, 265; difunt, 267
BERENGARIUS [DE TORIGUES], abat de Serrateix (1373-1412), 369, 371, 372, 376, 385, 386, 387, 388, 390, 392, 393, 396, 399
BERENGARIUS, ardiaca, 145
BERENGARIUS, arquebisbe, obituari, 368
BERENGARIUS, bisbe, testimoni, 35
BERENGARIUS, bisbe de Girona, 113, 115; i comte de Berga (? - 1050), marmessor, 93, 99
BERENGARIUS, capellà de Boixadors, escrivà, 212
BERENGARIUS, escrivà, 183
BERENGARIUS, fill de Berenguer Llobet, difunt, 377
BERENGARIUS, fill del comte Oliba I de Cerdanya, 24
BERENGARIUS, germà de Bernat d'Albesa, testimoni, 194
BERENGARIUS, levita i escrivà, 127; monjo i escrivà, 129, 130, 138; monjo, 145; monjo, sacerdot i escrivà, 119, 133, 134, 137
BERENGARIUS, monjo, testimoni, 214
BERENGARIUS, prevere de Torroella, 171
BERENGARIUS, prevere, escrivà d'un trasllat, 63
BERENGARIUS, sagristà de Santa Maria de Serrateix, 131, 140, 141, 164

BERENGARIUS, sotsdiaca i escrivà, 128
BERENGARIUS [...] DE PODIO CERITANO, testimoni, 307
BERENGARIUS [...], testimoni, 200
BERENGARIUS [Castelladral], fill de Jaume de Puig Baig, testimoni, 341, 342
BERENGARIUS [Gironella], fill de Berenguer d'Om, reconeixement, 305
BERENGARIUS BERGUES [Berga], venedor, 392
BERENGARIUS CALONGE, testimoni, 240
BERENGARIUS CARDONA [Berga], notari públic, 251, 262; testimoni, 226; escriptor, 244
BERENGARIUS CLARI, rector de l'església d'Espinalbet, notari, 297
BERENGARIUS COGOT [Puigcerdà], 273, batlle del monestir, 241, 249; batlle i procurador, 266; procurador de l'abat, 271, 345; testimoni, 308, 359, 360
BERENGARIUS CORNET, testimoni, 375
BERENGARIUS CUGOT, vg. BERENGARIUS COGOT
BERENGARIUS D'ALBARS, prevere i capellà de la capella de Sant Salvador, 267; testimoni, 269
BERENGARIUS DE ALTARIBA, marmessor, 147
BERENGARIUS DE AQUILARIO [Cardona], prevere, 255, 256; testimoni, 260, 261
BERENGARIUS DE ASINOBONO (?), rector de Girondella, notari públic, 279
BERENGARIUS DE AULA, testimoni, 320
BERENGARIUS DE BERGA, ardiaca, 145
BERENGARIUS DE CALONGE, 240
BERENGARIUS DE CANALIBUS [Berga], sotsestabliment, 297; testimoni, 259, 265
BERENGARIUS DE CANTALOPS, comprador, 242
BERENGARIUS DE CAORCH, 145
BERENGARIUS DE CASTRO EDRAL, testimoni, 133
BERENGARIUS DE CODENARIO, 152
BERENGARIUS DE CONDEMINIS, testimoni, 220
BERENGARIUS DE CORTIELES [Berga], paraire, venedor, 392
BERENGARIUS DE CORTS, testimoni, 158
BERENGARIUS DE CURTIBUS [Castelladral], difunt, pare, 291; testimoni, 221
BERENGARIUS DE FABRICA, testimoni, 203
BERENGARIUS DE FONTE FILMERA, testimoni, 189
BERENGARIUS DE FORNELLE, testimoni, 349
BERENGARIUS DE FORTEA, testimoni, 243
BERENGARIUS DE GARRIGUER [Montdarn], 376
BERENGARIUS DE LOBERA, evacuació, 168
BERENGARIUS DE MAÇANOS, testimoni, 148
BERENGARIUS DE MADRIGUERA, batlle del monestir de Serrateix, 346
BERENGARIUS DE MANSO [l'Espunyola], testimoni, 365; batlle de l'Espunyola, 363, 366
BERENGARIUS DE MANYANACHS, fidejussor, 235
BERENGARIUS DE MATAMALA, monachus dicti monasterii, 322; monjo de Serrateix, testimoni, 314 (lectura dubtosa: [...] DE MATHAMALA)
BERENGARIUS DE MATHAMALA, prevere, capellà de la capella de Sant Salvador, 282; prevere, testimoni, 278, 280
BERENGARIUS DE MIYAVILA [Serrateix], testimoni, 405
BERENGARIUS DE MONTE MAIORI, marmessor, hereu, 147
BERENGARIUS DE NIDOBONO, rector de Gironella, notari públic, 282
BERENGARIUS DE NIDOLANO, rector de Girondella, trasllat, 187; vg. BERENGARIUS DE NIDOLANO
BERENGARIUS DE NOETO, cambrer, testimoni, 265, 267; testimoni, 258

BERENGARIUS DE NOHET, testimoni, 258, vg. BERENGARIUS DE NOETO
BERENGARIUS DE NUCE, sagristà de Serrateix, 222, 226, 227, 234, 235; i notari públic de Serrateix, 223, 224, 233; i escrivà, 230
BERENGARIUS DE OLIVELA, sagristà de Serrateix, 162, 167
BERENGARIUS DE OLIVELLA [Castelladral], testimoni, 161
BERENGARIUS DE PARIETIBUS TORTIS, testimoni, 266
BERENGARIUS DE PEDRETO, testimoni, 186
BERENGARIUS DE PODIO, testimoni, 221
BERENGARIUS DE PODIO VENTOSO [Sant Pere de Monistrol, Gaià], reconeixement, 322
BERENGARIUS DE PRATE, mas de, 147
BERENGARIUS DE PRIXANA [Berga], notari públic, 285, 313, 392
BERENGARIUS DE PRIXANA [Berga], pare, 313
BERENGARIUS DE PULCRO LOCO, testimoni, 168
BERENGARIUS DE RICARTS [Casserres], establiment, 302; reconeixement, 363
BERENGARIUS DE RIVO [Coforb], sotsestabliment, 297
BERENGARIUS DE SANCTO CLEMENTE [Castelladral], reconeixement, 291
BERENGARIUS DE SANCTO CLEMENTE, sotsveguer de Berga i el Berguedà, 392
BERENGARIUS DE SANCTO IUSTO [Serrateix], testimoni, 233, 247, 248, 258, 367, 369
BERENGARIUS DE SERRADENYA (o SERRADENIA), rector de Sant Pau de Casserres, notari públic, 357, 362, 363, 364, 365, 366, 378, 379, 380, 381, 382, 383
BERENGARIUS DE SOLERIO [Cardona], 260
BERENGARIUS DE SORISA, testimoni, 161
BERENGARIUS DE TEYRE [Casserres], pagès, establiment, 319
BERENGARIUS DE TORD, fidejussor, 133; marmessor, 142
BERENGARIUS DE TORIGUES, monjo i sagristà de Serrateix, 338, 339, 341, 342, 343, 344, 350, 353, 355, 357, 362, 363, 364, 365, 366; i notari, 327, 346, 348, 367; prior de Serrateix, 338, 351; abat, 374 (vg. BERENGARIUS [DE TORIGUES])
BERENGARIUS DE TORRENTBO, pare de Joan de Torrentbò, testimoni, 392
BERENGARIUS DE TORRIGES, vg. BERENGARIUS DE TORIGUES
BERENGARIUS DE TURRIZELLA, testimoni, 162
BERENGARIUS DE ULMO [Gironella], pare de Berenguer, 305
BERENGARIUS DE VERDEGUERIO (o de VERDEGUER) [vers Casserres], difunt, 362, 363, 365
BERENGARIUS DE VILADOMAT [Berga], notari públic, 392
BERENGARIUS DE VILLA [Serrateix], difunt, pare, 245
BERENGARIUS DE VILLA SICHA [Montmajor], reconeixement, 332
BERENGARIUS DE VIVARIO (o de VIVER), testimoni, 135; marit de Berenguera, rep donació, 159
BERENGARIUS DEL VERDEGUER, vg. BERENGARIUS DE VERDEGUERIO
BERENGARIUS DEZ CHER, testament, 177
BERENGARIUS DEZ MERCADAL [Cardona], testimoni, 346
BERENGARIUS DEZ PORTOLIL, testimoni, 242
BERENGARIUS DOMENECH [Sant Pere dels Arquells], comprador, 335; afrontació, 340
BERENGARIUS ECCARDO, batllia, 122
BERENGARIUS ELDEMARES, testimoni, 45
BERENGARIUS ESCUDER [Baix Berguedà], venedor, 153
BERENGARIUS FERRARII, testimoni, 260
BERENGARIUS FULCHO, testimoni, 126

BERENGARIUS GILABERTI, marmessor, 122
BERENGARIUS GINER [Serrateix], bescanvi, 371
BERENGARIUS IOTUS [castell de Tudela], 148
BERENGARIUS IULIANI, testimoni, 226
BERENGARIUS LUPPETI [Solsona], venedor, 377
BERENGARIUS MERCERII, sagristà i notari públic de Serrateix, 282
BERENGARIUS ODELLONI, rector de Sant Miquel de Castelladral i notari públic, 291
BERENGARIUS OLIBA, testimoni, 242
BERENGARIUS PONCII, fill de Ramon Renard, marmessor, 113
BERENGARIUS RAIMUNDI DE ESPLUGA, donador, consagració, 130
BERENGARIUS RICARTS [Casserres], 365; testimoni, 366
BERENGARIUS SAG, 145
BERENGARIUS SEGARII, testimoni, 119
BERENGARIUS SELDUA, notari públic de Portell [Segarra], 276
BERENGARIUS TEDBALLI, prior de Sant Pere dels Arquells, 127
BERENGARIUS TEIANI, testimoni, 252
BERENGARIUS THOM[...], jurisperit, testimoni, 307
BERENGARIUS VITALE, testimoni, 260
BERENGARIUS ZA VILA [Serrateix], comprador, 230
BERENGARIUS ZA VILA, fidejussor, 235
BERENGARIUS ZA VINYA, testimoni, 252
BERENGUER, abat, 393, 396, 399, vg. BERENGARIUS [DE TORIGUES]
BERENGER DE MUNT MAJOR, testimoni, 149
BERENGER ECARD, testament, 113, vg. BERENGARIUS ECCARDO
BERENGER RAIMUNDI (BERENGER REMON), testimoni, 111, 112
BERENGER, fill de Ramon d'Olivella, futur monjo, 146
BERENGUER DE ÇA CORT, 201
BERENGUER DE ÇA FONT, 201
BERENGUER DE COGOT, vg. BERENGARIUS COGOT
BERENGUER DE CORTS [Cerdanya], reconeixement, 330
BERENGUER DE MATAMALA, 356
BERENGUER DE PEDRET, capellà, donador, 172
BERENGUER DE SENT CLIMENTS, sotsveguer de Berga i del Berguedà, 392
BERENGUER DE TORIGUES, vg. BERENGARIUS DE TORIGUES
BERENGUER ZA NOU, sagristà de Serrateix, 226, vg. BERENGARIUS DE NUCE
Berga (*villa Berga*), 68, 130, 224, 234, 235, 244, 251, 281, 297, 298, 302, 303, 312, 337, 342, 347, 355, 357, 366, 374, 378, 392, 403
Berga, comte de (anys 977 i 1003), memorial de documents, 421
Berga, cort de, 242
Berga, mesura de, 184, 251, 254, 282, 392
Berga, segell de, 226
Berga, sotsveguer de, 349
Berga, **sotsvegueria de, 421**
Berga, universitat de, memorial de documents, 421
Berga, veguer de, 329
Berga, vegueria de, 312, 420
Berga a Manresa, camí que va de (*camino publico quo itur de Berga ad Minorisam*), 218
BERGARIE, sogre de Guillema, testimoni, 154
Berguedà (*Berchitani, Berchitano, Bergedano*), 77, 82, 122, 177
Berguedà, comtat (*paco Bergetano, comitatum Bergitano, pao Vergetano, comitatum Vergetano*), 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 26, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 80, 81, 83, 85, 86, 87, 88, 90, 92, 93, 95, 96,

99, 100, 105, 107, 108, 111, 115, 118, 120, 121, 124, 128, 129, 130, 134, 138, 140
Berguedà, deganat de, 224
Bergús (*Begurci, Begurz*) [Cardona], 32, 116
BERINGARIUS, testimoni, 46
BERINGUARIA, filla de Ramon de Roca, compromís de matrimoni, 205
BERMON ERMEMIR, testimoni, 103
BERMUNDUS OSPITALER, testimoni, 133
BERMUNDUS, escrivà, 124
BERNAD AGELA, testimoni, 90
BERNAD DE ÇA SALA, plet, 201
BERNAD DE CES CORTS, 201
BERNAD DE FENANT, plet, 201
BERNAD DE SORISA, testament, 177
BERNAD DE ZA TOR, testament, 177
BERNAD DES SOLER, 201
BERNAD RADOLF, testimoni, 90
Bernades [Casseres], mas, llevador, 420
BERNAR ÇA PILA, testament, 414
BERNARD, 171
BERNARD, fill, testament, 113
BERNARD, testimoni, 123
BERNARD [Rubinat], fill de Gudla, 106
BERNARD CHOCAD, testimoni, 149
BERNARD DALMAZ, fill dels vescomtes Dalmau i Arsèn (fou vescomte de Berga, v. 1067-a. 1090), marmessor, 101
BERNARD GUILEM DE RUIRA [Viver], possessor, 120
BERNARD PERE, testimoni, 123
BERNARD PONZ, testimoni, 103
BERNARD REMON, testimoni, 112
BERNARD SENFRED, testimoni, 75
BERNARDONUS [Valldeperes], fill d'Arnaldó i d'Ermessenda, 255, 256
BERNARDONUS DE FORNELLIS, testimoni, 234, 235
BERNARDUS, 68
BERNARDUS, abat de Cardona, obituari, 368
BERNARDUS, abat de Santa Maria de Ripoll, obituari, 368
BERNARDUS [DE PONTS], abat de Santa Maria de Serrateix (1329-1340), 278, 280, 281, 392
BERNARDUS, abat (de Serrateix?, 1007) i comprador, 50
BERNARDUS, acòlit, escrivà, 171
BERNARDUS, bisbe d'Urgell, obituari, 368
BERNARDUS, cambrer, testimoni, 207
BERNARDUS, clergue, testimoni, 120
BERNARDUS, comte de Besalú (994-1020, fill d'Oliba I i d'Ermengarda), 31, 35, 45; obituari, 368
BERNARDUS, comte de Berga (1035-d. 1050, fill de Guifré I de Berga [II de Cerdanya] i d'Elisabet), venedor, 96
BERNARDUS, cònsul, obituari, 368
BERNARDUS, fill d'Elisenda de Comelles, 311
BERNARDUS, fill de Bernat de Portella, testimoni, 149
BERNARDUS, fill de Joan de Soldevila, 400
BERNARDUS, fill de Ramon d'Olivella, 146; donador, 155
BERNARDUS, fill de Ramona de Navel, donador, 176
BERNARDUS, fill dels donadors, futur monjo, 66
BERNARDUS, fill difunt, 122
BERNARDUS, fill, signa convinença, 136
BERNARDUS, flequer o moliner, testimoni, 196
BERNARDUS, germà de Ferrer de Castellnou, testimoni, 192
BERNARDUS, germà de Pere Berenguer de Montclar, donador, consagració, 130
BERNARDUS, germà de Pere de Fonollet, 194
BERNARDUS, germà i testimoni, 140
BERNARDUS, germà, marmessor, 77
BERNARDUS, levita i escrivà, 29
BERNARDUS, marmessor, 55, 56 (BERNARD); 82
BERNARDUS, monjo, 137, 143, 153, 214, 223; monjo i sagristà, 166;

monjo i levita, 196; monjo i cellerer major, 189; prevere, monjo i escrivà, 136
BERNARDUS, prevere i escrivà, 117, 158, 162, 198
BERNARDUS, prior de Santa Maria de l'Estany, 143
BERNARDUS, prior, testimoni, 178, 189, 196
BERNARDUS, sacerdot, 81, 142; sacerdot i escrivà, 55, 56, 90, 105, 107
BERNARDUS, senyor, 54
BERNARDUS, sotsdiaca, escrivà, 195
BERNARDUS, testimoni, 29, 35, 38, 58, 75, 80, 150, 179, 218
BERNARDUS, testimoni, oïdor, 82
BERNARDUS, venda de cens, 208
BERNARDUS, vescomte (de Cerdanya?), testimoni, 35
BERNARDUS [...], escrivà, féu el trasllat, 178
BERNARDUS [...], monjo, escrivà, 200
BERNARDUS [...], testimoni, 178
BERNARDUS [Berga], difunt, saig, 392
BERNARDUS [Coforb], donador, fill, 129
BERNARDUS [Correà], fill de Guillema de Coma, confirmació d'establiment, 231
BERNARDUS [Puig-reig], fill, rep donació, 125
BERNARDUS [Serrateix], fill de Pere de Vilardaví, establiment, 269
BERNARDUS [Vilardaví, Serrateix], fill de Pere de Vilardaví, establiment, 299
BERNARDUS [Viver], donador, 73; comprador, 85
BERNARDUS AMADI [comtat de Manresa], rep mas en establiment, 132
BERNARDUS AMATI, marmessor, 116
BERNARDUS ARNALDI, 197
BERNARDUS ASTRUG, testimoni, 183
BERNARDUS ATTONI, testimoni, 126
BERNARDUS BARRATI, batlle de Berga, 219; escriptor de na Làscara, 226
BERNARDUS BERA, notari públic de Cardona, escrivà, 179
BERNARDUS BERENGARII [Castelladral], antic donador, 138
BERNARDUS BLANCH, difunt, pare de Ramon Blanc, 331
BERNARDUS BLANCH [Puigcerdà], notari públic de Puigcerdà i Cerdanya, 360
BERNARDUS BONIFILIO, testimoni, 103
BERNARDUS BROCARD, testimoni, 118
BERNARDUS ÇA PÏLA [Barcelona], testament, 414
BERNARDUS CAMPI, testimoni, 305
BERNARDUS CLOT [Montellà], reconeixement, 306
BERNARDUS COLOMERII [Angostrina], avi de Jaume Colomer, comprador, 296
BERNARDUS COMPANY, testimoni, 320
BERNARDUS CORTILLES [Barcelona], ciutadà, testament, 414
BERNARDUS CORTINA, testimoni, 392
BERNARDUS D'ANGLESOLA, 197
BERNARDUS D'OLIBES, testimoni, 397
BERNARDUS D'OLVAN [Berga], 392
BERNARDUS DALMACII, testimoni, 117
BERNARDUS DE ALBESA, testimoni, 181, 182, 194
BERNARDUS DE ARAGALLO, evacuació, 170
BERNARDUS DE ARAÓ, llevador, 184
BERNARDUS DE ARBOCEDA, relaxació de cens, 167
BERNARDUS DE ARCEGELL [Puigcerdà], testimoni, 296
BERNARDUS DE BOSCHO [Serrateix], reconeixement, 407
BERNARDUS DE CALLERS, marmessor, 147
BERNARDUS DE CAMPS, llevador, 184
BERNARDUS DE CANALS, masada, 209
BERNARDUS DE CAPDEVILA [Serrateix], reconeixement, 289
BERNARDUS DE CASCAILS, testimoni, 175
BERNARDUS DE CASTEYLLO DE TREMPO, testimoni, 300
BERNARDUS DE CIRERA [Sant Pau de Casserres], rector i notari, 332

BERNARDUS DE CODINES, mas de, 209
BERNARDUS DE CONAMINES, testimoni, 187
BERNARDUS DE CONDEMINA, prevere, escrivà, 210, 211
BERNARDUS DE CONOMINES [Berga], testimoni, 203
BERNARDUS DE CORREGOLES, testimoni, 146
BERNARDUS DE CORZANO, testimoni, 168
BERNARDUS DE COSSART, testimoni, 262
BERNARDUS DE COZARD, testimoni, 175, vg. BERNARDUS DE COSSART
BERNARDUS DE CROYLOPS, testimoni, 310
BERNARDUS DE CUMBIS BARTIDES, prior, 385, 386, 390
BERNARDUS DE CURA, abat de Santa Maria de Serrateix (1269-1271), i sagristà, 211; obituari, 368; prevere, trasllat (1265), 87
BERNARDUS DE CURTES, testimoni, 146
BERNARDUS DE CURTIBUS [Castelladral], reconeixement, 291
BERNARDUS DE DALMASES [Castellfollit], 375
BERNARDUS DE ENVEIG, llevador, 184
BERNARDUS DE FABRICHA, fidejussor, 235
BERNARDUS DE FENERS [Cerdanya], mas de, 209
BERNARDUS DE FONFILMERA, testimoni, 282
BERNARDUS DE FORNELLE, testimoni, 251
BERNARDUS DE FRABICHA [Cardona], prevere, notari públic, 215
BERNARDUS DE GARIGA, donador, 144
BERNARDUS DE GERONA, testimoni, 198
BERNARDUS DE GINEBRETO, rector de Viver, 404
BERNARDUS DE GOSOS, cavaller, testimoni, 246
BERNARDUS DE GRAYLERA [Serrateix], reconeixement, 293
BERNARDUS DE IUCENTO [Puigcerdà], jutge ordinari, 209
BERNARDUS DE LASTENOSA, reconeixement de venda, 194
BERNARDUS DE LEDONCES, testimoni, 187
BERNARDUS DE LOBERA, clergue, marmessor, 252
BERNARDUS DE MAIENADS (o MAIANADS), testimoni, 200, 211, vg. BERNARDUS DE MANYANACHS
BERNARDUS DE MANACHO, testimoni, 205
BERNARDUS DE MANYANACHS [Serrateix], mas de, 284, 314; testimoni, 369
BERNARDUS DE MARBUSCA, testimoni, 221
BERNARDUS DE MATAMALA [Gaià], testimoni, 358
BERNARDUS DE MEROLA, testimoni, consagració, 130
BERNARDUS DE MORNACH, testimoni, 241
BERNARDUS DE MOSOYL [Perpinyà], procurador dels homes de Soriguera i de Soriguerola, 266
BERNARDUS DE NABARS, batlle, testimoni, 183; testimoni, 142
BERNARDUS DE NAVELL [Cardona], prevere, testimoni, 384
BERNARDUS DE NEVANO, escriptor, 273
BERNARDUS DE OLIVELA, arquebisbe de Tarragona, obituari, 368
BERNARDUS DE OLIVELA, testimoni, 153
BERNARDUS DE PODIO, testimoni, 221, 377
BERNARDUS DE PODIOLO, prior i cambrer, 415; notari públic de Santa Maria de Serrateix, 415; testimoni, 231
BERNARDUS DE PODIOLO INFERIORI, fidejussor, 192
BERNARDUS DE PODIOVERT, 197
BERNARDUS DE PONTIBUS, 265
BERNARDUS DE PONTIBUS [Berga], notari públic, 218, 219, 220, 226, 227, 234, 235, 237, 238, 242, 251, 392
BERNARDUS DE PONTIBUS, rector de Sant Martí d'Avià, difunt, 392

BERNARDUS DE PONTIBUS, sagristà de Serrateix, 245, 258, 259, 261, 267; i notari públic, 243, 245, 246, 247, 248, 253, 261, 264, 265
BERNARDUS DE PORTELLA, testimoni, 148, 149; guiatge, 204
BERNARDUS DE PRATO [Gironella], difunt, honor, 406
BERNARDUS DE PRATO [Berga], mercer, comprador, 254; 246
BERNARDUS DE PRATO, monjo, 338, 339, 392; precentor, 348, 369
BERNARDUS DE PULCRO LOCO, prior i almoiner de Sant Vicenç de Cardona (Bernat de Bell-lloc, 1236-1271), 208
BERNARDUS DE RIB[...], testimoni, 204
BERNARDUS DE RIPA, monjo, 233, 234, 235
BERNARDUS DE ROVIRA, testimoni, 221
BERNARDUS DE RUIRA, testimoni, 167
BERNARDUS DE RUPE [Monistrol de Gaià], testimoni, 372, 373
BERNARDUS DE RUVIRA [Castelladral], evacuació, 161
BERNARDUS DE SA MUNTADA, testimoni, 258
BERNARDUS DE SAGA, llevador, 184
BERNARDUS DE SALA [Cardona], 193, 195; comprador de rendes, 192; difunt, 215
BERNARDUS DE SANCTA MARIA [Berga], paraire, difunt, 392
BERNARDUS DE SANCTO CLEMENTE, testimoni, 220, 234, 235; vg. BERNARDUS DE SENT CLIMENZ
BERNARDUS DE SANCTO GERVASIO [Cardona], notari publici, 298, 304
BERNARDUS DE SANCTO IOHANNE, 209
BERNARDUS DE SENT CLIMENZ, testimoni, 232
BERNARDUS DE SOLDEVILA, marmessor, 347; 354
BERNARDUS DE SOLERIO, marmessor, 215
BERNARDUS DE SOLERIO IOVERII, testimoni, 225; denúncia, 228
BERNARDUS DE SORIGUERA [l'Esglesiola], reconeixement, 383
BERNARDUS DE SORRIBES [Berga], testimoni, 265
BERNARDUS DE TARTERA, mas de, 209
BERNARDUS DE TIMOR [Sant Pere dels Arquells], venedor, 180
BERNARDUS DE TIURANA [Casserres], 303; establiment, 301; reconeixement, 309; testimoni, 315, 316
BERNARDUS DE TODELA, denúncia, 228
BERNARDUS DE TORALYA [Berga], difunt, 262
BERNARDUS DE TORALYA, testimoni, 262
BERNARDUS DE TORO MALUZ, testimoni, 154
BERNARDUS DE TRUYLS, rector, difunt, 299
BERNARDUS DE TURRIZELLA, testimoni, 169
BERNARDUS DE UR, llevador, 184
BERNARDUS DE URG, rector de l'església d'Estoll, 360
BERNARDUS DE VALERIOLA, sacerdot, testimoni, 183
BERNARDUS DE VILAR DAVINO (o VILARDEVI) [Vilardaví, Serrateix], establiment, 210; fidejussor, 235
BERNARDUS DE VILARGUAR [Montclar], testimoni, 338, 339
BERNARDUS DE VILLA SICHA [Montmajor], difunt, pare de Berenguer de Vilaseca, 332
BERNARDUS DE VINEA, testimoni, 159
BERNARDUS DE VIVER, 147
BERNARDUS DE ZA GRAYLERA, establiment, 269
BERNARDUS DEL SOLER [Serrateix], reducció de cens, 386; 387
BERNARDUS DEZ QUER, fidejussor, 235
BERNARDUS DURBAN [Montmajor], honor de, testimoni, 231
BERNARDUS ERIBALLI, marmessor, 142
BERNARDUS ERMENGAUDI, marmessor, 116
BERNARDUS FABRI [Soriguerola], difunt, pare, 336
BERNARDUS FAREY [Vilafranca de Conflent], 209

BERNARDUS FERRARII [Berga], paraire, testimoni, 310, 314
BERNARDUS FERRARII, beneficiat del monestir de Serrateix, testimoni, 285, 292; clergue, testimoni, 265, 280, 283
BERNARDUS FERRARII, testimoni, 187, 278, 301, 302, 303, 315, 316
BERNARDUS FERRARII, procurador, testimoni, 295
BERNARDUS FERRARIUS DE VALLE MAGNA, establiment, 196
BERNARDUS FERRER, llevador, 184
BERNARDUS FORNERII [Serrateix], 264; testimoni, 284
BERNARDUS FRESCH [Berga], testimoni, 292
BERNARDUS GACIOLI, testimoni, 214
BERNARDUS GIBERTI, testimoni, 198
BERNARDUS GOTMAR [Berga], testimoni, 299
BERNARDUS GRASS DE FONTELLE, promesa de venda, 182
BERNARDUS GUIFREDI, comte de Berga, testament, 99; comte i donador, 93
BERNARDUS GUIFREDI, testimoni, 118
BERNARDUS GUILLELMI, testimoni, 70
BERNARDUS GUISAU [Aravó], 209
BERNARDUS HOLIBA [Sant Pere dels Arquells], comprador, 340
BERNARDUS HONOFREDI, abat de Santa Maria de Serrateix (1089-1095), establiment, 124
BERNARDUS IRIBALLI, fidejussor, 133
BERNARDUS IULIA, escuder de l'abat, testimoni, 296
BERNARDUS IULIANI [Santpedor], testimoni, 293
BERNARDUS IULIANI, testimoni, 280, 287, 288, 291, 328
BERNARDUS LOBET (o LUPPETI) [Cardona; el Llobet, Valldeperes], testimoni, 208, 256; reconeixement, 287; honor, 288
BERNARDUS LUPPARIO [Portell, Segarra], 276
BERNARDUS MANRESA [Puigcerdà], notari públic de Puigcerdà i Cerdanya, 345
BERNARDUS MARCER, vg. Bernardus Mercerii
BERNARDUS MARCHAIO, testimoni, 240
BERNARDUS MASCARONI [Cardona], difunt, clergue, 252
BERNARDUS MASCARONI [Cardona], notari públic, escrivà, 215
BERNARDUS MERCERII, monjo, 348; monjo i sagristà, 369, 374, 387, 382, 383, 389, 390, 394, 400, 405, 407, 409; sagristà i notari públic, 369, 371, 372, 373, 376, 385, 386, 388, 390; prior, 406; prior i sagristà, 402, 403
BERNARDUS MIR (o BERNARD MIR) [Viver], donador, 120
BERNARDUS MIRONIS, batlle de les obres, 124
BERNARDUS MORAGES, testimoni, 215
BERNARDUS MORAGUES [Montmajor], venedor, 335
BERNARDUS MUNTSERRAT [Barcelona], notari, testament, 414
BERNARDUS NEVA, testimoni, 273; trasllat, 209
BERNARDUS PELICER [Torroella], testimoni, 177
BERNARDUS PETRI [Viver], fill de Pere Seguí, pledeja, 126
BERNARDUS PI [Barcelona], notari, 414
BERNARDUS PINEL, testimoni, 222
BERNARDUS PONCII, marmessor, 77, 82
BERNARDUS PONCZ [Vilar d'Urtx], 354
BERNARDUS RAIMUNDI [Manresa], notari públic, 270
BERNARDUS RAIMUNDI DE OLIVELLA, convinença, 136; donador, consagració, 130; testimoni, 134, 135; cavaller, obituari, 368
BERNARDUS RAIMUNDI, fill, evacuació, 127
BERNARDUS RAIMUNDI, sacerdot, testimoni, 142
BERNARDUS RAIMUNDI, testimoni, 138
BERNARDUS RAMA, testimoni, 392
BERNARDUS RANMIRI, donador, 173

BERNARDUS RAYMUNDI, clams pagesos, 157
BERNARDUS RICULFI [Cardona], establiment, 124
BERNARDUS RICULFI, marmessor, 99
BERNARDUS RIPAMCHERI, 229
BERNARDUS ROIG [Serrateix], anomenat BERNARDUS RADON, capbreu, 392
BERNARDUS RUBEI, vg. BERNARDUS ROIG
BERNARDUS SA[...] [Gironella], veguer, testimoni, 299
BERNARDUS SALATI [Puigcerdà], jutge ordinari, 266, 273; notari públic, escrivà, 326
BERNARDUS SANCIO, testimoni, consagració, 130
BERNARDUS SINFRE, vescomte de Cerdanya (v. 1032-v. 1070), fill de Sunifred i de Guisla, testimoni, 90; donador, 109
BERNARDUS SOLDEVILA DE TALTORTA, pare de Joan Soldevila, 400
BERNARDUS SOLER [Prats], testimoni, 401
BERNARDUS SUNIARII, testimoni, 70
BERNARDUS TERRERS, testimoni, 347
BERNARDUS TRASUAD [Viver], testimoni, 61
BERNARDUS UGESTROSA [Igualada], testimoni, 375
BERNARDUS UGUET, testimoni, 300
BERNARDUS VINYOS [Serrateix], difunt, marit de Gueraula, 333
BERNARDUS VITALIS, testimoni, 320
BERNARDUS Z'ESPLUGA [Casserres], testimoni, 227
BERNARDUS ZA CLUSA, rector de Sant Pau de Casserres i notari públic, 301, 302, 303, 310, 316, 319
BERNARDUS ZA COMA, testimoni, 231
BERNARDUS ZA GARRIGA, 303
BERNARDUS ZA ROVIRA, testimoni, 233; fidejussor, 235
BERNAT ÇA PILA [Barcelona], ciutadà, testament, 414
BERNAT DE LAS ERAS ALIAS CAXETA [Riu, Cerdanya], llevador, 420
BERNAT DE MORNAGO, adquireix les rendes de Cerdanya, 216
BERNAT DE MOSOLL, 266
BERNAT DEZ SOLER, procurador de l'abat de Serrateix, vg. BERNARDUS DE SOLERIO IOVERII
BERNAT FABRE, difunt, pare de Ramon Fabre d'Urtx, 336
BERNAT IOZFRET, testimoni, 112
BERNAT MERCER, vg. BERNARDUS MERCERII
BERNAT RAMON DEL QUER, 373
BERNAT TORRABADELLA DE NAVEL [Serrateix], llevador, 420
BERNAT, vg. BERNARDUS MERCERII
BERNAT, vescomte (Bernat II de Cerdanya), 109, vg. BERNARDUS SINFRE
BERTHOLOMEUS, vg. BARTHOLOMEUS
BERTOMEU PERE BERNAT [Soriguera], marit de Caterina, llevador, 420
BERTRAN AIENRIG, testimoni, 120
BERTRAN, abat, reconeixement, 217, vg. BERTRANDUS
BERTRAN, germà i testimoni, 136
BERTRANDUS, abat de Santa Maria de Serrateix (1272-1303), 214, 216, 217, 220, 225, 229, 231, 232, 234, 235, 236
BERTRANDUS, germà de l'abat i senyor, testimoni, 134
BERTRANDUS, monjo, 145
BERTRANDUS [Tudela], fill, donador, 148
BERTRANDUS D'OLVAN, cunyat de Joan Oliba, 242
BERTRANDUS DE FRABRICHA [Cardona], prevere, notari públic de Cardona, 195, 198
BERTRANDUS DE LENA [Montmajor], honor, 231
BERTRANDUS DE SAGA, donador, 166
BERTRANDUS DE SORIGUEROLA, terra de, 236
BERTRANDUS DE TORNAMIRA, testimoni, 155
BERTRANDUS DE VILLANOVA, testimoni, 179
BERTRANDUS MULNERII [Cardona], ferrer, testimoni, 298

Besalú, castell de (*castri Bisullunensis*), 130
Besech, 24
BILIARD [Sorribes], muller, compradora, 76
BISOLDÓ DE MOSOL [Mosoll], llevador, 184
Biure [Berguedà], 357
BLANCHA, muller de Berenguer de Cortielles, 392
BLANCHA, muller de Bernat de Santamaria, capbreu, 392
BLANCHA, muller de Ponç de Balsareny, cessió de drets, 195
BLANCHA [Berga], filla de Berenguer de Canals, 297
BLANCHA DE CASTRO NOVO, venedora de rendes, 192; reconeixement de venda, 215
BLANCUCA [Viver], possessora, 52
BLANCUCIA [Alp], donadora, 92
BLANDERICUS, testimoni, 16
BLANDINUS, monjo, 33, 34, 35; monjo i prior, 28
Bogets [Casserres], 364; mas de, 379
Bogets et de Teyra, torrent de, 381
Boix Lobater [Serrateix], banada de terra, 284; al mas de Quer, 314
Boixadors (*Boxadors*), 130, 212
Boixadors, castell de (*kastro Boxadors*), 103
Bolvir (*villa de Bolvirr*) [Cerdanya], 88; 209
BONADONA, muller, bescanvi, 48
BONADONA [Viver], muller, venedora, 64
BONADONA DE ANGOSTRINA, mas d'en, 209
BONADONNA [Puig-reig], muller, bescanvi, 49
BONANATUS DE BUXO, testimoni, 260
BONANATUS DE RIARIA, escolà, testimoni, 269
BONANATUS DE VALLE, clergue, testimoni, 278, 281; escriptor, 315, 316; testimoni, 301, 302, 303, 310
BONANATUS ZA VOLA [Berga], difunt, venedor, 392
BONEFILIUS, prevere i escrivà, 57
BONEFILIUS, testimoni, 51
BONEFILIUS [Serrateix], possessor, 18
BONEFILIUS ADOLFI, testimoni, 65
BONENATUS DE LA ROVIRA DE LA BASSA [Viver], ferma d'espoli, 398
BONENATUS DE VALLE, testimoni, 310, vg. BONANATUS DE VALLE
BONESEMUS [Viver], venedor, 42
BONESINDUS [Viver], venedor, 2
BONET DE SORIGUERA, llevador, 420
BONFIL GISCHAFRED, testimoni, 95
BONIFILIUS [Pujol de Planès], traïdor i fill dels donadors, 24
BONIFILIUS OLIVE, fillola de, 123
BONIFILIUS, testimoni, 10, 11, 73, 125
BONIFILIUS, traïdor, 68
BONIFILIUS GISCLAMUNDI, testimoni, 124
BONUCIUS, de la comitiva del vescomte, 28
Boquer [Serrateix], 369
Bor (*Borr*), riu de [Cerdanya], 79
BORREL [Viver], donador, 73
BORRELLUS, bisbe de Vic, 53 bis
BORRELLUS, comte de Barcelona (Borrell II, 947-993), 28 (document dubtós)
BORRELLUS, prevere, testimoni, 40; prevere i escrivà, 44
BORRELLUS TARAVALLENSIS [de Tarabau], marmessor, 80
Bosc (mansi de *Nemore; manso dez Bosc; manso vocato de Boscho*) [Serrateix], mas, 177, 194, 199, 222, 223, 253, 292, 333, 407, 420
BOSCH, EN [Castelladral], 291
Bosch, ipso [Navel], 115
Bosquet, banada [Serrateix], 395
Bosquet, lo, [Serrateix], tros de terra, llevador, 420
Bosuldú, mas d'en [Mosoll], llevador, 420
BOTA [Castelladral], muller, rep en establiment un mas, 138
Botich ces Comes, mas de [Serrateix], 395
Boxeda, ipsa [Gaià], 104

BRADILA, testimoni, 26
BRANDINUS, vg. BRANDUINUS
BRANDUINUS, vescomte de Berga, donador, 17
Brangolí (Vilangolí) [Cerdanya], 184, 209
Breners, torrent qui discurrit per, 56
Bubafols, comelar de [Casserres], 319
Bufart [Casserres], lloc de, 303, 350, 363
Bufart, torrent de, 350
Buscart, 346
Buxeder, ipso [Cerdanya], 90
Buxeronos [comtat de Manresa], 70

— C —

Cabalbis, mas dels [Viver], 395
Cabanal de Moscata [Castelladral], 221
Cabanam dels Mallolars, 277
Cabaneles, les [Castelladral], 341
Cabcada, ipsa [Castelladral], 136, vg. Capçada
Caborrit, mansum de, vg. Coborriu
Caderita de Mala Garriga, ipsa, 102
Calabuig (*Cabiug; Calabugo, chasas de; Calabug, manso de; Calabuyg*) [Montmajor, Berguedà], 17, 30, 130, 164, 395
Calaf, camí que du a (*Calaff, carraria qua itur a*), 298
Calaf, castell de (*castrum Calaphi*) [Anoia], 117
CALINDO, testimoni, 6
Call, la [Serrateix], honor, mas, 371, 420
Call, camí de la (*carraria que tendit de manso de sa Cal versus mansum vestrum de Campo*), 245
Callers, 61
Calola, la, 201
Calonge (*Colonicho*), 130, 156
Calveroles, les [Soriguerola], 236, 359
CALVET, establiment, 174
Calvet, honore d'en [Montmajor], 231
CALVET, mas (*ipsa ostallad*), 63
Calvinza, vg. Covinçà
Calvinza, camí missader que du a, 392
Camivia [Serrateix], terra, 395
Camos, torrente de, 148
Camp Blanch, lo [Serrateix], tros de terra, llevador, 420
Camp d'Alba [Serrateix], terra, 395
Camp Toro, 123
CAMP, abat (1526), memorial de documents, 421, vg. GABRIEL CAMP (1510-1530)
Camp, el (*mansi de Campo*) [Mas Santamaria, Serrateix], mas, 214, 371, 395, 411, 420
Campaç, lo [Viver], 395
CAMPIO [Viver], fill, venedor, 5
Campo Francho [Casserres], 383
Campo Magro, guardia de [Puig-reig], 49
Camp, via del mas (via que manet de manso de Campo; via que vadit de manso de Calle aput mansum de Campo) [Santamaria, Serrateix], 230
Camprodon (*Campirotundi*), vegueria de, 209
Campum Rotundum, 225
Canal, sa ["Perera", Cerdanya], mas, 184, 209
Canals de Soriguera, les [Casserres], 409
Canals, lloc, llevador, 184
Caned, torrente de [Castelladral], 221, 344
Canet, valle de [Castelladral], 221
Canigó, el (*monte Canigonensi*), 119
Canivia, colle de, 269
Canyellas, mas [Puig-reig], llevador, 420
Cap de Ferriol [Serrateix], 371
Capçada, la [Castelladral], mas, 136, 192, 193, 195, 215, 239, 260, 385, 402, 408
Capdevila [Serrateix], mas, 289, 371, 395, 402
Capdevila, cumba mansi de, 402

Capsatas del Comellar, 282
Carbolins [Serrateix], 402; banada de terra, 328, 395; mas, masada, 420; masia, 395
CARBONELLUS BOVETI [Casserres], possessió de, 150
Carcarers [Cerdanya], lloc, 321
Carcarers, torrente [Cerdanya], 321
Cardell (*villa Cardilis*) [Cerdanya], 90
Cardello, comma de, 62
Cardelo, serra de, 62
Cardener (*Chadernario, flumen Chardosnario*), 22, 39, 62, 416, 417
Cardona, 116, 124, 130, 134, 238, 239, 260, 277, 358, 384, 406; vila de, 208, 280, 298, 346, 377
Cardona, abat de la canònica de, testament, 414
Cardona, batlle de, 320
Cardona, castell de (*castro Cardona, kastri Chardona*), 17, 31, 32, 102, 115
Cardona, comte de, 405
Cardona, estrada de (*strata Cardonesa, strada Cardosnario, strata de Kardona*), 22, 23, 39, 62, 67
Cardona, horta de, 377
Cardona, mesura de, 161, 289, 341, 344, 355, 395, 418
CARDONA, prevere, capellà de Torroella, escrivà, 213
Cardona, sagristà de, 135
CARDONA DE TANCHS, testimoni, 274, 275
CARDONA IENER, testimoni, 212
Caroseles [Serrateix], 395
Carpi [Montmajor], terra, 231
Casa Nova [Serrateix], mas, 284, 314
Casa Nova, torrente de [Serrateix], 314
Casa Saura [Avià], mas, capbreu, 392
Casales, serra qui vadit per ipsos, 62
Casals [Serrateix], mas, llevador, 420
Casals, vinya [Serrateix], 395
Casals de a l'Afra, los [Castelladral], 341
Caseles (Caselis), mas, 184, 209
Casis Mulneris [Cerdanya], llevador, 184
Casserres (*Castro Seras, Sancti Pauli de Casserris*), 51, 87, 95, 99, 259, 319, 379, 421
Casserres, barri de (*Casserris, barrio de)*, 362, 363, 366
Casserres, castell de (*kastro Serras, castri de Casserris*), 6, 219
Casserres, via de, 365
Castel Edral, vg. Castelladral
Castelladral (*Castrum Edrale, Castello Edral, Castrum Iterale, Castri Adralis*), 10, 11, 22, 37, 72, 100, 134, 135, 136, 138, 140, 146, 158, 162, 188, 190, 194, 210, 215, 221, 258, 260, 261, 290, 341, 342, 343, 344, 351, 352, 372, 373, 385, 420, 421
Castelladral, escrivania de, 256
Castelladral, mesura de, 206, 342, 389
Castelladral, parròquia de, 23, 192, 193, 204, 417
Castellbò (*Castello Bono, Castelbo*), 157
CASTELLBÒ, VESCOMTE DE, 308, 336
Castellet (*Casteleto)* [Serrateix], mas, 163, 288, 395, 402, 420, 421
Castellet, via de (*via que vadit de manso de Casteleto ad supradictum mansum de Campo*), 245
Castelleto de Corneto Bagiarum, castell de, 412
Castellfollit del Boix (*Castro Folito de Buxio)*, 375
Castellnou (*Castro Novo, Castel Nou*), 136, 215
Castelltallat (*Castrum Taiad*), 117
Castro de Iteral, vg. Castelladral
Castro Hetrali, vg. Castelladral
CATARINA [l'Esglesiola], filla de Bernat de Soriguera, reconeixement, 383
CATARINA [Soriguera], muller de Bartomeu Pere Bernat, llevador, 420

CATERINA, fillola d'Antoni Cases i filla de Pere Cantó, testament, 414
Cau, torrente [Casserres], 364, 381
Caus [Serrateix], 395
Caus, torrent dels [Serrateix], 395
Cavaleria, la [Cerdanya], mas, 321
Cavera, la [Serrateix], 395
Cayl, la [Serrateix], mas, 395, vg. Call, la
Celeret, domus, 280
Cemoles [Serrateix], comellar de vinya, 395
CENTULLUS, testimoni, 18
Cercosa, la [Serrateix], tros, llevador, 420
Cercs (*apendicio de Cerchs*), 113, 184, 421; vilar, 130
CERDÀ DE PORTA, llevador, 184
Cerda, mansus d'en, 209
Cerdan, alou de [Montmajor], 149
CERDANA, muller de Pere Serra, 249
Cerdans (*locum Cerdans*), 72
Cerdans [Viver], mas, 283, 367, 394, 395, 397, 404
Cerdanya, 178, 184, 209, 216, 360, 421
Cerdanya, comtat de (*comitatu Cerdania, comitatum Cerdaniense*), 2, 76, 79, 88, 90, 92, 109, 112, 114, 123, 130
Cerquosa, camp de ça [Serrateix], 395
Cervera (*Cervarie*), 148
Cervera de Navel [Serrateix], *mas*, 395, vg. Servera
Cervera, Comelar de la [Castelladral], 146
Cervera, mesura del mercat de, 207, 240, 335, 340
Cetut (*Cetud*) [Cerdanya], 109
Ceylla [Coforb], torrent del, 297
CHALITO, testimoni, 34
Cher, manso dez, testament, 177
CHIXOL [Viver], donadora, 121
CHIXOL, vescomtessa de Berga, muller de Branduí, donadora, 17
Chodina Tyurana, mas, 137, vg. Codina Tiurana
Chonnaminas, ipsas [Vallmanya], 105
Cicars, mas de [Serrateix], llevador, 420
Cingle Gros, ipsum [Castelladral], 221
Cingle Iusa del Solà [Castelladral], 344
Cingle, ipsum [Castelladral], 221
Cinglo Gros, vocato la Feu, 355
Cixilane, guardia de [Cebers, Serrateix], 23, 48
Cixilani, villar [Serrateix], 31, 48
Clarà (*Clerano*), 45, 395, 421
CLARA, muller de Pere Garriga de Malagarriga, empenyora, 171
Clarenes [Montmajor, Berguedà], mas, 395
Claret, mas [Claret], memorial de documents, 421
Clariana, 116
Clos [Serrateix], banada, 395
Clos qui est subtus ipsa mansione de me, Raimundi Guillelmi [Castelladral], 134
Clos Sobira [Castelladral], 341
Clos, ipso, 171
Closa [Serrateix], 395
Closa Sobirana [Casserres], 366
Closa, ipsa, 123
Closos, els [Castelladral], 344
Clot [Montmajor], terra, 231
Clota Josana, la [Tiurana, Casserres], 362, 366
Clota Sobirana, la, 378
Clota, la [Casserres], 301
Clotam, la [Castelladral], banada, 355
Coallops, mas, 365, 409
Coallops Sobirà, mas, 300, 383
Coaylops Sobirà, mas, vg. Coallops Sobirà
Coborriu (*Capderiu, Capud Rivo, Caborrivo*) [Cerdanya], 114, 130, 157, 184, 209, 420
Codina (*locum que vocant Codina*) [Viver], mas, 120, 420
Codina d'Ortons, la [Castelladral], 341
Codina Iusana, mas de [Viver], 395

Codina Longa [Puig-reig], 125
Codina Subirana, mas de la [Viver], 395
Codina Tiurana [Casserres], mas, 131, 224, 227, 365
Codinela [Serrateix], 395
Codon, ipso [Pinós], 107, vg. Codony
Codony, el (*Chodong, ipsum*) [Castelltallat], 117
Coforb (*Focorb*), 129, 166; parròquia de Sant Martí de Coforb (*Sancti Martini de Focorp*), 251, 281
Coforb, grau de (*grado de Fochorb*), 63
Cogomer [Serrateix], terra, 293
Col de Baldomar [Castelladral], banada de terra, 341
Collo Montis Mayoris [Montmajor], coromina de, 149
Coloma [Avià], mas, 392
Coma Bela [Serrateix], terra, 293
Coma de les Viyes [Serrateix], 395
Coma de Myges, termino de, 276
Coma de Puyg [Viver], 395
Coma del Monestir, rasa de la [Serrateix], 395
Coma dels Plans [Viver], banada de terra, 395
Coma Doneli, honor, 214
Coma Rossa, manso de [Planoles], 159
Coma, la [Avià], mas, capbreu, 392
Comalar de la Vinya de Sent Andreu [Avià], 392
Comaposada (*Coma Ponita, Comma Posada*), [Castelladral], mas, 204, 221, 291, 344, 420
Comaposada, vg. PETRUS DE COMA POSADA
Comas, las [Serrateix], mas, llevador, 420
Comdals, 171
Comela, la [Serrateix], 395
Comelar [Serrateix], 395
Comelar de Muscota [Castelladral], banada de terra, 344
Comelars de Luga, 365
Comelars, los [Serrateix], mas, 292
Comeles Jusanes [Serrateix], mas, 395
Comeles Subiranes [Serrateix], mas, 395
Comeles, honore d'en [Montmajor], 231
Comella [Serrateix], 371
Comelles [Serrateix], mas, 311, 420
Comes, les [Casserres], 383
Comes, les [Serrateix], mas, 395
Cometa, llevador, 184
Comma Bela, 62
COMPAGNUS, levita, testimoni, 104
COMPAGNUS, testimoni, 92
COMPANUS ERMEMIRI, testimoni, 99
Conamina, trilla, 189
Conaminas [Castelladral], 10, vg. Coromines
Concabella [Segarra], 270; església, memorial de documents, 421
Condaminas, ipsas [Casserres], 150
Condemina Vicecomitale, lloc, 152
Condeminis [Castelladral], mas, vg. Coromines
Condeminis [Serrateix], banada de terra, 299
CONDESINDUS [Casserres], venedora, 6
Conemina [Montmajor], terra, 231
Conemina de Serrateix [Castelladral], banada de terra i de vinya, 290
Conemina, banada de terra [Serrateix], 395
CONEMINES [Pinós], honor d'en, 298
Conemines [Viver], mas, 395
Conemines, mas de les, 413; segurament Coromines [Castelladral]
Conflent (*Confluentis*), 209
Conigera, la [Castelladral], 355
Connaminas, mas de, 133; segurament Coromines [Castelladral]
CONSTANCIA, muller d'en Maimó Tolosa, pare, 295
CONSTANCIA DE GUARINES [Serrateix], àpoca, 264
CONSTANTINUS DE PODIO, rector de Sant Pere de Serrateix, 250, 253, 267
Constosa, valle [Serrateix], 22
Corbatera, roca [Casserres], 380

Corch, masada d'en [Soriguera], llevador, 420
Cornet (*Corneto*) [comtat de Manresa], 70, 370
Corneylona, la [Tiurana; Casserres], 378, 383; banada de terra, 365; lloc, 357
Coromines (*Condeminis, Chonamines, Condamines, Conemines*) [Castelladral], 10; mas, 154, 190, 206, 221, 248, 258, 261, 344, 351, 352, 355, 389, 413
Correà (*Churrizano, Sancti Martini de Cureano*), 97, 111, 130, 231
Correà, castell de (*Curridano, chastri de*), 149
Corts (*Curtis subira et sutira*), masos de, 155
Corts [parròquia de Santa Maria de Talló], 209; vil·la (*villa Corts*), 90; mas, 330
Corts Sobiranes, masada zes, 291
Costa [Castelladral], mas, 341
Costa d'en Salat [Serrateix], tros de terra, 395
Costa de Focorp [Avià], barquera, 392
Costa del Bosch, la, honor [Viver], 395
Costa Erbosa, banada de terra [Viver], 395
Costa la Creu del dit Puig, 392
Costa sobra la Casa [la Llestonosa, Castelladral], 385
Costa, la [Castelladral], peça de terra, llevador, 420
COSTANSA [Alp], llevador, 420
Covinçà (*Calvinza, mansum de*) [Avià], 184, 203, 392
Cruylops, mas, 365, 409
Cruylops Sobira, mas, vg. Coallops
Cudina [Cerdanya], 114
Cuma Posita [Castelladral], 291, vg. Comaposada
Cumba [Montmajor], mas, 231
Cumbis [Castelladral], mas, 341
Cunchagad, puig [Viver], 120
Cursum, plano quod vocant [Cardona], 124

— D —

DACHO, prevere, 33
DACO, monjo, 47
DACO, prevere i escrivà, 21
DACO, prevere, testimoni, 80
DAGBERTUS, testimoni, 62
DALIA [Viver], filla, venedora i donadora, 69
DALMACIUS, vescomte de Berga (v. 1017-v. 1067), 90, 93; i marmessor, 99, 101
DALMACIUS DE CREXEL, testimoni, 159
DALMACIUS DE SANCTO MARTINO [Castelladral], donador, 162
DALMACIUS DE SANCTO MARTINO, confirmació de donació, 188
DALMATIUS, abat de Ripoll, venda, 183
DALMAZ, vescomte, vg. DALMACIUS
DANIEL, testimoni, 12
DATO [Pujol de Planès], alou de, 40
DATO [Serrateix], possessor, 15
DATO, alou dels fills del difunt, 62
DATO, prevere i possessor, 34
DATO TEMPLUDO, testimoni, 15
DEILA, vescomte, obituari, 368
DELA, prevere, testimoni, 75
Devensa, puig de [Coforb], 129
Devesa, la [Viver], mas, 353
DISIDERADUS [Serrateix], possessor, 15
DOD, jutge de Cerdanya, 139
DODA [Pinós], difunta, antiga compradora, 107
DODA [Serrateix], 395
DODA, donadora, 209
DODADUS, testimoni, 5
DODO, prevere, 33
Dodo, villare [Castelladral], 11
DOMÈNECH PUYOL [Soriguerola], llevador, 420
DOMINICA [Sant Pere dels Arquells], muller d'Arnau de Puigalquer, establiment, 207
Dominicatura de Serratex [Sant Pere dels Arquells], 340
Donad, pug de [Viver], 61, 83
DONNELLUS, testimoni, 17

DONUCIUS, prevere, testimoni, 75
DONUZ GUADAL, testimoni, 108
DRUDA, muller del testador, 54
Duarri, riera de (*Duaria, rio)*, 32
DULCIA [Serrateix], muller, establiment, 269
DULCIA [Correà], muller de Pere Traver, 203
DULCIA, muller, 152
DURABILE [Castelladral], possessor, 37
DURABILE [Palà, Torroella], donador, 39
DURAN, prevere, testimoni, 75
Duran, riu, 90
DURAN, testimoni, 88
DURANDUS [Casserres], comprador, 6
DURANDUS [Puig-reig], donador, 84
DURANDUS [Viver], donador, possessor, 50
DURANDUS ERMEMIR, testimoni, 81
DURANDUS, anomenat GONTARIUS, prevere, testimoni, 86
DURANDUS, prevere i escrivà, 45
DURANDUS, prevere, testimoni, 75
DURANDUS, sacerdot i escrivà, 46
DURANDUS, sacerdot i escrivà, 49, 50, 51, 52, 60, 69
DURANDUS, testimoni, 22, 23, 24, 44, 57, 70, 73
DURAULO [Puig-reig], possessor de vinya i d'una casa, 49
DURAVOL [Vallmanya], celler de, 71

— E —

EBLES, fill, testament, 54
EBRINUS, testimoni, 76
EBRINUS RAIMUNDI, testimoni, 88
ECARDUS REMUNDI, marmessor, 99
Ecclesiola, vg. Esglesiola, l'
ECHARD, testimoni, 96
Echard, torre d', 95
EGA [Pujol de Planès], venedora, 57
Eguer, manso de, llevador, 184
EIMERICUS, testimoni, 159
EIMILUS, abat de Serrateix, 41, vg. EMILUS
EIMILUS, sacerdot, 34
EIZ [Viver], antic possessor, 121
ELDEMARES, testimoni, 29
ELDEQUISUS [Serrateix], possessor, 18
ELDEVIA [Serrateix], possessor, 9
ELDOMARUS, testimoni, 47
ELDOVARA [Pujol de Planès], venedora, 30
ELIAS, testimoni, 71
ELICSENDA [Castelladral], muller, empenyorament, 154
ELICSENDA [Berga], muller de Berenguer Bergues, venedora, 392
ELICSENDIS [Angostrina], venedora, 296
ELICSENDIS [Berga], muller de Bartomeu Rossinyol, 392
ELICSENDIS [Gironella], filla de Pere de Peguerisses, reconeixement, 285
ELICSENDIS [Serrateix], muller d'Andreu de Comelles, 311
ELICSENDIS [Serrateix], muller de Guillem de Bosc, establiment, 210
ELICSENDIS (del mas de *Merades*) [Castellfollit de Boix], donadora, 375
ELICSENDIS, filla de Guillem de Calabuig i Ermessenda, 250
ELICSENDIS, filla de Pere de Vilalta, 352
ELICSENDIS, filla de Ramon de Covinçà [Avià], 203
ELICSENDIS, mare de Joan de Solanelles, 299
ELICSENDIS, muller de Bernat de sa Grallera, 269
ELICSSENDIS DE PEGUERIZES [Gironella], mare de Berenguer, 305
ELIGSENDA, muller de Berenguer Llobet, difunta, 377
ELIGSSENDIS [Casserres], establiment, 303
ELISABET, comtessa de Cerdanya, 209, vg. HELISABET (muller de Guifré II)
ELISAVE [de fet Elisabet], comtessa de Cerdanya, muller del comte Guillem I (filla del comte Ermengol IV), difunta, 114

ELISEUS, testimoni, 18, 88
ELLDOMARES, sacerdot i escrivà, 80
ELLEVARA, anomenada BLANCA [Viver], muller, bescanvi, 52
ELLIARDS [Coforb], donadora, 129
ELOMAR [Casserres], antic possessor, 87
Elzina [Montmajor, Berguedà], 81
EMA [Pujol de Planès], donadora, 40
EMILUS (o IMLA, NIMBLA, YMBLANE), abat de Santa Maria de Serrateix (993-1005), 28, 33, 35, 37, 38, 41, 68, 368
EMO [Viver], possessora, 50
EMO, acusada de tenir un alou injustament, 68
Enavelli, vg. Navel
ENDISCLUS, testimoni, 16
Endura [comtat de Manresa], 70
Englada, manso d'en [Soriguera], 271, vg. *Anglada, mas d'en*
ENNECO, testimoni, 16
ENNECUS [Viver], comprador, 2
ENNEGO [Viver], fill, venedor i donador, 69
ENNEGO, anomenat BONOFILIO, de la comitiva del vescomte, 28
ENNEGO, avantpassat, 66
ENNEGO, senyor, donador, 44
Entich Celer [Viver], banada de terra, 395
Equa Morta [Viver], 60
Erboceda, c' [Castelladral], mas, 355, vg. "Arboceda"
Ergila, costa de la [Serrateix], 395
Eris, mansi de, llevador, 184
ERMEGELLUS, sacerdot i jutge, testimoni, 28
ERMEMIR OLIBA, testimoni, 108
ERMEMIRUS [Puig-reig], terra, 125
ERMEMIRUS, monjo, testimoni, 108
ERMEMIRUS, prevere i monjo, 23
ERMEMIRUS, prevere, 33
ERMEMIRUS, sacerdot i escrivà, 103
ERMEMIRUS, testimoni, 39, 40, 52, 53, 69
ERMEMIRUS, vescomte d'Osona (Ermemir II, 979-1007/1009; senyor de Cardona), 28
ERMEMIRUS, vg. ARMAMIRUS
ERMEMIRUS SEMRED, testimoni, 66
ERMEMIRUS TARED, testimoni, 67
ERMENGADUS DE SOLARIO, testimoni, 154
ERMENGALDUS HOMINIS DEI, vg. ERMENGAUDUS HOMINIS DEI
ERMENGARDES [Viver], muller, compradora, 85
ERMENGARDIS [comtat de Manresa], donadora, 70
ERMENGARDIS, comtessa de Cerdanya, muller d'Oliba I de Cerdanya, 25, 27, 31, 35, 38
ERMENGARDIS, senyora, muller de Guillem, 106
ERMENGARDIS, donadora, 118
ERMENGARDS, senyora, 54
ERMENGARDZ [Rubinat], muller, venedora, 106
ERMENGAUDIS [Pinós], mare de Ramon Arnau, 128
ERMENGAUDUS DE CASTRO EDRALE, 151
ERMENGAUDUS, bisbe d'Urgell (1010-1035), 75, 82
ERMENGAUDUS, concòrdia amb el monestir, 135
ERMENGAUDUS, testimoni, 133
ERMENGAUDUS HOMINIS DEI, doctor en lleis, jutge, 266
ERMENRICUS, sacerdot, testimoni, 51
ERMESEN, germana, testament, 177
ERMESENDIS [Gironella], muller de Pere de Pegarisses, 282
ERMESENDIS [Serrateix], mare, 222
ERMESENDIS [Serrateix], muller de Guillem de Camp, 214
ERMESENDIS, donadora, 173
ERMESENDIS, muller de Ramon de Llobera, venda de cens, 208
ERMESENDIS, muller, difunta, 155
ERMESENDIS, vg. HERMISENDIS
ERMESINDA [Casserres], venedora, 6
ERMESSENDIS [Castelladral], muller de Ramon Guillem, donadora, 134
ERMESSENDIS [Castelladral], muller de Ferrer de Muga, establiment, 158

ERMESSENDIS [Montmajor], establiment, 202
ERMESSENDIS [Valldeperes], muller d'Arnaldó Llobet, 255, 256
ERMESSENDIS, muller de Ponç d'Olivella, evacuació, 190
ERMESSENDIS, muller i mare, 199
ERMESSENDIS, vescomtessa de Cardona, muller de Ramon Folc I de Cardona, 115
ERMESSENDIS, vg. HERMESEN
ERMETRUICTE [Palà, Torroella], donadora, 39
ERMETRUIT [Rubinat], mare del venedor, 106
ERMETRUIT [Viver], venedora, 59
ERMETRUT, difunta, testament, 123
ERMETRUTE [Viver], venedora, 74
ERMINIGILDUS [Gaià], casal, 104
ERMOMIR, marmessor, 75
ERMOMIRUS, testimoni, 92
ERMUNCIA [Serrateix], donadora, 9
ERR [Cerdanya], mas que fou de na, 209
ERVIGIUS, anomenat MARCO, prevere, jutge i testimoni, 27
Escaramat, quadra d' [Ardèvol], compra, 415
ESCLUA [Viver], venedor, 83
Esglesiola, l' [Baix Berguedà], 357, 362, 363, 364, 366
Esgleyola, la, vg. Esglesiola, l'
Esmerades, manso d', 375, vg. *Merades*
ESPERAINDEO, vg. SPERAINDEO
Espluga, balç de l' [Viver], 395
Esponas, 148
Espunyola, l' (*la Spuyola, Zespuniola, la Spunyola*), 177, 362, 365
ESQUINUS DE SOLERIO, testimoni, 271
Essega, afrontació, 79
ESTEFANIA, muller de Guerau d'Argençola, establiment, 158
ESTEPHANIA, filla de Ramon Coaner i Guillema de Mercadal, testimoni, 181
Estoll (*villa Estol*) [Cerdanya], 88, 360
Estrada, l' [Viver], mas, 395
EUBALDUS BONIFILII, testimoni, 116
EULALIA [Barcelona], muller d'Antoni Cases, testament, 414
Exeneya, 209
EYMILUS, abat de Serrateix, 35, vg. EMILUS
EZ GOLTRED, testimoni, 83

— F —

FABER DE SORIGUEROLA, erm d'en, 359
Fabra, mas d'en [Soriguerola], 336, 420
Fabrega, hostallad de [Viver], 83
Fabrega, la [Serrateix], 395
Fabrega, mansi de la [Serrateix], 284, 314, 369, 420
Fabregua, orto de la, 417
Fabrica, manso de [Pujol de Planès], 320
Fabricha [Serrateix], mas, vg. *Fabrega*
Farners, 251
FELS [Vallcebre, Berguedà], mas habitat per, 99
FERARIUS DE CONDAMINIS, venedor, 206
FERRARIUS, levita, testimoni, 162
FERRARIUS, monjo, testimoni, 173
FERRARIUS, sotsdiaca i escrivà, 144, 146
FERRARIUS DE CASTRO NOVO, testimoni, 192
FERRARIUS DE FONTANÁLS, testimoni, 158
FERRARIUS DE HULME, llevador, 184
FERRARIUS DE INSULIS [Puig-reig], testimoni, 376
FERRARIUS DE LENA [Montmajor], marit de Guillema, establiment, 202
FERRARIUS DE MUGA [Castelladral], establiment, 158
FERRARIUS DE OLCINA [Salo], comprador, 212
FERRARIUS DE QUERIO, testimoni, 278
FERRARIUS DE SALA, 215
FERRARIUS DE SOLERIO DE GUIALMARS, establiment, 189

FERRARIUS DE ULMUS, testimoni, 209
FERRARIUS DE ULZINA, 228
FERRARIUS DE URG DE EXENEYA [Cerdanya], mas de, 209
FERRARIUS GACIOLI, testimoni, 190
FERRARIUS MARTINI, saig de Casserres, testimoni, 227
FERRARIUS THOME, batlle a Casserres, 227
FERRARIUS THOME, vg. FERRER THOMÀS
FERRARUS DE FRABICA, testimoni, 175
Ferreginale [Pinós], tros de terra, 298
FERRER DE MUR, beneficiat de Sant Jaume de Calaf, 160
FERRER THOMÀS, batlle a Casserres, 226
FERRERIUS, fill de Pere de Planeses i Ermessenda, 199
FERRERUS DE ANAZ, testimoni, 345
Ferriol, clotal de [Serrateix], 395
Ferriol, terra [Serrateix], 395
Feu, la [Castelladral], banada, 355
Fexa Longa, la [Castelladral], 341
Figeras, serra de [Casserres, Berguedà], 6
Figerola, fonte de, 31
Fígols (*Figols*) [Alt Berguedà], 113
Figuera, honor d'en [Montmajor], 231
Figuera, la [Serrateix], 395
Figuerola, camp de [Serrateix], 395
FILOSSABONOTA [comtat de Berga] (potser FILIO BONUCIA), posseeix terra, 3
Firriolencos, strada de [Puig-reig], 49
FIRRIOLUS [Serrateix], fill, donador, 18
Fitor, molendinos dez, testament, 177
FLAMIDA [Viver], venedora, 42
FLAMIDIA [Serrateix], muller, donadora, 100
FLORESINDA [Pujol de Planès], venedora, 30
FOGETUS DE PALADOL, llevador, 184
FOGUET, mas d'en, 209
Foix, comte de (*Fucxensi, comite*), 197, 249
Fola, alou, 54
Fonogedell (*Fonojadel*) [Baix Berguedà], 150
Fons de la Picha, torrentem de les [Coforb], 251
Font Calda, llevador, 184, vg. *Fontscaldes*
Font Cuberta, torrente [Castelladral], 355
Font Fiumera, mas de [Puig-reig], llevador, 420, 421
Font, la [Serrateix], 395
Fontanellis, ipsis [Gaià], 104
Fonte Antiqua, ipsa [Viver], 61
FONTEILES, testimoni, 208
Fontem, strada qui vadit ad [Serrateix], 100
Fontscaldes, mansi de [Fontcalda, Avià], 392; lloc, 392
Forner, el [Serrateix], mas, 395, 420
Forner, basal d'en [Serrateix], 395
Forner, clos d'en [Serrateix], 395
FOX, comte de, 197, 249
Frabega, alod de [Viver], 121
Fraers [Viver], 353
FRANCESC CASTELLET [Serrateix], llevador, 420
FRANCESC D'ALBESA, monjo i cambrer, 359, vg. FRANCISCHUS DE ALBESIA
FRANCESC DE LA SERRA JUSSANA, 380
FRANCESC DE SOBRESTRADA, testimoni, 392
FRANCESC PINOSA, prevere i notari de Sant Miquel de Viver, 412
FRANCESCH COMELLES ALIAS ALBAREDA [Serrateix], llevador, 420
FRANCESCH MURUNYS, sagristà de Serrateix, 413
FRANCESCH, fill d'en Ramon del Quer [Serrateix], 388
FRANCESCHA DE C'ESTRADA [Viver], 395
FRANCHO [Montmajor], donador, 81
Franchos, vila de [vers Correà], 97
FRANCIMIRUS, levita i escrivà, 9, 12, 14, 16
FRANCISCA, filla de Guillem de Teira, venedora, 378

FRANCISCA, filla de Guillem Selva, ferma d'espoli, 398
FRANCISCHA [Castelladral], muller de Bartomeu de Puig, reconeixement, 341
FRANCISCHA DE CERDANS [Manresa], reconeixement, 243
FRANCISCHUS DE ALBESA [Viver], testimoni, 350
FRANCISCHUS DE ALBESIA, cambrer de Santa Maria de Serrateix, 333, 338, 339, 347, 348, 349, 359, 360, 367; monjo, 392
FRANCISCHUS DE BOAN, escrivà, 296, 273
FRANCISCHUS DE CERDANS [Viver], reconeixement de deute, 397
FRANCISCHUS DE NAVEL [Cardona], rector i notari, 377, 384
FRANCISCHUS DE PODIO [Barcelona], notari públic, 333
FRANCISCHUS DE PODIOLO [Sallent], testimoni, 348
FRANCISCHUS DE VILA MARAHII [Avià], capbreu, 392
FRANCISCHUS MARUNYS, monjo, 409; sagristà de Santa Maria de Serrateix, notari, 413
FRANCISCHUS MAS, prevere i rector de Sant Martí d'Avià, testimoni, 410
FRANCISCHUS PINOSA, rector i notari públic de Sant Miquel de Viver, 410
FRANCISCHUS PONCII, testimoni, 283
FRANCISCHUS ZA SERRA (O ÇA SERRA), batlle de Casserres, testimoni, 363, 364, 366, 378, 380, 381, 382, 383; batlle de l'Espunyola, testimoni, 362
FRANCISCUS [Viver], fill de Valentí de Vilanova, reconeixement, 394
FRANCISCUS ÇA CONEMINA, vicari de Sant Pere de Serrateix i notari públic, 350
FRANCISCUS ÇA VILA [Berga], testimoni, 332
FRANCISCUS CABATARII, escolà de Gironella, testimoni, 402
FRANCISCUS D'ALBESA, vg. FRANCISCHUS DE ALBESIA
FRANCISCUS D'ORTIGUES, rector de Montclar, notari públic, féu trasllat, 231
FRANCISCUS DE BONNO ANNO, vicenotari, trasllat, 209
FRANCISCUS DE CASAMIYANA, escolà, testimoni, 409
FRANCISCUS DE CONDAMINA, notari públic de Serrateix, 338, 339
FRANCISCUS DE CURA [Navarcles], testimoni, 348
FRANCISCUS DE LA ABEYAR SUPERIOR, testimoni, 412
FRANCISCUS DE LA SERRA JOSANA, batlle de Casserres, 365, 379, 380, 381, 382, 383, vg. FRANCISCHUS ZA SERRA
FRANCISCUS DE NAVEL, testimoni, 250
FRANCISCUS DE OLIUS, ciutadà de Manresa, notari, escrivà, 267
FRANCISCUS DE PRATO [Gironella], reducció de cens, 406
FRANCISCUS DE SOBRESTRADA [Avià], capbreu, testimoni, 392
FRANCISCUS DE VILA MARAHII [Avià], capbreu, testimoni, 392
FRANCISCUS FLOR [Barcelona], calçater, ciutadà, testimoni, testament, 414
FRANCISCUS GORDIOLA, testimoni, 416
FRANCISCUS HISOYO [Puigcerdà], escriptor, testimoni, 360
FRANCISCUS LOBET [Berga], testimoni, 400
FRANCISCUS SENJUST, abat de Santa Maria de Serrateix (1566-1593), obituari, 368
FRANCISCUS STEPHANI [Puigcerdà], notari públic, 209
FRANCISCUS ZA SERRA [Casserres], testimoni, 325
FRANCISCUS [Serrateix], fill de Ramon del Quer, reducció de cens, 386; establiment, 387
FRANCO, alou de, 56
FREDARIUS, levita i monjo, testimoni, 49

FREDEMUNDUS, testimoni, 11
Freixenet (*Frexened*), clergues de, testament, 177
FROILA, abat de Santa Maria de Serrateix (a975 [977]- 993), 20, 22, 23, 33, 34
FROILUS, sacerdot i testimoni, 17
FROYLA, monjo i abat de Serrateix, vg. FROILA
FROYLUS, vg. FROILA
FRUGA [Casserres], possessor de vinya, 6
FULCHONUS, vg. FULCHRONUS
FULCHRONUS, ardiaca, germà, marmessor, 116
FULCO, prevere, testimoni, 117
FULCO, vescomte d'Osona i senyor de Cardona (1036-1040), obituari, 368
FURUNZUS [Serrateix], possessor, 15

— G —

GABRIEL CAMP, abat de Santa Maria de Serrateix (1510-1530), memorial de documents (1526), 421, vg. CAMP
GABRIEL DE MANSO, vg. GABRIEL DES MAS
GABRIEL DES MAS (o GABRIEL MAS), abat de Santa Maria de Serrateix (1429-1466), 368, 410, 411, 414, 415
GABRIEL GARRIGUA, hereu del mas Garriga, 416, 417
GABRIELL, abat de Santa Maria de Serrateix, vg. GABRIEL DES MAS
GADILA [Casserres], possessor, 6
Gadio, 54
Gaià (*Gaiano*), 130, 358
Gaià, castell de (*castri Galliani*), 104, 322, 370, 412
GALAVONSUS, testimoni, 26
GALCERANDUS [...]NERIS, testimoni, 392
GALCERANDUS DE CANUDES, precentor, 385, 386, 390
GALCERANDUS DE DALMASES, fill de Dalmau de Dalmases [Castellfollit de Boix], 375
GALCERANDUS [CANUDES], abat de Santa Maria de Serrateix (1414-1429), 402, 403, 406, 409; renúncia, 410
GALIN BOTERA, testimoni, 102
GALINDI, testimoni, 67
GALINDUS [Sorribes], antic possessor, 76
GALINDUS, levita i escrivà, 86
GALINDUS, prevere, monjo i testimoni, 49
GALINDUS, testimoni, 80
GALITO [Viver], possessor, 83
GARCIA DE VIDUIS [Casserres], pare de Jaume de Vídues, 235
Gardia de Ripoles, castri de, vg. Guàrdia, la
Gardia, la [Serrateix], banada, 395
Gardilans, memorial de documents, 421
Gargallà (Gargala), 274
Garigosa Josana, mas i lloc, 177
Garriga (*ça Garriga*) [Castelladral], 134, 138, 140, 141, 162; mas, 188, 341, 343
Garriga Bona, mas de [Castelladral], vg. Garriga Mala
Garriga Iusana, ça [Castelladral], mas de, 341
Garriga Mala, mas de [Castelladral], 138
Garriga Subirana, ça [Castelladral], honor del mas de, 341
Garriga, vg. PETRUS DE GARIGA, BERNARDUS DE GARIGA
Garriga de Palà, mas de, 416, 417
Garriguer, mas [Serrateix], llevador, 420
Garriguesma, mas de la [Castelladral], llevador, 420
Gartzsieres, loco de, 347
GASC [Cerdanya], mas d'en, 209
GASPAR CAMP, cellerer de Serrateix, 415, 418
GASPAR DE LA CAPSADA [Castelladral], 418
GASPAR REFEX, *monjo,* 403
GAUÇERAN DE PINOS, testimoni, 148
GAUCERANDUS DE PINOS, 197

GAUCERANDUS, testament, 122
GAUDALLUS [Coromines], empenyora alou, 133
GAUZBERT, almoiner, 54
GAUZBERT, testament, 54
GAUZFREDUS, abat de Santa Maria de Ripoll, obituari, 368
Gavarresa, la (*rivum Gavarrise*), 70
Gayano, castell de, vg. Gaià, castell de
GAZBERT, testimoni, 123
GELDEMIRUS, monjo, 28
GELDEMIRUS, monjo, 35
GELDERIC [Serrateix], possessor, 16
Gemo, casa d'en (?), 417
Gener (*manso Januarii; mas d'en Gener; Giner*) [Serrateix], mas, 245, 371, 395, 402
GENTILIS, filla de Jaume de Navel i de Berenguera, 200
Ger (*villa Ger*) [Cerdanya], 88; alou, 54
GERAD DE ARGINZOLA, testament, 177
GERALDA [Serrateix], muller de Bernat Vinyós, donació, 333
GERALDA, muller del vescomte Guillem I de Cardona, testimoni, 28
GERALDA, muller de Bertran de Saga, testimoni, 166
GERALDUS, gendre, testimoni, 154
GERALDUS [Tudela], fill, donador, 148
GERALDUS D'ANGUERA, testimoni, 392
GERALDUS DE ARGENÇOLA (o ARGENZIOLA), senyor, 136; testimoni, 155; establiment, 158
GERALLUS (o GERALL) [Pinós], fill, evacuació, 128
GERALLUS HUGONIS, avi d'Hug de Navà, 159
GERALLUS IPO, levita, testimoni, 117
GERALLUS, germà i testimoni, 133
GERALLUS, pare d'Hug de Navà, 159
GERARDUS [Serrateix], difunt, possessor, 15
GERAUDA, mare de Maria, alliberament, 261
GERBERGA [Pinós], muller, evacuació, 128
GERBERNUS, testimoni, 80
GERBERT, testimoni, 54
GERBERTUS, fill, testament, 122
GERIBERT, testimoni, 87
GERIBERTUS [Pujol de Planès], comprador, 57
GERIBERTUS, testimoni, 80
GESEMIRUS, prevere i testimoni, 17
Geumar *(Guialmars*), vinya i honor, 149, 153, 189, 421
GIBERTUS SENDREDI, testimoni, 117
GIELMA, testimoni, 150
GILA, filla, testament, 95
GILABERTUS, testimoni, 88
GILELM SENFRE [Malagarriga], possessor, 102
GILLEM BONADA, llevador, 184
GINELLE, vg. GUINEDELLA
Giner, mansi d'en, vg. Gener [Serrateix]
GIRBERTA [comtat de Berga], compradora, 3
Girona (*Gerona, hospital de*), testament, 177
Girona, bisbe de (977), memorial de documents, 421
Gironella (*Gerundella, Girondella*), 272, 279; (*Sancte Eulalie de Gerundella*), parrochia, 254, 282, 285
GISBERT [Soriguerola], mas d'en, 241
GISCAFRED, possessor, 62
GISCAFREDUS, levita, escrivà, 75
GISCHAFREDUS [Viver], donador, 21
GISCHAFRET, mas que fou de, 120
GITERUS [Castelladral], bescanvi, 37
GOCFRED, testimoni, 35
GOCFREDUS, testimoni, 38
GODAFREDUS, monjo, 47
GODEMARES [Castelladral], possessor, 37
GODEMARUS, prevere i monjo de Serrateix, 22
GODMAR [Coforb], donador, 129
GODMARUS, prevere i monjo, 23
GOLDREGOTUS, possessor, traïdor, 27
GOLFARICUS [Serrateix], donador, 15
GOLTREDUS, prevere i escrivà, 10
GOLTRET [Viver], mas de, difunt, 121
GONBALLUS, sagristà d'Urgell, testimoni, consagració, 130

Gonddeberga, ruppe [Serrateix], 22
Gorch Morer, masia de [Viver], 395
Gorg Monegal, 158
Gort [Avià], mas, 174
Gósol, vall de (*val de Gosalense*), 76
GOTAFREDUS, testimoni, 11
GRABIHEL, abat de Santa Maria de Serrateix, 411, vg. GABRIEL DES MAS
GRAIDA, vg. GERAUDA
Gralyera, za [Serrateix], mas de, 299
Gramenal, masoveria del [Serrateix], 395
Gramós (*villa Garamos*) [Ribera d'Urgellet, Alt Urgell], 82
Grataconyls [Serrateix], banada de terra, 289, 395
GRAYDA, muller de Pere de les Coromines, 258
Graylera, za [Serrateix], mas de, 293; masia, establiment, 399
GRISA, senyora de Calonge, evacuació, 156
GUADALDUS ODGERI, testimoni, 86
GUADALDUS, levita, testimoni, 104
GUADALL, levita i escrivà, 115
GUADALLUS, levita i escrivà, 11
GUADALLUS, levita, monjo i escrivà, 112, 113, 120, 121; monjo, 108, 130
GUADALLUS, testimoni, 72
GUADAMIRUS, monjo, 28
GUANALGODUS, testimoni, 72
Guarans [Avià], 392
Guàrdia, castell de la (*Gardia de Ripoles, castri de*), 278
Guàrdia Lada (*Gardia Lada, castri de*), 130; castell, 207
Guardias, ipsas [Serrateix], 22
Guardiola, puig de la [Castelladral], 146
Guardioles, les [Serrateix], 395
Guarines [Serrateix], 395
Guarrigua de Palà, mas d'en, 417, vg. Garriga de Palà
GUDLA [Pinós], antic possessor, 107
GUDLA [Rubinat], comprador, 106
GUERALDA [Serrateix], muller de Bernat de Capdevila, reconeixement, 289
GUERALDA DE BUSCART [Vallmanya], 346
Guialmars, vg. Geumar
GUIAMONA DE ÇA LASTONOSA, plet, 201
GUIELMUS, escrivà, 159
GUIFRED, nebot, testament, 80
GUIFRED EIZO, marmessor, 77
GUIFREDUS, comte de Cerdanya i de Berga, 88, 209, vg. VVIFREDUS
GUIFREDUS, comte (Guifre I), difunt, que edificà Serrateix, 28 (document dubtós)
GUIFREDUS, levita i escrivà, 104
GUIFREDUS [Puig-reig], venedor, 125
GUIFREDUS ANERI, testimoni, 86
GUIFREDUS BARCHINONENSIS [Gaià], levita i donador, 104
GUIFREDUS ELDEMARI, testimoni, 63
GUIFREDUS MARCUCI DE PUIOL, testimoni, 126
GUIFRET [Serrateix], donador, 100
GUIFRET ODGER, testimoni, 100
GUIFRET, vescomte (de Berga?), marmessor, 87, vg. WIFREDUS
GUIGELMUS DE PODIO PULCRO [Serrateix], testimoni, 409
GUIGLELMUS DE LA CAPCADA [Castelladral], donació, 408
GUIGLEMONA DE CERDANS [Viver], reconeixement, 404
GUIGLEMUS DE LA CAPÇADA [Castelladral], reducció de cens, 402
GUIGLEMUS RAYMUNDI DEL GRANER [Berga], reducció de cens, 403
GUILA, comtessa, muller de Guifré II de Cerdanya, donadora, 63
Guilaberts [Avià], mas, capbreu, 392
GUILABERTUS, levita, testimoni, 104
GUILABERTUS ISARNI, testimoni, 104
GUILELM MIR, testimoni, 97
GUILELMUS, diaca i escrivà, 116
GUILELMUS, prevere i escrivà, 149
GUILELMUS, testament, 86
GUILELMUS GOMBERTI [Rubinat], possessor, testimoni, 106
GUILELMUS TRANSUER, testimoni, 113
GUILEM, fill, testament, 113
GUILIELM LANGUARD [Boixadors], possessor, 103

GUILIELMUS ERMEMIR [Montmajor, Montclar], venedor, 111
GUILIELMUS ERMENGAUDI, testimoni, 111
GUILLA [Puig-reig], muller, donadora, 125
GUILLA [Serrateix], muller de Ramon At, establiment, 94
GUILLA, muller, donadora, 144
GUILLELM ERMENGOD, testimoni, 108
GUILLELMA, donadora, filla de Ramon de Berga, venda de cens, 208
GUILLELMA, filla de Ramon [Castelladral], testimoni, 161
GUILLELMA, muller de Bertran d'Olvan, 242
GUILLELMA, muller de Ferrer de Coromines, venedora, 206
GUILLELMA, muller de Pere Mercader, establiment, 237
GUILLELMA, muller de Pere [de Garriga], donadora, 144
GUILLELMA, muller de Guerau, testimoni, 154
GUILLELMA, nora de Ramona de Navel, donadora, 176
GUILLELMA [Avià], establiment, 175
GUILLELMA [Avià], futura esposa d'Arnau de Covinçà, 203
GUILLELMA [Avià], mare de Ramon de Covinçà, 175
GUILLELMA [Castelladral], muller de Dalmau de Santmartí, donadora, 162
GUILLELMA [Gironella], muller de Romeu de Peraforn, 254
GUILLELMA [Gironella], muller, establiment, 187
GUILLELMA [Montmajor], filla de Guillem de Barri i Ermessenda, establiment, 202
GUILLELMA [Peraforn], muller, reconeixement, 268
GUILLELMA DE BÉXAC [Cerdanya], llevador, 184
GUILLELMA DE CUMBA [Correà], confirmació d'establiment, 231
GUILLELMA DE GARINES [Serrateix], establiment, 233
GUILLELMA DE MERCHATALLO, venedora, 181, 182
GUILLELMA DE NEMORE [Serrateix], donadora, 199
GUILLELMA NURULMET, muller, donadora, 155
GUILLELMA DE PERAFORN [Gironella], muller de Jaume de Soler, promesa, 272
GUILLELMA DE SOLANES, llevador, 184
GUILLELMA DE TIURANA [Casserres], mare de Maimó Tolosa, 295; donació, 300
GUILLELMA DE TORIGUES, mare de l'abat Berenguer de Torigues, 374
GUILLELMUS, abat de Sant Llorenç prop Bagà, testimoni, consagració, 130, 368
GUILLELMUS, abat de Santa Maria de Serrateix (1097-d.1156), 126, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 143; antic abat, 145, 368
GUILLELMUS, bisbe d'Urgell (Guillem Guifré, 1041-1075), obituari, 368
GUILLELMUS, capellà, 145
GUILLELMUS, capellà de Cardona, 208
GUILLELMUS, capellà de Castelladral, testimoni, 161
GUILLELMUS, cellerer, 195, 315
GUILLELMUS, clergue de Castelladral, testimoni, 158, 162
GUILLELMUS, comte de Cerdanya (v. 1050-1095), 113; obituari, 368
GUILLELMUS, escolà, 132
GUILLELMUS, escrivà, 192
GUILLELMUS, fill de Guillema, venda de cens, 208
GUILLELMUS, fill de Guillem Solà, futur marit, 205
GUILLELMUS, fill de Ponç d'Olivella i Ermessenda, testimoni, 190
GUILLELMUS, fill de Ramon Coaner i Guillema de Mercadal, testimoni, 181
GUILLELMUS, fill de Ramon de Llobera i d'Ermessenda, 208
GUILLELMUS, fill de Ramon Renard, 113

GUILLELMUS, fill de Ramona de Navel, testimoni, 176
GUILLELMUS, fill il·legítim, testimoni, 315, 316
GUILLELMUS, fill, marmessor, 123
GUILLELMUS, germà de Pere Ponç, testament, 123
GUILLELMUS, marit de Maria, 325
GUILLELMUS, monjo i testimoni, 128, 166; monjo, sacerdot i escrivà, 126; sagristà de Santa Maria de Serrateix, 130, 134
GUILLELMUS, prevere i escrivà, 181, 182, 188
GUILLELMUS, prevere, monjo i escrivà, 63
GUILLELMUS, prevere, testimoni, 127, 155
GUILLELMUS, prevere, monjo i escrivà, 214; monjo, 207
GUILLELMUS, prior d'Urgell, 145
GUILLELMUS, sacerdot i escrivà, 118, 154; sacerdot, testimoni, 104
GUILLELMUS, sotsdiaca, testimoni, 137
GUILLELMUS, testimoni, 131
GUILLELMUS, veguer, difunt, 156
GUILLELMUS, vescomte (1177-1225), fill de Ramon Folc III de Cardona, 28, 160, 368
GUILLELMUS [...], testimoni, 260
GUILLELMUS [Baix Berguedà], germà de Pere de Puig, venedor, 153
GUILLELMUS [Coforb], donador, fill, 129
GUILLELMUS [Serrateix], fill d'Arnau de Camp, 214
GUILLELMUS [Tudela], fill, donador, 148
GUILLELMUS ACART [Valljoan, Montellà], confessió, 391
GUILLELMUS AGER, testimoni, 300
GUILLELMUS ALBERT [Viladondeny], batlle, 274, 275
GUILLELMUS ARNAD, llevador, 184
GUILLELMUS ARNALDI [Angostrina], terra de, 296
GUILLELMUS ARNALDI [Soriguera, Soriguerola], 308, 354
GUILLELMUS BARGUJA [Montellà], reconeixement, 306
GUILLELMUS BERNARDI, donador, 118
GUILLELMUS BERNARDI, testimoni, 117
GUILLELMUS BERNARDI DE ODENA, antics donadors, 130
GUILLELMUS BERNARDI DE SANCTO FELICE [Puigcerdà], escrivà, 241; notari públic, 271
GUILLELMUS ÇA VILA [Viver], testimoni, 342, 343, 344, 355
GUILLELMUS CANAL [Cerdanya], 391
GUILLELMUS CARDONE, 197
GUILLELMUS CASTELS [Puigcerdà], notari públic, 326
GUILLELMUS CELLARARIUS [Serrateix], mas de, 181, 182
GUILLELMUS COG [Puigcerdà], notari públic, 249
GUILLELMUS D'ALP [Ponts], capellà, testimoni, 246
GUILLELMUS D'ALTARRIBA [Cardona], jutge, 260
GUILLELMUS D'OLOST, testimoni, 234, 235, 237
GUILLELMUS DALMACII, deutor, 122
GUILLELMUS DE [...], testimoni, 202
GUILLELMUS DE ALB, canonge d'Urgell, 298
GUILLELMUS DE ALTARIBA, jutge, 260
GUILLELMUS DE ANGLE (o DE ANGULO), testimoni, 222, 233, 234, 235, 243, 245
GUILLELMUS DE ANGULO, vg. GUILLELMUS DE ANGLE
GUILLELMUS DE ASEMORT [Serrateix], confessió, 263; testimoni, 230
GUILLELMUS DE ASSINO MORTUO, vg. GUILLELMUS DE ASEMORT
GUILLELMUS DE BARRI [Montmajor], establiment, 202
GUILLELMUS DE BELLOCH [Cardona], batlle, testimoni, 152
GUILLELMUS DE BERTHOLINS [Casserres], pare d'Elisenda, 303
GUILLELMUS DE BEXAB [Soriguera], clams pagesos, 157

GUILLELMUS DE BOSCHO [Berga], ferrer, testimoni, 313
GUILLELMUS DE BOSCHO [Serrateix], cavaller, establiment, 210
GUILLELMUS DE BOSCHO, anomenat VINYOS [Serrateix], 333
GUILLELMUS DE BOSCHO, testimoni, 327
GUILLELMUS DE BOSCO, clergue tonsurat, 313
GUILLELMUS DE BRETONIBUS [Berga], difunt, pagès, pare, antic comprador, 392
GUILLELMUS DE CALABUIG, donació, 250
GUILLELMUS DE CALABUIG, testimoni, 320
GUILLELMUS DE CALVINTZA, testimoni, 203
GUILLELMUS DE CAMPO [Serrateix], mas de, 230
GUILLELMUS DE CANAL, llevador, 184
GUILLELMUS DE CASCAILS, 145
GUILLELMUS DE CASSERRES, testimoni, 165
GUILLELMUS DE CASTEL [Castelladral], testimoni, 389
GUILLELMUS DE CASTRO NOVO, reconeixement de venda, 215
GUILLELMUS DE CASTRONOVO, 215
GUILLELMUS DE CASTROVETERI, marmessor, plet, 224
GUILLELMUS DE CATERCIO, clergue, testimoni, 219
GUILLELMUS DE CHER [Castelladral], empenyorament, 154
GUILLELMUS DE COMA POSADA [Vall de Lord inferior], capbreu, 392
GUILLELMUS DE CONAMINA (o CONEMINA), prevere i escrivà, 194, 206
GUILLELMUS DE CONDEMINA, prevere de Castelladral, 258
GUILLELMUS DE CONEMINA, 255
GUILLELMUS DE CRUILOPS [l'Esglesiola, Berguedà], establiment, 338; 339, 357, 362, 363, 364
GUILLELMUS DE CRUYLOPS SUPERIORI [l'Esglesiola], reconeixement, 365
GUILLELMUS DE CUMBIS, regent de la batllia de Cardona, 260
GUILLELMUS DE CURA, prevere, testimoni, 243
GUILLELMUS DE FONTE CALIDO, prevere, testimoni, 255, 261
GUILLELMUS DE FONTE DE VILLA NOVA, 209
GUILLELMUS DE GARRETA [Berga], àrbitre, 294; testimoni, 295
GUILLELMUS DE GARRIGOSA, honor de, 377
GUILLELMUS DE GRAIERO, testimoni, 166
GUILLELMUS DE GUARDIES, monjo, 234, 235
GUILLELMUS DE GUILABERTS, fidejussor, 235
GUILLELMUS DE HEXIBIS [Castelladral], pare de Pere d'Exibís, 389
GUILLELMUS DE LA MUNTADA [Viver], testimoni, 398
GUILLELMUS DE MANYENACHS [Serrateix], 219
GUILLELMUS DE MERCATALLO [Cardona], prevere, notari públic, escrivà, 208
GUILLELMUS DE MORARIA, jurisperit, testimoni, 225
GUILLELMUS DE MORNAG IUNIORIS, testimoni, 170
GUILLELMUS DE MORNAG, clams pagesos, 157
GUILLELMUS DE NARGONE, escrivà, 168
GUILLELMUS DE NAVES, testimoni, 212
GUILLELMUS DE NAVILANA, testimoni, 175
GUILLELMUS DE NIDO BONO [Codina Tiurana, Casserres], 227
GUILLELMUS DE NIUBO, testimoni, 260
GUILLELMUS DE NOGUERIO, borda de, 209
GUILLELMUS DE NUCE [Berga], notari públic, 269, 309
GUILLELMUS DE NUCE, testimoni, 254
GUILLELMUS DE OLIVELA [Castelladral], venedor, 193, 195, 198; cavaller, obituari, 368
GUILLELMUS DE PAD[...], testimoni, 254
GUILLELMUS DE PADRINYANO [Berga], testimoni, 392

GUILLELMUS DE PERERIIS [Berga], cirurgià, testimoni, 397
GUILLELMUS DE PODIO, cavaller, testimoni, 165; testimoni, 199
GUILLELMUS DE PRATO, saig, testimoni, 224
GUILLELMUS DE RIBA, testimoni, 263
GUILLELMUS DE RICARTS [l'Esglesiola, Berguedà], establiment emfitèutic, 409
GUILLELMUS DE RICARTS SOBIRA [l'Esglesiola], comprador, 378
GUILLELMUS DE RIMOLENQUES, testimoni, 193
GUILLELMUS DE RIPA, monjo, trasllat, 87
GUILLELMUS DE RIPERA, monjo, testimoni, 214
GUILLELMUS DE RIVO [Alp], clams pagesos, 157
GUILLELMUS DE RIVO [Soriguera], clams pagesos, 157
GUILLELMUS DE SALA [Cardona], prevere, notari públic, 215
GUILLELMUS DE SANCTO FELICE [Viver], reconeixement, 353
GUILLELMUS DE SANCTO MARTINO [Montdarn], 325
GUILLELMUS DE SANCTO SALVATORE DE TORNEULA, testimoni, 392
GUILLELMUS DE SERRADENYA [Biure], pare, 357
GUILLELMUS DE SOLANO, testimoni, 297
GUILLELMUS DE SOLDEVILA [Pedra], difunt, rector, testament, 347
GUILLELMUS DE SOLER [d'Alb], llevador, 184
GUILLELMUS DE SORIZA, notari públic, 392
GUILLELMUS DE TERRADELLIS [Avià], testimoni, 294
GUILLELMUS DE TEYRA [Casserres], 363, 365, 382; comprador, 357; establiment, 350, 364; reconeixement, 366, 381; testimoni, 365, 380, 383; terra de, 362
GUILLELMUS DE TORALYA, germà de l'abat Berenguer, testimoni, 262
GUILLELMUS DE TORIGUES [Rajadell], 350; testimoni, 348
GUILLELMUS DE TORIGUES, escolà, testimoni, 344
GUILLELMUS DE TORRENTIBUS, saig del veguer de Manresa, denúncia, 228
GUILLELMUS DE TURRICELLA, testimoni, 152
GUILLELMUS DE ULMO, testimoni, 370
GUILLELMUS DE VAL, llevador, 184
GUILLELMUS DE VALERIOLA [Pinós], honor de, 298
GUILLELMUS DE VILARIO, vicari de Sant Pere de Serrateix, notari públic, 348
GUILLELMUS DE VINEIS, testimoni, 164, 167
GUILLELMUS DE VIVARIO (o VIVER), testimoni, 150; 151
GUILLELMUS DENBRU, testimoni, 180
GUILLELMUS ENGLADA [Soriguera], reconeixement, 271, 354
GUILLELMUS ESCAFINI [Cervera], testimoni, 168
GUILLELMUS FABER, testimoni, 181, 182, 188
GUILLELMUS FABRI, testimoni, 354
GUILLELMUS FERRARII, monjo, 260, 264; prior, 265, 267; sagristà, 280, 294, 295, 301, 302, 303, 307, 308, 309, 310, 312, 316, 319; sagristà i notari públic, 272, 278, 280, 281, 283, 284, 287, 288, 289, 290, 292, 293, 311, 314, 315, 322, 325
GUILLELMUS FERRARIUS DE ASEMORT, testimoni, 371
GUILLELMUS FONOYLETI [Berga], escriptor jurat de l'escrivania pública, 262
GUILLELMUS FONOYLLETI, pare de Pere Fonollet, 309
GUILLELMUS GARRETA [Berga], pare de Pere Garreta, 392
GUILLELMUS GARSIA, anomenat DE SPELUNCHA [Casserres], reconeixement, 286
GUILLELMUS GIBERT, préstec, 198
GUILLELMUS GODMAR, testimoni, 126

GUILLELMUS GROSSUS [Cardona] 208
GUILLELMUS GUADAMIRI, mas de, 156
GUILLELMUS GUILABERT IUNIOR, notari públic, 240
GUILLELMUS IORDANIS, testimoni, 119
GUILLELMUS LOBERA, batlle, testimoni, 166
GUILLELMUS LORET, monjo, trasllat, 87
GUILLELMUS LUPPETI [Cardona], comprador, 377
GUILLELMUS MARTI [Barcelona], col·lector de la lleuda de Tortosa, ciutadà de Barcelona, testament, 414
GUILLELMUS MARTORELLI, denúncia, 228
GUILLELMUS MOREYLL, germà de Pere Morell, testimoni, 298
GUILLELMUS NAVELL [Soriguera], 354
GUILLELMUS OLIBA, testimoni, 117
GUILLELMUS ORTORUM, testimoni, 181, 182
GUILLELMUS PALAU [Angostrina], 307
GUILLELMUS PALIADA [Berga], 347
GUILLELMUS PETRI DE SAGUA [Saga], difunt, pare de Margarida, 400
GUILLELMUS PETRI [Puigcerdà], notari públic, 354
GUILLELMUS PETRI, sagristà, 278
GUILLELMUS PETRI, vg. GUIYLLELMUS DE LORANO
GUILLELMUS PONCI [Vilar d'Urtx], 308
GUILLELMUS PONCII, testament, 123
GUILLELMUS PUIG, testimoni, 237
GUILLELMUS RAIMUNDI DE JOSA, 197, préstec, 198
GUILLELMUS RAIMUNDI, llevador, 184
GUILLELMUS RAIMUNDUM, marmessor, 142
GUILLELMUS REIMUNDI, testimoni, 122, 130
GUILLELMUS REINALLI, 145
GUILLELMUS RICULFI [Cardona], establiment, 124
GUILLELMUS RIERA, 235; testimoni, 244; venda temporal, 234
GUILLELMUS SA SERRA, vg. GUILLELMUS ZA SERRA
GUILLELMUS SALAT, testimoni, 213
GUILLELMUS SALVATI, testimoni, 301
GUILLELMUS SCUDERI [Berga], notari públic, 302, 315, 317, 319, 392, 397; testimoni, 349
GUILLELMUS SELVA [Valldoriola], difunt, pare de Francesca, 398
GUILLELMUS SOLA, pare del futur marit, 205
GUILLELMUS SOLE, testimoni, 199
GUILLELMUS STEPHANI, mas de, 209
GUILLELMUS TENRARIENSIS, jutge de Ripoll, testimoni, 159
GUILLELMUS THOVARS [Manresa], marit de Francesca de Cerdans, 243
GUILLELMUS TORRENT, 392
GUILLELMUS VIVES [Puigcerdà], notari públic, 359
GUILLELMUS ZA MAZANA, clergue, testimoni, 231
GUILLELMUS ZA SERRA, saig de Casserres, testimoni, 357, 362, 363, 364, 366
GUILLELMUS ZA VILA [Viver], testimoni, 341
GUILLEM, abat de Santa Maria de Serrateix, vg. GUILLELMUS
GUILLEM, germà de Guadall, difunt, 133
GUILLEM, levita, testimoni, 120
GUILLEM, vescomte de Cardona, 160, vg. GUILLELMUS, vescomte
GUILLEM CASELLES [Montclar], llevador, 420
GUILLEM DE OLOST [Avià], venedor, 396
GUILLEM DE RIMOLENQUES, jutge, 201
GUILLEM DE Z'OLIVELA, testament, 177
GUILLEM DEZ PLA [Barcelona], orde del Carme, confessor d'Antoni Cases, testament, 414
GUILLEM ESCUDER, vg. GUILLEM SCUDER
GUILLEM FERRER, sagristà, vg. GUILLELMUS FERRARII
GUILLEM II, abat de Sant Vicenç de Cardona (1201-1214), 160
GUILLEM PUJOL [Soriguerola], llevador, 420

GUILLEM RECOSEN, testimoni, 117
GUILLEM SAURA [Avià], reconeixement, 217
GUILLEM SCUDER [Berga], notari i escrivà de la cort de la vegueria de Berga i de Berguedà, 303, 392
GUILLEM SOMIR, testimoni, 117
GUILLEM TALA, testimoni, 128
GUILLEM TRASUER, testimoni, 105
GUILLEMUS DE VICO, rector de Sant Salvador de Torroella i notari públic, 277
GUILLERMA [Avià], llevador, 420
GUILLERMUS DE TEYRA [Casserres], venedor, 378
GUILLERMUS PELICER [Saltèguet], reconeixement, 401
GUILLERMUS RAYMUNDI DE VALTERRA [València], cavaller, donació testamentària, 419
GUILLERMUS RAYMUNDI, comte, 119
GUILLERMUS, fill de Ramon d'Olivella, 146
GUIMARA, testimoni, 57
GUINDEVERGA [Puig-reig], possessora, 49
GUINEDELLA, vescomtessa de Berga, muller del vescomte Onofre, donadora, 10; venedora, 11
GUINEDELLIS [Pujol de Planès], muller, compradora, 57
GUISALMARS [Puig-reig], possessor, 49
GUISCAFREDO [Viver], marit, rep donació, 44
GUISLA, comtessa, vg. GUILA
GUISLA, vescomtessa de Cerdanya, muller del vescomte Sunifred I de Cerdanya?, difunta, 75
GUISLA, vescomtessa (de Berga?, de Cerdanya?), muller del vescomte Arnau?, marmessora, 72
GUISLLA, filla d'ADALEIZ, 97
GUITARDUS, levita i jutge, 99
GUITERUS, testimoni, 17
Guixar, llevador, 184
GUIYLLELMUS DE LORANO, venedor, 334
GULDERICHUS, testimoni, 9
GUNDEBALDUS, fill del donador, 92
GUSTRIMIRUS, testimoni, 34
GUVILA [Serrateix], possessor, 9

— H —

HARNULFUS, difunt, bisbe de Vic, 53 bis
HEINRICUS [comtat de Manresa], fill de donadora i futur monjo, 70
HELISABET (O ELISABET), comtessa de Cerdanya, muller de Guifré II de Cerdanya, donadora, 88; venedora, 76, 209; obituari, 368
HERIBALLUS BONIFILII, marmessor, 116
HERMESEN, muller de Guillem de Calabuig, 250
HERMISENDIS, vescomtessa de Cardona, muller del vescomte Ramon Folc I de Cardona, marmessora, 116
Herolis [Casserres], 365, 383
HICHILA, sacerdot, testament, 53 bis
HOLIVER, testament, 117
Hortons (*Hortones, torrente de*), riera d', 23
Hortons (*via qui pergit ad Ortons*), 11
Hospital de Sant Joan de Jerusalem de Berga, església, 281
HUGO DE MATAPLANA, testimoni, 159
HUGO DE NAVA, donador, 159
HUGO, fill d'Hug de Mataplana, testimoni, 159
HUGONUS DE LOBETS [Barcelona], canonge de la seu, testament, 414
HUGUET TORRENT [Vilar d'Urtx], 308
HUGUETUS ÇA GRAYERA [Serrateix], testimoni, 346
HUGUETUS DE ORTIGIIS, testimoni, 349, 392
HUGUETUS DE PODIOLO [la Móra, vall de Lord], 405
Hzent, mas d'en (?) [Soriguerola], llevador, 420

— I —

IACHOBUS ZA QUINTANA, obrer de Santa Maria de Serrateix, 338, 339

IACOBUS, rei d'Aragó (1213-1276), 209
IACOBUS [...] TREMPI, notari, 300
IACOBUS BONADONA [Talltorta], testimoni, 400
IACOBUS ÇA GARRIGA [Castelladral], reconeixement, 343
IACOBUS ÇA PROUS, cambrer de Santa Maria de Serrateix, 285
IACOBUS CARBO [Puigcerdà], venedor, 401
IACOBUS CASTELLI, testimoni, 237
IACOBUS COLOMER [Angostrina], fill de Pere Colomer, 296
IACOBUS COSTA, monjo i precentor de Sant Pau del Camp [Barcelona], donació testamentària, testimoni, 419
IACOBUS DE ALODIO [Berga], testimoni, 244; avi, 349
IACOBUS DE ARTERS [Manresa], notari públic, 225, 228
IACOBUS DE ASINO MORTUO [Serrateix], redempció de servitud, 247
IACOBUS DE BRETONIBUS [Avià], venedor, 392
IACOBUS DE CALVINZANO, jurisperit, jutge, 224
IACOBUS DE CASANOVA, testimoni, 253
IACOBUS DE CIRERA [Sant Pau de Casserres], escolà, testimoni, 332
IACOBUS DE FERRERS, honor de, 297
IACOBUS DE GUARANS [Avià], capbreu, 392
IACOBUS DE HOLM [Puigcerdà], 321
IACOBUS DE MANSO [Berga], 299
IACOBUS DE MATAMALA [Sant Pere de Monistrol, Gaià], venedor, 412
IACOBUS DE MONTEPESATO [Berga], batlle reial de Berga, 242
IACOBUS DE NAVEL, donador i venedor, 200
IACOBUS DE PETRAFURNO, testimoni, 282
IACOBUS DE PINYANA [Berga], 374
IACOBUS DE PODIO [Castelladral], testimoni, 372, 373
IACOBUS DE PODIOLO, prevere, testimoni, 313
IACOBUS DE PUYG BAYG [Castelladral], pare de Berenguer, 341, 342
IACOBUS DE SANCTO MARTINO, prevere, testimoni, 385
IACOBUS DE SANTO CLEMENTE, rector de Santa Maria de *Montepano*, 375
IACOBUS DE SERRADENYA, fill de Guillem de Serradenya, testimoni, 357
IACOBUS DE SOLERIO [Gironella], marit de Guillema de Peraforn, 272
IACOBUS DE TEYRA, testimoni, 310
IACOBUS DE TORALYA, fill de Bernat de Toralla [Berga], 262
IACOBUS DE TORRENTE, lloctinent de Joan Ramon d'Avià, 392
IACOBUS DE TORRENTIBUS, 260
IACOBUS DE TRULLARS [Berga?], tutor, venedor, 392
IACOBUS DE VIDUIS [Casserres], fill de Garcia de Vídues, fidejussor, 235
IACOBUS DE VILLADECANS, testimoni, 253
IACOBUS DE VINEYS [Serrateix], testimoni, 399
IACOBUS DE VINYA, testimoni, 224
IACOBUS DIVENRES, testimoni del trasllat, 187
IACOBUS GILABERT, testimoni, 340
IACOBUS GUOMINS (?), testimoni, 279
IACOBUS OLIBA [Targasona, Cerdanya], difunt, 307
IACOBUS OLIBA DE VILALTA, difunt, 317
IACOBUS PETRUS BERNARDI [Montellà, Cerdanya], reconeixement, 306
IACOBUS PONCII [Serrateix], testimoni, 265
IACOBUS PONCZ [Vilar d'Urtx], 354
IACOBUS QUINTANA, obrer de Santa Maria de Serrateix, 348
IACOBUS RAIMUNDI, 273
IACOBUS SALAT [Age], venda, 331
IACOBUS SCUDER [Cerdanya], 391
IACOBUS SOLA [Segarra], afrontació, 340
IACOBUS SOLANI, 335
IACOBUS SOLERII [Berga], mercader, capbreu, 392
IACOBUS VILELA [Puigcerdà], testimoni, 331, 334

IACOBUS ZA PROUS, monjo, 272; precentor, 278, 280; cambrer del monestir de Serrateix, 292, 293, 296, 305
IACUBUS DE LA ILLA, pare de Romia, 408
IAUCZBERTUS, clams pagesos, 157
IAUFRIDUS D'ORUGUES, testimoni, 285
ICHILA [Pujol de Planès], venedor, 30
IGILA, testimoni, 14
IGILBERGA [Casserres], muller del veguer, donadora, 51
Igualada (*Igualata*, ville), 375
IHOANNES DE SOLANELLIS, testimoni, 299
ILDEFONSUS, rei d'Aragó, comte de Barcelona (1162-1196) i marquès de Provença, 209; obituari, 368
ILDESINDUS, monjo de Santa Maria de Serrateix, 22, 23
ILIA, marmessora, 80
IMLA, abat de Serrateix, donador, 68, vg. EMILUS
Insula, honor de, llevador, 184
IOAN SENDRET, testimoni, 121
IOANNES BERNAD DE VIVER, marmessor, 147
IOANNES DE COMELES, testimoni, 178
IOANNES GINER [Serrateix], major d'edat testimoni, 407
IOCFREDUS, testimoni, 30
IOHAN, testimoni, 111
IOHAN, testimoni, 54
IOHANES DE CASCAILS, fill de Quercina, 145
IOHANES FERRARII, testimoni, 156
IOHANES, monjo, testimoni, 143
IOHANNA [Avià], muller de Bartomeu Cardona, venedora, 392
IOHANNA DE LA ABEYAR INFERIORI [Cornet], muller de Ramon de l'Abellar, donadora, 412
IOHANNES [Viver], casa de, 60
IOHANNES [I], rei d'Aragó, València, Mallorca, Sardenya i Còrsega, i comte de Barcelona, Rosselló i Cerdanya (1387-1396), 392
IOHANNES, levita, testimoni, 120
IOHANNES, monjo, 131, 137, 145
IOHANNES [Cardona], teixidor, 208
IOHANNES [...], testimoni, 152
IOHANNES [Castelladral], rep en establiment un mas, 138
IOHANNES [TOR]RENTE, escrivà, 307
IOHANNES BERENGARIUS DES PUJOL, donació testamentària, 419
IOHANNES ÇA ROCHA, fidejussor, 235
IOHANNES D'AGUILAR [Barcelona], testament, 414
IOHANNES DE ADAS, testimoni, 209
IOHANNES DE BONADONA [Puigcerdà], pare d'Elisenda, 296
IOHANNES DE CASTELLETO, marit de Romia, 248
IOHANNES DE CES PLANES, monjo, reducció de cens, 386
IOHANNES DE COMELLIS, batlle, testimoni, 189
IOHANNES DE CONOMINES [Puigcerdà], notari públic, 400, 401
IOHANNES DE CURTS, llevador, 184
IOHANNES DE LA ROVIRA [Serrateix], testimoni, 408
IOHANNES DE MANYANACHS, fidejussor, 235
IOHANNES DE PAGARIA, donzell, crim, 413
IOHANNES DE PAL, clams pagesos, 157
IOHANNES DE PAYLEROLS, fidejussor, 235
IOHANNES DE QUERIO [Serrateix], establiment, 284, 314
IOHANNES DE RICARTS [l'Esglesiola], testimoni, 227
IOHANNES DE RUPE, home del monestir, 183
IOHANNES DE TOLSA, clams pagesos, 157
IOHANNES TORREYLLES [Puigcerdà], testimoni, notari públic, 336
IOHANNES DE TORRENTBO [Avià], fill de Berenguer de Torrentbò, capbreu, 392
IOHANNES DE TURRI, prevere i procurador, 281
IOHANNES DE ULMO [Soriguera], clams pagesos, 157
IOHANNES DE VALTERRA, donació testamentària, 419

IOHANNES DE VILAGAYA [Gaià], donació, 412
IOHANNES DE VILLA NOVA, testimoni, 202
IOHANNES DE VINEIS [Serrateix], hereu del mas de Vinyes, 376
IOHANNES DES PUYOL, donzell, senyor del castell de Pujol de Planès, deute, 384; testimoni, 410
IOHANNES ESTRUCH, testimoni, 209
IOHANNES FLUVIA [Barcelona], notari públic, 419
IOHANNES GINER DE VILADECA, testimoni, 379
IOHANNES GINER, testimoni, 378, 383
IOHANNES IENERII [mas Gener, Serrateix], testimoni, 210
IOHANNES LUPPETI [Solsona], venedor, 377
IOHANNES MARAYS [Age], testimoni, 415
IOHANNES MARINI [Casserres], vicari perpetu, 309
IOHANNES MARTINI, vicari perpetu de Santa Eulàlia de Berga i notari públic, 305
IOHANNES MONTANERII [Puigcerdà], notari públic, 307, 308
IOHANNES MUNTANER, testimoni, 271, 273
IOHANNES OLIBA DE BERGA, establiment, 218
IOHANNES OLIBA, difunt, fill de Jaume d'Alou i pare de Joan Oliba, 349
IOHANNES OLIBA, fill i hereu de Joan Oliba, difunt, 349
IOHANNES OLIBA, venedor, 242
IOHANNES OLIBE [Berga], difunt, pare de Joan Oliba, 242
IOHANNES OLZINA [Cardona], prevere, testimoni, 417
IOHANNES PLANES, monjo, 385, 390; monjo i procurador del cambrer, 394; cambrer de Santa Maria de Serrateix, 397, 398, 399
IOHANNES RAYMUNDI DE AVIANO, batlle de la vila de Berga, 392
IOHANNES ROSSINYOL [Coforb], establiment, 251
IOHANNES SAGRERA, testimoni, 241
IOHANNES SALA [Barcelona], mercader, ciutadà, marmessor, 419
IOHANNES SOLDEVILA [Soriguerola], reconeixement, 400
IOHANNES SOLER, testimoni, 413
IOHANNES TORRENT DE SAGA, terra de, 359
IOHANNES TORRENT [Puigcerdà], notari públic, escrivà, testimoni, 317; vicenotari, escrivà, 308
IOHANNES TORREYLLES [Puigcerdà], notari públic, 331, 334
IOHANNES VILLA [Castelladral], rector de l'església de Castelladral i notari públic, 413
IOHANNES ZA PILA, honor de, 392
IOHANNES ZA ROQUA, testimoni, 230
IOUAN, batlle del rei, testimoni, 149
IOVAN ALARIG, testimoni, 128
IOVAN, testimoni, 112
IOZBERT [Cardona], sacerdot, 55
IOZFREDUS, germà del comte Borrell, de la comitiva del vescomte, 28 (document dubtós)
ISARN TILO, testimoni, 128
ISARNUS OLIBA, marmessor, 77
ISARNUS TRASUAD [Viver], testimoni, 61
ISARNUS UNIFREDUS, marmessor, 80
ISARNUS, sacerdot, testimoni, 77, 82
ISARNUS, testimoni, 79
IULIA [Serrateix], donadora, 14
IULIANUS [Soriguerola], gendre de Ramon des Om, venedor, 232; 236
Iuvel, collo de [Coforb], 129
Ivorra (*Yvorra*) [Segarra], 168, 240

— J —

JACME TORRENT, lloctinent, 392
Jaumar, mas [Puig-reig], memorial de documents, 421, vg. Geumar
JAUME DE TORRENTS [Cardona], notari públic, 260
JAUME FORNER [Serrateix], llevador, 420

JAUME SA PROUS, 329
JAUME SERVERA [Serrateix], llevador, 420
JAUME TORRES ALIAS MITGAVILA [Serrateix], llevador, 420
JAUME VILAJOANA DE SERRATEX (1561), memorial de documents, 421
JAUME VILAJUSANA ALIAS RODONS [Serrateix], llevador, 420: vg. JAUME VILAJOANA
JERÒNIM ALSINA [Cardona], notari, llevador, 420
JOAN AGUILAR, testament, 414
JOAN DE ESPANYÓ [Soriguera], llevador, 420
JOAN HONOPHRE SURINA [Soriguerola], llevador, 420
JOAN NOVELL [Soriguera], mas d'en, llevador, 420
JOAN SUNYER [Bolvir], llevador, 420
JOHAN AGUILAR [Barcelona], ciutadà, testament, 414
JOHAN DE PAGUERA, donzell, acta d'un crim, 413
JOHAN GENER [Serrateix], llevador, 420
JOHAN PICANYES, prevere, testament, 414
JOHAN RAMON D'AVIÀ, donzell, batlle de Berga, 392
JOVER DE FENERS [Cerdanya], mas d'en, 209
JUAN BERNADES [Casserres], llevador, 420
JUAN CASTELLET [Serrateix], llevador, 420
JUAN COTS, ALIAS COMES [Serrateix], llevador, 420
JUAN LLUÍS BOXÓ [Bellver], llevador, 420
JUAN MOR [Puigcerdà], notari, llevador, 420
JUAN PEDRO [el Vilar], llevador, 420
JUAN PLANES [Serrateix], llevador, 420
JUAN PLANES ALLIAS CAMP [Serrateix], llevador, 420

— K —

KAERCINA, 145
Kardona, strata de, 23, vg. Cardona
KENO [Serrateix], muller, bescanvi, 34

— L —

Lacunam [Cerdanya], lloc anomenat, 92
LANTELM, difunt, antic possessor, 113
LASCHERA, comtessa de Pallars, muller d'Arnau Roger I de Pallars, 219, 226, 227
Lastanosa, za [Castelladral], mas, 260, 385, vg. Llestonosa
Lastonosa, la, vg. *Lastanosa, za*
LAURENCIUS FOLGUERES [Barcelona], cinter, ciutadà, donació testamentària, testimoni, 419
LAURENCIUS HOLMS, sagristà de Santa Maria de Serrateix i notari públic, 417
LAURENCIUS LENA [Berga], pagès, capbreu, 392
LAURENTIUS DE CARBESINO [Berga], paraire, capbreu, 392
Lavanar, banada de terra [Viver], 395
Lavascort (*villa Navascort*) [Cerdanya], 90, 184
Lavayg, camp d'en [Serrateix], 395
LEDGARDA [Malagarriga], muller, venedora, 102
LEDGARDA [Viver], possessora, 120
LEDGARDIS, mare del vescomte Guifré (de Berga?), muller d'Ol·lomar, marmessora, 87
Lena, ipsa [Montmajor], 81; mas, 202, 312
Leoparts [Castelladral], mas, 341
Lestonoses, les, 402
LEUPARDUS, testimoni, 82
Leveta, 145
Libra, ipsa, 107

Librela [Serrateix], tros de terra, 395
LIVILO [Serrateix], muller, donadora, 15
Lleida (*Ilerde*), testament, 414
Llena (*Lena*), 231
Llena, la (*Lena, mas de*) [Montmajor], mas, 149
Lles (*Lesi*) [Cerdanya], 109
Llestonosa (*Lastanosa*), *la*, 201; mas, 260, 385
Llobet, el [Valldeperes], 208, 209, 255, 256, 377
Llobregat, el (*Lupricato, flumen Lobregad*), 17, 70, 116, 125, 187
Lloreda (*Loreda, ipsa*) [Cardona], 32
LLORENÇ OLIUS, sagristà, 418
Lluç (*Lluc*) [Cerdanya], 114
LLUÏSA DE QUARALT, llevador, 420
LLUYS PUIG [Soriguerola], llevador, 420
Lobateres [Serrateix], 395
Lobato [Viver], mas de, 353
Lobera, 348
Lobetam, vineam, 280
Lobosa, banada de terra [Serrateix], 395
LODOICUS, monjo de Serrateix, 22
LODRICUS, monjo, 23
LONGOBARDUS, testimoni, 32
LOPADRIA [Viver], venedora, 8
LOPARD SENTRED, testimoni, 83
LOPARDUS, testimoni, 10, 22, 23, 31, 38
LOPELUS GARCIA [Castelladral], batlle, testimoni, 351; escuder de Pere de Vilalta, testimoni, 352
Lord, vall de (*Vall Lordense*), 97
LORENZ DE SORIGUEROLA, 359
Lorete, honor, 180
Losa de l'Afra, la [Castelladral], 341
LUCH, EN [Avià], llevador, 420
LUDOVICUS DE CLARAMONTE, abat de Santa Maria de Serrateix (1469-1505), 417, 418, 419; obituari (1505), 368

— M —

MACIÀ VILAJOANA (1474), memorial de documents, 421
Maçotal, la [Gironella], 406
MADEXO [Castelladral], comprador, 11
Madriguera, mansus de, 196
Madrona (*Sancti Petri de Madrona*), 242
Madrona, castell de (*castrum Matrona*), 46
Madrona, rector de (1473), memorial de documents, 421
Magalonam, 368
MAIASSENDIS [comtat de Manresa], muller, establiment, 132
MAIMONUS THOLOSA [Casserres], pare de Maimó Tolosa, 294, 295
MAIMONUS THOLOSA [Casserres], venedor, 294, 295
MAIOL, testimoni, 75
MAIOLUS, marmessor, 72
MAIOLUS, sacerdot i escrivà, 39; sacerdot i monjo, 47
Majó, priorat de, memorial de documents, 421
Malagarriga (*Mala Garriga*), 29, 95, 102, 113, 130
Malagarriga, estrada de (*Mala Gariga, estrada que vadit apud*), 230
Mallorca, rei de, 257
MANCHUS DE PODIO [Serrateix], venda, 230
Mannanags [Baix Berguedà], 115
Manresa (*Minorisa*), 116, 277
Manresa, comtat de (*comitatum Minorise*), 103, 104, 105, 118, 132
Manresa, vegueria de, 421
MANUELL DE CANTALOPS, precentor, 415
MANUELL MAS ARNAU [Sallent, Bages], testimoni, 416
"Manyenacs" (*vila de Mannenags*) [Serrateix], 94
Marangas, masada de, llevador, 420

MARCH PELÓS DE LA VILA DE SOLSONA, llevador, 420
MARCH VALLBONA [Cardona], prevere beneficiat, testament, 414
MARCHESIA, llevador, 184
MARCHIO, jutge, vg. MARCUS
MARCUS, jutge, 80
MARGALIDA [Viver], muller de Pere d'Albesa, venda, 411
MARGALIDA DEZ TORRENS [Viver], 395
MARGARIDA [Soriguera], muller d'en Antoni Jalbert, llevador, 420
MARGARITA [Castelladral], donació, 408
MARGARITA, filla d'Elisenda, donació, 375
MARGARITA, muller d'Arsèguel Pascal, 400
MARGARITA, muller de Pere de Vilalta, 352
MARGARITA, muller de Ramon de Vinyes, lloa la venda, 372
MARIA [Avià], muller de Guillem Saura, 217
MARIA [Castelladral], filla de Pere de Coromines i de Gueraula (o Graida), alliberament, 258, 261
MARIA [Coforb], muller de Joan Rossinyol, establiment, 251
MARIA [Montdarn], filla de Berenguer de Garriguer, 376
MARIA [Sant Pere dels Arquells], muller de Ramon de Terròs, compradora, 180
MARIA [Serrateix], filla de Pere de Vinyós i de Romia, 253
MARIA [Serrateix], filla de Ramona d'Establia, 179
MARIA [Serrateix], muller de Bernat de Vilardaví, 210
MARIA [Serrateix], muller de Bernat Forner, àpoca, 264
MARIA [Serrateix], muller de Joan de Quer, 314
MARIA [Serrateix], muller de Joan de Quer, establiment, 284
MARIA, donadora, 141
MARIA, donadora, 173
MARIA, mare de Romia, 408
MARIA, muller de Bernat de Llestonosa, reconeixement de venda, 194
MARIA, muller de Ferrer de Soler de Geumar, establiment, 189
MARIA, muller de Guillem, deute, 325
MARIA CUDINA DE BOXADORS [Salo], venedora, 212
MARIA DE GARINES [Serrateix], mare de Guillelma de Garines, 233
MARTI [Montmajor], establiment, 108
MARTI DE ZA RABAZA, testament, 177
Martí, masia d'en [Serrateix], 395
MARTI, testimoni, 111, 113
MARTINA DE FAIOLA, llevador, 184
MARTINUS DE MANYNANACHS [Serrateix], pare de Romeu, 223
MARTINUS SALA, testimoni, 274, 275
MARTINUS, prevere i escrivà, 87
Marunyes [Soriguerola], lloc, 232
Marunyoses, les [Soriguerola], 359
Mascaró [Serrateix], 395
MASCARO, mas que fou de, 122
Matacabres, 212
"Matadepors" (*Mata de Porrs*), 95, 107
"Matadepors", castell de (*kastro de Mata de Porrs*) [al sud de Pinós, potser vers Boixadors], 95, 113
Matamala (*Mata Mala*), 130
MATAMALA [Gaià], honor d'en, 412
MATEUS DE CORREYOLES [Castelladral], testimoni, 351
Matheu, mas d'en [Serrateix], 395
MATHEUS D'EN BORD, testimoni, 249
MATHEUS DE ALB [Puigcerdà], notari públic, 232
MATHEUS DE PAYLLAROLLS (o PALAROLLS) [Avià], capbreu, 392
MATHEUS DE PODIO [Serrateix], venedor, 245
MATHEUS IULIANI, monjo, 265; cambrer de Santa Maria de Serrateix, 277, 278, 279, 280, 281, 283
MATHEUS [MATEU JULIÀ], abat de Santa Maria de Serrateix (1340-1348), 284, 287, 288, 289, 290, 296, 298, 306, 307, 308, 311, 313, 317, **318**, 321, 323, 324; antic abat, 353, 368, 392

Mayloles, comelarium terre de les [Serrateix], 269
MAYMONA [Avià], muller de Ramon de Santamaria, 392
MAYMONUS [Casserres], fill de Maimó, 294
MAYMONUS [Casserres], venedor, 294
MAYMONUS DOMENECH, pare de Berenguer Domènec, 335
MAYMONUS THOLOSA [Berga], sabater, 309; [...] THOLOSA [Berga], sastre, 300
MAYMONUS TOLOSE, hereus de, 339, vg. MAIMONUS THOLOSA
Mayola, la [Viver], 395
Mayoles, vinya [Viver], 395
Mayolet [Castelladral], 344
MAZOT DE VIVER, 276
Medadella, ipsa [Serrateix], 23
MENRESA, filla de Ferrer de Coromines i de Guillema 206
Menudels, mas de, testament, 177
Merades, manso des [Castellfollit de Boix], 375
Meranges, 157
Merdainulg, castro de [Pujol de Planès], 24
Merdauglo, puiolo [Pujol de Planès], 30
Meredino, chero de vila, 63
Merlès, parròquia de, 358
Merola, rio, 27, 49
Merolla (*Sancti Vincencii de Merola*), església parroquial, 242, 349; 130, 218
Messedella, ipsa [Serrateix], 22, vg. *Medadella, ipsa*
MICHAEL BALADRET, testimoni, 218
MICHAEL COPI, rectoris ecclesie Sancte Marie de za Marola et notarii publici, 398
MICHAELIS [DE] SANCTO MICHAELE, notari, 305
MICHEL SUNYER [Soriguerola], hereus, llevador, 420
Mijavila, masada d'en [Soriguerola], llevador, 420
Milans, strata publica que vadit per puio, 63
MILEL, alou que fou de, 118
MINORISA [Serrateix], mare de Romeu, 245
MIQUAEL DEL G[...] SANCTI MARTINI DE MUNTDARN, testimoni, 411
MIQUEL DE COLOMA [Avià], 392
MIQUEL DE SOBRESTADA [Avià], venedor, 392
MIQUEL MALAGUARRIGUA [Sant Jaume de Malagarriga], testimoni, 417
MIR, marmessor, 89
MIR, prevere, testimoni, 81
MIR, testimoni, 55
MIR BALDRED, testimoni, 83, vg. MIRO BALDRED
MIR DE PONTIS, marmessor, 80
MIR GUILLEM DE BUADES, alou de [Pinós], 128
MIR IOHAN, testimoni, 102
MIR OBALRED, testimoni, 66
MIRO [Viver], fill, venedor i donador, 69
MIRO, abat de Santa Maria de Serrateix (1026-1070), 83, 93, 94, 99, 108
MIRO, abat de Santa Maria de Serrateix (1167-1192), 145, 148, 149, 150, 151, 174 (segurament mal datat), 368
MIRO, anomenat RODBALLUS, testimoni, 60
MIRO, arxilevita, 22, 23, 41
MIRO, bisbe, vg. MIRONUS
MIRO, fill de Riquilda, 68
MIRO, monjo, testimoni, consagració, 130
MIRO, comte de Cerdanya (897-927), pare del comte i bisbe Miró, 22
Miro, plana de [Castelladral], 344
MIRO, possessor, 62
MIRO [Casserres], sacerdot, 101
MIRO, sacerdot i escrivà, 88, 96, 101
MIRO, sacerdot, monjo i escrivà, 99
MIRO, senyor, difunt, 50
MIRO, testimoni, 10, 12, 21, 41, 45, 50, 51, 60, 62, 71
MIRO [comtat de Berga], comprador, 3

MIRO [Pinós], monjo, germà de Ramon Arnau, 128
MIRO [Puig-reig], donador, 125
MIRO [Serrateix], possessor, 12
MIRO BALRED, testimoni, 69, 83
MIRO DE ALBESA [Viver], testimoni, 52
MIRO GUILIELMO [Boixadors], donador, 103
MIRO GUILLELMI, marmessor, 116
MIRO RICULFI, deutor, 89
MIRO SALLANI [Viver], possessor, 120
MIRO SALLANI, pare de BERNARDUS MIR, 120
MIRO SANLLANI, donació, 98
MIRO TASSII, testimoni, 86
MIRO VA[...] (potser MIROVALDUS), testimoni, 6
MIRONUS, bisbe de Girona (970/971-984), comte de Besalú (965/966-984) (fill de Miró I i d'Ava), donador, 22, 23, 209
Mirs, mansus de, llevador, 184
Mitgavila (o Miyavila), mas [Serrateix], mas, 371, llevador, 420
Miyavila, mas d'en [Soriguerola], 400
Molendino, plana de, 280
Monistrol de Gaià, parròquia, 373
Montclar (*Monte Claro*) [Berguedà], 72, 111, 130, 231, 325, 339, 365
Montclar, camí de Montclar (*via que vadit versus)*, 300, 338, 379
Montdarn, benefici de Sant Joan de, memorial de documents, 421
Monte Calvum [comtat de Manresa], 70
Monte Rupto, 63
Montellà (Muntaylla) [Cerdanya], parròquia, 391
Montfalcó (*Monte Falchono*) [Segarra], 130
Montis Calvi, cacumine [Cerdanya], 92
Montmajor (*Monte Maiore*), 81, 97, 108, 111, 130, 332; parròquia, 231
Montmajor, castell de (*castro de Monte Maiori*), 24, 149, 202, 312
Montmajor, coll de (*Montis Mayoris, condaminas de collo*), 149
Montmajor, plana de (*Montmayor, plana de*), 395
Montmajor, riera de (*rivo de Monte Maiore*), 17, 30, 62
Mosoll (Mosoyll), 209, 420
Mujal, 130
Mullapà, torrent de (*torrente de Mullapane*), 17
Muntada de Ann [Coforb], 129
Muntada, ça [Castelladral], mas, 355
MUNTANERA, muller de Guadall, empenyorament, 133
Muscota, cabanal de [Castelladral], 344
Muscota, serradal de [Castelladral], 344

— N —

NADSENNA [Viver], muller, donadora, 50
Nas (*Anas*), 209, 321, 345
Navarcles, parròquia, 348
Navascort, llevador, 184, vg. Lavascort
Navel (*Anavel, Enavelli*), 22, 31, 115, 421; cases, 250; mas, 420; parròquia, 395; vil·la, 17
Naval, bosc de (*boscho de Anavel*) [Serrateix], 23
Navel, riera de (*Anavel, rivo de*), 17, 31, 48, 53, 57, 67, 81, 111, 280, 392
Navel, vall de, 23, 38
Navès, encants públics, 274, 275
NEFAL, almoiner, 54
Nèfol (*Nefal*) [Bellver de Cerdanya, Cerdanya], alou a, 54
Nerellà, Santa Eugènia de, 321
NEVIA [Gaià], donadora, 104
NICHOLAU GUAL, canviador de monedes, testament, 414
NICHOLAUS CAPELER, prevere, testimoni, 260

NICHOLAUS DE LA ABEYAR, fill, testimoni, 412
NICHOLAUS DE PONTIBUS, nebot de l'abat i fill de Bernat de Ponts, 265
NICHOLAUS DE PONTIBUS, testimoni, 261
NICHOLAUS JULIA [Barcelona], mercader, ciutadà, marmessor, 419
NICHOLAUS TORRENT [Berga], conseller de la vila de Berga, testimoni, 410
NIMBLA, abat de Santa Maria de Serrateix, 28, vg. EMILUS
NINA [Sant Pere dels Arquells], muller d'Andreu Escuder, 180
Nou, za [Serrateix], 328, 395
Novell, manso d'en [Soriguerola], 249, 420
Nuaca, roches de [Viver], 83
NUVACANUS, testimoni, 12

— O —

Obach, barquera del [Serrateix], 395; *coma*, 395
Obiols (*Albiols*), 226, 246
OD REMON, testimoni, 108
ODDO, testament, testimoni, 54
ODELO, testimoni, 43
Òdena (*Odena*), 122
ODGARIUS, monjo, testimoni, 108
ODO, dona, possessora, testament, 113
ODO, levita i escrivà, 85
ODO, testimoni, 44
Oleres, mas d' [Serrateix], 395
Olers, mansum d' [Avià], capbreu, 392
Olià (*Uliano*) [Bellver de Cerdanya, Cerdanya], 109, 209, 345
OLIBA, comte de Cerdanya (953-988, fill de Miró II i d'Ava), 23, 35; donador, 22, 24, 25, 27, 38, 45, 368, 420; difunt, 68
OLIBA, comte de Berga (988-1003, fill d'Oliba I de Cerdanya i d'Ermengarda; fou abat de Ripoll i de Cuixà i bisbe de Vic), donador, 24, 31, 68
OLIBA, germà, difunt, 54
Oliba, gorch d' [Serrateix], 328, 395
OLIBA, levita i escrivà, 82; levita, testimoni, 128
Oliba, mansum d'en [Targasona], 307
OLIBA [Bolvir], mas de n', 209
OLIBA, monjo i escrivà, 61
OLIBA, prevere i escrivà, 13
OLIBA, sacerdot, marmessor, 77, 82
OLIBA, sacerdot, monjo i testimoni, 138
OLIBA, sacerdot, testimoni, 70, 79, 137
OLIBA, testimoni, 34, 77, 97
OLIBA [comtat de Manresa], pare difunt, 70
OLIBA [Malagarriga], venedor, 102
OLIBA [Serrateix], venedor, 53
OLIBA BERALD [Viver], possessor, 85
OLIBA BLANCO, testimoni, 80
OLIBA DE BOLVIR, llevador, 184
OLIBA DURAN, testimoni, 65
OLIBA FENANC, testimoni, 63
OLIBA GUADAMIR, testimoni, 100
OLIBA RENARDI, testimoni, 126
OLIBANUS, vg. OLIBA, fill del comte Oliba
OLIBUS, clergue i monjo, escrivà, 37
OLIBUS, clergue, 35
OLIBUS, clergue, monjo i escrivà, 40
Oliol, cingle sobre lo quer d' [Castelladral], 344
OLIVA BARELINA, testimoni, 113
OLIVA RENARDUS, levita, testimoni, consagració, 130
OLIVA, escrivà, 71
Oliva, ipsa, 56
OLIVA, sacerdot i escrivà, 94
OLIVA, sacerdot, monjo i escrivà, 95, 100
OLIVELLA, ç', senyor de, 344
OLIVER, vg. HOLIVER
Olivera, mas d', 127
OLLEGARIUS, arquebisbe de Tarragona, consagració, 130, 368
Ollirbio, tore de [Viver], 85
OLLOMAR, donador, difunt, 87

OLLOMAR DURAN, testimoni, 103
OLLOMARUS, vg. ELOMAR
OLLOVARA, anomenada BLANCHA [Viver], muller, donadora, 66
Olm, mas antigament d'en [Soriguerola], llevador, 420
Oló [Bages], terme d', 177
Oloet [Castelladral], honor del mas d'en, 341
Olvan [Baix Berguedà], 150
Olzinosa, puig de [Coforb], 129
Ombells, quer d', 402
ONDEREDUS, prevere i escrivà, 72
ONOFRED, sacerdot i escrivà, 83
ONOFREDUS [Viver], venedor, 85
ONOFREDUS, vescomte de Berga (v. 941-946; casat amb Guinedella), donador, 10; venedor, 11
Onofret, casas de [Serrateix], 100
Ora, riu d' (*Hora, flumine de*), 405
Organyà (*ville Organiani*) [Alt Urgell], 400
Orges de Turno, mas [Serrateix], 395
ORIFECTA [Serrateix], possessora, 15
ORIOL [Viver], possessor, difunt, 73
ORIOLUS [Serrateix], fill, donador, 18
ORIOLUS, rep donació comtal, 31, 38
Orriols [o Riols, Bages] (*Urriolos*), 62
Ort, mansus de, llevador, 184
Ortale [Pinós], 298
Ortum Josa [abadia de Serrateix], 280
Osona, comtat d', 95
Osona i Manresa, comtat d' (*comitatu Ausone vel Minorise*), 70
Ossera, valle [Viver], 26
OTTO, levita, testament, 53 bis

— P —

Pagarices, mas de [Gironella], 282, 406
Pagarols de Vià, mas, memorial de documents, 421
Palà de Torroella (*Palazo de Torruella, Palaco*) [Bages], 36, 39, 116
Palà (*Pala, mas de*) [Torroella], 417
Palacio, lloc, 152
Paladell, 209
Palau (*Paloll*) [Cerdanya], 273
PALAVESINUS, escuder de na Làscara de Pallars, testimoni, 219
Palcema [Serrateix], honor, 395; terra, 420
Palerols, manso de [Avià], 186
Pallars, comtes del, 82
Pallars, segell de, 226
Pallerols (*Pallerols*, *Payllarolls, Payllarolls*) [Avià], mas, 175, capbreu, 392; llevador, 420
Palou (*Palacolo, ipso*), 57
Palou, torrent de (*torrente de Palazol*), 24, 30
Panadors [Viver], banada de terra, 353
Parada, ipsa [Serrateix], 22
PAU MOTS [Soriguerola], llevador, 420
PAULUS CASSA [Barcelona], fuster, testimoni, testament, 414
Payarols [Avià], vg. Pallerols
Payllerols, loci de [Segarra], 335
Pedra (*Petra, ipsa*) [Cerdanya], 79
Pedra Oradora [Castelladral], 146, 342
Pedro, el [Valldeperes], 255
Peguera, 130
Pegueroles, parròquia, 274, 275
PELEGRINUS, testimoni, 153
PELEHT DE CASTEL NOU, signa convinença, 136
Peraforn [Gironella], mas i lloc de, 187, 268, 272, 278, 279
Percerices [Gironella], mas i masoveria, 187
PERE, abat de Santa Maria de Serrateix (1195-1247), 160, 163, 172, vg. PETRUS
PERE, prior de Calaf, 160
PERE ANTONI [Mosoll], paraire, burgès, llevador, 420
PERE ARMANGOU [Soriguerola], llevador, 420
PERE BATLLÚS [Valldan], llevador, 420
PERE CANTÓ [Barcelona], ciutadà, marit de n'Angelina, testament, 414
PERE CASTELL ALIAS FÀBREGAS [Serrateix], llevador, 420

PERE COLOMER [Angostina], llevador, 420
PERE D'OLZINA, notari, 337
PERE DE ARGINZOLA, testament, 177
PERE DE BOSC, cellerer de Santa Maria de Serrateix, 402
PERE DE CASTELLETO, establiment, 163
PERE DE MADRONA [Serrateix], 395
PERE DE SANT ANDREU DE [Avià], plet, 318
PERE DE SANT CLIMENT, cabiscol, 267
PERE DE SANT JUST [Serrateix], llevador, 420
PERE DE SOLER [Cardona], demandat, 239
PERE DE UGO, fill, antic donador, 135
PERE DOY [Barcelona], difunt, patró de nau, ciutadà, testament, 414
PERE ESTEVA, testimoni, 128
PERE FABRE, hereu d'un mas proper a Bellver, 374
PERE FLOTATS [Serrateix], memorial de documents, 421
PERE FLOTATS, ALIAS ASAMORT [Serrateix], llevador, 420
PERE GUIFRET, testimoni, 129
PERE LLORENS, mas d'en [Soriguerola], llevador, 420
PERE MARTÍ COSTA [Puigcerdà], notari, memorial de documents, 421
PERE MASSANÉS [Castelladral], llevador, 420
PERE MAXÓ [Soriguerola], llevador, 420
PERE MAYOL ALIAS COMAPOSADA [Castelladral], llevador, 420
PERE MIR, tenidor de mas, 147
PERE PARERA [Soriguerola], llevador, 420
PERE PONÇ, sagristà de Santa Maria de Serrateix i notari públic, 350
PERE PONS [Berga], reconeixement, 323
PERE REMON, testimoni, 111
PERE ROVIRA [Castelladral], llevador, 420
PERE THOLOSA, batlle a Casserres, 226
PERE TREMS ALIAS CASALS [Serrateix], llevador, 420
PERE VILAJUSANA ALIAS QUER [Serrateix], llevador, 420
PERE ZA CAL, bassa d'en, 230
PEREGRINUS, monjo, 145
PEREGRINUS, testimoni, 143, 151
Perera (*parrochia de sa Perera*), 209
Perera, mas d'en [Soriguerola], llevador, 420
PERICONUS BORAZ [Portell], establiment, 240
PERICONUS D'ALBESPI [Viver], 240
PERICONUS DE BRETONIBUS [Berga], capbreu, 392
PERICONUS DE CASCALLS, testimoni, 392
PERICONUS DEZ QUER, testimoni, 294
PERICONUS RIBERA, testimoni, 309
PERICONUS ROSSELLI, fill de Pere Rossell, reducció de cens, 225
PERICUS ERMENGAUDI [Puigcerdà], escriptor, testimoni, 359
PERICUS TOSS, testimoni, 198
PERPENYA, terra d'en, 392
Perpinyà (*Perpinianum*), 266, 368
Petra Cava, 76
Petraforn, manso de, vg. Peraforn
PETRUS [...], procurador de l'abat de Serrateix, 392
PETRUS [...], testimoni, 206
PETRUS [Baix Berguedà], germà, venedor, 153
PETRUS [Castelladral], fill de Guillem de la Capçada i Margarida, donació, 408
PETRUS [Castelladral], fill, donador, 134
PETRUS [Montellà], fill de Jaume Pere Bernat, reconeixement, 306
PETRUS [Montmajor], fill de Bernat Moragues, 335
PETRUS [Puigcerdà], comprador, 334
PETRUS [Serrateix], fill de Ramona d'Establia, 179
PETRUS [Tudela], fill, donador, 148
PETRUS [Vilardaví, Serrateix], nét de Pere de Vilardaví, establiment, 299
PETRUS, abat de Sant Benet de Bages, obituari, 368

PETRUS, abat de Santa Maria de Serrateix (1195-1246), 153, 155, 156, 160, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 170, 172, 178, 183, 186, 187, 189, 368
PETRUS, bisbe d'Urgell, obituari, 368, vg. PETRUS BERENGARII
PETRUS, cambrer de Serrateix, 214, 222, 223, 229, 233, 234, 235
PETRUS, cellerer, 151, 153, 164
PETRUS, clergue de Castelladral, testimoni, 165
PETRUS, escrivà, 145
PETRUS, fill d'Arnau Llobet [el Llobet, Valldeperes], difunt, 255
PETRUS, fill de Berenguer de Canals, sotsestabliment, 297
PETRUS, fill de Ferrer d'Olzina, testimoni, 228
PETRUS, fill de Guillem de Teira, establiment, 364
PETRUS, fill de Jaume sa Garriga [Castelladral], reconeixement, 343
PETRUS, fill de Pere de Berga, testimoni, 149
PETRUS, fill i donador, 144
PETRUS, jutge, marmessor, 123
PETRUS, levita i escrivà, 89
PETRUS, monjo, 89
PETRUS, monjo, acòlit, sagristà, escrivà, 173; monjo, 108, 186, 187, 207; prevere, monjo i escrivà, 148
PETRUS, prevere i escrivà, 151
PETRUS, prevere i testimoni, 13
PETRUS, prior, testimoni, 207, 214
PETRUS, sacerdot i escrivà, 142; sacerdot i testimoni, 137
PETRUS, sacerdot, monjo i escrivà, 92
PETRUS, sagristà de Santa Maria de Serrateix, 173, 176, 188, 189, 190; sagristà, sacerdot, monjo, escrivà, 189
PETRUS, testimoni, 58, 97
PETRUS, un altre monjo, testimoni, 108
PETRUS ANDREE [Cerdanya; Berga], testimoni, 266, 298
PETRUS ARNALDI, parcer, llevador, 184
PETRUS ARNALDI [Cerdanya], prevere de Sant Martí de *Nuials* (o *Muals*), 317
PETRUS BACH [Avià], honor de, 392
PETRUS BACH [Berga], fill de Pere Bac, fuster, capbreu, 392
PETRUS BACH, pare de Pere Bac, 392
PETRUS BALLISTARII [Cervera], notari públic, 270
PETRUS BARNARDI DE AGUILAR, testimoni, 135
PETRUS BASTAT [Barcelona], escriptor, testament, 414
PETRUS BELLOCH [Berga], sastre, capbreu, 392
PETRUS BERENGARII [Castelladral], antic donador, 138
PETRUS BERENGARII DE MONTE CLARO, donador, consagració, 130
PETRUS BERENGARII, bisbe d'Urgell (1123-1141), 368; consagració, 130
PETRUS BERENGARII DE NUCE, procurador de l'abat, plet, 244
PETRUS BERENGARIUS DE NUCE [Obiols], capellà, testimoni, 226, 246
PETRUS BERGUA [Angostrina], 296
PETRUS BERNARDI, masada, 209
PETRUS BERNARDI, testimoni, 127
PETRUS BLIDGER, testimoni, 96
PETRUS BONIFILIO, testimoni, 171
PETRUS BONOTA, mas de, 209
PETRUS BORRAZ, testimoni, 276
PETRUS BOSCH, testimoni, 411
PETRUS BOSOM DE SALENTZ, 359
PETRUS BOVERII DE VILALTA, marmessor, 317
PETRUS BUIGA, testimoni, 204
PETRUS Ç'ARBOCEDA [Castelladral], reconeixement, 342
PETRUS ÇA GARRIGA [Viver], testimoni, 343
PETRUS ÇA RIBA, senyor de la vall de Pi, testimoni, 391
PETRUS ÇA SALA, honor de, 339
PETRUS ÇA SERRA SOBIRANA [Casserres], 350, 378; testimoni, 379, 381, 382, 383; reconeixement, 380
PETRUS ÇA SERRA SUPERIORE, vg. PETRUS ÇA SERRA SOBIRANA

PETRUS ÇA SERRA, terra de, 379
PETRUS ÇABATERII, notari, marmessor, 347
PETRUS CALVET, testimoni, 187
PETRUS CAMP [Serrateix], censal, 415
PETRUS CARAGOLAS, testimoni, 413
PETRUS CARBONELLI [Cardona], notari públic, 384
PETRUS CARDONA [Sant Antolí], difunt, 335
PETRUS CARDONA, testimoni, 298
PETRUS CASA STRAMERA, pare de Ramon Vilar, difunt, 345
PETRUS CASTEL, testimoni, 413
PETRUS CAYOTI, rector de Sant Martí de Pegueroles, 274, 275
PETRUS CERDANI, rector de Santa Eugènia [de Nerellà, Cerdanya], testimoni, 345
PETRUS ÇES CASES [Cardona], procurador, 274, 275
PETRUS CES COMES, vicari de Serrateix, 388
PETRUS CLARI [Berga], marmessor, 347
PETRUS CLIMENZ, procurador, testimoni, 232
PETRUS CODINA [Puigcerdà], bracer, testimoni, 401
PETRUS COLOMERII, difunt, pare, 296
PETRUS CORAN, vg. PETRUS TORAN
PETRUS CORNET, testimoni, 375
PETRUS CORTES, testimoni, 335
PETRUS COSCONERII (o COSTONER), vicari de Serrateix, testimoni, 374, 385, 386; testimoni, 390
PETRUS COZARO, testimoni, 166
PETRUS D'ARULIS (o D'ARLES) [Berga], 392
PETRUS D'OLERS [Avià], 392; testimoni, 315, 316
PETRUS D'OLLERES, testimoni, 371
PETRUS DE [...], rector de Sant Miquel de Castelladral i notari públic, 269
PETRUS DE ABEURADOR [Serrateix], testimoni, 173, 176
PETRUS DE ALBESA [Viver], testimoni, 404; venedor, 411
PETRUS DE ALODIO, 349
PETRUS DE ANAVEL, testimoni, possessor, 176
PETRUS DE ANGLADA, llevador, 184
PETRUS DE ARBOCEDA [Castelladral], testimoni, 325
PETRUS DE ARGENSOLA, cavaller, obituari, 368
PETRUS DE ASAMORT [Serrateix], testimoni, 402, 404, 408
PETRUS DE BERGA, 197; testimoni, 149
PETRUS DE BORREDANO, rector de Santa Maria de Gaià i notari públic, 370
PETRUS DE BOSC, testimoni, 177
PETRUS DE BOSCHO, testimoni, 301, 302, 303
PETRUS DE BOSCHO [Berga], àrbitre, 294; sabater, testimoni, 295
PETRUS DE BOSCO, cellerer o despenser, 402, 403, 406, 407, 409
PETRUS DE BRETONIBUS, 392
PETRUS DE BUXO, testimoni, 260
PETRUS DE ÇA ILLA, vg. PETRUS DE LA ILLA
PETRUS DE CALABUG, testimoni, 190
PETRUS DE CALABUIG, testimoni, 320
PETRUS DE CAMPO [Serrateix], testimoni, 399
PETRUS DE CANALIBUS, fill de Pere Ramon Pallada, testimoni, 244; difunt, pare de Berenguer de Canals, 297
PETRUS DE CANETO, testimoni, 210
PETRUS DE CAPZADA, testimoni, 167
PETRUS DE CARDONA, difunt, pare de Berenguer de Llobera, 168
PETRUS DE CASA ASTRAMERA [Nas], reconeixement, 345
PETRUS DE CASA SAURA [Avià], 392
PETRUS DE CASALIBUS, testimoni, 281
PETRUS DE CASANOVA, marit de Francesca, venedor, 378
PETRUS DE CASASSUS [Vilar d'Urtx], 354
PETRUS DE CASCALLE [Berga], establiment, 237
PETRUS DE CASCAYLLS [Berga], testimoni, 403
PETRUS DE CASELES [Berga], paraire, venedor, 392

PETRUS DE CERCHS, 392
PETRUS DE CERDANS [Viver], reconeixement, 283; testimoni, 299
PETRUS DE CES EROLS [Gaià], reconeixement, 370
PETRUS DE CODINACHS [Merlès], testimoni, 358
PETRUS DE CODINACHS [Serrateix], 381; testimoni, 378, 379, 382, 383
PETRUS DE CODINACHS DE VILADECA [Serrateix], testimoni, 380
PETRUS DE COMA POSADA, testimoni, 144, 146
PETRUS DE COMELLIS, testimoni, 206
PETRUS DE COMELLIS IUNIOR, fidejussor, 235
PETRUS DE CONDEMINES, testimoni, 186, 247
PETRUS DE CONDEMINIS, pare de Romia de Coromines, 248
PETRUS DE CONEMINES, pare Maria, alliberament, 261
PETRUS DE CUMBA PONITA [Castelladral], reconeixement, 291
PETRUS DE CUMBIS [Casserres], 365
PETRUS DE CUMBIS, monjo, 265; prebost de Santa Maria de Serrateix, 278, 280, 281
PETRUS DE ERGIVOL, testimoni, 156
PETRUS DE ERIS, llevador, 184
PETRUS DE EXENEYA [Cerdanya], difunt, mas de, 209
PETRUS DE FABRICA (o FRABRICA), testimoni, 164, 284, 175
PETRUS DE FONOYETO, difunt, 194
PETRUS DE FONTE, llevador, 184
PETRUS DE GARRIGA, tutor i donador, 140, donador, 141; testimoni, 144
PETRUS DE GARRIGOSA, testimoni, 179, 193
PETRUS DE GILABERTS, testimoni, 263
PETRUS DE GRADA, testimoni, 168
PETRUS DE GUIALMARS, parcer, 189
PETRUS DE HEXIBIS, fill de Guillem d'Exibís [Castelladral], venedor, 389
PETRUS DE LA ILLA, monjo i cellerer (o despenser) de Santa Maria de Serrateix, reducció de cens, 374, 385, 386; testimoni, 377
PETRUS DE LA LASTANOSA [Castelladral], reducció de cens, 385
PETRUS DE LA PERA [Sant Llorenç de Morunys], testimoni, 320
PETRUS DE LA ROVIRA [Serrateix], 394
PETRUS DE LA SALA, prevere, testimoni, 402
PETRUS DE MANYENACHS [Serrateix], 219; testimoni, 227
PETRUS DE MANYENACHS (o MANYANACHS), testimoni, 369, 403, 406
PETRUS DE MATAMALA, testimoni, 370
PETRUS DE MEDIAVILLA [Soriguerola], 317, 321; testimoni, 306
PETRUS DE MERLESIO, 312
PETRUS DE MIYAVILA [Soriguera], vg. PETRUS DE MEDIAVILLA
PETRUS DE MOLGOSA [Matamargó], difunt, 212
PETRUS DE MONTE [Cervera], notari públic, 270
PETRUS DE MONTE, testimoni, 158, 226
PETRUS DE NOGERIO, testimoni, 192, 259
PETRUS DE NOGUER DE IX [Cerdanya], testimoni, 170
PETRUS DE NOGUERIO [Puigcerdà], jurisperit, 334, 354
PETRUS DE PAGARICES [Gironella], vg. PETRUS DE PEGUERIZES
PETRUS DE PALACIO, batlle, testimoni, 152
PETRUS DE PARAYS, testimoni, 256
PETRUS DE PEGUERIZES [Gironella], reducció de cens, 282; pare d'Elisenda, 285
PETRUS DE PLANESES, pare, 199
PETRUS DE PODIO BAYG [Castelladral], testimoni, 351
PETRUS DE PODIO, testimoni, 227, 392
PETRUS DE PODIOLO DE SANCTO QUINTINO, 392
PETRUS DE PRAT, testimoni, 208
PETRUS DE PUG [Baix Berguedà], venedor, 153
PETRUS DE QUERIO, testimoni, 302

PETRUS DE RAMAT [sagrera d'Avià], capbreu, 392
PETRUS DE RIVO, mas de, 209
PETRUS DE RICARTS [l'Esglesiola], confessió, 310
PETRUS DE ROBIONE [Sant Antolí], prevere, testimoni, 335
PETRUS DE ROMA, testimoni, 159
PETRUS DE ROSELA, fidejussor, 192
PETRUS DE SALA, batlle, testimoni, 183; marmessor, 215; testimoni, 283
PETRUS DE SALA, sagristà de Cardona (1240-1267), escrivà, 193
PETRUS DE SALAU, testimoni, 297
PETRUS DE SANCTA CILIA [la Móra, vall de Lord], venda, 405
PETRUS DE SANCTA CRUCE, jurisperit, lloctinent de l'oficial del bisbe d'Urgell al deganat de Berguedà, 244, 246
PETRUS DE SANCTI GENESII, testimoni, 142
PETRUS DE SANCTO ANDREA [Avià], 262; venedor, 392
PETRUS DE SANCTO CLEMENTE [Berga], batlle d'Avià, 235; venda temporal, 234; establiment, 251; creació de benefici, 281
PETRUS DE SANCTO CLEMENTE, precentor, testimoni, 265; cabiscol, 267; prior de Santa Maria de Serrateix, 272, 278, 280, 281
PETRUS DE SANCTO IUSTO, testimoni, 299
PETRUS DE SANCTO MARTINO, prior, 374; cambrer de Santa Maria de Serrateix, 390, 394; reducció de cens, 369, 385, 386
PETRUS DE SANCTO MARTINO, rector de l'església d'Agramunt, testimoni, 384
PETRUS DE SERRA MEDIANA [Cervera], 208
PETRUS DE SERRA SOBIRANA, 382
PETRUS DE SERRA, batlle del castell de Pujol de Planès, 320
PETRUS DE SES CONEMINES, pare de Maria, 258
PETRUS DE SOBRESTRADA, fidejussor, 235
PETRUS DE SOBRESTRADA [Berga], venedor, 392
PETRUS DE SOLERIO, testimoni, 215; pare de Berenguer de Soler, 260
PETRUS DE SORRIBES, 377
PETRUS DE TERRACIA, difunt, abat, 178, vg. PETRUS DE TERRADA
PETRUS DE TERRADA, difunt, abat de Santa Maria de Serrateix (1195-a. 1232), 178; obituari, 368
PETRUS DE TEYRA, testimoni, 227
PETRUS DE TIURANA [Casserres], donació, 300
PETRUS DE TORRENTE [Albós], parcer, 209; llevador, 184; testimoni del trasllat, 187
PETRUS DE TORROELA [Cardona], 274, 275
PETRUS DE TRESSERRA, testimoni, 189
PETRUS DE TRUYLLARS, difunt, 392
PETRUS DE TURRI [Berga], pagès, testimoni, capbreu, 392
PETRUS DE VAHEL, prevere, testimoni, 297
PETRUS DE VALENOLA, honor de, 225
PETRUS DE VALIELES, testimoni, 347
PETRUS DE VERDEGUERIO, testimoni, 301
PETRUS DE VILA MARAHII [Avià], venedor, testimoni, 392
PETRUS DE VILALTA, anomenat Ç'OLIVELLA, donzell, senyor de Castelladral, 351, 352
PETRUS DE VILAMEREY (o VILAMEREHI) [Avià], 262; fidejussor, 235, vg. PETRUS DE VILA MARAHII
PETRUS DE VILAR, mas de, llevador, 184
PETRUS DE VILARASA, rector de Montclar, escrivà, 231; testimoni, 265
PETRUS DE VILARDEVI [Serrateix], establiment, 269, 299, 399; testimoni, 311, 367, 369, 371
PETRUS DE VILLA NOVA, testimoni, 193
PETRUS DE VILLALTA, testimoni, 161
PETRUS DE VINEIS [Serrateix], 322

PETRUS DE VINEIS [Serrateix], pare, difunt, 222; testimoni, 196, 199
PETRUS DE VIVARIO, 168
PETRUS DEL CAMP [Serrateix], comprador, 411
PETRUS DELS CASALS [Serrateix], testimoni, 406
PETRUS DELS EXIBIS [Serrateix], 390; testimoni, 408
PETRUS DEZ CASALS, testimoni, 277
PETRUS DEZ GUA, honor de, testimoni, 277
PETRUS DEZ PADRO, testimoni, 392
PETRUS DOY [Barcelona], difunt, patró de nau, pare de Bartomeu Doi, testament, 414
PETRUS FABRE [Bellver], 374
Petrus Farran, mansus de, llevador, 184
PETRUS FERRARII, rector de Castelladral i notari públic, 255, 256, 258, 260, 263
PETRUS FERRARII [Cardona], testimoni, 205
PETRUS FERRARII [Puig-reig], venedor, 357; testimoni, 338; establiment, 339
PETRUS FERRARII [Soriguera], terra de, 232
PETRUS FERRARII DE FABRICA [Torroella], 210
PETRUS FERRARIUS DE CONDEMINIS, testimoni, 258
PETRUS FOGUET [Palau o Palou, Cerdanya], 273
PETRUS FONOYLLETI, fill de Guillem Fonollet, testimoni, 309
PETRUS FORNER [sagrera d'Avià], procurador de l'abat, 391, 392, 400, 401
PETRUS FORT, testimoni, 306
PETRUS FRANCH [Coforb], honor de, 297
PETRUS FRESCH [Berga], 342
PETRUS GALIANA, testimoni, 180
PETRUS GARETA, paraire, fill de Guillem Garreta, marmessor, 392
PETRUS GARIGA DE MALA GARRIGA, empenyora, 171
PETRUS GARRIGA, testimoni, 152
PETRUS GASSÓ DE CURTS, llevador, 184
PETRUS GILABERTI, marmessor, 122
PETRUS GINER [Serrateix], testimoni, 418
PETRUS GISPERT [Soriguerola], difunt, 334
PETRUS GROS, testimoni, 218
PETRUS GUILLELMI DE BOSCHO, cavaller, esmena de crim, 229
PETRUS GUILLELMI, fill i testimoni, 118; testimoni, 122
PETRUS GUITARDI, testimoni, 124
PETRUS IACOBI [Olià], 321
PETRUS IOZPERTI, llevador, 184
PETRUS IULIANI, escriptor, 224
PETRUS LAVERNA, rector de Sant Martí d'Avià, difunt, 392
PETRUS LUPETI, 255
PETRUS LUPPETI [Cardona], fill de Guillem Llobet, comprador, 377
PETRUS MARTINI [Berga], venedor, 392
PETRUS MATIÀ, mas de, 209
PETRUS MERCADER, establiment, 237
PETRUS MORAGUES [Sant Antolí], testimoni, 340
PETRUS MOREYLL [Pinós], venda i establiment, 298
PETRUS OLIBA [Berga], sastre, 357
PETRUS OLTZINA [Berga], difunt, notari públic, 392
PETRUS PELEGRINI, llevador, 184; mas de, 209
PETRUS PELICER, pare de Guillem Pellicer, 401
PETRUS PONCETUS DE CERVARIA, 197
PETRUS PONCII [Cardona], procurador, 320
PETRUS PONCII [Serrateix], batlle, testimoni, 358
PETRUS PONCII, 392
PETRUS PONCII, marmessor, 123
PETRUS PONCII, monjo de Santa Maria de Serrateix, testimoni, 238, 243, 392; sagristà de Santa Maria de Serrateix i notari públic, 333; antic sagristà, 350

PETRUS PONCII, prevere i testimoni, 133
PETRUS PONCII, PETRUS RAIMUNDI [Cerdanya], donador, 112
PETRUS RAIMUNDUS PALIADA, pare de Pere de Canals, 244
PETRUS RAIMUNDUS, clergue i testimoni, 129
PETRUS RAMAT [Avià], testimoni, 392
PETRUS RANIMIRI, casa de, 140, 141
PETRUS RAYMUNDI DE CASTELBO, clams pagesos, 157
PETRUS RAYMUNDI, 209
PETRUS REYG [Pallerols], 335
PETRUS RICART (o RICCARDI) [l'Esglesiola], 357, 365, 366
PETRUS ROBIO [Sant Antolí], vicari de l'església de Sant Antolí i notari públic, 340
PETRUS ROCHETA [Cervera], notari públic, 270
PETRUS ROSINYOL [Coforb], honor de, 297
PETRUS ROSSELLI DE VADO, reducció de cens, 225
PETRUS RUBEI, comprador, difunt, 392
PETRUS SABATER, batlle, testimoni, 187
PETRUS SALA [Puigcerdà, Cerdanya], vicenotari, escrivà, 331; testimoni, 336
PETRUS SALA [Gironella], honor, 406
PETRUS SALA [Soriguerola], 359
PETRUS SALVANS [Sant Martí de *Buira*], escolà, testimoni, 415
PETRUS SALVATI, testimoni, 303
PETRUS SANCTE MARIE [Cornet], testimoni, 370
PETRUS SCUDERI, testimoni, 305
PETRUS SCUDERII [Berga], difunt, notari, 392
PETRUS SEQUINI [Viver], pledeja, 126
PETRUS SERRA [fou de Queixans, Cerdanya], reconeixement, 249
PETRUS SERRA [Berga], notari públic, 254, 259, 262, 281
PETRUS SERRA, prevere, testimoni, 345
PETRUS SIRIGOSTE, escolà, testimoni, 277
PETRUS SPLUGA, monjo i cambrer de Santa Maria de Serrateix, 403, 404, 406, 407, 409
PETRUS SUINER [Valldeperes], 213
PETRUS SUNIARII, abat de Sant Martí del Canigó, 119
PETRUS SUNYER, anomenat PEDRERA [Valldeperes], 255, vg. PETRUS SUINER
PETRUS TAPIA, prevere, procurador, 262
PETRUS THOLOSA [Berga], batlle de Casserres, 227
PETRUS TOLOSA [Berga], 357, 366; paraire, 365; difunt, 378
PETRUS TORAN (CORAN) [Berga], notari públic, 294, 295
PETRUS TRAVER DE CURREA, pare de Guillema, 203
PETRUS TRILYA, testimoni, 231
PETRUS VER [Balsareny], prevere, donador, 412
PETRUS VILA [Berga], venedor, 392
PETRUS VILA, honor de, 392
PETRUS VINYOS [Serrateix], 288; reconeixement, 292; testimoni, 243, 245, 264, 289, 290, 291, 293, 311, 328, vg. PETRUS VIYOS
PETRUS VIYOS [Serrateix], 233, 265, 288; reconeixement, 253; pare de Sibil·la de Bosc, difunt, 327, vg. PETRUS VINYOS
PETRUS XORN, jurisperit, testimoni, 252
PETRUS ZA COMA, vicari de l'església de Santa Eulàlia de Berga, 246
PETRUS ZA FABREGA [Serrateix], testimoni, 276
PETRUS ZA MELAN, prevere, testimoni, 286
PETRUS ZA PILA, honor de, 392
PETRUS ZA SERRA SOBIRANA (O SUPERIORI, SUPIRANA), 362, 365, 366; testimoni, 357, 378
PETRUS ZA SERRA, testimoni, 310
PETRUS ZABATERII, notari públic, 392
PETRUS ZABATERII, testimoni, 189
PETRUS ZALOU [Berga], testimoni, 336
PETRUS ZES CONEMINES, vg. PETRUS DE CONEMINES

Peyjoan [Valldeperes], llevador, 420
Pi, vall de (*Pi, valle de*) [Bellver], 391
Picacel [Vallmanya], 71
Pinós (*Pinos*), 130; terme, 298
Pinós (*castrum Pinos*), 38, 107, 128
Pla de Ínsula [Serrateix], 395
Pla de Tasis [Castelladral], terra, 341
PLACEDINUS, testimoni, 77
PLACEDIS, testimoni, 82
Plana de la Creu [Viver], tros de terra, 395
Plana del Noguer [Serrateix], 395
Plana del Rodali [Pinós], tros de terra, 298
Planes [Castelladral], vinya, 344
Planes, masoveria [Serrateix], 395
Planes Durban [Castelladral], banada, 344
Planesclusa, possessió, 371
Plani de Leira, 269
Plano de Belstar, 252
Plano de Condaminis, 196
Plano de Guall, parròquia, 416
Plans, els [Viver], 395
Planum de Colonga, 148
Podio Ceritano, vg. Puigcerdà
Podio Pulcro [Serrateix], mas, 284, 314
Podio Regis, vg. Puig-reig
Podiolo de Sagas, mas i lloc de, 278
Podiolo, campum de [Serrateix], 230
Podium subteriorem de Sales, ipsum, 122
Podius Rotundus [Serrateix], terra, 293
PONCETUS DE OLIVELA, senyor del Pujol de Planès, evacuació, 164
PONCIONUS, nebot, testament, 77
PONCIUS, abat de Sant Pere de la Portella, obituari, 368
PONCIUS, arxilevita, testament, 77; difunt, 82
PONCIUS, capellà de Calonge, testimoni, 156
PONCIUS, clergue, 145
PONCIUS, senyor, 54
PONCIUS, testimoni, 75
PONCIUS CELSONE, prebost, testimoni, 224
PONCIUS DE ARGENZIOLA, batlle, testimoni, 158
PONCIUS DE BALCAREN (o BALÇAREYN, BALCEREIN), testimoni, 136; venedor de rendes, 192; cessió de drets, 195; 215
PONCIUS DE CASCALLIS, rector de Sant Martí d'Avià, plet, 244, 246
PONCIUS DE OLIVELA (o **PONZ DEZ OLIVELA**), testimoni, 164, testimoni i marmessor, 177, evacuació, 190
PONCIUS DE PLANES, fill, 384
PONCIUS DE ZA MANRESANA, testimoni i marmessor, 177
PONCIUS DURANDO, marmessor, 77, 82
PONCIUS FONOJADEL, testimoni, 150
PONCIUS GUILLELMI DE LORANO, testimoni, 326
PONCIUS MIRO, marmessor, 72
PONCIUS RAIMUNDI, testimoni, 133
PONTIUS DE VINEIS, alias de Panasoques [Montdarn], testimoni, 376
PONZ DE ZA MENRESANA, marmessor, 177
PONZET DE OLIVELA (o PONZET DE Z'OOLIVELA), testament, 177
Portela, ipsa [Gósol], 76
Portell (*termino de Portel*) [Segarra], 130, 168, 240, 276
Portella, abat del monestir de Sant Pere de la, 272
Portella, ipsa [Pinós], 107
Prad de Grallera, cinglo de [Vallmanya], 105
PRADES DE GERIO, prat d'en, 359
Prat de Casasus [Soriguera], 308
Prat, via publica del [Valldeperes], 255
Prats de Molló (*Pratis, vallis de*), 209
Prenyanosa, la (*Priyonosa*) [Segarra], 148
PRICIOSA [Viver], possessora, 42
Puals [Castelladral], banada, 291
Pug de Vila Comitale [Castelladral], 10
Pug Teriz, honor de, 153
Pug, el [Viver], mas, 353
Pugol, ipso [Serrateix], 62
Puig Alt [Casserres], 51, 364, 381
Puig Sarriat [Serrateix], 395
Puig Sech, lloc [Avià], 392

Puig Ventos [Gaià], honor de, 412
PUIG, abat de Santa Maria de Serrateix (MIQUEL PUIG, 1535-1541), memorial de documents (1540), 421
Puig, mas (*manso de Podio*) [Merola], 218
Puigcerdà (*Podii Ceritani, Podio Ceritano*), vila, 178, 184, 273, 296, 334, 336, 345, 354, 359, 360, 400; mesura, 307, 321; cúria, 266
Puig-reig (*Puio Regs, Podio Regis*), 49, 54, 84, 122, 125, 338, 339; parròquia, 418; barri (*Podio Regum, barrio* de), 357
Puig-reig, castell de (*castri de Podio Reg*), 242
Puio Alto, ipso [Casserres], vg. *Puig Alt*
Puio Asinos (o *Puio de Asens*), alou de, 104
Puio, ipso [comtat de Manresa], 70
Puiol, 68
Puiol, ipso [sota Montmajor], 24
Puiolet, mansi de, llevador, 184
Puiolo que dicunt in Chalabuio, 57
Pujol (*dez Puyol*), terra [Serrateix], 245
Pujol de Planès (*Podiolo, castri de*), 320
Pujol, el (*Pugole, ipso Puigol*), 40, 113, 130
Pujol, presa de la pexera del molí del [Serrateix], llevador, 420
Puyg [Serrateix], lloc, 395
Puyg, mansum deç [Castelladral], 341
Puyg de la Guardiola [Castelladral], 342
Puyg Doriu, mas de [Viver], 395
Puyg Moradel [Serrateix], 395
Puyg Terats [Viver], 395
Puyol, mas del [Montmajor], 231, vg. *Puiol, ipso*
Puyolar, lo [Serrateix], 395

— Q —

Queixans [Cerdanya], 248
Quer (*Querio*) [Serrateix], mas del, 284, 314, 372, 369, 420, 421
Quer de Coma [Serrateix], 395
Quer de Gualter, terres [Serrateix], 395
Quer Gros, lo [Serrateix], 369
Quer Mayor [Angostrina], 296
Quer, el [Sant Pau de Casserres], 366
Querbolins, masada de, 328, vg. Carbolins
Querio [Serrateix], mas, vg. Quer
Querol (*Cherolo*), 62, 111
Querol, castell de (*terminia de kastro Kerol, castrum Cherol*), 81, 108
Quers, honor, 202
QUINTILU [Serrateix], donadora, 16
QUINTULU, vg. QUINTILU

— R —

Rabassa, la (*la Rabaça, za Rabaza*), 148, 177
Rabassa, castell de la (*Rabaza, castel de la*), testament, 177
RABENTINO, MANSUS DE, llevador, 184
Rabinato, vg. Rubinat
RADOLF [Rubinat], comprador, 106
RADOLFUS, testimoni, 121
RADULFUS, monjo i escrivà, 135
RADULFUS, testament, 54
RAHCOSSINDUS, prevere i testimoni, 27
RAIMON [Viver], germà de Bernat Mir, 120
RAIMON GERIBERT, testimoni, 103
RAIMON SALA, testimoni, 111
RAIMUN AT [Serrateix], establiment, 94
RAIMUNDA, filla de Pere Garriga i de Clara, 171
RAIMUNDA, germana de Guillema de Mercadal, 182
RAIMUNDA, muller de Ramon de Casserres, donació, 165; testimoni, 150
RAIMUNDA, relaxació de cens, 167
RAIMUNDA, rep establiment, 163
RAIMUNDA [Castelladral], evacuació, 161
RAIMUNDA DE ANAVEL [Navel], donadora, 176
RAIMUNDA DE ESTABLIA [Serrateix], venedora i donadora, 179
RAIMUNDA DE GARRIGA, possessor, 173

RAIMUNDA DE PLANESES [Serrateix], muller de Ramon de Bosc [RAIMUNDUS DE NEMORE], 199
RAIMUNDETUS DE CERVARIA, testimoni, 169
RAIMUNDUS, abat de la Portella, obituari, 368
RAIMUNDUS, abat de Ripoll, 151
RAIMUNDUS, abat de Sant Benet de Bages, obituari, 368
RAIMUNDUS, arxilevita, testament, 113
RAIMUNDUS, bisbe de Vic (Ramon Gaufred, 1109-1146), consagració, 130
RAIMUNDUS, capellà de Correà, testimoni, 203
RAIMUNDUS, comte de Cerdanya (1035-1068) i de Berga, 45; donador, casat amb Adala, 90; 209 (RAYMUNDUS)
RAIMUNDUS [BERENGUER I], comte de Barcelona i de Cerdanya (1117-1131), consagració, 130
RAIMUNDUS, donador, 173
RAIMUNDUS, escriptor públic de Berga, escrivà, 175
RAIMUNDUS, escrivà, 170
RAIMUNDUS, fill de Pere Garriga i de Clara, 171
RAIMUNDUS, fill de Bernat Ramon d'Olivella, testimoni, 135; signa convinença, 136; (fill de Ramon Bernat), consagració, 130
RAIMUNDUS, fill de Ramon de Peracamps i de Romia, 316
RAIMUNDUS, fill de Ramon de Casserres, donació, 165
RAIMUNDUS, garant de Berenguer de Todela, testimoni, 228
RAIMUNDUS, monjo, testimoni, 108, 131
RAIMUNDUS, sacerdot i escrivà, 97
RAIMUNDUS, sacerdot, monjo i escrivà, 108, 111
RAIMUNDUS, testament, 101
RAIMUNDUS, testimoni, 47, 117, 118, 144, 150
RAIMUNDUS, venda de cens, 208
RAIMUNDUS, vescomte (de Berga?, de Cerdanya?), testimoni, 35
RAIMUNDUS [FOLC I], vescomte de Cardona (1040-1086), garant, 115, vg. RAIMUNDUS FULCHONI [I]
RAIMUNDUS [FOLC V], vescomte de Cardona (1241-1276), 197; guiatge, 185
RAIMUNDUS [...], testimoni, 193
RAIMUNDUS [Casserres], fill de Ramon de Peracamps, 315
RAIMUNDUS [Castelladral], fill de Ramon de Casserres, evacuació, 161
RAIMUNDUS [comtat de Manresa], rep mas en establiment, 132
RAIMUNDUS ADUER [Boixadors], possessor, 103
RAIMUNDUS AMATI, marmessor, 116
RAIMUNDUS ARCHIMBAL, testimoni, 96
RAIMUNDUS ARNALLUS (o RAIMON) [Pinós], evacuació, 128
RAIMUNDUS BALAGARII, capellà, 213
RAIMUNDUS BARDINA, testimoni, 251
RAIMUNDUS BERMUNDI, senyor, difunt, 134
RAIMUNDUS BERNARDI, testimoni, 126 [segurament de Castelladral]
RAIMUNDUS BERNARDI DE CASTRO EDRALI, donador, consagració, 130; testimoni, 135
RAIMUNDUS BERNARDI, senyor i testimoni, 136
RAIMUNDUS BERNARDI, testimoni, consagració, 130
RAIMUNDUS BERNARDUS [Castelladral], 190
RAIMUNDUS BERTRANDI, arxilevita, testimoni, consagració, 130
RAIMUNDUS BOGETS, anomenat de CASADESSUS, testimoni, 363, 364, 366
RAIMUNDUS BONIFILIO, testimoni, 101, 117
RAIMUNDUS BREMUNDI, testimoni, 126
RAIMUNDUS BRONCEIA, 145
RAIMUNDUS CALVETI [Santpedor], testimoni, 288
RAIMUNDUS COENARII [Coaner], marit de Guillema de Mercadal, venedor, 181
RAIMUNDUS COG, testimoni, 249

RAIMUNDUS COMA, testimoni, 224
RAIMUNDUS CUGULS, testimoni, 273
RAIMUNDUS D'ALBESA [Viver], testimoni, 215
RAIMUNDUS DACH, jurisperit, testimoni, 224
RAIMUNDUS DE AGUT, testimoni, 260
RAIMUNDUS DE BERGA, difunt, pare de Guillema, 208
RAIMUNDUS DE BOSCO, rector de Sant Martí d'Avià, 313
RAIMUNDUS DE CABRIANES, testimoni, 211
RAIMUNDUS DE CALABUYG, testimoni, 274
RAIMUNDUS DE CALVINTZANO DE GUITARTS [Casserres], marit, testimoni, 220; fidejussor, 235
RAIMUNDUS DE CALVINZA [Avià], comprador, 186; donador, 203; establiment, 175
RAIMUNDUS DE CAMPO [Serrateix], 211
RAIMUNDUS DE CAMPOPARIETUM, escriptor públic de Berga, escrivà, 203, 204
RAIMUNDUS DE CANALIBUS [Montellà], reconeixement, 306
RAIMUNDUS DE CASADESSUS anomenat DE BOGETS [Casserres], 365, 366; testimoni, 380; reconeixement, 379, vg. RAIMUNDUS BOGETS
RAIMUNDUS DE CASSERES [Castelladral], evacuació, 161
RAIMUNDUS DE CASSERRES, donació, 165
RAIMUNDUS DE CASTELLETO, fidejussor, 235
RAIMUNDUS DE CERCHS, mas de, llevador, 184
RAIMUNDUS DE CERVERA, 197
RAIMUNDUS DE CHASSERES [Casserres], establiment, 150
RAIMUNDUS DE CODENARIO, fill de Saurina, 152
RAIMUNDUS DE COLONICO, germà de Guillem de Calonge, testimoni, 156
RAIMUNDUS DE COMELLA [Santpedor], testimoni, 291, 313
RAIMUNDUS DE CONEMINES, testimoni, 304
RAIMUNDUS DE CRUILOPS JOSA [Croallops, Casserres], 379
RAIMUNDUS DE CRUYLOPS [Croallops, Casserres], 219
RAIMUNDUS DE ESPLUGA, testimoni, 133
RAIMUNDUS DE ESPUNIA, testimoni, 186
RAIMUNDUS DE FENERS, llevador, 184
RAIMUNDUS DE FONTE, comorans in Berga, 312
RAIMUNDUS DE FORTEA, capellà de Cardona, 215
RAIMUNDUS DE GARRIGA, testimoni, 173
RAIMUNDUS DE GARRIGOSA, testimoni, 154, 162
RAIMUNDUS DE GUALPAN, prior de Sant Jaume de Frontenyà, 224, vg. RAIMUNDUS DE QUALPAN
RAIMUNDUS DE GERUNDA, testimoni, 195
RAIMUNDUS DE GERUNDELLA [Berga], vicari perpetu de Santa Eulàlia de Berga, 285
RAIMUNDUS DE LOBERA, marit d'Ermessenda, venda de cens, 208
RAIMUNDUS DE LOBERA, testimoni, 208
RAIMUNDUS DE LUPARIA, lloctinent de Dalmau de Santmartí, confirmació de donació, 188
RAIMUNDUS DE MATAMALA, monjo i prebost de Santa Maria de Serrateix, 332; cellerer, 338, 339; monjo, 355
RAIMUNDUS DE MIGAVILLA, llevador, 184
RAIMUNDUS DE MONTCADA, 197
RAIMUNDUS DE MONTE CONILLO, sotsveguer de Berga i del Berguedà, 170
RAIMUNDUS DE NABARONS, difunt, pare d'Antic, 299
RAIMUNDUS DE NEMORE [Serrateix], fill, 199
RAIMUNDUS DE NEVA, testimoni, escrivà, 236
RAIMUNDUS DE OBAGIO, testimoni, 206
RAIMUNDUS DE OLERS, llevador, 184
RAIMUNDUS DE OLIVA, batlle, testimoni, 196

RAIMUNDUS DE OLIVELA [Castelladral], 151; donador, 146, 155; fill, 146; testament, 177
RAIMUNDUS DE PALACIO DE TENRUI, testimoni, 300
RAIMUNDUS DE PENNA [Vilalta], llevador, 184
RAIMUNDUS DE PERACAMPS [Casserres], difunt, 315, 316
RAIMUNDUS DE PERAFORN [Gironella], establiment, 187
RAIMUNDUS DE PIGUEROS, empenyorament, 171
RAIMUNDUS DE PINYANA, jurisperit, testimoni, 251; testimoni, 224
RAIMUNDUS DE PODIO CERIDANO, testimoni, 170
RAIMUNDUS DE PONTIBUS, prior, 267; testimoni, 238
RAIMUNDUS DE PORTELLA, 197; cavaller, obituari, 368
RAIMUNDUS DE PRATO, testimoni, 212
RAIMUNDUS DE QUALPAN [Berga], notari públic, trasllat, 175, 186, 203
RAIMUNDUS DE QUALPAN, prior de Sant Jaume de Frontanyà, testimoni, 219; jutge, 224
RAIMUNDUS DE QUALPAN, testimoni, 224
RAIMUNDUS DE RUPPE, 205
RAIMUNDUS DE SANCTI IOHANIS, testimoni, 136
RAIMUNDUS DE SANCTO SATURNINO, testimoni, 244
RAIMUNDUS DE SANTA CRUCE, testimoni, 231
RAIMUNDUS DE SANTA MARIA [Avià], 392
RAIMUNDUS DE SANTAMARIA [Avià], 337
RAIMUNDUS DE SERRA [Castelnou], testimoni, 215
RAIMUNDUS DE SERRA, prevere, testimoni, 207
RAIMUNDUS DE SEXALANS, fidejussor, 235; testimoni, 253
RAIMUNDUS DE SOLIO, testimoni, 195
RAIMUNDUS DE TEROZ [Sant Pere dels Arquells], comprador, 180
RAIMUNDUS DE TORNAMIRA, testimoni, 155
RAIMUNDUS DE ULIANO [Olià, Cerdanya], llevador, 184
RAIMUNDUS DE URGIO, marmessor, tutor de Sibil·la de Berga, plet, 224
RAIMUNDUS DE VALLE MAGNA (VALDE MANJGA), donador, 149, 153
RAIMUNDUS DE VILAMAREY, testimoni, 259
RAIMUNDUS DE VILAR, mas, llevador, 184
RAIMUNDUS DE VILLA, difunt, pare d'Arnau de Vila, 213
RAIMUNDUS DE VINEIS [Viver], 333
RAIMUNDUS DE VINEIS, monjo, 338, 339, 369
RAIMUNDUS DE VINEIS, reducció de cens, 385
RAIMUNDUS DE VINEIS, testimoni, 327
RAIMUNDUS DE VIVER, 151
RAIMUNDUS DES HOLM [Soriguerola], venedor, 232; erm de, 236; testimoni, 232
RAIMUNDUS ERMENGAUDA [Albós, Cerdanya], llevador, 184
RAIMUNDUS ERMENGAUDI, monjo, testimoni, 143
RAIMUNDUS EROMIR, testimoni, 117
RAIMUNDUS FERRARIUS RUBEI, testimoni, 193
RAIMUNDUS FERRER [Cerdanya], testimoni, 331
RAIMUNDUS FRANCI [Puigcerdà], batllia, 178
RAIMUNDUS FULCHONI [I], vescomte de Cardona (1040-1086), 113; garant, 115; testament, 116
RAIMUNDUS FULCONI [IV], vescomte de Cardona (1225-1241), guiatge, 169
RAIMUNDUS FURNERII [Serrateix], 181
RAIMUNDUS GALLIGA, llevador, 184
RAIMUNDUS GERAT, llevador, 184
RAIMUNDUS GIABAU [Bellver], testimoni, 391
RAIMUNDUS GIBERTI, testimoni, 188
RAIMUNDUS GIBERTI, testimoni, 195
RAIMUNDUS GISALT [Nas, Santa Eugènia de Nerellà], 321

RAIMUNDUS GIZPERT [Soriguerola], reducció de cens, 232; venedor, 236; camp de, 236
RAIMUNDUS GUADALLI DE SORISA, donador, consagració, 130
RAIMUNDUS GUIFREDI, evacuació, 127
RAIMUNDUS GUILABERTI, alou de, 104
RAIMUNDUS GUILIELMO [Boixadors], donador, 103
RAIMUNDUS GUILLELMI [Castelladral], donador, 134
RAIMUNDUS GUILLELMI [Aravó], notari de Puigcerdà, 273
RAIMUNDUS GUILLELMI DE MUIAL, fidejussor, 133
RAIMUNDUS GUILLELMI, celler de, 140; difunt, testament, 142
RAIMUNDUS GUITARDI, clergue de Solsona, testimoni, 117
RAIMUNDUS LORETE, testimoni, 207
RAIMUNDUS LUPETI [Berga], jutge ordinari, 226
RAIMUNDUS LUPETI, testimoni, 224
RAIMUNDUS MARTORELLI, denúncia, 228
RAIMUNDUS MASCHAROS [Soriguerola], prat de, 236
RAIMUNDUS MIRONI, testimoni, 88, 99
RAIMUNDUS MULNER, testimoni, 171
RAIMUNDUS NOVEL, llevador, 184
RAIMUNDUS OMB[...], testimoni, 334
RAIMUNDUS PETRUS BERNARDI, testimoni, 306
RAIMUNDUS PONCII DE CABRIANES [Sallent], testimoni, 372, 373
RAIMUNDUS PONCII, batlle de Serrateix, testimoni, 214, 230, 234, 235, 245, 247, 248, 250; testimoni, 222, 223
RAIMUNDUS RADULFI, testimoni, 67
RAIMUNDUS RANMIRA, notari, testimoni, 159
RAIMUNDUS RENARDI, antic possessor, 113
RAIMUNDUS RICULFI, testimoni, 93
RAIMUNDUS RIVIPULLI [Berga], testimoni, 204
RAIMUNDUS ROTGERII, comte de Pallars (1288-1294), 224
RAIMUNDUS SANCTI IOHANNIS, testimoni, 135
RAIMUNDUS SENIOFREDI, testimoni, 111
RAIMUNDUS SENIOFRET (o RAIMON) [Viver], rep donació, 121
RAIMUNDUS TOANELL [Saga], 359
RAIMUNDUS TREBAILA, bisbe d'Urgell (1309-1326), 246; obituari, 368
RAIMUNDUS TRESSERRA [Angostrina], marmessor, 317
RAIMUNDUS TRESVILA, reconeixement, 359
RAIMUNDUS UBAC, testimoni, 202
RAIMUNDUS VIVARIO, testimoni, 150
RAIMUNDUS ZA SERRA, 304
RAINARD ERMEMIR, testimoni, 111
RAINARDUS (o RAYNARDUS, REINARDUS, REINARDUS), abat de Santa Maria de Serrateix (1005-1026 [1046]), 47, 48, 49, 52, 53, 59, 61, 66, 67, 68, 69, 70, 74, 78, 91, 368
Rajadell [Bages] (*Reyadello*), terme de, 350; castell, 348
RAMIO [Viver], difunta, possessora, 27
RAMON (o RAIMUNDUS), fill, marmessor, futur monjo, 95
RAMON ANDIR, testimoni, 117
RAMON ÇA COMA [Viver], 395
RAMON DE Z'OLIVELA, testament, 177
RAMON FABRE [Urtx], 336, vg. RAYMUNDUS FABRI
RAMON GUILELM, testimoni, 112
RAMON SERRACLARA, cabaner [Urtx], llevador, 420
RAMON [Pujol de Planès], 384
RAMON, difunt, sagristà de Santa Maria de Serrateix, 229
RAMON [FOLC V], vescomte de Cardona (1241-1276), guiatge, 185, vg. RAIMUNDUS
RAMUNDUS, clergue i escrivà, 93
RAMUNDUS, testimoni, 63, 79
RAMUNDUS BONET, 145
RAMUNDUS DE ESPLUGA, testimoni, 136
RAMUNDUS GIZBERT [Soriguerola], reconeixement, 241
RANDULFUS, arxilevita, almoiner, 53 bis

RANLO [Viver], muller de Giscafred (veguer), donadora, 21; bescanvi, 33
RANMIRUS, possessor, 173
RANOVIGA [Viver], muller del fill, venedora, 5
RAPHEL COLL [Puigcerdà], mercader, llevador, 420
RAPHEL DE BONASELVA [Baltarga], llevador, 420
RAPHEL SUNYER, masada d'en [Soriguera], llevador, 420
RAYMON GAUÇERAN, testimoni, fill de Galceran de Pinós, 148
RAYMONDUS DE TRULLOLIS [Torroella], reconeixement, 277
RAYMUNDA [Serrateix], muller de Guillem d'Asemort, 263
RAYMUNDA [Tudela], muller, donadora, 148
RAYMUNDETUS DE RABINAT, nebot, 270
RAYMUNDO VER, germà, 412
RAYMUNDUS [...], sagristà de Santa Maria de Serrateix, testimoni, 252
RAYMUNDUS [Mosoll], testimoni, 326
RAYMUNDUS [Soriguera], ferrer, 317
RAYMUNDUS [Tudela], fill, donador, 148
RAYMUNDUS AMEILL, notari públic, 209
RAYMUNDUS BLANCH [Puigcerdà], 331
RAYMUNDUS CALVETI [Santpedor], testimoni, 287
RAYMUNDUS CUQUETI, prevere arrendador de l'església de Sant Miquel de Viver i notari públic, 404
RAYMUNDUS DE [...], prevere, testimoni, 353
RAYMUNDUS DE BOGETS, honor de, 339
RAYMUNDUS DE BOSCHO, rector de l'església de Sant Martí d'Avià, notari públic, 286
RAYMUNDUS DE BRETONIBUS, honor, 392
RAYMUNDUS DE CALABUIG, testimoni, 275
RAYMUNDUS DE COMELLA [Santpedor], testimoni, 286
RAYMUNDUS DE CONDEMINIS [Castelladral], reconeixement, 344
RAYMUNDUS DE CORTALE, pregoner, 392
RAYMUNDUS DE ENVIEIG, 209
RAYMUNDUS DE LA ABEYAR INFERIORI [Cornet], marit de Joana, 412
RAYMUNDUS DE LUPPARIA [Avià], 392
RAYMUNDUS DE MATAMALA, cellerer de Santa Maria de Serrateix, 335, 340, 346, 348, 370; monjo, testimoni, 392; prior, reducció de cens, 369
RAYMUNDUS DE MEDIAVILLA [Soriguera], clams pagesos, 157
RAYMUNDUS DE MORID, prebost de Santa Maria de Lillet, 209
RAYMUNDUS DE NAGUE, notari públic de Cardona, 252
RAYMUNDUS DE OLIVELLA, testimoni, 148
RAYMUNDUS DE PERACAMPS, testimoni, 310
RAYMUNDUS DE RICARTS [l'Esglesiola], confessió, 310
RAYMUNDUS DE SANCTA COLUMBA, marmessor, 116
RAYMUNDUS DE SANCTA MARIA SENIOR [Avià], capbreu, 392
RAYMUNDUS DE SANCTA MARIA, 392
RAYMUNDUS DE SANCTA MARIA, rector de l'església d'Argençola, 263
RAYMUNDUS DE SANCTA MARIA, testimoni, 392
RAYMUNDUS DE SORRIBES, notari públic, 281
RAYMUNDUS DE TORRENTE PROFUNDO, rector de Sant Miquel Castelladral, notari públic, 351, 355, 389, 390
RAYMUNDUS DE URG, clams pagesos, 157
RAYMUNDUS DE VIDUIS, rector de l'església de Viver, testimoni, 333, 353; rector de l'església de Sant Esteve de Pujol de Planès, notari públic, 320
RAYMUNDUS DE VILLAMUNTANO, rector de Sant Antolí, 335, 340
RAYMUNDUS DE VINEIS [Serrateix], venedor, 372; 348, 373
RAYMUNDUS DE VINEIS (o VINEYS), monjo, 374, 386, 390; cambrer de Santa Maria de Serrateix, 402

RAYMUNDUS DE VIVER [Tudela], donador, 148
RAYMUNDUS DEL QUER [Serrateix], 373, 386, 387; comprador, 372; reducció de cens, 369
RAYMUNDUS EMBRONI, testimoni, 336
RAYMUNDUS ERMENGOU ALBOS, 209
RAYMUNDUS FABRI [Urtx], 336
RAYMUNDUS GISPERT [Soriguerola], 331
RAYMUNDUS GUILABERTI, testimoni, 347
RAYMUNDUS IOHANNIS, monjo de Santa Maria de Serrateix, 278
RAYMUNDUS ISARNI [Soriguera], 354
RAYMUNDUS LORENZ [Soriguerola], anomenat RAIMUNDUS HOSONA, reclamació d'homenatge, 326
RAYMUNDUS OLIBA [Bolvir], 209
RAYMUNDUS PETRI, trasllat, 209
RAYMUNDUS PONCII, difunt, batlle, 265
RAYMUNDUS PONCII, difunt, rector de l'església de Concabella, 270
RAYMUNDUS PONCII, monjo, testimoni, 392
RAYMUNDUS REANDI, notari, escrivà, 321
RAYMUNDUS RIU, testimoni, 354
RAYMUNDUS SA VALA [Castellcir], germà de Ramon de Trullols, 277
RAYMUNDUS SANLANI, 209
RAYMUNDUS SELVA, sagristà, 415
RAYMUNDUS SORRIBES [Berga], notari públic, 281
RAYMUNDUS TORNER [la Móra, vall de Lord], comprador, 405
RAYMUNDUS VALLESPIRII [Cerdanya], escriptor, 266
RAYMUNDUS VILELA [Bellver], notari públic i batlle de Bellver, 391
RAYMUNDUS VILLARII GISALT [Olià, Cerdanya], pupil, fill de Pere Casastremera, reconeixement, 345
RAYMUNDUS ZA COMELA, testimoni, 308
RAYMUNDUS, comte de Cerdanya, 209, vg. RAIMUNDUS
RAYMUNDUS [FOLC I], vescomte de Cardona (1040-1086), testament, 116, vg. RAIMUNDUS FULCHONI [I]
RAYNARDUS, abat de Santa Maria de Serrateix, comprador, 78, vg. RAINARDUS
REAMBALLUS, testimoni, 125
Rebentí, vilar de, llevador, 184
RECEMIAL, testimoni, 5
RECESINDUS, prevere i escrivà, 8
RECHOSEN [Vallmanya], possessora, 71
RECILL [Rubinat], muller, compradora, 106
RECOSEN, testimoni, 71
RECOSINDIS, prevere i testimoni, 30
RECOSINDUS [Malagarriga], venedor, 29
Regatel [Coforb], terra, 297
Regauc, honor de, llevador, 184
REGIMUNDUS, testimoni, 46
REIMON IOHAN, testimoni, 102
REIMUNDUS, levita i escrivà, 122
REIMUNDUS, sacerdot, escrivà, 106
REIMUNDUS, testimoni, 104
REIMUNDUS, testimoni en judici, 68
REIMUNDUS GILABERTI, diaca, testimoni, 99
REIMUNDUS GUILLELMI, deutor, 122
REIMUNDUS MIR, testimoni, 70, 81
REIMUNDUS REINARDI, testimoni, 99
REIMUNDUS SALAMO, testimoni, 107
REINARDI ERMEMIR, testimoni, 99
REINARDUS, abat de Santa Maria de Serrateix, 48, 49, 52, 53, 67, 68, 69. 74, vg. RAINARDUS
REINARDUS, testimoni, 85
REMESARIUS, prevere i escrivà, 3
REMON, testimoni, 76
REMUNDUS ERMENGAUDI, testimoni, 119
REMUNDUS REINARDI, marmessor, 99
RENARD EROMIR, testimoni, 112
RENARDUS, abat, 52, vg. REINARDUS
RENARDUS, marmessor, 72
RENIMIRUS, escrivà, 2
RESEMIRUS, monjo, testimoni, 37
REUDMUNDUS, testimoni, 45
REVERDIT [Sant Pere dels Arquells], terra d'en, 335
REYMUNDUS NOGER [Berga], conseller de la vila de Berga, testimoni, 410

REYMUNDUS PONÇ DE CABRIANES, patró de la capella de Sant Salvador [Serrateix], 358
REYMUNDUS RAYMUNDI, testimoni, 116
Rial de Sarra [Avià], 78
Rialb (*loco Rialb*) [Alt Berguedà], 93, 99
Riba Grossa, la (Rippa Grossa) [Torroella], 416, 417
Riba (*Riba, mas de*) [Montmajor], mas, 149
RICARDUS COMMA, testimoni, 86
RICHELLIS, mare de Bonfill, traïdor, 68
RICHILLIS [Pujol de Planès], donadora, mare del traïdor Bonfill, 24
RICHOLFUS, testimoni, 58
Ricolfes, ces, honor de, 225
Riera, mas de za, testament, 177
Riera [Castelladral], vinya, 138
Rigolisa (*Aragulisa*) [Cerdanya], 82
Ripol, coma de [Serrateix], 395
Ripoll, monestir de Santa Maria de: vg. Santa Maria de Ripoll
Ripollès (*Rivipollensis*), 209
Rippa Grossa [Avià], 392
Riu (*Rivum*) [Cerdanya], poble de, 157
RIU, EN [Angostrina], terra de, 296
Riu, lo, vg. Rivo, mansi de
Riumajor [Cerdanya], 114
Rivo, mansi de (anomenat també de *za Badia*) [Coforb], 251, 281, 403
Rivo, manso de [Coforb], 281
Roca, la (*la Rocha*) [Serrateix], mas, 163, 395, 420; honor de, 371
Rocha, la [Viver], terra, 353
Rodalet, manso de [Avià], 96
RODBAL, testimoni, 69
Rodon, mas [Serrateix], llevador, 420
Roela [Serrateix], banada, 395
Roig (*mansum nominaum dez Roigs*) [Santa Maria de Merola], mas, 218, 242
Roig, masoveria vocata masada d'en [Avià], 392
Roix, masada del [Baltarga], llevador, 420
ROMANA, filla, testament, 101
Romaneda, ipsa [Gaià], 104
ROMEUS, prevere, monjo i sagristà del monestir de Serrateix, notari públic, 214; sagristà, 219
ROMEUS [Serrateix], fill de Berenguer de Vila, venedor, 245
ROMEUS DE CAPDEBOSCH, honor de, 377
ROMEUS DE CAPITE VILLE [Berga], àrbitre, 294; notari públic. 295
ROMEUS DE MANYENACHS [Serrateix], 219; reconeixement, 223
ROMEUS DE PEDRAFORN [Gironella], obligació de pagar cens, 254
ROMEUS GIBERTI [Cardona], notari públic, 377
ROMEUS GIBERTI, testimoni, 256
ROMEUS GINER [Serrateix], fill de Berenguer Giner, bescanvi, 371
ROMEUS GINER, testimoni, 290
ROMEUS GRAS, marmessor, 252
ROMEUS GROSSET, notari públic, 352
ROMEUS LUPPETI, testimoni, 377
ROMEUS SOLER [Cardona], prevere, beneficiat de la capella de Sant Salvador de Serrateix, 358
ROMIA, muller de Pere d'Exibís [Castelladral], 389
ROMIA, muller de Pere, 408
ROMIA [Casserres], muller de Ramon de Peracamps, 315; presa de possessió, 316
ROMIA [Castelladral], muller de Ramon de Coromines, 344; redempció de servitud, 248
ROMIA [Pinós], muller de Pere Morell, venda i establiment, 298
ROMIA [Serrateix], muller d'Arnau de Quer, cessió, 314; establiment, 284
ROMIA [Viver], muller d'Antic, establiment, 299
ROMIA C'ESBOCEDA, anomenat de TORO [Castelladral], reconeixement, 342
ROMIA ÇA COMA [Vilamarí, Avià], redempció, 324
ROMIA DE NEMORE [Serrateix], filla de Pere de Vinyes, renúncia, 222
ROMICONUS MULNER, testimoni, 260

ROS [Serrateix], comprador, 179
ROSS, casa de [Vallmanya], 71
Rossa, manssus d'en [Serrateix], 328, 395
Rotges, mas dez, 349
ROTUDIS, féu testament, difunta, 80
Roure de Pebracer [Viver], 395
Roures, les parades dels [Serrateix], llevador, 420
Rovira, honore d'en [Montmajor], 231
Rovira (*Rovira, ipsa*) [Castelladral], mas, 130, 146, 161, 204, 343, 344, 420
Rovira, mas de la [Serrateix]: *Roviras, mas de las*
Rovira de Xiula, la (*Rovira de Siula, la*) [Viver], mas, 395
Roviras, mas de las [Serrateix], llevador, 395, 420, 421
Royg de Avià [Avià], llevador, 420
Roygs [Sant Joan de Merola], mas, 348
Rubinat (*Rabinad, Rapinato*), 130, 335; alou de, 122; parròquia, 118; castell de, 106, 207
RUMIA [Serrateix], muller de Pere Vinyós, reconeixement, 253
Rupid [Bages], 110

— S —

SABRONUS, possessor, 62
Sacca Oculos, serra de, 55, 56
SADLA, bisbe d'Urgell (981-1010), venedor, 52, vg. SANLA
Saga (*villa Saga*) [Cerdanya], 88
Sagàs (*Sagars*), 130
Sala [Angostrina], mas d'en, 296
Sala [Castelladral], honor d'en, 341
Sala Lamberta, honor de, testament, 177
Sala, la (za *Sala, ça Sala, mansum nominatum d'en Sala*) [Merola], mas, 218, 242, 348, 349, 398
Sala, ipsa [Casserres], 150
Sala, mansus de [Coborriu, Cerdanya], 209
Sala, mas d'en [Bellver], llevador, 420
Sala, mas d'en [Soriguerola], masada, llevador, 420
Sala, rovira d'en, 274
SALA, testimoni, 66
SALAMON, testimoni, 5
Sales, torrentes de, alous de, 122
Salientis, tr, 348
Salipota (*Soler Pota, mansos de*) [Súria, Bages], mas, testament, 177
SALITH, mas d'en, 209
SALLA, alou del bisbe, 62
SALLA, bisbe, testimoni, 35, vg. SANLA
Sallent (*Salientis*), parròquia, 372, 373
Sallent, castell de (*kastrum Salientum*) [comtat de Manresa], 70, 130
Salo (*Salau*), 130; parròquia i terme, 212
SALOMON, sacerdot, testimoni, 45
Saltèguet (*Sauteguell*) [Cerdanya], 401
SALVAN DE BERGA, memorial de documents, 421
Salvans, mas de, 396
Sanavastre (*villa Sanavastre*) [Cerdanya], 88
SANCA [Viver], filla, venedora i donadora, 69,
SANCIA, filla, testament, 122
SANCIA, mare d'Ermengol, concòrdia amb el monestir, 135
SANCIUS, testimoni, 39
SANCIUS, rei de Mallorca (1311-1324), 266
SANCO [Viver], venedor, 64
Sancti Laurencii, plano, 277
SANLA ARIBERT, testimoni, 108
SANLA ERIBERT, testimoni, 105
SANLA, bisbe d'Urgell (981-1010), 24, 35, 47, 52
SANLLA [Malagarriga], venedor, 102
SANLLA [Viver], possessor, 120
Sant Andreu (*Sancti Andree, Sancto Andrea de Vilamerehi*) [Vilamarí, Avià, Berguedà], 96; mas, 184, 262, 318, 421
Sant Andreu de la Móra (*Sancti Andree de la Mora*) [vall de Lord, Solsonès], 405

Sant Antolí (*Sancti Antholini*) [Segarra], 335; vila, 340
Sant Benet de Bages (*Sancti Benedicti cenobii Baiensis*), 122
Sant Climent (*Sancti Clementis*) [Castelladral, Bages], sacraria, 291
Sant Cristòfor de la Rabassa (*Sancti Christofori de za Rabaza*), testament, 177
Sant Cristòfor de Nevà (*Sancti Christofori de Nava*) [Ripollès], parròquia, 159
Sant Cristòfor de Súria (*Sancti Christofori de Sorisa*) [Bages], testament, 177
Sant Cugat de Portell (*Sancti Cucuphatis de Portello*) [Segarra], 276
Sant Esteve de Banyoles (*Sancti Stephani Balneolas*) [Pla de l'Estany], 86
Sant Esteve del Pujol de Planès (*Sancti Stephani dez Podioli, Sancti Stephani de Puyol de Planes*) [Berguedà], parròquia, 147, 320, 384
Sant Esteve de Valldoriola (*Sancti Stephani de Valleriola*) [Berguedà], 398
Sant Esteve de Vila-ramó (*Sancti Stephani de Vilaramo*) [Bages], 104; parròquia, 370
Sant Feliu de "Matadepors" (*Sancto Felice de Mata de Porrs*), 95
Sant Feliu de Viver (*Sancti Felicis, pug qui est super ecclesiam*) [Viver, Berguedà], 58, 61, 83, 126; mas, 353, 420
Sant Feliu de Viver, serra de (*serra Sancti Felicis*) [Viver, Berguedà], 25, 61, 64, 65, 69, 121
Sant Gabriel (*Sanct Gabriel, capella de*) [Barcelona], capella, testament, 414
Sant Jaume (*Sancti Iacobi*) [Avià, Berguedà], capella de l'església de Sant Martí d'Avià, 313, 392
Sant Jaume de Calaf (*Sancti Iacobi de Calaff*) [Anoia], església, 117, 122, 160
Sant Jaume de Compostel·la (*Sancti Iacobi Gallicia*), 101
Sant Jaume de Frontanyà (*Sancti Iacobi Frontengnano*) [Berguedà], 101, 219, 224
Sant Jaume de Malagarriga (*Sancti Iacobi*) [Bages], 130
Sant Jaume de Rigolisa (*Sancti Iachobi apostoli*) [Cerdanya], 82
Sant Joan de Bergús (*Sancti Iohannis*, que anomenen *Begurci*) [Bages], 32
Sant Joan d'Oló (*locum Tres Vigs*) [Bages], 95
Sant Joan de Merola (*Sancti Iohannis de Merola*), parròquia, 348
Sant Joan de Montdarn (*Sancto Iohanne de Musendarno. Sancti Iohannis de Muntdarn*), 27, 40; parròquia, 130, 205, 376
Sant Joan [de Montdarn], molí de (*Sancto Iohanne, mulino de*) [Navel], 53, 67
Sant Joan i Sant Mamet de Madrona (*Sancte Iohannis et Sancte Mametis*) [Madrona, Berguedà], 46, 421
Sant Joan i Santa Maria [d'Avinyó?] (*Sancti Iohannis sive Sancte Marie*) [Bages], parròquia de, 70
Sant Julià (*Sancti Iuliani*) [Berguedà?], 101
Sant Julià de Pegueroles (*Sancti Iuliani*) [Pegueroles, Solsonès], mas, 274, 275
Sant Just (*Sancti Iusti*), 89
Sant Just [Serrateix], mas, 367, 420
Sant Just d'Ardèvol (*Sancti Iusti martiris*) [Solsonès], 80
Sant Llorenç de Sous o del Mont (*Sancti Laurentii de Monte*) [la Garrotxa], monestir, 86
Sant Llorenç prop Bagà (*Sancto Laurencio de Bagazano, Sancti Laurencii prope Bagadanum*) [Berguedà], monestir, 54, 86, 101, 113, 151, 329, 341, 418; abat de, 166
Sant Marc [de Bassacs] (*Sancti Marchi, ponte*) [Gironella, Berguedà], 406

Sant Marçal [de Puig-reig?] (*Sancti Marcialis Erenna*) [Berguedà], 101
Sant Martí (*Sancti Martini de Nuials [*o *Muals]*) [Cerdanya], 317
Sant Martí d'Avià (*Sancti Martini in Avizano*) [Berguedà], parròquia, 45, 130, 145, 172, 175, 203, 234, 246, 313, 392, 420; sagrera, 392
Sant Martí de Coforb (*Sancti Martini de Coforp*) [Berguedà], 297, 403
Sant Martí de Cornet (*Sancti Martini de Cornet*) [Bages], parròquia, 412
Sant Martí de Montclar (*Sancti Martini* de *Monte Claro*) [Berguedà], 325, 338, 339
Sant Martí de Montdarn (*Sancti Martini de Muntdarn*) [Berguedà], parròquia, 376, 411
Sant Martí de Pegueroles (*Sancti Martini de Pegueroles*) [Solsonès], 275
Sant Martí de Puig-reig (*Sancti Martini Pugo Regis, Sancti Martini de Podio Regum*) [Berguedà], parròquia, 101, 338, 339, 357, 376, 420
Sant Martí de Serraïma [Bages], memorial de documents, 421
Sant Martí del Canigó (*Sancti Martini Chanegonis*) [Conflent], 86, 119, 123
Sant Martí, castell de (*Sancti Martini, castellum*) [Cerdanya], 157
Sant Mateu [de Bages], castell de (*castro Sancti Mathei*) [Bages], 130
Sant Miquel (*Sancti Michaelis*), altar de Santa Maria de Serrateix, 144
Sant Miquel de Castelladral (*Sancti Michaelis Castri Edralis*) [Bages], 342, 355, 385, 408, 413
Sant Miquel de Cuixà (*Sancti Mikaelis archangeli in cenobio Coxani*) [Conflent], 86, 95
Sant Miquel de Soriguerola (*Sancti Michaelis Surigerola*) [Cerdanya], 88, 123, 130, 331, 360
Sant Miquel de Viver (*Sancti Michaelis de Castro Vivario, domum Sancti Mikaelis, basilica Sancti Michaelis, Sancti Michaelis de Viverio*) [Berguedà], parròquia, 52, 60, 61, 126, 299, 353, 411, 420
Sant Nicolau de l'Espunyola (*Sancti Nicholai prob de Zespuniola*) [Berguedà], testament, 177
Sant Pau (*ecclesia Sancti Pauli*) [Cerdanya], 90
Sant Pau de Casserres (*Sancti Pauli de Casserris*), parròquia, 101, 219, 220, 227, 294, 235, 286, 294, 295, 300, 301, 302, 303, 309, 315, 316, 319, 338, 339, 350, 357, 362, 363, 364, 366, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 420
Sant Pau de Narbona (*Sancti Pauli Narbona*), 101
Sant Pelai de Vallmanya [o de l'Oliva] (*Sancti Pelagi Valdemagna*), 101
Sant Pere d'Alp (*Sancti Petri*) [Cerdanya], 92
Sant Pere d'Òdena (*Sanctum Petrum de Odena*) [Anoia], 122
Sant Pere de Besalú (*Sancti Petri Bisulduno*) [la Garrotxa], 86
Sant Pere de Camprodon (*Sancti Petri Campo Rotundo*) [Ripollès], 86
Sant Pere de Casserres (*Sanctum Petrum Castrum Serris*) [Berguedà], 116
Sant Pere de les Cigales (o de Salou) [Bages] (*Sent Pere Celou*), 395
Sant Pere de l'Esglesiola (*Sancti Petri ç'Esglayola, Sancti Petri de Ecclesiola*) [Berguedà], parròquia, 310, 338, 339, 365, 378, 383, 409
Sant Pere de Madrona (*Sancti Petri de Madrona*) [Berguedà], parròquia, 101, 312, 395, 397
Sant Pere de Monistrol de Gaià (*Sancti Petri de Monistrollo*) [Bages], parròquia, 322, 332, 372, 412
Sant Pere de Rodes (*Sancti Petri de Rodas*) [Alt Empordà], monestir, 95, 125
Sant Pere de Roma (*Sancti Petri Rome*), 89, 101
Sant Pere de Santpedor (*Sancti Petri de Auro*) [Bages], villa, 287, 288, 293

Sant Pere de Serrateix (*Sancti Petri Serratexensis*) [Berguedà], església, 51, 89, 95, 130, 151, 191, 253; clergues, 55; llums (*luminaria de Sancti Petri de Serratex*), 115; obres, 89; vinya de, 6; vicari de, 361
Sant Pere de Tudela (*Sancti Petri*) [Segarra], 148
Sant Pere de "Vila" (*Sanctum Petrum de Vila*), 95
Sant Pere dels Arquells (*Sancti Petri de Archillos, Sancti Petri de Archos, Sancti Petri de Archells*) [Segarra], 118, 122, 127, 143, 335; molí, 180, 340; terme, 180, vila, 340, vileta, 207
Sant Pere [Serrateix], tros de terra, llevador, 420
Sant Quintí [de Montclar?] (*Sent Qenti in Bergitano*), testament, 177
Sant Sadurní de Clarà (*Sancti Saturnini in Clerano*), 45, 130
Sant Sadurní de Montmajor (*Sancti Saturnini de Monte Maiori*) [Berguedà], parròquia, 332
Sant Salvador (*Sancti Salvatoris site in ecclesia monasterii Sancte Marie de Serratexio*), capella de Santa Maria de Serrateix, 282, 358; altar, 153
Sant Salvador d'Altadill (*Sent Salvador de Autedil*) [Segarra], testament, 177
Sant Salvador del Quer (*Sancti Salvatoris de castro Conola*) [Bages], testament, 177
Sant Salvador de la Vedella [Berguedà], 17
Sant Salvador de Torneula [Berguedà], 392
Sant Salvador de Torroella (*Sancti Salvatoris de Torroella*) [Bages], parròquia, 277
Sant Sever (*Senct Sever màrtir, capella de*) [Seu de Barcelona], testament, 414
Sant Vicenç de Cardona (*Sancto Vincentio*), 116
Sant Vicenç de Navel (*Sancto Vincentio de Anavel*), 17, 24, 57, 358; vila, 30
Sant Vicenç de Planoles (*Sancti Vincentii de Planedoles*), 159
Santa Creu (*Sancta Cruce*), terra de [Vallmanya, Solsonès], 71
Santa Creu de Barcelona, hospital de, testament, 414
Santa Creu de Montclar (*domum Sancte Cruce*) [Berguedà], 81, 97, 111
Santa Creu [de Montclar?], terra de [Viver], 21
Santa Eugènia de Nerellà (*Nereliano, Sancte Euginie de Nalariano*) [Cerdanya], 109; parròquia, 345
Santa Eulàlia d'Elna (*Sancte Eulalie Elenensi*) [Rosselló], 86
Santa Eulàlia de Berga (*Sancte Eulalie ville Berge*) [Berga, Berguedà], 246, 305
Santa Eulàlia de Gironella (*Sancte Eulalie de Gerundella*) [Berguedà], parròquia, 305
Santa Fe de Valldeperes (*Sanctam Fidem de Valle de Peras*) [Bages], 135, 416
Santa Maria (*Sancta Maria, fonte de*) [Serrateix], 23
Santa Maria (*Sancta Maria, mansus de*), mas, llevador, 184
Santa Maria d'Aguilar (*Sancte Marie de Aguilar*) [Bages], 147
Santa Maria de l'Antiguitat (*Sancta Maria de Antigedads, Sancta Maria Antiqua*) [Casserres, Berguedà], 95, 101
Santa Maria d'Arles (*Sancte Marie Arulas*) [Vallespir], monestir, 86
Santa Maria d'"Olives" (*Sancta Maria de Olives*), testament, 177
Santa Maria de Balsareny (*Sancte Marie de Balcereny*) [Bages], parròquia, 412
Santa Maria de Concabella (*Beate Marie de Concha Bela*) [Segarra], 270
Santa Maria de Freixenet (*Sancta Maria de Frexened*) [Segarra], testament, 177
Santa Maria de Gaià (*Sancte Marie de Gaylano*) [Bages], parròquia, 218, 412

Santa Maria de l'Estany (*Sancte Marie Stagni*) [Osona], canònica, 143
Santa Maria de la Seu d'Urgell (*Sancte Marie Urgellensi, Sancta Maria sedis vico Urgellensis*) [Alt Urgell], 86, 113
Santa Maria de lo Puèg (*Sancta Maria que dicunt Pugo*) [Alvèrnia], 101
Santa Maria de Manresa (*Sancte Marie situm in Minorisa*) [Bages], 127
Santa Maria de Matamala (*Sancte Marie de Mathamala*) [Ripollès], parròquia, 130, 278
Santa Maria de Merola (*Sancte Marie de Merola*) [Berguedà], 218, 242, 398
Santa Maria de Montserrat (*Sancta Maria de Montserad*) [Bages], monestir, 177
Santa Maria de *Plano de Guall*, 416
Santa Maria de Ripoll (*Sancta Maria de Riopullo*) [Ripollès], monestir, 54, 86, 91, 100, 392, 395
Santa Maria (i Sant Urbici) de Serrateix (*Sancta Maria cenobii Bergitanensis, Dei Genitricis Serrataxi cenobii*), monestir, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 21 (Santa Maria i Sant Urbà), 22 (Santa Maria i Sant Urbici), 23 (Santa Maria i Sant Urbà), 24 (Santa Maria i Sant Urbici), 26, 27 (Santa Maria i Sant Urbici), 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 37, 38 (Santa Maria i Sant Urbà), 39, 40 (Santa Maria i Sant Urbici), 41, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53 bis, 54, 55, 56, 58, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 68, 70, 71, 73, 75, 77, 79, 80, 81, 82, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 97, 99, 100, 101, 103, 104, 105, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 124, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, **145, 146, 147, 148, 149, 150,** 151, 155, 156, 157, 162, 164, 165, 166, 167, 168, 170, 173, 176, 177, 180, 181, 184, 186, 188, 190, 196, 197, 199, 200, 202, 204, 206, 207, 208, 209, 212, 220, 224, 226, 228, 232, 238, 240, 243, 246, 249, 251, 254, 255, 258, 259, 260, 266, 270, 273, 274, 275, 276, 277, 282, 284, 287, 293, 295, 297, 299, 307, 311, 312, 320, 321, 326, 332, 335, 336, 341, 344, 345, 352, 353, 357, 360, 361, 371, 372, 374, 376, 377, 378, 380, 381, 389, 390, 391, 392, 394, 397, 408, 410, 411, 412, 413, 414, 420; abat, 64; parròquia, 22, 199, 211, 214, 230, 233, 245, 253, 411, 415, 418; sagristia, 93
Santa Maria de Serrateix, bosc de (*Sancta Maria de Texo, boscho de*), 31, 38
Santa Maria de Solsona (*Sancta Maria Zelsone*) [Solsonès], 116, 175
Santa Maria de Talló (*Sancte Marie Tolonense*) [Cerdanya], 90
Santa Maria de Viver (*Sancta Maria de Viver*), capella, 395
Santa Maria del Pi (*Beate Marie de Pinu*) [Barcelona], testament, 414
Santa Maria del Puei (*Sancta Maria del Pug*) [Occitània], 89
Santandreu, mas, vg. Sant Andreu
SANTJUST, abat de Santa Maria de Serrateix (FRANCESC SANTJUST, 1566-1593), memorial de documents (1569), 421
Santpedor (*Sancto Petro de Auro*), 286, 313; mesura, 343
SARDÀ, EN [Coforb], llevador, 420
Saura, mansus de na, llevador, 184
Saurina, camp y prat d'en [Soriguerola], llevador, 420
SAURINA, senyora, 152
SAVARICUS, testimoni, 21, 75
SCLUA [Pujol de Planès], possessor, 40, 62
Sclusa, la [la Móra, vall de Lord], mas, 405
Segarra (*Sagarra*), 103
Segre, el (*flumen Segre, flumine Siccore*), 92, 308, 354

Segre, ribera del (*Segra, Ribera de*), llevador, 420
Selers de Oriol, 38
SELVA [Viver], filla, venedora i donadora, 69; venedora, 74
SEMOL, testimoni, 87
SENDEREDUS, testimoni, 13
SENDREDUS, jutge, possessor, 90; jutge, 68, 75, 76, 81, 82
SENDRET GUADAMIR, testimoni, 100
SENDRET, testimoni, 103
SENFRED ARNAL, testimoni, 75
SENIOFRED, almoiner, 54
SENIOFREDUS, clergue i monjo, 35
SENIOFREDUS [Puig-reig], bescanvi, 49
SENIOFREDUS [Rubinat], pare del venedor, 106
SENIOFREDUS [Viver], possessor, 44
SENIOFREDUS [Viver], venedor, 59
SENIOFREDUS ALLEBO, antic possessor, 81
SENIOFREDUS ARGEMIRI, testimoni, 106
SENIOFREDUS GOLTREDI [Rubinat], possessor, testimoni, 106
SENIOFREDUS LEOPARD [Pinós], donador, 107
SENIOFREDUS LOMPARDI, 209
SENIOFREDUS LOPARDI, testimoni, 63
SENIOFREDUS, abat, 47
SENIOFREDUS, bescanvi, 48
SENIOFREDUS, comte de Cerdanya (Sunifred II, 927-941), difunt, venedor, 17
SENIOFREDUS, difunt, possessor, 104
SENIOFREDUS, donador, 209
SENIOFREDUS, germà del testador, 89
SENIOFREDUS, levita, 53 bis
SENIOFREDUS, levita i escrivà, 77
SENIOFREDUS, levita, testament, 115
SENIOFREDUS, levita, testimoni, 82
SENIOFREDUS, prepòsit, 28
SENIOFREDUS, prevere i escrivà, 54, 123
SENIOFREDUS, sacerdot i sagristà de la Seu d'Urgell, testimoni, 82
SENIOFREDUS, sagristà i marmessor, 77
SENIOFREDUS, testimoni en judici, 68
SENIOFREDUS, testimoni, 21, 32, 41, 46, 50, 53, 82
SENIOFREDUS, vescomte de Cerdanya (v. 983-v. 1032), testimoni, 68, 82
SENIOFRET [Serrateix], prevere, possessor, 100
SENIOFRET MADEX, testimoni, 100
SENIOLFUS [Viver], marit, 66
Sent Andreu, mansi de [Avià], 392
Sent Feliu, mas de [Viver], 395
Sent Just, clos de [Serrateix], 395
Sent Just, mas de [Serrateix], 395
Sent March Jusà [Cal Bassacs, Gironella], honor, 406
Sent Miquel, alou de [Castelladral], 341
Sent Pere Celou, vg. Sant Pere de les Cigales
Sent Qenti in Bergitano: vg. Sant Quintí de Montclar
Sent Salvador de Autedil: Sant Salvador d'Altadill
SENTEFREDUS [Serrateix], possessor, 9
SENTELDUS, monjo, 28
SENTELLES, monjo, 33 (SEUSELLES), 34, 35 (SENTELDUS)
SENTELLES, testimoni, 37
SENTEMIRUS [Serrateix], possessor, 15
Serdà, mas d'en [Soriguera], llevador, 420
Serdanya, llevador, 420
Sererols, coma de [Castelladral], 344
Serinjà, mas de [Bellver], llevador, 420
Serra Joana (*Serra Josana*) [Casserres], mas, 300, 319, 380
Serra Jossana et Subirana, manssi de la, 300
Serra Longa, 130
Serra Sancti Felicis, 58
Serra Sobirana (*Serra Superioris*) [Casserres], mas, 338, 362, 380, 383, 409
Serra, mas d'en [Soriguera], llevador, 420
Serra, la [Serrateix], terra, 395
Serraïma (*locum Serra Ymma*) [comtat de Manresa], 70
Serrateix (Berguedà), lloc, 7, 9, 14, 15, 18, 22, 23, 27, 30, 32, 34, 35,

38, 48, 53, 61, 66, 67, 90, 92, 95, 100, 118, 130, 134, 169, 179, 210, 219, 223, 263, 264, 284, 288, 290, 311, 333, 373, 379, 388, 395, 407, 421; Serrateix, batllia de, 280
Serrateix, camí de (a Berga), 392
Serrateix, castell de, 265, 269, 280, 287, 289, 292, 293, 327, 346, 348, 367, 369, 371, 372, 373, 376, 386, 387, 391, 394, 406, 407
Serrateix, domenge de [Berguedà], 130
Serrateix, mesura de, 289, 292, 328, 341, 355, 395
Serrateix, monestir de Santa Maria de, vg. Santa Maria de Serrateix
Serrateix (*locum vocatum Serratex*) [Portell, Segarra], 240
Serratex, domenge de (*Dominicatura de Serrateyg*) [Segarra], 335
Serresols, cumba de [Castelladral], 221
Serresols, gradu de [Castelladral], 221
Servera, comelar de la, 342
Servera (*Servera*) [Serrateix], mas, 420; honor, 201
Seu d'Urgell (*Sancte Marie sedis Urgellensis*), 54
SEUSELLES, vg. SENTELLES
SIBILIA, 291
SIBILIA, germana, testament, 177
SIBILIA, mare de Margarida, 400
SIBILIA, mare de Joan Oliba, 349
SIBILIA, muller de Bernat, 269
SIBILLA, filla, testament, 122
SIBÍLIA [Avià], muller de Guillem d'Olost, venedora, 396
SIBILIA [Castelladral], mare de Bartomeu sa Rovira, 355
SIBILIA [Castelladral], muller de Bartomeu de Rovira, reconeixement, 291
SIBILIA [Cerdanya], filla de Vilar, borda de, 209
SIBILIA [Puigcerdà], muller de Joan de Bonadona, 296
SIBILIA [Puig-reig], muller de Pere Ferrer, venedora, 357
SIBILIA [Serrateix], filla de Pere de Vinyós i de Romia, 253
SIBILIA [Vilardaví, Serrateix], muller de Bernat, establiment, 299
SIBILIA DE BERGA, filla de Làscara, 219; plet, 224
SIBILIA DE BOSCHO [Serrateix], reconeixement, 327
SIBILIA DE SAGA, senyora, 224
SIBILIA ZA MUNTADA [Castelladral], reconeixement, 290
Siccarts [Serrateix], mas, 395
Sicoris, flumine, vg. Segre, el
SIDILA [comtat de Berga, potser Viver], venedor, 3
SIDILA [Viver], venedor, 8
SIGNIFREDUS, monjo de Serrateix, 22
SIMON, abat de Santa Maria de Serrateix, vg. SIMON PONCII
SIMON DE FICULNEOLA [Castellnou], testimoni, 215
SIMON OLIBA [Angostrina], terra de, 296
SIMON PONCII, monjo, 265, 267; cellerer de Santa Maria de Serrateix, 268, 276, 278, 280, 281, 295, 298, 320, 322; cambrer, 269, 272; sagristà, 276; abat de Santa Maria de Serrateix (1349-1373), 326, 327, 329, 330, 331, 334, 336, 337, 338, 339, 348, 349, 353, 354, 356, 358, 359, 360, 368, 392
SIMON SOLVA, testimoni, 352
SIMON, cambrer de Santa Maria de Serrateix, vg. SIMON PONCII
SIMONIS PON[...], 312, vg. SIMON PONCII
SIMONIS TALTAHUIL, testimoni, 213
Sinania, banada de terra [Serrateix], 395
SINFRE ROBIRA, testimoni, 117
SINGEFREDUS [Viver], comprador, 5
SINGFREDUS, monjo, 23
Sobrestrada [Avià], mas, capbreu, 392
Socarrats (*Zoccarrats*) [Serrateix], mas de, 269, 299, 395, 407, 420
Sogorbs, cinglo de [Castelladral], 355
Solà [Serrateix], 395

Sola de Box Lobeter [Serrateix], tros de terra o costa, 369
Solà de la Era [Viver], tros de terra, 395
Sola dels Closos, lo [Castelladral], banada de terra, 344
Solà, lo [Serrateix], tros, llevador, 420
Solà, mas de [Serrateix], llevador, 420; terra d'en, 319
Solano [Serrateix], 372
Solano sive costa mansi del Quer [Serrateix], 373
Solarium de Guialmars, mas, 189, vg. Geumar i *Soler de Gelmar*
Soldevila, mas d'en [Soriguerola], llevador, 420; *masada d'en* [Soriguerola], 420
Soldevilla, lloc de [Cardona], 208
Soler de Gelmar [Puig-reig], mas de, 189, 418, vg. Geumar
Soler Monegal, ipso [Pinós], 128, 298
Soler Pota, mansos de, vg. Salipota
Soler, camp del [Serrateix], 395
Soler, mansus del [Serrateix], 386, 387, 388, 395
Soleraç, lo [Serrateix], banada, 395
Solerols, alou de, 104
SOLEXTENDI, testament, 147
SOLMA [Serrateix], possessora, 14
Sols [Serrateix], masoveria, 395
Solsona (*Solsone, Celsone*), 117, 377; prebost de, 276
Solsona, via de 240
SOLSONA DE MIRAVE, rector de l'església del Portell, 276
Solsona, hospital de la vila de, 415
SONIEFREDUS, escrivà, 33
SONIEFREDUS, prevere i escrivà, 30, 34; prevere, 26, 35
SONIEFREDUS, testimoni, 30
Soquerrats [Serrateix], mas, vg. Socarrats
Soquerrats, mas [Serraïma], memorial de documents, 421
Sorigarola, vg. Soriguerola
Sorigera, vil·la de (*Surigera*), 139, 178, 184; lloc, 130, 157, 209, 266, 271. 308, 354
Soriguera [Angostrina], mas d'en, 296
Soriguera, plana de [Viver], 395
Soriguera i Soriguerola (*villas Surigarias*) [Cerdanya], 88
Soriguerola [Cerdanya], vil·la, 178; lloc, 130, 139, 184, 209, 232, 236, 249, 266, 326, 334, 336, 360, 420; vilar, 400
Sorribes (*locum Sorribes*), 76
Sorts de Peraforn, les [Gironella], 406, vg. Peraforn
Sots Ribes, mas de, testament, 177
Sovila [Angostrina], loco, 296
SPERAINDEO [Serrateix], donador, 16
Spunyola, la, vg. Espunyola, l'
STEFANUS, prevere, marmessor, 123
Stela, castrum, 24, 68
STEPHANIA, muller, testimoni, 117
Strada antiga [Castelladral], 37
Strada Cardonense [Serrateix], 53
Strata regia [Castelladral], 10
Suerteres, honore de [Gironella], 187
SUNIARIUS OLEGARII, mas habitat per [Casserres], 99
SUNIARIUS, levita i escrivà, 76
SUNIARIUS, prevere i escrivà, 31, 38
SUNIARIUS, testimoni, 6, 9, 38
SUNIARIUS, vescomte (de Berga?), venedor, 7
SUNIER, testimoni, 55
SUNIER LANTOLF, testimoni, 95
SUNIERIUS, testimoni, 8, 73
Sunyer, masada d'en [Soriguerola], llevador, 420
Súria (*Sorisa*), 62, 177; cavalleria, 177
Surigera, villa de, vg. Soriguera
Surigerola, vg. Soriguerola
SUSANNA, muller del donador, 81

— T —

Talló (*Tholone*) [Cerdanya], terme de, 209, 330
Talló, Santa Maria de (*Sancte Marie de Teló*) [Cerdanya], canònica, 184, 209

Talltorta (*villa de Taltorta*) [Cerdanya], 88
Tapiolas, locum [Montmajor], 81, 149
Tartera, 184, 209
Taxensis ecclesia: Serrateix, Santa Maria de
TEDLEN, filla de Riquilda, 68
Tedriz, puio [Viver], 60, 120
TEMAN, era de [Sorribes], 76
TEOFREDUS, levita i testimoni, 27
Terraca, rocca [Madrona], 46
Terrer, lo [Vilamarí, Avià], 392
Teyra, cinglo de, 365
Teyra [Berguedà], mas, 295, 300, 362, 364, 381; honor de, 409
Teyra, tinam de, 366
Teyra de la Codina, 402
THOMAS CASTEL, testimoni, 413
THOMÀS PAU MOTS [Puigcerdà], mercader, llevador, 420
Tina, la [Serrateix], 395
Tirabeça [Serrateix], feixa, 395
Tires de Santa Maria, les [Viver], 395
Tiurana (*manso de Codina Tiurana*), 224
Tiurana (*Tivirana*) [Casserres], 51, 87, 219, 315, 339; mas de, 226, 229, 294, 295, 300, 301, 302, 303, 319, 338, 350, 357, 362, 363, 364, 366, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 409; cases i mas, 365; cases, 316
Toçal del Vinyal, honor del, 255
Toddaleco, villa [Pujol de Planès], 30
Todela [Bages?], 132
Todela, molendino vocato de, 228
Tolosa [vers Montmajor], 97
Tolosa, honore d'en, 350
Tolose, collo [Montmajor], 111
TOMAS DEL CASTELL SANCTI MIQUAEL CASTRI ADRALLE, testimoni, 411
TONI MARTÍ [Mosoll], llevador, 420
Tordell, el (*rivo de Tordell, Tordello, torrente de Tordel, torrent ho riera de Todel*), 22, 23, 27, 44, 121, 146, 283, 342, 355
TOREL [Sorribes], antic possessor, 76
TORIGUES, abat de Santa Maria de Serrateix (1383), memorial de documents, 421, vg. BERENGARIUS DE TORIGUES
Torn [Serrateix], tros de terra, 292
Toro et Cabrafiga [Castelladral], banada i masia, 146, 342
Toro, masia de [Castelladral], 342
Torredenegó (*Turrem de Ennego*) [Solsonès], 113
Torregaza, la [Serrateix], masada, 292; mas o masia, 407
Torrent Pregon Iusà, mas de [Viver], 395
Torrent Pregon Sobirà, mas de [Viver], 395
Torrente Profundo [Viver], 60, 122
Torroella (*Torrezella, Torrozele, Turridelle*), 32, 39, 54, 62, 130, 171, 213; terme, 416; castell, 417
Toschela [Salo], mas, 212
Trapa, ipsa, 76
TRASUALDUS, possessor, 62
TRASUERUS [Puig-reig], possessor, 49
TRASUERUS DE BECCOSECCO [Navel], molino de, 53; difunt, 67
TRASWADUS, prevere i escrivà, 42
TRESVILA [Saga], prat d'en, 331
Triag, puio [Viver], 120
TRUCIGARDA [Malagarriga], donadora, vg. TRUDICHARDIS
TRUDICHARDIS [Pujol de Planès], donadora, 29, 30
TRUITELL [Viver], possessora, 73
Truiters, chers de [Viver], 121
TRULL DE CEREYA, mas de, 209
Trulls (*Trulles, termino de*) [Viver], 27
TRUTTELLES, donadora, 60
Truylars, los, masia [Castelladral], 385
Tryles, clos, llevador, 184
Tudela (*Todela, castro de*), 148
TUDISCLUS, alou de, 23
Turrem de Ennego, vg. Torredenegó

— U —

UCANDUS [Serrateix], possessor, 9
UDALARDUS, fill, monjo, 86

UGBERTUS, testimoni, 79
UGO BERNARDI, marmessor, 95, 99, 113; possessor, testimoni, 113
UGO BERNAT [Bages], donador, 110
UGO BREMUNDI, testimoni, 118
UGO DALMAZ, testimoni, 96
UGO DE GUILLEM, antic donador, 135
UGO EIZ (o UG EIZ) [Viver], donador, 121
UGO, abat, 93
UGO, levita i escrivà, 131
Ulcina, collo [Correà], 97
UNDILA, prevere i escrivà, 18
UNEFREDUS, levita i testimoni, 32, 75; sacerdot i testimoni, 92
UNIFREDUS, prevere i testimoni, 99
URBÀ VIII, papa, memorial de documents, 421
Urgell, bisbat d' (*Urgellensis diocesis*), 209, 312, 358, 410, 413, 414, 419
Urgell, bisbe (1429), memorial de documents, 421; (1329), memorial de documents, 421
Urgell, comtat d' (*comitatu Urgellitano*), 80, 97, 102, 113, 130, 209
URMULUS, monjo, sacerdot i escrivà, 73
Urtx (*Urg, villam*) [Cerdanya], vil·la, 88, 157; 420
Urús (*Oruc, villa*) [Cerdanya], 79
USILUS, prevere i testimoni, 17
UUADALLUS, testimoni, 41, 50
UUADAMIRUS, monjo, 34, 35
UUADAMIRUS, sacerdot i escrivà, 17
UUIFREDUS [Pujol de Planès], possessor, 40
UUIFREDUS [Casserres], veguer, donador, 51
UUIFREDUS, comte de Cerdanya (988-1035), 35, 68, 79, 421, vg. VVIFREDUS
UUIFREDUS, prevere, 33
UUIFREDUS, sacerdot i escrivà, 68
UUIFREDUS, sacerdot, monjo i escrivà, 66, 67
UUIFREDUS, testimoni en judici, 68
UUIFREDUS, testimoni, 8, 22, 23, 24, 39, 85
UUILELMUS REGISENDO, prevere i testimoni, 66
UUILELMUS, testimoni, 85
UUILIELMUNDUS, levita i escrivà, 26, 27
UUILIELMUS, monjo, 35
UUILIELMUS, testament, 117
UUILIELMUS, testimoni, 27
UUILLELMUS, jutge, 117
UUILLEM OLLIBA, testimoni, 105
UUILLEM UUILLEMI, testimoni, 117
UUIMIA [Serrateix], donadora, 18
UUISADUS, bisbe de la Seu d'Urgell (944-978), 17, 22, 23
UUISCAFREDUS [Viver], prevere, donador, 26
UUISCAFREDUS, fill de Riquilda, 68
UUISCHAFREDUS [Palà, Torroella], donador, 39
UUISCHAFREDUS [Viver], veguer, bescanvi, 33
UUISCHAFREDUS, vg. GISCHAFREDUS
UUISKAFREDUS [Serrateix], donador, 12
UUITICA [Serrateix], donador, 14
UUYFREDUS, comte de Cerdanya, 35, vg. Uuifredus
UUYLYEMUNDUS, levita i escrivà, 35

— V —

Val de Serra, 63
Val Johan [Cerdanya], lloc, 391
Val Pelleres [comtat de Berga], 62
Val, vinya del [Serrateix], 395
Valdeperes, lloc de, 255
VALENTINUS BUSSANYA [Moià], prevere i notari públic de Moià, 418
VALENTINUS DE VILANOVA [Viver], testimoni, 394
VALENTINUS PALA [Torroella], menor d'edat, hereu del mas Palà, establiment, 417
Valira, la (*amnem Valire*) [Cerdanya], 92
Vall, mas de la, 392
Vallcebre (*Balcebre*) [Alt Berguedà], 93, 99

Valldeperes (*valle de Peres, Valle Petrarum*), 22, 23, 287, 288, 420; mesura de, 395; parròquia, 255, 256, 416
Valle Aligas, bosco de, 67
Valle de Peras, boscho [Cardona], 32
Valljoan (*Val Iouan, Valle Iohan*) [vers Montellà, Cerdanya], masos i honors, 170, 184, 209
Vallmanya (*Valde Magna, Valle Magna*) [Pinós, Solsonès], 71, 99, 101, 130
Vallmanya, castell de (*castro Valle Magna*) [Pinós, Solsonès], 55, 56, 105
Verdeguer [Castelladral], 344
Verdeguer [Casserres], terra d'en, 302, 315
VIDAL, testimoni, 90
VIFREDUS, clergue, testimoni, 40
Vila [Viver], mas d'en, 353, 395, 420, 430
Vila Ferans, mas de [Viver], 395
Vila Francescha [Viver], 60
Vila Secha, [Montmajor], mas, 312
Vila, honore de [Montmajor], 231
Vila (*Villa, mas de*) [Montmajor], mas, 149
Vila, la (*mansum nominatum de za Vila*) [Santa Maria de Merola], mas, 242
Viladecà [Serrateix], mas, 395
Viladecà, via del mas (*via qui vadit ad manssos de Vlladecha*), 245
Vilafranca de Conflent (*Villafrancha Confluentis*), 209
Vilafranca del Penedès, 392
Vilalta [Cerdanya], 317
Vilalta, tros de terra [Viver], 395
Vilamarí (*Vila Marahii, Villa Meredi, Villa Merer*) [Avià], mas, 96, 184, 186, 217, 324, 392, 393, 420, 421
Vilamarí, vall de [Avià], 392
Vilandeny [Navès, Solsonès], 274
Vilangolí, vg. Brangolí
Vilanova [Viver], llevador, 420
Vilar, 95
Vilar, el (*ipso Vilar*), 113
Vilar, ipso, 56
Vilar Davino [Serrateix], vg. Vilardaví
Vilar d'Urtx, el (*Villari de Urgio*) [Cerdanya], 354
Vilar del Alvira, masoveria [Serrateix], 395
Vilar Molo [Castelladral], banada de terra, 290
Vilardaví (*Vilar Davi, Vilardevi*) [Serrateix], 100, 210, 269, 299, 395, 420
Vilardell (*Vilarzello, ipso Vilarzel, Vilarcel*) [Viver], 41, 50, 395; banada de terra, 395; mas, 367, 395; alou, 68
Vilardel, font de [Viver], 395
Vilardeví, vinya de [Serrateix], llevador, 420
Vilario, mansum de [Coforb], 251
Vila-seca (*Villa Secca, mas de*) [Montmajor], mas, 149
Vilauta [Targasona], mas, 307
Vilavedra (*Vila Veylla*) [Cerdanya], 391
Vilela, la, 274
Viliella (*Valiceles*) [Cerdanya], 109
Villa Comitale [Castelladral], 11
Villa Francisca, font de, 52
Villa Meredi, mas de: vg. Vilamarí
Villa Nova [Viver], mas de, 353
Villam Novam [Puig-reig], 122
Villari de Urgio, vg. Vilar d'Urtx, el
VILLARII, capellà de Sancta Eugènia de Nerellà [Bellver de Cerdanya, Cerdanya], difunt, 209
Vina Comtessa [Viver], banada de terra, 395
Vineis, torrent de [Serrateix], 369
Vinha d'en Gariga, 277
Vinyas, mas de las [Serrateix], llevador, 420
Vinyes, les (*Vineis*) [Serrateix], mas, 376, 395, 411, 420
Vinyoles, les, 277
VIRGILIA [Puig-reig], terra de, 125
VIRGILIA [Viver], compradora, 5, 85
VITICA, vg. UUITICA
Viver [Serrateix i Viver, Berguedà], 1, 4, 19, 21, 25, 33, 41, 44, 52, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 69, 73, 74, 83,

85, 86, 121, 130, 343, 344, 395, 397, 398, 404; parròquia, 238
Viver, castell de (*castrum Vivario*), 2, 8, 26, 27, 38, 50, 61, 120, 283, 299, 333, 341, 342, 350, 353, 355, 367, 394; terres del castell, 420
Viver (*Vivario*) [Segarra], 168
VIVERIUS DE VILLA, testimoni, 206
Vives, les [Serrateix], mas, 395
Viya (Vinya) *de les Vimaneres* [Viver], 395
Viya (Vinya) *Miyana* [Viver], banada de, 395
Viyes (Vinyes), font de les [Serrateix], 395
Viyes (Vinyes), *les* [Serrateix], mas, vg. Vinyes, les
Viyol (Vinyol), el [Serrateix], comellar, 395
VUADAMIRO, cases de, difunt, 51
VUIFREDUS, marmessor, 55, 56, vg. GUIFREDUS, GUIFRET
VUISCAFREDO [Palà de Torroella], donador, 36
VUITARDUS, testimoni, 46
VVIFREDUS (o GUIFREDUS, UUIFREDUS, WIFREDUS), comte de Cerdanya (988-1035) i de Berga (1003-1035; fins al 1050, monjo de Sant Martí del Canigó), 35, 47, 65, 68, 79, 88, 209, 421; donador, 46, 58, 63; venedor, 76
VVIFREDUS, levita, jutge, testament, 53 bis
VVISCHAFRET [Vallmanya], donador, 71
VVITARDUS, capellà, testament, 53 bis
VVYLMUNDUS, levita i escrivà, 32

— W —

WIDISCLUS, abat de Santa Maria de Ripoll, obituari, 368
WIFREDUS [Viver], possessor, fill del difunt Oriol, 73
WIFREDUS DE CODINA [Viver], testimoni, 52
WIFREDUS EIC, testimoni, 82
WIFREDUS, comte, vg. VVIFREDUS
WIFREDUS, escrivà, 70
WIFREDUS, monjo, prevere i escrivà, 65
WIFREDUS, vescomte (de Berga?, de Cerdanya?), testimoni, 82; marmessor, 87
WIFRET [Malagarriga], comprador, 102
WIFRET MARCUZ, marmessor, 89
WILABERTUS, testimoni, 76
WILELM ERMEMIR, testimoni, 108
WILELM, sacerdot, marmessor, 95
WILELMUS BORREL, testimoni, 61
WILELMUS MULET, testimoni, 66
WILELMUS, senyor, fill de Bernat, antic donador, 106
WILELMUS, marmessor, 72
WILELMUS, monjo, 47
WILELMUS, testimoni, 70
WILIELMUNDUS, monjo i escrivà, 28; levita i monjo, 47; abat i escrivà, 58
WILIELMUS, levita i monjo, testimoni, 49
WILLELMUS BORRELLI, testimoni, 65
WILLELMUS DE CREXEL, testimoni, 159
WILLELMUS DE SALES, testimoni, 159
WILLELMUS, abat de Santa Maria de Serrateix (1097-1156), 128
WILLELMUS, testament, 89
WILLELMUS, testimoni, 58
WISADUS, bisbe, vg. UUISADUS, bisbe
WISADUS, sacerdot, testimoni, 45
WITARDUS, testimoni, 82
WIXOL [Viver], donador, 73

— X —

Xeixelans (*Xexalans, Xixalans*), mas de [Cebers, Serrateix], mas, 253, 395, 420

— Y —

YMBLANE, abat de Santa Maria de Serrateix, 38, vg. EMILUS
YSARNUS [Viver], donador, 73

YSERNA, NA [Soriguera], difunta, 401
Yserni, mansum vocatum d'en [Soriguera], 401

— Z —

Zoccarrats, honore d'en, vg. Socarrats

FUNDACIÓ NOGUERA

El monestir de Santa Maria de Serrateix. A primer terme veiem l'anomenat Roc de Sant Urbici. Fotografia: J. Bolòs.

L'església parroquial de Sant Pere de Serrateix. Fotografia: J. Bolòs.

Façana principal dels edificis de l'abadia de Santa Maria de Serrateix. Fotografia: J. Bolòs.

Absis de l'església del monestir de Santa Maria de Serrateix. Fotografia: J. Bolòs.